

HELSINGFORS STADSFULLMÄKTIGES

TRYCKTA

HANDLINGAR

FÖR

1890.

HELSINGFORS,
TIDNINGS- & TRYCKERI-AKTIEBOLAGETS TRYCKERI,
1891.

Innehåll.

- N:o 1. Förteckning öfver hos Stadsfullmäktige diariiförda, den 31 december 1889 oafgjorda ärenden.
” 2. Utskottsbetänkande angående gaslysningen i Helsingfors.
” 3. Handlingar rörande föreslagen om- och tillbyggnad af stadens rådhus.
” 4. Drätselkammarens utlåtande i fråga om grunderna för tolagsafgiftens utgörande efter år 1892.
” 5. D:o d:o med förslag till ny instruktion för Drätselkammarens kansli.
” 6. Utlåtande i fråga om åstadkommande af en hamnbana för Helsingfors.
” 7. Handlingar rörande upptagande af granitbrott inom villalotterna N:ris 9 och 10 å Mejlaus.
” 8. Utlåtande med förslag till nytt reglemente och ny taxa för Helsingfors stads vattenledning.
” 9. Framställning i fråga om ändring af reglementet för stadens Drätselkammare.
” 10. Utskottsbetänkande i fråga om reglemente för Helsingfors stads arbetsinrättning för män.
” 11. Berättelse öfver fattigsakförarens i Helsingfors stad verksamhet under år 1889.
” 12. Utlåtande i anledning af utskottsbetänkandet angående byggnadsstadga för fabriksqvarteren.
” 13. Helsingfors stads nämndens skrivelse ang. de bakteriologiska undersökningarna af vattenledningsvattnet.
” 14. Yttrande i fråga om afstående af mark till utvidgning af härvarande bangård.
” 15. Utskottsbetänkande angående fördelningen af Helsingfors utminuteringsaktiebolags vinstmedel.
” 16. Utskottsbetänkande i fråga om villkoren för uppställandet af elektriska ljusledningar samt anläggandet af spårvägar såsom drifkraft.
” 17. Betänkande öfver en föreslagen bevättning af stadens gator.
” 18. Utskottsbetänkande i fråga om Observatoriibergens försköning.
” 19. Utskottsbetänkande n:o 2 i fråga om fördelning af Helsingfors utminuterings aktiebolags vinstmedel.
” 20. Helsingfors stads nämndens skrivelse ang. utvidgning af kommunala sjukhuset.
” 21. Handlingar rörande renhållningsväsendet vid staden underlydande bostadsvillor.
” 22. Handlingar rörande inrättande af en branddepot i 4:de stadsdelen.
” 23. Handlingar angående revision af Helsingfors stads räkenskaper för år 1889.
” 24. Handlingar i frågan angående om- och tillbyggnad af stadens packhus.
” 25. Utskottsbetänkande i anledning af förslag till byggnadsordning för Helsingfors stad.
” 26. Helsingfors stads utgifts- och inkomstförslag för år 1891, upprättadt af Drätselkammaren.
” 27. Utskottsbetänkande i anledning af Samfälda Rådstufvurättens skrivelse angående inrättande af en 4:de afdelning vid Rådstufvurätten.
” 28. Handlingar angående Helsingfors stads utgifts- och inkomstförslag för år 1891.
” 29. Helsingfors stads utgifts- och inkomstförslag för år 1891, upprättadt af Magistraten.
” 30. Utskottsbetänkande i anledning af föreslagen reorganisation af polis-inrättningen i Helsingfors.
” 31. Utskottsbetänkande angående stadens inkomst- och utgiftsförslag för år 1891.
” 32. Drätselkammarens skrivelse rörande utförande af särskilda regleringsarbeten och andra dermed sammanhängande frågor.
” 33. Drätselkammarens framställning angående omorganisation af stadens Byggnadskontor.
” 34. Helsingfors stads inkomst och utgiftsstat för år 1891, fastställd af Stadsfullmäktige.

BIHANG.

Förslag till Reglemente för Helsingfors stads Arbetsinrättning „för män“.

Förteckning öfver hos Stadsfullmäktige diariiförda, den 31 Dec.
1889 oafgjorda ärenden.

Tiden då ärendet inkom.	Ärendets beskaffenhet.	På hvad ärendet beror.
a) Från föregående år balanserande.		
1876. Dec. 22.	Ang. utarbetande af en plankarta i stor skala öfver staden och dess omgifningar.	Beror på slutförandet af uppmätningen af stadens arrendemarker.
1878. Sept. 20.	Om reglering af Skatudden.	Den 12 Juni 1888 remitterades ärendet till Drätselkammaren, som anmodades att i samråd med Jernvägsstyrelsen uppgöra nya förslag och kostnadsberäkningar.
1879. April 12.	Om utarbetande af ny byggnadsordning för staden.	Sedan Stadsfullmäktige den 19 Nov. slutfört första läsningen af byggnadsordningsförslaget, beror det samma på ytterligare granskning af ett särskildt redaktionsutskott, bestående af Hrr Serlachius, Nyström och Nyberg.
1880. Sept. 3.	Ang. gatuunderhållets öfvertagande af staden.	Den 10 Dec. 1889 remitterades ärendet till ett utskott af Hrr Borenius, Elving och Eneberg, i och för afgifvande af förslag till underdånig hemställan i ämnet.
1883. Mars 6.	Ang. ordnandet af stadens renhållningsväsende.	Den 30 Mars 1883 remitterades till ett utskott af Hrr Tallqvist, Brummer, E. Qvist, E. Wasastjerna och W. Sucksdorff.
1884. Nov. 24.	Särskilda villaegares i Brunnsparakens vestra område anhållan att få till ego inlösa sina tomter.	Den 9 December 1884 remitteradt till Drätselkammaren.

1885. Nov. 3.	Ang. revision af reglementet för folkskolorna.	Den 15 Dec. 1885 remitteradt till Folskoledirektionen.
1886. Mars 26.	Ang. uppförande af ett tredje varuskjul.	Den 15 Febr. 1887 remitteradt till Drätselkammaren.
1887. Nov. 28.	Ang. Sandvikshamnens tillgodogörande för trafiken.	Den 15 Januari 1889 semitteradt till ett utskott af Hrr L. Krogius, Tallberg, Hallberg, Tallqvist och Malmberg.
1888. Mars 5.	Ang. särskilda föreskrifter för bebyggande af fabriksstomter.	Den 3 Dec. 1889 föredrogs ett utskottsbetänkande i frågan och remitterades till Helsovärdsnämnden.
Mars 17.	Ang. Handlanden A. Holmsens anhållan att få inrätta en pudretfabrik.	Den 27 Nov. 1888 remitteradt till utskottet för renhållningsväsendets ordnande.
Nov. 26.	Gaskontrollörens berättelse för lysåret 1887—1888.	Den 27 Nov. 1888 remitteradt till ett utskott af Hrr Mellberg, Stjernvall och Neovius.
Dec. 1.	Ang. uppförande af en kaj å Kejsargrundet.	} Den 15 Januari 1889 remitteradt till ett utskott af Hrr L. Krogius, Tallberg, Hallberg, Tallqvist och Malmberg.
" "	Ang. inrättande af en fiskarhamn vid Hafsgatan.	
" "	Ang. anläggning af ett varuskjul å södra kajarmen i södra hamnen.	
" "	Ang. plan för Brunnssparkens försköning.	
Dec. 20.	Herr Tallbergs motion om utfyllande af en del af Gräsviken.	Den 26 mars 1889 remitteradt till Drätselkammaren med anmodan att inhemta stadsträgmästarens utlåtande i saken.
		Den 15 Januari 1889 remitteradt till det af Hrr L. Krogius m. fl. bestående utskottet.
b) Under året inkomna,		
<i>1. Från Magistraten.</i>		
Aug. 31.	Ang. folkskoleundervisning för barn, som användas i de industriela yrkena.	Den 10 Sept. remitteradt till Folkskoledirektionen.
Sept. 30.	Ang. Direktionens för Finska Konstföreningen anhållan om inköp för stadens räkning af bildhuggaren Vallgrens staty „Eko“.	Den 22 Okt. remitteradt till ett utskott, hvars betänkande föredrogs den 10 Dec. samt bordlades.
Okt. 15.	Ang. Gaskontrollörens berättelse för lysåret 1888—1889.	Den 15 Okt. remitteradt till det af Hrr Mellberg, Neovius och Stjernvall bestående utskottet.

Okt. 21.	Ang. Gaslysningsaktiebolagets framställning om förbättrad gasbelysning.	Den 22 Okt. remitteradt till Drätselkammaren.
" "	Ang. tullbehandling af varor i stadens gamla packhus.	Den 22 Okt. remitteradt till Drätselkammaren.
Nov. 5.	Ang. särskilda fabrikanter anh. om tryggad besittningsrätt till de af dem för närvarande innehafvande områden i Sörnäs.	Den 18 Nov. remitteradt till Drätselkammaren.
Nov. 9.	Ang. förslag till flottning af skogsalster i Vanda å.	Den 21 Dec. bordlades ärendet.
Nov. 25.	Ang. förslag till reglemente för arbetsinrättningen för män.	Den 3 Dec. d:o d:o.
" "	Ang. Folkskolläraryinnan Alli Tryggs anhållan om inrättande af en läsesal jemte bibliotek i Sörnäs.	Den 3 Dec. remitteradt till Drätselkammaren.
Dec. 2.	Ang. grunden för tolagsafgiftens beräkning efter år 1892.	Den 3 Dec. remitteradt till Drätselkammaren, hvars utlåtande inkom den 31 Dec.
Dec. 9.	Ang. föreslagen utvidgning af bangården i Helsingfors.	Den 10 Dec. remitterades till Drätselkammaren.
" "	Ang. utfyllning af en del af Tolövikén.	
" "	Ang. Arbetarföreningens anh. om understöd.	Den 21 Dec. öfverl. till det blifvande utskottet för afgifvande af förslag om användning af utminuteringsaktiebolagets vinstmedel.
" "	Ang. Mariaföreningens anh. om understöd.	
Dec. 16.	Ang. anvisande af ny begravningsplats för ryska militären.	Den 17 Dec. remitteradt till Drätselkammaren, hvars utlåtande inkom den 31 Dec.
<i>2) Från Drätselkammaren.</i>		
Sept. 2.	Ang. agenten F. Wiléns anh. att få anlägga elektriska kablar längs stadens gator och öppna platser.	Den 10 sept. beviljades tillstånd under vissa vilkor, och tillsattes ett utskott af Hrr O. Ehrström, A. F. Sundell, M. Waenerberg, Th. Frosterus och C. B. Federley.
Okt. 11.	Ang. om- och tillbyggnad af rådhuset.	Den 5. Nov. anmodades Magistraten inhemta samfalta Rådstufvurättens yttrande i ärendet.
<i>3) Från öfriga nämnder, bestyrelser och myndigheter.</i>		
Mars 11.	Helsovårdsnämndens skrifvelse ang. lysgasens i staden svafvelhalt.	Den 12 Mars remitteradt till ett utskott af Hrr Mellberg, Neovius och Stjernvall.
Sept. 19.	Pastorsembetets i Helsingfors anh. om reserverande af nödig plats för möjligen erforderlig kyrka i Sörnäs.	Den 10 Sept. remitteradt till Drätselkammaren.

Helsingfors Stadsfullmäktige hafva under år 1889 sammanträdt 32 gånger (mot 21 gånger under 1888 och 23 gånger under år 1887) hvarutom Fullmäktige sammanträdt till förstärkt antal 5 gånger (mot 5 gånger under 1888 och 7 gånger under 1887).

De under året inkomna ärendenas antal utgör 288, (mot 312 under 1888 och 295 under 1887) hvarjemte från föregående år voro beroende 36 ärenden (mot 35 år 1888 och 30 år 1887).

De afgångna breffvens antal uppgår till 321 (emot 297 år 1888 och 255 år 1887).
Helsingfors, den 31 December 1889.

Elis Furuhjelm.

Redogörelse för af Helsingfors Stadsfullmäktige tillsatta särskilda utskotts verksamhet under år 1889.

Vid ingången af år 1889 funnos 8 af Stadsfullmäktige tillsatta utskott, hvilka icke afslutat sina arbeten. Under året tillkommo, förutom allmänna beredningsutskottet, 21 nya utskott, hvarför utskottens totalantal utgjort 29.

Af dessa hafva 26 under året varit i verksamhet, bland hvilka 22 slutfört sitt uppdrag. Vid årets utgång qvarstå således 7 utskott (mot 8 vid utgången af år 1888 och 4 vid utgången af år 1887.)

Af utskotten hafva afgifvits 15 tryckta och 11 skriftliga utlåtanden, eller inalles 26 betänkanden (mot 6 tryckta och 15 skriftliga yttranden under nästföregående år samt 15 tryckta och 11 skriftliga betänkanden under år 1887.)

De till år 1890 qvarstående utskotten äro följande:

1:o) För frågan om renhållningsväsendets ordnande i staden — tillsatt den 30 Mars 1883 — bestående af herrar Th. Tallqvist, W. Brummer, E. Qvist, W. Sucksdorff och E. Wasastjerna.

2:o) För frågan om reglering af Skatudden — tillsatt den 11 April 1888 — bestående af herrar E. Öhman, Th. Tallqvist, J. W. Runeberg, R. Elving och M. W. af Schultén.

3:o) För frågan om gaslysningen i staden — tillsatt den 27 November 1888 — bestående af herrar J. Mellberg, F. Stjernvall och F. Neovius (betänkande afgifvet den 23 November, men dess justering fördröjd genom en utskottsmedlems sjukdomsfall.)

4:o) För frågorna om Sandvikens tillgodogörande för trafikens behof, uppförande af en kaj å Kejsargrundet, inrättande af en fiskarhamn vid Hafsgatan, anläggning af ett varuskjul å södra kajarmen i södra hamnen, och utfyllning af en del af Gräsviken — tillsatt den 15 Januari 1889 — bestående af herrar J. Tallberg, L. Krogius, M. Hallberg, Th. Tallqvist och R. Malmberg.

5:o) För redigering af förslaget till ny byggnadsordning för Helsingfors stad — tillsatt den 21 Maj 1889 — bestående af herrar G. Nyström, J. Serlachius och A. Nyberg

6:o) För frågan om regler för uppsättande af elektriska ljusledningar — tillsatt den 10 September 1889 — bestående af herrar O. Ehrström, A. F. Sundell, M. Wænerberg, C. B. Federley och Th. Frosterus.

7:o) För afgifvande af förslag till underdånig hemställan i fråga om gatuunderhållet, — tillsatt den 10 December 1889 — bestående af hrr Borenus, Elving och Eneberg.

Antalet af utskottens sammanträden under året har uppgått till något öfver 80 (mot 40 under år 1888 och 80 under år 1887.)

Helsingfors, den 31 December 1889.

G. Leopold.

Utskottsbetänkande angående gaslysningen i Helsingfors.

Till ett af undertecknade bestående utskott hafva Stadsfullmäktige efter hand remitterat

1:o) den 27 November 1888 Magistratens i staden skrifvelse af den 10 i sagde månad med gaskontrollörens berättelse om gaslysningen under lysningsåret 1887—88;

2:o) den 12 Mars 1889 bemälda Magistrats skrifvelse af den 9 i sistnämnde månad, med helsovårdsnämndens bref för den 5 Mars, innehållande förslag om bestämmande af en maximalgräns för lysgasens svafvelhalt; och

3:o) den 15 Oktober 1889 Magistratens skrifvelse af den 12 i nyssagde månad, hvarjemte öfversändts gaskontrollörens berättelse för lysåret 1888—89.

Gaskontrollörens berättelser samt helsovårdsnämndens bref äro af följande lydelse.

Till Magistraten i Helsingfors.

I min egenskap af gaskontrollör har jag härmed äran att till Magistraten insända berättelse öfver gaskontrollen under lysåret 1887—88 och får jag härjämte bilägga den af mig förda dagboken öfver de fotometriska observationerna under nämnda lysår äfvensom en af Gaslysningsaktiebolaget meddelad uppgift på gaskonsumtionen i Helsingfors under år 1887.

Det framgår af närslutna dagbok att fotometrisk gaskontroll blifvit verkställd vid 97 skilda tillfällen. Vid dessa prof har gasens ljusstyrka befunnits vara följande:

Ljusstyrka i normalljus.	Antal gånger lysåret 1887—88.	Antal gånger lysåret 1886—87.
9—10	15	0
10—11	38	14
11—12	31	33
12—13	11	36
13—14	2	11
	Summa 97	Summa 94

Gasens ljusstyrka har sålunda uppgått till 12 normalljus och derutöfver 13 gånger (47 gånger under lysåret 1886—87) samt understigit 12 normalljus 84 gånger (47 gånger under lysåret 1886—87).

Medelljusstyrkan för hvarje särskild månad under lysåret 1887—88 angifves i nedanstående tabell, deri äfven motsvarande tal från lysåret 1886—87 finnas upptagna:

	1887—88.		1886—87.
Augusti	12,19	normalljus.	12,22 normalljus.
September	11,40	”	11,53 ”
Oktober	11,48	”	11,75 ”
November	11,16	”	11,81 ”
December	10,66	”	11,42 ”
Januari	9,85	”	11,83 ”
Februari	10,71	”	11,70 ”
Mars	10,26	”	12,49 ”
April	9,92	”	12,51 ”
Maj (förra hälften)	11,00	”	12,35 ”

Medelljusstyrkan för hela lysåret 1887—88 har sålunda varit endast 10,86 normalljus. Medelljusstyrkan för hvar och ett af de fem senaste lysåren har varit följande:

1883—84	12,15	normalljus.
1884—85	11,53	”
1885—86	11,48	”
1886—87	11,94	”
1887—88	10,86	”

Lysgasen har nio gånger blifvit underkastad prof på svafvelväte och befunnits vara omsorgsfullt renad från denna gas.

Beträffande gaslågorna i gatulykterna har jag under förflutna lysår konstaterat dels att Gaslysningsaktiebolaget, genom att använda en större mängd gas, i en del lyktor sökt kompensera gasens låga ljusstyrka, dels äfven att gaslågorna i ett antal lyktor varit alltför små.

Gatulykternas skötsel i öfrigt har icke gifvit anledning till anmärkningar. Helsingfors den 7 november 1888.

Aug. af Schultén.

Till Magistraten i Helsingfors.

I min egenskap af gaskontrollör har jag härmed äran att till Magistraten insända berättelse öfver gaskontrollen under lysåret 1888—89 och får jag härjämte bilägga den af mig förda dagboken öfver de fotometriska observationerna under nämnda lysår, äfvensom en af Gaslysningsaktiebolaget meddelad uppgift på gaskonsumtionen i Helsingfors under år 1888.

Innan jag går att lemna en sammanställning af de resultat, hvartill de fotometriska undersökningarna ledt, bör jag anmärka att gaskontrollen under lysåret 1888—89 försiggått, dels i den numera raserade gården N:o 2 vid Vestra Henriksgatan, der den vidtog den 24

augusti 1888 och fortgick till den 12 mars 1889, dels i en lokal i Folkbiblioteket, der den vidtog den 15 april och fortgick till lysårets slut Af brist på lämplig lokal för uppställning af de fotometriska apparaterna har sålunda fotometrisk gaskontroll icke kunnat utöfvas från den 1 till den 24 augusti 1888 och från den 12 mars till den 15 april 1889.

Af bifogade dagbok framgår det att fotometrisk gaskontroll blifvit verkställd vid 78 skilda tillfällen. Vid dessa prof har gasens ljusstyrka befunnits vara:

9—10 normalljus.	3 gånger.
10—11 "	14 "
11—12 "	40 "
12—13 "	17 "
13—14 "	4 "

Gasens ljusstyrka har sålunda uppgått till 12 normalljus och derutöfver 21 gånger (13 gånger under lysåret 1887—88) samt understiger 12 normalljus 57 gånger (84 gånger under 1887—88).

Af synnerligen låg ljusstyrka var lysgasen den 13 oktober och den 20 december 1888 samt den 14 januari 1889, hvilka dagar ljusstyrkan var resp. 9,1, 9,5 och 9,4 normalljus.

Medelljusstyrkan för hvarje särskild månad under lysåret 1888—89 angifves i nedanstående tabell, deri äfven motsvarande tal från lysåret 1887—88 finnas upptagna för jämförelses skull:

1888—89.		1887—88.	
Augusti (den 24 till den 31)	12,40 normalljus.	Augusti	12,19 normalljus.
September	11,84 "	September	11,40 "
Oktober	11,25 "	Oktober	11,48 "
November	11,26 "	November	11,16 "
December	11,17 "	December	10,66 "
Januari	10,70 "	Januari	9,85 "
Februari	11,41 "	Februari	10,71 "
Mars (den 1 till den 12)	12,77 "	Mars	10,26 "
April (den 15 till 30)	12,05 "	April	9,92 "
Maj (den 1 till den 15)	11,55 "	Maj (den 1 till den 15)	11,00 "

Medelljusstyrkan för hela lysåret 1888—89, beräknad sålunda att det aritmetiska medeltalet af alla under lysåret verkställda observationer blifvit uträknadt, har varit 11,46 normalljus. Under de sex senaste lysåren var medelljusstyrkan följande:

1888—89	11,46 normalljus.
1887—88	10,86 "
1886—87	11,94 "
1885—86	11,48 "
1884—85	11,53 "
1883—84	12,15 "

Lysgasen har 13 gånger blifvit underkastad prof på svafvelväte och befunnits vara fri från denna gas så när som en enda gång, nämligen den 16 november 1888, då gasen icke var med tillbörlig omsorg renad från svafvelväte.

Under loppet af innevarande år har jag utfört tio bestämningar af svafvelhalten i lysgas renad från svafvelväte och dervid använt en apparat af samma slag som den hvilken för närvarande begagnas på Berlins gasverk. Resultatet af dessa bestämningar är följande:

Månad.	Dag.	Timme.	Mängd svafvel i gram på 100 kub. meter gas af 10° temperatur och 760 mm. barometertryck.
Januari	4	6—8 e. m.	86,1
Januari	5	9—11 f. m.	86,2
Januari	5	1—3 e. m.	89,7
Mars	21	12 ¹ / ₂ —2 e. m.	95,6
Mars	21	3—4 ¹ / ₂ e. m.	93,2
Mars	22	8 ¹ / ₂ —10 ¹ / ₂ e. m.	96,3
Augusti	20	12 ¹ / ₂ —2 ¹ / ₂ e. m.	80,2
Augusti	20	3 ¹ / ₂ —5 ¹ / ₂ e. m.	80,6
September	22	10 ¹ / ₂ —12 ¹ / ₂ e. m.	96,0
September	23	11—1 e. m.	97,6
			<hr/> Medeltal 90,15

Helsingfors den 7 oktober 1889.

Aug. af Schultén.

HELSOVÅRDSNÄMNDEN

i

HELSINGFORS.

Helsingfors d. 5 Mars 1889.

Till Magistraten i Helsingfors.

N° 18.

Enligt de analyser af lysgasens svafvelhalt, som på hälsovårdsnämndens uppdrag blifvit utförda af föreståndaren för härvarande undersökningsstation för lifsmedel, doktor O. Aschan, och hvars rapport öfver de utförda undersökningarne härmed bilägges i afskrift, visar det sig, att svafvelmängden hos den till användning kommande lysgasen, vid olika tillfällen är underkastad ganska betydliga växlingar, hvilkas maxima ej obetydligt öfverstiga de värden, hvilka annorstädes blifvit fastställda såsom högsta tillåtna gräns för svafvelhalten hos en ännu oklanderlig lysgas. Då de vid den svafvelhaltiga lysgasens förbränning bildade oxidationsprodukterna af svafvel, nämligen svafvelsyrlighet (svafveldioxid) och svafvelsyra ingalunda äro i sanitärt

afseende indifferentia utan där de i luften förekomma, om också blott i helt små mängder (svafvelsyrligheten 0,4 p. M!), förmå utöfva ett menligt inflytande på organismen och därjämte äfven invärka skadligt på ömtåligare tyger och andra föremål, så har hälsovårdsnämnden ansett nödigt att ett bestämdt maximum för lysgasens svafvelhalt fastställes för att därigenom så vidt möjligt förringa olägenheterna af densamma. På grund däraf att, enligt doktor Aschan's analys, gasens svafvelhalt vid ett par tillfällen befunnits understiga det värde — 0,5 gram svafvel på 1 kubikmeter lysgas —, som i allmänhet anses ännu låta förena sig med en gas af tadelfri beskaffenhet, har hälsovårdsnämnden i öfverensstämmelse med doktor Aschan's förslag, ansett att det ej borde vara förenadt med någon större svårighet för härvarande gasverk att leverera lysgas af dylik beskaffenhet.

Med hänsyn därtill, att den i gasen ingående svafvelmängden kan förekomma ej blott i form af svafvelväte utan äfven såsom en mängd andra föreningar, af hvilka svafvelvätet, då det förekommer i rågasen lätt kan aflägsnas genom vissa reningsprocesser och därför vanligen uppträder blott i minimala mängder i den renade gasen medan deremot de öfriga svafvelföreningarne, hvilka äro långt svårare, ja kanske t. o. m. omöjliga att aflägsna från gasen alltid uti densamma förekomma, är det ingalunda tillfylles att vid gaskontrollen bestämma blott dess halt af svafvelväte utan nödvändigt att enligt någon af de därtill använda metoderna bestämma hela den i lysgasen ingående svafvelmängden.

På nu anförda grunder har hälsovårdsnämnden därför äran föreslå att Stadsfullmäktige ville med hänsyn till lysgasen vidtaga den åtgärd, att en bestämd maximal gräns af 0,5 gram på 1 kub.met. fastställdes för dess svafvelhalt samt att lysgaskontrollen ginge ut på att bestämma hela den mängd svafvel som i densamma ingår.

På Hälsovårdsnämndens vägnar.

Vilh. Sucksdorff.

J. N. Bärlund.

Derjemte har utskottet från Gaslysningsaktiebolaget i Helsingfors mottagit en så lydande skrifvelse:

Till det af Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors med anledning af Gaskontrollörens berättelse för 1887—88 nedsatta utskott.

Genom tidningsnotiser är oss bekant, ej mindre att gaskontrollören till Hrr Stadsfullmäktige aflemnat en berättelse för lysåret 1887—1888, än att Stadsfullmäktige med anledning af denna berättelse nedsatt ett utskott för afgifvande af förslag till de åtgärder, som borde vidtagas med anledning af de uppgifter berättelsen innehåller.

Frånsedt den omständighet, att hvarken gaskontrollören eller drätselkammaren ansett nödigt delgifva oss berättelsens innehåll, hvadan vi ej blifvit i tillfälle tidigare bemöta de klagomål, densamma synes innehålla, tillåta vi oss göra utskottet bekant med några omständigheter, som på sak inverka.

Främst är att bemärka, det Herr gaskontrollörens uppgifter icke äro på något vis bestyrkta. Vi ha, med anledning af de månatligen publicerade uppgifterna öfver ljusstyrkan, hvilka vanligen i väsentlig mon afvikit från de resultat vi vid undersökning erhållit, förgäfves anhållit, det Hr gaskontrollören ville så begå, att vi åtminstone någon gång blefve satte i tillfälle att öfvervara hans undersökningar, för att öfvertyga oss om deras riktighet.

Vidare är att bemärka, det de ljus, som vid gaskontrollen användas, genom mycket små manipulationer kunna fås att brinna betydligt starkare, än afsedt är vid deras fabrikation.

De af oss företagna undersökningarna visa, att den af oss tillvärkade lysgasen under tiden 1 Augusti 1887—15 Maj 1888 ägt en medelljusstyrka af 12,89 normalljus, hvilket resultat framgått ur 275 af skilda personer utförda försök, och af oss pretenderas fullt lika tillförlitligt, som Herr gaskontrollörens.

Vi bestrida på dessa grunder helt och hållet Hr gaskontrollörens uppgifters absoluta tillförlitlighet.

Vi medgifva gerna, att enstaka lyktor under belysningsåret ej alltid brunnit med tillfredsställande styrka, och att försök, om de företagits med gas, ledd genom en af dessa gatulyktor, skulle lemnat resultat, kanske väsentligen sämre, än dem Hr gaskontrollören publicerat. Men äfven härutinnan fritaga vi oss från all skuld, ty dels var senaste vinter ovanligt sträng, så att gasrören vid jordytan fröso, dels har under årens lopp en betydlig förändring i gaturenhållningen om vintern inträdt, förorsakande en betydlig sänkning af jordtemperaturen. Medan den nedfallna snön förr plogades till höga vallar vid sidan af körbanan, hvilka vallar täckte jorden och skyddade den och de deri nedlagda rörledningarna, bortföres numera nästan öfverallt snön, hvarigenom kölden får lättare tillträde till jorden.

Vidkommande sedan de åtgärder, som torde kunna vidtagas, tillåta vi oss göra utskottet uppmärksamt på innehållet af § 26, mom. 2 i det emellan staden och oss gällande kontraktet.

Slutligen få vi vördsamt anhålla att utskottet ville lemna oss tillfälle taga del af gaskontrollörens berättelse, så att vi måtte kunna erfara, hvad densamma innehåller. Helsingfors, den 30 November 1888.

ppr Gaslysningsaktiebolaget i Helsingfors

T. v. Frenckell.

I sammanhang härmed har utskottet funnit skäl inrycka de paragrafer i det mellan staden och gaslysningsaktiebolaget den 30 Maj 1860 afslutade samt under vissa vilkor och förbehåll intill år 1910 gällande kontrakt, hvilka kunna hafva tillämpning på nu föreliggande frågor. De äro följande:

„§ 5. Under en tid af fyratio år, räknadt ifrån den 1 instundande Oktober eller således intill den 1 Oktober 1900, äger bolaget, såframt dess genom detta kontrakt åtagne förbindelser behörigen fullgöras, uteslutande rättighet att nedlägga gasrör under de gator och allmänna platser, utmed hvilka gaslysning genom bolagets försorg tillvägabringas. Om gasverks inrättande för belysning af stadens öfriga delar må stadsstyrelsen äfven med andra träffa aftal, likväl med bolaget förbehållen företrädesrätt, att utsträcka sin verksamhet jemväl till sålunda ifrågakommande områden, så framt bolaget ikläder sig samma vilkor som af annan årligen bjudas.

§ 6. Om vid den tid bolagets privilegium, enligt stadgandet i nästföregående § upphör, annan öfverenskommelse ej blifvit emellan staden och bolaget träffad, äger bolaget, dock ej med uteslutande rätt, bibehålla och drifva gasanstalten intill den 1 Oktober 1910, äfvensom, derest staden icke begagnar sig af sin i § 7 upptagne lösningsrätt, allt framgent, så länge inrättningen hålles i fullt ändamåls- och tidsenligt skick.

§ 7. Gasverket med allt hvad dertill hör, såsom byggnader, rörledningar, apparater, lyktor, inventarier och gasmätare med mera dylikt, öfvergår den 1 Oktober 1910 i stadens ägo, så framt staden erlägger till bolaget i lösen det värde, ökad med tjugofem procent, hvartill verket med dess tillhörigheter af gode män, utsedde till det antal och i den ordning § 39 föreskrifver, uppskattas; — börande uppskattningen ske minst ett år förut samt stadens beslut i ärendet delgifvas bolaget senast tre månader efter det godemännen slutfört sitt sysslande.

§ 8. I de delar af staden, der gasrör leda fram, äger bolaget under de utfästa fyratio åren ej mindre skyldighet än uteslutande rättighet att ombesörja lysningen å gator och allmänna platser. — Härtill nödige lyktor, ledningsrör, stolpar och öfrige tillbehör, allt af prydlig och af Magistraten godkänd beskaffenhet, anskaffas, uppställas och underhållas nu och framgent af bolaget. I kostnaden för lyktstolparnes inköp deltager staden likväl så till vida, att bolaget för hvarje sådan af staden erhåller i ett för allt tio rubel silfver. Skulle för belysningen af allmänna platser lyktor eller lyktstolpar af större dimensioner än de vanliga erfordras, böra sådana emot skäligen ersättning anskaffas af bolaget.

§ 26. Bolaget förbinder sig att till lysningen använda gas, renad enligt de bästa, godkända metoder och af den styrka, att en brännare, beräknad att förtära fem kubikfot gas i timmen, skall gifva en låga, som i lyskraft och klarhet motsvarar tolf brinnande normala vaxljus, hvarmed i detta kontrakt förstås sådana, af hvilka sex väga ett skålpund viktualievig, hvarje ljus af vid pass tretton verktums längd och förtärande trefemtedels lod vax i timmen.

Men som gasmaterialiernas beskaffenhet och atmosfäriska förhållanden kunna

hafva betydligt inflytande på gasens lyskraft, komma de i § 35 bestämda påföljder icke att tillämpas, derest icke ljusstyrkan hos profbrännaren understiger den af tio normala vaxljus; och är bolaget, i händelse gasljuset icke befinnes motsvara det af tio sådana vaxljus, pligtigt att utan åtnjutande af särskild betalning använda den större myckenhet gas, som för tillvägbringande af en sådan ljusstyrka kan erfordras. Skulle profbrännaren med en förtäring af fyra kubikfot gas befinnas lysa starkare än tolf vaxljus, får gasmängden för gatulyktorne i samma förhållande minskas.

§ 27. På det gasljusets beskaffenhet må kunna kontrolleras, bör i någon offentlig byggnad anbringas en profbrännare. Undersökning kan af Magistraten eller dess ombud när som helst, medan lysning pågår, företagas. Dervid bör „Bunsens“ eller annan allmännare antagen fotometer, anskaffad på stadens bekostnad, användas. Hvarken reverberer eller glascylindrar må vid sådan profmätning anbringas. För utrönande huruvida gatulyktorne förses med gas till kvantitet och kvalitet i enlighet med hvad i kontraktet finnes bestämdt, äger Magistraten att vidtaga de åtgärder, som för undersökningen deraf anses mest ändamålsenliga; skolande instrumenter och den gas, som för kontrollernes verkställande erfordras, på bolagets bekostnad anskaffas.

§ 28. Gatulyktorernas brännare skola i allmänhet vara, i likhet med profbrännaren, beräknade att förtära fyra och en half kubikfot gas i timmen, men större lampor för torg och öppna platser erhålla brännare afpassade efter den för en större ljusstyrka erforderliga myckenhet gas.

§ 29. — — — — —

I afseende å gaspriset gäller, oberoende af nästangifne bestämningar, ock att bolaget efter förloppet af tio år icke må fordra högre betalning för den gas, som till gatulytning åtgår, än hvad enskilde afnämare, vid samma tid allmännen till bolaget erlægga; börande detta så förstås, att bolagets skyldighet till en slik nedsättning icke göres beroende deraf om bolaget till ett färre antal afnämare, i anseende till betydligare gaskonsumtion, eller af annan särskild anledning, lemna gasen under det i öfrigt allmänt gällande priset.

§ 30. Alla väsentliga förbättringar, som under privilegietiden i afseende å gasens tillredande och begagnande uppfinnas, och hvilka, såsom fullt pröfvade, vinna ett allmännare användande, böra jemväl af bolaget införas. I dylika fall, likasom om bolaget komme att använda något lysningsämne, som blefve ansenligt billigare än de nu allmänt brukliga, bör en nedsättning af gaspriset, som står i förhållande till de fördelar, bolaget genom förändringen erhåller, äga rum.

§ 31. Gaspriset är beräknadt efter nu gällande medelmarkegång i Nylands län på råg, men i händelse markegången något år skulle med mer än tio procent öfver- eller understiga nuvarande beloppet, så bör skillnaden beräknas, och priset der- efter modifieras.

§ 33. Bolaget skall draga försorg derom, att för gasinrättningen tillräckligt förråd af gasmaterial alltid finnes att tillgå.

§ 34. Anmärkningar emot den allmänna eller enskilda gaslysningen skola

ofördröjligen föranleda undersökning om förhållandet. Härleder sig felet af ofullkomlighet i gasverket, rörsystemet eller annan del af inrättningen, åligger det bolaget att på egen bekostnad sådant rätta inom viss tid, afpassad efter vidden af det erforderliga arbetet; och bestämmas tiden af Magistraten på grund af sakkunnige personers deröfver inhemtade omdöme. Underlåter bolaget att rättelsen fullgöra inom nu föreskrifven tid, erlägges till staden tjugufem rubel silfver för hvarje öfverskjutande dag, så framt icke på ett tillfredsställande sätt ådagalägges att arbetet ej kunnat på den utsatta tiden verkställas.

Vägrar bolagets direktion eller ombud att afhjelpa fel, som bevisligen förefinnas, är ock Magistraten berättigad att derom besörja på bolagets bekostnad.

§ 35. Skulle gaslågornas lyskraft befinnas mindre än § 26 bestämmer, bör bolaget efter skedd tillsägelse sådant ofördröjligen rätta, men om så, det oakadt, ej sker, erkännes bolaget skyldigt att förutom det betalningen i samma mån minskas, utgifva ersättning med nedannämnde belopp, nemligen:

1:o) Om berörde minskning utgör åtta procent af hvad derom är såsom minimum stadgadt, tio rubel för hvarje dag.

2:o) Om minskningen utgör från och med åtta till och med sexton procent, femton rubel för hvarje dag.

3:o) Om minskningen utgör från sexton till och med tjugufyra procent, tjugurubel för hvarje dag och så vidare i samma proportion.

Från utgifvande af sådan ersättning, hvilken beräknas intill dess den bestämda ljusstyrkan är återställd, är bolaget fritt, derest med bevis, som af Magistraten godkännes, styrkas kan, att ofvanberörde förhållande inträffat i följd af omständigheter, som icke kunnat förekommas.

§ 39. Stridigheter, som möjligen emellan Magistraten och bolaget kunna uppkomma, i fråga om verkställigheten af detta kontrakt eller rätta meningens deraf, såsom derom, huruvida tillräcklig sorgfällighet iakttages vid gasens beredning och rening, eller i allmänhet beträffande något af de förhållanden som i detta kontrakt afses och således äfven angående skyldighet att utgifva de bestämda ersättnings-beloppen, och om utsättandet af äfventyr för underlåtet fullgörande af kontraktsvilkoren, der äfventyret icke redan är bestämdt, skola afgöras af gode män, som, derest icke kontrahenterna i något särskildt fall förena sig om ett större antal, bör vara fem, af hvilka Magistraten och Bolagets direktion utser tvenne å hvardera sidan och dessa fyra sedermera gemensamt välja en femte.

Kunna förstnämnde fyra gode män sig icke om detta val förena, bör den femte utnämnas af Guvernören i länet, som äfven för Magistraten eller bolaget må anställa val af gode män, i händelse endera underlåter att inom tre dagar efter skedd tillsägelse, eller inom den längre tid, hvarom kontrahenterne i något särskildt fall kunna öfverenskomma, begagna dem tillkommande valrättighet.

Gode människens beslut skall anses lika giltigt med en af domstol utfärdad, laga kraft vunnen dom.“

Utskottet ber att först få hålla sig till det tidigast, den 27 November 1888 lemnade uppdraget. Den omständighet som föranledt remissen torde vara det anmärkningsvärda nedåtgående i gasens lyskraft, hvilket egt rum efter lysåret 1883—84 och som kulminerat i 1887—88 års dåliga resultat. Att finna något korrektiv emot ett sådant sakernas läge blef utskottets uppgift.

Ett i många afseenden liknande spörsmål har engång förut hos Stadsfullmäktige förekommit. Sedan stadens gaskontrollör i sin berättelse för lysåret 1874—75 anmärkt, att gasen ett särdeles stort antal gånger befunnits underhållig, nedsattes af Stadsfullmäktige ett utskott för att granska förhållandet. Utskottets betänkande igenfinnes under N:o 30 af Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för 1876. Med hänvisning till det lojala sätt, på hvilket gaslysningsaktiebolaget under tidigare år låtit ombesörja gasbelysningen samt i förhoppning på bolagets goda vilja att framdeles visa enahanda tillmötesgående, ansåg utskottet några åtgärder för den gången icke böra mot bolaget vidtagas, hvarvid Stadsfullmäktige jenväl sedermera läto saken bero. Man hade icke heller förgäfvats vädjat till bolaget, i det medelljusstyrkan, hvilken under åren 1864—1874 utgjort omkring 13 normalljus för helt lysår, helre öfver än under, jemte det antalet gånger då ljusstyrkan understigit 12 normalljus belöpt sig till i medeltal 4 gånger om året, men lysåret 1874—75 fallit till 12,⁴³ normalljus med 35 gånger undermål, påföljande lysår 1875—76 steg till 13,⁰⁹ med 7 gånger undermål, dock alltid öfver 11 normalljus.

Ifrågavarande utskott hade emellertid under fortgången af dess arbete erfarit, att olika åsikter beträffande sättet för mätningen af den levererade gasens ljusstyrka yppat sig hos gaslysningsaktiebolaget och stadens gaskontrollör. Kärnpunkten i tvisten bestod deri, att bolaget ej ansåg sig kunna gilla de af gaskontrollören vid mätningen gegagnade, med kontraktet icke öfverensstämmande normalljus. Emedan normalljus af den typ, som § 26 i ofvannämnda emellan staden och bolaget afslutade kontrakt föreskrifver, icke vidare voro i handeln tillgängliga, anhöllo Stadsfullmäktige, på utskottets förslag, det Magistraten skulle anmoda gaskontrollören att, biträdd af andra sakkunnige män, söka med bolaget träffa förslag till aftal om fastställande af annat normalljus för mätning af gasens lyskraft. Frågan om denna angelägenhet behandlades sedermera af en dertill år 1877 utsedd komité, som dock icke lyckades bringa densamma till bestämdt resultat, utan upplöste sig år 1880, hvarefter handlingarna öfverlemnades till gaskontrollören, som anmodades föra saken till slutligt afgörande. Sedan underhandlingar försiggått mellan gaskontrollören och drätselkammaren, å ena, samt dåvarande disponenten för gasverket, å andra sidan, framstälde drätselkammaren, i skrifvelse af den 22 December 1882 (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för 1883) förslag till ändringar och tillägg i §§ 26, 27, 28 och 35 af ofvannämnda kontrakt, eller med andra ord till den del kontraktet innefattade bestämmingar rörande normen för gasens lyskraft, sättet för dennas undersökande samt påföljden för bolaget i händelse lyskraften skulle understiga det derfor föreskrifna minimum. Förslaget behandlades derå af ett utskott, hvars betänkande (N:o 5 i 1883 års tryckta

handlingar), i hufvudsak öfverensstämmande med drätselkammarens, af Stadsfullmäktige godkändes, så mycket mera som af utskottet anmäldes, att hinder från gasbolagets sida icke skulle möta nämnda uppgörelse.

När beslutet omsider underställdes gaslysningsaktiebolaget i och för antagande, vägrade bolaget sitt samtycke. Deremot godkände bolagets disponent muntligen det föreslagna normalljuset (engelskt spermacetiljus) samt det sätt för mätningen, som sedermera begagnats och mot hvilket ej heller någon anmärkning senare försports.

Skäl att betvifla den af gaskontrollören annoterade brist i gasbelysningen under de senare åren synes fördenskull icke föreligga.

Några anmärkningar hafva väl framhaftats i gaslysningsaktiebolagets ofvan intagna skrift af den 30 November 1888. Men desamma äro jemförelsevis lätt tillbakavisade.

I förbigående må omnämnas, att bolaget erhållit del af gaskontrollörens berättelse, såväl före utskottets tillsättande genom de i tidningarna regelbundet införda månadsrapporterna, af hvilka årsberättelsen utgör ett sammandrag, som senare genom Ingeniören vid gasverket W. Thesleff, hvilken öfvervarit ett af utskottets sammanträden.

Bolaget påstår sig förgäfvos hafva anhållit det gaskontrollören måtte så begä, att bolaget åtminstone någon gång blefve satt i tillfälle att öfvervara hans undersökningar, för att öfvertyga sig om deras riktighet. Hvad bolaget härmed afsett har utskottet icke rätt förmått fatta. Enligt hvad gaskontrollörens fotometriska dagbok för lysåret 1887—88 utvisar, har kontrollören hvarje gång då gasens lyskraft understigit 10 normalljus derom underrättat gasverket, som varit oförhindradt att genom utsändt ombud öfvertyga sig om mätningens riktighet, hvaraf gasverket dock endast tre gånger under ifrågavarande år begagnat sig. Den 22 December 1887 skedde profningen i närvaro af gasverkets ombud Laatikainen och gaf efter sju mätningar ett medeltal af 9,9 normalljus. Den 7 Januari 1888 närvar Ingeniören Thesleff, hvarvid 8 prof gáfvo samma medeltal. Den 12 i sistsagde månad öfvervar gasmästaren Nyholm profningen, hvilken lemnade ett medeltal af endast 9,2, som af Nyholm vid verkställd omprofning konstaterades. Den 10 Januari, 5, 7, 11 och 12 Mars samt 6, 7 och 14 April samma år underrättades Ingeniören Thesleff om profningsresultaten, hvilka alla understego 10 normalljus, men infann sig icke för att kontrollera profven. Riktigheten af dessa fakta har ej heller af gasverkets nyssbemälda representant vid utskottssammanträdet satts i fråga. — Önskligt hade emellertid varit att gaskontrollören hvarje gång, då lyskraften understigit 12 normalljus hos gasverket anmärkt derom.

Bolagets antydning om möjlig inflytelse af små manipulationer å kontrolljuset innebär en insinuation, som bolaget ej torde hafva afsett.

Vid det utskottssammanträde, som öfvervarades af Ingeniör Thesleff jemfördes förenämnda fotometriska dagbok med gasverkets journal. Af 39 uti kontrollrummet och å gasverket, delvis samtidigt, delvis inom förloppet af högst 15 minuter anställda prof hade samtliga utfallit till fördel för gasverket, sålunda att mätningen vid gasverket utvisat en ljusstyrka i medeltal med 2,1 normalljus öfverstigande den i kontrollrummet uppnådda. Gasverket har äfven för hela lysåret erhållit ett medeltal

af 12,⁸⁹ mot gaskontrollörens 10,⁸⁶ normalljus. Denna skiljaktighet är dock ej så förvånande, som det vid första ögonkastet kunde synas. Gasens lyskraft måste nämligen antagas aftaga med afståndet, särdeles då köld eller andra ogynsamma förhållanden tillstöta. Vid de prof, som värkställdes i öfvervaro af Ingeniören Thesleff och gasmästaren Nyholm visade mätningen i kontrollrummet resultat af 9,⁹ och 9,² medan å gasverket ungefär samtidigt observerades 12,⁷ och 12,¹ normalljus. Dessa förhållanden lemnade Ingeniören Thesleff jemväl vid utskottssammanträdet obestridda. Dessutom besannas desamma indirekt genom bolagets uppgift angående det inflytande, som den förändrade gaturenhållningen haft på temperaturen i rörledningen under jord.

§ 27 i gaskontraktet visar utan någon tvetydighet hvar gaskontrollen bör ske och att det mätningsresultat som der vinnes är det för parterna gällande. Utskottet finner derföre något tvifvel ej råda derom, att de af gaskontrollören uppgifna talen äro de rätta. Felet i gaslysningen härleder sig synbarligen, på sätt bolaget i sin skrift antydt, till stor del af den omständighet att rörsystemet är förlagdt för nära jordytan, en bristfällighet som det emellertid jemlikt § 34 i kontraktet åligger bolaget att på egen bekostnad afhjelpa.

Till bolagets anmärkning, att de åtgärder, som torde kunna mot detsamma vidtagas, innehållas i § 26 mom. 2 af kontraktet, skall utskottet senare återkomma.

Efter hvad i saken framgått, kan tillförlitligheten, i hufvudsak, af gaskontrollörens rapporter icke ifrågasättas, utan borde desamma enligt utskottets förmenande ega fullt vitsord, såsom afgifna af en stadens tjänsteman, den der står under Magistratens inseende och derjemte ej heller undandragit sig kontroll från gasverkets sida. Utskottet konstaterar derföre endast att lyskraften af den levererade gasen på grund af profven utgjort i medeltal under lysåren 1884—85 11,⁵³, 1885—86 11,⁴⁸, 1886—87 11,⁹⁴ och 1887—88 10,⁸⁶ normalljus. Den fotometriska gaskontrollen gaf de tre senast nämnda lysåren följande resultat.

Ljusstyrka i normalljus.	Antal gånger lysåret 1885—86.	Antal gånger lysåret 1886—87.	Antal gånger lysåret 1887—88.
9—10	—	—	15
10—11	21	14	38
11—12	46	33	31
12—13	27	36	11
13—14	1	11	2
15—16	1	—	—
	96	94	97

Det är sålunda icke i af naturförhållanden eller andra omständigheter beroende undantagsfall som gasens lyskraft understigit det kontraktensliga. Fastmer hafva medeltalen för lyskraften under alla nämnda tre lysår understigit detsamma och har antalet gånger, då de skilda profven lemnat en lyskraft under 12 normalljus, utgjort

för 1885—86 — 67 af 96 anställda prof
 ” 1886—87 — 47 af 94 ” ”
 ” 1887—88 — 84 af 97 ” ”

Det synes sålunda som om det af kontraktet endast för undantagsfall medgifna nedgående af lyskraften under 12 normalljus öfvergått till regel.

Återstår att utreda om staden måste låta sig härmed nöjas.

§ 5 i kontraktet vidhandengifver, att bolaget eger intill den 1 Oktober 1890 uteslutande rättighet att nedlägga gasrör under de gator och allmänna platser, utmed hvilka gaslysning genom bolagets försorg tillvägabringas, *såframt bolagets genom sagda kontrakt åtagna förbindelser behörigen fullgöras*. Som konsekvens häraf följer, att den bolaget uti § 8 tillförsäkrade uteslutande rättighet att i de delar af staden der gasrör leda fram ombesörja lysningen å gator och allmänna platser är förverkad, i händelse bolaget uraktlåter att fullgöra dess förbindelser.

I § 26 mom. 1 angifves beskaffenheten af den gas, bolaget *förbundit* sig att leverera. Bland annat stipuleras, att gasen under vissa gifna förhållanden skall hafva en låga, som i lyskraft och klarhet motsvarar tolf brinnande normala vaxljus, af bestämd typ. I brist på dylika vaxljus, hafva motsvarande spermacetiljus såväl af bolaget som af gaskontrollören vid profning användts.

Mom. 2 afser vissa undantagsfall då gasmaterialiernas beskaffenhet och atmosfäriska förhållanden kunna förhindra bolaget att leverera fullmålig gas. Att, såsom gasbolaget i sin skrift synes åsyfta, detta mom. berättigade bolaget helt enkelt att ej leverera gas med större ljusstyrka än 10 normalljus, kan utskottet icke finna öfverensstämmande med hvarken kontraktets andemening eller ordalydelse.

Ehuru visserligen kontraktets bestämmingar i många andra afseenden äro sväfvande, framgår dock, enligt utskottets åsigt, otvetydigt att 1 mom. i § 26 innehåller regeln och mom. 2 undantaget samt att bolaget förbundit sig att i regel leverera gas af en lyskraft motsvarande minst 12 normalljus. Och då i en följd af år undermålig vara levererats ända tills mätningresultatet lysåret 1887—88 af 97 prof angifver endast 13 fullmåliga, har utskottet icke kunnat komma till annan slutsats, än att bolaget icke uppfyllt dess ofvannämnda i § 26 af kontraktet åtagna förbindelse. Detta blir ännu mycket mera i ögonen fallande om man jemför resultatet för de senaste åren med detsamma t. ex. för åren 1864—74, som utvisar att kontraktet under sist-sagda period, med ytterst få undantagsfall, blifvit af bolaget uppfyllt.

Utskottet har nu uppehållit sig vid och efter förmåga utredt hufvudsaken. Ytterligare må några biomständigheter vidröras.

I anledning af kontraktets 29, 30 och 31 §§ må anmärkas, att drätselkammaren icke varit i tillfälle att granska bolagets räkenskaper. Upplysning huruvida de i sagda §§ förutsatta minskningar af gaspriset kommit staden till godo saknas derföre.

Föreskrifterna i §§ 34 och 35 synas icke hafva blifvit med tillbörlig kraft tillämpade. Redan ofvan nämndes att gaskontrollören endast då ljusstyrkan understigit 10 normalljus derom anmält. Några undersökningar i följd af gaskontrollörens anmärkningar hafva åtminstone under senaste år icke verkställts; hvilket möjligen i sin mån kunnat föranleda slappad eftersyn äfven från gasverkets sida. Såvidt utskottet erfarit, har dock den i § 35 omnämnda ersättning engång af bolaget utkräfts.

— Utskottet vill blott anteckna, att under det första decenniet af gasbolagets verksamhet hvarje fall då ljusstyrkan understeg 12 normalljus af gaskontrollören omedelbart anmäldes både hos Magistraten och gasbolaget.

§ 34 eger jemväl sin tillämplighet beträffande gasbolagets skyldighet att sänka rörsystemet till nödigt djup, hvilken åtgärd, enligt hvad bolaget sjelft angifvit, torde innebära det säkraste botemedel mot den rådande underhålliga belysningen.

I § 39 innehållas bestämmingar angående lösningen af möjligen uppkommande stridigheter i fråga om verkställigheten af kontraktet eller rätta meningen deraf.

Utskottet är visserligen icke så sammansatt, att det förmått ingå i någon närmare pröfning af helsovårdsnämndens ofvannämnda förslag angående bestämmande af en maximalgräns för lysgasens svafvelhalt. Men då förslaget icke synes erbjuda större praktiska svårigheter och gaslysningsaktiebolagets skyldigheter härutinnan, enligt §§ 26 och 30 i gaskontraktet, otvifvelaktigt falla inom gränserna för sagda förslag, har utskottet trott sig böra tillstyrka detsamma.

Med anledning af gaskontrollörens berättelse för lysåret 1888—89 har utskottet icke funnit något i hufvudsak att tillägga. Resultatet i medeltal är väl något högre än det nästföregående året, men kan dock allt det ofvansagda i öfrigt tillämpas jemväl på året 1888—89. Bestämningarna af gasens svafvelhalt erbjuda sitt intresse, i det de utvisa att helsovårdsnämndens fordringar af desamma icke uppfyllas.

På grund af hvad ofvan anförts, får utskottet föreslå

att Stadsfullmäktige måtte, med begagnande af den rätt, som i § 39 utaf det emellan staden och gaslysningsaktiebolaget den 30 Maj 1860 ingångna kontrakt förbehålles kontrahenterne, vidtaga åtgärd om utseende af godemän, hvilka ega taga i öfvervägande om icke gaslysningsaktiebolaget, på de af utskottet anförda skäl, måste anses hafva brustit i det behöriga fullgörandet af dess genom nämnda kontrakt åtagna förbindelser samt sålunda förverkat den bolaget i kontraktets 5 och 8 §§ tillförsäkrade uteslutande rättighet ej mindre att nedlägga gasrör under de gator och allmänna platser, utmed hvilka gaslysning genom bolagets försorg tillvägbringas, än att derstädes ombesörja lysningen.

För den händelse godemännen emellertid, emot förmodan, icke skulle anse ett så beskaffadt kontraktsbrott hafva egt rum, hemställer utskottet

att till godemännen i sådant fall öfverlemnas att yttra sig om huru kontraktet beträffande gasens lyskraft rätteligen är att förstås samt huruvida icke gaskontrollörens rapporter och berättelser böra ega vitsord.

Derjemte får utskottet föreslå att Stadsfullmäktige emellertid och oberoende häraf ville besluta

att åt Drätselkammaren uppdraga att låta verkställa undersökning angående nödvändigheten af den ifrågasatta sänkningen utaf gasverkets rörnät;

att anmoda stadens gaskontrollör att hvarje gång då gasens lyskraft understiger 12 normalljus, eller skäl till anmärkning eljes förekommer, derom anmäla ej mindre å gasverket än hos drätselkammaren samt att jemväl hos poliskammaren anhållan måtte göras att då fel i gasbelysningen af polisen iakttages, sådant blefve tillkännagifvet kammararen, i och för vidtagande af i kontraktet anvisade åtgärder;

att jemväl uppdraga åt drätselkammaren att tillse det alla de lindringar i betalningen af gasen, som kontraktet medgifver, må staden tillgodokomma;

att hos gaslysningsaktiebolaget, med stöd af 26 och 30 §§ af kontraktet, anhålla om sådan åtgärd, att svafvelhalten i den levererade lysgasen icke öfverskrider en maximalgräns af 0,5 gram på 1 kubikmeter gas; samt

att gaskontrollören ålades anordna gaskontrollen så att genom densamma äfven lysgasens svafvelhalt utrönes.

Vid ärendets behandling har emellertid inom utskottet fråga uppstått huruvida det icke vore med stadens fördel förenligt att redan vid denna tidpunkt inlösa härstädes anlagda gasverk, helst utskottet tror sig ega anledning förmoda att åtminstone en del af aktionärerne i gaslysningsaktiebolaget skola finnas villiga att på skäligena villkor åt staden öfverlåta nämnda inrättning. Staden vunne härigenom en säkrare

kontroll öfver belysningen och större frihet i anordningen af densamma. Änskönt företaget sannolikt till en början komme att medföra jemförelsevis stora kostnader, särdeles vid sänkningen af rörnätet, vågar utskottet dock hysa den tillförsigt att gasverket i stadens hand, utom de öfriga fördelar detsamma medförde för kommunen, äfven skall ställa sig rentabelt. Om ock det elektriska ljuset komme att taga öfverhanden vid gatubelysningen, återstå andra områden der gas med stor fördel kan användas, t. ex. vid motor, i kök, m. m.

Utskottet har derföre ansett sig ega skäl att, derest Stadsfullmäktige godkänna denna uppfattning, hemställa

att drätselkammären måtte anmodas med gaslysningsaktiebolaget inleda underhandlingar om gasverkets inlösen för stadens räkning, samt att, sedan desamma afslutats, till Stadsfullmäktige inkomma med yttrande och förslag i saken; vid hvilket förhållande med utseende af godemän för afgörande af ofvanomförmälda tvistefrågor tillsvidare kunde anstå.

Helsingfors, den 23 November 1889.

F. Stjernwall. E. J. Mellberg. Frith. Neovius.

Handlingar rörande föreslagen om- och tillbyggnad af stadens rådhus.

Utdrag ur Samfälta Rådstufvurättens i Helsingfors stad protokoll för den 21 November 1889.

§ 2.

Föredrogs en från Stadsfullmäktige i denne stad till Magistraten härstädes aflåten och af Magistraten till Rådstufvurätten öfverlemnad skrifvelse, daterad den 5 innevarande November, deri meddelas, att Stadsfullmäktige, vid skedd föredragning af ej mindre Drätselkammarens i denne stad utlåtande, rörande om- och tillbyggnad af stadens rådhus, än ock Magistratens skrifvelse af den 23 sistlidne Oktober, innefattande Magistratens skiljaktliga förslag till disposition af arbetslokalerna i rådhuset, aktat nödigt inhemta Samfälta Rådstufvurättens yttrande, rörande Drätselkammarens och Magistratens förslag, såvidt anginge de för Rådstufvurätten projekterade lokalerna.

Vid granskningen af berörda förslag, som voro Stadsfullmäktiges skrifvelse bilagda, förenade sig Samfälta Rådstufvurättens samtliga medlemmar att till Stadsfullmäktiges bedömande öfverlemnna, huruvida skäl finnes för handen att nedlägga så betydande kostnader, som nu ifrågasatts, på en om- och tillbyggnad af det nuvarande rådhuset, enär i följd af rådhusets otidsenliga och olämpliga inredning samt det begränsade utrymmet å tomten och dennas belägenhet vid en af stadens smalaste gator, icke å denna plats kunde åstadkommas domstolslokaler, som för längre tid motsvarade behovet, utan uppförandet af ett särskildt, hufvudstaden värdigt stadshus, med verkligt tidsenliga och rymliga domstolslokaler i hvarje fall förr eller senare påkallades.

Samfälta Rådstufvurätten ville dessutom erinra att med den hastiga tillväxt Helsingfors stad under de senaste åren företedt, och deraf betingad förökning i såväl brottmålen som de civila målen antal, inrättandet af en fjerde afdelning vid Rådstufvurätten i en snar framtid blefve en oafvislig nödvändighet. Drätselkammaren hade väl i sitt förslag antydtt att första afdelningens lokal äfven kunde användas för en framdeles inrättad fjerde afdelning vid Rådstufvurätten. Men då i betraktande toges att de skilda afdelningarne understundom nödgades hålla extra sammanträden, kunde vid nyssantydnda förhållande de nu ifrågavarande afdelningarnes sammanträden komma att kollidera med hvarandra.

Med afseende härå och då den nuvarande packhustomten, i följd af det projekterade hamnspårets dragande till Skatudden och enär de i handels och sjöfartens

intresse tilltänkta öfriga anordningarne å Skatudden påkallade uppförande af nytt tull- och packhus derstädes, torde blifva disponibel samt denna tomt i alla afseenden vore synnerligen lämplig för ett blifvande stadshus för denna stad, ansåg Samfälta Rådstufvurätten sig böra afstyrka den föreslagna om- och tillbyggnaden af rådhuset samt hos Stadsfullmäktige hemställa huruvida icke frågan om anskaffande af lämpligare lokaler åt Rådstufvurätten borde lemnas beroende till dess omständigheterna medgäfvé uppförandet af ett nytt tidsenligt stadshus.

Rådmannen Sourander ville i sammanhang härmed särskildt framhålla huruvida icke rådhuset kunde användas för brandverkets behof och möjligen på samma gång för Poliskammaren, samt i stället de medel, som beräknats åtgå till uppförande af ett hus för brandverket användas till byggandet af ett stadshus.

För den händelse att Stadsfullmäktige likväl icke ville låta den nu väckta frågan om rådhusets utvidgning förfalla, tog Samfälta Rådstufvurätten under öfvervägande hvilkendera af de båda föreliggande förslagen vore att förordas.

Då olika meningar i detta hänseende emellertid förspordes, anställdes omröstning, då pluraliteten, bestående af Rådmännen Nyberg, Sourander, Loo, Saurén och Åhlström, ville gifva företräde åt Magistratens förslag, hvilket, — ehuru väl äfven detta vore mindre tilltalande derigenom att detsamma förlade domstolslokalerna vid en smal och mörk gränd, — dock i afseende å rummens disposition syntes mera ändamålsenligt; hvaremot Borgmästaren Palmgren samt Rådmännen Bergh, Stenius och Heimbürger omfattade Drätselkammarens förslag, enär enligt detta förslag åt domstolslokalerna, genom deras placering vid Senatstorget, åtminstone bereddes fördelen af en något bättre belysning, hvilket isynnerhet för dessa lokaler vore högeligen önskvärdt, då sessionerna särskildt den mörkaste tiden om året ofta fortginge hela dagen.

Mot hvardera förslaget ville Samfälta Rådstufvurätten dock anmärka, att de ej upptoge särskildt rum för hvarje afdelning, der konceptprotokollerna kunde förvaras samt rättens ordförande och viceordförande äfvensom notarier vid förefallande behof vore i tillfälle att arbeta. Ett sådant särskildt arbetsrum vore emellertid högeligen önskvärdt, isynnerhet med afseende derå, att för närvarande svårighet bereddes rättens ordförande och viceordförande särskildt vid brottmålsprotokollets justering samt upprättandet af saköreslängder och arbetsförteckningar, enär dessa arbeten nu måste verkställas hemma hos vederbörande, men de äldre konceptprotokollerna åter, hvilka vid dessa arbeten behöfde anlitas, förvarades hos notarierna, de der samtidigt kunde hafva behof af samma protokoll för uppsättande af andra expeditioner.

Antecknades; och skulle, jemte återställande af remisshandlingarne, utdrag ur detta protokoll till Magistraten öfverlemnas. Ort och tid som ofvan.

In fidem:

G. A. Rothman.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors.

den 3 Januari 1890.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 21.

Vid den 5 November 1889 hos Stadsfullmäktige skedd föredragning af Drättselkammarens till Stadsfullmäktige afåtna, till tryck befordrade skrifvelse af den 27 September sagda år rörande föreslagen om- och tillbyggnad af stadens rådhus samt Magistratens, likaledes tryckta skrifvelse i samma ämne, hafva Stadsfullmäktige beslutit ej mindre inhemta samfälta Rådstufvurättens yttrande beträffande Drättselkammarens och Magistratens förslag såvidt anginge de för Rådstufvurätten projekterade lokalerna, än ock anmoda Drättselkammaren att, efter tagen kännedom om Rådstufvurättens yttrande, taga ärendet under ytterligare pröfning och i anledning deraf med nytt utlåtande till Stadsfullmäktige inkomma. I sådant afseende har Magistraten derefter uti skrifvelse af den 18 nyssvikne December tillhandahållit Drättselkammaren förutom tidigare tillkomna handlingar samfälta Rådstufvurättens till Magistraten aflemnade yttrande i ärendet, ingående uti protokollsutdrag för den 21 sistlidne November, hvilket protokoll härjemte bilägges.

Af sagda protokollsutdrag framgår att samfälta Rådstufvurätten, utan skiljakthet, i princip afstyrkt utförandet af nu ifrågavarande ombyggnadsföretag, under framhållande, att det i anseende till det nuvarande rådhusets otidsenliga och olämpliga inredning samt tomtens begränsade utrymme och dess belägenhet vid en af stadens smalaste gator, icke syntes möjligt att der åstadkomma domstolslokaler som för längre tid motsvarade behovet, utan uppförandet af ett särskildt, hufvudstaden värdigt stadshus, hvilket Rådstufvurätten tänkt sig placeradt å den nu varande tull- och packhustomten vid vestra kajen, i hvarje fall förr eller senare påkallades, helst Rådstufvurätten, på grund af målens starka tillökning, motsåg nödvändigheten af att snart inrätta en fjerde afdelning af Rätten, hvilken åtgärd möjligen äfven kunde påkalla ett förökande af domstolslokalernas antal. Samfälta Rådstufvurätten har dock ej velat undandraga sig granskning af de båda nu föreliggande förslagen; och har vid denna granskning pluraliteten af Rättens medlemmar gifvit företräde åt Magistratens förslag, hvilket i afseende å rummens disposition ansetts mera ändamålsenligt, ehuru väl emot detsamma anmärktes att domstolslokalerna förlades mot en smal och mörk gränd. En minoritet i Rätten har deremot föredragit Drättselkammarens förslag af orsak att enligt detsamma åt domstolslokalerna bereddles fördelen af en bättre belysning. För öfrigt har samfälta Rådstufvurätten uttalat såsom önskningsmål att, i hän-

delse ombyggnaden komme till stånd, vid dess utförande måtte tillgodoses det förefintliga behovet af ett särskildt rum för hvarje afdelning der Rättens konceptprotokoll kunde förvaras samt ordförande och viceordförande jemte notarier vore i tillfälle att arbeta under mellantiderna mellan Rättens sammanträden.

Jemte det Drätselkammaren tillåter sig att i anledning af hvad Samfälta Rådstufvurätten sålunda anført emot den tilltänkta ombyggnaden i allmänhet och till förmön för uppförandet af ett särskildt stadshus hänvisa till Kammarens föregående skrifvelse i ärendet, hvori omnämnas och i korthet bemötas de i samma riktning gående uttalanden, hvilka då redan förnummits, vill Kammaren derutöfver nu blott påpeka att stadens tillgångar under en temmeligen lång tid framåt komma att tagas i anspråk för bekostande af mera produktiva och stadens utveckling i större mon främjande företag, hvarför nedläggandet af något betydligare kapital på ett i stor stil hållet stadshus tillsvidare icke torde kunna ifrågakomma. För öfrigt föreligger redan ett principiellt beslut af Stadsfullmäktige om ombyggnad af rådhusets östra gattflygel, och det återstår således blott att afgöra huru denna ombyggnad skall verkställas för att på möjligast bästa sätt tillgodose domstolarnes och stadens förvaltande myndigheters behof af tidsenligare lokaler.

Drätselkammaren anser väl fortfarande, att det af Kammaren i sådant afseende uppgjorda förslaget skulle såvidt rör domstolslokalernas placering erbjuda fördelar framför det förslag Magistraten låtit utarbета. Kammaren vill dock icke bestrida, att Magistratens förslag, hvans närmare detaljer Kammaren vid afgifvande af sin förra framställning i ärendet icke hade sig bekant, besitter åtskilliga af Magistraten uti dess skrifvelse framhållna förtjenster, och då samfälta Rådstufvurätten, med tillbörligt beaktande af den omständigheten att de skilda Rådstufvurätts afdelningarnes sessionsrum enligt Magistratens förslag blefve mörkare, ändock gifvit företräde åt det sistnämnda, finner sig Drätselkammaren icke ega anledning att vidare vidhålla sitt förslag, utan får förorda att ombyggnaden må utföras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Magistratens projekt.

De förändringar i förslaget hvilka Drätselkammaren anser böra vidtagas hänföra sig till dispositionen af de för Kammarens samt för Helsovårdsnämndens räkning afsedda rummen i rådhusets tredje våning. Kammaren tror nemligen att Helsovårdsnämnden, med afseende derå att dess sammanträden ej äro så talrika samt att dess lokal i allmänhet icke torde behöfva mellan sammanträden användas, kunde såsom sessionssal betjena sig af det för Drätselkammaren föreslagna väntrummet samt till förrum erhålla den för Kammaren afsedda tamburen, hvaremot Drätselkammaren skulle få till förrum disponera det större rum Magistraten tänkt sig såsom sessionsrum för Helsovårdsnämnden. Det till nästsagda rum gränsande mindre rum, som uti förslaget är betecknad såsom förrum för Helsovårdsnämnden, torde lämpligen kunna upplåtas åt Byggnadskontoret såsom tillökning till den för detsamma afsedda lokalen, som derigenom erhöle en bättre begränsning.

Beträffande det af samfälta Rådstufvurätten framhållna behovet af skilda ar-

betsrum för de olika afdelningarnes ordförande, viceordförande och notarier, får Drättselkammaren, som ej kan bedöma huruvida ett dylikt behof förefinnes, fästa Stadsfullmäktiges uppmärksamhet på möjligheten af att för detta ändamål reservera och inreda vaktmästarelokalen i tredje våningen af tillbyggnaden. För vaktmästaren kunde i sådan händelse beredas annan lokal genom tillbyggnadens utsträckande öfver port-hvalfvet mot Katrinegatan. Någon synnerligen nämnvärd tillökning i kostnaden för ombyggnaden skulle härigenom icke förorsakas.

Drättselkammaren får för den skull värdsamt föreslå

att stadsfullmäktige måtte besluta, det tillbyggnaden af rådhuset skall ske i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Magistraten till Stadsfullmäktige insända eskissritningarne, äfvensom godkänna den af Magistraten tillika föreslagna dispositionen af embetslokalerna, med af Kammaren här ofvan förordade modifikationer;

att Drättselkammaren måtte bemyndigas att låta uppgöra nödiga ritningar för byggnadsföretaget och utverka fastställelse å desamma äfvensom vidtagna åtgärder om arbetets utförande; samt

att Fullmäktige ville anslå medel till bekostande af byggnadsföretaget med förslagsvis 130,000 mark och bemyndiga Drättselkammaren att för ändamålet använda ej mindre den till omkring 46,000 mark uppgående återstoden af anslaget för rådhusombyggnaden uti 1889 års budget än det uti innevarande års budget därför upptagna anslaget 50,000 mark äfvensom uti budgetförslaget för 1891 observera det för byggnadsföretagets fullbordande ytterligare erforderliga beloppet.

På Drättselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors

den 13 December 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 262.

Uti remiss af den 3 innevarande December hafva Stadsfullmäktige infordrat Drätselkammarens utlåtande i anledning af en genom Guvernören i länet till Fullmäktige öfverlemnad skrifvelse från Civil-Expeditionen i Kejsarliga Senaten, hvarigenom Stadsfullmäktige affordrats yttrande, huruvida den nuvarande grunden för tolagens utgörande borde fortfarande efter 1892 bibehållas eller icke, samt, under förutsättning att grunden blefve oförändrad, förslag till det procenttal af tullsatsen, hvarmed tolagen ansåges böra i staden för framtiden uppbäras.

Med anledning häraf har Drätselkammaren äran meddela att, enligt Kammarens tanke, anledning icke finnes att frångå den nuvarande grunden för tolagsafgiftens utgörande, eller dess beräknande i procent af tullsatsen. Icke heller synes det Kammaren möjligt att förorda en minskning af den nuvarande tolagsafgiften, hvilken i Helsingfors erlägges med två procent af tullsatsen, ty så viktigt det än vore för hufvudstaden att genom låga kommunalafgifter å den allmänna rörelsen kunna konkurrera med andra i ett eller annat afseende gynnammare ställda sjöstäder, komma dock de härstädes i trafikens intresse snart förestående hamn- och jernvägsanläggningarne att erfordra så stora kostnader, att staden icke nu synes kunna minska sina intrader från tolagen.

Jemte det Drätselkammaren därför har äran meddela att tolagsafgiften under de senaste åren uppgått till följande belopp

år 1883 *)	. . . . .	mk 92,434: 34,
" 1884	. . . . .	" 72,919: 18,
" 1885	. . . . .	" 67,954: 05,
" 1886	. . . . .	" 69,252: 41,
" 1887	. . . . .	" 79,759: 66,
" 1888	. . . . .	" 91,649: 74,

får Kammaren tillika vördsamt hemställa, det Stadsfullmäktige ville besluta

att i afgifvande utlåtande föreslå, det den nuvarande grunden för tolagsafgiftens utgörande efter 1892 blefve oförändrad samt att sagda afgift i Helsingfors fortfarande singe uppbäras med två procent af tullsatsen.

Remisshandlingarne biläggas härjämte.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Normén.

Leon. v. Pfaler.

*) då tolagen ännu utgick med 3 %, hvaraf 1 % var anslagen till bekostande af inqvarteringen.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors

den 23 Januari 1890.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.№ 36.

I öfverensstämmelse med Stadsfullmäktiges beslut af den 21 sistlidne December har sekreteraretjensten i Drättselkammaren efter den senaste innehafvarens af sagda tjenst, Juriskandidaten L. von Pfalers afgang anslagits ledig att hos Kammaren ansökas inom 30 dagar, räknadt från den 3 innevarande Januari. Emellertid har Kammaren, innan den sålunda utsatta ansökningstiden gått till ända, ansett sig ega skäl att till Stadsfullmäktiges pröfning framlägga ett förslag, som går ut på att i väsentlig mån förändra ifrågasvarande tjenst och hvilket, i händelse detsamma af Stadsfullmäktige godkännes, påkallar ett uppskof med tjenstens besättande.

Detta förslag har närmast föranledts af den vid senast af Stadsfullmäktige anställda val af Ordförande i Kammaren yppade, och äfven förut vid val af denna funktionär nogsamnt insedda svårigheten att, med den omfattande verksamhet som för närvarande ankommer å Kammarens ordförande och speciellt med afseende å skyldigheten för honom att tjenstgöra å kansliet för att bereda ärendena till föredragning, för denna befattning finna en person som vore på en gång lämplig och villig att åtaga sig så pass arbetsdryga och tidsödande åligganden. Då det vid nyss omförmälda valtillfälle hos Stadsfullmäktige framställda förslaget att förvandla ordförandebefattningen i Kammaren till en permanent tjenst med sådana löneförmåner, som gjorde det möjligt att vid tjensten fästa en person som kunde helt och hållet egna sig åt densamma, på grund af deremot uttalade principiella betänkligheter ansetts böra få förfalla, och då det emellertid är att befara att den nuvarande anordningen skall, om den fortfarande upprätthålles, medföra ett allt oftare skeende ombyte af ordförande i Kammaren, har Kammaren tagit i öfvervägande huruvida icke ordförandebefattningen kunde göras mindre betungande derigenom att större delen af de åligganden, som hittills varit dermed förenade, skulle öfverföras på sekreteraren. För att uppgöra närmare förslag i detta syfte har Kammaren tillsatt ett utskott, till medlemmar hvori utsetts Herrar Politieborgmästaren Öhman och Vicehäradshöfdingen Norrmén, hvilka hvar på sin tid fungerat såsom ordförande i Kammaren, äfvensom under-tecknad Hallberg och afgangne sekreteraren Juriskandidaten von Pfaler. Det af nämnda utskott i saken afgifna förslaget har Kammaren till alla delar godkänt och utbeder sig att här nedan få redogöra för detsamma.

Enligt stadgandena uti nu gällande reglemente för Drättselkammaren är ordföranden särskildt ansvarig för ärendenas föredragning och befordrande till verkställighet.

Denna ansvarighet har ansetts kunna framdeles åhvålfvas sekreteraren, hvilken äfven skulle vara skyldig att bereda ärendena till föredragning och vid sammanträdena föredraga desamma. Såsom en följd häraf borde äfven ansvaret för vården af stadens säkerhetshandlingar öfverflyttas från ordföranden på sekreteraren. Härigenom blefve ordföranden befriad från den regelbundna tjänstgöringen å kansliet, och hans öfriga åligganden skulle inskränkas till att vid sammanträdena föra ordet samt att granska och under-teckna utgående skrivelser och anordningar samt kontrakter, om hvilka beslut fattats. Någon olägenhet af en sådan förändring torde, enligt Kammarens åsigt, icke komma att uppstå, utan borde densamma snarare lända till fromma för ärendenas noggranna utredning, då sekreteraren, hvilken måste förutsättas skola under en längre tid kvarstå i tjänsten, antagligen under densammas handhavande skall hafva uti frågor som höra till Drättselkammarens behandling vunnit en erfarenhet och sakkännedom som måhända icke i lika mått förefinnes hos de, ofta växlande personer, som bekläda ordförandeplatsen.

Ehuru, på sätt nyss antyds, förutsättas måste att sekreteraren skall under längre tid kvarstå i sin befattning, och ett sådant förhållande äfven vore för staden synnerligen önskvärdt, om till tjänsten erhöles en person, som med tillräcklig omtanke och drift handhade densamma, har kammaren, då möjlighet likväl förefinnes för att misstag vid tjänstens besättande kunna ega rum, såsom korrektiv mot de vådor som kunde härröra af att de å sekreteraren ankommande viktiga göromålen blefve på ett mindre tillfredsställande sätt uppfylla eller måhända helt och hållet åsidosatta, ansett sig böra omfatta utskottets förslag att sekreteraren skulle antagas för obestämd tid, med sex månaders nppsägning. Inom kammaren har väl uttalats betänkligheter mot att i detta afseende göra sekreterarens ställning olik öfriga i stadens tjänst anställda personers, men har Kammaren, efter moget öfvervägande, icke funnit skäl att frångå utskottets förslag härutinnan. Det behöfver knappast påpekas att staden endast i nödfall, eller vid påtagliga förseelser och försummelser från sekreterarens sida, borde begagna sig af sin uppsägningsrätt. Sekreterarens ställning blefve således i sjelfva verket icke mycket osäkrare än öfrige stadens tjänstemäns. Emellertid har den grad af osäkerhet, som ändock komme att förefinnas, förmått Kammaren att frångå ett tidigare i Kammaren väckt förslag att å sekreteraren bereda delaktighet uti Civilstatens enke- och pupillkassa.

Enär de flesta af de göromål, som hittills ålegat sekreteraren i Drättselkammaren, icke äro af den beskaffenhet att för deras behöriga handhavande skulle erfordras någon specielt juridisk bildning, och de hvilka enligt Kammarens förslag nu skulle tillkomma ej heller i allmänhet äro af sådan beskaffenhet, får Kammaren, för att icke valfriheten vid tjänstens besättande må onödigtvis inskränkas, då ju möjlighet förefinnes för att en icke juridiskt bildad person kan hafva egenskaper hvilka göra honom synnerligen lämplig för ifrågavarande befattning, föreslå att det hittills på sekreteraren ställda anspråket å kunskap i lagfarenheten måtte för framtiden få bortfalla. För att icke några olägenheter af sekreterarens möjligen bristande lagkunskap må uppstå, borde de rent juridiska uppdrag, hvilka härintills tillhört sekreteraren, anförtros å Kammarens notarie, som i sådan händelse borde, på sätt med den nuvarande innehafvaren af nämnda tjänst är fallet,

ega juridisk bildning. Genom denna arbetsfördelning skulle sekreteraren ej blott vinna en behöflig lättnad i sina göromål utan äfven försättas i tillfälle att mera odeladt egna sig åt tjänstgöringen å kansliet, der hans ständiga närvaro framdeles blefve så mycket nödvändigare, som ordföranden icke mera i regeln skulle stå att där anträffas. Den å notarien för närvarande ankommande diariiföringen kunde i stället öfverlemnas åt kanslibiträdet, som hädanefter skulle benämnas kanslist och erhålla en i någon mån förhöjd aflöning.

Beträffande sekreterarens löneförmåner är det sjelffallet att desamma, efter ofvan föreslagna förändring af de med tjensten förenade åligganden, måste i icke obetydlig mån förhöjas. Kammaren har i detta afseende tänkt sig att en årslön af 10,000 mark med tio procents förhöjning efter fem och tio års tjänst skulle vara lämpad efter tjänstens beskaffenhet och lefnadskostnaderna å orten. Äfven notariens aflöning borde, på grund af de nya uppdrag som åhvälfvas honom, något förhöjas och föreslår kammaren att arvodet för denna tjänsteman fastställes till 3,000 mark. Kanslistens arvode föreslås att utgå med 1,800 mark om året. Till alla dessa löneförhöjningar skulle, utan förhöjning i Kammarens nuvarande stat, medel erhållas genom motsvarande reduktion af ordförandens arvode, hvilket föreslås att hädanefter utgå med fyratio mark för hvarje ordinarie sammanträde, eller dubbelt mot hvad som tillkommer annan ledamot i Kammaren.

Den förändrade ställning ordföranden enligt förevarande förslag erhöle komme visserligen att föranleda en omredigering af §§ 5 och 27 af gällande reglemente för Drättselkammaren, men kunde denna omredigering lämpligen ske i sammanhang med en, af numera förändrade förhållanden betingad omarbetning af åtskilliga andra stadganden i nämnda reglemente, i hvilket afseende Kammaren utber sig att med görligaste första få inkomma med särskild framställning. Då likväl ändringar i reglementet för Drättselkammaren böra underställas Kejs. Senatens pröfning, men den nu föreslagna omorganisationen af Kammarens kansli kan genomföras oberoende af dessa ändringar, får Kammaren, i betraktande af nödvändigheten att med det snaraste få sekreteraretjensten i Drättselkammaren ordinariter besatt, värdsamt hemställa att Stadsfullmäktige måtte omedelbart ingå i pröfning af det nu framställda förslaget; och torde Stadsfullmäktige, i händelse desamma vinner bifall, besluta:

att godkänna bifogade förslag till förändrad instruktion för Drättselkammarens kansli;

att bestämma det ordföranden i Kammaren tillkommande arvode till fyratio mark för hvarje sammanträde;

att fastställa sekreterarens och notariens samt kanslistens aflöningar att utgå med följande belopp per år, nemligen: för sekreteraren tiotusen mark, med ettusen marks förhöjning efter fem och tio års tjänst, för notarien tretusen mark och för kanslisten ettusen åttahundra mark;

att bemyndiga Kammaren att, med afseende å sålunda vidtagna förändringar uti sekreterarens tjänsteåligganden och aflöning, anslå sekreteraretjensten ånyo ledig att i vederbörlig ordning ansökas; äfvensom

att uppdraga åt Kammaren att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag beträffande de ändringar uti gällande reglemente för Drätselkammaren, som kunna af omständigheterna påkallas.

Utdrag ur Kammarens protokoll, upptagande en vid ärendets behandling i Kam-
maren uttalad skiljaktig mening, bifogas härjemte.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

Instruktion för Helsingfors stads Drätselkammares kansli.

Sekreteraren, som icke utan att Stadsfullmäktige sådant medgifvit. får innehafva eller förestå annan tjänst, åligger:

att till föredragning bereda samt föredraga de till Kammarens handläggning hörande ärenden;

att för hvarje sammanträde uppsätta föredragningslista;

att uppsätta af Kammaren beslutade skrivelser, utlåtanden, anordningar och kungörelser;

att tillse att justerade skrivelser och utlåtanden ofördröjligen expedieras, att öfriga beslut varda behörigen verkställda och vederbörande delgifna, att diariier och andra förteckningar, hvilka af kammaren anses erforderliga, ordentligen föras, äfvensom att arkivet omsorgsfullt vårdas;

att ansvara för vården af stadens säkerhetshandlingar;

att hvarje år före den 1 December uppsätta en, så vidt möjligt, fullständig berättelse öfver Stadens kommunalförvaltning under det nästföregående året, hvarvid särskild uppmärksamhet bör egnas kommunens statistik.

att, då notarien är af tillfälligt förfall hindrad, föra Drätselkammarens protokoll och fullgöra notariens andra tjensteåligganden; samt

att i öfrigt lemna det tjenstebitråde, hvarom Drätselkammaren eller dess ordförande honom anmodar.

Notarien åligger:

att föra protokollet vid Drätselkammarens sammanträden och expediera utdrag derur till vederbörande;

att enligt Drätselkammarens förordnande föra dess talan inför domstolar, exekutionssäten och andra myndigheter;

att uppsätta förslag till kontrakt;

att ombesörja inteckningar, hvilka enligt Kammarens beslut föra utverkas eller förnyas;

att vid tillfälligt förfall för sekreteraren fullgöra dennes åligganden: samt

att i öfrigt lemna det biträde, hvarom ordföranden eller sekreteraren honom anmoda.

Kanslisten åligger:

att föra diarier och andra förteckningar, hvilka af Drätselkammaren anses erforderliga;

att vårda arkivet;

att besörja afskrifter och öfrig renskrifning;

att biträda vid kollationering; samt

att i öfrigt lemna det tjenstebitråde, hvarom ordföranden, sekreteraren eller notarien honom anmoda.

Sekreteraren och kanslisten skola hvarje helgfri dag minst från kl. 11 f. m. till kl. 2 e. m. vara tillstädes å Drätselkammarens kansli. Om tiden för notariens tjenstgöring å kansliet eger Drätselkammaren bestämma.

Utdrag ur Helsingfors Drätselkammarens protokoll för den 23 Januari 1890.

§ 26.

Företogs till vidare åtgärd det vid sammanträdet den 9 innevarande Januari senast förehafta ärendet angående ifrågasatt omorganisation af sekreteraretjensten i Drätselkammaren och i sammanhang dermed väckt förslag om förändring uti de åligganden, som härintills ankommit å Kammarens ordförande; och redogjorde ordföranden härvid för det förslag som i antydt afseende allaredan afgifvits af det utskott, som Kammararen vid nyssberörda sammanträde tillsatt för detta ärende.

Efter en stunds diskussion beslöt Drätselkammaren, med omfattande af utskottets förslag till alla delar, att till Stadsfullmäktige ingå med sådan framställning i ärendet, som brefkonseptboken under N:o 36 utvisar.

Skiljaktig mening uttalades af Viceordföranden Herr Nummelin, så till vida att Herr Nummelin, ehuru väl till fullo beaktande de af Kammararens pluralitet framhållna olägenheter som kunde uppstå deraf att den person som utsetts till sekreterare i Drättselkammaren sedermera skulle befinnas på ett mindre tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden, dock ansåg sig för sin del icke kunna förorda att Kammararens sekreterare skulle, genom att, på sätt af pluraliteten föreslagits, antagas blott tills vidare, med sex månaders uppsägning, beredas en annan ställning än den som innehades af stadens öfrige tjänstemän.

Utdrag ur protokollet, upptagande denna skiljaktighet, skulle bifogas förenämnda skrifvelse. Som ofvan.

In fidem:

Edvard Loo.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 29 Dec. 1889.

№ 267.

Utlåtande i fråga om åstadkommande af en hamnbana för Helsingfors.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Sedan Stadsfullmäktige hos Hans Kejs. M:t i underdånighet anhållit, att statsverket måtte för sin räkning omedelbart utföra samt underhålla och trafikera en jernväg från Tölö jernvägsbank längs stranden af Kaisaniemi park och Botaniska trädgården samt Brobergs- och Norra Kajen till Skatudden jemte bispår derifrån öfver kanalen till ett vagnsvändbord å Salutorget i hörnet af båthamnen, emot att staden kostnadsfritt afstode all härför nödig mark och bidroge med hälften af den till 400,000 mk beräknade kostnaden för jernvägsanläggningen, dock högst med ett belopp af 250,000 mk, meddelade Jordbruks-Expeditionen i Kejs. Senaten, uti skrifvelse till Guvernören i länet af den 16 Mars 1888, att Kejs. Senaten, efter att i saken hafva hört ej mindre Guvernören än Öfverstyrelsen för väg- och vattenbyggnaderna och Jernvägsstyrelsen, med afseende å hvad Jernvägsstyrelsen emot det uppgjorda banprojektet anmärkt, ej kunnat i sakens dåvarande skick taga ärendet under vidare ompröfning, utan åt Stadsfullmäktige öfverlemnat att, om de önskade fullfölja ansökningen, låta, i samråd med Jernvägsstyrelsen och efter tagen kändedom om nämnda anmärkningar, uppgöra nytt projekt och kostnadsförslag för ifrågavarande jernväg, hvarvid särskildt borde iakttagas:

att spåret, vid korsningen med Unionsgatan, för undvikande af gatutrafikens afbrytande, ledes antingen i nivå med gatan eller så att det kan öfverfaras medels en fast bro;

att kurvorna erhålla sådan radie att statsjernvägarnes rörliga materiel obehindradt kan passera desamma; samt

att, i afseende å jernvägens ledande öfver Skatuddskanalen till den blifvande Skatuddsbangården, så anordnas att ändamålet med kanalen, så vidt möjligt är, ej må förfelas.

Efter att med anledning häraf hafva inhemtat yttrande i saken af ett utskott, beslöto Stadsfullmäktige den 12 Juni 1888 remittera ärendet till Drätselkammaren, med anmodan till Kammaren att i samråd med Jernvägsstyrelsen uppgöra förslag och kostnadsberäkningar för berörda jernväg i enlighet med de alternativa projekt, som uti Jordbruks-Expeditionens åberopade skrifvelse sålunda antyds.

Till fullgörande häraf och för att ej draga Byggnadskontorets krafter från dess äfven annars nog omfattande ordinarie göromål, engagerade Drätselkammaren först en särskild fackman, som under inseende af en utaf Kammarens ledamöter, Bandirektörsassistenten Th. Frosterus, under loppet af sommaren och hösten 1888 å fältet utstakade de olika alternativa linierna, verkstälde erforderliga jordundersökningar m. m. samt uppgjorde nödiga ritningar och kostnadsberäkningar. Dessa förslag och beräkningar, hvilka härjemte biläggas, utvisade att i följd af de utaf Kejs. Senaten till iakttagande föreskrifna omständigheterna kostnaderna för banprojektet måste uppskattas vida högre än tidigare beräknats. Sålunda kalkylerades desamma för *alternativet I*, som afser att draga spåret norr om ryska proviantmagasinet under Unionsgatan, hvaraf en höjning och ombyggnad af Långa bron blir en nödvändig följd, till 1,711,000 mk, samt för *alternativet II*, enligt hvilket spåret skulle dragas i nivå med Unionsgatan och söder om proviantmagasinet, men i följd deraf jemväl genom en betydande del af Broberget, till 1,342,000 mk, — uti hvardera af dessa summor dock inberäknadt den till 288,313 mk uppskattade utgiften för arbeten, hvilka ej direkt sammanhånga med jernvägen, men nödvändiggöras af densamma, såsom utfyllningar mellan jernvägsbanken och stranden, planering å Skatudden, Salutorget och Högvaktskajen, stenläggning längs särskilda kajer, stödjemurs anordnande längs Skatuddskanalens norra strand, ombyggnad af Slottskajen samt uppförande af nödiga byggnader för jernvägsbetjente å Skatudden.

I betraktande af dessa ansenligt stegrade kostnader, och då Drätselkammaren fann den frågan med skäl kunna uppställas, huruvida icke en jernvägsförbindelse mellan statsjernvägarne och stadens hamnar lämpligare kunde åstadkommas på annat sätt än nyssberörda tvänne alternativ inneburo, samt Kammaren jemväl ansåg sig böra åstadkomma all den utredning i saken, som möjligen stod att vinna, lät Drätselkammaren genom Byggnadskontorets försorg undersöka samt uppgöra förslag och kostnadsberäkningar för tvänne andra bansträckningar, som kunde komma i fråga. Af dessa här jemväl bilagda projekt afser det ena, benämndt *alternativ III*, dragandet af ifrågavarande bana öfver Kampmalmen, längs vestra och södra hafsstranden, Parkgatan, skeppsvarfsområdet och kajen kring södra hamnen. För en sådan bansträckning, hvilken till en del redan funnits projekterad uti Öfveringenjören Tallqvists tidigare förslag för Skatuddsbanan, finnes plats reserverad uti gällande stadsplan. Det andra projektet, benämndt *alternativ IV*, som tidigare framkastats af Stadsingenjören Ehrström, afser åter liniens dragande genom staden längs Esplanaderna. Kostnadsberäkningarna för dessa projekt befunnos uppgå, för alternativet III till 1,500,000 mk samt för alternativet IV till omkring 287,000 mk, till hvilka summor dock komme, i förra fallet 127,055 mk samt i det senare 40,192 mk, utgörande den kalkylerade utgiften för särskilda inom statsjernvägarnes område nödig blifvande arbeten.

Sedan alla dessa förslag och beräkningar till Drätselkammaren inkommit, öfversände Kammaren desamma, för vinnande af den utaf Kejs. Senaten föreskrifna

medverkan, till Jernvägsstyrelsen, jemte skrifvelse af den 15 sistlidne Mars, hvarvid Kammaren till Jernvägsstyrelsens granskning och bedömande öfverlemnade projekten och kostnadsförslagen för de med alternativen I och II betecknade sträckningarne samt beträffande de tvänne öfriga alternativen anhöll om Jernvägsstyrelsens utlåtande, huruvida desamma kunde ur teknisk synpunkt af Jernvägsstyrelsen förordas.

Uti skrifvelse till Drätselkammaren af den 7 sistvikne November, som härhos närslutes, har Jernvägsstyrelsen afgifvit det begärda yttrandet.

Deri meddelar Jernvägsstyrelsen först beträffande alternativen I och II att, sedan de uppställda fordringarna i afseende å banans tracering blifvit beaktade, Jernvägsstyrelsen emot desamma har intet att anmärka. Vidkommande projektens noggrannhet anser Jernvägsstyrelsen desamma vara så fullständiga och noggranna, som förslag öfverhufvud kunna göras för sådana till beskaffenheten olikartade och till omfånget obestämbara arbeten och utgifter, som de hvilka här äro i fråga. Af de båda alternativen anser Jernvägsstyrelsen alternativet I hafva företräde deruti, att jernvägen vid dess korsning med Unionsgatan är ledd under gatan, hvarigenom dessa båda viktiga kommunikationsleder här äro fullkomligt oberoende af hvarandra. Deremot anser Jernvägsstyrelsen att en anordning med öfvergång au niveau, enligt alternativet II, otvifvelaktigt inom en nära framtid skulle befinnas alldeles otillfredsställande.

Beträffande alternativet IV, hvilket af Drätselkammaren betecknats såsom åsyftande en bana af provisorisk beskaffenhet, yttrar Jernvägsstyrelsen att en efter detta alternativ utförd bana icke allenast skulle, såsom ledande dels längs mycket trafikerade gator, dels inom stadens mest besökta promenad, vara mycket störande för gatutrafiken, på samma gång exploitationen af jernvägen derigenom i högsta grad försvårades, utan äfven komme att väsentligen rubba den af Jernvägsstyrelsen nyligen uppgjorda allmänna plan för godsstationens framtida omgestaltning; och då någon annan tillfredsställande lösning af sistberörda fråga svårligen stode att finna, anser Jernvägsstyrelsen förslaget redan på grund af detta enda skäl böra lemnas utan afseende.

Deremot finner Jernvägsstyrelsen alternativet III vara i allo beaktansvärdt. Ty ehuru detsamma i profil är ofördelaktigare än alternativen I och II, anser Jernvägsstyrelsen, med afseende å arten af den å banan förväntade rörelsen, detta vara en omständighet, som ej bör tillmätas ett afgörande inflytande. De med alternativet III förenade fördelarne äro enligt Jernvägsstyrelsens åsigt följande:

1:o) utgången ifrån hufvudstationen, sådan denna station af Jernvägsstyrelsen föreslagits, är särdeles lämplig;

2:o) utan att väsentligen störa stadsplanen omsluter banan såsom en „ringbana“ stadan på ungefär tre fjerdedelar af dess omkrets;

3:o) under sitt lopp berör den alla de i stadsplanen upptagna fabriks-
tomter, som befinna sig utmed hafsstranden;

4:o) såväl vid Sandviken som vid Södra hamnen kan förbindelse med sjötrafiken lätt anordnas;

5:o) en filialbangård för ved, virke, tegel och dylikt gods kan enligt detta förslag mycket lätt inrättas å Kampplanen; och synes det Jernvägsstyrelsen som om en dylik äfven kunde utan synnerligen stora svårigheter anläggas i trakten af Hafstorget;

6:o) inloppet till Skatuddsbangården blifver afgjort bättre än enligt alternativet I och II;

7:o) alla korsningar med de viktigare gator, som af denna banlinie skäras, äro anordnade så att jernvägen och gatan äro oberoende af hvarandra.

Den enda i tekniskt afseende vigtiga anmärkning, Jernvägsstyrelsen säger sig böra göra beträffande ifrågavarande alternativ, afser den omständigheten, att förslaget i södra hamnen upptager icke allenast den nordliga (mindre) båthamnen såsom bibehållen, utan äfven en ytterligare hambassin mellan denna och jernvägen, äfvensom att förbindelsen mellan dessa bassiner och den yttre hamnen skulle förmedlas genom en, vinkelrätt räknadt, 30 fot bred öppning, hvilken jernvägen skulle öfvergå medels en lågt liggande sned svängbro af 104 fots totalängd. Förutom att denna bro skulle medföra betydliga kostnader blefve den, enligt Jernvägsstyrelsens mening, i högsta grad obehäglig både för jernvägsrörelsen och båt-farten, hvarjemte de dubbla, innanför hvarandra innerst i hamnen belägna, jemförelsevis små bassinerna, såsom stundom stagnerande vattengölar, komme att blifva ganska osunda. Jernvägsstyrelsen föreslår därför att hela den del af Södra hamnen, som kommer att falla inom jernvägen, således äfven den nuvarande båthamnen, skulle utfyllas. Häraf skulle väl för staden följa nödvändigheten att på lämpligt ställe anlägga en ny båthamn och, ehuru utfyllningsarbetet sannolikt ungefärligen komme att uppvägas af den för svängbron beräknade kostnaden, komme denna förändring dock medelbarligen att betinga en ökad utgift, men enligt Jernvägsstyrelsens tanke är anläggningen af en ny båthamn en sak, som äfven oberoende af jernvägen inom en icke alltför lång tid torde påkallas.

I afseende å förslaget detaljer har Jernvägsstyrelsen framställt särskilda anmärkningar, till hvilka Drätselkammaren i det följande skall återkomma.

Jernvägsstyrelsen berör slutligen sättet för banbyggnadens utförande och framhåller dervid, i motsats till hvad som skett uti dess tidigare utlåtande i saken, såsom sin åsigt att arbetet lämpligast borde utföras icke af staten utan af staden, under nödig kontroll från statens sida och med lämpligt bidrag af densamma. Såsom skäl härför anföres att, huru helst banan drages, men isynnerhet vid det af Jernvägsstyrelsen förordade alternativet III, arbetet vid nästan hvarje fot af dess längd i ett eller annat hänseende oundvikligen kolliderar med antingen stadens eller de enskilde stadsbornes intressen, såsom beträffande expropriation, ersättning för brutna arrendekontrakt, anläggning af gator och vägar, ändringar i vatten-, aflopps- och gasledningar m. m. Vid den dagliga, ja stundliga, be-

röring med stadsbor, som häraf föränledes, skulle, i händelse staten öfvertog banbyggnadens utförande, vållas så mycket svårigheter och tidsutdrägt att arbetet ovilkorligen komme att derigenom lida och fördyras, under det stadens Byggnadskontor, som står i närmaste förbindelse med Drätselkammaren och stadens Magistrat, enligt Jernvägsstyrelsens tanke mångfaldt lättare kunde anordna alla dessa saker. Härtill kommer den enligt Jernvägsstyrelsens åsigt ännu viktigare omständigheten, att jernvägsbyggnaden står i så nära, vare sig omedelbart eller medelbart, sammanhang med åtskilliga andra för staden viktiga arbeten, att ett strängt särskiljande af dem är omöjligt. Och medan det för staden vore en temligen likgiltig bokföringsfråga, om en detalj komme att föras till det ena eller andra arbetet, skulle, i fall staten öfvertog banbyggnaden, häraf otvifvelaktigt uppstå talrika och högst förhatliga tvistigheter angående den ena eller andra partens skyldighet i afseende å arbetens utförande. Icke heller eger staten enligt Jernvägsstyrelsens uppgift någon fördel framför staden uti statsjernvägarnes instrumentförråd, emedan dessa icke innehafva några nämnvärda tillgångar i detta afseende, utöfver dem som påkallas af behovet vid de löpande arbetena. Och äfven om arbetet anordnades på nu föreslaget sätt, kunde statsjernvägarne, yttrar Jernvägsstyrelsen, uppå vilkor, som borde ställas så liberala som möjligt, genom sin rullande materiel i betydlig grad befordra arbetets utförande.

Emedan Drätselkammaren, såsom ofvan nämnts, icke ansett sig böra inskränka sitt tillgörande i denna sak uteslutande till införskaffandet af de utaf Stadsfullmäktige äskade projekten och kostnadsförslagen för alternativen I och II, utan egnat ärendet en mera omfattande beredning, utbeder sig Drätselkammaren nu att i sjelfva hufvudfrågan få framhålla följande.

Att hufvudstaden måste söka med görligaste första åstadkomma direkt jernvägsförbindelse mellan sina hamnar och landets jernvägsnät, om hon ej vill riskera en stagnation eller nära nog ett tillbakagående i sin utveckling, lärer väl näppeligen bestridas. Hvad åter angår sättet för åstadkommande af denna förbindelse, hafva förhållandena, sedan projektet för ifrågavarande jernvägsanläggning först uppgjordes, så väsentligt förändrats, att synpunkterna för frågans bedömande blifvit helt andra.

Då gälde det uteslutande att tillgodose handelns behof, och hufvudsaken i afseende å hamnbanan var att åstadkomma en så direkt och beqväm linie som möjligt mellan statsjernvägarne och hamnen, särskildt Skatudden, om hvars reserverande för handelns och trafikens behof beslut då fattats. Man drog därför banan kring norra och nordöstra delen af staden, der man för en, enligt då gjorda beräkningar, jemförelsevis billig kostnad kunde erhålla en temligen kort bana med de gynsamast möjliga stigningsförhållanden och hvilken tillika erbjöd fördelen att, med undantag af den oundvikliga skärningspunkten vid Unionsgatan, icke

beröra gatutrafiken, hvarför jernvägsrörelsen å denna bana kunde beräknas utan större olägenhet fortgå under hela dygnet.

Numera har, genom den nya stadsplanens fastställande samt upplåtandet af en betydlig del af stadens sydvestra område för fabriksstomter, det industriela intresset med allt skäl framträdt såsom en icke oviktig faktor vid sidan af de rena handelssynpunkterna. Ty förutom att uti ifrågavarande trakt af staden redan förefinnas följande, delvis högst ansefliga industriela anläggningar, nämligen Eichingerska kakelfabriken, cementgjuteriet, asfaltfabriken, Berggrenska mekaniska verkstaden, finska brobyggnadsaktiebolagets anläggning, Sandvikens ångsåg, Sinebrychoffska bryggeriet och bränneriet, skeppsdockan, Munkholmens lim- och benmjölsfabriker samt skeppsvarvet, af hvilka etablissement åtskilliga uppstått under de senaste åren, finnas derstädes ännu disponibla en mängd stora och välbelägna fabriksstomter, hvilka redan begynt vinna efterfrågan och, såsnart säker utsigt vinnas att erhålla jernvägsspår till desamma, säkerligen inom kort skola blifva härdar för industrielt arbete af olika slag.

En hamnbana, som kan betjena hela detta vidsträckta fabriksområde, fyller sålunda en dubbel uppgift, och redan på grund häraf synes en sådan sträckning för den tillärnade Skatuddsbanan, som alternativet III innebär, hafva en ogensäglig fördel framför den tidigare tänkta linien, äfven om det förra i afseende å längd och profil vore något mindre förmånligt. Men härtill komma alla andra, af Jernvägsstyrelsen framhålla både tekniska och ekonomiska företräden, hvilka ofvan omnämnts och som afgjort ställa alternativet III framom alla öfriga uppställda projekt. Obeaktadt bör ej heller lemnas att en efter detta alternativ utförd bana, förutom att den berör Sandviks- och Södra hamnen, jemväl kommer att anlöpa den tilltänkta Hafshamnen, hvilken i händelse af en vintertrafik på Helsingfors kan varda af stor betydelse.

Å andra sidan hafva några af de fördelar bortfallit, hvilka tidigare syntes förenade med en efter alternativet I eller II utförd bana. Sedan det nämligen befunnits nödigt att till Brobergskajen förflytta kalkhandeln samt att i större skala upplåta Norra kajen för lossning af tegel och ved, kommer en längs dessa kajer löpande bana icke vidare att blifva fullkomligt utan hinder för härvarande trafik, medan densamma likväl icke af denna trafik kan förvänta någon inkomst; och olägenheterna i detta afseende varda än större, då den beslutna utbyggnaden af kajen i norra hamnen kommer till stånd.

I betraktande af alla dessa omständigheter, och då tillika den med alternativ IV betecknade sträckningen på de utaf Jernvägsstyrelsen anförda skäl icke synes kunna hafva några utsigter för sig jemte det densamma skulle vålla svåra hinder för gatutrafiken, särskildt å Salutorget, synes enligt Drätselkammarens tanke något tvifvel ej kunna råda derom, att icke alternativet III, med frånseende af kostnaderna, utgör den lämpligaste sträckningen för en hamnbana i Helsingfors.

Och hvad nu dessa kostnader beträffar, äro de icke heller sådana att de

borde afskräcka från godkännande af denna för öfrigt fördelaktiga bansträckning. De detaljmärkningar hvilka, såsom ofvan nämndes, af Jernvägsstyrelsen framstälts mot ifrågavarande förslag, och hvilka i väsentliga delar måste beaktas, såvida staden skall kunna hafva förhoppningen att få den tilltänkta hamnbanans exploitation öfvertagen af statsjernvägarne, föranleda visserligen en icke obetydlig stegring af det utaf Byggnadskontoret uppgjorda kostnadsförslaget, såsom närmare framgår af nedanstående redogörelse, men i hvarje fall synes den totala utgiften för denna bansträckning icke varda större än att skilnaden i kostnad väl uppväges af de fördelar, detta alternativ erbjuder framför de öfriga.

I afseende å förberörda detaljmärkningar har Drätselkammaren infordrat utlåtande af Stadsingeniören Ehrström, som uti bilagda skrifvelse afgifvit upplysningar i anledning af desamma samt beräknat de förändringar och tillägg uti kostnadsförslaget, som betingas af dessa anmärkningar. Stadsingeniörens dervid framställda uppfattning har Drätselkammaren ansett sig böra i de flesta punkter omfatta; och sedan Kammaren numera tillika af särskilda arrendatorer inhemtat uppgift om de ersättningar, som af dem komme att påyrkas för dem frångående mark, hvilken vore för „ringbanan“ erforderlig, får Drätselkammaren, dock utan att nu till pröfning upptaga befogenheten af sagda ersättningsanspråk, här meddela hvad Kammaren med anledning af Jernvägsstyrelsens anmärkningar inhemtat och de ändringar uti kostnadsförslaget Kammaren på grund häraf ansett sig böra föreslå. Till vinnande af ökad tydlighet intager Drätselkammaren här jemnsides Jernvägsstyrelsens anmärkningar samt Kammarens upplysningar och ändringsförslag.

Jernvägsstyrelsens anmärkningar.

Drätselkammarens upplysningar och förslag.

Afgår.	Tillkommer.
<i>Fmf.</i> <i>74.</i>	<i>Fmf.</i> <i>74.</i>

Skadestånd och ersättningar.

1. Det synes Jernvägsstyrelsen som om Jernvägsanläggningen skulle göra sådan störning åt ångvedsågen, att denna måste inlösas.

1. Härom meddelar Stadsingeniören att, sedan Jernvägsstyrelsen aflät sin skrifvelse i ämnet, frågan om ersättning för eller inlösen af Pehrmaniska ångsågen torde ingått i ett nytt skede. Förslaget till förändring och utvidgning af Helsingfors bangård lärer nemligen blifvit af regeringen godkänt och innebär detta att ifrågavarande område tages i anspråk af statsjernvägarne. Äfven torde utgångsriktningen för ringbanan härvid förflyttas så mycket söderut att denna bana

---

Transport — — —

2. Ersättningen till statsjernvägarne för till rasering föreslagna byggnader — ett skjul, en torkugn, värd 8,000 mark, och en banmästarebostad — är lågt beräknad och måste anslås till omkring 10,000 mark inalles.

3 & 4. Huruvida den beräknade ersättningen för arrenden är tillräcklig kan Jernvägsstyrelsen ej bedöma. För det emellan Arkadia och Alkärr liggande området är ingen ersättning beräknad; ej heller för det s. k. Gamla badhuset och dess tomt vid Rödbergsgatans ända.

Transport
aldeles icke kommer att beröra Pehrmaniska området. Den under 1 beräknade ersättningen kommer således ej att tagas i anspråk . . . . .

— — — —
6,400: — — —

2. Stadsingeniören upplyser att genom ofvan berörda förskjutning söderut af ringbanans utgångsspår statsjernvägarnes torkhus och skjul ej komma att beröras, men deremot banmästarbostaden, som måste undanskaffas. I stället för 8,000 mark för de föregående upptages här för banmästarbostaden Fmk 3,000 . . .

8,000: — 3,000: —

3 & 4. På gjord förfrågan hafva arrendatorn af villan Arkadia, Handlanden J. Baltscheffski, äfvensom innehafvaren af en del utaf villans område, Trädgårdsmästaren V. F. Sagulin, uti en till Drätselkammaren ingifven, här bilagd skrifvelse uppgifvit sig beräkna sin förlust under den återstående arrendetiden till 18,000 mark, hvarjemte de göra anspråk på att staden skall å dertill lämplig plats anlägga nya uppkörsvägar till villan äfvensom flytta och istandsätta de vatten- och aflöpsledningar, plank och inhägnader, hvilka genom jernvägsarbetet kunna komma att lida skada, för hvilka alla arbeten kostnaden af Stadsingeniören beräknats till 1,900 mark. På grund häraf upptages här inalles . . . . .

4,620: — 19,900: —

Arrendatorn af villan Alkärr, Trädgårdsmästaren M. G. Stenius, har förklaratsig nöjd med den föreslagna ersättningen för jorden men gör anspråk på ersättning för en häck och fruktträn m. m. med Fmk 200, för flyttning af en uthusbyggnad med Fmk 3,000, samt utsträckning af vattenledningen inom Alkärr på en sträcka af ungefär

Transport 19,020: — 22,900: —

Transport 19,020: — 22,900: —

230 fot, kräfvande en kostnad af 800 mark, emedan en brunn, hvar af innevånarene i här befintliga arbetarebostad begagna sig, antagligen kommer att förstöras. Tillsammans utgöra dessa kostnader 4,000 mark . . . . .

1,152: — 4,000: —

Det s. k. gamla badhuset vid Rödbergsgatan har med Drätselkammarens begifvande tillsvidare fått qvarstå arrendefritt, ehuru detsamma står på staden tillhörig mark. Egaren är emellertid skyldig att på stadens yrkande bortskaffa detsamma, hvarför någon ersättning ej ifrågakommer.

5. Det förefaller Jernvägsstyrelsen alldeles omöjligt att hufvudbyggnaderna å villorna N:o 1 och 2 i vestra delen af Brunns-parken skola kunna med den för jernvägen föreslagna sträckningen bibehållas. Kanten af den för jernvägen erforderliga sprängningen kommer att ligga alldeles omedelbart invid sockeln af villan N:o 2, ja sannolikt skulle en understötning af denna blifva nödig. Förutom det för innehafvaren obehagliga i detta arrangement talar äfven den genom jernvägsrörelsen föranledda eldfaran bestämdt häremot. Ännu mindre synes villan N:o 1 kunna bibehållas. Antingen böra villorna undanskaffas eller ock jernvägen förläggas inom Parkgatans nuvarande område, hvarvid de utanför tomterna vid denna gatas vestra sida reserverade trädplanteringar törhända kunde användas till gatans utvidgande.

5. Bland innehafvarne af de villor vid Parkgatan, från hvilka mark måste tagas i anspråk för jernvägen, har innehafvaren af villan N:o 3, Handlanden O. Seidenschneur, uti bilagda skrift uppgifvit sig benägen att afstå det ifrån villan afgående jordstycket utan ersättning, såvida den öfriga delen kunde få till ego inlösas för acceptabelt pris. I annan händelse fordrar han för den afgående marken samt för nödiga omplanteringar jemte bergsprängningar m. m. en skadeersättning af 5,000 mark, jemte det han yrkar: att en på det afgående området belägen vattenpost skall af staden flyttas in på hans tomt; att jernvägslinien mot tomten begränsas af en mur eller annan inhägnad, som underhålles af staden; att en ny körväg till villan anordnas, ifall den nuvarande blir obrukbar, samt att en passage för fotgängare inrättas till Parkgatan. Då frågan om villaområdets försäljande till ego synes böra hållas oberoende af jernvägsfrågan samt kostnaden för ofvan nämnda för-

Transport 20,172: — 26,900: —

	Transport	20,172: —	26,900: —
ändringsarbeten uppskattats till			
500 mark, upptages här inalles		— —	5,500: —
Innehafvaren af villan N:o 2, Bankdirektören Th. Wegelius, har uti närlagda skrift alternativt fö- reslagit att staden måtte inlösa hans besittningsrätt till villan jemte eganderätten till dervarande byggnader för en summa af 60,000 mark, eller ock, för nödig blif- vande ombyggnad af boningshuset, för den i alla fall kvarstående olägenheten af närheten till jern- vägen, för särskilda oundvikliga förändringar uti den kvarstående delens af byggnaden inredning, för bergsprängning i och för vat- tenledningen samt för omplane- ring af området m. m. till honom erlägga ett skadestånd af 30,000 mark. Emedan genom bonings- husets indragande på tomten de af Jernvägsstyrelsen påpekade olägenheter torde i tillräcklig mon aflägsnas har Drättselkammaren af förenämnda alternativ här obser- verat det senare med			
		1,000: —	30,000: —
För villan N:o 1 hafva inne- hafvarne, Arkitekten J. Stenbäck och Juriskandidaten L. Kivekäs, uti en till Kammaren ingifven, härhos bilagd skrift uppgifvit sig fordra 70,000 mark, ifall den- samma komme att af staden in- inlösas uti dess nuvarande ofull- bordade skick, samt 90,000 mark, om inlösen sker efter det den blif- vit färdigbygd. Men i händelse någon inlösen icke skulle ifråga- komma oaktadt jernvägens le- dande förbi villan, göra innehaf- varne blott anspråk på att staden godtgör dem för eventuel förhöj- ning af brandförsäkringspremier samt minskar arrendeefgiften i förhållande till den mark som af- går. Äfven i detta fall har Drät-			

Transport 21,172: — 62,400: —

	Transport	21,172: —	62,400: —
selkammaren trott sig kunna förutsätta möjligheten af villans bibehållande, enär innehafvarne helst såge det samt eldfaran för böningshuset blir mindre än man vid första anblicken kunde tro, emedan jernvägen invid villan kommer att ligga uti en djup skärning. Under antagande att villan kommer att qvarstå har ofvannämnda förhöjning beräknats kunna komma att stiga till $1\frac{1}{2}$ pro mille å uppgifna värdet på byggnad och inventarier Fmk 170,000 eller till Fmk 255, hvilken summa kapitaliserad å 5 procent ger Fmk 5,100. Arrendefgiften, som beräknas i förhållande till den uppförda byggnadens storlek, kommer att utgå med omkring Fmk 353. Hela villans areal är 11,100 qv. fot, hvarifrån afgår 2,600 qv. fot. Nedsättningen blefve således $(11,100: 2,600 = 353: \times =)$ Fmk 83,43, hvilken summa kapitaliserad som föregående ger Fmk 1668,60 eller afrundadt Fmk 1,670	—	—	6,770: —
För villorna N:ris 1, 2 och 3 beräknad ersättning för marken afgår		2,200: —	— — —
Att förlägga jernvägsspåret inom nuvarande Parkgatans område och utvidga sagde gata på bekostnad af planteringarne längs vestra sidan synes enligt Stadsingenjörens, af Drättselkammaren biträdda åsigt utförbart, emedan de flesta byggnader hafva mer eller mindre höga fritrappor åt denna sida, hvilka svårigen kunna borttagas eller ändras utan att husens hela inredning störes.			
6. Den här upptagna posten, hvilken väl bör representera såväl ersättning för förluster under arbetstiden som kostnaden för	6. Kostnaderna för istandsättande af planteringarne å villalägenheterna N:ris 1 och 2 i Östra Brunnsparken, efter arbetets slut-		
	Transport	23,372: —	69,170: —

iståndsättandet efter arbetets afslutande, är, enligt den erfarenhet Jernvägsstyrelsen vunnit, mycket lågt beräknad, och ville Jernvägsstyrelsen uppskatta densamma till ungefär fyra gånger så mycket.

För det i hörnet emellan Badhusvägen och Brunsparkens område belägna boningshuset jemte tomt äfvensom för varfstomten med de många derå uppförda byggnader är alldeles ingen ersättning beräknad. Om ock staden genom några separat-öfverenskommelser möjligen kan tillvinna sig dessa områden på skenbart goda vilkor, synes det Jernvägsstyrelsen, som om dessa ersättningsposter dock icke borde i förslaget utelämnas.

Transport	23,372: —	69,170: —
förande, har af stadsträdgårdsmästaren uppskattats till Fmk 397, och då några nämnvärda förluster icke kunna uppstå för egarene till dessa villor, torde den i kostnadsförslaget upptagna summan 1,000 mark icke behöfva ökas	—	—

Af byggnaderna å Varfsområdet inbringa boningshuset närmast Brunsparken och spanterlidret enligt Stadsingeniörens uppgift i hyror in summa 3,000 mark, och kan hyran för det andra boningshuset uppskattas till 1,200 mark eller inalles Fmk 4,200. Då husen emellertid redan äro äldre, torde icke dessa inkomster ensamma kunna tagas till värdemätare. Enligt aproximativ uppskattning af Stadsingeniören upptagas de till . . . . .

—	—	40,000: —
---	---	-----------

Af varfsområdet tages af banan i anspråk 13,320 qv. fot. Här af utgör 9,320 qv. fot byggnadstomt, hvilken värderad till 3 Fmk vore värd Fmk 27,960 samt 4,000 qv. fot varfs- eller fabriksomt, hvilken å 65 penni pr qv. fot vore värd 2,600

—	—	30,560: —
---	---	-----------

Under 3 & 4 göres den anmärkning att ingen ersättning är beräknad för marken mellan Arkadia och Alkärr. Denna mark är odisponerad och kommer sålunda ingen ersättning till arrendator ifråga. Deremot torde det, såsom Stadsingeniören framhåller, vara riktigt att upptaga värdet på den jord som frångår staden genom jernvägsanläggningen, enär densamma i annat fall blifvit disponerad såsom byggnads- och fabriksomt eller dylikt. Arealen af den mark jernvägen kommer att upptaga, förutom ofvannämnda

Transport	23,372: —	139,730: —
-----------	-----------	------------

Transport 23,372: — 139,730: —
 område af Skeppsvarfvet, utgör
 303,324 fot, hvare icke ingår så-
 dan som i alla fall skulle begag-
 nas för trafiken, nemligen gator
 och torg. Efter ett medelpris af
 1 mark pr qv. fot representerar
 denna stadens jord sålunda ett
 värde af . . . . . — — 303,324: —

Terrasseringsarbeten.

1—4. Det här följda beräk-
 ningssättet, enligt hvilket allt vid
 skärning i jord och vid spräng-
 ning i berg vunnet material skulle
 komma tillgodo såsom fyllning,
 anser Jernvägsstyrelsen icke be-
 rättigadt. Med afseende å lång-
 profilen måste en stor del af så-
 väl jorden som den lössprängda
 stenen temporärt uppläggas vid
 sidan för att först sedermera bort-
 föras. Deraf föranledes ökad kost-
 nad. Vid hvilken utfyllning som
 helst, men isynnerhet vid en så-
 dan som kommer att befinna sig
 i vatten med starkt varierande
 stånd, är det nödvändigt att den
 till fyllning använda stenen ligger
 fullt inbäddad i jord. I motsatt
 fall äro sättningar att förutse,
 hvilka, om de ock i sig sjelfva
 äro obetydliga, kunna för jern-
 vägsrörelsen framkalla de största
 vådor. Då af denna anledning
 reservjord ovilkorligen måste an-
 skaffas, skulle Jernvägsstyrelsen
 vilja förorda ett sådant beräk-
 ningssätt, att bergmaterialet icke
 toges i betraktande såsom kom-
 mande fyllningen till godo, så
 mycket mera som en mycket stor
 del af detta material torde er-
 fordras i form af stenkastning i
 trakterna af Sandviken och Hafs-
 gatan.

Terrasseringsarbeten.

1—4. Härom yttrar Stadsin-
 genjören uti sitt utlåtande:

„Ifall det af Jernvägsstyrelsen
 förordade beräkningssättet „att
 bergmaterialet icke toges i betrak-
 tande såsom kommande fyllningen
 till godo“ antages, så erfordras
 10,000 kub. famnar sandfyllning
 ur reserv, stigande å Fmk 14 pr
 kub. famn till Fmk 140,000. För
 den händelse att sådan fyllning
 icke kan levereras per jernväg,
 hvilket man har skäl att antaga, så
 ökas kostnaden ytterligare med
 3 å 4 mark pr kub. famn eller
 ända till Fmk 189,810. Då emot
 ett sådant förfarings- och beräk-
 ningssätt emellertid måste invän-
 das att en qvantitet af öfver 10,000
 kub. famnar fyllningsjord är yt-
 terst svår att anskaffa inom kort-
 are tid och då entreprenörer er-
 bjudit sig att för till och med
 lägre pris än det i kostnadsför-
 slaget beräknade, verkställa all
 sprängning och utsläpa spräng-
 stenen till alla förekommande fyll-
 ningar inom förloppet af halftan-
 nat eller två år, så tager jag för
 gifvet att man är tvungen att
 hålla sig till det i kostnadsför-
 slaget förutsatta arbetssättet. Då
 Jernvägsstyrelsen emellertid for-
 drar att den till utfyllning i vat-
 ten använda sprängstenen skall
 ligga fullt inbäddad i jord och
 ehuru jag i tekniskt afseende är

Transport 23,372: — 443,054: —

Transport 23,372: — 443,054: —

af motsatt åsigt eller att en bank af endast sten i vatten är mindre utsatt för sättningar än en bank af sten och jord eller endast jord, så upptages dock här följande tillskottskostnad för jordfyllning. Bankar af sten äro beräknade att utfyllas i vatten med en sammanlagd kvantitet af omkring 9,557 kub. famnar. Till utfyllande af mellanrummet antages åtgå en tredjedel häraf eller 3,186 kub. famnar, hvilka å 14 mark pr kub. famn öka kostnaderna med 44,604 mark“.

Ehuru Drätselkammaren delar Stadsingenjörens betänkligheter beträffande möjligheten att inom kort tid anskaffa den nödiga jordfyllningen samt å andra sidan tillförlitligheten af Stadsingenjörens beräkning angående kostnaderna för bergsprängning och jordschaktning jemte transport ådagalagts af tvänne utaf honom anskaffade, här bilagda entreprenadanbud, anser Drätselkammaren emellertid försigtigheten bjuda, det staden uti nu ifrågavarande viktiga tekniska fråga icke, innan saken närmare utredts, motsätter sig Jernvägsstyrelsens yrkande, genom hvars åsidosättande jernvägsfrågans gynsamma lösning möjligen kunde försvåras. Ehuru Drätselkammaren anser det af Stadsingenjören angifna priset nog högt, upptager Kammanen därför här hela den af Stadsingenjören uppgifna kostnaden för anskaffande af nödig jordfyllning med . . .

— — 189,810: —

För inbäddande af sprängsten i bank ofvan vatten erhålles nödig jord från schaktningarne, men, för den händelse att jorden kommer att, såsom Jernvägsstyrelsen påpekar, först uppläggas och se-

Transport 23,372: — 632,864: —

Transport 23,372: — 632,864: —

dermera användas, tillägges enligt Stadsingenjörens förslag en kostnad af 4 mark pr kub. famnar. För 1,683 kub. famnar bakom stödjemurar och 1,200 kub. famnar hvari sprängsten inbäddas (se nedan 10—11) tillkommer således . . . . .

— — 11,532: —

2. Den för sprängningar antagna bottenbredden — 15 fot, öfverensstämmande med den för de senast byggda statsbanorna antagna — kommer sannolikt att visa sig för liten med afseende å möjligheten att hålla banan fri från snö. Då ofvansagda ringa bredd redan i skogsmarker visat sig medföra svårigheter i detta hänseende, är det att frukta att den vid de här förekommande delvis öppna ställena och med det blåsväder, för hvilket Helsingfors är bekant, skall vålla svåra störningar i trafiken. Enligt Jernvägsstyrelsens tanke bör derför bredden ökas till omkring 20 fot. Vidare anser Jernvägsstyrelsen att såväl i Sandvikstrakten som vid Hafstorget de innanför banan stannande gölar böra fullständigt utfyllas.

2. I detta afseende uttalar Stadsingenjören följande åsigt, som Drätselkammaren för sin del i allo omfattar:

„Att öka bottenbredden i sprängningarna till 20 fot skulle medföra en ökad kostnad för ensamt sprängning af omkring 76,000 mark, men torde det kunna sättas i fråga huruvida man, för att undvika ett eller annat afbrott under vintern, utan vidare bör ändra den för Statsjernvägarne gällande normaltypen, innan erfarenhet vinnes, om vidden af de utaf snöhinder uppstående olägenheterna äro sådana, att tillräckliga skäl kunna anses vara för handen för att i så hög grad fördyra anläggningen, som denna utvidgning innebär.

De i Sandvikstrakten och vid Hafstorget af jernvägsbanken bildade gölarne utfyllas utan kostnader inom kort tid med från andra arbeten och privata byggnadsföretag kommande öfverflödiga fyllningsmaterialier“.

7. Med nu gällande pris för gjutjern är priset för rörledninggar för lågt beräknadt, äfven om staden har tullfrihet för sådana varor.

7. De stegrade jernprisen komma visserligen att öka kostnaderna för rörledninggar, men då dessa pris äro i stark fluktuation samt här ifrågakvarande kostnad är jämförelsevis ringa, torde någon förändring i kostnadsförslaget ej vara påkallad.

10 & 11. Hvad beräkningen af fyllningsmassorna angår, vill Jernvägsstyrelsen deremot göra

10 & 11. Härom meddelar Stadsingenjören att af fyllningsjord erhålles genom schaktning

Transport 23,372: — 644,396: —

samma anmärkning som ofvan vid punkterna 1—4.

Konstarbeten.

1. De tre senare nämnda trummorna torde komma med sina bottnar under hafsvattenståndet, hvaraf vissa tillskottskostnader vid byggandet föranledas. Trummornas hufvuden få väl i en „blifvande“ stadsdel icke vara alldeles simpelt utförda. Kostnadsberäkningen 240 mark per stycket för hvarje särskild trumma synes Jernvägsstyrelsen, med hänsyn dertill, icke tillräcklig. En ytterligare trumma torde erfordras i trakten af Hafstorget.

2. Emedan djupet till fast grund är större än vid förslaget uppgörande antagits, måste de här

Transport längs hela banan 5,102 kub. famnar hvaraf 1,683 kub. famnar komma till användning såsom fyllning bakom stödjemurar och omkring 1,200 kub. famnar för att inbädda sprängsten der den användes som bank ofvan vatten. Ett öfverskott af jord finnes således, hvilket kan användas till de under 10 och 11 upptagna arbeten likasom till andra förekommande fyllningar. För den händelse att jorden möjligen kommer att, såsom Jernvägsstyrelsen påpekar, förut uppläggas och sedermera först användas, tillägges 4 mark pr kub. famnar eller för de här förekommande 126 kub. famnar Fmk 504 . . . . .

Konstarbeten.

1. Stadsingeniören upplyser att trummornas hufvuden icke komma att synas på någondera sidan af jernvägen, emedandesamma komma att fortsättas under de på hvardera sidan om jernvägen framlöppande gatorna, hvarföre kostnaderna för eventuella trumhufvuden ansetts böra drabba gatornas planering. Undervattensarbeten hafva antagits kunna undvikas om de små dälderna med bergbotten, hvori trummorna skola anläggas, utfyllas med sten och jord.

Trumman som erfordras i trakten af Hafstorget kommer att utgöra mynningen af en kloak, och, som denna i alla händelser kommer att anläggas genom den årligen längs Hafstorget ökade utfyllningen, oberoende af jernvägen, har kostnaden ej påförts den sistnämnda.

2. I detta afseende meddelar Stadsingeniören följande:

„Vid kostnadsförslaget upp-

Transport 23,372: — 644,396: —

— — 504: —

Transport 23,372: — 644,900: —

upptagna murkvantiteterna ökas. Grundgräfnings-, jordstöttnings- och vattenpumpningsarbetena ökas äfven med anledning af det större djupet.

3. a) Det föreslagna sättet för grundning af det mindre fästet för svängbron i Sandviken synes något vågadt, då fara är att grundmuren genom tråkistans oundvikliga, om ock små, rörelser rubbas, hvaraf största olägenhet vid svängbrons handtering kan uppstå.

Transport 23,372: — 644,900: —
 görande vintertid måste jordundersökningarne inskränkas till det minsta möjliga, hvarför, då berg och en fast sandbacke fanns i landfästets omedelbara närhet, grunden antogs vara god. Uppmärksamgjord uppå att pålning varit nödig under det straxt invid belägna jernvägen tillhöriga torkhuset samt att, då chausséen byggdes, marken mellan gasverket och d. v. Bohnhoffska villan visat sig vara så sank att banken, på hvilken chausséen skulle byggas, upprepade gånger sjunkit, undersöktes terrängen och befanns fast grund för landfästet påträffas först på 19 fots djup. Kostnaderna för grundningen skulle således anseeligt hafva ökats, men då landfästet emellertid kommer att flyttas söderut genom att liniens riktning ändras, befinnes fast grund enligt nu företagen undersökning på 5 à 7 fots djup. Kostnaderna stiga sålunda endast från Fmk 23,270 till Fmk 25,800“ . 23,270: — 25,800: —

3. a) I likhet med Stadsingeniören anser Drätselkammaren att små rubbningar måste förutsättas, men då bottnen i Sandviken är af temligen fast natur och den kolossala sänkkistan har en sådan tyngd att densamma, efter det den behörigen nedsjunkit, icke mera kan undergå några plötsliga rubbningar, är endast en fortsatt, långsam sättning möjlig. Då svängbron är beräknad att med centrum hvila på en stabil pelare, är det således blott det lager, på hvilket den ena af de symmetriska armarne upplöper, som hvilat på sänkkistan och kan undergå någon förändring eller rättare sänkning. Denna sänkning kan emellertid alltid obser-

Transport 46,642: — 670,700: —

5 & 6. På grund af hvad ofvan anförts, anser Jernvägsstyrelsen den ifrågavarande svängbron uti södra hamnen böra ersättas genom fyllning, försedd med behörig strandkaj ut emot hamnen.

5. a) Priset 5 mark per kubikfamn sten för kistornas fyllning synes något lågt beräknadt.

5. b) Deremot har Jernvägsstyrelsen trott sig finna att här det misstag blifvit begånget, att enhetspriset 8 mark angifvits gälla för fot i stället för per famn, hvarigenom posten upptagits sex gånger för hög d. v. s. till 11,584 mark i stället för till 1,930 mark 67 penni.

7, 8 & 9. För hvalfstommar och andra ställningar är intet särskildt räknadt. Betonpriset är icke heller så rundligt tilltaget att dessa kostnader helt och hållet kunna förbises. På hvalfvet fordras ovilkorligen ett täcklager af asfalt. Till minskande af verkningarna af ensidig belastning böra hvalfvinklarna påmuras till ungefär två tredjedelar af hvalf höjden.

veras och med lätthet justeras hvarföre det ej ansetts förenadt med synnerlig risk att inbespara särskildt fundamenterad landfäste under brons rörliga ända.

5 & 6. Yrkandet att de inre instängda små bassinerna i Södra hamnen skola igenfyllas har, enligt Stadsingenjörens uppgift, i princip omfattats äfven af Stadsfullmäktiges Hamnutskott, som gifvit Byggnadskontoret i uppdrag att utarbete projekt till en kaj med utfyllningar betäckande Kejsargrundet och sträckande sig i rät vinkel till Norra kajarmen. Då jernvägsspåret komme att löpa öfver denna kaj, kan ingen särskild kostnad för igenfyllning eller annat påföras jernvägen, utan afgår de för landtfastena beräknade summorna Fmk 12,259 och 19,100 eller tillsammans . . . . .

31,359: — — —

5. a) Då hela kostnaden för landtfastet utgår, så inverkar ett högre eller lägre pris på stenfyllningen icke . . . . .

— — — —

5. b) Det genom misstag upptagna priset på famn i stället för fot inverkar ej på förslaget, då hela kostnaden för landtfastet utgår

— — — —

7, 8 & 9. För ett täcklager af asfalt äfvensom för eventuelt högre pris för beton, i hvars enhetspris hvalfstommarne äro inberäknade, och påmurning af hvalfvinklarna tillkommer en kostnad för inalles 375 löp. fot tunnel à Fmk 23: 6 pr löp fot . . . . .

— — — 8,850: —

Transport 78,001: — 679,550: —

Med observerande af allt detta ställer sig enhetspriset per löpande fot „tunnel“ till omkring 120 mark.

10. Vid dessa utgiftsposter häftar en mycket stor osäkerhet med afseende å prisfluktuationer.

Öfverbyggnaden.

2 & 3. De nuvarande jern- och stålpriserna äro minst 25 procent högre än de som ligga till grund för såväl detta som för de öfriga förslagen, hvilket Jernvägsstyrelsen endast har velat påpeka, utan att anse detta förhållande böra föranleda till någon ändring i förslagen, enär obestämbar är huru sagda pris stå vid tiden för jernvägens utförande.

Hägnader och vägar.

2. Enhetspriset för två vägöfvergångar au niveau — 190 mark — synes vara lågt beräknadt. Medelpriset för alla vid senare banbyggnader utförda öfvergångar — af hvilka ett stort antal utgöres af skogsvägar — har varit ungefär 300 mark. Med hänsyn till att vid öfvergångar af stadsgator fordras jembörelsevis kostsamma anordningar torde priset för hvarje öfvergång utan öfverdrift böra beräknas till minst 500 mark.

3. Såsom redan här ofvan under rubrik „Konstarbeten“ framhållits, ligger fasta grunden dju-

10. Denna stegring i kostnaden som de höjda jernprisen åstadkommer kan ej beräknas och föreslår Jernvägsstyrelsen (se „Öfverbyggnaden 2 & 3“) att detta förhållande ej bör föranleda ändring af förslagen . . . . .

Kostnaden för svängbron vid Kejsargrundet bortfaller då broöppningen härstädes igenfylls. .

— — — — —
25,000: — — —

Öfverbyggnaden.

2 & 3. De höjda priserna för jern och stål åstadkomma enligt nu gällande notering en stegring i kostnaderna af 22 å 25,000 mark, men, såsom Jernvägsstyrelsen framhåller, finnes ej skäl att nu göra någon ändring i förslaget.

Hägnader och vägar.

2. Stadsingeniören meddelar härom:

„De två vägöfvergångarne vid Alkärr och Skepparegatan medföra ej andra kostnader än kontrarailer och plankbeläggning och behöfva de hvarken vara breda eller synnerligen solida då ingen väg och ingen trafik på dessa ställen existera utan endast tillfälle att vid behof passera behöfver beredas. På denna grund är kostnaden beräknad mindre än för vanliga öfvergångar å statsbanorna.

3. Af anledning som under „Konstarbeten 2“ anges har grundundersökning företagits och nytt

---

 Transport 103,001: — 679,550: —

pare än i förslaget antagits. Med anledning häraf och då kostnaden för stödjemurarna öfver den naturliga jordytan, enligt Jernvägsstyrelsens åsigt, är för lågt beräknad, torde denna post bära ganska betydligt förstoras, och har Jernvägsstyrelsen uppskattat denna ökning till omkring 23,000 mark. För de provisionela arrangement, som måste göras under arbetets utförande, är icke någon särskild kostnad beräknad. En beaktansvärd fråga synes Jernvägsstyrelsen vara, huruvida icke vanliga jorddosseringar här kunde med fördel ersätta stödjemurarna.

6. Beträffande posten „fyllning“ får Jernvägsstyrelsen upprepa anmärkningen vid „Terrasseringsarbeten“ punkterna 1—4.

Kajbyggnaderna.

1. Priset för stenfyllningen förefaller mycket lågt, synnerligen då i betraktande toges att ingen tillskottsprocent för materialerna synes vara beräknad och att ingen kostnad upptagits för smide och för arbetet vid sjelfva sänkningen. Att det för „fyllningen“ hänvisas till den under „Terrasseringsarbeten“ förekommande skärning anser Jernvägs-

Transport 103,001: — 679,550: —
 kostnadsförslag blifvit uppgjort för höjning af chausséen och infartsväg till villan Arkadia äfvensom till väg längs jernvägsområdet i dess nivå, längs den höjda chausséen, till den nya godsbangården och stiga kostnaderna till resp. Fmk 62,200, 1,000 och 7,100 eller tillsammans till Fmk 70,300 . . . . . 31,500: — 70,300: —

Den väg som anlägges till godsbangården längs chausséen kan tjena såsom väg för trafiken under chausséens ombyggnad, hvarföre ingen provisorisk åtgärd är nödig. Jernvägsstyrelsens förslag att ersätta stödjemurarna med vanliga jorddosseringar skulle väl vara ekonomiskt fördelaktigt och vara lättare utfördt, då pålningen under stödjemurarna bortföller, men skulle denna väg, med en bredd på högsta stället vid basen af 86 fot, intaga sådant utrymme isynnerhet åt jernvägens verkstadsområde och godsbangård att den nedanför ledande körvägen, hvars anläggning icke torde kunna undvikas, skulle helt och hållet komma att förläggas inom jernvägens mark“ . — — — —

6. Se ofvan Terrasseringsarbeten 1—4 och 10—11. Kostnaden ökas för 220 kub. famnar å 4 Fmk . . . . . — — 880: —

Kajbyggnaderna.

1. Här om upplyser Stadsingeniören:
 „Priset för stenfyllningen anses vara lågt beräknad och eger detta sin riktighet ifall Jernvägsstyrelsens förordade beräkningsätt „att bergmaterialet icke toges i betraktande såsom kommande fyllningen till godo“ följes, men då entreprenörer åtaga sig att för lägre pris än i kostnadsförslaget

Transport 134,501: — 750,730: —

styrelsen, enligt hvad ofvan framhållits, icke vara befogadt.

Transport 134,501: — 750,730: —

upptages utspränga och transportera sten till hvilken punkt som helst på banan, således äfven till kajbyggnaderna, så behöfver endast kostnaden för stenens flyttning från ett fordon in i kistan beräknas. En entreprenör erbjuder sig att verkställa sprängning och transport för Fmk 32 och ifyllning i brokistor för Fmk 4 eller tillsammans Fmk 36 pr kub. famnar. I kostnadsförslaget beräknas detta till resp. 34 och 5 eller tillsammans Fmk 39. Der tillskottsprocent till materialierna ej beräknats, har sådan tillagts priset och har ingen skild post för sänkning upptagits, emedan denna verkställes af de med kistornas byggande sysslade timmerna och allt timmermannens arbete ingår uti priset på löpande eller kvadratfamn färdigt arbete. Då emellertid priset på timmer stigit, hafva de kajbyggnader, till hvilka kostnadsförslag senare uppgjorts, beräknats med högre arbetspris. Tillämpade på ifrågavarande arbeten skulle kostnaderna ökas med Fmk 5,000⁴.

— — 5,000: —

2. Härvid gäller samma anmärkning.

2. Se ofvan Kajbyggnader 1. Uti föreliggande kostnadsförslag har förutsatts att södra Kajarmen i Sandviken med en kostnad af Fmk 50,948 skulle komma till utförande tidigare än jernvägsbyggnaden, emedan Stadsfullmäktiges Hamnutskott hade i princip beslutat förorda denna kajbyggnad oberoende af jernvägens ledande i ena eller andra riktningen. Som anslag till Kajbyggnad härstädes emellertid ej blifvit för nästa år beviljadt, upptages kostnaden här, för den händelse att jernvägen nu komme till utförande, Fmk . . . . .

— — 50,948: —

Summa 134,501: — 806,678: —

Då det tidigare uppgjorde kostnadsförslaget för alternativet III, såsom förut nämnts, visade en kostnadssiffra af 1,500,000 mk, förutom 127,055 mk för särskilda arbeten å statsjernvägarnes område, eller tillsammans 1,627,055 mk, och man här till lägger den till 672,177 mk uppgående skilnaden mellan de enligt förestående beräkning afgående och tillkommande utgiftsposterna, erhåller man såsom beräknad totalkostnad för ifrågasatt bansträckning 2,299,232 mk. Men härvid bör observeras att den kontanta utgift för bansträckningen, som nu kommer i fråga, blir långt mindre, ty de inom statsjernvägarnes område ifrågasatta arbetena torde redan ingå bland dem, om hvilkas omedelbara utförande framställning blifvit gjord hos Kejs. senaten i och för utvidgning af härvarande bangård, och uti nästnämnda totala utgiftssumma ingå icke mindre än 333,884 mk, som beräknas motsvara värdet af den mark, staden komme att för banföretaget afstå. Den verkliga kostnaden förutom marken blefve således 1,838,293 mk eller i rundt tal 1,840,000 mk.

Jemför man nu härmed den motsvarande kostnaden för sträckningarna kring stadens norra och nordöstra sida, uppgår densamma, enär för de här påtänkta linierna något värde för marken ej blifvit inberäknadt, till 1,711,000 mk för alternativet I samt 1,342,000 mk för alternativet II. Men då, såsom Jernvägsstyrelsen påpekar, blott det förra af dessa kunde anses tillfredsställande, utgör skilnaden i kostnad mellan den förut påtänkta Skatuddsbanan och „ringbanan“ blott 130,000 mk. Under sådana förhållanden och då denna merkostnad enligt Drätselkammarens tanke mer än väl motväges af den större trafik, denna senare linie synes kunna påräkna på grund deraf att densamma nära nog längs hela sin sträcka berör industriela inrättningar, har Drätselkammaren icke tvekat att föreslå, *det Stadsfullmäktige, med frångående af sitt tidigare i frågan fattade beslut, ville såsom den fördelaktigaste sträckningen för hufvudstadens hamnbana godkänna alternativet III.*

Härvid bör Kammarerna icke underlåta att påpeka, det utförandet af denna bansträckning förutsätter att den ifrågasatta kajarmen å Kejsargrundet, der banan är afsedd att framlöpa, derförinnan kommer till stånd. Någon skilnad i kostnad mellan denna sträckning och linien nordost om staden kan dock icke beräknas häraf uppstå, emedan äfven den sistnämnda otvifvelaktigt måste passera ifrågasatt kaj, om den verkligen skall kunna betjena Södra hamnens trafik.

Hvad sedan angår sättet för hamnbansens åstadkommande, är Drätselkammaren i likhet med Jernvägsstyrelsen och hufvudsakligen på samma grunder af den öfvertygelse, att banbyggnaden lämpligast utföres af staden sjelf. Endast på detta sätt kan företaget ock komma till stånd med den snabbhet, som denna länge uppskjutna lifsfråga för hufvudstaden otvifvelaktigt kräver. Ty en vädjan till staten för banföretagets bringande till stånd genom dess försorg komme otvifvelaktigt att leda till ärendets hänskjutande till Ständerna, hvaraf ett flerårigt uppskof blefve en oundviklig följd. På grund häraf och då staden uppenbarligen för företagets utförande är i behof af vederbörlig expropriationsrätt, för att ersätt-

ningsanspråken för afträdande af mark, undanskaffande af byggnader m. m. måtte kunna hållas inom behöriga gränser, anser Drätselkammaren nödvändigt vara att staden i stöd af den nyss emanerade Kejs. Förordningen om koncession å enskilda jernvägar, gifven den 15 April 1889, anhåller om koncession å ifrågavarande bananläggning. Då staden emellertid icke kan tänka sig att sjelf omhänderhafva banans exploitation, utan måste söka få densamma öfvertagen af statsjernvägarne samt enligt § 6 i åberopade förordning utredning bör företes om den tilltänkta jernvägens rullande materiel, synes uti koncessionsansökan böra omnämnas att staden har för afsigt att underhandla med staten angående banans trafikering. Att i följd häraf särskild kontroll vid banbyggnadens utförande måste af staten anordnas är sjelfallet.

Från stadens sida torde åter företagets utförande lämpligast ombesörjas af en utaf Stadsfullmäktige särskildt utsedd byggnadsstyrelse, ty både Drätselkammarens och Byggnadskontorets krafter tagas i så hög grad i anspråk för de ordinarie göromålen, att stor svårighet förefinnes att derutöfver åhvälfva dem ett så omfattande arbete, som banbyggnaden utgör. Uti denna byggnadsstyrelse torde med skäl böra beredas plats för Stadsingenjören, som sålunda kunde utgöra en förmedlande länk mellan banbyggnadsstyrelsen och den öfriga kommunala förvaltningen.

Ehuru staden sålunda, enligt Drätselkammarens tanke, för att påskynda hamnbanans åvägabringande, sjelf bör sörja för byggnadsarbetets utförande så snart sig göra låter, synes staden icke böra underlåta att vidtaga åtgärd om att lämpligt understöd från statens sida måtte varda staden tillförsäkradt vid åstadkommandet af denna ansefliga bananläggning, som kan påräknas bereda statsjernvägarne synnerliga fördelar i afseende å utrymme och bekvämlighet samt jemväl torde i sin mon bidraga till ökande af trafikintraderna. Ett dylikt understöd synes kunna staden så mycket mindre förvägras, som staten ansett sig böra förse samtliga öfriga sjöstäder i landet, till hvilka statsjernvägarne utmyнна, med direkta hamnspår, samt Sörnäs bibana icke rimligtvis kan anses i detta afseende behörigen betjena hufvudstadens trafik.

Hvad åter beträffar beloppet af denna subvention, torde vid dess fastställande böra tagas i betraktande att staden i sammanhang med jernvägsanläggningen står i beråd att företaga hamnarbeten, hvilka i väsentliga delar komma att betjena samma trafik som jernvägsbyggnaden afser att förmedla och hvilka enligt tillgängliga kostnadsuppgifter inalles komma att betinga en utgift, som tillochmed öfverskrider kostnaderna för banföretaget. De i årets budget upptagna hamnarbetena jemte härför erforderligt mudderverk äro nämligen beräknade att erfordra en kostnad af 324,800 mk; kajbyggnaderna å Skatuddens södra strand, hvilkas anläggande måste påbörjas i sammanhang med jernvägsbyggnaden, om också hälften af arbetet kan uppskjutas något längre fram, äro kalkylerade till 1,100,000 mk; och slutligen torde Stadsfullmäktiges hamnutskott redan vidtagit åtgärd om

utarbetande af ritningar och kostnadsförslag för kajbyggnader i Norra och Södra hamnarne samt Hafshamnen för en totalkostnad af omkr. 900,000 mk. Sammanlagda utgifterna för dessa hamnanläggningar, hvilkas utförande icke kan alltför länge uppskjutas, uppgå sålunda till omkr. 2,300,000 mk. Med afseende å de stora uppoffringar, som hufvudstaden sålunda måste ikläda sig för sjöfartens befrämjande, torde det icke kunna anses opåkalladt, om från dess sida anhållan göres om en statssubvention af en miljon mk.

Då emellertid äfven en subventionsansökan, afseende ett så stort belopp, icke torde kunna påräknas blifva behandlad med så stor snabbhet, att medel inom den närmaste framtiden kunde för byggnadsarbetet påräknas, samt frågan om upptagande af ett amorteringslån på längre återbetalningstid till betäckande af återstoden af kostnaderna för företaget åter måste göras beroende af utgången af den ifrågasatta subventionsansökan, men stadens intresse ogensägligen fordrar banans utförande utan längre uppskof, synes staden enligt Drätselkammarens tanke böra skrida till företagets påbörjande utan att invänta subventionens beviljande. Nödiga medel för arbetets bekostande torde staden hafva utsigt att erhålla af statsverket såsom lån på kort tid under fördelaktiga vilkor, intill dess frågan om subventionen blifvit afgjord, då den del af lånet som ej betäcket af subventionen borde gäldas genom upptagande af ett obligationslån med längre tids amortering.

Det torde måhända anmärkas att staden, genom att påbörja företaget utan att hafva sig tillförsäkrad subvention till visst belopp, derigenom utsätter sig för alltför stor risk att ensam nödgas bära hela eller den ojemförligt största delen af kostnaden för ifrågavarande dyrbara anläggningar. Men härvid bör märkas att hufvudstaden, såsom ofvan påpekats, har ett synnerligt berättigadt anspråk att omsider komma i åtnjutande af de viktiga förmåner en hamnbana medför, och å andra sidan, måste hon äfven, om hon ej vill i den växande konkurrensen öfverflyglas af gynnade grannstäder, vara beredd till uppoffringar, som erfordras för upprätthållandet af hennes ställning. Helsingfors stads finansläge är ej heller för närvarande af den art, att det på något sätt borde afskräcka från påbörjandet af omordade, visserligen kostsamma men äfven i många riktningar rentabla företag.

På grund af allt hvad Drätselkammaren sålunda anfört får Kammaren, med biläggande af samtliga till ärnndet hörande handlingar, vördsamt föreslå det Stadsfullmäktige måtte besluta:

att af de olika, med alternativ I, II, III och IV betecknade projekten till åstadkommande af en hamnbana för Helsingfors godkänna alternativ III, afseende en jernväg från jernvägsbanken vid Kaisaniemi öfver Kampmalmen, längs vestra och söndra hafsstranden, Parkgatan, Skeppsvarfsområdet och kajen kring Södra hamnen till Skatudden, för hvilken jernväg kostnaderna äro beräknade till 2,299,232 mk, hvaraf dock 127,055 mk belöpa sig å arbeten inom statsbangårdens område,

om hvilkas utförande Jernvägsstyrelsen allaredan gjort framställning, samt 333,884 mk representera värdet af mark som staden för jernvägen disponerar;

att ofvan nämnda jernväg skall för stadens räkning utföras, i hvilket afseende koncession bör å jernvägen utverkas, med tillkännagifvande att staden har för afsigt att söka öfverlemna jernvägens exploitation åt statsjernvägarne;

att medel till jernvägsbyggnaden skola till en början anskaffas sålunda att staden hos Styrelsen anhåller om ett förskott på billiga vilkor, till belopp af högst 2,000,000 mark att lyftas i mån af behof uti poster af exempelvis 100,000 mk, med skyldighet för staden att återbetala förskottet sedan jernvägsbyggnaden blifvit färdig och afsynad samt i hvarje fall inom fem år efter det första raten lyftats;

att Stadsfullmäktige, med framhållande af de betydliga uppoffringar staden står i beråd att ikläda sig för förbättrandet af sina hamnförhållanden och kommunikationer samt under åberopande af att de hamnbanor, som i öfriga städer utförts, till största delen bekostats af statsverket, ville hos styrelsen anhålla att för jernvägsanläggningen och dermed förenade hamnarbeten måtte af statsmedel beviljas en subvention till belopp af en miljon mark;

att för återbetalande af de utaf statsverket för jernvägsanläggningen förskotterade medlen, till den del desamma icke betäckas af ofvannämnda subvention, skall af staden upptagas ett obligationslån med längre amorteringstid; samt

att för banbyggnadens utförande tillsätta en byggnadsstyrelse af fyra personer.

Då emellertid de förstärkte Stadsfullmäktige, som tidigare behandlat detta ärende, egentligen utsetts för frågan om „reglering af Skatudden och dermed sammanhängande frågor“, samt ärendet numera inträdt uti nytt skede, får Drättselkammaren slutligen föreslå

det Stadsfullmäktige ville vidtaga åtgärd om utseende af förstärkte Fullmäktige för behandling af förevarande fråga.

På Drättselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Kostnadsförslag.

Alternativ N:o I.

Norr om proviantmagasinet vid Långbrokajen.

Pag. i Mass- beräkning.	Qvanti- tet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhets- pris.	Små.		St.		Små.		St.	
					Små.	St.	Små.	St.	Små.	St.		
			Litt. B.									
			Expropriation.									
			<i>1.</i>									
	2,590	□ m	Strandremsan vid Botaniska trädgården	11: 50	30,000	—						
	750	"	Strandremsan utanför Nylands bataljons kasern	11: 50	9,000	—						
	1,065	"	Myntverkets tomt, supponeras afstås utan ersättning									
	308	"	En del af gården N:o 43 vid Unionsgatan (3,500 □' tomt å 5 mk, 3,850 □' byggnad å 8)	—	48,300	—						
	121	"	En del af gården N:o 2 vid Norra kajen (1,380 □' å 10 mk)	115: —	13,800	—						
			<i>2.</i>									
			Flyttning af ett boningshus i Botaniska trädgården	—	5,000	—						
			<i>4.</i>									
			Förrättningskostnader	—	1,200	—					107,300	—
			Litt. C.									
			Terrasseringsarbeten.									
			<i>a 1.</i>									
			Förberedande arbeten, stakning, afvägning etc.	—	1,000	—	1,000	—				
			<i>b 2.</i>									
2	860	km	Jord att från diken utgrävas och fyllas i bank	0: 80	688	—	688	—				
			Transport	—	—	—	1,688	—			107,300	—

Pag. i Mass-beräkn.	Qvantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhetspris.	Fmg.		Pä.		Fmg.		Pä.	
			Transport	—	814	—	—	—	—	629,931	40	
4	300 m	3 st.	trummor, spåntvägg	8:—	2,400	—	—	—	—			
"	140 st.	"	8 m pålar	15:—	2,100	—	—	—	—			
"	60 km	"	beton	45:—	2,700	—	—	8,014	—			
			a 2.									
"	27 m	"	mur i cement	80:—	—	—	—	2,160	—			
			b.									
"	60 km		Landfästen för bron vid N:o 6 + 4 m, i Kaisanniemi park; 2,5 m fri öppning grundgrävning	1:40	84	—	—	—	—			
"	200 "		damfyllnad	3:—	600	—	—	—	—			
"	400 m		spåntvägg	8:—	3,200	—	—	—	—			
"	108 km		beton	45:—	4,860	—	—	—	—			
"	240 "		huggen mur i cement	50:—	12,000	—	—	20,744	—			
			c.									
"	100 km		Landfästen för svängbron vid Packhuskajen; N:o 86 + 6 m för öppning 13,2 m muddring	2:—	200	—	—	—	—			
"	620 st.		8 m långa pålar med jernsko, incl. inslagning	15:—	9,300	—	—	—	—			
"	680 m		spåntvägg	8:—	5,440	—	—	—	—			
"	185 km		beton	45:—	8,325	—	—	—	—			
"	286 "		huggen mur i cement	50:—	14,300	—	—	37,565	—			
			d.									
"	270 m		Landfästen för svängbron vid Slottskajen; N:o 104' fri öppning 8 m spåntvägg	8:—	2,160	—	—	—	—			
"	450 st.		pålar 8 m längd	15:—	6,750	—	—	—	—			
"	365 km		beton	45:—	16,425	—	—	—	—			
"	270 "		huggen mur i cement	50:—	13,500	—	—	38,835	—			
			e.									
—	1,3 ton		Brodelar af jern. Järn inclusive tull, tolag etc. till Bron vid N:o 6 + 4 m	500:—	650	—	—	—	—			
—	41 ton		Montering, transport, träöfverbyggnad, målning etc.	—	500	—	—	1,150	—			
—	34 ton		Järn till svängbron vid N:o 86 + 6 m; incl. tull, tolag etc.	500:—	20,500	—	—	—	—			
—	34 ton		Montering	—	2,500	—	—	—	—			
—	34 ton		Transport, målning etc.	—	2,000	—	—	25,000	—			
—	34 ton		Järn till svängbron vid N:o 104'; incl. tull, tolag etc.	500:—	17,000	—	—	—	—			
—	34 ton		Montering	—	2,000	—	—	—	—			
—	34 ton		Transport, öfverbyggnad etc.	—	1,800	—	—	20,800	—	154,268		
			Litt. E. Öfverbyggnaden. a.									
1	4,160 km		Ballastgrus	3:—	12,480	—	—	—	—			
"	420 "		Bokad sten der spåret ligger i gata eller torg	5:—	2,100	—	—	14,580	—			
			Transport	—	—	—	—	14,580	—	784,199	40	

Pag. i Massberäkning.	Quantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhetspris.	Fmg.		pi.		Fmg.		pi.	
			Transport	—	—	—	14,580	—	784,199	40		
			<i>c 1.</i>									
—	4,950	m spår	(761 ton) skenor dubbel sträng, komplett med alla delar (Fmg: 201:50 p. ton) per löpande meter spår	31: 50	155,925	—	155,925	—				
			<i>c 6.</i>									
—	4	st.	Vexlingar, enkla på fri bana	2,700:—	10,800	—	—	—				
—	1	"	Vexling uti torg	2,950:—	2,950	—	—	—				
—	1	"	Dubbelvexel jemte 3 raka spår och 2 förbindningspår samt tvenne enkla vexlar	15,000:—	15,000	—	—	—				
—	1	"	Dubbelvexel med 3 spår och utan enkla vexlar	9,200:—	9,200	—	37,950	—				
			<i>c 7.</i>									
—	76	ton	Tull för bultar hörande till skenorna	176:—	13,376	—	—	—				
—	35	"	Tull för förbindningsstänger	118:—	4,130	—	—	—				
—	900	"	Lossning, lastning, tolag, transport etc.	10:—	9,000	—	26,506	—				
			<i>d 1.</i>									
—	5,5	klm	Skenläggning, hufvud och bispår	2,500:—	13,750	—	13,750	—	248,711	—		
			Litt. F.									
			Hägnader och vägar.									
			<i>a.</i>									
—	50	m	Trä-barrier i Kaisaniemi	4: 50	225	—	—	—				
—	50	"	" " i Nyl. Bat. kasern	4: 50	225	—	—	—				
—	65	"	" " i Myntuset	4: 50	292	50	742	50				
			<i>b 1.</i>									
—	70	m	Flyttad väg i Kaisaniemi	—	—	—	200	—				
			<i>b 2.</i>									
			Vägöfvergångar.									
			<i>Långa brons höjning.</i>									
8	760	km	Rifning af gamla landfästen	1: 20	912	—	—	—				
"	250	st.	Pålar, 8 m långa	15:—	3,750	—	—	—				
"	110	km	Beton	45:—	4,950	—	—	—				
"	105	"	Grundmur	8:—	840	—	—	—				
"	600	"	Huggen mur	20:—	12,000	—	22,452	—				
			<i>Unionsgatans höjning.</i>									
"	4,530	km	Fyllning	2: 40	10,872	—	—	—				
"	880	"	Grund till stödmur	10:—	8,800	—	—	—				
"	1,060	"	Kallmur till do.	16:—	16,960	—	—	—				
"	270	m	Fältsten, ny	2: 60	702	—	—	—				
"	2,020	"	" omlagd	1: 60	3,232	—	—	—				
"	385	m	Kantsten	6: 70	2,579	50	—	—				
			Transport	—	43,145	50	23,394	50	1,032,910	40		

Pag. i Mass- beräkn.	Quantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhets- pris.	Frög.	pi.	Frög.	pi.	Frög.	pi.
			Transport	—	43,145	50	23,394	50	1,032,910	40
8	1,065	□ m	II nubbsten nyläggning.	5: 70	6,070	50				
"	115	"	" omläggning	1: 50	172	50				
"	2	st.	Infallsbrunnar	250: —	500	—				
"	25	m	0,15 m lerrör	5: —	125	—				
"	28	"	0,22 m "	6: —	168	—	50,181	50		
			<i>Planering på Skatudden.</i>							
8 o. 10	2,000	km	Grusfyllnad	2: 40	4,800	—				
"	910	"	Skärning i jord	1: —	910	—				
"	1,540	"	Bergsprängning för väg 960; för beklädn. mur 580	6: —	9,240	—				
8	455	m	Kantsten	6: 70	3,048	50				
"	540	□ m	II:a nubbsten	5: 70	3,078	—				
"	2,350	"	Chaussée, nyläggning	2: 60	6,110	—				
"	750	"	" omläggning	1: 60	1,200	—				
"	490	"	Fältsten på gångbana	2: 60	1,274	—				
10	24	km	Grundmur till beklädnadsmur	10: —	240	—				
"	630	"	Huggen mur i cement till beklädnads- mur	50: —	31,500	—	61,400	50		
			<i>Planering på Högvaktskajen.</i>							
8	900	km	Fyllning	2: —	1,800	—				
"	50	"	Huggen mur (brolandfäste och doserin- gar)	40: —	2,000	—				
"	2,400	□ m	Chaussée, omläggning	1: 60	3,840	—	7,640	—		
			<i>Planering på Salutorget.</i>							
"	2,230	km	Skärning i gamla kajen	1: 50	3,345	—				
"	2,160	"	Fyllning	2: —	4,320	—				
"	9	"	Huggen mur	20: —	180	—				
"	22	"	Grund mur	10: —	220	—				
"	680	□ m	Fältsten, ny	2: 60	1,768	—				
"	2,860	"	" omläggning	1: 60	4,576	—	14,409	—		
			<i>b 3.</i>							
			<i>Brodelar af järn.</i>							
416,2	ton		Järn till „Långa bron“ inclusive tull, to- lag, etc.	460: —	191,452	—				
416,2	"		Montering, transport, målning etc.	120: —	49,944	—				
45	km		Beton till brolocket	45: —	2,025	—				
960	□ m		Nubbsten till körbana I:a	8: 50	8,160	—				
960	"		Asfalt under nubbsten	3: 50	2,880	—				
425	"		Asfalt på beton till gångbanor	8: —	3,400	—	257,861	—		
			<i>Bron öfver jernvägen i Kanalgalan</i>							
12,5	ton		Järn, incl. tull, tolag etc.	480: —	6,000	—				
12,5	"		Montering, incl. transport, målning etc.	120: —	1,500	—				
			Brolock af dubbla plankor på trävasar incl. tjärning	—	1,300	—	8,800	—		
			Höjning 0,4 m. af den nu befintliga kanalbron	—	—	—	800	—	424,486	50
			Transport	—	—	—	—	—	1,457,396	90

Pag. i Mass- beräkning.	Quantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhets- pris.	Smf.		pi.		Smf.		pi.	
					Smf.	pi.	Smf.	pi.	Smf.	pi.		
			Transport	—	—	—	—	—	—	—	1,457,396	90
			Litt. G.									
			Kajbyggnader.									
			<i>b 3.</i>									
			<i>Packhuskajen.</i>									
10	183	m	Stenkista 6 m under v. y., inclusive läggning färdig.	313: —	57,279	—	—	—	—	—	—	—
"	421	km	Mur i cement med svalstjertfogar.	56: —	23,576	—	—	80,855	—	—	—	—
			<i>Stödjemur längs Skatuddskanalens östra strand.</i>									
"	875	km	Grundgräfnig, inberäknadt rifning af gamla doseringen	5: —	4,375	—	—	—	—	—	—	—
"	610	□ m	Späntvägg	8: —	4,880	—	—	—	—	—	—	—
"	150	st.	Pålar 8 m	15: —	2,250	—	—	—	—	—	—	—
"	340	km	Beton	45: —	15,300	—	—	—	—	—	—	—
"	70	"	Grundmur	20: —	1,400	—	—	—	—	—	—	—
"	950	"	Mur i cement	50: —	47,500	—	—	75,705	—	—	—	—
			<i>Ombyggnad af Slottskajen.</i>									
"	630	□ m	Rustgolf på gamla stenkestorna	5: —	3,140	—	—	—	—	—	—	—
"	546	km	Mur i cement med svalstjertfogar.	56: —	30,576	—	—	—	—	—	—	—
"	72	"	Mur	10: —	720	—	—	—	—	—	—	—
"	990	m	Timmer, inclusive läggning	—: 70	693	—	—	—	—	—	—	—
"	33	st.	Pålar till afvisare	20: —	660	—	—	—	—	—	—	—
"	365	m	0,25 × 0,25 m bjel. incl. läggning.	2: 30	839	50	—	36,628	50	—	—	—
			<i>g.</i>									
			<i>Tvenne byggnader af tegel, den ena innehållande ett rymligt väntrum samt rum och kök för bokhållare; den andra innehållande bostäder för tvenne jernvägsbetjente, hvardera med tillhör. ut-hus etc. . . . .</i>	—	—	—	—	25,000	—	—	218,188	50
			Litt. A.									
			Arbetsledning och diverse.	—	—	—	—	—	—	—	35,414	60
			Summa	—	—	—	—	—	—	—	1,711,000	—

Summa Alt. I Smf. 1,711,000.

Alternativ II.

Söder om proviantmagasinet vid Långbrokajen.

Pag. i Mass-beräkning.	Quantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhetspris.	Fmg.	pi.	Fmg.	pi.	Fmg.	pi.
Litt. B.										
<i>Expropriation.</i>										
1.										
	4,000	□ m	Strandremsan i Botaniska trädgården	11: 50	46,000	—				
	750	"	Se föregående	—	9,000	—				
	1,065	"	Se föreg.	—	—	—				
	121	"	Se föreg.	—	13,800	—				
2.										
			Flyttning af ett boningshus i Bot. trädgården s. f.	—	5,000	—				
			D:o d:o ett uthus d:o	—	1,000	—				
3.										
			Ersättning till egaren af gården N:o 45 vid Unionsgatan för försvärad infart	—	1,000	—				
4.										
			Se föreg.	—	1,200	—			77,000	—
Litt. C.										
<i>Terrasseringsarbeten.</i>										
a 1.										
			Se föregående	—	—	—	1,000	—		
b 2.										
2	866	km	Från diken att utgräva och fylla i bank	—: 80	—	—	692	80		
b 3.										
	1,600	"	S. f.	2: 50	4,000	—				
	1,038	"	Skärning i vanlig jord	1: —	1,038	—	5,038	—		
b 5.										
	86,100	"	Att ur reserv anskaffas och fyllas i bank	2: 40	206,640	—				
	26,000	"	Utfyllnad mellan bank och strand	2: —	52,000	—	258,640	—		
			Transport	—	—	—	265,370	80	77,000	—

Pag. i Mass-beräkning.	Quantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhetspris.	Små		Stora	
					Små	Stora	Små	Stora
			Transport	—	—	265,370	80	77,000
2	100 km		<i>c 1.</i> Berg från afloppsdiken	12:—	1,200	1,200	—	—
”	22,220 ”		<i>c 2.</i> Berg från skärningar	6:—	—	133,320	—	—
”	19,830 ”		<i>d 2.</i> Stödjemurar s. f.	—	—	9,000	—	—
”	2,760 □m		<i>d 3.</i> Stenkastning inbegripet stens delvisa utforsling och ordnande, (anskaffande och delvis utforsling från c 2)	—: 75	14,872	50	—	—
”	6,575 ”		Stenrevetering	—: 70	1,932	—	—	—
”	700 ”		Stenläggning med fältsten, ny	2: 60	17,095	—	—	—
”	1,800 ”		” ” ” omläggning	1: 60	1,120	—	—	—
”	1,800 ”		Nubbsten, ny	8: 50	15,300	50,319	50	—
”	1,700 ”		<i>d 5.</i> <i>Kloaker.</i> Spåntvägg	8:—	13,600	—	—	—
”	285 km		Beton	45:—	12,825	—	—	—
”	80 m		Vattenpumpning	—	1,850	—	—	—
”	115 ”		0,15 m lerrör incl. läggning	5:—	400	—	—	—
”	115 ”		0,22 m ” ” ”	6:—	690	—	—	—
”	22 ”		0,30 m ” ” ”	7: 40	851	—	—	—
”	30 ”		Gråstenstrumma 0,3 m × 0,3 m incl. läggning	16: 80	369	60	—	—
”	155 ”		” ” ” ” ”	33: 70	1,314	30	—	—
”	2 st.		Stanklås	84: 30	13,066	50	—	—
”	18 ”		Infallsbrunnar	—	800	—	—	—
				250:—	4,500	50,266	40	509,476 70
			Litt. D. Konstarbeten s. f.	—	—	—	—	154,268
			Litt. E. Öfverbyggnaden s. f.	—	—	—	—	248,711
			Litt. F. Hägnader och vägar	—	—	—	—	—
			<i>a.</i> Barrier s. f.	—	—	742	50	—
			<i>b 1.</i> Flyttade vägar s. f.	—	—	200	—	—
			Transport	—	—	942	50	989,455 70

Pag. i Massberäkning.	Quantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhetspris.	Fm.		p.		Fm.		p.	
			Transport	—	—	—	—	—	942	50	989,455	70
			<i>b 2.</i> <i>Vägöfvergångar.</i>									
			<i>Gångbro öfver jernvägen vid Unionsgatan, jemte barrier för afstängning af gatan</i>	—	5,000	—	—	—	5,000	—	—	—
			Planering på Skatudden	—	61,400	—	—	—	61,400	—	—	—
			D:o " Högvaktskajen	—	—	—	—	—	7,640	—	—	—
			D:o " Salutorget	—	—	—	—	—	14,409	—	—	—
			<i>b 3.</i> <i>Brodelar af jern.</i>									
			Bron öfver jernvägen i Kanalgatan s. f.	—	—	—	—	—	8,800	—	—	—
			Höjning af Kanalbron s. f.	—	—	—	—	—	800	—	98,991	50
			Litt. G.									
			Kajbyggnader s. f.	—	—	—	—	—	—	—	218,188	50
			Litt. A.									
			Arbetsledning och diverse	—	—	—	—	—	—	—	35,364	30
			Summa	—	—	—	—	—	—	—	1,342,000	—

Summa Alt. II 1,342,000 Fm.

I ofvanstående förslag ingående arbeten som ej direkt sammanhänga med jernvägen men som nödvändiggöras af densamma.

Pag. i Massberäkning.	Quantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhetspris.	Fm.		p.		Fm.		p.	
			Litt. C.									
			<i>b 5.</i>									
2	26,500	km	Utfyllnad mellan bank och strand	2:—	53,000	—	—	—	—	—	—	—
			<i>d 3.</i>									
6	805	□ m	Stenläggning framför proviantmagasinet å Långbrokajen, omläggning	1:60	1,285	—	—	—	—	—	—	—
			Transport	—	54,285	—	—	—	—	—	—	—

Pag. i Massberäkning.	Qvantitet.	Sort.	Kostnadens beskaffenhet.	Enhetspris.	Fmg.		p.	
6	4,000	m	Transport	—	54,285	—	—	—
			Stenläggning mellan bank och strand vid Norra kajen, samt 2 nedfarter, ny	2: 60	10,400	—	—	—
"	700	"	D:o d:o	2: 00	1,820	—	—	—
	540	"	Stenläggning vid Packhuskajen, ny	2: 60	1,404	—	—	—
	190	"	D:o d:o omläggning	1: 60	304	—	68,213	—
Litt. F.								
<i>b 2.</i>								
			Planering på Skatudden	—	61,400	—	—	—
			D:o " Högvaktskajen	—	7,600	—	—	—
			D:o " Salutorget	—	14,400	—	83,400	—
Litt. G.								
<i>b 3.</i>								
			Stödjemur längs Skatuddskanalens östra strand	—	75,700	—	—	—
			Ombyggnad af slottskajen	—	36,000	—	—	—
<i>g.</i>								
			Byggnader för jernvägsbetjente	—	25,000	—	136,700	—
Summa				—	—	—	288,313	—

Alternativ III.

Kostnadsförslag för projekterad jernväg öfver Kampmalmen, längs vestra och södra hafsstranden, Parkgatan, Badhusgatan, och kajen kring Södra hamnen från jernvägsbanken vid Kaisaniemi till Skatudden.

Qvantiteter.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.			
		Detalj.		Summa.	
Skadestånd och ersättningskostnader.					
<i>1.</i>					
	Ombyggnad och höjning af skjul och vägar å ångvedsågens område	4,000	—	—	—
	Ersättning för den mark å villan Hagasund, som öfverlåtes åt ångsågen under 8 års tid, med 300 mark per år	2,400	—	6,400	—
	Transport	—	—	6,400	—

Qvan- titer.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.			
		Detalj.		Summa.	
	Transport	—	—	6,400	—
	2. Ersättning för en del af ett skjul, samt för flyttning af ett torkhus af tegel å jernvägens område	—	—	6,500	—
	3. Ersättning för 1,05 tnland åkerjord å villan Arkadia med 400 mk årligen per tnland i 11 års tid	—	—	4,620	—
	4. För 0,16 tnland odlad jord å villan Alkärr med 400 mk per tnland under 9 år	576	—	—	—
	För 0,64 tnland icke odlingsbar jord med 100 mk per tnland under 9 års tid	576	—	1,152	—
11,000	5. Qv. fot jord af villalotterna N:ris 1, 2 och 3 i vestra Brunsparken . . . . . å —:20	—	—	2,200	—
	Ersättning för en del af en byggnad å villalotten N:o 2 östra Brunsparken	—	—	1,000	—
	6. För iståndsättandet af planteringarna å villorna 1 och 2 östra Brunsparken	—	—	1,000	—
	7. Inköp af 19,560 qvfot magasin stomt af N:ris 13, 14, 15, 16, 17 och 18 vid Magasinskajen å 4:—	78,240	—	—	—
	Afgår vid försäljning af 5,220 qvfot . . . . . å 4:—	20,880	—	57,360	—
	8. Flyttning och delvis ombyggnad af varuskjulet på Norra kajarmen	—	—	3,000	83,232
	Terrasseringsarbeten.				
5,102,4	1. Kub.fm jord att utschacktas hvaraf 1,683 kub. fm fyllas bakom stödjemurar och återstoden i bank . . . . . å 9:—	—	—	45,921	60
7,508,7	2. Kub.fm berg från skärning att fyllas i bank och längs stränderna . . . . . å 34:—	—	—	255,295	80
7,961	3. Kub.fm stödjemur . . . . . å 120:—	95,532	—	—	—
4,840	L. fot kantsten på stödjemurarna . . . . . å 8:—	38,720	—	134,252	—
13,168,4	4. Kub. fm fyllning till bank, höjning af vägar etc. ingå i kostnaden för schaktningsmassorna.	—	—	—	—
	Transport	—	—	435,469	40
				83,232	—

Quantiteter.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.		
		Detalj.	Summa.	
	Transport	—	435,469 40	83,232
	5.			
2,415	Qv. fm nyläggning med fältsten . . . . . å 7: 70	18,595 50		
1,153	D:o omläggning " " . . . . . å 3:—	3,459 —		
1,250	Qv. aln " " II nubbsten . . . . . å —: 50	625 —		
6,188	D:o nyläggning " I nubbsten i och in- vid spåret . . . . . å 3: 50	21,658 —	44,337 50	
	6.			
	<i>Omläggning af tryckerötet, från reservoiren, under vestra chausséen . . . . .</i>	1,100 —		
2	St. infallsbrunnar (vid chausséen och Komm. sjukh.) . . . . . å 250:—	500 —	1,600 —	
	7.			
	<i>Kanalerna till Kommunala och Lappvikssjukhuset.</i>			
595	Löp. fot jordschaktning . . . . . å 2:—	1,190 —		
36	Kub. fm kanalsprängning . . . . . å 100:—	3,600 —		
630	L. fot 4" tackjernsrör incl. läggning . . . . . å 2:—	1,260 —		
930	D:o 12" lerrör " " . . . . . å 2: 20	2,046 —	8,096 —	
	8.			
100	Löp. fot förlängning af kloaken under Norra Sandvikskajen . . . . . å 16:—	—	1,600 —	
	9.			
	<i>Förändring af kanalerna under Båtsmans- och Sjömansgatorna.</i>			
6	Kub. fm kanalsprängning . . . . . å 100:—	600 —		
1	St. trumma för kloakledningen under banan	80 —		
70	L. fot 4" tackjernsrör . . . . . å 2:—	140 —	820 —	
	10.			
	<i>Förändring af kanalen från Brunsparken till ledningen under Parkgatan.</i>			
18	Kub. fm stödjemur . . . . . å 120:—	2,160 —		
57	D:o bergsprängning . . . . . å 34:—	1,938 —		
4	D:o kanalsprängning för vattenledningen å 100:—	400 —		
65	D:o fyllningsjord; ingå i schaktningskostn.	—		
1	Trumma för kloakledningen under banan	80 —		
400	Löp. fot 12" lerrör incl. läggning . . . . . å 2: 20	880 —		
400	D:o 6" tackjernsrör " " . . . . . å 3:—	1,200 —	6,658 —	
	11.			
	<i>Aflopskanalen under Bergmansgatan.</i>			
28	Kub. fm kanalsprängning . . . . . å 100:—	2,800 —		
1	Instigningsschakt för ledning af kanalen under banan	500 —		
33	Kub. fm jordschaktning . . . . . å 9:—	297 —		
61	D:o fyllning, ingå i schaktningskostn.			
	Transport	3,597 —	498,580 90	83,232

Qvanti- teter.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.					
		Detalj.		Summa.			
	Transport	3,597	—	498,580	90	83,232	—
450	L. fot 12" lerrör incl. läggning	990	—				
7,7	Qv. fm nyläggning med fältsten å jernvägs- diket	59	29	4,646	29		
	12.						
3,800	L. fot täckta diken bakom stödemurarna	1,520	—				
4	St. afloppstrummor för desamma	240	—				
180	Qv. fm nyläggning med fältsten å diken, rän- nor längs dosseringarna o. s. v.	1,386	—	3,146	—	506,373	19
	Konstarbeten.						
	1.						
56	L. fot trumma vid Alkärr	784	—				
60	D:o (3 trummor på sträckan mellan Sandviken och Hafstorget)	720	—	1,504	—		
	2.						
	Landfästen för chaussébron.						
45	Kub. fm grundräfning	270	—				
20	D:o grundmur	600	—				
80	D:o mur i cement	22,400	—	23,270	—		
	3.						
	Landfästen för svängbron i Sandviken						
	a) det mindre landfästet.						
310	L. fm pålar	1,240	—				
30	D:o 12×12" bjelk till rust	240	—				
4,0	Qv. fm rustgolf	84	—				
4,5	Kub. fm mur i cement	1,260	—	2,824	—		
	b) det större landfästet.						
2,261	Löp. fm pålar	9,044	—				
134,2	Qv. fm stockvägg till omgifvande kista	2,013	—				
432,0	Löp. fm timmer till försträfningar etc.	518	40				
132,2	Qv. fm inre trädbeklädnad af kistan	724	68				
	Nedsänkning af kistan	300	—				
30,0	Kub. fm jord att bortmuddras	900	—				
40,500	Kub. fot beton	48,600	—				
26,5	Kub. fm granitmur i cement	7,420	—	69,520	08		
	4.						
	Landfästen för bron från Badhusgatan till Varfsområdet.						
9,0	Kub. fm huggen mur i cement	—	—	2,520	—		
	5.						
	Landfästen för Svängbron i Södra hamnen.						
	a) det mindre landfästet						
	jämte kistan mellan detsamma och kajarmen.						
44	St. 55 fots pålar	2,420	—				
70	L. fm ledpålar	280	—				
	Transport	2,700	—	99,638	08	589,605	19

Qvan- teter.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.		
		Detalj.	Summa.	
	Transport	2,700	99,638 08	589,605 19
30	D:o 12×12" bjelk till rust . . . . . à 8:—	240		
4	Qv. fm rustgolf af 6" spiror . . . . . à 21:—	84		
448	Qv. fm stock till sänkkistan . . . . . à 15:—	6,720		
21	L. fm 11×11" bjelk till hvilare . . . . . à 5:50	115 50		
100	Kub. fm stenfyllning för sänkning af kistan . . . . . à 5:—	500		
40	Qv. fm brolock . . . . . à 16:—	640		
4,5	Kub. fm huggen mur i cement . . . . . à 280:—	1,260	12,259 50	
132	Kub. fm fyllning ingå i terrasseringsarb. 4.			
	<i>b) det större landfästet.</i>			
1,448	L. fot 12×12" bjelk till rustgolf . . . . . à 8:—	11,584		
25	Kub. fm mur i cement . . . . . à 280:—	7,000		
5,8	D:o rifning af gammal kaj . . . . . à 20:—	116		
50	D:o jord att undanskaffa . . . . . à 8:—	400	19,100	
	<i>6.</i>			
	<i>Landfästen för svängbron vid Slottskajen.</i>			
	Se Alternativ I N:o 104	—	38,835	
	<i>7.</i>			
	<i>Tunneln under Fredrikskatan (50').</i>			
50	L. fot tunnel (se 9) . . . . . à 96:40	4,820		
	Portalen	1,770	6,590	
	<i>8.</i>			
	<i>Tunneln under Lappviksgatan (50').</i>			
	Samma kostnad som föregående	—	6,590	
	<i>9.</i>			
	<i>Tunneln under Brunnsparkshallén (275').</i>			
16,951	Kub. fot beton . . . . . à 1:40	23,731 40		
55,0	Kub. fm bergsprängning för hvalfanfanget . . . . . à 50:—	2,750		
3,54	Kub. fm huggen mur till portalen . . . . . à 500:—	1,770	28,251 40	
	Kostnad per l. fot 26,481,40/275 = 96,40 excl. portalen			
	<i>10.</i>			
	<i>Jernbroar.</i>			
20	Tons jern till bron vid chausséen (sp. v. 21,5') à 580:—	11,600		
	Svängbron i Sandviken (sp. v. 60,00')	40,000		
12,3	Tons jern till Varfsbron (sp. v. 21,5') . . . . . à 580:—	7,134		
	Svängbron vid Kejsargrundet (se Alt. I; 86 + 6)	25,000		
	" " Slottskajen (se Alt. I; 104)	20,800	104,534	315,797 98
	<i>Öfverbyggnaden.</i>			
	<i>1.</i>			
1,913	Kub. fm ballastgrus . . . . . à 14:—	26,782		
77	D:o bokad sten, der spåret ligger i gata . . . . . à 18:—	1,386		
231	D:o d:o d:o . . . . . à 23:—	5,313	33,481	
	Transport	—	33,481	905,403 17

Quantitet.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.			
		Detalj.	Summa.		
	Transport	—	33,481	905,403	17
	2.				
15,007	Löp. fot spår i gatans plan, längs Gräsviks- och Sandvikskajerna, Hafstorget, Magasinskajen, Salutorget och Skatudden, dubbelsträng, komplett med alla delar (incl. tull etc.; se Alt. I)	å 11:—	165,077		
11,540	L. fot spår (typ som användes vid statsjernvägarna) komplett	å 3:90	45,006	210,083	
	3.				
3	St. vaxlingar, enkla på fri bana (alt. I)	å 2,700:—	8,100		
1	St. vaxling i torg (alt. I)		2,950		
1	St. dubbelvaxel, jämte 3 raka spår och 2 förbindnings- spår, samt tvänne enkla vaxlar (alt. I)		15,000		
1	Dubbelvaxel med 3 spår, utan enkla vaxlar (alt. I)		9,200	35,250	278,814
	Hägnader och vägar.				
	1.				
2,660	L. fot jernbarrier på stödjemurarna	å 7:—	18,620		
9,800	D:o träbarrier	å 1:—	14,700	33,320	
	2.				
1	Vägöfvergång i nivå vid Fabriksgatan		450		
2	D:o d:o vid Alkärr och Skepparegtan	å 190:—	380	830	
	3.				
	<i>Höjning af vestra chausséen jemte inkörsväg till villan Arkadia.</i>				
218	Kub. fm grundmur	å 30:—	6,540		
283	D:o stödjemur	å 70:—	19,810		
450	D:o fyllning (ingå i Terrasseringsarb. 4).				
833	Qv. fm macadamisering	å 5:—	4,165		
600	Qv. aln omläggning med II nubbssten	å —:50	300		
50	Qv. fm nyläggning med fältsten	å 7:70	385		
100	D:o omläggning " "	å 3:—	300	31,500	
	4.				
	<i>Anläggning af körväg från Lappviksgatan till Kommunala sjukhuset.</i>				
400	Kub. fm bergsprängning	å 34:—	13,600		
65	D:o grus	å 14:—	910		
920	Qv. aln nyläggning med nubbssten	å 3:50	3,220		
460	L. fot kantsten	å 2:—	920		
230	Qv. fm nyläggning med fältsten	å 7:70	1,771		
420	L. fot träbarrier	å 1:50	630	21,051	
	Transport	—	86,701	1,184,217	17

Qvanti- teter.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.		
		Detalj.	Summa.	
	Transport	—	86,701	1,184,217 17
	5. <i>Anläggning af en 18' bred körväg från Brunnsparkens stora alléen till vestra alléen.</i>			
1,300	Löp. fot planering jämte macadamisering . . . . . å 5:—	6,500		
10	Kub. fm dikessprängning . . . . . å 60:—	600	7,100	
175	Qv. fm macadamisering af en del af stora och östra alléerna i Brunsparken . . . . . å 5:—	—	875	
	6. <i>Anläggning af uppfart från Magasinskajen till Badhusgatan.</i>			
220	Kub. fm fyllning (ingå i Terrasseringsarb. 4).			
335	Qv. fm nyläggning med fältsten (ingå i Terr. 5). Omläggning af Parkgatans trottoir (ingår i Terrass. 5).			
	7. <i>Planering af Salutorget (se Alt. I).</i>	—	14,409	109,085
	Kajbyggnader.			
	1. <i>Sandviken.</i>			
4,776	Qv. fm stockvägg i sänkkistorna . . . . . å 15:—	71,640		
4,424	L. fm timmer till trattar etc. . . . . å 1:20	5,308 80		
185	D:o 11 × 11" timmer till hvilare . . . . . å 5:50	1,017 50		
1,028	Kub. fm stenfyllning för sänkning af kistorna . . . . . å 5:—	5,140		
164,8	D:o lera . . . . . å 30:—	4,944		
756	Löp. fm ledpålar . . . . . å 4:—	3,024		
144	Qv. fm brolock af 3" plank incl. underlag . . . . . å 16:—	2,304		
		93,378 30		
8,806	Afgår för Södra kajarmen, som antages tidigare komma till utförande	50,948	42,430 30	
	2. <i>Fyllning af Fiskarhammen.</i>			
2,194,0	Qv. fm stockvägg till sänkkista . . . . . å 15:—	32,910		
2,660,0	Löp. fm stock till trattar . . . . . å 1:20	3,192		
37,0	D:o 11 × 11" bjelk till hvilare . . . . . å 5:50	203 50		
700,0	Kub. fm sten till sänkning af kistorna . . . . . å 5:—	3,500		
24,0	Kv. fm brolock af 3" plank incl. underlag . . . . . å 16:—	384	40,189 50	
	3. <i>L. fot höjning af Norra kajarmen . . . . . å 14:—</i> Stenläggning och fyllning ingå i Terrasseringsarb.	—	4,060	
	Transport	—	86,679 80	1,293,302 17

Quantitet.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.			
		Detalj.		Summa.	
	Transport	—	86,679 80	1,293,302 17	
280,0	^{4.} L. fot ombyggnad af Slottskajen (jmför med alt. I) . . . . . å 70:50	—	19,740 —	106,419 80	
	Två byggnader af tegel (se Alt. I)	—	—	25,000 —	
	För arbetsledning, redskap och diverse oförutsedda utgifter	—	—	1,424,721 97	
	Summa	—	—	1,500,000 —	

Arbeten å jernvägens område.

Quantitet.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.			
		Detalj.		Summa.	
8,000	Kub. fm fyllning . . . . . å 14:—	112,000	—		
287	Kub. fm ballastgrus . . . . . å 14:—	4,018	—		
1,550	L. fot spår . . . . . å 3:90	6,045	—		
1	St. vexel . . . . . å 900:—	900	—		
	Bro i Tölö viken (se Alt. I)	1,150	—		
1	St. trumma (se Alt. IV)	2,942	—	127,055	

Helsingfors stads Byggnadskontor i Mars 1889.

Otto Ehrström.

Alternativ IV.

Kostnadsförslag för projekterad jernväg genom staden längs esplanaderna
från jernvägsbanken vid Kaisaniemi till Skatudden.

Qvan- ti- teer.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.	
		Detalj.	Summa.
Skadestånd och ersättningskostnader.			
	Ombyggnad och höjning af skjul och vägar å ångved- sågens område	4,000	
	Ersättning för den mark å villan Hagasund, som tages i anspråk för spåret och delvis öfverlåtes åt ångsågen, under 8 års tid med 300 mk per år	2,400	6,400
	Flyttning af ett torkhus af tegel å jernvägens område	—	6,000
	Ersättning för 9,0 ar åkerjord å villan Arkadia, med 8 mk per ar under 11 års tid	—	792
2	St. vattenförsäljningskiosker att flytta	—	300
	För istandsättandet af planteringar, anläggning af ränn- stenar, infallsbrunnar o. s. v. i Esplanaderna	—	4,000
			17,492
Terrasseringsarbeten.			
1.			
530	Kbm jord att från sidodiken fyllas i bank . . . . . å 1: 80	424	
2,928	Kbm skärning i lättare jord, att fyllas i bank . . . . . å 1: 60	4,684	80
1,013	Kbm skärning i gator, att fyllas i bank . . . . . å 2: —	2,026	7,134
			80
2.			
442	Kbm berg från skärning att fyllas i bank . . . . . å 6: 50	—	2,873
3.			
1,880	Kbm fyllning, ingå i kostnaden för schaktningsmassorna.		
4.			
620	Kbm grundmur till stödmur . . . . . å 10: —	6,200	
210	” stödmur af huggen sten . . . . . å 40: —	8,400	
880	” grus till grund . . . . . å 2: 50	2,200	
2,080	” gräfnig för grunden . . . . . å 1: 60	3,328	
180	” bergsprängning . . . . . å 6: 50	1,170	
			21,298
5.			
4,185	Qvm omläggning med fältsten . . . . . å 1: —	4,185	
2,000	D:o nyläggning med fältsten . . . . . å 2: 50	5,000	
60	D:o omläggning med II nubbssten . . . . . å 1: —	60	
50	D:o omläggning med granitplansten . . . . . å 2: —	100	
120	D:o omläggning af asfalttrottoir . . . . . å 7: —	840	
275	D:o macadamisering af v. chausséen . . . . . å 1: —	275	
			10,460
			41,765
			80
	Transport	—	59,257
			80

Quantiteter.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark.			
		Detalj.		Summa.	
	Transport	—	—	—	59,257 80
	Öfverbyggnaden.				
	1.				
1,316	Kbm. ballastgrus . . . . . å 2:50	—	—	3,290	—
	2.				
376	L. m. spår (statsbanans typ) komplett . . . å 13:25	4,982	—	—	—
1,124	L. m. spår med motrail komplett . . . å 22:—	24,728	—	—	—
1	St. vexling i torg (Alt. I)	2,950	—	32,660	—
					35,950
	Hägnader och vägar.				
220	L. m. träbarrier å Vestra Henriksgatan och villan Arkadia . . . . . å 5:10	1,122	—	—	—
2	St. stängningsbommar öfver chausséen . . . å 80:—	160	—	1,282	—
					1,282
	För arbetsledning, redskap etc.	—	—	—	96,489 80
					9,510 20
	Summa	—	—	—	106,000
	<i>Kostnader för spår öfver Salutorget och å Skatudden, jämte bro öfver kanalen gemensamma för Alt. I, II och III</i>	—	—	—	280,556 50
	Arbeten å jernvägens område.				
	1.				
10,260	Kbm. jord att anskaffa och fylla i bank . . å 2:50	—	—	25,650	—
	2.				
180	Kbm. grundgräfnng för en trumma . . . å 1:—	252	—	—	—
	Vattenpumpning	150	—	—	—
100	Qvm. spåntvägg . . . . . å 8:—	800	—	—	—
40	St. pålar . . . . . å 15:—	600	—	—	—
36	Kv. m. pårost . . . . . å 5:—	180	—	1,982	—
	3.				
	Bro i Tölö viken (se Alt. I)	—	—	1,150	—
	4.				
1,660	Kbm ballastgrus . . . . . å 2:50	4,150	—	—	—
460	L. m. skenor (Statsbanans typ) . . . . . å 13:25	6,360	—	—	—
1	St. enkel vexel	900	—	11,410	—
					40,192

Helsingfors stads byggnadskontor i Mars 1889.

Otto Ehrström.

Handlingar rörande upptagande af granitbrott inom villalotterna N:ris 9 och 10 å Mejlans.

Utdrag ur Helsingfors Drätselkammarens protokoll för den 13 December 1889.

§ 2.

Arkitekten Jac. Ahrenberg företrädde och anhöll att Drätselkammaren måtte medgifva honom tillstånd att inom odisponerade villalotterna n:o 9 och 10, å Mejlans upptaga och bearbeta granitbrott, samt att sagda villalott måtte för sådant ändamål åt honom upplåtas på tio års arrende, i hvilken händelse sökanden förklarade sig villig att till stads-kassan erlægga antingen en årlig arrendefgift af 300 mark eller ock 2 mark för hvarje utsprängd kubikfamn, jemte det sökanden ville förbinda sig att, till förekommande af skada å den genom villaområdet å Mejlans ledande vägen, ej låta under somrarne transportera sten å sagde väg, samt att ej heller upptaga stenbrott omedelbart invid vägen. För det fall att Kammaren bifölle till denna anhållan, ville sökanden jemväl förbehålla sig rätt att å arrendemarken uppföra en mindre smedja jemte skjul för arbetare, men ej några egentliga arbetarebostäder.

Drätselkammaren beslöt i anledning häraf förordna till syn å stället, att förrättas af Stadsingeniören jemte Herrar Årt och Moring; och borde till förrättningen äfven kallas närboende villainnehafvare, hvilka kunde hafva att något intresse i saken bevaka; egande sökanden i sådant afseende öfverlemna utdrag ur detta protokoll till Stadsingeniören, som hade att utsätta tiden för förrättningen och dertill låta kalla vederbörande äfvensom sedermera tillhandahålla sökanden syneinstrument, för att till Kammaren inlemnas. Som ofvan.

In fidem:
Edvard Loo.

Till Drättselkammaren i Helsingfors.

Hos Drättselkammaren får Aktie Bolaget Granit anhålla om arrenderätt på tio (10) år till de berg som äro belägna å villa lotterna N:o 9 och N:o 10 å Mejlands udde i afsigt att från sagda berg bryta och tillgodogöra sig sten för olika ändamål. I arrende afgift härför erbjuder sig Bolaget betala det pris som efter skedd värdering pröfvas vara skäligt äfvensom derutöfver en (1) finsk mark för hvarje tillgodogjord och bortsläpad kubikfamn sten. Helsingfors den 30 December 1889.

för Aktie Bolaget „Granit“.
Anton v. Alfthan.

Syneinstrument.

Jemlikt Drättselkammarens förordnande af den 13 December 1889 verkställes den 20 i samma månad af undertecknade ledamöter i Drättselkammaren och extra biträdande ingenjör vid stadens Byggnadskontor syn å odisponerade villalotten N:o 9 och allmanningen N:o 10 å Mejlans hemman, å hvilken mark Arkitekten J. Ahrenberg hade hos Drättselkammaren anhållit att få upptaga och under 10 års tid bearbeta ett granitbrott, och tillstädeskommo härvid sökanden J. Ahrenberg och af egarene till närmaste villor Handlanden J. C. Burmeister genom ombud kusken J. Spångman äfvensom Generalmajor C. Timroth genom ombud Sjökaptenen W. Gejtel, hvaremot Handlanden O. Kjällmansson, ehuru behörigen kallad uteblef.

Vid förrättningen beslöto synemännen hos Drättselkammaren tillstyrka Arkitekten Ahrenbergs anhållan mot en årlig arrendesumma af 350 *Fr.*, med vilkor: att å villorna få uppföras endast en smedja och en vaktstuga för vakten, att väg och egen lastningsbrygga vid östra stranden få anläggas, samt att af villans N:o 9 nordöstra hörn mot landsvägen lemnas en jordremsa af omkring 60 fots bredd och sträckande sig förbi båtbyggnaden och simhuset å stranden, som eges af Handlanden Burmeister, oberörd och afskiljes från den öfriga villan med ett minst 7 fot högt, tätt plank, sträckande sig längs landsvägen och så långt ut i sjön att simhuset blir skyddadt, äfvensom att skogen utom planket lemnas oberörd och inom planket får fällas endast det behöfliga. Angående en kägelbana, å lotten N:o 10, som eges af Handlanden Burmeister och befinner sig i mycket förfallett skick kunna synemännen icke yttra sig, då de vilkor enligt hvilka Handlanden Burmeister har fått tillstånd att bygga den, icke äro synemännen bekanta.

Arkitekten Ahrenberg förband sig att ej använda landsvägen genom villorna vare sig till stensläpning eller för arbetarenes räkning, äfvensom att verkställa sprängning under vissa tider af dygnet beroende af grannarnas samtycke, hvilket äfven borde upptagas i arrende villkoren. Helsingfors den 28 December 1889.

K. Moring.

Alex. Ärt.

W. O. Lille.

Undertecknad har i dag erhållit del af ofvanstående syeinstrument och har emot detsamma intet annat att anmärka än att jag icke ovilkorligen förbundet mig att „ej använda landsvägen genom villorna vare sig till stensläpning eller för arbetarenes räkning“; utan som det heter i protokolls utdraget af den 13 Dec. § 2 „ej låta under somrarna transportera sten å sagde väg“ — samt att sedan stembrottet kommit i full gång, väg och bryggor anlagts tillse att arbetarna icke om aftnarne begagnade sig af vägen mellan villorna.

Helsingfors 8 Jan. 1890.

Jac. Ahrenberg.

Till Drätselkammaren.

Med anledning af en af Arkitekten J. Ahrenberg hos Drätselkammaren gjord anhållan, att, i och för anläggande af ett granitbrott, få arrendera villaplatserna N:ris 9 o. 10 å Mejlans södra udde, får undertecknad, såsom arrendator af platsen N:o 8 å samma udde, deremot inlägga bestämd gensaga och till stöd derför ber jag, att till Kammarens välvilliga beaktande få anföra följande.

Platsen N:o 10 som utgöres af en hög bergkam och sträcker sig i rak linie från norr till söder emellan platserna N:ris 8 o. 9 dominerar genom sin höjd båda dessa platser och berör längs hela sin vestra och södra gräns platsen N:o 8. De af mig å visst område uppförda boningshus och uthusbyggnad, den sednare äfven inrymmande drängtrum och stall, befinna sig på ett afstånd af endast 140 fot från gränsen till N:o 10 ett litet lekhus för mina barn, hvilka nästan dagen igenom vistas der eller i dess omedelbara närhet, ännu närmare eller ungefär halfvägs emellan villan och nämnda gräns. Mina trädgårdsanläggningar sträcka sig ända fram till gränsen, i hvars omedelbara närhet eller rakt nedanför kägelbanan å N:o 10 befinner sig en hviloplats med tält, der jag och min familje ofta uppehålla oss. Dessutom finnes en tvättstuga nere vid stranden på endast vissa 8 fots afstånd från gränsen till N:o 9. Genom den dominerade höjd, som

platsen N:o 10 intar gentemot omgifningar, kommer därför det af mig disponerade området, att ständigt vara utsatt för fara, att stenar vid sprängningsarbetena slungas in på min plats, i händelse det ifrågavarande stenbrottet kommer till stånd. Denna fara torde för hvar och en, som känner terrängen, vara så ögonskenlig, att något vidare ordande derom ej borde behövas. Lika litet borde behöva påpekas, hvilket obehag det omedelbara grannskapet af en antagligen ganska stor arbetspersonal kommer att medföra för hela omgifningen. Det ständiga skjutandet af sprängshasten kommer, att i hög grad störa det lugn och den ro, man söker, då man flyttar till landet från stadens buller och støj. Ej heller torde det utlofvade sjufots höga skyddsplanket, hvilket skydd inom parentes sagdt antagligen blir ganska tvifvelaktigt åtminstone för mitt område, komma att bidraga till höjande af naturskönheten. Den körväg, som leder till alla i närheten och äfven längre bort belägna villor, stryker alldeles tätt förbi N:ris 9 o. 10 och komma således äfven, att blifva både obehaglig och farlig att passera. I sammanhang härmed kan jag ej underlåta, att påpeka en omständighet, som möjligen kan inverka på ärendets afgörande. Då jag med Drätselkammaren uppgjorde kontrakt om arrenderande af mitt nuvarande villaområde, underrättades jag, att platsen N:o 10 aldrig komme att bortarrenderas, utan hade staden undantagit denna bergremsa för dess höga läge och den herrliga utsigt, man derifrån har öfver hela den omgifvande nejden och delar af staden ända ut till hafvet, i stället för att, som eljest naturligt hade varit, fördela denna, som man där antog, värdelösa bergklack emellan de båda angränsande villalotterna.

På grund af det här anförda, och då man ju måste antaga, att staden, då den till villaplatser upplåtit den närmaste omgifningen, icke haft för afsigt, att tillåta etablerande af ett för grannskapet så obehagligt och tillochmed lifsfarligt företag, som det ifrågasatta stenbrottet otvifvelaktigt blir, får jag hos Drätselkammaren förbindligast anhålla, att Kammaren icke ville fästa något afseende vid denna Herr Ahrenbergs ansökan.

Skulle emot min förmodan bergklackarna å platserna N:ris 9 o. 10 emellertid anses hafva det stora värde för staden, att någon hänsyn till grannarnes trefnad och välbefinnande icke kan tagas, måste jag hos Kammaren anhålla, att Kammaren benäget ville vidtaga åtgärder derhän, att staden inlöser de af mig å platsen N:o 8 uppförda byggnader, ersätter mig alla mina utgifter för de planerings- och planteringsarbeten, jag under förutsättning, att en längre tid få njuta deraf, å platsen utfört samt befriar mig från framtida utbetalning af den öfverenskomna årliga arrendesumman, enär jag är öfvertygad om, att denna min villa, i händelse stenbrottet kommer till stånd, blir fullkomligt obeboelig. Helsingfors den 3 Januari 1890.

O. Kjällmanson.

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

Sedan Arkitekten Jac. Ahrenberg hos Drätselkammaren anhållit såväl om tillstånd att inom Helsingfors stad tillhöriga, odisponerade villalotterna N:ris 9 och 10 å Mejlans hemmans mark upptaga och bearbeta granitbrott som ock att för sådant ändamål få på tio års arrende öfvertaga dessa villalotter, nödgas under-tecknade, som jemväl på arrende af staden innehafva villalotter i närmaste granskapet af stället för det nu föreslagna stenbrottet, inlägga den allvarligaste gensaga mot Herr Ahrenbergs förslag, hvars bifallande skulle tillskynda oss de mest känbara olägenheter eller tillochmed göra våra med dryga kostnader utförda villaanläggningar för oss väsentligen onyttiga och värdelösa.

Det synes vara uppenbart, att en bergsprängning, företagen i den utsträckning, som här afses, och dertill ännu fortsatt under många år, måste för alla dem, som bebo de närbelägna villorna, medföra ej blott det största obehag utan äfven allvarsam våda. Då man pålagt sig uppoffringar just för att särskildt för sommaren bereda sig och de sina lugn och ro på landet, skulle redan endast det att, tvärtemot hvad man kunnat förutse, nödgas å detta sitt sommarställe år ut och år in höra sprängskott, blifva högst oangenämt och störande. Men — åsidolemnadt till en början hvad obehag och fara man finge lida af den stora mängden vid sprängningen sysselsatte arbetare — bör det märkas, att sjelfva sprängningen blefve ganska farlig. Såsom känt, kan dervid stenen flyga vida omkring, och derföre blefve det i synnerhet omöjligt att sommartid i det fria akta så noga på barn, att de ej utsattes för olycksfall. Sprängskotten skulle vidare för villaboerne, hvilka fortsättningsvis väl nödgades begagna sig af den tätt förbi sprängningsstället ledande vägen, ställa i utsigt den trefliga eventualiteten af skenande hästar och allt hvad häraf vore att förvänta.

Än större obehag och våda komme att vållas villaboerne genom den stora arbetarepersonal — uppgående sannolikt, åtminstone tidtals, till par hundra man — hvilken blefve använd vid ifrågavarande sprängningsföretag. Ehuruväl under-tecknad Burmeister bör erkänna det välmenta syftet med det af synemännen föreslagna „minst“ 7 fot höga, täta planket, som skulle för arbetareskaran „beskydda“ mitt simhus och de derstädes badande, måste jag, i betraktande af markens stigning och det ifrågavarande, s. k. utsigtsbergets höjd bestämdt bestrida, att antydda syfte kan vinnas medelst ett sådant plank, äfven om detta blefve åtskilliga gånger högre än föreslagits. Men viktigare än detta är det tillstånd af ständig osäkerhet, som sammanhopandet på arbetsstället af en massa löst folk skulle för villaegarene förorsaka. Tillochmed om stället fölle inom Helsingfors stads polisområde, kunde man för dess aflägsenhet icke af stadens polis påräkna någon medverkan till ordningens upprätthållande derstädes. Men stället hör till Helsinges socken; och nämnda sockens visserligen mycket aktningvärda poliskår, bestående af en ordinarie och en biträdande kronolänsman samt sannolikt någon

bro- eller skalfogde, lärer hafva fullt upp att göra med att upprätthålla ordning och uppspana brott inom andra delar af socknens vidsträckta område än dem, som tillhöra Helsingfors stad. Villaboerne finge således sjelfve, så godt de kunde, skydda sig till lif och egendom; och en temligen klen tröst skulle då lemnas dem af utvägen att vid Helsinge häradsrätt och dess två årliga ordinarie ting ombesörja och bekosta beifrandet af de oordningar, som stenarbetarene otvifvelaktigt tidt och ofta komme att begå, eller att jemväl deremellan låta åtala de gröfre brott, som säkert äfven blefve ganska vanliga. — De nu antydda farorna kvarstå påtagligen oförminskade äfven för det fall, att sökandens anhållan att å arbetsplatsen få uppföra ett „skjul för arbetare“, blefve afslagen, samt han eller hans arbetsledare verkligen lyckades att tillochmed sommartid för hvarje natt borttransportera samtliga arbetare tillräckligt långt från stället, — hvilket sistnämnda dock är otänkbart.

Då Helsingfors stad utarrenderar villalägenheter, förpligtar den uttryckligt arrendatorerna att afhålla sig från alla sådana anordningar, hvarigenom trefnaden för grannarne kunde störas. Villaarrendatorerne å sin sida synas vid detta förhållande med skäl böra få göra sig räkning derpå att staden sjelf icke — eller åtminstone icke utan verkligt nödtvång — vidtager dylika störande anordningar, allra minst beträffande sådana lägenheter, hvilka upplåtas för anläggning af egentliga s. k. villor. I förevarande fall torde något dylikt nödtvång icke kunna från stadens sida åberopas, så mycket mindre, som den ju å holmen Uttern har tillräcklig tillgång på ifrågavarande material för eget behof. Och icke ens skulle den inkomst, staden beredde sig genom upplåtande af villalotterna N:ris 9 och 10 till stenbrott, blifva så betydlig, att den borde i någon mån motivera en såbeskaffad användning af desamma, hvilken komme att bortskämma det vackra stället och sänka värdet å de öfriga villalägenheterna. Dessutom bör naturligtvis från sagde inkomst afräknas det årliga arrende, som staden annars framdeles egde påräkna från den täckt belägna villalotten N:o 9. De intressen åter, hvilka Herr Ahrenberg representerar, borde ju, utan att vi behöfde förfördelas, kunna tillgodoses å annan plats, om ock möjligen längre från staden belägen än den nu ifrågasatta.

Men till det ofvansagda kommer, att ett användande af lotterna N:ris 9 och 10 på sätt Herr Ahrenberg begärt, skulle stå i fullkomlig strid med den allmänna plan för dispositionen af de nya villorna å Mejlans, som stadsmyndigheterna förut fastställt och hvilken före och vid utarrenderingen af vissa bland dessa villor blifvit spekulanterne meddelad. Uti skriftligt syneinstrument af den 28 November 1883, hvaraf ett styrkt transsumt härjemte närslutes, föreslogo nämligen synemännen, numera Politieborgmästaren E. Öhman, Bagarmästaren G. U. Sandberg i listtiden och Stadsingenjören O. Ehrström, bland annat, att lotten N:o 10 hvilken icke, i likhet med de öfriga, hade af synemännen fått sig åsatt något visst arrendevärde, skulle, såsom erbjudande en vidsträckt utsigt,

„reserveras för alla villors och allmänhetens räkning.“ Af villornas gränsförhållanden framgår också uppenbart, att ifall man icke sålunda tänkt sig denna lott såsom förblifvande odisponerad, dess område skulle fördelats emellan de angränsande villorna. För öfrigt konstaterade synemännen, att innehafvaren af villan N:o 3, d. v. s. för närvarande undertecknad Burmeister, vore intill utgången af sitt arrende (d. v. s. till slutet af år 1894) berättigad såväl att å lotten N:o 10 hafva en kägelbana som ock att vid den till lotten N:o 9 hörande stranden hafva brygga och simhus. Omförmälda förslag tillstyrkte Drätselkammaren den 21 December 1883 hos Stadsfullmäktige, med framhållande derjemte af att lotten N:o 9, för hvilken det minsta arrendebeloppet uppskattats till 100 mark om året, borde utarrenderas först sedan arrendeåren för lotten N:o 3 tilländalupit; och sagda förslag beslöt derpå Stadsfullmäktige den 29 Januari 1884 att i allo godkänna. Derefter blef, såsom nämndt, det sålunda fastställda förslaget lagdt till grund för de sedan följande arrendeaftalen om ifrågavarande villor.

I betraktande häraf våga vi hålla före, att, då det ifrågavarande området disponerade på det sätt Herr Ahrenberg begärt innebure en väsentlig ändring af stadsfullmäktiges ofvan antydda beslut, en dylik disposition skulle tillochmed förnärma vår rätt beträffande lotten N:o 10 och dessutom min Burmeisters särskilda rätt i afseende å såväl denna lott som lotten N:o 9 samt följaktligen ej borde, mot vårt bestridande, kunna ega rum. Och anhålla vi fördenskull vördsam, att Drätselkammaren, med hänsyn ej mindre härtill än till de starka billighetsskäl vi ofvanföre sökt för vår talan framlägga, ville lemna Arkitekten Ahrenbergs förevarande anhållan utan afseende.

Helsingfors, den 3 Januari 1890.

J. C. Burmeister.

G. J. Ståhlberg.
Aug. Stude.

I. Nyman.

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

Med anledning af på Drätselkammarens förordnande verkställd syn å villalotten N:o 5 af Mejlans hemman, hafva undertecknade, på framställning af stadsingeniören och med ledning af en för ändamålet af Byggnadskontoret upprättad karta öfver den till villalotter upplätta udden mellan stora och lilla Fiskarviken, uppgjort förslag till ny indelning af nämnda udde såsom af vidfogade karta närmare framgår. Området N:o 10, hvarest villan N:o 3 är berättigad att till arrendetidens utgång hafva en kägelbana, erbjuder en vidsträckt utsigt, hvarför detsamma skulle reserveras för alla villors och allmänhetens räkning. Vid till

villan N:o 9 hörande strand är arrendator till N:o 3 berättigad att till utgången af arrendetiden hafva brygga och simhus, hvarföre densamma icke torde kunna utarrenderas, och möjligen torde framdeles yppas behof af att här anlägga en landningsbrygga för mindre ångbåtar, hvarföre platsens lämplighet borde undersökas af Byggnadskontoret efter det isen lagt sig. Villorna ansågos för närvarande kunna betinga sig ett arrende af:

-----
 för villan N:o 9 . . . . . 100 mark

Helsingfors, den 28 November 1883.

G. U. Sandberg.

E. Öhman.

Otto Ehrström.

Transsumtets riktighet bestyrker. Helsingfors Drätselkammare, den 2 Januari 1890.

Ex. officio:
Edvard Loo.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors.

den 3 Januari 1890.

№ 21.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Hos drätselkammaren har Arkitekten Jac. Ahrenberg anhållit om tillstånd att inom de odisponerade villalotterna N:ris 9 och 10 å Mejlans södra udde upp- taga och bearbeta granitbrott samt att för sådant ändamål få arrendera dessa villalotter för en tid af tio år, jemte det sökanden, som ville förbehålla sig rätt att å arrendemarken uppföra en mindre smedja samt skjul för arbetare, men deremot ej några egentliga arbetarebostäder förklarade sig villig att därför till staden erlægga antingen en årlig arrendeavgift af 300 mark eller 2 mark för hvarje kubikfamn sten som utsprängdes. Sökanden förband sig för öfrigt att ej upp- taga stenbrott i omedelbar närhet till den genom villaområdet ledande vägen samt att, till förekommande af skada å sagda väg, ej låta derå transportera sten under somrarne.

I anledning af denna anhållan förordnade Drätselkammaren till syn å stäl- let, att förrättas af tvenne ledamöter i Kammaren jemte någon af Byggnadskon- torets ingenjörer samt i närvaro jemväl af de villainnehafvare, hvilkas intressen

kunde af ansökningen beröras. Uti det till Kammaren aflemnade instrument öfver nämnda den 20 sistlidne December försiggångna förrättning, hvilket instrument här närslutes, hafva synemännen tillstyrkt de ifrågavarande villalotternas upplåtande på arrende åt Arkitekten Ahrenberg för omförmälda ändamål emot en årlig arrendesumma af 350 mark och för öfrigt uppå följande vilkor, nemligen: att å villalotten finge uppföras endast en smedja och en vaktstuga att arrendator finge vid östra stranden af lotten N:o 9 anlägga väg och egen lastningsbrygga; att från sistsagda lott dess nordöstra hörn, der arrendator af lotten N:o 3 Bergvik benämd, med behörigt tillstånd hade ett simhus och en båtbygga, skulle afskiljas till omkring 60 fots bredd medelst ett minst 7 fot högt, tätt plank, sträckande sig i samma riktning som landsvägen så långt ut i sjön att simhuset blefve skyddadt; äfvensom att skogen inom det sålunda afskilda strandområdet ej finge afverkas och å den öfriga arrendemarken fällas endast för såvidt sådant vore behöfligt. Dessutom ansågo synemännen att i arrendekontraktet borde intagas bestämning derom att sprängning finge verkställas endast vissa tider på dygnet, beroende af grannarnes samtycke. På dessa vilkor har Arkitekten Ahrenberg jemväl sedermera förklarar sig vilja ingå.

Efter det nyssnämnda syn blifvit hållen inlemnades å Aktiebolaget „Granits“ vägnar till Drätselkammaren en ansökning om arrenderätt för bolaget på tio års tid till de inom lotterna N: ris 9 och 10 å Meilands udde belägna bergen, från hvilka bolaget hade för afsigt att bryta och tillgodogöra sig sten för olika ändamål. I arrendeafgift erbjöd sig bolaget att betala det belopp som efter skedd värdering pröfvades vara skäligt äfvensom derutöfver en mark för hvarje tillgodogjord och bortsläpad kubikfamn sten.

Emellertid hafva ej mindre samtliga innehafvare af villor å Meilans södra udde än arrendatorerna af dertill närmast angränsande villorna Bergvik och Toivola dels inför Drätselkammarens protokoll dels uti härjemte närslutna tvenne, till Kammaren inlemnade skrifter, undertecknade den ena af Handlanden J. C. Burmeister, G. J. Ståhlberg, I. Nyman och Aug. Stude samt den andra af Handlanden O. Kjällmanson inlagt en bestämd gensaga mot det tilltänkta stembrottets inrättande på nu ifrågasatta plats, anseende att bifallandet af ansökningen derom skulle tillskynda bemålde villainnehafvare de mest kännbara olägenheter eller till och med göra deras med dryga kostnader utförda villaanläggningar för dem väsentligen onyttiga och värdelösa. Förutom det oangenäma och störande som de ständiga sprängskotten från bergbrottet skulle medföra för villaåborne samt de faror som för dem kunde uppstå af sjelfva sprängningen, komme nemligen ännu större obehag och våda att vållas villaboerne genom den stora arbetarepersonal uppgående sannolikt, åtminstone tidtals, till par hundra man, som vid stembrottet komme att användas. Det tillstånd af ständig osäkerhet som sammanhoppandet på arbetstället af en sådan massa löst folk åstadkomme blefve så mycket betänkligare som stället hör till Helsinges socken, hvars polisbetjening vore allt

för fåtalig för att något verksamt biträde af densamma för ordningens uppehållande vid stenbrotten kunde vara att påräna. Då staden, vid utarrendering af villalotter, uttryckligen förpligtade arrendatorerne att afhålla sig från alla sådana anordningar, hvarigenom trefnaden för grannarne kunde störas borde villainnehafvarene å sin sida äfven få göra sig räkning på att staden sjelf icke, eller åtminstone icke utan verkligt nödtvång, vidtog dylika störande anordningar, allra minst beträffande sådana lägenheter hvilka upplåtits för anläggning af egentliga s. k. villor. Härtill komme att enligt villainnehafvarns förmenande, användandet af lotterna N:ris 9 och 10 på sätt ansökning afsåge skulle stå i strid med den allmänna plan för disposition af de nya villorna å Meilans som stadsmyndigheterna förut fastställt. Uti det syneinstrument af den 28 November 1883, hvari det af Stadsfullmäktige sedermera den 29 Januari 1884 godkända förslaget till ny indelning af Meilans södra udde framställes inginge nemligen att lotten N:o 10, hvilken icke i likhet med de öfriga fått sig något visst arrendevärde åsatt, skulle såsom erbjudande en vidsträckt utsigt „reserveras för alla villors och allmänhetens räkning“ att innehafvaren af villan N:o 3 (för närvarande Handlanden Burmeister) vore intill utgången af sitt arrende (d. v. s. till slutet af år 1894) berättigad att å lotten N:o 10 hafva en kägelbana samt att samma arrendator hade rätt att till samma tid vid den till lotten N:o 9 hörande stranden hafva brygga och simhus, i följd hvaraf sistsagda lott ansetts böra utarrenderas först sedan arrendetiden för lotten N:o 3 tilländalupit. På dessa skäl hafva villainnehafvarene hemställt om afböjande af den ifrågavarande ansökningen. Handlanden Kjällmanson, hvilken innehar den till platsen för det tilltänkta stenbrottet närmast gränsande villan N:o 8, har härtill tillagt, att stenbrottet i anseende dertill att lotten N:o 10, hvilken utgjordes af en hög bergkam, längs hela sin vestra och södra gräns berörde villan N:o 8 och genom sin höjd dominerade densamma, blefve för Kjällmanson till så stort obehag att han om detsamma komme till stånd, såge sig föranlåten att påyrka upphäfvande af sitt med staden ingångna ärendeafstal samt att staden, måtte inlösa hans byggnader och öfriga anläggningar å villan.

Vid det Kammaren ingått i pröfning af de i ofvanstående måtto af Arkitekten Ahrenberg och bolaget Granit gjorda ansökningarne, har Kammaren, ehuru väl det år 1884 fastställda förslaget till indelning af Meilans södra udde rörande lotterna N:ris 9 och 10 innehåller de bestämningar som af villainnehafvarene uti deras ofvan berörda protestskrifvelse framhållits, ansett denna omständighet icke böra få utgöra hinder för staden att, då behofvet så påkallar, i fråga om dessa lotter vidtagit annan disposition. De arrendevilkor, som ingå uti de af staden med dess arrendatorer ingångna kontrakten, innehålla väl förbud för dessa att, utan särskildt tillstånd, å arrendelägenheterna anlägga fabrik eller annan industriell inrättning samt der upplåta plats för kasern eller sjukhusanläggningar, men detta innebär sjelffallet intet hinder för staden att för dylika ändamål disponera annan på arrende förut ej utgifven mark, om den ock gränsar till förut utarren-

derade villalägenheter. En annan tolkning skulle, då tillgången på odisponerad mark för närvarande är ganska ringa, så godt som helt och hållet omöjliggöra tillkomsten af nya industriella inrättningar samt bland annat, äfven diverse i filantropiskt syfte grundade anstalter, hvilkas tillvaro kunde i ett eller annat afseende blifva för grannarne störande. Att staden hittills icke ansett sig behöfva hafva en dylik hänsyn är bekant och detta visar bland annat den under senaste tid skedda utarrenderingen af flere af de s. k. Djurgårdsvillorna för anläggningar af vårdanstalter och andra barmhertighets inrättningar.

I förevarande fall har Kammaren trott sig böra fästa stort afseende vid att den inom lotterna N:ris 9 och 10 å Meilans förefintliga stenarten synnerligen väl lämpar sig att bearbetas till tuktad gatsten, samt att, enligt hvad uppgifvits, något annat i detta afseende lika godt stembrott icke kan å stadens mark åt enskilda upplåtas. Då sådan sten under den närmaste framtiden torde komma till användning vid gatlägningsarbeten inom staden, samt Kammaren erfarit att såväl Arkitekten Ahrenberg som bolaget „Granit“ äro sinnade att påbörja fabrikation af tuktad sten, hvarigenom staden blefve i tillfälle att på nära håll och antagligen för billigare pris erhålla sitt behof af detta material, synes det af sådan anledning ligga i stadens insresse att gynna tillkomsten af ifrågavarande stembrott.

Beträffande de af villainnehafvarene framhållna stora vådorna och obehagen för dem och öfriga å villorna bosatta personer af det nära grannskapet till stembrottet anser Kammaren de af synemännen föreslagna åtgärderna med tillägg af några andra försigtighetsmått hvilka af Kammaren ytterligare föreslås, vara egnade att reducera dessa vådor och obehag till det minsta möjliga.

Då tvenne konkurrerande anbud å stembrotten blifvit gjorda, torde det blifva lämpligast och för staden fördelaktigast om utarrenderingen af desamma sker genom auktion, med bestämmande af den af synemännen föreslagna arrendefgiften 350 mark såsom minimum. Vid utarrenderingen borde göras förbehåll om rätt för arrendator af lotten N:o 3 Bergvik att till utgången af år 1894 disponera den mark som upptages af den å lotten N:o 10 uppförda kägelbana samt nordöstra strandområdet af lotten N:o 9, der ett simhus jemte landningsbrygga äro anlagda.

Drättselkammaren får för öfrigt föreslå att vid utarrenderingen fästas följande vilkor:

att å den för stembrott upplåtna marken må uppföras endast en smedja och en vaktstuga enligt ritningar som böra af Drättselkammaren godkännas, men ej några arbetarebostäder eller baracker;

att arrendator tillåtes inom området anlägga väg och en lastningsbryga;

att ett minst 7 fot högt, tätt plank uppföres ej mindre mot det för arrendators af lotten N:o 3 räkning reserverade strandområdet utan ock på gränsen mot tillstötande villor och längs landsvägen;

att å arrendemarken växande skog finge fällas endast för såvidt sådant för stenbrottens tillgodogörande blir behöfligt;

att de vid stenbrottet anställda arbetarene finge uppehålla sig å platsen endast de tider af dagen då arbetet pågår samt böra transporteras till och från stället sjöledes;

att under hela den tid, stenbrotten bearbetades, borde för ordningens upprätthållande der stationeras en af arrendator anställd ordningsman, boende på platsen;

att aflossande af sprängskott finge ske endast å tider, hvilka af Drätselkammaren, på arrendators framställning blifva bestämda;

att sprängning ej finge ske till större djup än 5 fot öfver medelvattenståndet; samt

att för arrendator oanvändbar lössprängd sten skulle utfyllas längs stranden af arrendemarken, enligt Stadsingenjörens närmare anvisning.

Jemte det Kammaren, med anmälan att skiljaktig åsigt vid ärendets behandling i Kammaren förekommit, på sätt närlagda omröstningsprotokoll utvisar, härvid öfverlemnna ärendet till Stadsfullmäktiges pröfning, får Drätselkammaren vördsamt hemställa:

det Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att genom auktion utarrendera odisponerade lotterna N:ris 9 och 10 å Meilans södra udde på en tid af tio år, i och för upptagande och bearbetande af bergbrott derstädes, emot en årlig arrendeafgift till staden af minst 350 mark samt uppå de vilkor i öfrigt som här ofvan blifvit af Drätselkammaren föreslagna.

Ofvan åberopade handlingar äfvensom jemväl närslutna karta öfver en del af Meilans hemman torde till Kammaren återställas, sedan behovet af desamma för Stadsfullmäktige upphört.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

Transsumt ur Helsingfors Drätselkammares protokoll för den 9 Januari 1890.

§ 18.

Ordföranden anmälte, att Arkitekten Jac. Ahrenberg numera å Kammarens kansli anmält sig vilja fullfölja sin den 13 sistlidne December hos Kammar-

ren framställda anhållan att få arrendera ett odisponeradt område å Mejlans södra udde, för bearbetande af stenbrott derstädes, i hvilket afseende Ahrenberg nu inlemnadt det i ärendet tillkomna syneinstrumentet, — — — — —

I sammanhang härmed föredrogs till vidare åtgärd från nästföregående sammanträde Aktiebolaget Granits ansökning att få arrendera nu ifrågavarande bergbrott, — — — — —

Efter härå skedd diskussion och i ärendet förefallen omröstning beslöt Drätselkammaren att till Stadsfullmäktige aflåta skrifvelse uppsatt på sätt brefkonceptboken under N:o 28 utvisar. Skiljaktigt åsigt uttalades af Ordföranden Herr Hallberg och ledamoten Herr Frosterus, hvilka ansågo sig för sin del icke kunna tillstyrka att den nu åsyftade marken skulle för antydda ändamål på arrende upplåtas. Till stöd för denna åsigt framhöllo Herrar Hallberg och Frosterus, att såväl vid tidigare under år 1871 som vid den senare år 1883 företagna indelningen af ifrågavarande till Mejlans hemman hörande strandområde afsetts att disponera detsamma för villaanläggningar, samt att Stadsfullmäktige vid fastställande af det sistnämnda år uppgjorda förslaget till ny indelning af Mejlans södra udde uti sex villalotter godkänt den af synemännen, uti det till grund för indelningsförslaget liggande syneinstrumentet uttalade och derefter äfven af Drätselkammaren omfattade åsigten att det å kartan med N:o 10 utmärkta området skulle reserveras för samtliga lotters och för allmänhetens räkning, äfvensom tillika i öfverensstämmelse med Drätselkammarens förslag bestämt att lotten N:o 9 icke skulle utarrenderas förr än arrendetiden för den tidigare på arrende utgifna lotten N:o 3 tilländalupit. Oafsedt att sålunda, enligt Herrar Hallbergs och Frosterus förmenande, ett tidigare beslut låge i vägen för nu ifrågasatta, förändrade disposition af lotterna N:ris 9 och 10, ansågo de förläggandet af en industriel verksamhet af denna art inom det till villor indelade området å Mejlans och i omedelbar närhet till derstädes förut uppförda villor skola för innehafvarene af dessa villor, på sätt de uti sina till Drätselkammaren ställda skrivelser i ärendet jemväl framhållit, medföra så mycken olägenhet och otrefnad att staden icke borde utan trängande behof, hvilket i detta fall icke förekomme, skrida till en dylik åtgärd.

Utdrag ur protokollet upptagande denna skiljaktighet, skulle bifogas skrifvelsen till Stadsfullmäktige. Som ofvan.

In fidem:
Edvard Loo.

*Utlåtande med förslag till nytt reglemente och ny taxa
för Helsingfors stads vattenledning.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 29 December 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 268.

~~~~~

Emedan gällande taxa för vattenutdelning från stadens vattenledning uti särskilda delar syntes Statsfullmäktige lemna rum för befogade anmärkningar, beslöto Fullmäktige den 11 Oktober 1887 uppdraga åt Drätselkammaren att till Fullmäktige inkomma med förslag till tidsenlig omarbetning af densamma.

Med anledning häraf tillsatte Drätselkammaren för frågans beredning ett utskott, hvilket jemväl under sistlidet år utarbetade ett utkast till förändringar såväl uti reglementet som taxan för vattenledningen. Men, sedan Stadsfullmäktige vid behandlingen af innevarande års budget beslutit bevilja äldre biträdande ingenjören vid stadens byggnadskontor C. Hausen ett reseunderstöd för inhemtande af känedom uti utlandet om särskilda till vattenledningsaffären hörande detaljer, biföll Drätselkammaren utskottets hemställan om att frågans vidare handläggning skulle få bero intill dess ingenjören Hausen, som jemväl var ledamot i utskottet, blefve i tillfälle att framlägga resultaten af sina iakttagelser under ifråvarande resa. Sedan ingenjören Hausen under sommaren och hösten afgifvit sin reseberättelse, hvori bland annat (se pag. 40—53) utförligt redogöres för fördelarne och olägenheterna af de olika sätt för konsumtionsafgifternas debiterande, som i utlandet tillämpas, har utskottet fullbordat sitt förslag till omarbetning af vattenledningsreglementet jemte taxa, hvilket förslag Drätselkammaren sedermera för sin del granskat och godkänt samt härjemte får underställa Stadsfullmäktiges pröfning.

Den väsentligaste omständighet, hvaruti detta förslag skiljer sig från nu gällande stadganden, angår sjelfva grunden för bestämmandet af vattenkonsumtionsafgiften. Medan nämligen enligt nuvarande taxa den ersättning, som en konsument bör erlægga för förbrukadt vatten, beräknas antingen efter hans vattenåtgång, som angifves af en i ledningen insatt mätare, eller ock efter öfverenskomelse eller rumberäkning, d. v. s. antingen erlägges med ett visst, en gång för

alla bestämdt belopp eller efter en viss skala, beroende af antalet rum i konsumentens bostad, antalet kreatur, ekipagen, m. m., skulle enligt det nu föreliggande förslaget debiteringen för förbrukadt vatten ega rum uteslutande efter uppmätning.

Fördelarne af detta system framför det såkallade diskretionssystemet, eller debitering af en fix eller efter vissa, af konsumtionen icke direkt beroende omständigheter bestämd afgift, hafva så utförligt och öfvertygande framstälts af ingenjören Hausen i hans ofvannämnda reseberättelse, att Drätselkammaren, med hänvisning till densamma, kan inskränka sig till att här i korthet sammanfatta resultaten af hans deri meddelade undersökning. Genom införande af obligatorisk vattenmätning kan man påräkna följande fördelar:

att allt onödigt slöseri med vatten, hvilket föranledes af bristfälliga privatledningar, likgiltighet för inträffande läckor, kranarnes öppenstående m. m., och uti städer med diskretionssystem beräknas öka vattenåtgången med 40 å 50 procent utöfver den nödiga och nyttiga förbrukningen, kunde förebyggas;

att den härigenom åstadkomna minskningen i vattenåtgången, hvilken icke är af synnerlig betydelse uti städer med outtömlig tillgång på vatten, som tillföres genom sjelftryck och ej behöfver filtreras, hos oss särskildt skulle för en god tid framåt uppskjuta nödvändigheten af att annat än i undantagsfall begagna det nya ångpumpverket, hvars drift betingar en kostnad af circa 100 mark i dygnet, medan vattenkraften för det gamla pumpverket erhålles gratis;

att till följd af den minskade åtgången vattnet jemväl kunde med redan befintliga inrättningar filtreras långsammare och bättre samt anläggningskostnaden för nya reningsinrättningar blifva väsentligt mindre, än om konsumtionen fortfarande ökades i samma grad som hittills;

att konsumenterne finge betala vattnet efter sin verkliga förbrukning, hvarigenom det missförhållande skulle upphöra att mindre ordentliga konsumenter utan risk eller kostnad kunna bortslåsa stora vattenkvantiter, till förfång för andra mera samvetsgranna, hvilka för en nyttig förbrukning få betala en dryg afgift;

att vattenpriset vid normal förbrukning snarare komme att understiga än öfverskrida konsumtionsafgiften enligt rumberäkning, enär erfarenhet visat att vattenafgiften för ett större antal gårdar härstädes, der vattenmätare äro uppsatta, incl. hyra för mätaren, utgör i medeltal endast 75 % af den afgift, som borde erläggas enligt rumberäkning;

att någon egentlig minskning af vatteledningens ekonomiska resultat emellertid icke vore att befara, på grund af att staden blefve ersatt för allt vatten, som verkligen förbrukas, samt att utvidgningar kunde undvikas, hvilka annars blefve nödvändiga;

att någon särskild personal icke behöfde anställas för utöfvande af den kontroll, som vid begagnande af diskretionssystemet visat sig nödvändig för öfvervakande af att konsumenterne icke använda vatten för större lokaler eller för andra ändamål, än vid afgiftens fastställande uppgifvits;

att konsumenterna blefve befriade från allt det obehag en dylik kontroll medför; samt

att hvarken konsumenter eller vattenledningspersonalen mera behöfde besväras med anmälningar om och bokföring af tillkomna rum, till- och afflyttade hästar och nöt, bruksvatten, badrum etc. utan kunde använda sin tid till nyttigare göromål.

Alla dessa fördelar af systemet med vattenutdelning enligt uppmätning äro så påfallande, att de enligt Drätselkammarens tanke mångfaldt öfverträffa de olägenheter, som förmenats vidlåda detta system i jemförelse med diskretionssystemet, och hvilka förnämligast skulle bestå deri: att vattenmätarna icke tillgodose det hygieniska intresset, emedan de föranleda en inskränkning af konsumtionen; att de äro osäkra samt att de äro riskabla och dyra för konsumenterna.

Hvad nämligen beträffar den omständigheten att vattenmätarna skulle förorsaka en för renlighet och helsovård skadlig sparsamhet med vatten, är detta, såsom ingenjören Hausen framhåller, ett förhållande, som möjligen kan befaras i städer der husen äro små och oftast egas och bebos af en familj, men icke i en stad såsom Helsingfors, der gårdarna äro stora och nästan utan undantag beräknade för att hyras ut, och der en gårdsegares försök att i afseende å vattenförbrukningen terrorisera sina hyresgäster säkerligen snart skulle tillbakavisas inom tillbörlighetens gränser. Dessutom kan benägenheten att öfverhöfvan inskränka vattenförbrukningen motverkas såväl genom bestämningen att hvarje konsument bör erlægga en viss minimaavgift, äfven om han icke förbrukat den deremot svarande vattenquantiteten, som genom beviljande af rabatt å vattenpriset redan vid en jemförelsevis liten konsumtion.

Anmärkningen om vattenmätarnes osäkerhet synes vid ett ytligt betraktande vara af något större betydelse och tyckes särskildt kunna påräkna stöd af några härstädes för en tid sedan inträffade fall, hvarvid vattenmätarna plötsligt uppvisat en ofantligt stor vattenförbrukning, om hvilken resp. konsumenter ej haft en aning och som de för sin del äfven velat anse orimlig, men hvilken emellertid uppdrifvit den dem påförda konsumtionsavgiften till ett belopp, som varit mångfaldt större än hvad de på förhand kunnat beräkna. Men härvid bör märkas att i de allra flesta af ifrågavarande fall den ökade konsumtionen faktiskt uppvisats hafva föranledts af läcka i rörledningen, samt att, der densamma berott på slöseri med vatten genom rinnande kranar etc., vattenmätarnes riktighet blifvit bestyrkt genom prof. Skulle åter i något enskildt fall en vattenmätare vara otillförlitlig, kan konsumenten lätteligen skyddas för förlust derigenom att mätaren vid minsta tvifvel om dess riktighet afprövas samt, ifall af fog, debiteringen rättas efter det vunna resultatet. Och öfverhuvud har erfarenheten ådagalagt att missvisningen hos vattenmätarna i allmänhet utgör högst 5 %, jemte det att vid mycket liten vattenförbrukning pr tidsenhet missvisningen alltid är till konsumentens förmon.

Vidkommande anmärkningen att vattenmätarna vore riskabla och fördyra vattenkonsumtionen, är den väl så till vida grundad, att detta system från en gårdsegares sida påkallar en något större omsorg och omtänksamhet, än en vattenutdelning å discretion, då han på förhand kan beräkna hvilken afgift han kommer att erlägga för vattenförbrukningen i sin gård. Det måste nämligen förefalla en konsument betänkligt att han genom begagnandet af vattenmätare synes utsatt för risken att i följd af läckor och andra omständigheter, hvilka han icke tyckt sig hafva kunnat förutse, nödgas erlägga en konsumtionsafgift som i enskilda fall kan bli högst betungande. Men i detta afseende torde tillräckligt korrektiv kunna beredas dels genom en strängare kontroll öfver uppsättningen af rörledningen samt tätare afläsning af vattenmätaren, så att befintliga läckor kunna upptäckas innan de hunnit antaga stora dimensioner, dels derigenom att vattenmätarna placeras å lätt tillgängliga ställen, så att gårdsegaren sjelf blir i tillfälle att då och då afläsa densamma. Att besväret med vattenmätarna ej är så synnerligt stort, har erfarenheten noggsamt lagt i dagen, och att resp. konsumenter allt mera börjat inse vattenmätarnes fördelar framgår äfven deraf att, medan vid utgången af år 1883 utaf 520 konsumenter blott 132 eller omkr. 25 % betalade efter uppmätning, numera utaf c:a 1000 konsumenter 470 eller närmare hälften äro försedda med mätare. Och det oaktadt årshyran för vattenmätare enligt nu gällande taxa är så hög att den uppgår till 30 å 36 % af mätarnes värde.

Denna hyra kan slutligen, såsom nedan skall visas, utan förlust för staden nedbringas till hälften af det nuvarande beloppet och då torde ej längre någon klagan öfver mätarnes dyrhet från konsumenternes sida vara motiverad. Hvad åter kostnaderna för staden af en dylik förändring beträffar, har den ökade årliga utgift, som skulle åsamkas staden genom införande af obligatorisk vattenmätning, deri inberäknadt 7 % ränta och amortering å den för inköp af ytterligare vattenmätare nödiga summan, af Ingeniören Hausen beräknats till 5,500 mk, hvilket torde få anses som en ganska ringa kostnad för alla ofvan påpekade fördelar af systemet med obligatorisk vattenmätning. En relativ minskning af stadens inkomst från vattenmätarehyror blir visserligen tillika en nödvändig följd af den ofvan påpekade nedsättningen, men en dylik är staden i alla händelser skyldig att vidtaga, redan af hänsyn till hvad billigt är och för att ej gifva skäl till ett berättigadt tadel.

Å andra sidan vinner staden vid det obligatoriska införandet af vattenmätare den ofantliga fördelen att lätteligen kunna upptäcka läckor. Äfven i hufvudrörledningen kunde genom anlåtande af de s. k. Deaconska distriktsmätarna läckor uppspås, hvilka vid användandet af diskretionssystemet skulle komma i dagen endast i den händelse att det borttrinnande vattnet genom jordmånens beskaffenhet skulle tvingas upp till jordytan.

Ehuru sålunda en vattenutdelning efter uppmätning vid hos oss rådande förhållanden eger så afgörande företräden framför diskretionssystemet, att enligt Drättselkammarens tanke någon tvekan i valet mellan dessa ej kan ega rum, vill Kam-

maren dock, enär de nu gällande bestämmingarne, enligt hvilka konsumenterna äro berättigade att välja mellan debitering å discretion och efter vattenmätare, kunde förefalla en och annan lämpligast, ännu erinra om, hvad i ofta nämnda reseberättelse framhålles beträffande en dylik valfrihet, eller att densamma innebär en inkonsequens och är högst ogynsam för staden. „Verka nämligen, säger förf., vattenmätare menligt i sanitärt hänseende genom att inskränka konsumtionen, så borde de tydligen helt och hållet förbjudas för hushållsbrukning, såsom i engelska och de flesta andra städer, der vattnet utdelas å discretion. Är nämnda farhåga åter ogrundad, så finnes ingen giltig anledning, hvarföre icke en rättvis debitering vore att föredraga framför en orättvis, i intet rimligt sammanhang med den verkliga förbrukningen stående. Att låta konsumenten sjelf välja debiteringsätt har till följd att han bestämmer sig för det, som för honom är mest och för staden minst fördelaktigt. De konsumenter, hvilka icke bekymra sig om sina privata rörledningars tillstånd eller begagna rinnande kranar som frostskydd, skola visligen akta sig för att anlita vattenmätare, hvaremot å andra sidan de konsumenter, hos hvilka konsumtionen är obetydlig, äro i tillfälle att medels vattenmätare slippa med en mindre afgift än efter rumberäkning, så att den skada som de vårdslösa konsumenterna förorsaka staden icke kompenseras på något sätt. Endast obligatorisk vattenmätning med stipulerad minimiafgift och höga rabattsatser för större förbrukning förmår att låta detta systems fördelar till fullo framträda“.

Emedan vattenmätarne af naturliga skäl icke kunna placeras omedelbart invid den punkt, der de privata rörförgreningarne utgå från stadens gatu- eller hufvudrör, utan måste få sin plats å ett frostskyddadt ställe inom huset eller åtminstone tomten, samt därför icke kunna angifva möjliga vattenförluster, som förorsakas af läckor mellan hufvudröret och mätaren, är det uppenbarligen af största intresse för staden att tillse, det de privata rörledningarne ända till och med mätaren äro i ett fullt tillfredsställande skick. Men då det visat sig vara omöjligt att utöfva en effektiv kontroll öfver sidoledningarnes behöriga utförande af enskilde, till den del dessa ledningar äro belägna i jorden, har systemet med obligatorisk vattenmätning nästan öfverallt ledt derhän att vattenverket förbehållit sig att få på konsumenternes bekostnad utföra de privata jordledningarne intill vattenmätaren. Uti det nu föreliggande förslaget har detta icke heller ansetts kunna undvikas, dock endast hvad beträffar sjelfva metallarbetet, medan ombesörjandet af sprängnings- och jordarbetena, liksom ock af servisledningen ända från vattenmätaren lemnats fritt. Visserligen blir det nödvändigt för staden att för utförandet af sidoledningarne inrätta en mindre verkstad, men denna kan då äfven anlitas för reparation af vattenmätare samt andra mindre arbeten för vattenledningens räkning, hvilka nu måste ombesörjas å privata verkstäder. Och någon farhåga torde därför icke behöfva hysas för att sidoledningarnes utförande genom stadens försorg skulle förorsaka vare sig konsumenterna eller staden väsentligen högre kostnader än deras ordentliga utförande af enskilde.

Efter denna redogörelse för några de mest genomgripande ändringarna uti nedan intagna förslag till reglemente och taxa för stadens vattenledning utbeder sig Drätselkammaren nu att mera i detalj få redogöra för motiven till sagda förslag, dervid i hufvudsak följande §-ordningen i förslaget.

§ 1. Emedan vattenledningsaffären, hvars vård omhänderhafves af stadens byggnadskontor, liksom ock kontorets öfriga göromål dag för dag tilltaga i omfattning samt det såväl på grund häraf som i följd af andra omständigheter varder nödvändigt att närmare fördela de på byggnadskontoret ankommande arbetena, har det syntts lämpligt att gifva den afdelning af byggnadskontoret, som skall handhafva skötseln af vattenverket, benämningen stadens vattenledningskontor. I afseende å ordnandet såväl af vattenledningskontorets som af öfriga afdelningars af byggnadskontoret verksamhet skall Drätselkammaren inom kort hos Stadsfullmäktige göra framställning uti det förslag till ny instruktion för byggnadskontoret, som Kammaren har för afsigt att för Fullmäktige framlägga.

§ 2. För skälen till den principiela bestämningen om obligatorisk vattenmätning har redan i det föregående redogjorts. Här torde ännu böra framhållas att det befunnits nödigt införa stadganden om att vattenmätarna skola vara stadens tillhörighet, ty erfarenheten å andra orter har visat att, då konsumenter tillöst sig egna vattenmätare, förvecklingar och meningsolikheter uppstått beträffande sättet och kostnaderna för mätarnes underhåll.

§ 3. Från den redan uti gällande föreskrifter ingående bestämningen att hvarje fastighet, till hvilken vatten inledes, skall hafva sin särskilda, med stadens hufvudrör i direkt förbindelse stående ledning, har här medgifvits tillfälle till undantag med Drätselkammarens begifvande, emedan det i enskilda fall för undvikande af öfverdrifna kostnader visat sig nödvändigt att medgifva tvänne konsumenter rätt att begagna samma ledning.

§ 4. Ofvan har redan påpekats, på hvilka grunder staden ansetts böra förbehålla sig att på konsumentens bekostnad utföra metallarbetet å privata tilloppsledningar incl. mätaren. Kostnaden för arbetet synes lämpligast böra fastställas genom taxa, som med hänsyn till möjliga prisfluktuationer borde årligen revideras af Drätselkammaren.

§§ 5—6. För att sätta en fastighetsegare eller innehafvare, som önskar få vatten till sig inledt, uti tillfälle att bedöma kostnaderna för en ifrågasatt vattenledning, innan han besluter sig för företaget, har det befunnits nödigt att stadga, det vattenledningskontoret på anhållan bör tillhandahålla honom kostnadsförslag öfver de arbeten, hvilkas utförande ankommer å kontoret. Någon ersättning för detta förslag torde ej böra ifrågakomma, ty det synes ej vara att befara, det i följd häraf några omotiverade ansökningar om kostnadsförslags uppgörande skola förekomma.

§ 7. Stadgandena beträffande de kranar, som böra finnas å en privat tilloppsledning, kunde synas i viss mon obehöfliga, under förutsättning att staden sjelf

ntför ledningen, men det har dock ansetts nödigt att här i hufvudsak bestämma, hvad i detta afseende bör iakttagas, på det att icke i hvarje särskildt fall resp. konsumenter måtte föränledas att, till undvikande af kostnader, inleda underhandlingar om bortlemnande af ett eller annat nödigansedt tillbehör å ledningen.

Likaså har det befunnits af behovet påkalladt att närmare precisera, §§ 8—9. hurudan den plats skall vara beskaffad, der mätaren uppställles, emedan det härinnan ofta inträffat att mätarne uppställts på hvarjehanda svårtillgängliga ställen, och det särskildt vid införandet af obligatorisk vattenmätning med deraf föränledd tätare afläsning af mätarne blir af stor vigt att kunna utan omgångar eller tidsutdrägt verkställa afläsningen. Då det emellertid uti undantagsfall kan hända att mätaren endast med synnerligt stora svårigheter kunde anbringas å en lätt tillgänglig och på en gång frostskyddad plats, har en viss pröfningsrätt vid bestämmandet häraf inrymts åt vattenledningskontoret.

Emedan vattenmätarens tillförlitlighet i någon mon äfventyras, om kranar eller förgreningar anbringas i dess omedelbara närhet, i det att i följd häraf hastiga förändringar i vattentrycket kunna uppstå, hvilka i vissa fall inverka på mätarvisaren och derigenom åstadkomma missvisning, har införts stadgande om att inga kranar eller förgreningar få på privat ledning anbringas inom ett afstånd af en meter från vattenmätaren.

Hvad för öfrigt angår beskaffenheten af de materialier och tillbehör, som §§ 10—13. skola användas vid privata rörledningar, har af de detaljerade bestämmingar, hvilka ingå uti de nu gällande föreskrifterna för anläggning af enskilda ledningar, uti det föreliggande förslaget upptagits endast sådana stadganden, som betingas af den allmänna säkerheten och hänsynen till vattenledningens ostörda bedrivande, nämligen de som afse att förhindra användandet af helsofarligt material eller att förebygga hydrauliska stötar eller grundvattens eller redan begagnadt vattenledningstvattens inträngande i rörnätet. Då nämligen stadens vattenledningskontor skall ombesörja nedläggandet af de privata tilloppsledningarna incl. vattenmätaren samt konsumtionsavgiften skall erläggas enligt uppmätning, synes temlig frihet kunna lemnas resp. konsumenter i afseende å anläggningen af servisledningarna, såvida blott ofvan nämnda, i det allmännas intresse fastställda bestämmingar varda iakttagna.

I öfverensstämmelse med den ofvan framhållna synpunkten, att stadens §§ 14—15. vattenledningskontor ensamt eger ombesörja inrättandet af privata tilloppsledningar incl. vattenmätaren, stadgas att jemväl reparationer och förändringar å ifrågavarande rördelar hädanefter få utföras endast af vattenledningskontoret, äfven i afseende å sådana ledningar, som ej af kontoret inrättats.

För att åter i möjligaste mon medvika meningsolikheter och tvister i afseende å stadens skyldighet att ombesörja reparation af rörledningar, som utförts genom vattenledningskontorets försorg, har ett stadgande införts, hvarigenom kontoret i detta afseende åhvälfts två års garanti, eller förbindelse att under två

år kostnadsfritt reparera sådana af kontoret utförda ledningar, hvilka utan konsumentens vållande taga skada. En dylik garanti erbjudes äfven i vissa fall af privata verkstäder och en sådan bestämning är egnad att förebygga invecklade och svårlösta tvistefrågor beträffande arbetets eller det använde materialets duglighet m. m.

Då möjligen äldre tilloppsledningar förekomma, hvilka icke uppfylla bestämmningarna i detta reglemente, har föreskrift införts derom att resp. konsumenter på vattenledningskontorets yrkande böra låta ändra desamma. Ett dylikt stadgande, som under vissa förutsättningar kunde vara nog betungande, torde ej nu böra möta betänkligheter, då de nya bestämmningarna äro af den allmänna karaktär, som här är fallet.

§ 16. Oaktadt systemet med obligatorisk vattenmätning naturligen innebär att en konsument skall betala allt det vatten, som passerat genom hans mätare, har Drätselkammaren ansett sig böra förorda ett undantag i sådana fall, att vattenförlust uppstått genom en å privat servisledning inträffad läcka, hvilken konsumenten ej kunnat genom vanlig vård förekomma eller omedelbart upptäcka, i hvilken händelse honom skulle tillgodokomma 50 % nedsättning i den konsumtionsafgift han annars bort erlægga. En dylik eftergift, hvilken jemväl öfverensstämmer med den princip Stadsfullmäktige tillämpat i de här senast förekomna fall, då större vattenförluster uppstått genom läckor å privata rörledningar, är motiverad såväl af billighetsskäl, emedan staden vid en dylik oförvållad olycka ej synes böra debitera konsumenten mera än hvad sjelfva uppföringen af vattnet kostat, som ock med hänsyn dertill att strängare tillvägagående lätteligen skulle framkalla missnöje med och fruktan för vattenmätarne. Sjelfallet är att en sådan eftergift ej bör tillgodokomma den, som icke hörsammat vattenledningskontorets uppmaning att ändra en bristfällig ledning, men Drätselkammaren har dock velat tydligen utsäga detta.

§ 17. I afseende å beräkandet af den ersättning, staden bör betinga sig för förbrukadt vatten, hafva något olika synpunkter uttalats. Sålunda har i en utaf Ingeniören Hausen afgifven, här bilagd promemoria framhållits, huruledes kommunen i dess helhet har så stor fördel af vattenledningens tillvaro i afseende å förbättrandet af det allmänna helsotillståndet samt beredandet af ökad säkerhet mot eldfara, att det ej vore förenligt med rättvisa, om kostnaderna för vattenledningen skulle åhvälfvas ensamt konsumenterna, utan borde kommunen i dess helhet härtill bidraga. Detta skulle ske sålunda att vattenpriset ställes så lågt, förslagsvis 15 penni pr kubikmeter, att detsamma blott motsvarade de kostnader, som direkt äro beroende af hvarje konsuments vattenförbrukning, såsom utgifterna för vattnets rening, för pumpverkets drift, underhåll och afskrifning, medan öfriga kostnader, nämligen för förvaltning, underhåll af rörnätet m. m. äfvensom ränta och afskrifning å anläggningskapitalet (med undantag af pumpverket), skulle erläggas af samtliga kommunalmedlemmar enligt skattören. Efter

en på sådan grund verkställd fördelning af kostnaderna skulle exempelvis för år 1888 vattenledningen gifvit som resultat en brist af 72,900 mk, hvars betäckande genom uttaxering skulle ökat uttaxeringsbeloppet med 1 mk 4 p. per skattöre, och för den närmaste framtiden har den eventuella bristen under ogynnsammaste förhållanden beräknats motsvara 2 mk 38 p. per skattöre.

Ehuru genom ett sådant tillvägagående vunnes fördelen af ett lågt vattenpris, hvilket visserligen vore önskligt såväl för små som stora konsumenter, har Drätselkammaren, i likhet med det utskott som förberedt ärendet, dock ansett ett dylikt åskådningssätt gifva skäl till så många anmärkningar, att Kammaren icke funnit sig kunna omfatta detsamma. Oafsedt nämligen den fullkomligt godtyckliga fördelningen af kostnaderna mellan konsumenterna och staden, — ty en ökad konsumtion påkallar ej blott en utvidgning af pumpverk och filter, utan sträcker sina verkningar till alla delar af företaget — skulle genom nyss anförda beräkningssätt rättvisan ingalunda tillgodoses i högre grad än nu är fallet. Derigenom komme nämligen till förmon för vattenkonsumenterna och särskildt de större bland dem en ganska betydlig utgift att åhvälfvas kommunens öfriga medlemmar, isynnerhet just de fattigaste folkgrupperna, för hvilka hvarje den minsta tillökning af uttaxeringsbeloppet är högst kännbar. Och tillika kan det på goda skäl ifrågasättas, huruvida rättvisan i beskattningsväg kan befordras genom anlitande uteslutande af en så bristfällig beskattningsnorm som våra skattören utgöra. Drätselkammaren har därför ansett sig böra vidhålla den härtills fasthållna principen, att vattenpriset bör fixeras så att inkomsterna från vattenledningen till fullo betäcka kostnaderna för densamma.

Och hvad nu dessa kostnader beträffar, bör vid deras beräkning tagas i betraktande att utgifterna för drift och underhåll komma att ökas i mycket hög grad, såsnart vattenuppfordringen helst till någon del måste bedrivas med ånga. Medan nämligen medelkostnaden för vattenledningens drift och underhåll under åren 1880—1887 utgjorde 3,58 penni pr kubikmeter, visade erfarenheten under år 1888, då det provisoriska ångpumpverket en tid var i gång, att totalkostnaden för hvarje medels ånga uppumpad kubikmeter vatten uppgick till 16,2 penni, hvaraf kostnaden för sjelfva uppfordringen utgjorde omkring 13 penni.

Vid sådant förhållande och då å andra sidan det i vattenledningen nedlagda kapitalet just nu håller på att betydligt ökas genom pågående utvidgningar, hvaraf föranledes en stegrad ränteutgift, kunde det till och med ifrågasättas, huruvida det nuvarande vattenpriset, som utgör 80 penni för 1,000 kannor eller 30,567 penni pr kubikmeter, är till fylles för att för framtiden betäcka kostnaderna för vattenledningen. Då nämligen årliga driftkostnaderna, med anlitande blott af vattenkraft, utgjort pr kubikmeter uppfordradt vatten . . . . . 3,58 penni samt ränta och amortering å det i vattenledningen nedlagda kapitalet

motsvara pr kubikmeter omkr.	11,50 „
	eller inalles <u>15,08 penni,</u>
	2

skulle en tillskottskostnad af 13 penni pr kubikmeter för uppfordring med ånga öka utgifterna så mycket, att — då nödiga rabatter vid större förbrukning jämväl tagas i betraktande — ett maximipris af 30 penni uppenbarligen vore för lågt. Men emedan genom det nya pumpverkets inrättande uppfordringskostnaden för det med ånga upphemtade vattnet reduceras från 13 till omkr. 6 penni pr kubikmeter och, genom införande af obligatorisk vattenmätning, å ena sidan totalåtgången af vatten och behofvet att anlita ångkraft förminskas samt å andra sidan staden kan påräkna att erhålla betalning för en större del af det uppfordrade vattnet, torde det nuvarande vattenpriset fortfarande få bibehållas såsom normalpris. Det har därför i det föreliggande förslaget med en mindre betydande afrundning fixerats till 30 penni pr kubikmeter.

Men såsom förut framhållits, påkallar systemet med obligatorisk vattenmätning såväl en viss minimiafgift för vattenkonsumtion pr kvartal, som ock lämpliga rabattsatser för större förbrukning, hvilka därför i förslaget observerats. En sådan rabattberäkning är motiverad bland annat äfven deraf att kostnaderna för förvaltningen uppenbarligen äro större om en viss vattenkvantitet konsumeras af ett större antal förbrukare, än om deras antal är mindre. Med hänsyn till de ofvanberäknade kostnaderna för vattnet samt den olika förbrukning, som eger rum för olika ändamål, hafva tre rabattsatser härvid föreslagits, nämligen 5, 10 och 15 procent, motsvarande ett pris af resp. 28,5, 27 och 25,5 penni för en årsförbrukning af 500, 1,500 och 3,000 kubikmeter. För utredande af det ekonomiska resultatet af dessa rabattsatser har af Ingeniören Hausen en beräkning företagits, hvilken bilägges härjemte och hvaraf framgår att enligt debiteringslängden å vattenkonsumtionsavgift för innevarande års tredje kvartal rabatterna skulle uppgå till omkring 13,400 mk pr år, motsvarande omkr. 6,2 % af hela det uppdebiterade beloppet.

§ 18. Då vatten, som användes för eldsläckningsbehof, icke framdeles mera än hittills synes böra beläggas med konsumtionsavgift, hafva nödiga stadganden införts, i syfte att åstadkomma ett snabt konstaterande af den för sådant behof förbrukade vattenmängden, hvarjemte erforderliga bestämningar upptagits rörande inrättande af brandkranar.

§ 19. En bland de mest befogade anmärkningar, för hvilka den nuvarande vatten-taxan varit utsatt, har varit den angående vattenmätarehyran, hvilken, såsom ofvan påpekats, varit synnerligen dryg. Efter beräkning af inköpspriserna för vattenmätare af olika storlek jemte de approximativa kostnaderna för ränta, amortering, ombyte af reservdelar samt rengöring och justering har hyran för de olika vattenmätarne beräknats kunna nedsättas på följande sätt:

Mätarens diameter millimeter	Inköpspris <i>Fmf.</i>	Ränta <i>Fmf.</i>	Amortering <i>Fmf.</i>	Reservdelar <i>Fmf.</i>	Rengöring och justering <i>Fmf.</i>	Föreslagen hyra pr år <i>Fmf.</i>	Föreslagen hyra pr kvartal <i>Fmf.</i>	Nuvarande kvartalshyra <i>Fmf.</i>
13	50. —	2. 50	1. 50	2. —	2. —	8. —	2. —	4. —
20	55. —	2. 75	1. 65	3. —	2. 60	10. —	2. 50	5. —
25	80. —	4. —	2. 40	3. —	2. 60	12. —	3. —	6. —
30	100. —	5. —	3. —	5. —	3. —	16. —	4. —	8. —
40	115. —	5. 75	3. 45	5. —	5. 80	20. —	5. —	10. —
50	150. —	7. 50	4. 50	5. —	7. —	24. —	6. —	14. —
75	220. —	11. —	6. 60	6. —	8. 40	32. —	8. —	20. —
100	300. —	15. —	9. —	8. —	12. —	44. —	11. —	25. —
150	575. —	28. 75	17. 25	10. —	14. —	70. —	17. 50	35. —

Ju större vitsord vattenmätarne komma att erhålla i afseende å bestämmande §§ 20—22. af vattenkonsumtionsafgiften, af desto större vikt är det att de behörigen underhållas och vårdas. Likaså är det, såsom tidigare påpekats, för upptäckande afläckor m. m. nödvändigt att verkställa täta afläsningar af mätarne. Nödiga bestämningar i dessa afseenden hafva därför införts, hvarjemte det, för att för konsument möjliggöra konstaterandet af debiteringens riktighet, föreskrifvits att mätareståndet vid afläsningarne skall å debetsedeln angifvas. Äfven har vattenledningskontoret åhvälfits skyldigheten att, i händelse en så stor vattenförbrukning iakttages, att tillvaron af en läcka med sannolikhet kan befaras, derom underrätta konsumenten, för att möjliggöra ett skyndsamt afhjelpande af läckan. Å andra sidan har konsument skyldigkänts att städse hålla ledningen jemte vattenmätare m. m. tillgängliga för vattenledningskontorets tjänstemän äfvensom att vid tredska erlægga ett mindre vite.

Då justering af vattenmätare vid förekommande fall icke torde ombesörjas af nuvarande officiele justerare af mått, mål och vigter, utan handhafvandet af justeringen fortfarande torde ankomma å staden, men resp. konsumenter, enär staden dervid är part, kunde finna önskligt att låta justeringen öfvervakas af någon ojäfvig, sakkunnig person, har tillfälle dertill bereds. Det härför bestämda arvodet har fixerats under förutsättning att justeringen framdeles, såsom önskligt vore, skulle försiggå icke i Gammelstaden, utan i sjelfva staden, der äfven den tilltänkta verkstaden torde böra placeras.

Ersättningen för profning af vattenmätare har, i likhet med sjelfva hyran, ansetts kunna nedsättas, ehuru icke i i samma grad, emedan vissa kostnader dervid äro oundvikliga och lika för mätare af olika storlek. Ersättningen har sålunda från 8—24 mk nedsatts till 8—16 mk.

Emedan det vid en fastighets öfvergång från en egare till en annan visat sig vara förenadt med svårighet att utfå konsumtionsafgiften för den förre egarens förbrukning, enär det för försummad betalning vanligen använda korrektivet att afstånga § 23.

ledningen icke uti sådant fall kunnat tillämpas, har särskildt förbehåll om en dylik rätt här intagits.

§§ 24—25. För öfrigt har närmare bestämts, uti hvilka fall vattenledningskontoret är berättigadt att afstänga vattentillförseln för en konsument samt huru han derom bör underrättas, hvarjemte särskildt stadgats att staden uti alla sådana fall, liksom ock om tillförseln eller begagnandet af vattnet omöjliggöres genom någon ovanlig, af vattenledningens förvaltning icke förvållad händelse, är befriad från skyldighet att utgifva ersättning för det sålunda uppkomna afbrottet i vattenserveringen.

På grund af allt hvad Drätselkammaren i det föregående haft äran anföra, får Kammaren värdsamt hemställa

det Stadsfullmäktige ville till efterrättelse fastställa nedan intagna förslag till reglemente och taxa för Helsingfors stads vattenedning.

Angående tiden, från hvilken det nya reglementet och taxan bör tillämpas samt beträdande vidtagandet af förberedande åtgärder därför skall Drätselkammaren i sinom tid inkomma med särskild framställning.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Förslag till reglemente och taxa för Helsingfors stads vattenledning.

§ 1.

Helsingfors stads vattenledning, som under inseeende af drätselkammaren förvaltas af stadens vattenledningskontor, har till ändamål att förse staden med vatten såväl för allmänna behof som för enskild förbrukning.

§ 2.

För all konsumtion, för hvilken afgift erlägges, utdelar vattenledningen vatten endast efter uppmätning, som verkställes medels staden tillhöriga vattenmätare.

§ 3.

Hvarje fastighet, till hvilken vatten inledes, bör hafva sin särskilda, med stadens hufvudrör i direkt förbindelse stående ledning, derest icke drätselkammaren uti undantagsfall medgifvit en annan anordning.

§ 4.

Allt metallarbete å tilloppsledningen från hufvudröret till vattenmätaren, äfvensom dennas uppsättning samt förbindningsröret mellan densamma och servisledningen, utföras uteslutande af stadens vattenledningskontor på konsumentens bekostnad, enligt taxa som årligen fastställles af drätselkammaren.

Samtliga öfriga arbeten äfvensom servisledningen utföras, med iakttagande af föreskrifterna uti detta reglemente, genom konsumentens försorg.

§ 5.

Egare eller innehafvare af fastighet, som önskar få vatten inledt till densamma, eger att härom till stadens vattenledningskontor inlemnna skriftlig anhållan, situationsplan öfver tomten eller lägenheten samt, om så fordras, plan öfver derå belägna byggnader.

Vattenledningskontoret uppgör härå kostnadsförslag öfver de å detsamma ankommande arbeten, som föranledas af den tilltänkta ledningen, hvilket kostnadsförslag meddelas sökanden.

Önskar denne fullfölja ansökningen, eger han å kontoret anmäla sig till erhållande af kontrakt om vattenleveransen, hvilket enligt ett för ändamålet afsedt formulär affattas i tvänne exemplar samt förses med sökandens och vattenledningskontorets underskrift, hvarefter ledningen utföres såsnart sådant med afseende å stadens egna arbeten är möjligt, med iakttagande af att konsumenternes ledningar, såvidt möjligt är, inrättas i den ordning, uti hvilken de anmält sig.

Ersättningen för det af vattenledningskontoret utförda arbetet bör efter gällande taxa af konsumenten till stadskassan erläggas såsnart ledningen blifvit uppsatt och afprovad.

§ 6.

Hvarje kontrakt om vattenleverans avslutas tillsvidare, med en uppsägnings-tid af tre månader, dock så att leveransen alltid slutar vid utgången af ett kalender-qvartal. Uppsägning af slikt kontrakt bör från konsumentens sida ske skriftligen; från vattenledningskontorets sida verkställes den antingen skriftligen eller genom kungörelse uti de af drätselkammaren för dess offentliga meddelanden begagnade tidningar.

§ 7.

Hvarje enskild ledning bör vid anslutningen till hufvudröret förses med en afstängningskran, hvilken bör vara såkallad ventilkran. Denna kran får öppnas och stängas endast genom vattenledningskontorets försorg, utom vid inträffad läcka och i följd deraf hotande öfversvämning, då jemväl konsumenten är berättigad att stänga densamma. Dock bör han, så fort ske kan, derom underrätta vattenledningskontoret, som ensamt är berättigadt att åter öppna kranen.

Å tilloppsledningen mellan hufvudröret och mätaren bör vidare förefinnas en särskild afvattningskran, som tillåter ledningens och mätarens tömmande. Såkallade sjelfafvattande kikkranar få icke för detta ändamål användas.

Derjemte bör hvarje servisledning vara försedd med en inom tomten belägen hufvudkran, om möjligt på högst två meters afstånd från tomtgränsen, räknadt från det ställe der röret är inledt. Hufvudkranen, hvilken konsumenten är berättigad att öppna och stänga, bör alltid vara lätt tillgänglig samt ligga öfver grundvattnets nivå.

§ 8.

Vattenmätaren bör placeras så nära som möjligt bakom hufvudkranen samt på ett ställe,

a) der grundvatten och affallsvatten icke kunna intränga till visaretaflan eller försvåra afläsningen;

b) der mätaren icke är utsatt för frost eller andra skadliga inflytelser; samt

c) der tillträdet till mätaren är så lätt, att dess uppsättning, afläsning och aftagning kan ske obehindradt.

Från sistnämnda regel kan undantag ega rum endast då synnerligt stora svårigheter dertill föranleda.

§ 9.

Inom ett afstånd af en meter från vattenmätaren få å enskild ledning inga kranar eller förgreningar anbringas.

§ 10.

I jorden liggande ledningar skola utföras af gjutjernsrör. De skola ligga minst två meter under jordytan, räknadt till rörets öfre kant, och till rörgravens igenfyllande få icke användas ämnen hvilka icke äro egnade att förekomma rörens frysning eller ock inverka skadligt på desamma, eller kunna åstadkomma sättningar i marken, såsom stenar, grus, grof sand, frätande eller förmultnande ämnen m. m.

För enskilda ledningar inom hus få endast gjut- eller smidjernsrör eller ock blyrör med inre tennmantel begagnas. Dock må vid industriela anläggningar ledningar af annat material användas, såvida drätselkammaren finner skäl dertill förekomma.

§ 11.

Samtliga kranar böra vara så beskaffade, att deras stängande icke förorsakar hydrauliska stötar.

Kranar och vattenposter, hvilka tillåta annat än vattenledningsvatten att intränga i rören, äro förbjudna.

§ 12.

Alla från vattenledningens rörsystem till reservoier ledde rör böra inmytna ofvanom det högsta vattenståndet, så att det vatten, som en gång runnit i reservoiren, icke kan återinna i rören.

§ 13.

Ångpannor få under inga omständigheter stå i direkt förening med tilloppsrören, hydrauliska maskiner och hissar endast med särskildt tillstånd af vattenledningskontoret.

§ 14.

Nuvarande vattenkonsumenter, hvilkas tilloppsledningar icke uppfylla föregående bestämmelser, äro skyldige att, då sådant af stadens vattenledningskontor prövas nödigt, låta på sin bekostnad ändra desamma.

§ 15.

Reparationer och förändringar å enskilda rörledningar jemte tillbehör, räknadt från hufvudröret till och med förbindningsröret mellan mätaren och servislednin-

gen, få hädanefter utföras endast af stadens vattenledningskontor, äfven å sådana ledningar som icke blifvit af kontoret inrättade.

Enskilda ledningar, som af vattenledningskontoret anlagts, repareras af det samma kostnadsfritt, såvida de utan konsumentens vållande tagit skada inom tvåne år efter det ledningen upplåtits till begagnande.

§ 16.

Konsument är skyldig att å vattenledningskontoret ofördröjligen tillkännagifva upptäckta skador å tilloppsledningen mellan hufvudröret och vattenmätaren, samt ansvarar för all skada som genom dröjsmål härutinnan uppkommit.

Har genom läcka å enskild servisledning vattenförlust uppstått af orsak, som ej kunnat af konsumenten genom vanlig vård förekommas eller omedelbart upptäckas, är han för sålunda bortrunnet vatten berättigad till en nedsättning af 50 % uti den konsumtionsavgift, han annars bort erlägga.

För att komma i åtnjutande af dylik nedsättning bör konsument, såsnart vattenförlusten upptäckts, omedelbart derom anmäla å stadens vattenledningskontor, hvilket med ledning af konsumentens föregående kända vattenförbrukning och förefallna omständigheter eger konstatera vattenförlustens storlek äfvensom orsaken till densamma.

Sådan nedsättning tillkommer dock icke konsument, som ej jemlikt stadgandet i § 14 ändrat eller iståndsatt sin ledning enligt vattenledningskontorets anvisning.

§ 17.

Ersättningen för vatten, som användts för enskild förbrukning, beräknas sålunda att för hvarje kalenderkvartal erlägges:

a) vid en konsumtion, som icke öfverstiger 125 kubikmeter, för	
hvarje kubikmeter	30 penni
b) för hvarje kubikmeter från 126 till och med 375 kubikmeter	28,5 penni
c) för hvarje kubikmeter från 376 till 750 kubikmeter . . .	27 penni
d) för hvarje kubikmeter, som öfverskjuter 750 kubikmeter, .	25,5 penni

Har under ett kvartal någon vattenförbrukning icke egt rum eller är densamma mindre än 10 kubikmeter, erlägger konsumenten dock såsom bidrag till förvaltningskostnaderna ett belopp af 3 mark, hvilken afgift gäller för fullt kvartal äfven om konsumtionen börjat eller slutat under loppet deraf.

§ 18.

För vatten, som användts till släckande af vådeld, erlägges ingen afgift. Har vatten, som användts för detta ändamål, passerat genom mätare, bör därför anmälan om förhållandet omedelbart göras å vattenledningskontoret, som eger beräkna mängden af det sålunda förbrukade vattnet, samt observera densamma vid skeende debitering.

I undantagsfall kunna af konsumenterna brandkranar eller poster inrättas, till hvilka vattnet strömmar utan att passera genom mätaren. Att medgifva tillstånd till sådana kranars inrättande ankommer å drätselkammaren, hvilken i hvarje särskildt fall fastställer villkoren för brandkranars inrättande och begagnande.

§ 19.

Utöfver den i § 17 omnämnda förbrukningsafgift bör hvarje konsument vid kalenderkvartalets utgång för den af honom använda vattenmätare erlägga hyra, hvilken utgör för vattenmätare med

13 millimeters inloppsdiometer	2 mk	i kvartalet
20 " "	2 " 50 p.	" "
25 " "	3 " "	" "
30 " "	4 " "	" "
40 " "	5 " "	" "
50 " "	6 " "	" "
75 " "	8 " "	" "
100 " "	11 " "	" "
150 " "	17 " 50 p.	" "

§ 20.

I och för uppdebitering af konsumtionsafgiften afläses vattenmätareståndet genom vattenledningskontorets försorg mot slutet af hvarje kvartal samt för vinnande af nödig kontroll jemväl en gång under kvartalets tvänne öfriga månader.

Debetsedel öfver vattenkonsumtionsafgift bör angifva ej mindre afgiftens belopp och vattenmätareståndet vid kvartalsaf läsningen samt dagen för densamma, än tiden för nästföregående kvartalsaf läsning och det dervid antecknade mätareståndet.

Önskar konsument erhålla kännedom om mätareståndet vid öfriga afläsningar, eger han derom erhålla uppgift å vattenledningskontoret, hvilket jemväl, i händelse en så stor vattenförbrukning iakttages, att tillvaron af en läcka med sannolikhet kan befaras, omedelbart bör vidtaga åtgärd om att konsumenten varder derom underrättad.

§ 21.

Konsument är skyldig att vid hvarje tid på dagen lemna vattenledningskontorets tjenstemän fritt tillträde till de lokaler, inom hvilka rörledningen, kranar samt vattenmätaren jemte tillbehör finnas anbragta, äfvensom att tillåta ombyte och rengöring af vattenmätaren.

Tredskas konsument att bereda fritt tillträde till ledningen eller vattenmätaren, är han förpligtad att på vattenledningskontorets yrkande till stadskassan erlägga ett vite af en mark. Upprepas sådant flera gånger, får ledningen omedelbart afstängas intill dess den blifvit tillgänglig.

§ 22.

Hvarje vattenmätare profvas och justeras före uppsättningen genom vattenledningskontorets försorg samt ombytes och rengöres i mån af behof, men senast efter fyra års begagnande.

Uppstår tvifvel om mätares riktighet, eller yrkas sådant af vederbörande konsument, aftages densamma och profvas i konsumentens eller hans ombuds närvaro, medels en härför bestämd apparat. Resultaten af denna profning är såväl staden som konsumenten skyldig att underkasta sig.

Konsument, som sådant önskar, är berättigad att få profningen öfvervakad af en utaf magistraten utsedd sakkunnig person, som för hvarje af honom bivistad profning eger uppbära ett arvode af åtta mark.

Befinnes mätaren vara så missvisande, att differensen uppgår till mer än 5 %, samt mätaren visat för stor konsumtion, afdrages motsvarande procenttal å konsumtionen för föregående kvartal och intill tiden då profningen försiggått; har mätaren åter visat för liten konsumtion, är konsumenten förbunden att för samma tid erlägga ett motsvarande tillskott. I båda dessa fall bestridas kostnaderna för profningen utaf staden. Befinnes deremot mätaren vara rättvisande eller är missvisningen 5 % eller mindre, sker ingen ändring uti den skedda debiteringen och kostnaderna för profningen ersättas af konsumenten, ifall han påyrkat profningen.

Ersättningen för mätares profning, med inberäknande af aftagning, transport och uppsättning af ny mätare, utgöra vid profning af mätare med

13—25 millimeters inloppsdiometer	8 mk
30—50 " "	12 "
75—150 " "	16 "

§ 23.

Ombyter en fastighet egare, är den, som afslutat kontrakt om vattenleveransen, det oaktadt förpligtigad att erlägga betalning för det till fastigheten levererade vattnet, intill dess han uppsagt vattenleveransen eller stadens vattenledningskontor befriat honom från hans förbindelse. Vattenledningskontoret står det emellertid fritt att vid inträffande ombyte af fastighetsegare fordra omedelbar betalning för det levererade vattnet af den som afslutat kontraktet härom samt att afstänga ledningen i händelse betalning icke följer.

§ 24.

Stadens vattenledningskontor är berättigadt att omedelbart afstänga vattentillförseln för konsument i följande fall:

- a) då konsument icke iakttagit föreskrifterna i detta reglemente;
- b) vid bristande betalning för vattenkonsumtion;
- c) vid bristande betalning af kostnaderna för arbeten och reparationer å konsumentens ledning jemte tillbehör samt för profning af vattenmätaren;

d) vid inträffad läcka i rörnätet eller å privat tilloppsledning eller då arbetena för underhåll eller utvidgning af vattenledningen sådant påkalla; samt

e) på anhållan af stadens brandmästare vid inträffande eldsvåda, så länge denna varar, i händelse brist på vatten för eldsläckning annars är att befara.

Uti alla dessa fall, liksom ock om tillförseln eller begagnandet af vattnet omöjliggöres genom någon ovanlig, af vattenledningens förvaltning icke förvållad händelse, är konsument icke berättigad till någon ersättning för det sålunda uppkomna afbrottet i vattenserveringen.

§ 25.

Vid företagandet af arbeten, som förutses komma att nödvändiggöra vattentillförselns afstängande för en konsument, bör han eller hans på orten befintliga ombud genom vattenledningskontorets försorg skriftligen underrättas om den tillämnade stängningen 24 timmar förrän densamma eger rum.

Om stängning af hela rörnätet eller delar deraf kan ock underrättelse meddelas vederbörande konsumenter, då sådant låter sig göra, genom tillkännagifvande i de tidningar, uti hvilka drätselkammarens kungörelser i allmänhet offentliggöras.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1890.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors

den 13 Mars 1890.

N:o 81.

*Framställning i fråga om ändring af reglementet för stadens Drätselkammare.**Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Vid afgifvande af sitt uti skrifvelse af den 23 sistvikne Januari N:o 36 *) ingående förslag till omorganisation af stadens Drätselkammare, hvilket den 4 nysslidne Februari torde af Fullmäktige godkänts, framhöll Kammaren att den förändrade ställning, ordföranden enligt sagda förslag erhöle, komme att föranleda en omredigering af §§ 5 och 27 uti gällande reglemente för Drätselkammaren, men då denna omredigering lämpligen kunde ske i sammanhang med en, af numera förändrade förhållanden betingad, omarbetning af åtskilliga andra stadganden i nämnda reglemente, förbehöll sig Kammaren att med det första få inkomma med särskild framställning i detta afseende.

Sedan Drätselkammaren numera i anfördt syfte granskat förberörda, af Kejs. Senatens Ekonomie Departement den 13 Oktober 1876 fastställda reglemente samt uppgjort ett förslag till ändring af detsamma i nödiga delar, får Kammaren härjemte till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlemna sagda förslag samt utbeder sig att till motive-ring af detsamma få anföra följande.

Enligt § 5 uti nu gällande reglemente skola Drätselkammarens ärenden föredragas af anföranden och enligt § 27 i detsamma är ordföranden särskildt ansvarig för ärendenas föredragning och befordrande till verkställighet. Genom antagandet af förenämnda omorganisationsförslag med dertill hörande ändring af instruktionen för Drätselkammarens kansli har föredragningen af ärendena liksom ock handhafvandet af verkställigheten öfverflyttats på sekreteraren. Och då nödiga stadganden om föredragningen och verkställigheten sålunda numera äro införda uti berörda instruktion, synes enligt Kammarens tanke skäl icke vidare förefinnas att intaga några bestämmingar härom uti sjelfva reglementet, hvilket icke heller i andra afseenden innehåller föreskrifter om de vid Kammarens kansli anstälde tjenstemännens åligganden. Drätselkammaren har därför uti § 5 af sitt föreliggande ändringsförslag bortlemnat stad-gandet om föredragningen.

Emedan som sagdt föredragningen af ärendena samt ombesörjandet af beslutens verkställighet öfverflyttats på sekreteraren, är det klart att ansvaret för möjliga försummelse härutinnan ock kommer att hvila på honom. På grund häraf och enär § 25 uti reglementet föreskrifver, huru förfaras skall, då de under Drätselkammarens

*) Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 5 för innevarande år.

lydnad stående tjänstemän gjort sig skyldiga till fel eller försummelser i tjensten, torde några särskilda stadganden icke heller vara i reglementet erforderliga för fixerandet af sekreterarens ansvarsskyldighet uti detta, mer än i andra afseenden. Men då Stadsfullmäktige emellertid torde ansett det nödvändigt att Drätselkammarens ordförande, såsom den af kommunens representanter årligen utsedde förtroendemannen, handhar öfveruppsigten deröfver att sekreteraren behörigen fullgör sina ansvarsfulla åligganden uti nu ifrågavarande afseenden, har Drätselkammaren förslagsvis omredigerat stadgandet uti § 27 sålunda att ordföranden eger utöfva inseendet öfver ärendenas föredragning och befordrande till verkställighet.

Hvad sedan beträffar öfriga af Drätselkammaren föreslagna ändringar i reglementet, inskränka de sig förnämligast dels till uteslutandet af sådana bestämmingar, som blott varit af betydelse för den tid, då den nya kommunalförvaltningen började sin verksamhet, dels till att modifiera vissa stadganden efter de förändrade förhållanden, som i vissa afseenden inträdt under de snart fjorton år som förflutit efter reglementets tillkomst.

Sålunda har i § 2 utelemnats den numera obehöfliga bestämmingen om de första ledamöternes i Drätselkammaren val och afgang; liksom ock § 29, som afser att garantera stadsförvaltningens oafbrutna gång före Drätselkammarens trädande i verksamhet, helt och hållet uteslutits.

Uti §§ 7 och 8 har det befunnits nödigt att vidtaga ändringar med afseende derå att några af de der uppräknade tjänstemän, såsom de tvänne vågmästarne, blifvit ersatta med andra, medan några befattningar, såsom notariatet vid Drätselkammaren, biträdande ingenjörsbefattningarna vid Byggnadskontoret m. fl. blifvit nyinrättade, sedan reglementet fastställdes, och på det att icke hvarje ändring af stadens tjänstemannapersonal måtte nödvändigöra en förändring af drätselreglementet eller framkalla möjliga besvär öfver giltigheten af hithörande beslut, har Drätselkammaren ansett det lämpligare att uti § 7 uppräknat, icke de särskilda tjänstemän som underlyda Drätselkammaren, utan de beträffande verken, såsom Drätselkammarens kansli och kontor, Byggnadskontoret, Trafikkontoret och Hamnkontoret. Emedan tillika Stadsträdgårdsmästaren, hvilken enligt gällande instruktion tillhör Byggnadskontoret, såsom numera stäld på ordinarie fot, ansetts kunna rubriceras bland tjänstemän, samt å andra sidan utseendet af skogsvakter, likaså väl som af arbetsföreståndare, extra biträden och betjente, ansetts böra ankomma å Drätselkammaren, har § 8 ändrats i enlighet härmed.

Då de mångfaldt hopade arbeten, som numera åligger Stadsingenjören, långt för detta tvungit honom att låta verkställa de ständigt förekommande mätningarne af tomter m. m. genom biträden, ehuru under eget ansvar, har det befunnits riktigare att i § 9 stadga, det dylika mätningar skola verkställas af Byggnadskontoret. Uti den förändrade instruktion för sagde kontor, med hvars uppgörande Drätselkammaren för närvarande är sysselsatt, torde sedan närmare föreskrifter kunna införas beträffande ansvaret för ifrågavarande mätningar.

Uti § 14 har det med stöd af vunnin erfarenhet befunnits nödvändigt att öka maximibeloppet af de utanordningar, ordföranden eger utan föredragning utfärda, från 200 till 1,000 mk.

På grund af den förändrade arbetsordning, som varit gällande för Kammarens kansli alltsedan en notarie vid kansliet anställdes, och hvilken äfven sedan ingången af år 1888 varit fastställd genom instruktion, åligger protokollsföringen icke sekretären, utan notarien, hvarför en modifikation af § 22 blifvit nödvändig för bestämmande af sättet för undertecknandet af Kammarens protokoll och expeditioner.

Sedan numera staden, och icke Rådstufvurättens och Magistratens tjänstemän, uppbär de i staden fallande boupptecknings- och arfskiftesprocenter, har en förändring af det uti § 28 ingående stadgandet om Drätselkontorets åligganden blifvit erforderlig, och har vid den häraf föranledda omredigeringen särskildt observerats äfven några af de sportlar, som kontoret är skyldigt uppbära.

På grund af nu anförda omständigheter har Drätselkammaren ansett sig ega skäl hos Stadsfullmäktige förorda de förändringar i reglementet, som äro här nedan intagna i jembredd med motsvarande stadganden uti det nu gällande reglementet:

**Stadganden uti nu gällande reglemente för
Drätselkammaren.**

§ 2.

Drätselkammaren utgöres af sex ledamöter, hvilka af Stadsfullmäktige utses för 3 år på sådant sätt, att årligen två ledamöter afgå och två inväljas. Stadsfullmäktige välja jemväl tre suppleanter, hvarje gång för ett år. De under året valde tillträda befattningen vid nästföljande års ingång. Första gången sker val inom en månad efter det Stadsfullmäktige erhållit meddelande om detta reglementes fastställelse. Af de dervid valde ledamöterna afgå, efter lottning som vid Stadsfullmäktiges sammanträde i December månad väkställes, två vid utgången af år 1877 samt två ett år senare; de återstående kvarstå ytterligare ett år.

Afgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstid väljes ofördörligen annan för den tid, som för den afgångne skulle återstått.

§ 5.

Drätselkammarens ärenden föredragas af ordförande och i besluten skola utom honom minst två ledamöter eller suppleanter deltaga.

**Drätselkammarens förslag till ändring af
reglementet.**

§ 2.

Drätselkammaren utgöres af sex ledamöter, hvilka af Stadsfullmäktige utses för tre år på sådant sätt, att årligen två ledamöter afgå och två inväljas. Stadsfullmäktige välja jemväl tre suppleanter, hvarje gång för ett år. De under året valde tillträda befattningen vid nästföljande års ingång.

Afgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstid väljes ofördörligen annan för den tid, som för den afgångne skulle återstått.

§ 5.

Ärende må ej till afgörande hos Drätselkammaren företagas, der ej minst tre af dess ledamöter eller suppleanter äro tillstädes och i

I fall af olika meningar afgöres fråga genom öppen omröstning, såsom allmän lag om tvistemål stadgar.

I fråga som kan medföra synnerlig nytta eller skada enskildt för ledamot af Drättselkammaren eller för någon, hvilken till honom står i det skyldskaps- eller svägerförhållande, som utgör jäf för domare, må sådan ledamot icke deltaga.

§ 7.

Under Drättselkammaren närmaste inseende och lydriad stå följande stadens tjänstemän: en Drättselkammarens sekreterare, hvilken förer dess diaries och protokoll, ombesörjer dess expeditioner samt handhar öfriga göromål i Drättselkammarens kansli; en Stadskamrerare, en Stadsbokhållare, en Stadskassör samt två vågmästare, den ene för inkommande expeditionen (Tolagsbokhållaren) och den andre för utgående expeditionen, hvilka höra till Drättselkammarens kontor; äfvensom en Stadsingeniör, som förestår stadens Byggnadskontor och biträdes af en Materialbokhållare

Hamnmästaren och Hamnbokhållaren höra till stadens Hamnkontor, hvilket, i allt hvad Drättselverket angår, underlyder Drättselkammaren.

Å stadsfullmäktige ankommer att bestämma, om och hvilka af dessa tjänster kunna med annan befattning förenas.

Är tjänst ledig, förordnar Drättselkammaren om dess bestridande samt kungör och anslår densamma till ansökning hos Drättselkammaren inom trettio dagar, hvarefter tjänsten på Drättselkammarens förslag besättes af Stadsfullmäktige samt Magistraten för den utsedde utfärdar konstitutiorial, eller ock, om han äfven innehar annan befattning förordnande att tjänsten bestrida.

Närmare bestämningar om tjänstemännens äliggande och göromål meddelas genom instruktion af Stadsfullmäktige.

§ 8.

I fall af behof antaga Stadsfullmäktige, på Drättselkammarens förslag eller efter dess hörande, för längre eller kortare tid särskilda tjänstemän eller betjente samt trädgårdsmästare och skogvakt,

beslutet deltaga. I fall af olika meningar afgöres fråga genom öppen omröstning, såsom allmän lag om tvistemål stadgar.

I fråga, som kan medföra synnerlig nytta eller skada enskildt för ledamot af Drättselkammaren eller för någon, hvilken till honom står i det skyldskaps- eller svägerförhållande, som utgör jäf för domare, må sådan ledamot icke deltaga.

§ 7.

Under Drättselkammarens närmaste inseende och lydriad stå de af stadens tjänstemän, hvilka äro anställda vid Drättselkammarens kansli och kontor, Trafikkontoret och Byggnadskontoret.

Hamnkontorets tjänstemän underlyda jemväl Drättselkammaren i allt hvad Drättselverket angår.

Å Stadsfullmäktige ankommer att bestämma om och hvilka af tjänsterna vid dessa verk kunna med annan befattning förenas.

Är tjänst ledig, förordnar Drättselkammaren om dess bestridande samt kungör och anslår densamma till ansökning hos Drättselkammaren inom trettio dagar, hvarefter tjänsten på Drättselkammarens förslag besättes af Stadsfullmäktige samt Magistraten för den utsedde utfärdar konstitutiorial, eller ock, om han äfven innehar annan befattning, förordnande att tjänsten bestrida.

Närmare bestämningar om tjänstemännens äligganden och göromål meddelas genom instruktion af Stadsfullmäktige.

§ 8.

I fall af behof antaga Stadsfullmäktige, på Drättselkammarens förslag eller efter dess hörande, för längre eller kortare tid särskilda tjänstemän.

Drätselkammaren eger för tillfälligt behof antaga biträde vid arbetet å sitt kansli eller kontor äfvensom arbetsföreståndare och tillsyningsmän samt anställa och afskeda den för Drätselkammaren erforderliga vaktbetjening.

§ 12.

Drätselkammaren, som jemlikt § 1 handhar den allmänna förvaltningen af all staden tillhörig egendom och således äfven förvaltar de för folkskolorna, fattig- och sundhetsvården, brand- och inqvarteringsväsendet samt öfriga stadens ändamål anvisade penningemedel och fastigheter samt utöfvar den allmänna tillsynen öfver all för sådant ändamål upplåten lös-egendom, åligger i detta afseende:

-----

att, när Stadsfullmäktige icke annorlunda förordna, på ansökan försälja staden tillhörig byggnadstomt, samt att i sådant afseende, sedan tomten blifvit af Stadsingenjören uppmätt och af denne jemte en Drätselkammarens ledamot värderad äfvensom auktion och pröfning af dervid gjorda anbud i nedannämnd ordning försiggått, när anbud godkänts, utfärda salubref å tomten;

-----

§ 14.

De utbetalningar ur Stadskassan, hvilka för uppfyllande af stadens förbindelser eller verkställighet af Drätselkammarens uppdrag erfordras, eller af Stadsfullmäktige, eller jemlikt befogenhet, af stadens för särskilda ändamål tillsatta styrelser eller personer blifvit beslutade och icke å dem enligt Stadsfullmäktiges bestämmande ankomma, fullgöras af Drätselkammaren genom skriftliga anordningar, hänvisande å Drätselkammarens kontor.

Anordning af medel, som ej öfverstiger tvåhundra mark, vare ordföranden berättigad att meddela, med skyldighet likväl att om sådan åtgärd till Drätselkammarens godkännande vid nästa sammanträde anmäla.

§ 22.

Drätselkammarens protokoll, skriftliga af- tal, anordningar och öfriga expeditioner under-

Drätselkammaren eger för tillfälligt behof antaga *extra biträden, arbetsföreståndare och betjente.*

§ 12.

Drätselkammaren, som jemlikt § 1 handhar den allmänna förvaltningen af all staden tillhörig egendom och således äfven förvaltar de för folkskolorna, fattig- och helsovården, brand- och inqvarteringsväsendet samt öfriga stadens ändamål anvisade penningemedel och fastigheter samt utöfvar den allmänna tillsynen öfver all för sådant ändamål upplåten lös-egendom, åligger i detta afseende:

-----

att, när Stadsfullmäktige icke annorlunda förordna, på ansökan försälja staden tillhörig byggnadstomt, samt att i sådant afseende, sedan tomten blifvit *af Byggnadskontoret uppmätt och af Stadsingenjören* jemte en Drätselkam- marens ledamot värderad äfvensom auktion och pröfning af dervid gjorda anbud i nedannämnd ordning försiggått, när anbud godkänts, utfärda salubref å tomten;

-----

§ 14.

De utbetalningar ur Stadskassan, hvilka för uppfyllande af stadens förbindelser eller verkställighet af Drätselkammarens uppdrag erfordras eller af Stadsfullmäktige, eller jemlikt befogenhet, af stadens för särskilda ändamål tillsatta styrelser eller personer blifvit beslutade och icke å dem enligt Stadsfullmäktiges bestämmande ankomma, fullgöras af Drätselkam- maren genom skriftliga anordningar hänvisande å Drätselkammaren kontor.

Anordning af medel, som ej öfverstiger *ett- tusen* mark, vare ordföranden berättigad att meddela, med skyldighet likväl att om sådan åtgärd till Drätselkammarens godkännande vid nästa sammanträde anmäla.

§ 22.

Förutom utdrag nr Drätselkammarens proto- koll, hvilka utfärdas af den som protokollet fört,

skrifvas af ordföranden och kontrasigneras af Kammarens sekreterare.

§ 27.

Drätselkammarens ordförande, som är särskildt ansvarig för ärendenas föredragning och befordrande till verkställighet åtnjuter visst årligt arvode, hvars belopp Stadsfullmäktige bestämma. Har viceordföranden omhänderhaft ordförandens befattning i en half månad eller längre tid, tillkommer arvodet honom för den tiden.

På Stadsfullmäktige ankommer att förordna, hnruida och till hvad belopp Drätselkammarens öfriga ledamöter ega att uppbära arvode.

§ 28.

Debitering, uppbörd och redovisning af sådana kronans räntor och medel, som utgå från staden eller erläggas af dess innevånare, äfvensom likviden och fördelningen af de Rådstufvurätten och Magistraten tillfallande boupptecknings- och arfskifteprocenter jemte öfriga sportlar samt redogörelsen för justitiestatens och de fattige tillfallande enahanda procenter handhafvas under Drätselkammarens inseende af dess kamrerare och kassör i härförinnan stadgad ordning, hvarvid Magistraten, som enligt författningarna är kronan närmast ansvarig för denna uppbörd, eger meddela närmare föreskrift om hvad i afseende derå framdeles kan varda stadgad och förordnad.

§ 29.

Intill dess Drätselkammaren hunnit inträda i utöfning af sina göromål, skall ansvaret för ärendenas oafbrutna gång åligga de myndigheter och personer, å hvilka detsamma härförinnan hvilat.

§ 30.

Så snart meddelande om detta reglementes fastställelse ingått, skall detsamma å Magistratens föranstaltande och stadens bekostnad i tryck utgifvas på svenska och finska språken.

skola Drätselkammarens protokoll, skriftliga aftal, anordningar och öfriga expeditioner underskrifvas af ordföranden och kontrasigneras af vederbörande tjänsteman vid Drätselkammarens kansli.

§ 27.

Drätselkammarens ordförande, som *har inseende öfver ärendenas föredragning och befordrande till verkställighet*, åtnjuter visst årligt arvode, hvars belopp Stadsfullmäktige bestämma. Har viceordföranden omhänderhaft ordförandens befattning i en half månad eller längre tid, tillkommer arvodet honom för den tiden.

På Stadsfullmäktige ankommer att förordna, huruvida och till hvad belopp Drätselkammarens öfriga ledamöter ega att uppbära arvode.

§ 28.

Debitering, uppbörd och redovisning af sådana kronans räntor och medel, som utgå från staden eller erläggas af dess innevånare, äfvensom *redogörelsen för justitiestatens och de fattige tillfallande boupptecknings- och arfskifteprocenter samt likviden och fördelningen af de Rådstufvurätten och Magistraten tillfallande bötesandelar jemte lösen och inregistreringsavgifter för bouppteckningsinstrument* handhafves under Drätselkammarens inseende af dess kamrerare och kassör i härförinnan stadgad ordning, hvarvid Magistraten, som enligt författningarna är kronan närmast ansvarig för denna uppbörd, eger meddela närmare föreskrift om hvad i afseende derå framdeles kan varda stadgad och förordnad.

§ 29.

Uteslutes.

§ 29.

Så snart meddelande om detta reglementes fastställelse ingått, skall detsamma på Magistratens föranstaltande och stadens bekostnad i tryck utgifvas på svenska och finska språken.

Drätselkammaren får därför vördsamt föreslå det Stadsfullmäktige ville besluta

att för sin del godkänna ofvan stående förändringar uti gällande reglemente för Drätselkammaren samt uti vederbörlig ordning ansöka om fastställelse å desamma.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1890.

Utskottsbetänkande i fråga om reglemente för Helsingfors stads arbetsinrättning för män.

Sedan vid fråga om utvidgning af stadens arbets- och fattiggård förslag väckts om anläggande härstädes af en anstalt för beredande af arbetsförtjenst åt nödställda, arbetsföra personer, beslöto Stadsfullmäktige vid möte den 22 februari 1888 att en dylik anstalt skulle invid och i sammanhang med fattiggården inrättas. Tillika anmodades fattigvårdsstyrelsen att inkomma med förslag till reglemente för inrättningen.

I anledning af sistnämnda uppdrag har fattigvårdsstyrelsen numera utarbetat och förelagt Stadsfullmäktige ifrågavarande förslag. Vid förslaget föredragning för Fullmäktige yppades dock betänkligheter beträffande särskilda stadganden i förslaget, hvilkas öfverensstämmelse med gällande lag betviflades; och öfverlemnades förty åt utskottet att underkasta förslaget närmare granskning. Derjemte uttalades hos Fullmäktige önskligheten af en ändring utaf förslaget derhän, att i arbetsinrättningen finge inrymmas hjälpbehöfvande äfven från andra orter än Helsingfors.

Vid fullgörandet af det utskottet ombetrodda uppdrag har utskottet enhälligt funnit anledning icke förekomma att öppna anstalten äfven för personer, de der, ehuru icke hemmahörande i Helsingfors, önskade vinna inträde i anstalten. Ehuru väl sjelffallet dessa hafva lika stort anspråk på hjälp och understöd, som fattige från Helsingfors kommun, måste dock hvarje kommun otvifvelaktigt anses berättigad att främst sörja för sina egna medlemmar, och befarar utskottet att en utsträckning af anstaltens verksamhet till personer, som icke tillhöra kommunen, skulle, särskildt med afseende å den starka strömmen af arbetssökande till Helsingfors, komma att ställa anspråk på inrättningen, hvilka denna i dess nuvarande skick svårligen kan fylla. Utskottet nödgas därför afstyrka hvarje ändring af reglementet i antydda riktning.

Deremot har utskottet icke kunnat undgå att ansluta sig till uppfattningen, att förslaget icke i alla afseenden tillbörligen beaktar gällande lag. Enligt 3 § i förslaget (motsvarande 4 § i utskottets redaktion) skulle hjon vara underkastadt sådan disciplinär bestraffning af föreståndaren för anstalten som omförmäles i 31 § af förordningen utaf den 17 mars 1879, om allmänna fattigvården i landet, hvarjemte hjonet vid fortsatt tredska skulle behandlas enligt 37 och 38 §§ dersammastädes. Omordade 31 § tillerkänner väl föreståndare för fattighus eller arbetsinrättning rätt

att straffa fattighjon, som uppnått fjorton års ålder och i sådan anstalt är intaget, för visad olydnad eller öfverträdelse mot ordningen vid anstalten genom att någon tid hålla hjonet i enrum eller vid minskad kost; men denna bestämmning torde kunna komma till användning endast å dem, som åtnjuta ständigt fattigvård; i följd hvaraf icke de i förslaget afsedda personer torde kunna behandlas enligt berörda stadgande. Likaledes har utskottet trots tvifvelaktigt vara, huruvida å alla dessa personer kan tillämpas den andra straffbestämningen i samma 31 §, hvarigenom förordnas att der arbetsför person öfver femton år, som står under fattigvårdsstyrelsens husbondevælde, vägrar att fullgöra arbete, som honom föresättes af styrelsen eller annan, å hvilken husbondeväldet öfverlåtits, eller eljes visar tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller uppstudsigheit och icke låter sig af styrelsens varning rätta, må derom anmälas hos Guvernören för att den tredskande må, efter omständigheterna, antingen erhålla varning eller dömas till allmänt arbete. Ej heller detta stadgande torde nemligen vara fullt tillämpligt å dem, hvilka enligt 1 och 3 momm. 1 § (1 mom. 1 § och 2 § enligt utskottets förslag) och sålunda frivilligt vunnit inträde i anstalten. Då för öfrigt i hvarje händelse föreståndarens för inrättningen bestraffningsrätt icke är beroende af, hvad reglementet derom innehåller, har utskottet ansett något närmare stadgande i ämnet icke böra i reglementet ingå. I öfverensstämmelse härmed har 3 § (4 § hos utskottet) delvis omarbetats.

De ändringar, utskottet i öfrigt vidtagit, torde, såsom mindre väsentliga, icke förtjena att särskildt framhållas.

Utskottet får därför värdsamt föreslå:

att Stadsfullmäktige ville fastställa nedanstående reglemente för Helsingfors stads arbetsinrättning för män.

Helsingfors, i mars 1890.

B. Sirén.

Carl Edv. Degerholm.

J. A. Nordman.

T. J. Boisman.

C. B. Federley.

Reglemente för Helsingfors stads arbetsinrättning för män.

§ 1.

Uti arbetsinrättningen, som utgör en afdelning af arbets- och fattiggården, intagas:

1:o. Nödstälda, Helsingfors fattigvårdssamhälle tillhörande arbetsföre män, hvilka, saknande arbete och stadigt hemvist, åstunda att såsom hjon varda i inrätt-

ningen inskrifna; dock beror af fattigvårdsstyrelsens eller dess ordförandes pröfning huruvida förut intagen, men för våldsamt sinnelag eller uppstudsighet från arbetsinrättningen afvisad person må ånyo der intagas.

2:o. Personer, hvilka, jemlikt § 31 i Nådiga förordningen af den 17 mars 1879, angående allmänna fattigvården i Finland, stå under fattigvårdsstyrelsens i Helsingfors husbonderätt och hvilkas arbetskraft styrelsen vill å inrättningen använda.

§ 2.

Nödställda medlemmar af Helsingfors kommun, hvilka hafva bostad i staden, men för tillfället sakna arbetsförtjenst, kunna efter pröfning erhålla tillstånd att på kortare tid under vissa timmar af dygnet emot fastställd betalning verkställa arbete å inrättningen i den mån sådant finnes att tillgå och kan dem anförtros.

§ 3.

För intagning i arbetsanstalten af personer, hvilka, jemlikt § 31 i Nådiga förordningen angående allmänna fattigvården af den 17 mars 1879, stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, må handräckning äskas hos stadens polismyndighet.

§ 4.

Vägrar hjon att verkställa honom å inrättningen förelagdt arbete eller att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som till vidmakthållande af ordning, snygghet och sedlighet inom inrättningen af styrelsen eller föreståndaren meddelas, eller visar hjon eljes tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller uppstudsighet, äge föreståndaren förfara på sätt gällande föreskrifter för sådant fall bestämma.

§ 5.

Den, som önskar bereda sig arbetsförtjenst, på sätt i § 1 mom. 1 och § 2 sägs, äger derom göra anmälan hos fattigvårdsstyrelsen eller dess ordförande, som skriftligen hänvisar sökanden till inspektorn för arbets- och fattiggården. Med dylikt hjon afslutas skriftligt aftal om dess vistelse i inrättningen och öfriga vilkor därför.

§ 6.

Arbetsinrättningen underlyder Helsingfors fattigvårdsstyrelse, som förty äger tillse att inrättningens syftemål behörigen iakttages och fullföljes, hvarför styrelsens ordförande, likasom äfven dess ledamöter, vid dem åliggande besök å fattiggården jemväl böra vaka deröfver att styrelsens föreskrifter fullgöras och inrättningens syftemål befordras.

§ 7.

Inspektorn vid arbets- och fattiggården handhar närmaste tillsynen öfver arbetsinrättningen och dess tjenstepersonal, ansvarar för inrättningens behöriga gång,

för vården af inrättningens inventarier, persedlar och materialier samt afgifver redovisning såväl härför som för tillverkningen och deraf influten arbetsförtjenst efter de föreskrifter fattigvårdsstyrelsen i sådant afseende finner nödigt meddela.

§ 8.

Inspektorn åligger vidare att:

- a) öfver de å arbetsinrättningen intagna hjon utöfva husbondevälde;
- b) sorgfälligt vaka deröfver att underlydande betjening uppfyller sina skyldigheter, att gifna befallningar punktligt fullgöras samt att sträng arbetsamhet, ordning, snygghet och sedlighet noggrant iakttagas;
- c) föra fullständig förteckning öfver alla å inrättningen intagna hjon, med ordentliga anteckningar om hvarje persons hemvist, ålder samt tiden för hans inskrifning och afgang samt hans uppförande i anstalten;
- d) upprätta tjänstekontrakt och aftal med hjon hörande under § 1 mom. 1 och § 2; samt
- e) der hjon vägrar fullgöra arbete eller eljes förbryter sig mot ordningen inom inrättningen, befordra dylikt hjon till laga näpst, hvarom anteckning för hvarje gång bör göras i namnrullan.

§ 9.

Inspektorn till biträde antages en tillsyningsman, som tillika är arbetsledare vid inrättningen, och två vaktmästare.

§ 10.

Tillsyningsmannens åligganden äro:

- a) att föra fullständig dagsverkslista, upptagande hvarje i inrättningen intaget hjon;
- b) att mottaga, numrera och bokföra intagna hjons egen beklädnad samt föranstalta om dess tvättning och istandsättande;
- c) att föra memorial-kladd öfver verkställda arbeten och dem åsatta pris, hvarom hos inspektorn dagligen anmäles för uppdebitering i hufvudboken och erhållande af motanteckning derom i nämnda memorial-kladd;
- d) att ansvara för alla inventarier, materialier och klädespersedlar, som till honom af inspektorn utlemnats;
- e) att handhafva ledningen af och tillsynen öfver alla å inrättningen förekommande arbeten, enligt inspektorns föreskrift, samt efter slutadt arbete sjelf stänga arbetssalarna och hos sig förvara nycklarna; samt
- f) att närmast ansvara såväl för ordningen inom inrättningen som att antagne vaktmästare fullgöra sina åligganden samt vid förefallande oordningar, sjukdoms- eller olycksfall sådant hos inspektorn genast anmäla äfvensom i öfrigt ställa

sig de ytterligare föreskrifter, hvilka inspektorn, såsom hans närmaste förman, honom i tjensten meddelar, till noggrann efter rättelse.

§ 11.

Vaktmästarene underlyda närmast tillsyningsmannen och äga åttlyda af honom gifna befallningar, hvarhos dem vidare åligger:

a) att på bestämda klockslag öppna och stänga logementerna, verkställa ringning morgnar och kvällar samt till arbets- och måltider; att tillse det boningsrummen äro sopade och vädrade samt sängarna uppbyggade;

b) att i tur dejourera i arbetssalarna eller å arbetsplatserna och dervid handleda hjonen uti deras arbeten; att öfvervaka matutdelningen och måltiderna; att närvara vid morgon- och aftonbönerna; samt att om sön- och helgdagarna åtfölja hjonen till Gudstjensten å fattiggården;

c) att noga tillse det portarne äro stängda samt att visitera hjonen vid ut- och ingåendet, på det de hvarken må olofligen bortföra inrättningen tillhöriga persedlar och effekter eller medhämta brännvin och andra rusgifvande drycker eller annat, som är förbjudet att till inrättningen införa; samt

d) att tillse det hjonen vid utgåendet från inrättningen äro försedda med permissionsbiljett samt att permitteradt hjon är rent och snyggt.

§ 12.

Samtliga i inrättningen intagna hjon förses med föda och beklädnad.

§ 13.

Alla i inrättningen intagna hjon äro skyldiga att verkställa det arbete, som af styrelsen eller inspektorn dem anvisas, vare sig inom eller utom inrättningen.

Utan inspektorns tillåtelse få de i inrättningen intagna hjonen icke derifrån sig aflägsna, ej heller de personer, hvilka der arbeta för dagen, förr än vid arbetstidens slut bortgå, vid äfventyr för de sistnämnda att förlora hela den för arbetet betingade ersättningen. Då hjon arbetar utom hus, äfvensom då hjon eljes undfår tillåtelse att från inrättningen sig aflägsna, förses hjonet med en pollet med uppgift om den tid, under hvilken hjonet eger vistas utom inrättningen.

§ 14.

Med afseende å beskaffenheten af det arbete, hvarmed hjonen komma att sysselsättas, bestämmes hvad de utan öfverdrifven ansträngning kunna och böra på dagen fullgöra; ägande fattigvårdsstyrelsen att ått hjon, som ådagalagt synnerlig flit och pålitligt uppförande, efter bepröfvande och på inspektorns förslag tilldela flitpenningar eller annan lämplig uppmuntran.

§ 15.

Hjon, som omförmäles i § 1 mom. 2 af detta reglemente, godtgöres för utfördt arbete å dess skuld till kommunen efter för året gällande markegångspris, såvida ej inspektorn med afseende å arbetets beskaffenhet finner skäligt hemställa om högre ersättning.

§ 16.

Rymmer hjon från inrättningen, skall anmälan derom hos poliskammaren ofördröjligen göras i och för hjonets inställande. Förskingrar hjon inrättningen tillhörig beklädnad eller annan dess egendom, förfares enligt allmän lag.

§ 17.

Vid hjons utskrifning tilldelas detsamma skriftligt besked rörande tiden för hjonets vistelse vid inrättningen och dess uppförande derstädes under samma tid.

BERÄTTELSE

öfver fattigsakförarens i Helsingfors stad verksamhet under år 1889.

Uti de årsberättelser, som af mig tidigare afgifvits, har jag redogjort för de grundsatser, hvilka jag ansett mig böra såsom fattigsakförare följa och det sätt, hvarpå jag i följd deraf utöfvat min verksamhet i denna egenskap. Då jag äfven under senast förflutna år icke haft något skäl att härutinnan vidtaga några förändringar, vore en relation om mitt tillvägagående för att förhjelpa rättssökande parter till deras rätt endast ett upprepande af hvad jag i sådant afseende förut anfört, hvarför jag ber att här endast få hänvisa till mina tidigare årsberättelser. Här må endast särskildt framhållas att jag äfven denna gång ansett mig böra, på enahanda sätt som föut, afföra alla de mål, i hvilka bref till svaranden blifvit för mer än ett år sedan aflättna, utan att jag i saken fått emottaga något vidare meddelande, äfvensom de mål, i hvilka stämning, innefattande fullständigt käromål, för mera än ett år sedan uttagits, men om hvilkas vidare förlopp jag lemnats i okunighet. Jag anser mig härtill hafva så mycket större skäl, som det tillsvidare icke en enda gång inträffat att något mål, hvari bref till svaranden aflåtits eller stämning uttagits, utan att jag inom högst ett halft år derefter fått underrättelse om sakens vidare förlopp, blifvit hos mig till vidare handläggning anmäldt. I nedanstående tabell har jag emellertid, på enahanda sätt som förut, såsom beroende upptagit mål, i hvilka dylika, utan svar lemnade bref blifvit för mera än ett halft år sedan aflättna eller i hvilka stämning för mera än ett halft år sedan utverkats.

Nedanstående tabell lemnar en kortfattat bild af fattigsakförarens verksamhet under år 1889. Af deri nämnda mål hafva inkommit

under Januari	månad	. . .	9	under Juli	månad	. . .	12
”	Februari	”	. . . 13	”	Augusti	”	. . . 14
”	Mars	”	. . . 11	”	September	”	. . . 17
”	April	”	. . . 11	”	Oktober	”	. . . 17
”	Maj	”	. . . 5	”	November	”	. . . 15
”	Juni	”	. . . 7	”	December	”	. . . 11

Helsingfors den 2 Januari 1890.

Gustaf Sucksdorf.

	Till behandling af fattigsakförraren öfverlemnade.			Såvidt på min åtgärd ankommer, slutligen afgjorda och afförda.							Icke slutligen afgjorda.					Summa.	
	Beroende från år 1888.	Under år 1889 inkomna.	Summa.	Afgjorda genom förlikning.	Af särskilda orsaker lemnade.	Afgjorda genom rättegång.	Vägrat biträde.	Mål, i hvilka inlagor gifvits.	Hänvisade till aktor.	Mål i hvilka bref afåtits för mera än 1 år sedan.	Mål i hvilka stämning uttagits för mera än 1 år sedan.	Beroende på infående af upplysningar.	Mål i hvilka bref afåtits före den 1/7,1889.	Mål i hvilka stämning uttagits före den 1/7,1889.	Mål i hvilka stämning uttagits efter den 1/7,1889.	Summa.	
Målens beskaffenhet.	7	9	16	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
Ersättningstvister	32	28	60	10	10	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	
Tvister om arbetslön	11	9	20	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	
Andra fordringsmål	2	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
Arfstvister	8	29	37	12	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	
Tvister med husbonde eller arbetsgivare	3	2	5	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
Hyrestvister	7	9	16	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	
Aktenskapstvister	15	17	32	6	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	
Barnfödomål	3	7	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	
Misshandel och årekränkning	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Andra brottmål	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	
Aterfående af egendom	7	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	
Redovisningstvister	2	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
Besvärinlagor, ansökningar m. m.	4	9	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	
Diverse	—	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
	101	142	243	40	17	12	7	15	1	56	21	5	13	16	29	243	

HELISOVÅRDSNÄMNDEN

i

Helsingfors

den 5 Februari 1890.

№ 9.

*Utlåtande i anledning af utskottsbetänkandet angående byggnadsstadga för fabriksqvarteren.**Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti skrifvelse af den 18 December 1889 har Helsovårdsnämnden affordrats utlåtande i anledning af utskottsbetänkandet angående byggnadsstadga för fabriksqvarteren i Helsingfors stad. Nämnden har med anledning häraf under särskilda sammanträden behandlat frågan och ehuruväl Nämnden i allmänhet anser betänkandet väl motiveradt och ändamålsenligt, har Nämnden dock ansett sig böra föreslå några tillägg och förändringar, hvilka Nämnden anhåller att härjämte få framföra:

Uti § 9 mom. 4 föreslås att lägsta tillåtna höjd af arbetslokal blefve 2,5 meter mellan golf och tak. Emellertid ingår i § 50 af förslaget till ny byggnadsordning för Helsingfors stad den bestämning att rum, inredt till verkstad, bör hafva en höjd af minst 2,7 meter. Vid sådant förhållande har Nämnden funnit skäl ej förekomma att härvid medgifva en minskning af höjden till 2,5. I en arbetslokal gifva redan, oberoende af den ofta af sjelfva fabriksdriften verkade luftföroreningen, i flertalet fall de derstädes sysselsatta personerna genom sin muskelverksamhet anledning till större förorening af luften än de personer, som vistas i boningsrum, hvarjemte arbetarene till följd af det stegrade muskelarbetet äro i behof af större mängd ren luft. Inseende emellertid omöjligheten af att fixera ett för alla de olika slagen af fabriksdrift fullt ändamålsenligt mått och med beaktande deraf att i vissa fabriksrum blott relativt få arbetare erfordras för de der uppställda maskinernas skötsel, har Nämnden dock ansett billigheten fordra att i sådana fall efter särskild pröfning en mindre höjd af arbetslokalen tillåtes.

För att såvidt möjligt förebygga de sanitära faror, som kunna hota de arbetande genom vistelsen i en fuktig arbetslokal, har Nämnden ansett nödigt att i 5 mom. af ofvansagda paragraf blefve införd bestämning att till arbetsrum inredda källare böra genom lämpliga åtgärder skyddas mot jordfuktigheten.

Ehuruväl i nödiga förordningen angående skydd för arbetare i de industriela yrkena ingår hestämning om nödigt utrymme, luft och ljus i arbetslokaler, har Nämnden dock ansett ändamålsenligt att i öfverensstämmelse med bestämmingarna om åtgärder mot eldfara m. m. uti ifrågavarande stadga ofvanan- tydda bestämmingar äfven ingå. Och skulle dessa bestämmingar lämpligast kunna ställas såsom ett 6:te mom. till § 9.

Då väl i en mängd industrier spillvatten uppkommer af sådan beskaffenhet

att detsamma genom sin halt af dels uppslammade dels i lösning befintliga såväl oorganiska och delvis giftiga som äfven organiska lätt förruttnade ämnen under vissa förhållanden kan medföra icke blott stort obehag utan äfven verklig helsovåda, om detsamma tillåtes att i sin ursprungliga form uttömma sig i öppet vattendrag, så har Nämnden ansett nödigt att till § 12 såsom ett mom. 2 tillägges bestämning att i hvarje särskildt fall bör pröfvas under hvilka vilkor sådant spillvatten kan tillåtas att från fabriken bortledas.

Vidare och som vid flerfaldiga industrier icke blott de uppkomna fasta affallsämnen utan äfven flere slag af råämnen kunna, om de på otjenligt sätt uppläggas, gifva anledning till en helsovådlig förorening af marken, har Nämnden funnit det nödigt föreslå att i ett 3:dje mom. till § 12 intaga den bestämning att sådant upplag får hållas endast under den förutsättning att åtgärder för markens skyddande mot förorening vidtages.

Kännen domen derom att vid mångahanda industriela inrättningar uppstå dels illaluktande dels direkt skadliga gaser, hvilka kunna medföra ej blott stort obehag utan äfven svåra sanitära olägenheter för de i fabriken granskap boende, har föranlett Nämnden att till intagande i ifrågavarande stadga inrycka en bestämning derom, att dessa olägenheter genom lämpliga anordningar borde förebyggas. Och då äfven den i rikligare mängd från fabrikernas skorstenar utströmmande röken, såsom erfarenheten från många orter nogsamnt ger vid handen, kan på indirekt sätt förorsaka många sanitära olägenheter för invånarene i de qvarter och stadsdelar, hvilka ligga i lä om fabrikerna och öfver hvilka olägenheter i utlandet allmänt höjas berättigade klagomål, har Nämnden ansett sjelffallet vara att i byggnadsstadgan för fabriksqvarteren bostämningar ingå äfven om åtgärder häremot. Ehuru väl redan § 19 mom. 2 af gällande helsovårdsstadga innehåller att dylika fabriker blott under vissa vilkor få inrättas, har Nämnden dock trott det vara i fabriksidkarenes intresse att bestämningar derom intagas äfven här.

På grund af att helsovårdsstadgans 21 § föreskrifver att Nämndens yttrande bör inhemtas vid inrättande af de i §§ 19 och 20 i samma stadga omfördälda fabriker, har Nämnden ansett sjelffallet vara att bestämning om antydda förfarande bör ingå äfven uti ifrågavarande byggnadsstadga.

I enlighet med ofvanstående motivering ville Nämnden förty föreslå följande förslag till stadganden uti ifrågavarande fabriksstadga, nemligen:

§ 9.

Mom. 4. Lägsta tillåtna höjd för arbetslokal vare 2,7 meter mellan golf och tak. Dock må förekommande fall på grund af särskild pröfning undantag härifrån medgifvas.

Mom. 5. Arbetslokal — — — — markens yta. Sådan till arbetslokal inredd källare bör dock antingen genom dränering eller på annat lämpligt sätt skyddas mot jordfuktighet.

Mom. 6. Beträffande arbetslokalens utrymme, ventilation och belysning iakttages hvad särskildt angående skydd för arbetare stadgas uti derom gällande förordningar.

§ 12.

Mom. 2. I hvarje särskildt fall må äfven pröfvas om spillvatten från fabrik kan tillåtas att, utan föregående mekanisk eller kemisk behandling, från fabriken bortledas.

Mom. 3. Å fabrikstomt må ej sådana ämnen uppläggas som kunna för-
anleda till markens förorenande, såvida ej särskilda åtgärder för markens skyddande vidtagas.

§

Vid uppförande och inredande af sådan fabrik som kan gifva anledning till utströmmande af illaluktande och för helsan skadliga gaser samt af rök i sådan mängd att grannar och angränsande stadsdelar deraf besväras böra, nödiga åtgärder till motverkande häraf vidtagas.

§

Innan ritning till fabrikstomts bebyggande godkännes, bör Helsovårdsnämndens utlåtande inhemtas.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

Vilh. Sucksdorff.

R. Vuorio.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolags tryckeri, 1890.

HELSOVÅRDSNÄMNDEN

i

HELSINGFORS.

*Helsingfors d. 19 Febr. 1890**Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Af de utaf undertecknad Sucksdorff under år 1889 verkställda bakteriologiska undersökningar af stadens vattenlednings vatten har Helsovårdsnämnden väl funnit att det af vattenledningen levererade filtrerade vattnet är under en stor del af året af tämligt ringa bakteriehalt men att vid vissa tillfällen, framför allt då Vanda å vattnet är rikt på bakterier, det filtrerade vattnet äfven innehåller mera bakterier, hvaraf framgår, att vattenledningens filtra icke alltid verka på tillfredställande sätt och är detta särskildt fallet då nyss rengjorda filtra i gång satts. Nämnden har förty ansett att vissa förbättringar i antydt afseende borde vidtagas. Men emellertid, sedan Ingeniören C. Hausen, som vid detta ärendes behandling lemnat nämnden särskilda upplysningar, hos Nämnden anmält att förbättringar med det snaraste komme att vidtagas genom uppställande af särskilda apparater, har Nämnden ansett sig böra afvakta resultatena af dessa förändringar, innan Nämnden trott sig böra föreslå vidare åtgärd i antydt syfte, helst filtreringsförsök med Vanda vattnet för närvarande pågå, hvilka hafva till ändamål att belysa frågan om filtrationsprocessens rationella bedrivande. Med anledning af ofvanpåpekade betänkliga förhållande att filtrerna kort efter rengöringen lemna ett påfallande ogynnsamt resultat beträffande vattnets bakteriehalt kommer Helsovårdsnämnden dock att hädanefter låta kontrollera verksamheten af ifrågavarande filter afdelningar redan före deras igångsättning och regelbundet underrätta Byggnadskontoret om resultaterna af såväl dessa som öfriga vattenanalyser i och för vidtagande af de åtgärder beträffande filtrationsprocessens utförande som med filtrernas nuvarande konstruktion och utsträckning äro utförbara.

Nämnden anser sig härjemte böra påpeka att det blir en nödvändighet att de bakteriologiska och kemiska undersökningarna af vattenlednings vattnet i framtiden verkställas af en enkom därför anställd person samt oftare än härintill och att en för ändamålet nödvändig särskild lokal sedermera också bör anskaffas.

I ärendet tillkomna handlingar har Nämnden äran bifoga.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

Vilh. Sucksdorff.

R. Vuorio.

Till Hälsovårdsnämnden i Helsingfors!

Till hälsovårdsnämnden har undertecknad härmed äran meddela resultaten af de bakteriologiska undersökningar af stadens vattenlednings vatten, som på nämndens uppdrag af mig under loppet af år 1889 blifvit utförda.

De gjorda undersökningarna hafva af flere skäl endast varit kvantitativa samt hufvudsakligen gått ut på att kontrollera värksamheten af de använda filtra.

Därjämte hafva de dock äfven afsett att utröna de förändringar i bakteriehalten, som möjligen kunnat uppkomma under vattnets gång genom ledningsrören.

För dessa ändamål har såväl det ofiltrerade åvattnet som äfven det filtrerade vattnet omedelbart efter filtreringen och från ledningsrör i staden blifvit underkastadt undersökning.

Undersökningarne hafva utförts medels Esmarch's proförskulturer; stundom hafva likväl Koch's skifkulturer samtidigt blifvit använda. Med hvarje vattenprof hafva 4 kulturer blifvit gjorda; 2 med 1,0 och 2 med 0,5 kubikcentimeter vatten. I regeln hafva de uppkomna bakteriekolonierna räknats efter 48 timmars tillväxttid.

Vattenproven af det ofiltrerade Vanda åvattnet togos under hela den tid ån varit öppen vid trappan ofvanom damträskeln. Under vintern, då ån var isbelagd, togos profven antingen omedelbart från filtra eller ock, under den tid vattenledningen försåg staden med ofiltrerad vatten, från turbinrännan. Profven af det omedelbart filtrerade vattnet togos från renvattenbrunnen.

Kulturerna med dessa vattenprof gjordes omedelbart å pumpinrättningen i Gammelstaden.

Profven af vattenlednings vattnet i staden togos från Patologiska Institutets kran.

I bifogade sifvertabell I, som innehåller undersökningarnes resultat, ingår äfven vattnets temperatur, åns vattenstånd i förhållande till damträskeln, angifvet i fot, samt de i bruk varande filtra och tiden för deras växling.

Genomser man å denna tabell kolumn 7., som anger bakteriehalten hos det omedelbart filtrerade vattnet, så finner man att antalet bakteriekolonier i flertalet fall understiger det för ett på tillfredsställande sätt filtrerad vatten medgifna maximum, 200 pro kubikcentimeter, och till och med flerfaldiga gånger nedgår till blott några få. Men därjämte visar det sig äfven att 4 tidsperioder förekomma då bakteriehalten öfverskrider detta värde till och med flere tiotal gånger. Dessa perioder äro följande:

I. mars	{	13	med	9,102	kolonier	pro	kubikcentimeter.
		27	"	1,632	"	"	"
II. sept.		24	"	494	"	"	"
		5	"	3,293	"	"	"
III. nov.	{	12	"	2,694	"	"	"
		3	"	666	"	"	"
IV. dec.							

Om man för att finna orsakerna till denna tidtals inträffande betydliga stegring i det filtrerade vattnets bakteriehalt, jämför denna med bakteriehalten i det ofiltrerade åvattnet, så visar det sig, såsom tydligt framgår af bilagde grafiska tabell II, där den svarta linien anger bakteriehalten i det ofiltrerade och den röda linien i det filtrerade vattnet, att medan den ringa bakteriehalten i det filtrerade vattnet med få undantag sammanfaller med en ringa bakteriehalt hos åvattnet, hvilken senare vanligen understiger 400 kolonier pro kubikcentimeter, så har äfven den höga bakteriehalten i det filtrerade vattnet sin motsvarighet i en hög bakteriehalt hos åvattnet. Det senare var fallet följande undersökningsdagar.

Antal bakteriekolonier pro kubikcentimeter.

	I åvattnet.	I filtrerade vattnet.
$\frac{13}{4}$ 1889	3,431	9,102
$\frac{27}{4}$	1,739	1,632
$\frac{24}{9}$	3,399	494
$\frac{5}{11}$	6,045	3,293
$\frac{12}{11}$	1,875	2,694
$\frac{3}{12}$	889	666

Vid ett par tillfällen den $\frac{13}{4}$ och $\frac{12}{11}$, var till och med det filtrerade vattnet rikare på bakterier än det ofiltrerade.

Detta faktum föranleder själfmant till det antagandet att de använda filtra icke förmått på ett tillfredsställande sätt befria åvattnet från en rikligare bakteriemängd.

Ett noggrannare skärskådande af de erhållna resultaten visar emellertid att detta antagande icke är obetingadt riktigt.

Det ges nämligen undersöksdagar då det filtrerade vattnets bakteriehalt är liten oaktadt åvattnets bakteriehalt är stor.

Sådant är fallet vid följande undersökningar.

Antal bakteriekolonier pro kubikcentim.

	I åvattnet.	I filtrerade vattnet.
$\frac{19}{1}$ 1889	977	103
$\frac{18}{5}$	1,013	23
$\frac{25}{5}$	964	90
$\frac{1}{10}$	7,026	218
$\frac{19}{11}$	845	136
$\frac{27}{11}$	728	132

Häraf framgår sålunda att filtra vid vissa tillfällen, oaktadt en hög bakteriehalt hos åvattnet, dock lämnat ett bakteriefattigt filtrerad vatten, medan åter vid andra tillfällen af stor bakterierikedom hos åvattnet filtra ej förmått leverera ett lika bakteriefattigt vatten.

För att utrona orsakerna till dessa växlingar i filtrans funktions förmåga borde man äga noggrann kännedom om en mängd filtreringsdriften rörande om-

ständigheter, sådana som filtrationshastigheten och trycket samt dessas växlingar vid olika tillfällen, tiden för filtreras igångsättning, i bruk varande och rengöring m. m.

Då emellertid inga andra uppgifter stått mig till buds, än sådana om tiden för filtreras sättande i och ur bruk, så ligger det naturligtvis utom möjlighetens gränser att utforska hvilka de orsaker varit, som gjort att vid en hög bakteriehalt hos åvattnet filtra den ena gången gett ett bakteriefattigt, men en annan gång ett bakterierikt vatten.

En omständighet, som dock synes förtjänt af beaktande, är det samband, som möjligen kan äga rum mellan det filtrerade vattnets bakteriehalt och den tid som förflutit sedan det använda filtrum blifvit satt i gång. Sannolikheten är att ett sådant samband här skall kunna föreligga styrkes däraf, att enligt annorstädes gjord erfarenhet nyss i gång satta filtra vanligen lämna blott ett otillfredsställande filtrat, hvarför man t. ex. i Berlin låter det under de första dagarne filtrerade vattnet bortrinna oanvändt. Här i Helsingfors däremot har ett sådant tillvägagående icke hittills blifvit iakttaget.

För att underlätta skärskådan af det i fråga satta sambandet äro å bilagde grafiska tabell II de olika filtreras användningstider angifna genom schraferade rektanglar.

En jämförelse mellan dessa och de kurvor, som angifva bakteriehalten hos det filtrerade och ofiltrerade vattnet, ger följande resultat.

Om man till en början betraktar förhållandena sådana de te sig under senare delen af året, då blott ett filtrum i sänder var i bruk, så finner man att åvattnets bakteriehalt vid undersökningarne den $24/9$ och $1/10$ steg till 3,399 och 7,026 kolonier pro kubikcentimeter.

Den $24/9$, 5 dygn efter det filtrum n:o 3 den $19/9$ blifvit satt i värksamhet, utgjorde det filtrerade vattnets bakteriehalt 494, men nedgick den $1/10$, då samma filtrum varit i bruk 11 dygn, till 218 oaktadt åvattnets bakteriehalt samtidigt erfarit en icke obetydlig stegring. Den $5/11$ steg åvattnets bakteriehalt till 6,045 och innehöll det filtrerade vattnet då, 2 dygn efter det filtra n:o 2 och 3 den $3/11$ träd i värksamhet, 3,293; den $12/11$ var åvattnets bakteriehalt 1,875 och det filtrerade vattnets 2,694;*) det använda filtrum n:o 3 hade då varit 9 dygn i bruk. Vid de följande analyserna, den $19/11$ och $27/11$, hade åvattnets bakteriehalt visser-

*) Den litet högre bakteriehalten hos det filtrerade vattnet beror ej därpå att vattnet verkligt skulle blifvit bakterierikare genom filtreringen utan ligger helt och hållet inom gränsen för de oundvikliga försöksfelena, såsom bifogade utdrag ur det förda försöksprotokollet utvisar.

	Ofiltrerad vatten.	Filtrerad vatten.
1,0 cc. vatten	1,830 kolonier.	2,654 kolonier.
1,0 " "	2,871 "	2,690 "
0,5 " "	1,397 "	1,456 "
0,5 " "	1,403 "	1,282 "

ligen erfarit en minskning, men var dock alt fortfarande hög, nämligen 845 och 728; det filtrerade vattnets bakteriehalt hade däremot, sedan filtrum n:o 3 nu varit i bruk 16 och 23 dygn, nedgått till det normala 136 och 132 kolonier pro kubikcentimeter. Den $\frac{3}{12}$, var åvattnets bakteriehalt fortfarande oförändrad, 889, men då nu, den $\frac{29}{11}$, således för blott 4 dygn sedan, filtrum n:o 2 blifvit satt i gång steg det filtrerade vattnets bakteriehalt åter till 666 kolonier pro kubikcentimeter.

Alt detta talar otvifvelaktigt för, att de använda filtra under en viss tid efter det de blifvit satta i gång filtrera dåligt samt först efter någon tids förlopp gifva ett i bakteriologiskt afseende tillfredsställande vatten. Huru lång tid, som i hvarje fall härtill ovilkorligen åtgår, låter sig icke afgöra, då alla uppgifter om öfriga medverkande omständigheter, speciellt om de vid Helsingfors filtrerbassinen ofta återkommande växlingar i filtrationstrycket, saknas.

Betrakta vi nu förhållandena under förra hälften af året, så visar det sig att åvattnets höga bakteriehalt den $\frac{19}{1}$ — utgörande 977 pro kubikcentim. — motsvaras af en ringa bakteriehalt, 103 pro kub. cent., hos det filtrerade vattnet; då hade de använda filtra n:o 2 och 3 varit i bruk 80 dygn.

Under islossnings och snösmältningstiden, i mars och april, då förhållandena kompliceras redan därigenom att såväl ett ständigt ombyte af filtra ägt rum, som att flere filtra samtidigt varit i bruk, ger sig inflytandet af tiden för filtras i gång varande mindre tydligt tillkänna. Den $\frac{13}{4}$, då åvattnets bakteriehalt uppgick till 3,431 steg antalet kolonier i det filtrerade vattnet, 9 dygn efter det samtliga filtra blifvit satta i gång, till 9,102, således betydligt mer än i det ofiltrerade vattnet. Detta missförhållande kan svärigen bero på annat, än att vattnet vid sin gång genom filtra från något af dem lösryckt och fört med sig en stor mängd af de i filtra från föregående filtreringar kvarsittande bakterier.

Analysen den $\frac{27}{4}$ angaf 1,739 kolonier i åvattnet och 1,632 i det filtrerade vattnet. Således hade det nu använda filtrums n:o 2 oafbrutna i gång varande under 23 dygn emot förmodan icke lyckats förläna detsamma förmågan att leverera ett i bakteriologiskt afseende tillfredsställande vatten. Huruvida detta möjligen vore att ställas i samband med de växlingar i filtrationsdriften, som betingas däraf att filtra n:o 2 och 3 den $\frac{28}{4}$ och $\frac{27}{4}$ blifvit satta ur bruk låter sig icke här afgöra. Den $\frac{18}{5}$ var åvattnets bakteriehalt 1,013 och det filtrerade vattnets 52; då hade filtrum n:o 1 varit i bruk 11 dygn (sedan den $\frac{7}{5}$) och filtrum n:o 2 i bruk 6 dygn (sedan den $\frac{12}{5}$). Af detta synes att filtra, under för öfrigt gynnsamma omständigheter redan efter en kortare tids i gång vara kunna gifva ett tillfredsställande filtrat.

Af alt det anförda framgår således med största grad af sannolikhet att filtra första tiden efter det de blifvit tagna i bruk lämna ett i bakteriologiskt afseende otillfredsställande filtrerat vatten, såvida åvattnet då är rikt på bakterier.

Såvida ej filtrationsdriften genom lämpliga anordningar kan ställas så, att ett bakteriefattigt filtrerat vatten under alla förhållanden erhålles, så bör ofvan

gjorda iakttagelse föranleda till den praktiska tillämpning, att nya filtra icke tagas i bruk vid tider då åvattnets bakteriehalt är hög.

Att med full säkerhet afgöra när detta är fallet förblir dock omöjligt sålänge en fortlöpande daglig undersökning af vattnet saknas. Emellertid torde dock redan nu med en viss grad af sannolikhet några slutsatser kunna dragas beträffande de tidpunkter då åvattnet har att uppvisa en stor bakteriehalt.

A priori vore man böjd att antaga att bakteriehalten skulle ökas under den varma årstiden, då åvattnets temperatur stiger och åter minskas under den kalla årstiden då temperaturen sjunker. Ett flyktigt ögonkast på kolumn 3 och 4 å tabellen I visar emellertid på ett öfvertygande sätt, att något sådant samband mellan vattnets temperatur och dess bakteriehalt icke förefinnes.

En annan möjlighet vore att växlingarne i åvattnets bakteriehalt ginge parallellt med vattenståndets i ån af snösmältning och nederbörd betingade stigande och fallande. Åtminstone tala annorstädes, t. ex. i Kristiania gjorda iakttagelser för ett dylikt förhållande. I själfva värket synes det också ganska antagligt att vattnet, som vid de antydda tillfällena i rikligare mängd rinner till ån, skall från den mark, öfver hvilken det flyter fram, rycka med sig där befintliga bakterier.

De för en dylik jämförelse nödiga uppgifterna om nederbörden å Vanda ås vattenområde hafva emellertid icke stått mig till buds och jag har därför fått nöja mig med blott de anteckningar öfver åns dagliga vattenstånd, som å pumpvärkets föras. Härvid är dock att komma i håg att nederbörden och vattenståndet i ån ingalunda med nödvändighet behöfva gå parallellt med hvarandra.

För lättare jämförelses skull har jag å bilagde grafiska tabell III med svart uppdragit kurvan för åns dagliga vattenstånd och med rött kurvan för åvattnets bakteriehalt.

En blick på denna tabell visar att i regeln ett lågt vattenstånd sammanfaller med en ringa bakteriehalt; detta helt och hållet oberoende af årstiderna. Vidare visar det sig, att den betydliga stegringen i åns vattenstånd under våren vid snösmältnings och islossningstiden i regeln är förbunden med en större bakterierikedom. Dock förekom under denna tid vid ett par tillfällen äfven en ringa bakteriehalt hos vattnet.

Vid det under sensommaren och hösten flerfaldiga gånger af de då inträffade regnen föranledda stigandet af vattenståndet förekomma äfven, isynnerhet vid de tillfällen då analyserna i det närmaste sammanfalla med vattnets högsta stånd, tydligt utpräglade stegringar i åvattnets bakteriehalt. Vid de tillfällen däremot, då under en period af högre vattenstånd analyserna icke sammanfalla med tiden för det högsta vattenståndet äro stegringarne i bakteriehalten mindre tydligt utpräglade eller, kanske rättare sagt, blott antydda.

Ehuru det naturligtvis måste blifva fortsatta undersökningar förbehållet

att konstatera huru härmed de facto förhåller sig, så torde man redan nu med en stor grad af sannolikhet kunna antaga att ett högre vattenstånd i regeln är förbundet med en större bakteriehalt och ett lågt vattenstånd med en ringa bakteriehalt.

Af detta torde den praktiska slutsats kunna dragas att man, då vattenståndet i ån är högt, bör undvika att taga nya filtra i bruk.

Hvad slutligen beträffar de förändringar af vattnets bakteriehalt som kunnat uppkomma vid vattnets passerande genom ledningsrören, så visar en jämförelse mellan kolumn 7 och 10 å tabell I att det i staden tagna profvets bakteriehalt i regeln är något större än det direkt från renvattenbrunnen tagna profvets. Denna tillökning är dock öfverhufvudtaget så ringa att den ej förtjänar något beaktande. Endast vid följande tillfällen förekom en anmärkningsvärd olikhet mellan bakteriehalten hos profven af det filtrerade vattnet från Gammelstaden och från Patologiska Institutet.

Antal kolonier i 1 kubikcentim. vatten.

	Från Gammelstaden.	Patologiska Institutet.
$19/1$	103	993
$5/11$	3,293	595
$12/11$	2,694	512

Huruvida orsaken till dessa olikheter är att söka i tillfälliga förändringar af vattenströmningen i de till Patologiska Institutet ledande vattenledningsrören eller i andra omständigheter låter sig icke med säkerhet afgöra.

Det omdöme, som på grund af de af mig utförda undersökningarne af vattnet med full visshet kan fällas om dettas bakteriologiska beskaffenhet är följande: *det af vattenledningen levererade filtrerade vattnet är under en stor del af året af tillfredsställande ringa bakteriehalt. Endast vid de tillfällen då det öfverhufvudtaget på bakterier fattiga åvattnet är rikt på sådana, inträffar det upprepade gånger att det filtrerade vattnets bakteriehalt är otillåtligt stor.*

Då detta helt och hållet är beroende på en otillfredsställande filtrering, så framgår häraf den öfverhängande faran, att om vid dylika tillfällen för menskian patogena bakterier af ett eller annat slag inkomma i Vanda ås vatten, dessa skola kunna passera genom filtra och sålunda med vattenledningsvattnet tillföras alla dettas konsumenter.

Ehuru visserligen inga fakta föreligga, som skulle tala för att hittills något sådant inträffat, så är man dock ej berättigad att ensamt på grund däraf förneka en sådan möjlighet, då ju det faktum att Vanda å under en stor del af sitt lopp flyter genom bebodda trakter ingalunda får förbises och af de gjorda undersökningarne med all sannolikhet framgår att det i sig själfv bakteriefattiga åvattnet i regeln innehåller en riklig bakteriemängd endast vid de tillfällen då vattenståndet i följd af ett rikligare tillflöde af ytvatten stiger.

På grund af alt det anförda synes det mig böra ligga i hälsovårdsnämndens intresse att påyrka vidtagandet af åtgärder för en under alla förhållanden fullt tillfredsställande filtrering af vattenledningsvattnet.

Helsingfors den 29 januari 1890.

Vilh. Sucksdorff.

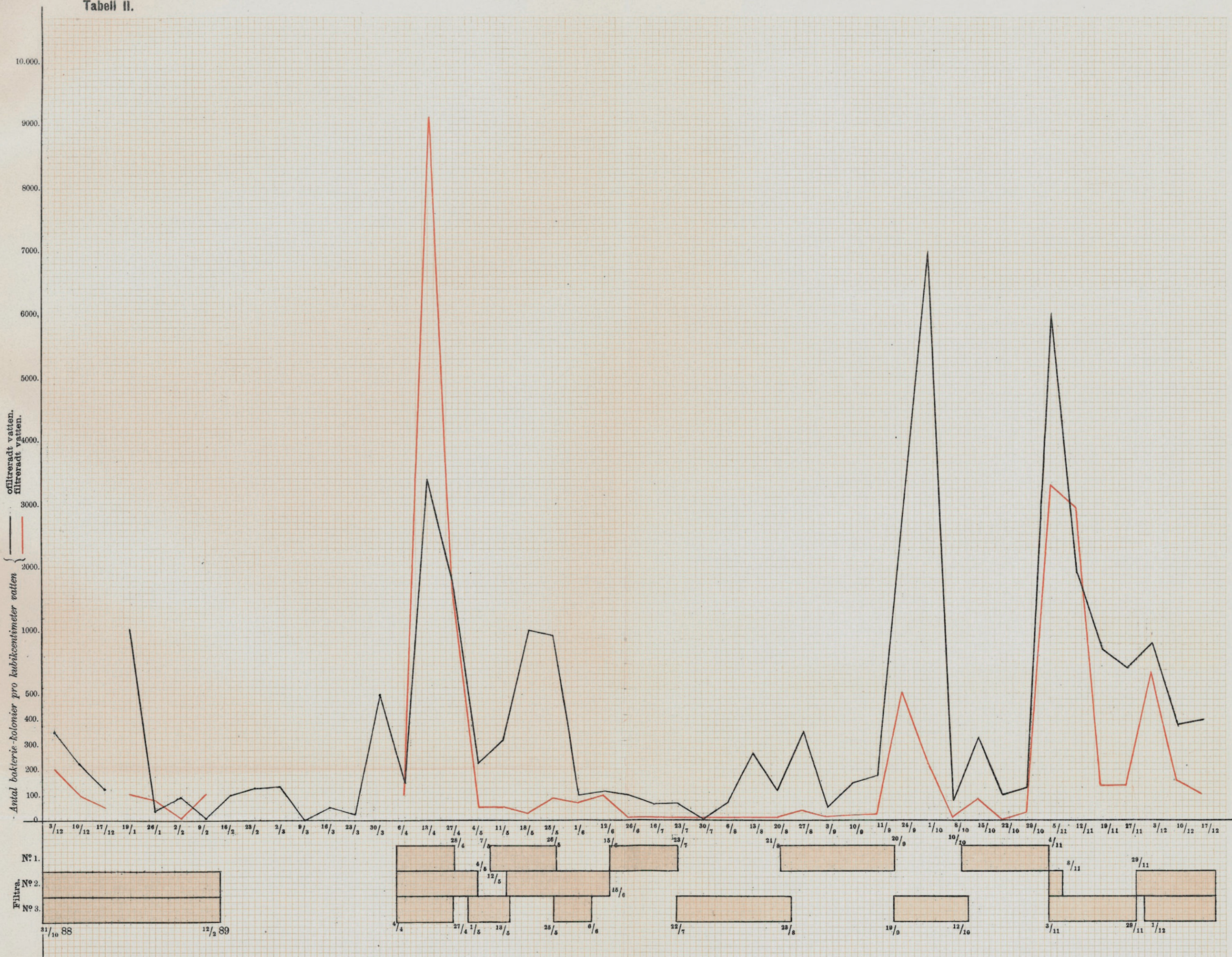

Tabell I.

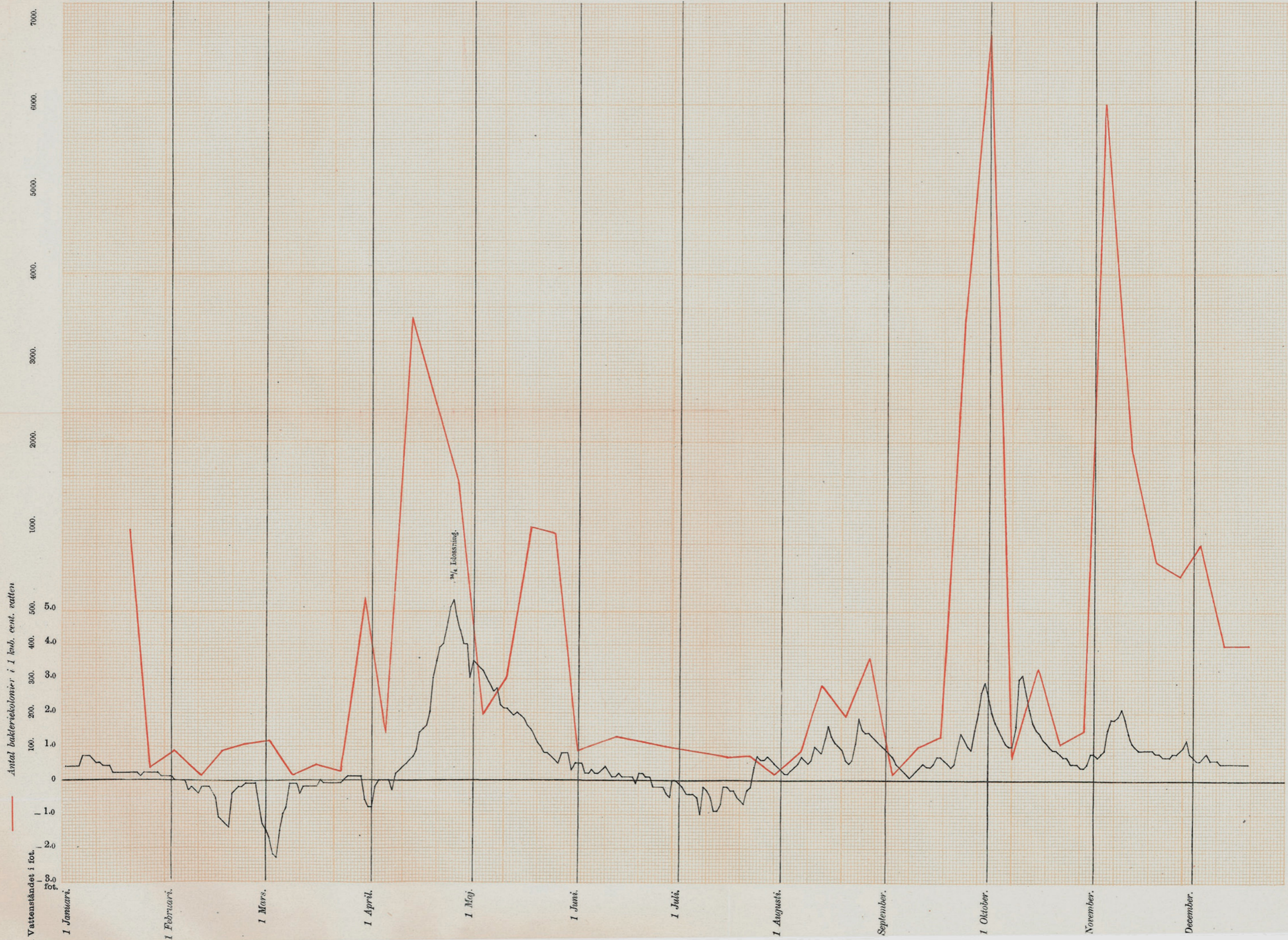
Tiden då vattenprofvet togs.	Ofiltrerad vatten.				Filtrerad vatten.						I bruk varande filtra och tiden för deras användning.	Anmärkingar.
	Års vattenstånd i fot.	Vattnets temperatur. 0° C.	Antal kolonier i 1 cc.	Anmärkingar.	I Gammelstaden.			I staden.				
					Vattnets temp. 0° C.	Antal kolonier i 1 cc.	Anmärkingar.	Vattnets temp. 0° C.	Antal kolonier i 1 cc.	Anmärkingar.		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
1888 3/12	+ 0.8	0.6	324	Vattenprofven togs från filtra.	0.8	215		8.5	155	} Filtrum 2 & 3 i bruk från 29/10 o. 2/11 1888 till 12/2 1889.	Ån isbelagd d. 2 Nov. 1888.	
10/12	+ 1.5	0.6	181		0.8	103		—	—			
17/12	+ 0.5	0.6	112		0.8	61		7.0	158			
1889 10/1	+ 0.2	0.6	977		0.8	103		4.0	993			
26/1	+ 0.2	0.6	37		0.8	80		5.0	77			
2/2	+ 0.0	0.6	90		0.8	14		3.5	39			
9/2	+ 0.4	0.6	16		0.8	112		4.0	16			
16/2	- 1.2	0.6	88		—	—		2.6	138			
23/2	- 0.1	0.6	106		—	—		3.0	224			
2/3	- 1.7	0.6	118		—	—		4.0	367			
9/3	- 0.1	0.6	19	} Vattenprofven togs från turbinrännan.	—	—		3.5	298	} Filtrum 1, 2, 3 i bruk från 1/4 till 27/4 1889.	} Islossning den 24 April 1889.	
16/3	- 0.2	0.6	51		—	—		3.5	109			
23/3	- 0.1	0.6	28		—	—		4.0	142			
30/3	- 0.6	0.6	578		—	—		3.0	268			
6/4	+ 0.0	0.6	154		—	—		2.5	48			
13/4	+ 0.7	0.8	3,431		} Profven fr. filtr.	0.8	107		2.0			8038
27/4	+ 4.4	4.4	1,739			3.4	1,632		3.0			1511
4/5	+ 3.2	9.6	199			8.4	56		4.0			55
11/5	+ 2.1	12.4	321			12.1	51		3.5			75
18/5	+ 1.5	13.0	1,013			12.2	23		5.0			56
25/5	+ 0.6	17.6	964	16.6		90		8.5	62			
1/6	+ 0.5	21.8	90	20.8		86		8.0	40			
12/6	+ 0.1	20.6	130	19.8		107		10.5	291			
26/6	- 0.2	20.4	106	20.0		2		14.8	12			
16/7	- 0.3	18.8	69	17.8		6		13.2	142			
23/7	- 0.2	18.4	75	17.6	6		12.0	30				
30/7	+ 0.5	20.7	19	20.4	5		14.0	46				
6/8	+ 0.5	19.8	89	19.4	8		—	—				
13/8	+ 0.8	18.0	284	17.8	14		—	—				
20/8	+ 0.6	16.8	138	16.6	15		15.6	252				
27/8	+ 1.4	15.5	360	15.2	41		14.0	33				
3/9	+ 0.7	15.3	44	14.8	2		14.5	2				
10/9	+ 0.3	15.1	101	14.8	2		13.0	6				
17/9	+ 0.7	8.4	133	9.2	16		14.0	10				
24/9	+ 1.2	9.8	3,399	9.8	494		13.6	200				
1/10	+ 2.5	11.2	7,026	11.0	218		13.0	335				
8/10	+ 1.0	11.8	73	11.8	13		13.0	136				
15/10	+ 1.5	11.2	334	11.4	78	} Från kranen i pump-huset.	13.0	88				
22/10	+ 0.8	7.0	109	6.6	10			11.5	43			
29/10	+ 0.4	1.4	148	1.4	22			12.0	22			
5/11	+ 1.5	3.0	6,045	3.0	3,293		9.5	595				
12/11	+ 1.1	1.8	1,875	2.0	2,694		10.0	512				
19/11	+ 0.9	1.8	845	1.6	136		7.0	176				
27/11	+ 0.9	3.2	728	3.1	132		8.5	103				
3/12	+ 0.6	0.7	889	0.2	666		9.0	452				
10/12	+ 0.5	0.6	393	0.8	148		5.8	170				
17/12	+ 0.5	0.8	408	0.8	108		6.5	38				

Tabell II.

Tabell III.

*Yttrande i fråga om afstående af mark till
utvidgning af härvarande bangård.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 13 Februari 1890.

№ 103.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Uti en genom Magistraten till Stadsfullmäktige öfversänd skrifvelse af den 16 November 1889 har Jernvägsstyrelsen ej mindre anhållit om Fullmäktiges samtycke till att, i och för utvidgning af härvarande bangård, måtte få utfyllas en del af Tölövikens till den utsträckning en bifogad plankarta utvisade, än med tillkännagifvande att statsjernvägarne, för en ifrågasatt förändrad anordning af bangården hvartill förslag redan vore uppgjort, framdeles blefve i behof af staden tillhöriga tomten N:o 13 i kvarteret N:o 99 Hillern samt området mellan Gasverkets tomt i vester och statsjernvägarne område i öster äfvensom en del af den till år 1898 utarrenderade villan Hagasund, förfrågat sig huruvida och på hvilka villkor staden vore villig att, då sagda förslag komme att genomföras, till Jernvägsstyrelsen afstå dessa områden, den till villan Hagasund hörande marken dock först efter arrendetidens utgång. Tillika har Jernvägsstyrelsen anhållit om upplysning för huru lång tid framåt det af staden betingade priset blefve gällande.

I sammanhang med detta ärende förekom hos Stadsfullmäktige till behandling en, likaledes genom Magistraten insänd, af åtskillige innehafvare af villor i Tölö trakten insänd skrift, hvori, med anledning af Jernvägsstyrelsens ofvanomförmälda framställning om tillstånd till utfyllande af en del af Tölövikens, anhålles att Stadsfullmäktige måtte vid beviljandet af nämnda tillstånd fästa såsom villkor att den återstående delen af Tölö viken borde genom Jernvägsstyrelsens försorg uppmuddras till ett djup som af Stadsfullmäktige skulle bestämmas, hvilken anhållan föranledts af sökandenes farhoga för att den grunda viken eljes komme att, sedan vattenmängden genom den afsedda utfyllningen i betydlig mån minskats, genom det nästan stillastående vattnet och den mängd orenlighet som från kringliggande trakt tillfördes detsamma, blifva i sanitärt afseende vådlig för dem som bodde i vikens närhet.

Begge dessa ärenden blefvo af Stadsfullmäktige den 10 December 1889 remitterade till kammaren, som erhöi i uppdrag att värdera de områden, hvilka uti Jernvägsstyrelsens ofvanberörda skrifvelse äsyftades, samt derå med utlåtande i saken till Fullmäktige inkomma.

Innan vidare tillgjordes, ansåg sig Drätselkammaren böra inhemta Stadsingenjörens yttrande öfver möjligheten och lämpligheten af att för den ifrågasatta utvidgningen af bangården afstå ofvanberörda områden samt angående de vilkor som dervid borde från stadens sida fästas. Uti skrifvelse af den 30 December 1889, som närslutes, har Stadsingenjören yttrat sig härom. Stadsingenjören framhåller att, såsom Jernvägsstyrelsen uti dess skrifvelse antydt, en ändamålsenlig utvidgning af härvarande bangård tvifvelsutän vore för staden af synnerligt stor vikt, samt att äfven Stadsingenjören hade den åsigten att till denna utvidgning lämpligast kunde användas den sumpiga, onyttiga och osunda Tölövikens, sedan af densamma genom utfyllning bildats fast mark. Staden borde derföre på allt sätt tillmötesgå Jernvägsstyrelsens uti detta afseende uttalade afsigt. Såsom vilkor vid upplåtandet af det vattenbetäckta området, hvilket Stadsingenjören ansett böra ske utan ersättning, har Stadsingenjören föreslagit att, emedan utfyllningen komme att sträcka sig långt förbi den nuvarande genomfarten uti jernvägsbanken invid Kajsaniemi värdshus och det knappast vore tänkbart att denna öppning, hvilken kunde undvaras såsom genomfart men som hade sin egentliga betydelse genom den cirkulation af vattnet som derigenom möjliggjordes, komme att förlängas genom hela fyllningen, Statsjernvägarne borde, för befrämjande af vattencirkulationen uti den instängda viken, antingen längre norrut anlägga en ny öppning eller utvidga den närmare Djurgårdsstranden befintliga till minst dubbelt så stor som den nu vore. Om det förra alternativet föredroges borde äfven den nya öppningen erhålla en större bredd än den nuvarande norra hade (exempelvis dubbelt så stor). Stadsingenjören har vidare föreslagit att, när staden under sistlidet år genom villan Hagasund (Pehrmaniska området) till Tölö viken anlagt en kostsam kloak af betonrör mellan spontväggar, delvis på pålning, och med mynning af gråsten, Statsjernvägarne skulle, såsom det syntes vara billigt, utföra och bekosta förlängning af denna kloak genom den nya fyllningen och, då kloaken icke torde kunna bli sjelfrenande, framdeles äfven sörja för dess renhållning; äfvensom att, om vid utfyllningens verkställande bankar af det gyttjiga bottnet uppstege eller viken annars häraf uppgrundades, muddring skulle af Statsjernvägarne utföras på sådant sätt och till det djup att bottnet öfverallt, intill den fasta stranden utanför villan Hagasund och den nya jernvägsbanken, komme att äfven vid lägsta vattenstånd ligga någon fot under vattnet.

Beträffande det område af villan Hagasund, om hvars förvärfvande för Statsjernvägarne räknat Jernvägsstyrelsen väckt fråga, har Stadsingenjören ansett något hinder för dess afstående efter utgången af arrendetiden icke förefinnas, när de vilkor på hvilka staden komme att återtaga nämnda lägenhet och öfvertaga derå uppförda byggnader, utom de som finnas å det Pehrmaniska området och i fråga om hvilka staden ej hade några skyldigheter, vore på förhand bestämda. Likaså har Stadsingenjören funnit det vara möjligt att åt Statsjernvägarne öfverlåta området mellan Gasverket och jernvägen, hvilket område till ena hälften innehades på arrende af Gaslysningsaktiebolaget och till andra hälften disponerades af stadens Byggnadskontor såsom materialupplagsplats, äfvensom den af Byggnadskontoret såsom material- och redskapsdepot begagnade tomtens N:o 13 vid Gasverksgatan i kvarteret Hillern. För den händelse att den af gasverket

disponerade marken komme att före arrendetidens utgång tagas i anspråk, förutsattes likväl att gasverket skulle af Statsjernvägarne erhålla skäligen vederlag. För en måhända framdeles nödig blifvande utvidgning af gasverket kunde, enligt Stadsingenjörens förmenande, utrymme ändock beredas genom anläggningarnes fördelning på tvenne från hvarandra skilda platser, och för stadens materialgårdar kunde anvisas annan disponibel plats, som borde utses någonstädes invid den blifvande hamnbanan. Ehuru väl öfverflyttningen från materialgårdarne kunde ske småningom i den mon materialförrådet förnyades och arbetsredskapen eljest vid begagnande transporterades, medförde dock den slutliga utrymningen i hvarje händelse kostnader, som borde drabba Statsjernvägarne.

Angående slutligen den af särskilda villaegare gjorda framställningen om upp-
muddring af Tölövikens, har Stadsingenjören endast hänvisat till sitt tidigare uttalande om åtgärder för vikens öppenhållande.

Efter det kammaren fått emottaga nu omförmälda yttrande, förordnade Drätselkammaren till värdering af de för Statsjernvägarne räknade begärda områdena, och utsåg kammaren härtill tre af dess ledamöter jemte Stadsingenjören. Instrument öfver denna förrättning har sedermera till kammaren aflemnats och bifogas härjemte.

Synemännen hafva uti nämnda instrument hänfört de ifrågakommande områdena till trenne skilda grupper, bestående:

Grupp I af *a*) tomten N:o 13 vid Gasverksgatan i kvarteret N:o 99 Hillern, begagnad såsom materialgård för stadens Byggnadskontors behof; *b*) ett område begränsadt i norr och öster af jernvägens mark, i söder af Gasverksgatan samt i vester af kvarteret N:o 103 Gasverket, af hvilket område den nordvestra delen begagnas af Gasverket och den sydvestra af Byggnadskontoret samt den östra delen utgöres af en öppen väg mellan föregående delar och jernvägen; *c*) den mellan förenämnda tomt och område liggande delen af Gasverksgatan; och slutligen *d*) af en å gällande stadsplan upptagen namnlös gata mellan kvarteret N:o 99 och jernvägens område.

Grupp II af södra delen utaf villan Hagasund, innefattande den s. k. Pehrman-ska ångsågen; samt

Grupp III af Tölövikens södra del.

Ehuru väl synemännen ansett de skilda delarne af den uti grupp I ingående marken hafva olika värden, beroende af den nuvarande dispositionen, har dock hos synemännen den åsigten gjort sig gällande att marken borde åsättas ett gemensamt värde samt att detta, med hänsyn till att bangårdens ändamålsenliga utvidgning vore för staden af stor vikt, borde bestämmas så lågt att detsamma endast motsvarade den direkta förlust staden hade af att afstå marken i fråga. På grund häraf hafva synemännen uppskattat marken till 3 mark per kvadratfot, hvarförutom Statsjernvägarne ansetts böra ersätta staden kostnaden för bortflyttning af Byggnadskontorets materialförråd, hvilken kostnad vore beroende af förrådets storlek vid flyttningstiden, den nya materialgårdens läge m. fl. omständigheter och derföre icke nu kunde till beloppet närmare bestämmas. För öfrigt framhölls af synemännen att, för undvikande af störingar uti Byggnadskontorets ar-

beten och andra olägenheter, afträddandet af materialgårdarne ej borde ske tidigare än ett år efter det beslut om deras afstående blifvit fattadt.

Vidkommande den grupp II bildade delen af villan Hagasunds område hafva synemännen uttalat sig för en något förändrad begränsning af detta område. Den af Jernvägsstyrelsen bifogade plankartan utvisade nemligen att afsigten vore att för statsjernvägarnes räkning erhålla så stor del af villan att ej blott den höga backe, på hvilken hufvudbyggnaden stode, omgifven af terrasser, gångar och planteringar, blefve afskuren omedelbart invid denna byggnad, utan äfven villans inkörspport och den derifrån ledande uppfartsvägen komme att afskiljas. En sådan styckning af villan skulle emellertid, enligt synemännens åsigt, förstöra den för staden dyrbara lägenheten, utan att, såvidt af plankartan kunde bedömas, detta syntes i jernvägens intresse vara absolut nödvändigt. Synemännen hafva derföre föreslagit att den tilltänkta utvidgningen åt detta håll skulle så mycket inskränkas att begränsningen komme att utgöras: i sydost af en rät linje, utgående vid chaussén 28 fot söderom villans södra portstolpe, på c:a 95 fots afstånd från hufvudbyggnadens sydöstra hörn samt i nordost af en linje dragen i det närmaste parallell med byggnadens längdriktning på ett afstånd af c:a 140 fot från densamma, tills den råkade den förstnämnda linjen. I norr skulle gränsen sammanfalla med den som angifves å Jernvägsstyrelsens karta. Utgående från den förutsättningen att staden, för den händelse ifrågavarande mark ej skulle behöfts för bangården, skulle der anvisat upplagsplatser, af hvilka stort behof förefunnes, hafva synemännen, ehuru väl de ansett för säkert att upplagsplatserne här skulle genom sitt fördelaktiga läge komma att inbringa staden större hyror än exempelvis brädgårdarne i Sörnäs, för hvilka erlades omkring 1 penni per kvadratfot i årligt arrende, uppskattat marken endast efter nästnämnda beräkningsgrund eller sålunda att sagda arrendebelopp kapitaliserats efter fem procent, hvarigenom erhållits ett värde af 20 penni per kvadratfot. Denna låga värdering har föranledts af samma hänsyn som bestämt den låga uppskattningen af marken uti grupp I.

Hvad slutligen angår det till grupp III hänfödda området eller södra delen af Tölöviken, hafva synemännen derom yttrat att detsamma, ehuru vattenbetäckt, ingalunda vore värdelöst för staden, ity att denna del af viken säkerligen framdeles, då staden utvidgades åt Tölötrakten, skulle komma att igenfyllas och användas till åtskilliga ändamål, likasom fallet varit med den numera igenfyllda vik, som för mindre än en mansålder tillbaka sträckte sig ända upp till Fabiansgatan vid kappelplanaden. Som emellertid denna landvinning blefve förenad med dryga kostnader och med förevarande värdering afsetts endast att konstatera värdet af åsyftade område i dess närvarande skick, ansågo synemännen något pris ej böra åsättas viken, utan föreslogo att detta område afgiftsfritt skulle till Statsjernvägarne afstås under de förbehåll som Stadsingenjörens ofvan relaterade yttrande innehåller. Synemännen hafva tillika påpekat hurusom frågan om igenfyllandet af Tölöviken och de dispositioner som komme att företagas med den nuvarande jernvägsbanken stode i nära samband med det länge hysta önskningsmålet om anläggningen af en gångbana längs banken; och som det alltid måste blifva vanskligt för staden att, om ock Jernvägsstyrelsen dertill gäfvade sitt samtycke, sjelf anlägga och under-

hålla en sådan gångbana på jernvägens mark, omedelbart invid denna lifligt trafikerade bandel, hafva synemännen trott det ej kunna anses obilligt om staden vid afståendet af viken skulle fästa det vilkor att Statsjernvägarne inom de närmaste åren borde anlägga ifrågavarande gångbana, utgående från Kajsaniemi park invid värdshuset derstädes till Djurgårdsvillan N:o 14.

Vid pröfningen af den sålunda försiggångna värderingen har Drätselkammaren ansett sig böra i allo godkänna de åsatta värdena. Särskildt finner kammaren det för området uti grupp I föreslagna priset vara afpassadt så att detsamma, ehuru ingalunda motsvarande markens verkliga värde, kan antagas skola betäcka den förlust i påräknad inkomst som tillskyndas staden genom nödvändigheten att till materialgårdar för Byggnadskontorets behof använda andra tomter, hvilka annars kunnat försäljas. Likaså anser kammaren den af synemännen för grupp II gjorda jernförelsen med upplagsplatserne i Sörnäs gifva en passande måttstock för fastställande af minsta värdet för den till villan Hagasund hörande mark, som Statsjernvägarne önskat förvärfva sig. Vid hvardera värderingen har sålunda all möjlig hänsyn tagits till den fördel staden kan hafva af bangårdens tidsenliga utvidgning; och torde väl i sjelfva verket icke kunna påstås annat än att uppskattningen utfallit synnerligen låg i förhållande till de priser som mark med samma eller någotsånär enahanda belägenhet i vanliga fall betingat sig, vare sig försäljningen skett af staden eller af enskilda personer.

Att staden bör såsom vilkor för afstående af de nuvarande materialgårdarne uppställa skyldighet för Statsjernvägarne att godtgöra staden kostnaden för flyttning af stadens förråd af materialier och arbetsredskap till annan plats, som kan för ändamålet utses, anser kammaren, i likhet med synemännen, vara sjelffallet. Ehuru väl utgifterna för en sådan flyttning, såsom synemännen anmärkt, är beroende af hvarjehanda tillfälliga omständigheter och därför svår att på förhand med säkerhet beräkna, har kammaren dock trott att en uppgift å det högsta belopp, hvartill nämnda utgifter kunde antagas stiga, borde meddelas för att tjena Jernvägsstyrelsen till ledning vid kalkylerandet af kostnaderna för den ifrågasatta utvidgningen af bangården. Kammaren har derfore, med biträde af Stadsingeniören, i detta afseende verkställt en approximativ beräkning, såsom resultat hvaraf framgått följande poster:

för flyttning af å materialgården befintliga skjul*)	14,000: —
för inhägnande af den nya materialgården	6,000: —
för densammas planering samt för inledande af vatten	5,000: —
rena flyttningskostnader för material och redskap	10,000: —
	Summa <i>Fmg.</i> 35,000; —

Då det af Gasverket disponerade, till kvarteret N:o 103 gränsande området ej är utarrenderadt på någon viss tid utan blott tills vidare, behöfver något sådant vederlag för arrendeaftalets förtidiga upphäfvande, som Stadsingeniören uti sitt yttrande antydt, icke ifrågakomma.

*) Taken gå vid flyttningen förlorade.

Den af synemännen föreslagna begränsningen för det område af villan Hagasund, som, vid arrendetidens utgång, kunde öfverlätas åt Statsjernvägarne, anser kammaren vara väl motiverad och får derföre tillstyrka godkännande af synemännens förslag i denna del. Den föreslagna gränsen finnes med rödt utmärkt å här bilagda kartaeskiss.

Drätselkammaren får äfven, på af synemännen anförda skäl, biträda desses förslag att den vattenbetäckta södra delen af Tölövikens område afstås åt Statsjernvägarne afstås utan ersättning, men med skyldighet för jernvägen att ej mindre bekosta den nyligen genom villan Hagasund anlagda kloakens förlängning genom den blifvande utfyllningen och för framtiden öfvertaga kloakens renhållning, än, för befrämjande af vattencirkulationen i den återstående delen af Tölövikens område, låta i stället för den nuvarande södra öppningen i jernvägsbanken invid Kajaniemi världshus antingen längre norrut anlägga en ny, tillräckligt bred, genomfart eller ock utvidga den nuvarande norra genomfarten till dubbelt större bredd. Vidtagandet af en dylik åtgärd för åstadkommande af vattencirkulation är så mycket mera af behovet påkalladt som det vid af Byggnadskontoret, enligt Kammarrens uppdrag, under senare hälften af sistlidne Januari månad föranstaltade dagliga observationer, enligt bilagd sammanställning, visat sig att vattnet uti Tölövikens område äfven för närvarande är fullkomligt stillastående. Vidare borde Statsjernvägarne åläggas skyldighet att genom muddring låta bortskaffa till följd af utfyllningen möjligen uppkommande bankar eller uppgründningar invid den nya stranden.

Slutligen får Drätselkammaren förena sig om det af synemännen framställda förslaget att vid medgifvandet af tillstånd till utfyllning af ifrågavarande del af Tölövikens område skulle fästas det vilkor att Statsjernvägarne skulle på sin bekostnad inrätta och underhålla en gångbana längs jernvägsbanken, för förmedlande af trafiken mellan Kajaniemi park och Djurgårdsvillorna. Behovet af en dylik kommunikationsväg har redan länge gjort sig känt och blir i den mon Djurgårdsvillorna bebyggas allt mera kämbart. Drätselkammaren har äfven tidigare hos Jernvägsstyrelsen förfrågat sig angående möjligheten för staden att sjelf få anlägga sagda gångbana; och har i anledning häraf från Jernvägsstyrelsen meddelats att detta under vissa i sådant afseende uppställda vilkor kunde få ske. Ett projekt till en sådan gångbana har äfven derefter af Byggnadskontoret utarbetats. Såsom synemännen påpekat, blir det emellertid, med afseende å den lifliga jernvägstrafik som redan förekommer å denna bansträcka och hvilken helt säkert skall, i den mon jernvägsnätet i det inre landet utgrenar sig, allt mera tilltaga, vanskligt för staden att sjelf bygga och underhålla ifrågavarande gångbana, utan att dervid komma i kollision med något jernvägens intresse. Deremot synes gångbanan lämpligen kunna af Jernvägsstyrelsen utföras i sammanhang med de nu förestående fyllningsarbetena i Tölö viken samt derefter underhållas på samma gång som det öfver banken dragna jernvägs-spåret, utan synnerligen nämnvärda extra kostnader. Ett härom från stadens sida gjordt förbehåll torde icke kunna anses obilligt, då staden, i så hög grad som enligt Drätselkammarens förslag komme att ske, visat tillmötesgående i fråga om afstående af mark för bangårdens utvidgning. Såsom den tidpunkt vid hvilken gångbanan borde vara färdig att upplätas till begagnande får Kammarren föreslå 1891 års utgång.

Vidkommande Jernvägsstyrelsens förfrågan för huru lång tid det af staden nu betingade priset för de områden, hvilka ej af Statsjernvägarne omedelbart toges i besittning, blefve gällande, anser sig Drätselkammaren böra hemställa att de värden som åsatts dessa områden måtte förklaras vara för staden bindande till 1891 års utgång, före hvilken tid alltså definitivt öfverenskommelse om markens afträdande borde af Jernvägsstyrelsen träffas med stadsmyndigheterna.

Öfver den af en del villainnehafvare i Tölötrakten hos Stadsfullmäktige gjorda framställningen om utförande af muddring i Tölövikens genom Statsjernvägarne försorg påkallas, med afseende å hvad Kammaren i sådant syfte redan föreslagit, intet särskildt utlåtande.

På grund af hvad sålunda anförts får Drätselkammaren vördsamt hemställa att Stadsfullmäktige måtte såsom svar å Jernvägsstyrelsens skrifvelse i ärendet meddela:

att Stadsfullmäktige samtycka till utfyllning, genom Jernvägsstyrelsens försorg, af så stor del af Tölövikens som den Jernvägsstyrelsens skrifvelse bilagda kartan utvisar samt åt Statsjernvägarne afstå det vattenbetäckta området, der utfyllningen skall ske, utan ersättning, men med skyldighet för Statsjernvägarne att ej mindre låta utföra häraf påkallad förlängning af af den nyligen anlagda kloaken genom villan Hagasund och för framtiden sörja för densammans renhållning utan ock vidtaga de uti Stadsingenjörens ofvan relaterade yttrande föreslagna åtgärder för befrämjande af vatten-cirkulationen i Tölövikens samt till förekommande af dess uppgöring genom det der nedlagda fyllningsmaterialet, hvarutom vid meddelandet af tillstånd till utfyllningen fästes det vilkor att en gångbana längs jernvägs-banken öfver Tölövikens från Kajsaniemi park till Djurgårdsvillan N:o 14 bör på Statsjernvägarne bekostnad anläggas och innan utgången af år 1891 till allmänt begagnande upplåtas äfvensom derefter af Statsjernvägarne underhållas;

att Stadsfullmäktige äro villige att, såframt definitivt aftal derom före utgången af år 1891 träffas med stadsmyndigheterna, i och för utvidgning af härvarande bangård, ett år efter det uppgörelsen skett, upplåta tomten N:o 13 i kvarteret N:o 99 Hillern jemte det staden tillhöriga området mellan Gasverkets tomt och jernvägens mark äfvensom till sagda område stötande gatuandelar, efter ett enhetspris af tre mark per kvadratfot samt med skyldighet för Statsjernvägarne att med, förslagsvis, högst 35,000 mark ersätta staden för bortflyttningen af Byggnadskontorets här befintliga materialgårdar; äfvensom slutligen

att för samma ändamål jemväl södra delen af villan Hagasunds område, med sådan begränsning som bilagda kartaeskiss utvisar, kan få, efter den nuvarande arrendetidens utgång, af Statsjernvägarne öfvertagas med full eganderätt emot en löseskilling beräknad efter 20 penni per kvadrat-

fort, under förbehåll dock att äfven härom definitivt aftal träffas med stadsmyndigheterna innan nästkommande år 1891 tilländagått.

Ytterst bör Kammaren anmäla, att af dess ledamöter Herrar Frosterus och Moring, såsom anställda i Statsjernvägarnes tjenst, icke deltagit uti pröfningen af de föreslagna värdena för den mark, om hvilken här är fråga.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

Utskottsbetänkande angående fördelningen af Helsingfors utminuterings aktie bolags vinstmedel.

Jemte skrifvelse af den 18 sistlidne mars har Magistraten till Stadsfullmäktige öfverlemnad Helsingfors utminuterings aktie bolags anmälan derom, att bolaget till drätselkontoret levererat den, efter afdrag af sex procents dividend å aktiekapitalet, behållna vinsten af bolagets rörelse under år 1889 med 47,573 mark 85 penni för att af Stadsfullmäktige disponeras.

I anledning häraf hafva Fullmäktige ått ett af undertecknade bestående utskott öfverlemnad att afgifva utlåtande om fördelningen af ifrågavarande vinstmedel.

Tillika har utskottet fått emottaga följande ansökningar om understöd af sagda medel, nemligen af:

1:o. Bestyrelsen för svenska teatern om minst 6,000 mark för anordnande af folkrepresentationer till nedsatta pris;

2:o. Finska teaterns direktion om minst 4,000 mark för enahanda ändamål;

3:o. Aktiebolaget „Orkesterföreningen i Helsingfors“ om enahanda belopp, 7,000 mark, som bolaget ur vinstmedlen åtnjutit under tilländalupna spelår, och mot samma vilkor som förut;

4:o. Föreningen „Ved åt de fattige“ om 4,000 mark;

5:o. Bestyrelsen för Sörnäs arbetarkök om 1,500 mark dels till utvidgning af anstalten, dels för att utjemna skillnaden mellan föreningens utgifter och inkomster under senaste år;

6:o. Professorskan Sofie Rein, fröknarna Rosina Heikel, Hilda Margelin och Hanna Ingman samt doktorinnan Sofie Qvist ett anslag för inrättandet af ett arbetarkök å Rödbergen enligt bilagdt kostnadsförslag, slutande å 7,500 mark;

7:o. Doktorinnan Sofie Louise Lybeck för upprätthållande i hennes sjukhem härstädes af fyra sjuksängar för obemedlade patienter, företrädesvis „pauvres honteux“, om 5,000 mark;

8:o. Arbetareföreningen om 1,500 mark till bekostande af populära föredrag, 2,000 mark till elementarkurser för arbetare samt 2,000 mark till föreningens allmänna fond såsom bidrag till dess oundgängligaste utgifter;

9:o. Helsingfors allmänna sjuk- och begravningshjelpskassa utan uppgifvet belopp;

10:o. Jernvägs-verkstads-arbetarenes sjuk- och begravningshjelpskassa om något belopp till ökande af dess fond;

11:o. Bestyrelsen för kuranstalten „Turva“ utan att bestämd summa nämnes, hvarhos bestyrelsen anhåller om uppgift, huruvida Fullmäktige vore villige att under några års tid anslå något bestämdt belopp till anstaltens upprätthållande;

12:o. Fängelseföreningen, som, till den del dess ansökning nu är föremål för pröfning, hemställer om ett anslag till befrämjande af föreningens syften i allmänhet; samt

13:o. Mariaföreningen om 2,280 mark till underhåll af dess herbärge för arbetssökande qvinnor.

Af dessa sökande har, bland annat, doktorinnan Lybeck afgifvit redogörelse för det sätt, hvarpå det henne af Fullmäktige år 1889 under redovisningsskyldighet beviljade anslaget användts, äfvensom föreningen Turva, som på sådant vilkor af Fullmäktige år 1889 erhållit anslag af Helsingfors utminuterings aktie bolags vinstmedel, inlemnad sin årsberättelse för senaste år.

Slutligen har det för uppgörande af förslag till försköningsarbeten å observatoriibergen af Stadsfullmäktige nedsatta utskott tillkännagifvit att det af Fullmäktige år 1889 för omordade arbeten beviljade anslag och derutöfver vidpass 4,000 mark, hvilka förskjutits af stadskassan, åtgått att bekosta släpning af fyllnadsmaterial till observatoriibergen; och har utskottet anhållit att omordade, förskottsvis utanordnade belopp måtte af ifrågavarande vinstmedel utgå samt dessutom minst 15,000 mark reserveras för berörda arbeten.

Observatoriibergens försköning.

Vid pröfning af ärendet har utskottet främst funnit förslaget att disponera en del af vinstmedlen för arbeten till observatoriibergens försköning vara värdt beaktande. Utskottet anser sig icke behöfva närmare framhålla de skäl, som tala för att staden snarligen söker att tillgodogöra sig detta område, hvars sunda och tillika centrala läge i förening med den vidsträckt utsigten gör detsamma så synnerligen egnadt för anläggningar, der stadens inneånare af alla stånd och vilkor blefve i tillfälle att i sommarhettan finna behöflig vederqvickelse. I händelse icke fortsättningen och slutförandet af de arbeten, som med stöd af det utaf stadsfullmäktige år 1889 för ändamålet beviljade anslag der redan påbegynts, skall uppskjutas på obestämd tid, torde ifrågavarande medel böra till så stor del som möjligt för saken tagas i anspråk, ty stadens ordinarie budget, som snarligen kommer att i hög grad betungas med utgifter för andra större och nödvändigare arbeten, torde näppeligen kunna belastas äfven med de kostnader, dem omordade arbeten medföra. Utskottet får därför på det varmaste förorda det förslag, som framstälts af utskottet för observatoriibergens försköning, och detta så mycket hellre som de ifrågasatta arbetena äro af den art att de komma icke blott en del eller annan utan nästan alla stadens inneånare till godo.

Folkrepresentationer å teatern.

År 1889 beviljade Stadsfullmäktige åt garantiföreningen för svenska teatern 5,000 mark af utminuterings aktie bolagets vinstmedel mot skyldighet att under spel-

året gifva minst 5 folkrepresentationer, företrädesvis å sön- och helgdagar samt under lämplig årstid, hvarjemte bestämdes, att priset för biljetterna icke finge öfverstiga 75 penni platsen i 2:dra radens fond- och 50 penni i dess sidologer samt 25 penni å tredje raden äfvensom att för biljetter till öfriga delar af salongen en nedsättning i priset af minst 50 % skulle ega rum. Åt finska teatern anslogs för samma ändamål och antal representationer 4,000 mark jemte det biljettpriset utsattes till högst 25 penni för plats å galleriet samt 75 resp. 50 penni för plats å andra raden, hvarhos priset för öfriga platser skulle nedsättas med minst 50 %. Olikheten i anslagens belopp har betingats af teatrarnas olika storlek. — Då ändamålet med omordade anslag, eller att bereda stadens obemedlade befolkning en billig och förädlade rekreation, uppnåtts, får utskottet tillstyrka att åt teatrarna beviljas anslag till enahanda belopp och på samma villkor som sistlidet år. Att likväl öka anslagens storlek, på sätt anhållits, torde icke vara anledning.

Samma skäl, som anförts till förmån för understödet åt teatrarna, tala äfven för att orkesterföreningen icke bör lemnas utan anslag. Föreningen har till beko- stände af de utaf densamma arrangerade folkkonserterna för tiden från den 1 oktober 1889 till den 1 maj 1890 ur vinstmedlen uppburit 7,000 mark, att utgå med 1,000 mark i månaden, mot skyldighet för föreningen att under sagda tid underhålla en god orkester af minst 34 man samt åtminstone en gång i månaden uti en för ändamålet lämplig lokal anordna folkkonserter mot en entrée af högst 25 penni, till hvilka konserter biljetterna borde försäljas främst genom Helsingfors arbetareförening och de sålunda osålda vid ingången. — I betraktande likväl af de betydande belopp, som föreslagits för folkrepresentationer å teatrarna, samt nödvändigheten att skäligen begränsa sammanlagda beloppet af anslagen till förädlade nöjen för den mindre bemedlade befolkningen, så och helst vinstmedlens belopp i år är mindre än senaste år, kan utskottet icke förorda högre understöd åt föreningen för nästa spelår än 5,000 mark, att utgå på samma villkor som senaste anslag.

Föreningen „Ved åt de fattige“ erhöi senaste år 2,000 mark med villkor, att medlen skulle användas såsom rörelsekapital. Beträffande föreningens verksamhet upplyser föreningen, att dess behållning den 1 maj 1889 utgjorde 8,612 mark 90 penni, hvartill komme ett tusental mark i medlemsavgifter; att under sommaren uppköpts ved för 9,740 mark 78 penni så att föreningens totala vedförråd vid vinterns inbrott utgjorde 765 $\frac{1}{4}$ famn; att föreningen deraf dels, till ett medelpris af vidpass 25 % under inköpspriset, försålt, dels ersättningsfritt utdelat 500 famnar; samt att äfven i händelse ett af föreningen hos Helsingfors utskänknings aktie bolag ansökt understöd af 4,000 mark beviljades — hvilket, såsom utskottet har sig bekant, numera skett — föreningen motser en brist i sin budget på 4,000 à 5,000 mark, till hvars betäckande föreningen anhåller att Stadsfullmäktige ville med 4,000 mark ur vinstmedlen bidraga. — Utskottet, som, oakadt begäran, icke erhållit mera exakta uppgifter än dem föreningens ansökning innehåller och därför är nödsakadt att döma efter dessa, kan dock icke komma till samma bekymmersamma resultat beträffande föreningens

Orkesterföreningen.

Föreningen „Ved åt de fattige“.

ställning som sökandene. Äfven om en större del af föreningens vedförråd gratis utdelats, och afdrag göras för förvaltningskostnader m. m., borde föreningen kunna afsluta sin verksamhet för senaste vinter med en behållning för försåld ved af vidpass 4,000 mark, hvartill kommer anslaget från utskänkings aktie bolaget till enahanda belopp, medlemsavgifterna och återstoden af vedförrådet, 150 famnar. Föreningens rörelsekapital den 1 maj 1890 bör alltså vara minst lika stort som samma dag år 1889. Ett ytterligare understöd åt föreningen synes vid sådant förhållande icke vara för föreningen oundgängligen nödvändigt. Då härtill kommer att de föreningen år 1889 tillagda 2,000 mark beviljats föreningen såsom ofvan redan sagts under uttrycklig bestämning att de borde användas till rörelsekapital, hvarhos uttalats den förväntan att föreningen skulle söka att i regeln för föryttrad ved återbekomma inköpspriset, samt äfven utskottet för sin del skulle hålla före föreningen hade ett tillräckligt fält för sin verksamhet jemväl i händelse föreningen åtnöjde sig med att, under bibehållande af sitt rörelsekapital i möjligaste mån oförminskadt, befrämja sina välgörande syftemål genom att i förening med en sparsam gratis utdelning af ved sälja ved i detalj till samma eller en gros priser, för hvilka föreningen köper veden — en anordning, som skulle möjliggöra för föreningen att existera utan årliga understöd af den storlek, föreningen tyckes påräkna — kan utskottet icke undgå att afstyrka föreningens anslagsbegäran.

I sammanhang härmed nödgas utskottet beröra en omständighet, som, efter utskottets förmenande, icke bör lemnas obeaktad vid utgifvandet af ifrågavarande understöd. Utskänkings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel äro icke tillgångar af den art, att de städse eller ens för lång tid framåt kunna med säkerhet påräknas. Tvärtom kan en icke aflägsen och icke heller osannolik ändring af bränvinslagstiftningen bringa denna källa att sina. Emellertid har mången äldre välgörenhetsinrättning, och dertill komma nu nya sådana, vant sig vid att vid uppställandet af sin årsbudget påräkna ett anslag af ofta betydande belopp ur vinstmedlen såsom en säker tillgång, hvars uteblifvande tilläfväntas skulle ställa inrättningens existens allvarsamt i fråga. Det synes vara fara värdt att sålunda alstras behof, hvilka, när anslagen från vinstmedlen en gång tryta, skola söka att blifva tillfredställda genom kraf på stadens ordinarie budget, dem staden icke utan svårighet skall kunna afvisa.

Sådant oaktadt har utskottet icke kunnat underlåta att föreslå bifall till de ansökningar om anslag till arbetarkök, som inlemnats af bestyrelsen för arbetarköket i Sörnäs samt professorskan Rein m. fl. — Den tanke, som ligger till grund för dessa inrättningar, eller att samtidigt med det superiet motarbetas bereda arbetarbefolkningen tillfälle att till skäligt pris erhålla god och varm föda, synes nemligen utskottet vara så riktig och förtjent af framgång, att utskottet icke kunnat undgå att skänka densamma sitt varmaste understöd. Men då utskottet i följd häraf anser sig böra förorda anslag åt Sörnäs arbetarkök till belopp af 1,000 mark och 4,000 mark åt professorskan Rein m. fl. för inrättandet af ett arbetarkök i trakten af Rödbergen, sker detta tillika med fästadt afeende derå att den brist i Sörnäs arbetarköks budget,

Arbetarköken
i Sörnäs och
å Rödbergen.

till hvars betäckande Stadsfullmäktige sålunda, efter utskottets åsigt, borde bidraga, med hänsigt till den korta tid, anstalten varit i verksamhet, äfven vid ändamålsenlig ledning af inrättningen kunnat uppkomma, hvarjemte utskottet emotser att de till ett arbetarkök i trakten af Rödbergen beviljade 4,000 mark skola visa sig förslå till att ej blott uppställa inrättningen utan äfven framgent, utan vidare bidrag från Stadsfullmäktiges sida, hålla den i gång.

Enligt utdrag ur journalen vid fru Lybecks sjukhem hafva de två sjukplatser för pauvres honteux, för hvilka år 1889 ett anslag af 2,000 mark henne beviljats mot skyldighet att till Stadsfullmäktige aflemna berättelse om platsernas begagnande, intill slutet af sistlidne mars månad varit upptagna under tillsammans 526 dagar af personer ur den klass, för hvilken anslaget varit afsedt. — Oaktadt utskottet delar den redan af 1889 års utskott för disposition af vinstmedlen uttalade åsigt, att fru Lybecks sjukhem icke borde ur vinstmedlen understödjas, såsom skäl hvarför utskottet anser sig böra framhålla förnämligast att det syftemål, anslaget skall befrämja, är af den art att närmast böra betjenas af den enskilda välgörenheten, ty lämpligt är väl icke att på sätt som skett ett ganska betydande belopp af vinstmedlen användes till fromma för några få hjälpbehöfvande, anser sig utskottet likväl hufvudsakligast af anledning, att fru Lybecks anstalt äfven år 1889 med vinstmedlen subventionerats, böra föreslå, att detta anslag utgår till samma belopp och på samma villkor som senaste år, hvartill dock, efter utskottets förmenande, bör komma, att de begge friplatserna disponeras af Helsingfors fruntimmersförening. Att likväl, såsom fru Lybeck anhåller, öka anslaget till 5,000 mark för fyra frisängar, afsedda att inrymma jemväl sjuka af arbetareklassen, till stöd hvarför anförts, bland annat, att härvarande fattiggård icke erbjöde nog utrymme för sådana sjuka, torde, efter utskottets förmenande, ej i minsta mån vara påkalladt. Fru Lybeck har för underhållet af tre sjuka ur sagda klass redan af utskänkings aktie bolaget erhållit 3,750 mark, och torde för öfrigt böra ihågkommas, att nu ifrågavarande vinstmedel icke få användas till ändamål, för hvilka fattigvårdsstyrelsen är pliktig att sörja och som därför böra belasta stadens ordinarie budget.

Doktorinnan
Lybecks sjuk-
hem.

Helsingfors Arbetareförenings bestyrelse ansökte redan senaste höst hos Stadsfullmäktige om ett anslag af tillsammans 3,500 mark för anställandet af folkliga föredrag och upprätthållandet af elementarkurser för arbetare, att upptagas i stadens budget, men remitterade Fullmäktige ansökningen att i sammanhang med ärendet om disposition af utminuterings aktie bolagets vinstmedel behandlas. Till denna ansökning har arbetareföreningen nu ytterligare fogat en anhållan om 2,000 mark såsom bidrag till föreningens allmänna fond; och anføres till stöd för sistnämnda begäran att tryckningskostnader och andra för befordrande af föreningens syftemål oundgängligen nödiga utgifter starkt medtagit föreningens tillgångar. — Af utskänkings aktie bolaget har föreningen emellertid redan erhållit 2,000 mark, hvadan alltså ett tillskott af 1,500 mark skulle för först omordade ändamål vidare erfordras. Dessa 1,500 mark torde, efter utskottets förmenande, äfven kunna föreningen beviljas. Något anslag

Helsingfors
Arbetareföre-
ning.

åter till föreningens allmänna fond anser utskottet skäligen icke böra ifrågakomma och det så mycket mindre, som utskottet icke kan finna minsta anledning förefinnas att med medel, som äro afsedda för allmännyttiga ändamål, bekosta en förenings enskilda publikationer.

Helsingfors allmänna sjuk- och begravningskassa. Helsingfors allmänna sjuk- och begravningskassa samt Jernvägs verkstadsarbetarenes enahanda kassa, af hvilka den förra räknar endast 245 delegare och den senare ännu icke erhållit stadfästelse å sina stadgar, äro inrättningar af alltför enskild art för att böra med de äskade anslagen ihågkommas.

Jernvägs verkstads arbetarenes sjuk- och begravningshjelpskassa. Ur den årsberättelse för 1889, som „Turva“ kuranstalt för drinkare bifogat sin ansökning, inhemtas, att anstaltens inkomster för sagda år utgjort 17,566 mark 20 penni, deraf 5,000 erhållits af Helsingfors Stadsfullmäktige, 6,000 mark af utskänkings aktie bolaget härstädes samt 1,500 mark af Stadsfullmäktige i Viborg äfvensom 700 mark utgjorts af inträdesavgifter samt resten förnämligast af frivilliga gåfvor och ett lån på 3,025 mark 54 penni, hvarjemte utgifterna för anstalten uppgått till 17,376 mark 97 penni. I ansökningen till Stadsfullmäktige upplyser bestyrelsen att i anstalten varit intagna 21 personer, af hvilka 17 qvarstå. Af omordade 21 alumner voro 11 från Helsingfors — af dessa 6 med hemortsrätt härstädes — och från det öfriga Nyland endast en. — Med beaktande af det välsignelserika i anstaltens verksamhet tror sig utskottet böra förorda ett anslag åt anstalten af samma belopp som senaste år eller 5,000 mark att utgå på enahanda vilkor som tidigare eller mot skyldighet att å anstalten bereda plats för minst 5 medlemmar af Helsingfors kommun, af hvilka de, som af Fattigvårdsstyrelsen intygas vara medellösa, böra i anstalten kostnadsfritt underhållas. Deremot torde Stadsfullmäktige sjelffallet icke, såsom anstalten åstundat, kunna binda sig genom något löfte om årligt understöd åt anstalten. Enär inrättningen äfven i år från Helsingfors utskänkings aktie bolag erhållit ett så betydande anslag som 6,000 mark, emotser utskottet för öfrigt, att de föreningen beviljade medlemmen icke helt och hållet åtgå för föreningens behof under året, helst anstalten, af hvars 21 alumner, såsom nämnts, endast 6 äro hemmahörande i Helsingfors, synes böra för framtiden kunna påräkna rikligare understöd från andra orter i landet.

Anstalten „Turva“.

Fängelseföreningen.

Fängelseföreningen anhåller i sin ansökning, som inlemnats till Stadsfullmäktige att i sammanhang med budgeten för 1890 föredragas, om icke allenast 600 mark såsom anslag till föreningens herberge utan ock ett understöd utan uppgifvet belopp för befrämjande af föreningens syften i öfrigt. — Då nämnda anslag af 600 mark redan af Stadsfullmäktige beviljats, samt föreningen af utskänkings aktie bolaget derutöfver erhållit 1,000 mark, torde ansökningen icke böra till vidare åtgärd från Fullmäktiges sida föranleda.

Mariaföreningen.

Af de 2,280 mark, om hvilka Mariaföreningen ansöker, har föreningen redan erhållit 1,500 mark af utskänkings aktie bolaget. Då föreningens herberge, för hvilket understödet begäres och som afser att bereda en tillflykt åt arbetssökande kvinnor från landet vid deras ankomst till Helsingfors, innan de ännu hunnit söka sig verksamhet, synes med framgång hafva fyllt sitt värf, anser utskottet sig böra

understöda föreningens anhållan hos Fullmäktige, i följd hvaraf återstoden af det utaf föreningen begärda anslaget skulle med 800 mark ur ifrågavarande medel utgå.

Öfverskottet af vinstmedlen torde lämpligast användas till samma ändamål som utskottet först förordat eller för arbetena till observatoriibergens försköning.

På anförda skäl får utskottet vördsamt föreslå:

att Stadsfullmäktige ville lemna de af föreningen „Ved åt de fattige“, Arbetareföreningen om bidrag till föreningens allmänna fond, Helsingfors allmänna sjuk- och begravningshjelpskassa, Jernvägs verkstads arbetarenes enahanda kassa samt Fängelseföreningen inlemnade ansökningar utan afseende, men deremot af utminuteringsaktiebolagets till disposition ställda vinstmedel använda:

- 4,000:— a) 4,000 mark till betäckande af förskottsvis gjorda utbetalningar för observatoriibergens försköning samt 15,000 mark till fortsättande af arbetena derstädes efter den plan, Stadsfullmäktige finna godt framdeles fastställa;
- 15,000:—
- 5,000:— b) till svenska teaterns bestyrelse, för anordnande under nästkommande spelår af 5 folkrepresentationer, 5,000 mark, att utgå med 1,000 mark för hvarje föreställning, med vilkor likväl att representationerna gifvas företrädesvis på sön- och helgdagar samt under lämplig årstid äfvensom att biljettprisen icke öfverstiga 75 penni för plats i 2:dra radens fond- och 50 penni i dess sidolager, 25 penni på tredje raden och 50 % af vanliga biljettpriset för öfriga platser i salongen;
- 4,000:— c) åt bestyrelsen för finska teatern för samma ändamål 4,000 mark, med enahanda vilkor som för svenska teatern beträffande representationernas antal och anordning samt biljettprisen i öfrigt, utom att biljettpriset för plats å galleriet bestämmes till 25 penni;
- 5,000:— d) åt aktiebolaget „Orkesterföreningen i Helsingfors“ 5,000 mark för att under tiden från den 1 oktober 1890 till den 1 maj 1891 utbetalas i månatliga rater mot skyldighet för bolaget att under sagda tid underhålla en god orkester af minst 34 man samt minst en gång i månaden uti en för ändamålet lämplig lokal anordna folkkonserter emot en inträdesafgift af högst 25 penni, till hvilka konserter biljetterna böra försäljas främst genom Helsingfors arbetareförening och de sålunda oförsälda vid ingången;
- 1,000:— e) åt bestyrelsen för Sörnäs arbetarkök 1,000 mark;
- 4,000:— f) åt professorskan Rein m. fl. för inrättande af ett arbetarkök i trakten af Rödborgen i ett för allt 4,000 mark;
- 2,000:— g) till fru Lybecks sjukhem 2,000 mark, för upprätthållande derstädes af 2 sjuksängar för paueres honteux, att disponeras efter frun-
- 40,000:—

40,000: —	<i>timmersföreningens bestämmande samt mot skyldighet att till Stadsfullmäktige aflemna berättelse om platsernas begagnande;</i>
1,500: —	<i>h) åt Helsingfors arbetareförening 1,500 mark för underhåll af elementarkurser för arbetare med försummad skolbildning och för anställandet af folkliga föredrag;</i>
5,000: —	<i>i) till anstalten „Turva“ 5,000 mark mot skyldighet att under ett års tid i anstalten bereda plats för minst 5 medlemmar af Helsingfors kommun, utaf hvilka de, som af Fattigvårdsstyrelsen intygas vara medellösa, skola i asylen kostnadsfritt underhållas, samt öfver anstaltens verksamhet till Stadsfullmäktige aflemna årsberättelse hvarom Fattigvårdsstyrelsen bör undfå meddelande;</i>
800: —	<i>k) till Mariaföreningen för underhållet af dess herberge 800 mark; samt</i>
273: 85	<i>att Stadsfullmäktige ville anslå öfverskottet af vinstmedlen lika-</i>
<u>47,573: 85</u>	<i>ledes till försköningsarbeten å observatoriibergen.</i>

Helsingfors, den 21 april 1890.

Th. Wegelius.

K. Antell.
K. A. Nordman.

C. B. Federley.
J. J. Serlachius.

Utskottsbetänkande i fråga om villkoren för uppställandet af elektriska ljusledningar samt anläggandet af spårvägar med elektricitet såsom drifkraft.

Från Drätselkammaren hafva Stadsfullmäktige fått emottaga nedanstående skrifvelse jemte deri åberopade handlingar:

„DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 19 Juli 1889.

N° 165.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Uti en den 20 nysslidne Juni till Drätselkammaren inlemnad, till Stadsfullmäktige stäld skrift, som härjemte biläggas, har Agenten Fritz Wilén anhållit om Stadsfullmäktiges begifvande till af honom tilltänkt anläggning af en centralbelysningsstation för levererande af elektriskt glöd- och båggljus till abonnenter, för användning inom hus samt å gårdsplaner och byggnader; och har Wilén uti en särskild till Kammarern ingifven skrift meddelat, förutom uppgift om stället der stationen vore afsedd att inrättas, följande närmare upplysningar rörande densamma och dess verksamhet:

att de för anläggningen erforderliga ångpannor komme att blifva explosionsfria säkerhetspannor;

att skorstenen skulle förses med verksam gnistsläckare och apparat för aflägsnande af buller;

att ångmaskinerna komme att blifva af modern tystgående typ;

att anläggningen till en början vore afsedd att leverera ström för 1,500 glödlampor å 16 normalljus och 18 bågglampor å 1,200 normalljus;

att, för säkerställande af anläggningens regelbundna drift, utan afbrott i belysningen, ofvannämnda antal lampor komme att fördelas på fyra dynamomaskiner, drifna af tre ångmaskiner och en petroleummotor;

att ledningarne blefve väl isolerade och af en genomskärning varierande från 0,80 till 15 millimeters kopparkärna samt vore afsedda att ledas på och öfver byggnader eller ock, der sådant påfordras, å jernkolonner, hvilka skulle utföras så prydliga och solida att de kunde användas för framdeles möjligen tillkommande båglampor, samt, om sådant af vederbörande påyrkades, flyttas;

att priset för glödlampor om 16 normalljus vore afsedt att utgöra 4,5 penni per lampa i timmen eller Mk 45 per belysningsår om 1000 timmar med rabatt för större antal lampor samt priset för båglampor å 1,200 normalljus Mk 300 per belysningsår af nämnda längd; samt

att Herr Wilén vore villig att i fråga om förevarande belysningsanläggning underkasta sig alla de bestämmelser, som af vederbörande framdeles kunde komma att utfärdas.

Den 29 i samma månad anhöll derpå Hofrådet D. J. Wadén, uti en till Kammaren ingifven skrift, om tillstånd att längs Esplanad-, Alexanders-, Unions-, Fabians- och Glogatorna uppställa gjutjernskolonner af det ungefärliga utseende, som en bilagd teckning utvisade, för att på dem upphänga ledningstrådar för elektriskt ljus ifrån sökandens i staden inrättade elektriska centralbelysningsanstalter.

Begge dessa ansökningar remitterades af Kammaren till Stadsingeniören för erhållande af dennes utlåtande i saken, hvilket utlåtande Stadsingeniören afgaf uti skrifvelse till Kammaren af den 17 innevarande Juli. Häri framhålles, att de af Herr Wilén uti dennes ansökningsskrift lemnade beskrifningarne öfver den af honom tilltänkta centralstationens anordning beträffande beskaffenheten af dervid använda maskiner m. m. ej påkallade någon vidare utläggning, då inrättningen i dessa afseenden vore underkastad gällande författningar. Beträffande de från stationen utgående ledningstrådarne har Stadsingeniören ansett det vara af yttersta vigt att desamma, för förebyggande af olyckshändelser, vore isolerade, och fördenskull föreslagit att trådarne skulle, förrän de komme till användning, undersökas och godkännas samt uppsättningen och användningen af desamma ställas under kontroll af en utaf staden utsedd elektrotekniker. Hvad anginge trådarnes eller kablarnes framdragande har Stadsingeniören uttalat såsom sin åsigt att desamma i regeln borde föras genom kvarteren på kortaste afstånd vinkelrätt öfver gatorna, enär ledningarnes förande längs eller snedt öfver gatorna blefve högst störande, isynnerhet som detta antagligen komme att af de konkurrerande, elektriskt ljus levererande firmorna verkställas på olika sätt. Till afvikelse från denna regel borde i hvarje särskildt fall utverkas Drättselkammarens tillstånd. På samma grunder borde stolpar ej ifrågakomma annorstädes än der dylika ej kunde undvaras och deras användande i hvarje fall göras beroende af Drättselkammarens pröfning.

Då belysningen med elektriskt ljus vore i stark utveckling och dess allmänare införande borde, såvidt möjligt, af stadsmyndigheterna befordras, men det tillika vore af vigt att ordning uti nämnda belysnings användande vunnes, har Stadsingeniören ansett sig böra föreslå, att ett utskott skulle tillsättas för att taga frågan under

ompröfning och afgifva förslag i detta syfte, men att emellertid, för undvikande af dröjsmål, tillstånd till den af Herr Wilén tillämnade anläggningen skulle meddelas med ofvan påpekade inskränkningar, derest sökanden, på sätt i ansökningen sades, underkastade sig hvad af Stadsmyndigheterna kunde komma att i saken framdeles föreskrifvas.

Jemte det Kammaren härmed, med bifogande af samtliga, ofvan relaterade handlingar i ärendet, öfverlemnar detsamma till Stadsfullmäktiges pröfning, får Kammararen, med anslutning till det uti Stadsingeniörens yttrande framställda förslaget, förorda att Fullmäktige måtte åt ett för ändamålet utsedt utskott af sakkunnige personer öfverlemna att föreslå de allmänna regler, som borde fastställas till iakttagande vid uppsättande af elektriska ljusledning, men att emellertid tillstånd till den af Herr Wilén tilltänkta anläggningen, såvidt ärendet kan anses ankomma å Stadsfullmäktiges pröfning d. v. s. beträffande tillstånd till dragande af elektriska kablar öfver eller längs stadens gator och öppna platser, måtte omedelbart beviljas under de af Stadsingeniören föreslagna vilkoren samt med skyldighet för Wilén ej mindre att underkasta sig de bestämningar i ämnet, som af Stadsfullmäktige framdeles blifva fastställda, än att, om sådant från stadens sida påfordras, omedelbart undanskaffa ledningstrådarna.

De bilagda handlingarne torde Kammaren framdeles återfå.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Edvard Loo."

Vidare har agenten Fritz Wilén till Fullmäktige inlemnadt följande skrift:

„Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Sedan härstädes numera under benämning Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag bildats ett konsortium, som öfvertagit den affär för levererande af elektriskt ljus från en centralstation i Helsingfors, hvilken jag haft för afsikt drifva härstädes, får jag i egenskap af medlem i interimsstyrelsen för sagde bolag å dess vägnar förnya den anhållan jag tidigare till Herrar Fullmäktige inlemnadt om tillstånd att, med förbindelse att bolaget underkastar sig alla framdeles tillkommande bestämmelser rörande elektriska belysningsanläggningar, tillsvidare på stolpar å gatorna samt å bärjern öfver byggnader leda trådar för elektrisk belysning, och får jag rörande ledningarnes och trådarnes tillämnade beskaffenhet meddela följande:

1:o. Ledningarna såväl utom som inomhus äro isolerade och afsedda att föras med skyddstrådar för att hindra möjligen med desamma i beröring kommande telegraf- och telefontrådar att skada isoleringen, hvilken är af sådan beskaffenhet att dess beröring med andra föremål äfven vid fuktigaste väderlek icke framkallar någon afledning af den elektriska strömmen.

2:o. Stolparne äro afsedda att blifva 25 fot höga, af trä, pryddigt panelade 6 fot från basen samt målade med oljefärg, och förbinder sig bolaget att, närhålst sådant påyrkas, flytta eller borttaga eller utbyta dem mot kolonner af jern.

3:o. Bärjernen, afsedda för trådarnas ledning öfver tak, komma att beräknas tillräckligt starka att fullt bära den största belastning de komma att uthärda, samt att göras prydliga och fästas så att taken icke skadas.

4:o. Ledningarne komma ingenstädes att fästas med så stor spännvidd att ens närmelsevis anledning kunde förefinnas till det antagande att de vid t. ex. genom snö- eller rimfrostbetäckning ökad belastning skulle kunna brista.

5:o. Ledningarna komma att fästas vid Johnson & Phillips' med isoleringsvätska försedda isolatorer.

6:o. Den strömtension, som kommer till användning, är den lägsta praktiskt vid vaxelströmsystemet använda, eller ettusen volt, medan flerstädes i Europa oisolerade ledningar med mer än dubbelt högre tension äro i bruk.

7:o. Den del af en ledning, som befinner sig vid ett hus, kan i händelse af behof vid utbrytande vådeld afstängas utan att kapas, så att strömmen helt och hållet utestänges, och kommer såväl brandmanskapet att instrueras för skötsel af afstängningsapparater och behandlande af ledningar, som kompetent person från bolagets belyningsstation, hvilken är afsedd att ställas i förbindelse med brandtelegrafan, att utsändas för att vid inträffande eldsvådor vidtaga de åtgärder, som kunna vara af behovet påkallade.

8:o. Firman Thomson-Houston International Electric Company, åt hvilken belyningsanläggningens utförande öfverlemnats, har förut utfört 145 centralbelysningsanläggningar enligt transformatorsystemet med luftledningar, hvaröfver förteckning förefinnes, och har till bolaget utfärdat intyg deröfver att den person, som härstädes kommer att leda uppsättningsarbetet, är sin uppgift fullkomligt vuxen.

9:o. Tills dato ha i Europa och Amerika uppförts i det närmaste 400 centralbelysningsstationer enligt transformatorsystemet med luftledningar, hvilka, alldenstund underjordsledningar, isynnerhet för strömmar af högre tension, ännu befinna sig på ett experimentelt stadium, och trådens isolering i luften bevisat sig vara ojemförligt längre än under markens yta, föredragits framför ledningar under jorden.

Slutligen får jag, alldenstund efterfrågan å elektrisk belysning härstädes för närvarande är mycket stor och ett snart tillgodoseende af allmänhetens behof i detta hänseende utan tvifvel måste anses berättigadt, anhålla att Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag eller, om hinder för detsamma i anseende till ännu icke erhållen stadfästelse af stadgar anses möta, undertecknad måtte tillåtas att tillsvidare fortsätta de i och för ifrågakvarande belysning påbörjade arbeten, hvilka innefatta jemväl dragning af trådar på stolpar och bärjern.

Helsingfors den 29 Augusti 1889.

Fritz Wilén."

I anledning häraf hafva Stadsfullmäktige vid sammanträde den 10 september 1889 åt ett af undertecknade samt stadsingeniören Otto Ehrström bestående utskott uppdragit att uppgöra förslag till de allmänna regler, som borde fastställas vid uppställning af elektriska ljusledningar.

Sedermera har Drätselkammaren i skrifvelse af den 13 december 1889 till utskottet öfverlemnadt följande handlingar:

„Till Drätselkammaren i Helsingfors.

Herr Ordförande!

Då för närvarande mångenstädes i staden stolpar, afsedda att uppbära elektriska ledningstrådar för strömmar af hög spänning, uppsättas, föranledes Direktionen för Helsingfors Telefon Aktiebolag att hos Kammararen vördsamt göra följande framställning.

Telefoner finnas numera till ett antal af 1,400 uti hufvudstaden, och man torde utan öfverdrift kunna antaga att största delen af stadens bildade och burgna innevånare vid förefallande behof begagnar sig af detta kommunikationsmedel. Uti bolagets tjänst finnes dessutom ett femtiotal personer, hvilkas dagliga sysselsättning är att handtera telefonapparater och ledningar. Ifall nu genom inrättande af stolpledningar, förande strömmar af hög spänning, våda kan uppstå för den telefonerande allmänheten och vår tjänstepersonal samt om i framtiden verkligen olycksfall skulle inträffa, så kunde Telefonbolaget möjligen göras moraliskt ansvarigt för underlåtenhet att fästa Kammararens uppmärksamhet på de farhågor, vi i detta afseende hafva skäl att hysa.

Till vår kunskap har nämligen kommit att ett stort antal olycksfall, hvaraf många med dödlig utgång, under senaste år skulle hafva inträffat isynnerhet i Amerika genom tillfällig beröring med elektriska belysningstrådar. Vi kunna ej afgöra, huruvida dessa uppgifter hänföra sig till faktiska händelser, men nyligen omtalades i Nya Pr. ett liknande fall, hvilket timat i Göteborg. Notisen bifogas i utklipp, se bilaga N:o 1. Alldenstund saken syntes oss vara af största vikt, afläto vi till Göteborg en förfrågan i ämnet, hvarå benäget lemnats ett svar, som bilägges i bestyrkt afskrift under N:o 2.

Genom ofvan relaterade händelse, på hvars sanning ej synes vara skäl att tvifla, framgår ovedersägligen att en allvarsam våda kan uppstå för den telefonerande, ifall hans tråd kommer i kontakt med en ljusledning. Då verkningarna kunna vara så starka vid beröring med en intermitterent ström af endast 122 volts spänning, så är det sannolikt, att en växelström af ettusen volt, såsom i Helsingfors ifrågasattes, skall angripa den menliga organismen vida kraftigare.

Oaktadt vi äro öfvertygade om att Drätselkammaren med detta faktum för ögonen ej skall försumma att från den af oss påpekade synpunkten beakta stadsbornas trefnad och trygghet, vilja vi ännu beröra verksamhetsgraden af de skyddstrå-

dar, hvarmed Belysningsbolaget afser att förekomma kontakt med telefontrådar. Förutsätta vi att en telefontråd, som korsar ljusledningarne, under storm afslites och nedfaller, så kommer densamma att delvis uppbäras af skyddstråden, men kan möjligen, påverkad af stormen, glida längs denna i ljustrådarne riktning för att slutligen nedfalla mellan skyddstrådarne och komma i beröring med ljuskabeln. För långsmed ljusledningarne midt öfver desamma löpande telefontrådar erbjuda skyddstrådarne sannolikt mindre skydd. Slutligen hafva i vår tjänst anställda personer iakttagit, att telefontrådar, isynnerhet de af silicium bronce, hafva stor benägenhet att, på grund af sin elasticitet, vid nedfallandet ringla sig och mången gång sno sig kring underliggande trådar (se bilaga N:o 3). Detta förhållande torde således komma att i sin mån minska skyddstrådarne verkan. Man kan visserligen hoppas att kontakter mellan telefontrådar och ljuskablar endast undantagsvis kunna inträffa då flere ogynnsamma tillfälligheter sammanstöta, men i stället finnes exempel från eget land derpå, att *en enda* sådan kontakt kan fortplanta belysningsströmmen från den dynamoelektriska maskinen till *alla andra* telefonledningar i nätet, och sålunda under vissa förhållanden göra beröringen med *hvarje* apparat och tråd i nätet farlig (se bilaga N:o 4).

Äfven i Helsingfors hafva beröringar inträffat mellan ljus- och telefonledningarna utan att likvist någon nämnvärd skada eller olägenhet derigenom förorsakats. Likaledes hafva våra arbetare under uppsättandet af nya telefontrådar och reparation af gamla ofrivilligt kommit i kontakt med ljusledningar utan att likväl hvarken brännskada eller kontusion derigenom förorsakats. Arbetarne uppgifva, att endast en obehaglig stickning i kroppen kännes då beröringen begynner och afbrytes. Det synes således, såsom skulle olika belysningssystem utöfva ganska olika fysiologiska verkningar.

Kanhända är den nu under byggnad varande ljusanläggningen lika ofarlig som de äldre härstädes existerande, men det oaktadt måste vi ödmjukast hemställa huruvida ej skäl förefinnes att tillstånd till densammars igångsättande förvägras, ända tills det från sakkunnigt håll eller genom försök blifvit konstateradt, att de strömmar, som skola begagnas, äro ofarliga för människolif.

Helsingfors den 13 December 1889.

Direktionen för Helsingfors Telefon Aktiebolag:

Julius Osberg.

Emil Strömberg.

Bilaga N:o 1.

„*Telefontrådarne och de elektriska kablarne.* I en butik i huset n:o 2 vid Kungportsavenyen i Göteborg höll för några dagar sedan butikens egare, handlanden B., på att telefonera i Bell-telefon och märkte därunder flere stötar och ryckningar. Då hr B. efter telefoneringens slut upphängde handtelefonen, erhöill han en så stark stöt, att han kastades från apparaten mot disken, och samtidigt syntes en blå låga slå fram. Telefontrådarne nedsmältes och afbrändes och lokalen fylldes af en illaluktande rök.

Efter de starka elektriska stötar hr B. erhållit nödgades han intaga sängen och känner ännu smärtor i vänstra sidan, armen och hufvudet.

Anledningen till olyckstillbudet var antagligen den, att de elektriska belysningskablarna på taket, å hvilka vid tillfället reparation pågick, kommit i kontakt med telefontrådarna.“

Bilaga N:o 2.

„Till svar å Eder skrifvelse af den 18 d:s få vi meddela att å taket till det hus, hvori den i Edert bref omnämnda händelsen inträffade, finnes uppförd en jernställning för uppbärande af ljuskablar, hvilka lemna ström till två å den öppna platsen framför huset befintliga *båglampor*. Dessa lampor äro belägna nära kraftkällan och drivas med en strömstyrka af 122 volts samt hafva en kapacitet af 11 ampères. Då kontakten emellan ljuskabeln och telefontråden uppkom under arbete med den förra, blef strömmen ej konstant, hvilket torde förklara stötarnes våldsamt.

Till glödljusen användes fortfarande en strömstyrka af c:a 100 volts.

Högaktningsfullt
för Allmänna Telefonföreningen i Göteborg.
A. Wagger, Kamrer.

Afskriftens riktighet bestyrka:

S. M. Olander.

James Cable.“

Bilaga N:o 3.

„Undertecknade intyga under edlig förpliktelse, att åren 1888 & 1889 inträffat uti Wiborg flere beröringar mellan telefontrådar och Firman Paul Wahl & c:o's elektriska ljusanläggning, hvarvid alla klaffar på centralstationen nedföll och icke kunde hållas uppe innan beröringen med ljusledningen afbröts. Strömmen ifrån den dynamoelektriska maskinen genomlöpte således alla med nätet förbundna telefontrådar samtidigt. Telefont nätet räknade år 1888 cirka 225, samt år 1889 250 abonnenter.

Wiborg den 9 December 1889.

Mila Toll.

Johannes Stenberg.

Föreståndarinna för Centralstationen.

Föreståndare för Östra Finlands Telefonaktiebolag.

(Sigill).

(Sigill).

Sigrid Sjöberg,

Ines Stegman,

E. Kyrklund,

Telefonist.

Telefonist.

Telefonarbetare.

Minna Stenbäck.

Aina Thessén,

Telefonist.

Underskrifternas riktighet bestyrka:

Anna Forstén.

Eva Wallin.“

Bilaga N:o 4.

„Undertecknade få härmedst intyga att telefon ledningar spända af silicium

brons tråd hafva stor benägenhet att, då de brista, ringla upp sig i små ringar och därigenom snärja sig kring andra trådar och föremål, långt mer än ledningar af ståltråd.

Helsingfors den 9 December 1889.

Edvard Forsell,
Mekaniker.

Fredr. Rosberg,
Ingeniör.

J. W. Kajander,
Telefonarbetare.

Att Herrar Fredr. Rosberg, Edvard Forsell och J. W. Kajander egenhändigt skrifvit sina namn intyga:

S. M. Olander.

A. J. Lindholm.“

Slutligen hafva Stadsfullmäktige till utskottets behandling remitterat en af Omnibus Aktiebolaget i Helsingfors till Fullmäktige ingifven skrift af nedanstående lydelse:

„Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

I begrepp att afsluta kontrakt med staden om anläggande och trafikerande af spårvägar härstädes har bolaget icke kunnat lemna obeaktadt det faktum, att hästspårvägarne altmera få vika för spårvägar där elektriciteten utgör drifkraften, att icke allenast nya spårvägar beräknade för elektrisk drifkraft anläggas, utan att äfven i många år med fördel bedrifna hästspårvägar numera omändras till elektriska.

Man kan särskilja tre olika slag af elektriska spårvägar nemligen:

I. sådana der den elektriska kraften erhålles från accumulatorer placerade i vagnarne.

II. sådana der elektriciteten tillföres direkt genom en blank kopparledning, som isolerad från jorden är nedlagd i en öppen kanal eller ränna i marken mellan skenorna. Genom en arm, som utgår från vagnens undre del och under vagnens rörelse glider längs den i kanalen nerlagda ledningen, öfverföres elektriciteten till vagnens motor.

III sådana der elektriciteten tillföres direkt genom en öfverjordsledning af blank koppartråd, som på isolatorer uppbäres af jernarmar utgående från stolpar uppställda på cirka 100 fots afstånd från hvarandra invid trottoiren och någon gång, såsom vid kurvor, uppbäras af särskilda trådar spända öfver gatan. För vagnarnas drift användes vanligen en konstant elektrisk ström af 450 å 500 volts spänning.

Elektriska spårvägar af de båda förstnämnda slagen hafva icke vunnit någon synnerlig användning. De äro behäftade med några olägenheter, som ännu ej kunnat öfvervinnas, och ha ej blifvit pröfvade i ett så nordligt klimat som vårt. De ha dessutom visat sig i ekonomiskt afseende mindre fördelaktiga.

Däremot ha spårvägar af det sistnämnda slaget vunnit en ovanligt snabb ut-

bredning och finnas i bruk äfven så nordligt som i Canada, hvars vintrar i stränghet icke torde mycket ge efter våra.

Sedan den första elektriska jernvägen med öfverjordsledning år 1883 anlades i närheten af Wien, har deras antal småningom ökats i Europa, men det är egentligen i Amerika, der systemet förbättrats, som de inom en tid af cirka tre år vunnit en sådan utbredning, att det numera finnes öfver 200 elektriska spårvägar derstädes, och f. n. håller detta system, som der vunnit så mycket förtroende, på att fullkomadt ånyo göra sitt intåg i Europa. Så har nyligen en sådan elektrisk spårväg med luftledning blifvit anlagd mellan Clermont och Ferrand på en sträcka af 7 kilometer, och mellan Florens och Fiesole är en dylik under byggnad. I vår kommer en elektrisk spårväg af Thomson-Houstons system att anläggas i Bremen från Domshof i centrum af staden till utställningsbyggnaden, i Christiania är man i beråd att äfven inrätta en dylik spårväg och enligt i dessa dagar erhållen uppgift skall „andra spårvägsbolaget“ i Petersburg ha för afsigt att ersätta sina ånglokomotiv med elektriska motorer.

De fördelar, som de elektriska spårvägarne uppgifvas ega framför hästspårvägar, äro följande:

Vagnarne kunna utan svårighet öfvervinna äfven betydande stigningar, deras hastighet kan efter behag regleras och ökas ända till 12 verst och mera i timmen, de kunna sättas i gång framåt, backas och stadnas, äfven då vägen sluttar, på ett synnerligen enkelt och bekvämt sätt, under starka snöfall och yrväder hafva de visat sig kunna regelbundet hålla sina turer, då såväl ångspårvägar som hästbanor nödgats inställa sina. Vagnarne upplysas med elektriskt ljus och då en något förökad vikt ej är af stor betydelse vid användande af elektrisk drifkraft, så blir det möjligt att göra vagnarne rymligare och bekvämare samt om vintern förse dem med uppvärmningsapparat. Då ej heller för deras skull några hästar ansträngas hafva de öfverallt vunnit publikens gunst och olycksfallen ha varit mindre än förr der, hvarest trafiken tillförene bedrifvits med hästar. Äfven i ekonomiskt afseende ha särskildt de elektriska spårvägarne med öfverjordsledning visat sig synnerligen fördelaktiga, ehuru de erfordra ett något större anläggningskapital än hästspårvägar.

Det är alla dessa omständigheter som föranledt Omnibus aktiebolaget att hos Stadsfullmäktige göra förfrågan huruvida något hinder för användande af elektrisk drifkraft för spårvagnarne i Helsingfors kunde möta från Stadsfullmäktiges sida för den händelse att Omnibus aktiebolaget eventuelt skulle besluta sig för att begagna elektricitet som drifkraft att direkt genom luftledning tillföras vagnarne.

För att sätta Stadsfullmäktige i tillfälle att bilda sig en klar föreställning om huru elektriska spårvägar med öfverjordsledning taga sig ut har Omnibus aktiebolaget äran härjämte bifoga 4 fotografier, ett häfte plancher, en af Thomson-Houston utgifven beskrifning öfver nämnda firmas system för elektriska spårvägar samt dessutom till belysande af frågan en skrifvelse af Herr Fritz Wilén till omnibusbolaget jämte „Extracts from the report of the U. S. District Committee to the Senate of the

United States in reference to overhead wires for an electrical street railway in Washington D. C.“

Omnibus Aktiebolaget i Helsingfors.

W. Lindfors.“

hvarhos de i nästintagna ansökning omordade handlingar jemväl kommit utskottet tillhanda.

Vid behandlingen af ärendet har utskottet, hvars arbeten icke obetydligt fördröjts genom sjukdom af några bland dess medlemmar samt införskaffandet af nödiga handlingar, särskildt de i Stockholm och Christiania i ämnet tillkomna betänkan- den, sig till biträde såsom sakkunnig adjungerat ingenjören Gottfr. Strömberg, som i uppdrag af utskottet jemväl granskat litteraturen i ämnet, hvarjemte utskottet lem- nat den tekniske ledaren af Helsingfors Elektriska Belysningsaktiebolag, ingenjören Hugo Mäklin och hofrådet Daniel Johan Wadén tillfälle att inför utskottet yttra sig i saken.

Helsingfors
Elektriska Be-
lysnings Aktie-
bolags ansök-
ningar.

Då utskottet nu går att redogöra för utskottets uppdrag, anser utskottet sig, beträffande främst Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolags ifrågavarande ansökningar, böra framhålla, hurusom, efter utskottets åsigt, de olika systemen för elekt- risk belysning numera i allmänhet nått en utveckling, som möjliggör att utan allvar- sammare fara för misstag bedöma deras olika företräden och brister samt det mått af fara, som vid hvarje system är att öfvervinna. Sälunda och hvad vidkommer den omständighet, som till först utgjort föremål för utskottets öfverläggningar, eller frågan om såväl konstanta som växelströmmar samt endast lågspända och icke äfven ström- mar med hög tension finge här komma till användning, har utskottet enats om att anse svaret härpå icke böra utfalla tvekande. Ehuru otvifvelaktigt är, att lågspända strömmar erbjuda en nästan absolut säkerhet mot skada å person, hvilket deremot icke är fallet med högspända strömmar och särskildt vaxelströmmar med hög spän- ning, erbjuder likväl med iakttagande af nödiga försiktighetsmått, om hvilkas strän- gare eller lindrigare beskaffenhet meningsolikhet visserligen kan ega rum, äfven vaxel- strömssystemet med hög tension nästan samma trygghet som hvarje annat. Liksom ång- pannor med högt tryck kunna konstrueras så säkra mot explosion, att de utan någon nämnvärd risk kunna anbringas i de tätast bebygda stadsdelar, så kunna elektriska ledningar så anordnas att faran för skada genom desamma blir försvinnande liten. Den stora mängden af olycksfall, förorsakade genom högt spända strömmar i ameri- kanska städer, — uppgifterna härom torde dessutom tarfva närmare bekräftelse — bevi- sar i detta afscende intet, ty ledningarna för dessa strömmar hafva blifvit förda på ett så

oförsvarligt sätt att det måste väcka stor förvåning att icke olyckshändelserna varit ännu flera. Utskottet finner därför hinder icke böra möta Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolags afsigt att använda vaxelströmmar af den utaf bolaget uppgifna spänning.

Svårare att besvara ställer sig spörsmålet, om bolaget skall få anbringa sina yttre ledningar å stolpar öfver jord eller bör åläggas sänka desamma i jorden. — För att inhemta upplysning angående särskilda, i samband härmed stående omständigheter har utskottet hos bolaget anhållit om svar å några af utskottet formulerade frågor, hvilka tillika med ingenjören Mäklins upplysningar här nedan framläggas:

Utskottets frågor:

1:o. Upphör den elektriska strömmen automatiskt då en ledningstråd afslites och innan densamma nått jorden?

2:o. Kunna på samma stolpar ledningar af olika system föras?

3:o. Kan fara uppstå för en telefonerande om en telefonledning genom olyckshändelse kommer i beröring med bolagets tråd?

4:o. Huru har bolaget tänkt sig det sekundära ledningsnätet anordnad?

5:o. Huru har bolaget tänkt sig transformatorerna placerade?

Ingenjör Mäklins svar:

1:o. Ja, gäller för alla ledningar utom biledningarna till transformatorerna, men genom att insätta likartade apparater i ledningen efter behof kan hela ledningsnätet skyddas. (I sådant fall finnes intet skäl för användande af bärtrådar).

En apparat för detta behof finnes omtalad i Elec. World Vol. XV N:o 3.

2:o. Ja, utan ringaste fara. Undertecknad förordar att enligt bruk utomlands — der af myndigheterna olika områden hänvisas de olika elektriska bolagen för deras ledningsnät (bruket har uppkommit af den praktiske erfarenheten) — å de nu uppsatta stolparna plats skulle upplåtas endast för ledningar med högspänd ström; häraf skulle intet hinder eller omak uppstå för dem, som använda lågspänd ström, i thy att de inslagit en annan väg genom att föra sina ledningar längs väggar och tak.

3:o. Nej, ty såsom telefonen är och bör vara konstruerad, ledes strömmen i jorden, och personen, som telefonerar, står aldeles isolerad från ledningarna. För öfrigt förekommes all fara genom afledning af ljusströmmen till telefonen genom den apparat, som insättes för afstängning af strömmen i det fall att en telefon tråd skulle komma i metallisk kontakt med ljusledningen.

4:o. Enligt samma principer som hufvudledningarna d. v. s. med skyddstrådar. Beror för öfrigt såväl af enskilda husegare som en mängd andra omständigheter.

5:o. Som lämpligast befinnes, inom hus i trappuppgångar eller dylikt, i allmänhet på oät-

Är större våda förenad med deras placering på stolpar?

6:o. Huru skola trådarna spännas? Kunde icke sådan ledningstråd användas, deri isoleringsämnet vore skyddadt af ett metallhölje, som uppbure sjelfva ledningstråden så att icke någon spänning i densamma uppstode?

7:o. Har bolaget tänkt sig stolparna skyddade mot åska?

komliga ställen; utom hus isynnerhet der tillåtelse ej kan erhållas för placering inom hus; äfven på stolparne då transformatorn kunde förses med ett prydligare omhölje. Placering å stolparna medför ingen fara.

6:o. Profledning finnes uppsatt å Jungfrustigen och en del af Kaserngatan, sådan den vanligen utföres i utlandet. Möjligt är det nog, men jag anser att tyngden till väders deraf i betydlig grad ökas i synnerhet genom de snö och is bildningar, som påtagligen hopas å en luftledning af sådana dimensioner. Skall isoleringen omgifvas af ett skyddande lager, bör detta vara möjligast lätt och tunt (som derför nog kan fås starkt mot slitning). Tunt bör detta skyddslager vara för att ej öka volymen (befordrar snö och is samling).

Undertecknad anser bärtrådar på ett ännu betänkligare sätt befordra hopning af snö och is å ledningen samt dessutom i hög grad öka hela systemets vikt. En luftledning bör vara möjligast lätt. Bärtrådar hafva till ändamål att uppbära svåra kablar, som af estetiska skäl egentligen borde förläggas under jorden, samt att utjämna inverkan af olika långa spann, såsom då ledningarna föras öfver hustaken.

7:o. Ja, på de ställen der sådant är behöfligt.

The Board of Trade's regler angående åskledare för hvarje stolpe kunna ej anses motiverade emedan erfarenheten visat att statiska urladdningar alltid ske vid de högst belägna punkterna. En å stolpar längs gatorna förd ledning torde på ytterst få ställen öfverskjuta närgränsande byggnader. Erfarenheten har äfven visat att telefoner i vårt land sällan äro utsatta för åskslag ehuru telefonledningarna dragas ofvan taken t. o. m. på de högsta hus.

Till förestående upplysningar har ingenjören Mäklin kompletteringsvis fogat uppgiften att transformatorne, dem bolaget ernade använda, inrymdes i fyrkantiga lådor om $2\frac{1}{2}$ fots längd, $1\frac{1}{2}$ fots bredd och en fots tjocklek. — Slutligen har ingenjören Strömberg på uppmaning af utskottet afgifvit följande utlåtande:

„De första fordringar, som ställas på en central anläggning för elektrisk belysning, och hvilka fordringar i väsentlig grad betinga ledningarnas anordning, äro:

I. Tillförlitlighet, d. v. s. möjligaste säkerhet mot oafsiktligt afbrott i belysningen, och

II. Säkerhet för lif och egendom.

(Elektr. techn. Zeitschrift, Juli 1888).

De vid ledningarna förekommande oegentligheter, hvilka kunna förorsaka afbrott i belysningen, äro antingen af elektrisk eller af mekanisk natur.

Det förra slaget består uti en afledning af elektriciteten från den ena ledningen till den andra eller till jorden på ställen där isoleringen försvagats (t. ex. genom kemisk invärkan af syror på underjordsledningar). Blir afledningen för stark, så kan ledningen förstöras genom upphettning, elektrolytisk invärkan, m. m. En dylik „läcka“ uppstår städse småningom och relativt långsamt samt kan, utgående från centralen, underkastas ständig kontroll, hvarför äfven i regeln felet kan afhjälpas innan det förorsakat afbrott i belysningen. Denna olägenhet vidlåder så godt som uteslutande underjordsledningar; luftledningar kunna, då de föras på isolatorer, vara oisolerade utan att därigenom elektricitetens afledning mellan ledningarna eller till jorden nämnvärdt ökas.

Däremot äro luftledningarna i väsentligt högre grad utsatta för möjligheten af mekanisk åvärkan, hvarför ledningsnätet i detta fall bör vara så anordnad, att strömtillförseln till hvarje konsument sker från två särskilda håll. Detta kunde åstadkommas genom förande af två hufvudledningar utefter särskilda gator eller utmed hvardera sidan af en och samma gata samt, då biledningarna till transformatorerna i detta afseende äro likställda med hufvudledningarna, genom sammanbindning af de särskilda sekundärledningarna sig emellan.

Vid underjordsledningarna vore en dylik anordning af underordnad betydelse då möjligheten af mekanisk åvärkan vid dem är relativt liten.

Hvad lifsfaran vid beröring af ledningar, förande högspända strömmar, beträffar, så kan den genom lämpliga anordningar reduceras till ett minimum äfven vid luftledningar; möjligheten af lifsfarlig beröring är emellertid vid dessa väsentligt större än vid underjordsledningar (specielt koncentrisk dubbelkablar), då man betänker att, utom ledningarna på stolparna, ett femtiotal primära biledningar komme att korsa gatorna och delvis ledas utmed byggnadernas fasader (då transformatorernas fästade vid stolparna icke kan förutsättas).

Angående underjordsledningars hållbarhet äro åsikterna delade; af följande ehuru delvis ofullständiga uppgifter torde emellertid framgå att åtminstone i Europa underjordsledningar i allmänhet funktionerat tillfredsställande.

I Berlin funnos 1888 inalles 130 kilometer enkla armerade kablar nedlagda direkt i jorden. De tre första åren förekom ingen remont men på det fjärde året inträffade fem särskilda störingar, hvilka föranledde förnyande af 200 meter kabel, således cirka $\frac{1}{5}$ % af den totala kabellängden (Elektr. techn. Zeitschrift April 1889). Sedan dess har ingenting afhört. Dyliska kablar användas dessutom exempelvis i München, Elberfeld, Barmen (52 kilom.), Darmstadt, Lyon, Haag, Gastein, St Petersburg, Moskwa, oarmerade kablar i järnrännor i Hamburg, Bremen, Lübeck. Koncentrisk dubbelkablar för vaxelströmmar i Rom (12,000 meter), Turin (10,000 meter),

Milano (13,000 meter), Luzern (300 meter), Geneve (?), Montreux, Vevey, Paris, London, för lågspända strömmar i Salzburg. (Elektr. techn. Zeitschrift Mars 1887, Juni 1888, Dec. 1888, Mars 1889, Januari 1889, April 1889, November 1889; Centralblatt N:o 8, 1889 s. 229, 12 Juli 1889; The Electrician 14 Febr. 1890).

Beträffande ledningarna i Rom, Luzern och Milano föreligga gynsamma erfarenheter (Elektr. Zeitschrift Juli 1888 s. 320). Detsamma gäller enligt olika system i England utförda underjordsledningar (The Electrician 14 & 21 Febr. 1890).

Beträffande ingenjören Mäklins svar å utskottets frågor skulle undertecknad för öfrigt önska göra följande påminnelser:

a) vid punkten 1: att anbringandet af dylika apparater vid alla ledningsnätets förgreningar visserligen skulle uppfylla ändamålet, men att, då vid liten belastning af ledningsnätet en apparats värksamhet kunde meddela sig till alla de öfriga så att hela ledningsnätet blefve försatt ur värksamhet, anordningen erbjuder föga mera än ett visst teoretiskt intresse, samt

b) vid punkten 3: att den telefonerande icke alltid är isolerad från jorden, utan äfven kan komma i beröring med ledningen, emedan flera yttre metalliska delar af telefonapparaten ligga i strömkretsen. Fara för den telefonerande kan sålunda uppstå och detta äfven om telefonen är försedd med åskledare, ty en dylik inrättning torde mycket väl kunna uppfylla sitt ändamål såsom afledare för blixten utan att därför erbjuda mera än ett högst tvifvelaktigt skydd mot växelströmmar af 1000 volt.“

Fastän utskottet, i likhet med ingenjören Strömberg, icke kunnat anse de upplysningar, ingenjören Mäklin i förestående måtto lemnat, vara i alla afseenden tillfredsställande eller ens hållbara, liksom ock utskottet anser utvecklingen utomlands tendera derhän att ledningarna för elektrisk belysning skola komma att föras under jord, har utskottet likvisst, utan meningsskiljaktighet, ansett Stadsfullmäktige ej ännu för närvarande böra föreskrifva ledningarnas nedläggande i marken. För så vidt utskottet lyckats inhemta, synas de skäl, som utomlands vållat enahanda bestämningar, icke så mycket stå att sökas i farhågan för skada genom ledningarna — hvilken farhåga syntes utskottet, under förutsättning af ändamålsenlig uppställning och skötsel af ledningarna, oberättigad — som mera i syftet att undvika störningar af samfärdseln genom uppresandet af stolpar å gatorna och vanprydande stolpledningar. Dessa begge motiv äro väl vägande nog, äfven för Helsingfors. Men anser dock utskottet för sin del att staden borde, för så vidt å densamma ankommer, i möjligaste mån underlätta en allmännare användning af ifrågavarande belysningsmedel, som med hänsigt till hygieniska egenskaper och bekvämlighet otvifvelaktigt vida öfvergår alla andra, hittills kända. Bolagets agent har nemligen uppgifvit det, i händelse ledningarnas förande i jorden nu genast påbjudes, anläggningskostnaderna för ledningarna skola så ansenligt stegras att bolaget icke kan fullfölja sin verksamhet, hvarigenom användningen af det elektriska ljuset i den grad, eljes vore möjligt, ej kunde ifrågakomma. Om äfven bolagets här ofvan berörda beräkning öfver den ökade kostnad, bolaget finge vidkännas för den händelse ledningarnas förläggande under jord blefve påbju-

den, synts utskottet öfverdrifven, kan dock icke nekas att luftledningarna måste ställa sig billigare. Utskottet har därför velat förorda, att åt Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag skulle medgifvas tillstånd till att framdraga sina ledningar längs stadens gator åtminstone för en tid af fyra år. Efter sagda tids förlopp finge på ny pröfning af Stadsfullmäktige bero, huruvida detta tillstånd kunde ytterligare, för någon kortare tid, förlängas. En sådan anordning skulle medföra den fördelen att bolaget under tiden hade tillfälle att införfvänta ytterligare erfarenhet rörande underjordsledningar under likartade klimatiska förhållanden som hos oss äro rådande, hvarjemte stadsmyndigheterna finge af egen erfarenhet bedöma systemets förtjenster och brister.

Utskottet har redan anmärkt om nödvändigheten af säkerhetsåtgärder vid inrättandet och begagnandet af de elektriska ljusledningarna. Likväl har utskottet icke trott sig ega anledning att utarbета något fullständigt förslag till ordningsföreskrifter i ämnet, ty sådana torde, efter utskottets förmenande, lämpligast böra meddelas af den myndighet, hvilken öfvervakandet af dessa ledningar å stadens vägnar åligger, eller Drätselkammaren, i den mån, arbetet med ledningarna fortskrider och den närmare beskaffenheten af nödiga åtgärder sålunda tydligare åskådliggöres äfvensom i samråd med den expert, om hvars anställande nedan skall närmare omförmälas. Såsom ett ytterligare motiv för denna uppfattning anser sig utskottet ännu böra framhålla, hurusom innehållet af dessa bestämningar på det närmaste beröres af de beslut, som af Stadsfullmäktige i fråga om ledningarna fattas, och särskildt deraf, huruvida endast jordledningarna och icke äfven luftledningarna få komma till användning. Likväl kan utskottet icke underlåta att i hufvudsak redogöra för de försiktighetsmått, utskottet, under förutsättning att utskottets förslag beträffande de elektriska ljusledningarna af Stadsfullmäktige gillas, skulle anse erfordras.

Vid granskningen af de regler, som utomlands ansetts böra följas vid uppsättandet och begagnandet af elektriska ljusledningar, har utskottet närmast omfattat de föreskrifter i ämnet, som utarbetats af „Board of Trade“ i England och elektrotekniska föreningen i Wien, de förra för yttre ledningar och Wiener reglerna förnämligast så vidt de afse ledningar inom hus. Sagda bestämningar bifogas förty betänkanudet. Sjelfället kunna desamma icke aldeles oförändrade förordas, utan torde afvikelser från dem böra ega rum med hänsigt såväl till ortens klimatiska förhållanden som dertill, att dessa föreskrifter i några delar utgå från olika synpunkter. Hvad sistnämnda omständighet särskildt angår, så är att märkas det „Board of Trades“ regler förbjuda ledningar utan öfverdrag af isoleringsämne eller s. k. blanka ledningar, hvilket förbud, då här är fråga om luftledningarna i stad, äfven af utskottet måste anses vara påkalladt, men att i Wiener reglerna ingå bestämningar både för isolerade och för blanka ledningar. För att sedan framhålla några anmärkningar i detalj, så kan, beträffande främst „Board of Trades“ regler, framhållas att det i andra punkten af dessa bestämda afstånd af högst 200 resp. 150 fot torde, med afseende å klimatet och saknaden af hängtrådar, böra minskas till 150 resp. 100 fot; att, vidkommande

4 punkten, icke alla stolpar utan endast de å öppna eller högt belägna ställen torde behöfva förses med åskledare; att de i 12 punkten förekommande bestämmningar om temperatur-maxima och minima synas böra ändras beroende af rön om klimatets inverkan på isoleringsämnena; samt att de i sistnämnda punkt omordade hängtrådar och icke metalliska bindningar torde få ersättas genom s. k. skyddstrådar och annan inrättning, hvilken endast skulle träda i verksamhet i händelse af ledningstrådarnas bristande och då hindra de sistnämnda att nedfalla; och skall äfven, enligt hvad utskottet har sig bekant, införandet af en dylik apparat vara af Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag påtänkt. Beträffande åter Wiener reglerna skulle utskottet vilja påminna, att det i 13 punkten af dessa utsatta maximi afstånd mellan trådarna synes kunna minskas till en centimeter, der trådarna äro insänkta i trärännor; samt att, med afvikelse från bestämmningarna i 26 punkten, ledningar icke torde böra få dragas öfver taken till andra byggnader än uthus.

På vilkor, att Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag underkastar sig, hvad Drätselkammaren med ledning af förenämnda regler och med hänsigt till stadens intressen i allmänhet kan finna för godt att bolaget till iakttagande föreskrifva, torde bolaget sålunda, efter utskottets åsigt, kunna tillåtas att uppställa och betjena sig af luftledning. — Från stadens sida torde dock, samtidigt härmed, böra vidtagas ännu en annan åtgärd för att åvägabringa trygghet mot skada å lif och egendom genom ledningarna. Om ock bolagets eget välförstådda intresse erbjuder en viss garanti för att bolaget skall låta sig angeläget vara att undvika hvarje försummelse med afseende å ledningarna, hvilken ju för bolaget kan medföra, utom ansvar och skadeersättningsskyldighet enligt allmän lag, förlust af de bolaget medgifna rättigheterna, så torde dock erfarenheten i liknande fall hafva ådagalagt att denna garanti icke alltid ensam är tillfylles. Å Drätselkammaren ankommer visserligen, såsom redan sagdt, att med biträde af Byggnadskontoret handhafva uppsigten öfver bolagets verksamhet, men hvarken Kammaren eller Byggnadskontoret kan förutsättas innehafva den detaljerade kännedom i saken, som för en effektiv kontroll måste anses vara af nöden, hvartill ännu kommer att dessa myndigheter äro strängt upptagna af andra, magtpåliggande göromål. Efter utskottets tanke borde förty för det närmare inseendet öfver de elektriska ledningarna vid Byggnadskontoret anställas en elektrotekniker, åt hvilken kontrollen öfver desamma främst blefve anförtrodd, att skötas på sätt utförligare finge bestämmas i den instruktion, som för honom borde utarbetas. Aföningen af sagde funktionär skulle, efter utskottets åsigt, bestämmas af Fullmäktige samt ersättas stads-kassan af den eller de inrättningar, med hvilkas öfvervakande han är ombetrodd. — Till anställandet af kontrollanten torde böra skridas omedelbart, så snart Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag underkastat sig Stadsfullmäktiges beslut i saken.

Helsingfors Telefon Aktiebolags skrift.

I sammanhang härmed vill utskottet slutligen beröra Helsingfors Telefon Aktiebolags ansökning derom, att elektriska ljusledningar med hög spänning icke borde i staden tillåtas innan det blifvit konstateradt att de strömmar, som användas, äro ofar-

liga för människolif, hvarjemte bolaget särskildt påpekat möjligheten af olycksfall genom kontakt af trådarna för den elektriska belysningen med telefont nätet. — Äfven utskottet medger, att denna möjlighet icke bör förbises; dock tror utskottet densamma vara reducerad till ett minimum, i händelse de af utskottet förordade skyddsåtgärder och särskildt förfarandet, att omge ledningstrådarna för den elektriska belysningen med isoleringsämne af tillbörlig styrka, följas. Tillika nödgas dock utskottet hålla före att Helsingfors Telefon Aktiebolags anmärkning riktar sin spets mindre mot Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag än mot telefonaktiebolaget sjelf. En blick på det telefont nätet, som detta senare spänt öfver staden, med trådar i alla riktningar, än jämnsides, än korsande hvarandra och ställvis så uppsatta att de vid större snöfall eller storm kunnat till hundratal nedfalla och belamrat gatorna till men för trafiken, torde ådagalägga att, om kontakt mellan ljustrådarna och telefont nätet skulle uppstå, orsaken härtill i det öfvervägande flertalet fall vore att sökas i det sätt, hvarpå telefont nätet blifvit fördt, och icke hos den elektriska belysningen. Utskottet har trots sig böra införskaffa de handlingar, på hvilka Helsingfors Telefon Aktiebolag stöder sin rätt att draga telefontrådar öfver staden, och framgår af dessa handlingar, hvilka i aftryck åtfölja betänkandet, att staden icke betagit sig rättigheten att, i händelse staden skulle finna fara eller olägenhet genom ledningarna uppstå eller stadens intressen eljes sådant fordra, föreskrifva ändrade anordningar i fråga om dessa ledningar. För närvarande vore det väl för tidigt att påbjuda telefontrådarnas förenande i kablar, fastän detta sätt innebure den säkraste garanti mot beröring af trådarna för den elektriska belysningen, men deremot torde det ingalunda kunna anses opåkalladt, utan fastmera i tillståndsresolutionen föreskrifves, att ålägga telefonaktiebolaget att föra sina trådar efter ett visst system sålunda att exempelvis alla trådar öfver samma gata korsade densamma å blott ett begränsadt antal ställen samt trådarna så mycket som möjligt droges nära och jämnsides hvarandra uti ordnade knippen. Till omordnade stadganden torde, vid närmare öfvervägande af ämnet, böra fogas ännu åtskilliga andra såsom angående säkert fäste för telefontrådar, möjligen anbringandet af smältstycken vid korsningen med elektriska belysningstrådar m. m.

Men alla dessa stadganden angående telefont nätet äro, ehuru af behovet påkallade, icke af den art att de måste utfärdas omedelbart eller i sammanhang med inrättandet af de elektriska ljusledningarna. Af hvad utskottet i anförd mätto antydt, torde dock framgå att icke blott frågan om den elektriska belysningen utan äfven telefonväsendet i staden måste närmare ordnas och en fullständig plan för dessa ledningar fastställas. Utskottet har väl ansett utarbetandet af ordningsstadga i ämnet icke ligga inom området för utskottets uppdrag, liksom utskottet ock i följd af den jemförelsevis brådskande beskaffenheten af de frågor, som närmast varit föremål för utskottets behandling, ej ansett sig böra derigenom uppehålla dessa. Men tror utskottet sig likväl ega anledning till att föreslå, det frågan om en allmän ordningsstadga för elektriska ledningar öfverhufvud skulle af Stadsfullmäktige upptagas till pröfning samt att Fullmäktige ville åt Drätselkammaren uppdraga att utarbeta och

förelägga Fullmäktige förslag i ämnet. För att i någon mån ådagalägga, i hvilken riktning ett dylikt arbete torde böra gå, får utskottet bifoga ett af de förslag, som i samma ämne uti Stockholm sett dagen.

Hofrådet Wadéns ansökning om stolpledningar.

Vidkommande sedan hofrådet Wadéns anhållan att för elektriska ljusledningar få uppresa stolpar längs särskilda af stadens gator, så finner utskottet staden icke skäligen kunna vägra hofrådet Wadén samma förmåner som staden beviljar Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag. Men då det icke under några vilkor torde kunna medgifvas att flere stolpledningar inrättas längs en och samma gata, torde bolaget och hofrådet Wadén böra sämjas om att för sina ledningar använda samma stolpar. Likaledes torde det vara sjelfallet att det tillstånd, Stadsfullmäktige sålunda enligt utskottets tanke skulle meddela Wadén, borde beviljas blott på samma vilkor och förbehåll som åt Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag eller till en början blott på fyra år samt mot skyldighet att underkasta sig Drätselkammarens föreskrifter i ämnet och särskildt att deltaga i afönandet af den utsedde kontrollanten för de elektriska ledningarna.

Omnibus Aktiebolagets i Helsingfors anhållan om elektriska spårvägar.

Ytterst åligger utskottet att uttala sig angående Omnibus Aktiebolagets i Helsingfors anhållan om tillstånd att i staden anlägga spårvägar att drifvas med elektricitet, som skulle tillföras vagnarna genom luftledningar. Utskottet har i det föregående, vid fråga om användandet af elektricitet för belysningsändamål, redan haft tillfälle framhålla att utskottet måste afstyrka uppsättandet af blanka ledningar inom staden; och anser utskottet sig icke hafva anledning att härvid frångå denna åsigt. Utskottet har nämligen icke lyckats öfvertyga sig om att icke blanka ledningar kunna, i följd af det jemförelsevis mindre skydd mot skada genom kontakt, som beträffande dessa kan åvägbringas, medföra allvarsamma vådor. Vidare måste belamrandet af gatorna med trådar och stolpar till den grad, användandet af dessa luftledningar skulle fordra, särskildt vid krökningar, vara till men för samfärdseln, hvarför ock systemet utomlands, för så vidt utskottet inhemtat, kommit till användning för nämligast å landsbygden eller i städernas utkanter samt öfverhufvud måste anses vara af provisorisk karaktär. Härtill kommer att, medan tillstånd att inrätta ljusledningar ofvan jord kunnat beviljas på kortare tid af orsak att dessa ledningar efter den utsatta tidens förlopp, i händelse sådant fordras, kunna förläggas i jorden, ett enahanda begifvande för omnibusaktiebolaget måste, för att ega någon betydelse, vara definitivt i betraktande af att ett indragande af detta tillstånd skulle vålla slopandet af alla inrättningar för rörelsens bedrifvande och öfvergång till ett helt och hållet nytt system med aldeles nya inrättningar. Utskottet delar i denna fråga full-

komligt den uppfattning, som hyses af den ansedda tidskriften „The Engineer“, hvars omdöme om systemet utmynnar i följande uttalande: „Det lämpligaste systemet för driften af gatuspårvägar, hvarest hästar f. n. nyttjas, synes mycket närmare sin definitiva lösning än hittills varit fallet, ehuru intet system är utan vidare tillämpligt öfverallt. I Förenta staterna får den hastiga utsträckningen af elektricitetens användning för detta ändamål tillskrifvas den frihet, spårvägsbolagen der taga sig att använda luftledningar, från hvilka strömmen öfverföres genom en lutande mast på taket af vagnen. Ett slikt system är helt och hållet utom fråga i engelska städer. Ett skyskrapande elektriskt metspö, famlande i rymden efter en trådledning, är ett i åtskilliga afseenden otillfredställande system för att i städer förse en spårvagnsmotor med elektricitet, ehuru det må låta använda sig för spårvägar ute på landsbygden, i brist på något bättre. För städer synes det verkligen som om sekundära batterier skulle komma att visa sig blifva i stånd att framgångsrikt användas såsom drifkraft; och ehuru deras comersiela effekt icke månne blifva synnerligen hög, torde totalkostnaden för en hästkraft, levererad af motorn, göra den på detta sätt erhållna drifkraften billigare än om hästar användes. Batteriet är naturligtvis underlägset en elektrisk kabel, hvarest denna kan placeras på bästa möjliga sätt, såsom t. ex. i City and Southwork underjordiska bana; men för spårvagnar liknande dem på Londons gator, hvarest intet hittills känt kabelsystem kan anses tillfredställande och hvarest hvarje vagn måste utgöra ett för sig bestående helt, erbjuder batteriet den bästa lösningen, och det är tillfredställande att finna att denna metod börjar vinna deras förtroende, som äro beredda att leverera sådana och dermed drifva spårvägsrörelsen för en summa per vagnsmil, hvilken är lägre än för hästar. Det bör tilläggas såsom en fördel för det elektriska systemet att anläggningskostnaderna, särskildt för hyror, såsom stallrum etc., komma att vida understiga dem för en med hästar bedrifven trafik.“ Utskottet kan sålunda för sin del icke tillstyrka bifall till omnibusaktiebolagets ifrågasvarande anhållan.

Samtidigt härmed får utskottet anmäla att stadsingenjören Ehrström, som deltagit i utskottets öfverläggningar och dess beslut, utom vid justeringen af betänkandet, i denna del varit skiljaktig och för sin del velat lemna omnibusaktiebolaget det äskade tillståndet.

På de skäl, utskottet ofvan framhållit, får utskottet värdsamt föreslå:

att Stadsfullmäktige ville tillåta Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag och hofrådet Wadén att å stadens gator och allmänna platser uppställa och begagna stolpledningar för levererande till abonnenter af elektrisk belysning för användning inom hus samt å gårdsplaner och byggnader, dock endast för en tid af fyra år, efter hvilken tids förlopp

ledningarna borde, der icke tillstånd till deras bibehållande ofvan jord på ytterligare någon kortare tid hos Stadsfullmäktige utverkas, utan ersättning undanskaffas, och på vilkor att bolaget och hofrådet Wadén i afseende å ledningarnas anläggande och begagnande underkasta sig de bestämningar, Drätselkammaren, med ledning förnämligast af hvad utskottet ofvan i sådant afseende föreslagit, aktar nödigt dem till iakttagelse föreskrifven; men

att Stadsfullmäktige ville lemna Omnibus Aktiebolagets i Helsingfors anhållan att uppställa enahanda ledningar för öfverförande af elektricitet som drifkraft utan afseende;

att Fullmäktige vidare ville anmoda Drätselkammaren att, der Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag och hofrådet Wadén underkasta sig förenämnda vilkor, vidtaga åtgärd om anställandet i stadens tjänst af en elektrotekniker med uppdrag särskildt att öfvervaka efterlefnaden af de föreskrifter, som för bolaget utfärdades, hvarjemte Drätselkammaren egde uppgöra och till Stadsfullmäktige öfverlemna förslag till instruktion och aflöning för nämnde tjänsteman; samt

att Fullmäktige slutligen ville uppdraga åt Drätselkammaren att utarbeta och förelägga Stadsfullmäktige förslag till ordningsstadga för elektriska ledningar af hvad slag som helst, som, utöfver egarens till ledningarna område, af enskilde i staden inrättades eller redan vore anlagda.

Helsingfors, i maj 1890.

A. F. Sundell.

Th. Frosterus.

M. A. Waenerberg.

C. B. Federley.

Bilaga 1.

Reservation.

Undertecknade kunna icke förena sig om beslutet att tillstyrka bifall till ansökningarna om tillåtelse att leda elektriska ljuskablar på stolpar långsät stadens gator, och få vi härmed anföra hufvudskälen för denna vår ifrån Utskottets beslut afvikande åsigt.

De för i fråga varande ändamål behöfliga stolparne, hvilka äro afsedda att uppställas på någon fots afstånd från trottoaren, synas oss i hög grad hinderliga för den med hvarje år tilltagande trafiken å våra hufvudgator och skulle säkert förorsaka mången olyckshändelse, i synnerhet vintertid vid slingrigt slädföre, vid fall af

skenande hästar m. fl. In på trottoarerne böra stolparne ej heller få placeras till hinder för fotgångare.

De på stolparne spända trådarna vore ock i hög grad hinderliga för brandmanskapet vid inträffande eldsvådor äfvensom för arbetena vid de talrika nybyggnader, som för närvarande öfverallt pågå.

Härtill kommer nu såsom den viktigaste omständigheten de i hög grad farliga egenskaperna hos de ledningstrådar, hvilka förevarande ärende i första rummet gäller, nemligen trådar för alternerande strömmar af mycket hög tension. Den sorgfälliga isolering, som dylika trådar erfordra, synes oss omöjlig att bibehålla någon längre tid och torde vid hvarje tidpunkt för särskilda delar af kabelnätet komma att vara opålitlig, så att lifsfarliga verkningar icke äro uteslutna vid tillfällig beröring, som knappast kan undvikas t. ex. vid eldsvådor och nybyggnads- samt reparationsarbeten å hus invid ledningen. De minutiösa regler, som i utlandet gälla för luftledningars afsedda för hög tension, synas oss omöjliga att fullständigt genomföras, och deras behöriga iakttagande kan svårigen effektivt öfvervakas. Vanligen visa sig dylika komplicerade försigtighetsåtgärder otillräckliga eller bristfälliga, då de som bäst behöfvas. Det är därför vår bestämda åsigt, att åtminstone ledningar afsedda för hög tension böra föras under jorden i likhet med hvad som skett i många af utlandets större städer. Att för privata ändamål af förevarande slag upplåta stadens gator för ett oberäkneligt antal stolprader synes oss hvarken lämpligt eller ens rättvist gentemot den stora del af stadens innevånare, som icke komma att hafva någon nytta af sådana anläggningar.

Att förläggandet af ledningskablarne under jorden hvarken kan betraktas såsom ett förtidigt experiment ej heller skulle medföra oskäligen kostnader framgår af ett sakrikt utlåtande om införande af elektrisk belysning i Christiania, afgifvet till magistraten derstädes i Januari detta år af direktören Bryn. Vi tillåta oss att ur detta utlåtande framhålla följande. Direktör Bryn utgår vid uppgörandet af kostnadsförslagen för olika system från den principen, att alla kablar böra nedläggas under jord, „emedan det knappast kan blifva fråga om att i en stad af Christianias storlek tillåta ledningarnas upphängning i fria luften, lika väl för det ena som för det andra systemet.“ Hvad kostnaderna beträffar, stiga de för en fullständig anläggning med alternerande strömmar och transformatorer till 104 kronor per lampa, om centralstationens afstånd från belysningsområdets centrum antages till 1,400 meter, hvilket för 2,000 lampor skulle utgöra 208,000 kronor, motsvarande omkring 290,000 mark, d. v. s. (så vidt vi hafva oss bekant) ungefärliga aktiekapitalet för elektriska belysningsbolaget härstädes. Lamptätheten är antagen till en lampa på 100 kvadratmeter, ett förhållande, som torde i det närmaste komma att till en början ega rum äfven i Helsingfors, der flertalet af de påräknade konsumenterna äro bosatta i några få centrala kvarter. Det elektriska belysningsbolaget har visserligen utlofvat belysningen till ett ovanligt lågt pris, som möjligen kommer att något höjas, om anläggningskostnaderna blifva större än beräknadt är. Men vi tro dock, att en fullkomligt ofarlig anläggning

för elektriskt ljus är för hela vårt samhälle viktigare än en billig belysning för ett fåtal af stadens innevånare.

Helsingfors, den 6 Maj 1890.

A. F. Sundell.

M. A. Waenerberg.

Bilaga 2.

Board of Trade's regler.

Regler för luftledningar i och för elektrisk belysning i England, utfärdade af „The Board of Trade.“

Augusti 1889.

I nedanupptagna regler skola termer och uttryck hafva samma betydelse som i 1882 och 1888 års förordningar angående elektrisk belysning, med tillägg att: „Ström“ betyder elektrisk ström, sådant uttrycket definierats i 1882 års förordning. *)

„Ledare betyder en elektrisk tråd eller kabel, begagnad för öfverföring af ström sådant uttrycket ofvan definierats.

„Luftledare“ betyder en ledare, förlagd ofvan jordytan och i fria luften.

„Lågtrycks ledare“ betyder en ledare, i hvilken den elektriska potentialskillnaden vare sig mellan den ifrågavarande ledaren och jorden eller ock mellan samma ledare eller hvilken del som helst af densamma och en annan ledare på samma stolpar eller fästen ej öfverstiger 300 volts, om kontinuerlig ström, eller 150 volts, om vaxelström användes. En potentialskillnad vid vaxelströmsystemet skall anses motsvara en potentialskillnad vid system med kontinuerlig ström då den, anbragt vid ändarne af en findragen metalltråd eller koltråd, alstrar lika stor värmeeffekt.

Med „högtrycks ledare“ förstås en ledning, i hvilken den elektriska potentialskillnaden, sådan den ofvan beskrifvits, är större än i en lågtrycks ledare.

Regler.

1) En luftledare får å hvilken gata som helst eller å hvilket ställe deraf som helst ej dragas på mindre höjd från marken än 20 fot eller, då den korsar en gata, 30 fot, eller inom 6 fot från en byggnad eller annan konstruktion med undantag af fästen för ledaren och ställen der tråden föres in i hus i och för tillförsel af ström.

2) Hvarje luftledare skall anbringas vid fästen, mellan hvilka afstånden icke få vara större än 200 fot, der ledarens sträckning är rät, och 150 fot, der sträckningen går i kurva eller ledaren gör en horisontel vinkel vid fästpunkten.

*) D. v. s. en elektrisk ström af den styrka som användes vid ljusledningar och för kraftöfverföring i motsats till den svaga ström som användes för telegraf- och telefon ändamål.

(Öfvers. anm.)

3) Hvarje fäste för luftledare skall göras af hållbart material samt behörigen stagas mot påkänningar förorsakade af vindtryck, förändringar i ledares riktning eller olika spännvidd; ledare äfvensom trådar som uppbära dessa (om sådana upphängningstrådar finnas) måste stadigt anbringas å isolatorer fästade vid stöden. Säkerhetskoefficienten hos upphängningstrådarna, som uppbära ledarene, skall vara minst 6 och för alla andra konstruktionsdelar af ledningsnätet minst 12, hvarvid största möjliga vindtrycket beräknas till 50 eng. skålp. per qv. fot. Intet tillägg behöfver göras för en möjlig anhopning af snö.

4) Hvarje stöd skall, om det består af metall, behörigen förbindas med jorden och, om af trä eller annat icke ledande material, skyddas för åskslag medelst en åskledare fästad utmed stödets hela längd och öfverskjutande stödet med en höjd af minst 6 tum, och skall denna åskledare vara på ett verksamt sätt förbunden med jorden.

Ett stöd anses tillfyllest förbundet med jorden om detsamma blifvit förenadt med det metalliska hufvudvattenledningsröret utom huset eller, der sådana icke finnas, medelst en metallmassa, hvilken bör ha en yta af minst 4 qv. fot, nedsänkt till ett djup af minst 3 fot i fuktig jord, och bör i hvardera fallet förbindningstråden hafva en mekanisk styrka och ledningsförmåga, motsvarande den hos en kabel af sju stycen galvaniserade jerltrådar N:o 16.

5) Hvarje luftledare skall skyddas medelst verk samma åskskyddsapparater af en utaf „The Board of Trade“ godkänd modell.

6) Der en luftledare korsar en gata får icke vinkeln mellan ledaren och gatans riktning vara mindre än 60 grader och bör spännvidden vara så kort som möjligt.

7) Der en luftledare korsar en annan sådan eller en tråd, som användes för andra ändamål än öfverförande af ström, böra egare till sådan korsande ledare vidtaga åtgärder till förekommande af möjligheten att ledaren kommer i kontakt med den andra ledaren eller tråden eller tvärtom, antingen kontakten åstadkommes genom bristning eller på annat sätt.

8) Den högsta strömstyrka, som får användas i en luftledare, må ej öka temperaturen i någon del af ledaren i sådan grad att den fysiska beskaffenheten eller det specifika motståndet hos det isolerade omhöljet, om sådant förefinnes, väsentligen förändras eller att i någon händelse temperaturen stegras med mer än 30 gr. Fahrenheit (eller 17° C), och böra verk samma automatiska inrättningar förefinnas för att förebygga det den högsta för strömalstring använda strömstyrkan genom någon tillfällighet ökas med mer än 25 procent, äfven för kortare mellantider. Vidare bör med särskild omsorg tillses att trådsektionen och ledningsförmågan vid skarfvar äro tillräckliga att förebygga lokal upphettning, äfvensom att skarfvarne äro skyddade mot oxidering.

9) Hvarje högtrycks-luftledare skall vara utan afbrott isolerad med ett hållbart och verksamt af „The Board of Trade“ godkändt isoleringsämne, hvilket bör ega en tjocklek af minst $\frac{1}{10}$ tum och i de fall, då högsta potentialskilnaden i ledningskretsen

öfverstiger 2,000 volts, får isoleringsmassans tjocklek ej i tum eller delar af tum understiga det tal, som erhålles då volttalet divideras med 20,000. Detta isolerings-skikt måste vidare på ett verksamt sätt skyddas utvändigt mot skada eller afnötning. Om detta utvändiga skydd är helt och hållet eller delvis af metall, skall det-samma verksamt förbindas med jorden, dock sålunda, att obehörig störing icke vållas andra elektriska trådar eller anläggningar genom elektrostatisk induktion eller på annat sätt.

10) Det isoleringsämne, som användes för högtrycks-luftledningar, får ej vara sådant att det kan lida skadliga förändringar till sin fysiska struktur eller beskaffenhet om det utsättes för en temperatur mellan 10 och 150 gr. Fahrenheit (-12° C. å $+66^{\circ}$ C.) eller för beröring med luften sådan den är i städer och fabriksdistrikt.

11) Isolationsmotståndet hos en ledningskrets, bestående af högtrycks-luftledare, måste likasom inom nätet använda apparater för alstrande, förbrukande och mätande af ström vara sådant att, om någon del af ledningen berör jorden, den afledda strömmen icke får öfverstiga $\frac{1}{25}$ ampère i fråga om systemet för kontinuerlig och $\frac{1}{50}$ ampère i fråga om systemet för vaxelström.

Hvarje ledningskrets bildad af högtrycks-luftledare bör vara försedd med en apparat, som städse anger huruvida isoleringsmotståndet hos någondera ledaren nedgår under det i denna punkt bestämda.

12) Hvarje högtrycks-luftledare skall vara behörigen fästad medels icke metalliska bindningar vid hängtrådar, sålunda att ledarens tyngd icke kan alstra någon nämnvärd påkänning i dess längdriktning, och der de isolerade ledarne och hängtrådarne äro fästade vid stöd, få de komma i beröring endast med ämnen af hög isoleringsgrad samt skola vara så fästade och skyddade att de i händelse af bristning icke kunna falla lös från stödet.

13) Då luftledningar för vaxelström användas, skola de fram- och återgående ledarene i den slutna kretsen anbringas så att de löpa parallelt och på ett afstånd, som ej får öfverstiga 18 tum.

14) Hvarje egare af luftledare är ansvarig för hållbarheten af de stöd, vid hvilka ledaren är fästad, och hvarje stöd skall vara försedt med tydligt af „The Board of Trade“ godkänt märke, angifvande egarn.

15) Hvarje luftledare, inberäknadt de fästen, konstruktionsmaterial och elektriska apparater, som höra till och äro förbundne med slik ledare, skall behörigen och på verksamt sätt öfvervakas och underhållas af egaren sjelf eller på hans vägnar med hänsyn till såväl dess elektriska, som mekaniska beskaffenhet.

16) Ingen luftledare får förblifva uppsatt, sedan den upphört att användas för levererande af ström, med mindre egaren af sådan ledare inom antaglig tid åter kommer att använda den för sagda ändamål.

17) Hvarje luftledare skall anbringas och begagnas med tillbörlig hänsyn till såväl de elektriska ledningar, som begagnas eller kunna komma att begagnas för telegrafisk förbindelse, som med hänsyn till strömmarne i slika elektriska ledningar

och anläggningar, och alla tillgängliga medel skola vid uppsättningen och begagnandet af luftledare användas för att förebygga en skadlig inverkan å dessa vare sig genom induktion eller annorledes.

18) *a)* En beskrifning af hvarje uppsatt eller i bruk varande luftledare skall vid emottagandet af dessa regler aflemnas till The Postmaster-General, jemte en plan-teckning, upptagande det sätt, hvarpå sådan ledning är utförd.

b) The Postmaster-General har, efter tagen kännedom om sagda beskrifning och plan-teckning, rättighet att fordra sådan ändring i uppsättningens läge och beskaffenhet eller ledningens användning, som han anser nödig med hänsyn till de trådar och elektriska anläggningar, hvilka stå under hans tillsyn, och hvarje underlåtenhet af den korporation eller enskilda person, som eger, begagnar eller eger rätt att begagna dylik ledare, att ställa sig dessa fordringar till efter rättelse, skall betraktas såsom brott emot dessa regler.

c) (Innehåller bestämmelser i fråga om kommunicerande af uppgifter och plan-teckningar å ena samt föreskrifter från The Postmaster-General å andra sidan).

Tidningen „Electrician“ för den 23 Augusti 1889, ur hvilken ofvanstående regler äro öfversatta, tillägger att de ej äro afsedda att ovilkorligen efterleivas, utan att tillämpas i de fall, The Board of Trade anser nödigt, samt att de gälla endast belysnings- och kraftledningar, icke telegraf- eller telefonledningar. Tidskriften anser att reglerna, sådana de nu äro, icke ge anledning till någon befogad anmärkning.

Öfversättningens riktighet intygas

Th. Frosterus.

Bilaga 3.

Säkerhetsföreskrifter för elektriska anläggningar, uppställda af elektrotekniska föreningen i Wien.

Wiener reg-
lerna.

B. Ledningar.

4) Alla ledningar, som fortleda strömmen mellan strömalstraren, apparaterna för uppsamling och förvandling af strömmen, som ock mellan denna och de orter, der benyttjandet af strömmen sker, böra så dimensioneras att temperaturtillvexten å deras yta, förorsakad af den genomgående strömmen, icke med mer än 20° C öfverstiger den omgifvande lufttemperaturen.

Hos kopparledningar med en arbetsförmåga af minst 80 % af den kemiskt rena koppars och med en genomskärningsarea mindre än 100 mm² kan man således anse att den tillåtna maximal påkänningen vore 3 A p. mm² i isolerade och 4 A p. mm² i blanka trådar.

5) Användning af trådar med mindre än 1 mm diameter är icke tillåten, med undantag för mångtrådiga kablar.

6) Förestående bestämmelser hafva icke tillämpning på smältbara säkerhetsförbindningar och rheostater, men böra sådana delar af ledningen, der en större uppvärmning kan inträffa, isoleras på så sätt från sin omgifning, att en beröring mellan densamma och brännbara materialier icke kan förekomma.

7) I rum, der lätt antändliga eller explosiva gaser förekomma, få öfverhufvudtaget icke anbringas rheostater, hos hvilka en större uppvärmning kan ega rum, ej heller afspärningsinrättningar, der gnistor kunna uppstå, med mindre att desamma äro inneslutna inom lufttätt omhölje.

8) Ett ledningsnäts isolationsmotstånd mot jorden eller mellan delar af samma ledning måste — såvida spänningsdifferenser förefinnas — åtminstone vara $5,000 \frac{E}{J}$ Ohm, i hvilken formel E betyder den mellan ifrågavarande punkter förekommande möjliga maximala spänningsdifferensen i Volt och J strömstyrkan i Ampère.

I sådana fall, då till följd af stor fuktighet i den ledningen omgivande atmosfären det angifna isoleringsmotståndet icke kan uppnås (bryggerier, färgerier, elektriska banor m. m.), är en mindre fullständig isolering äfven tillfyllesgörande, om:

a) ledningen föres uteslutande på isolatorer och det så att eldfara, till följd af afledning eller sänkning af ledningen, är utesluten och,

b) vid spänningar af mera än 150 V hos vaxelströmmar eller 300 V hos (likriktade) konstanta strömmar, ett tillfälligt närmande af icke tillräckligt isolerade delar af ledningen eller af obehöriga personer är omöjliggjordt.

9) I rum, der syror eller gaser förekomma, hvilka antingen angripa isoleringsmaterialiet eller sjelfva ledningen, måste särskildt sörjas för skydd af ledningarna mot dessa eventualiteter. Isoleringen af sådana ledningar måste årligen revideras och samtidigt undersökes sjelfva ledningens tillstånd i afseende å föreskrifterna i punkt 4.

10) Anbringandet af icke-isolerade ledningar tillåtes endast i det fria och icke på en höjd understigande 3,5 m från jordytan; undantag härifrån äro rheostater, hvarvid desamma dock böra skyddas såsom punkt 6 föreskrifver.

I täckta rymliga lokaler, såsom hallar, större verkstäder etc., få dock blanka ledningar införas, om desamma ej äro längre än 4 m från golvet och ledas på porslins isolatorer samt äro fullständigt skyddade mot beröring med brännbara eller metalliska konstruktionsdelar i byggnaden.

11) I alla de fall, der en beröring mellan blanka ledningar och telefon- eller telegraftrådar eller med metallmassor, såsom gas- och vattenledningsrör, kunna förekomma, böra vid sådana ställen isolerade ledningar användas.

12) Blanka ledningar skola, ifall dem emellan herskar spänningsdifferens, ledas på ett horisontalt afstånd från hvarandra af minst 15 cm och på ett vertikalt sådant af minst 30 cm. Sådana ledningar skola för öfrigt föras enligt de normer, som gälla för statens telegrafledningar.

13) Isolerade, d. v. s. på hela sin längd af icke-ledande material skyddade trådar skola, der trådarna löpa parallelt, ledas på ett afstånd af minst 40 mm från hvarandra, mätt från metall till metall.

Öfverstiger dock spänningsdifferensen mellan hvilka som helst två punkter på ledningen 150 V, så bör deras afstånd ökas med minst 10 mm för hvarje ytterligare 50 V eller bråkdel deraf.

14) Undantagne från denna bestämmelse äro dock synnerligen väl isolerade trådar, hvilkas isoleringsmotstånd, då en tråd legat 24 timmar i vatten, emot vatten utgör minst $2,000 \times E$ Ohm pro kilometer, då E betyder den i den beträffande strömkretsen förekommande maximal-spänningsdifferensen i Volt.

15) Alla ledningar i fuktiga rum eller å fuktiga ställen skola spännas på isolatorer, undantagandes då ledningens isolering sjelf motsvarar de i punkt 14 uppställda fordringarne.

16) Ledningarne äro städse, om möjligt, att anbringas så att de äro åtkomliga; isynnerhet bör deras läggande i rännor i muren och under golfvet undvikas.

17) Vid ledningarnes förande genom murar eller golf böra de inneslutas i rör af utmärkt isolerande material, hvilka äfven böra på möjligaste vis skydda trådarnes isolering mot skador genom yttre åverkan, hvarvid fordringar sub. 26 äro att beaktas. Genom golf förda skyddsror böra med 20 mm stå fram öfver golfytan.

18) De delar af ledningen, som tidtals äro underkastade platsändringar (tillförningstrådar till transportabla lampor etc.), skola kunna uppvisa en utmärkt god isolation och dessutom vara försedda med möjligast motståndskraftigt hölje. Sådana grenledningar måste städse vara skyddade genom en säkerhetsapparat, afsedd att verka genom smältning af metall (Abschmelzapparate).

19) Fästandet af isolerade eller blanka ledningar på stöden med metallkramlar eller andra ledare är icke tillåtet.

20) Användande af jorden eller metallrika kroppar, såsom t. ex. gas- och vattenledningsrör, jernbjelkar, pelare, andra metall-byggnadsdelar, som delar af ledningen är ej tillåtet.

21) När en förstöring af trådens omhölje genom yttre inflytande (nötning etc.) är att förutse, bör sörjas för en deremot skyddande, motståndskraftig isolation.

22) Alla skarfvar på ledningen skola åstadkommas genom lödning; undantagna äro ledningens förbindningar med strömbrytare (Absteller) och andra apparater.

23) Colophonium och syror få ej användas vid lödning af förbindningsställen, utan blott ett lödsalt, som ej innehåller fria syror; äfven får endast en väl förtennt lödkolf användas. Vid lödning af fintrådiga kablar får icke användas lödlampa.

24) Då kläm-förbindningar i lödningar för strömmar af mera än 100 A strömstyrka användas, bör en säkerhetsinrättning mot deras lösande anbringas; alla ändor i ledningen böra före deras sammanlödning eller inklämning vara sorgfälligt metalliskt rengjorda och om möjligt förtennas före lödningen.

Vid skarfnig af isolerade trådar bör endast så mycket af isoleringen borttagas som oundgängligen erfordras.

Alla skarfställen böra derefter synnerligen sorgfälligt åter isoleras.

Man bör iakttaga, att öfvergångsmotståndet i skarfstället är mindre än i de öfriga delarne af ledningen.

25) Skarpa böjningar af tråden eller kabeln böra undvikas; äfven bör observeras att ledningen ingenstädes må mekaniskt kunna skadas.

26) För spänningar af mera än 500 V för kontinuerliga (likriktade) och 200 V för vaxelströmmar böra ledningarna föras så att de ej lätt äro åtkomliga för obehöriga personer. Nedläggandet af ledningar i rännor, i murar eller under golf är för dessa spänningar icke tillåtet.

Öfver platta tak måste dessa ledningar föras 2,5 m och öfver gafveltak (branta) 0,5 meter.

27) Primärledningar för sekundärgeneratorer få i regeln icke föras in i bopningar; hvarest detta icke kan underlåtas, böra sådana ledningar tillräckligt skyddas.

Vid förvandling af spänningen medels transformatorer eller accumulatorer är, ifall i den primära ledningen spänningsdifferensen mellan tvänne punkter, hvilka som helst, öfverskrider, för kontinuerliga strömmar 500 V och för vaxelströmmar 200 V, — oafsedt bestämmningen sub. 4 — ännu att iakttaga att såsnart spänningsdifferensen mellan de båda polerna i sekundära ledningen eller mellan en pol i den sekundära ledningen och jorden öfverskrider med 50 % den normala spänningsdifferensen, så bör förbindningen mellan den beträffande ledningen och transformatorn eller accumulatorn automatiskt afbrytas.

28) Å korsningsställen måste ledningarna synnerligen väl befästas samt hos alla ledare, som icke uppfylla de sub. 14 uppställda fordringarne, skola trådar, som korsas hvarandra, dessutom ännu åtskiljas genom väl isolerande material.

Härvid måste den isolerande plåten minst hafva en dubbelt så stor sidlängd som det sub. 13 föreskrifna afståndet mellan ledningarne.

I stället härför är ock tillräckligt om den ena af de korsande ledningarne är inledd i ett rör af samma längd och af ytterst väl isolerande, event. äfven mot brott skyddande ämne. Äfvenledes är det tillåtet att utföra korsningen i form af en ögla, om dervid det sub. 13 specificerade afståndet innehålles och sörjes därför att ett närmande eller en beröring af ledningarne icke kan inträffa.

29) Korsningar mellan ledningar och metalliska ledare (gas- eller vattenledningar etc.) skola behandlas såsom korsningar af tvänne ledningar.

30) Äro ledningarne fästade med kramlor, så få dessa icke hafva större inbördes afstånd än 1 m; i böjningar bör deras afstånd från hvarandra vara ännu mindre.

Der hvar ledningarne föra till påskrufvade förbindningar (t. ex. utvexlare) får den närmaste kramlan befinna sig på ett afstånd af högst 100 mm.

31) Vid centralstationen bör anbringas jordkontaktvisare (Erdschlusszeiger), medels hvilka ledningsnätets isolationstillstånd minst 2 ggr under 24 timmar bör prövas; då driften icke är kontinuerlig, bör afprofningsen ske strax före och efter arbetstiden.

C. Säkerhetsapparater.

32) I alla ledningar, i hvilka starkare strömmar än 5 A kunna uppträda, skola insättas sjelfverkande strömbrytare (t. ex. uppsmältningstrådar), hvilka åstadkomma att strömstyrkan i ingen del af ledningen kan öfverskrida det dubbla af den sub. 14 som tillåten förklarade normala påkänningen.

Åstadkomma dessa inrättningar ett afbrott i ledningen, så måste detsamma inträffa på så stor sträcka, att bildandet af en ljusbåge är omöjlig.

33) Strömbrytare och utvexlare skola anbringas å absolut torra orter eller ock inneslutas i vattentäta lådor, om möjligt i vertikala lägen, samt vara lätt åtkomliga.

34) Alla kontakt-ställen böra städse hållas metalliskt rena.

35) I ledningar, hvar den under normala omständigheter uppträdande starkare strömmen öfverskrider 30 A, skola vid båda polerna anbringas sjelfverkande strömbrytare; vid svagare strömstyrka är tillräckligt om strömbrytaren finnes insatt vid en af ledningens poler, dock måste i detta fall ett ledningsnäts samtliga strömbrytare vara insatta vid denna pol.

36) Vid mångledare-system är vid större strömstyrka än 30 A att anbringas strömbrytare i alla ledningar. Vid svagare strömstyrka kan detta i en ledning underlåtas, dock skola äfven i detta fall ett slutet ledningsnäts samtliga strömbrytare anbringas vid samma pol.

37) Vid insättning af automatiska strömbrytare å orter, der ändring af genomskärningsarean i ledningen tillstöter, böra strömbrytarene anbringas möjligast nära till det ställe, der genomskärningsändringen finnes.

38) Hvarje sjelfverkande strömbrytare måste förses med ett märke, af hvilket kan inhemtas den normala strömstyrkan, för hvilken den är afsedd.

39) Alla sjelfvärkande strömbrytare skola så anbringas, att en beröring omöjliggöres mellan afbrytningsorten eller den till äfventyrs smältande metallen och brännbart material.

I rum, hvar brännbara eller explosiva gaser förekomma, måste afbrytningsstället skyddas af gastätt omhölje.

Vid användande af qvicksilfver-afbrytare bör sörjas för en ren qvicksilfveryta och förebyggas att qvicksilfver-ångorna få fördunsta.

40) Vid hvarje större strömafgifningsort (i synnerhet vid centraldrift hvarje byggnad) måste samtliga tillförsel-ledningar förses med för hand ställbara strömbrytare. Dessa strömbrytare anbringas på isolerade underlag, lätt åtkomliga för polisen och brandmanskapet, och förses med tydliga inskrifter: „Ström“ och „Ingen ström.“

Vid enskilda anläggningar måste det dessutom vara möjligt att snabbt och säkert kunna afbryta förbindelsen mellan strömkällan eller apparaten för strömmens magasinering eller förvandling och samtliga ledningar.

41) Vid „snabb afbrytare“ (Kurzschluss-Ausschaltungen) skall den yttre ström-

kretsen till först slutas genom en dubbelkontakt och först sedan afbrytes ledningen till strömafgiftsorten.

42) Å ställen, der en beröring med telegraf- och telefontrådar kan vara möjlig, skola före och efter det farliga stället i dessa ledningar insättas sjelfverkande strömbrytare.

43) Ledningarne böra föras så, att störningar i förhandenvarande telefon- eller telegrafledningars drift icke kan uppstå.

D. Lysningsapparater.

44) I alla de fall, då spänningar öfver 200 V vid vaxelströmmar och öfver 500 V vid kontinuerliga strömmar kunna förekomma, få oskyddade metall-partier å lysapparaten (glödlampors infattning, båg lampors ställ) icke ligga inom strömkretsen.

45) Der lampor finnas upphängda i ledningar, får deras tyngd icke uppbäras genom förbindningsskrufvarne.

Användas kablar af fina trådar till transportabla lampor, böra trådarne först sammanlödvas, innan de befästas med klämskrufvar.

46) Lysapparater, i eller till hvilka ledningar föras, skola derförinnan elektriskt isoleras från metallmassor (gasrör m. m.).

47) Rören i lysapparaterne, genom hvilka ledningar föras, skola vara släta invändigt, d. v. s. icke hafva några skarpa kanter eller dylikt, ej heller få några splittror finnas i dem; desamma skola, om vid lödning användts syror, sorgfälligt tvättas och renas, innan trådarna indragas.

48) Att förhindra fuktighet att inkomma (genom kondensation) skola lysapparaternas rör, genom hvilka ledningen införes, vattentätt tillslutas.

49) Infattning med stängapparat (Absteller) å glödlampor får i transportabla lampor användas blott då, när vid infattningen anbringas ett minst 100 mm långt handtag, i hvilket man kan fatta under afstängningen.

50) Båglampor i rum, der explosiva kroppar eller brännbara gaser förekomma, få ej användas. Glödlampor böra vara försedda med tillförlitliga säkerhetslås (Verschluss).

51) I rum, der lätt brännbara kroppar förekomma, böra båg lampor försvas med skyddskupor omgifna af trådgaller och under kolspetsarne bör anbringas askkoppas af metall.

52) I rum, hvar en beröring mellan båg lamporna och brännbart material icke är en omöjlighet, böra skyddskuporna vara helt och hållet tillslutna.

För regulativ komitén:

F. Ross m. p.
Ordförande.

Jos. Kolbe m. p.
Sekreterare.

Bilaga 4 a.

Hans Kejsrerliga Majestät vill, på derom gjord underdånig ansökning, härmed i Näder tillåta Telegrafmekanikern, Kollegiassessorn Daniel Johan Wadén, dock icke med andras uteslutande, att i Helsingfors stad bilda en telefonförening, hvars medlemmar en hvar komma att förses med en telefonapparat, som uppställles i deltagarens bostad och medelst en isolerad ledning af ståltråd förenas med en gemensam centralstation, genom hvilkens försorg deltagarene i föreningen kunna sättas i muntlig förbindelse med hvarandra, likväl med skyldighet för Kollegiassessorn Wadén såväl att till granskning af stadsmyndigheterna framlägga en fullständig plan för företagens utförande, som ock att, sedan sagda plan blifvit vederbörligen godkänd, hafva telefonledningen inom två år derefter slutförd och till föreningens begagnande upplåten, vid äfventyr att de honom i förevarande afseende beviljade rättigheter och förmåner eljest af honom förverkas. Det alle, som vederbör, till underdånig efterrättelse länder.

Helsingfors, den 31 Januari 1882.

Helsingfors Telefon Aktiebolags koncessionshandlingar.

Enligt Hans Kejsrerliga Majestäts Eget Beslut och dess Höga Namn,

Dess tillförordnade Senat för Finland:

E. af Forselles.

Oscar Norrmén.

V. von Haartman.

SIGILL.

H. Molander.

A. Mechelin.

W. Zilliacus.

Oskar Kumlin.

Bilaga 4 b.

Utdrag ur Magistratens i Helsingfors stad protokoll för nedan nämnda dagar år 1882.

Den 28 januari.

§ 10.

Föredrogs en af Kollegiassessor Daniel Johan Wadén till Magistraten ingifven skrift, sålydande:

„Till Magistraten i Helsingfors.“

Sedan Helsingfors stadsmyndigheters utlåtande af Kejsrerliga Senaten blifvit infordradt med anledning af en af undertecknad till Hans Kejsrerliga Majestät ställd underdånig ansökan att i Helsingfors inrätta och drifva en telefonförening har Magistraten förordadt bifall till inrättande af telefontätet under förbehåll att detaljerad beskrifning på sättet för företagens utförande af mig förelägges Magistraten till granskning. Med anledning häraf får jag nu till Magistratens pröfning inlämna följande beskrifning på det tillämnade telefontätet. Då det emellertid är mig bekant att Ma-

gistratens villkor endast afsåg sättet att uti staden uppsätta och leda trådarna vill jag angående apparaterna endast nämna att desamma utgöra en kombination af Bells telefon, Blakes mikrofon och Guillilands magneto-elektriska ringapparat.

De trådar, hvilka skola förbinda hvarje abonnent med Centralstationen, äro af stål, 2 millimeter tjocka och galvaniserade. På de ställen, der ledningarne föres in i husen, isoleras desamma vid yttre väggen med porslinsrör, guttapercha och vaxad bomulls tråd. Uti luften isoleras desamma ifrån beröring med ledande ämnen genom porslins-isolatorer. Dessa isolatorer uppbäras af smidjerns armar, stöd eller konsoler, hvilka förmedels skrubbultar fästas vid takstolarne af husen. Genom lämplig packning förhindras läkning, som möjligen kunde uppstå från hålen på tak-plåten. Allt arbete på hustaken verkställes endast efter erhållet tillstånd af resp. gårdsegare. Endast undantagsvis, på de ställen hvarest tillfälle att begagna taken saknas, skulle stolpar begagnas eller trådarna fästas vid väggarne. Detta sätt att bygga telefonledningar användes nästan öfverallt i utlandet. Under en resa senaste sommar var jag i tillfälle att se det användt i Berlin, Paris och London. I Sverige begagnas det i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gefle. Oaktadt åska i sydligare länder är mycket vanligare och starkare än hos oss, har man ej hört att telefontrådarna skulle medfört någon fara för husen. Det är således att förutse att någon våda genom åskslag ännu mindre kan uppstå hos oss. Sedan jag härmed redogjort för planen för telefonnätets byggande, får jag ödmjukast anhålla att få densamma granskad och godkänd samt på samma gång erhålla tillstånd att på taken af de Helsingfors kommun tillhöriga byggnader, der detta kan ifrågakomma, uppsätta för telefonföreningen nödiga trådar och få på de platser, der sådant oundgängligen fordras, äfven uppresa stolpar för trådarnes fästande.

Sedan Hans Kejsrerliga Majestät numera beviljat mig koncession att i Helsingfors inrätta och drifva en telefonförening, kan arbetet vidtaga såsnart Magistratens resolution i ärendet erhållits, och tager jag mig derföre friheten bifoga min ödmjuka anhållan om ärendets snara behandling. Helsingfors, den 25 januari 1882.

Dan. Joh. Wadén.

Koll. Assessor.“

efter uppläsandet hvaraf Magistraten beslöt att innan vidare i saken tillgjordes öfverifrågavarande anhållan infordra Drätselkammarens yttrande, i hvilket afseende förberörda skrift skulle jemte bref till Kammaren öfversändas.

Den 20 Februari.

§ 3.

Sedan Magistraten genom beslut fattadt den 28 sistlidne Januari under § 10 af protokollet infordrat Drätselkammarens här i staden yttrande i anledning af Kollegiassessorn Daniel Johan Wadéns hos Magistraten gjorda anhållan att för ett tillernadt telefonnät i denna stad få på taken af staden tillhöriga byggnader uppsätta för berörda inrättning nödiga trådar, med mera, så har Drätselkammaren numera aflemnadt ett utlåtande i ämnet af följande lydelse:

„Drätselkammaren i Helsingfors, den 3 Februari 1882. N:o 23.

Till Magistraten i Helsingfors.

Uti skrifvelse till Drätselkammaren af den 28 nästlidne Januari N:o 32 har Magistraten, sedan Kollegiassessorn Daniel Johan Wadén, som för en blifvande telefonförening ämnade inrätta ett telefonnät här i staden, hos Magistraten ansökt bland annat att få på taken af staden tillhöriga byggnader, der sådant kunde ifrågakomma, uppsätta för förberörda inrättning nödiga trådar samt på platser, der så fordrades, uppresa stolpar för trådarnes fästande, anhållit om Drätselkammarens yttrande öfver denna ansökan.

Med anledning häraf får Drätselkammaren äran meddela att, då någon skada eller olägenhet icke borde kunna följa af de utaf Assessorn Wadén ifrågasatta åtgärderna, blott de utföras med tillbörlig omsorg, samt då det af honom tillämnade, allmännyttiga företaget enligt Kammarens tanke är förtjent af tillmötesgående äfven från stadens sida, så anser Kammaren staden hafva skäl att, med bifall till Assessorn Wadéns förevarande anhållan, tillåta honom såväl att uppsätta isolatorer för telefontrådarna på taken af stadens byggnader, der sådant blifver nödvändigt, som ock att uppställa de för ledningarna erforderliga stolpar, dock under vilkor, att dessa arbeten utföras under tillsyn af stadens byggnadskontor, att stolparne icke få anbringas å andra ställen, än dem byggnadskontoret, eller om begifvande dertill af detta skulle vägras, Drätselkammaren finner sig kunna för ändamålet godkänna, samt att, om merberörda åtgärder likväl skulle vålla staden någon skada, Assessorn Wadén skall vara skyldig att ersätta densamma.

Ansökningsskriften i ärendet får Kammaren härjemte återställa.

På Drätselkammarens vägnar:

E. Öhman.

Lars Homén.,

efter hvars uppläsande här antecknades, att Assessorn Wadén nyligen till Magistraten äfven inlemnade Hans Kejsrerliga Majestäts den 31 sistlidne Januari meddelade resolution, hvarigenom Wadén tillåtits, dock icke med andras uteslutande, att här i staden bilda en telefonförening, hvars medlemmar enhvar komme att förses med en telefonapparat, som uppställdes i deltagarens bostad och medelst en isolerad ledning af ståltråd förenades med en gemensam centralstation, genom hvilkens försorg deltagarene i föreningen kunde sättas i muntlig förbindelse med hvarandra, med skyldighet likväl för Assessorn Wadén såväl att till granskning af stadsmyndigheterna framlägga en fullständig plan för företagens utförande som ock att, sedan sagda plan blifvit vederbörligen godkänd, hafva telefonledningen inom två år derefter slutförd och till föreningens begagnande upplåten, vid äfventyr att de honom i förevarande afseende beviljade rättigheter och förmoner eljest förverkades.

Härå beslöt Magistraten att öfversända omförmälda handlingar till Stadsfullmäktige på det desse blefve i tillfälle att yttra sig, huruvida mot Assessorn Wadéns

ifrågavarande framställning och plan å kommunens sida vore något att anmärka; och skulle ärendet framdeles i Magistraten ytterligare föredras. Ort och tid förutskrifna.

In fidem
K. G. Kollin.

Bilaga 4 c.

Utdrag ur Magistratens i Helsingfors stad protokoll för den 18 Mars 1882.

§ 15.

Sedan Magistraten i anledning af Kollegiassessorn Daniel Johan Wadéns hos Magistraten den 20 sistvikne Februari under § 3 af protokollet gjorda ansökning att för en blifvande telefonledning här i staden få på kommunen tillhöriga byggnader anbringa isolatorer för telegrafrådarne samt å lämpliga ställen uppställa stolpar för samma ändamål infordrat Stadsfullmäktiges yttrande i ärendet, så har detsamma nu till Magistraten ankommit och är, här intaget, till sitt innehåll sålydande:

„Helsingfors Stadsfullmäktige. Helsingfors, den 28 Februari 1882. N:o 35.

„Till Magistraten i Helsingfors.“

I anledning af Stadsfullmäktige i Magistratens skrivelse af den 20 innevarande Februari N:o 47 affordradt yttrande, beträffande Kollegiassessorn Daniel Johan Wadéns ansökning att för en blifvande telefonförening här i staden få inrätta ett telefonnät, samt att få bland annat på taken af staden tillhöriga byggnader, der sådant kunde ifrågakomma, uppsätta för berörda inrättning nödiga trådar samt på de platser, der så fordrades, uppresa stolpar för trådarnes fästande, få Stadsfullmäktige härmed äran meddela, att från Fullmäktiges sida intet hinder möter utförandet af sagda företag, enligt den af Wadén inlemnade planen, blott de ifrågasatta åtgärderna utföras med tillbörlig omsorg; och torde Wadén förty meddelas tillstånd såväl att uppsätta isolatorer för telefontrådarna å stadens byggnader, som ock att uppställa de för ledningen erforderliga stolpar, dock under vilkor att dessa arbeten utföras under tillsyn af stadens byggnadskontor, att stolparna icke få anbringas å andra ställen, än dem byggnadskontoret eller, om begifvande dertill af detta skulle vägras, Drätselkammaren finner sig kunna för ändamålet godkänna, samt att, om merberörda åtgärder likväl skulle vålla staden någon skada, Wadén skall vara pligtig ersätta densamma.

De insända handlingarna återställas härmed.

På Stadsfullmäktiges vägnar:

L. Lindelöf.

Alexis Gripenberg.“

efter uppläsande hvaraf Magistraten beslöt att genom protokollsutdrag meddela sökanden Kollegiassessorn Wadén, att hans plan för ifrågavarande företags utförande numera blifvit granskad och godkänd, att företaget följaktligen finge utföras i enlig-

het med denna plan, men med tillbörlig omsorg, och att sökanden vore tillåtet ej mindre att å stadens byggnader uppsätta isolatorer för telegrafrådarna än ock att uppställa de för ledningen erforderliga stolpar, under vilkor dock att dessa arbeten utföras under tillsyn af stadens byggnadskontor, att stolparne icke få anbringas å andra ställen, än dem byggnadskontoret eller, om begifvande dertill af detta skulle vägras, Drätselkammaren finner sig kunna för ändamålet godkänna, samt att, om merberörde åtgärder skulle vålla staden någon skada, Assessorn Wadén skall vara pligtig ersätta densamma; åliggande det sökanden Wadén derjemte att utaf enskilde gårdsegare, å hvilkas hus han önskar anbringa ledningar, utverka sig dertill tillstånd samt att genast efter emottagandet af utdrag ur detta protokoll uppte detsamma i Drätselkammaren i afseende å kännedom och Byggnadskontorets delgifvande. Som antecknades. Ort och tid som ofvan.

In fidem:
Frans Åhlström.
 f.d.

Delgifvet Drätselkammaren och Byggnadskontoret, bestyrker: Helsingfors Drätselkammare, den 24 April 1882.

Ex officio:
Lars Homén.

Bilaga 5.

Guvernörens i Nylands län utslag i anledning af Kollegiassessorn Daniel Hofrådet Wadéns koncession Johan Wadéns hos Magistraten i denna Helsingfors stad gjorda anhållan om tillstånd att uti stadens gator få nedsänka ledningstrådar för öfverförande af elektricitet åt de personer och inrättningar, som önskade belysa sina lokaler med elektriskt ljus, samt att för enahanda ändamål, efter af vederbörande husegare utverkad tillstånd, få leda dylika trådar längs husens väggar och öfver gatorna på en höjd minst 18 fot öfver gatan, hvilka trådars nedsättande i gatan skulle ske i öfverensstämmelse med bruket för gas- och vattenledningar samt för öfrigt sålunda, att på minst två fots afstånd från rännstens-botten mot gatans midt skulle nedgräfvast fyrkantiga trädrännor af $2\frac{1}{2}$ —3 tums plankor och omkring en fot i kvadrat samt uti dessa insättas isolerade kopparstänger eller kablar och rännorna sedan täckas med af enahanda plankor förfärdigade lock, som komme att ligga minst en fot under gatans nivå; och har sökanden tillika förbundit sig att icke allenast återställa gatorna i deras ursprungliga yttre skick och ställa sig till efter rättelse alla de vilkor och föreskrifter beträffande ledningarne, stadsmyndigheterna kunde finna sig befogade meddela, utan ock tillfredsställa de rättvist pröfvade ersättningsanspråk gårds- och tomtägare kunde ega i följd af kostnader, förorsakade genom ledningarnes sträckning; uti hvilket ärende Magistraten genom den 27 sistlidne Februari afsagdt utslag sig utlåtut och pröfvat skäligen meddela sökanden

rättighet att för uppgifvet ändamål i stadens gator nedlägga ledningstrådar samt längs husens väggar och öfver gatorna leda dylika trådar, med vilkor att vederbörande gårdsegares tillstånd till företaget utverkades samt nödiga försigtighetsmått till förekommande af olycksfall skulle iakttagas, jemte det Magistraten emellertid hemställt utslaget min pröfning och i sådant afseende hit insändt samma utslag tillika med de i saken tillkomna protokoll; hvarefter Extraordinarie Professorn i Fysik vid Kejsrerliga Alexanders Universitetet August Fredrik Sundell i affördradt utlåtande rörande vidden af den eldfara, som genom anbringande af oförmälda elektriska ledningstrådar möjligen kunde uppstå, derom meddelat: att eldfara kunde af en elektrisk ledning uppkomma hufvudsakligen af den orsak, att i ledningstråden utvecklades en af den elektriska strömmens intensitet beroende värmemängd, som åstadkomme en viss temperaturförhöjning, men den för en såkallad glödlampa behöfliga elektriska strömmen vore emellertid jemförelsevis svag och kunde icke verka någon farlig upphettning i ledningstrådar af vanlig tjocklek, och likaså försvunne hvarje anledning till eldfara från de trådar, hvilka tillförde flera lampor i samma hus den behöfliga strömmen, om dessa trådar gjordes tjocka i proportion med lampornas antal, samt den i gatan nedlagda hufvudledningen måste af samma skäl äfven göras tillräckligt tjock, hvarföre en ändamålsenligt anlagd ledning icke kunde medföra någon eldfara, helst till förekommande deraf genom tillfälliga brister i ledningen särskilda försigtighetsmått vidtoges och de inom hus begagnade ledningstrådarne vore beklädda med ett svårt förbränneligt omhölje, likasom ock faran att strömmen kunde blifva för stark om flera lampor på en gång släcktes och att elektricitet toge vägen genom de ännu brinnande lamporna, förebyggdes genom reglering af strömmens styrka från centralstationen, der en ständigt dejourerande tekniker icke tillåte strömmen att blifva intensivare än den behöfde vara för underhållandet af de för tillfället verksamma lamporna; och då vid ifrågavarande anläggning glödlampor komme att användas samt sjelfva anläggningens möjlighet och framgång berodde på ett väl utfördt ledningssystem och ett omsorgsfullt skötande i öfrigt, har Extraordinarie Professorn Sundell ansett denna anläggning icke kunna medföra någon rimlig eldfara från ledningstrådarna, likalitet som sjelfva lamporna vore eldfarliga. Derå hafva Stadsfullmäktige jemväl blifvit i saken hörde och tillstyrkt bifall till ansöknigen på de af Magistraten förordade förbehåll och vilkor; allt på sätt handlingarne i ärendet, här förvarade, närmare utvisa: Gifvet i Helsingfors, å Landskansliet, den 26 April 1884.

Hvad sålunda förelupit och handlingarne vidare innehålla har jag i öfvervägande tagit samt finner, med afseende å Magistratens utlåtande och Stadsfullmäktiges tillstyrkan, skäligt härigenom berättiga sökanden Kollegiassessorn Daniel Johan Wadén att för ifrågavarande ändamål och i ofvan angifven ordning uti stadens gator nedlägga ledningstrådar samt längs husens väggar och öfver gatorna leda dylika trådar med vilkor att vederbörande gårdsegares tillstånd till företaget utverkas samt nödiga försigtighetsmått till förekommande af olycksfall iakttagas.

Skolande detta utslag under omslag tillsändas Magistraten i Helsingfors till egen kännedom och för att sökanden tillställas emot åtecknande afgifter, som sedan hit införförväntas.

Den med -----

----- pröfning upptagna.

Ort och tid förutskrifna.

G. von Alftan.

(Sigill).

Förslag till Ordningsföreskrifter för elektriska anläggningar i Stockholm.

Förslag till ordningsföreskrifter för elektriska anläggningar i Stockholm.

§ 1.

En hvar, som vill i Stockholm inrätta elektrisk telegraf- eller telefonanläggning eller elektrisk anläggning för belysning eller öfverförande af drifkraft, skall, om ledningen är afsedd att sträckas utanför den egendom, hvarest elektriciteten alstras, derom till öfverståhållareembetet ingifva skriftlig anmälan.

§ 2.

Anmälan, som i § 1 sägs, skall vara åtföljd af:

1:o plan öfver anläggningen, angifvande den eller de stadsdelar, inom hvilka anläggningen skall utföras, centralstationens läge, hufvudledningarnas ungefärliga riktning, de ställen, der ledning skall nedläggas i eller, då fråga är om ledning för belysning eller öfverförande af drifkraft, dragas öfver gata, allmän plats eller vattendrag, ledningarnas största spännvidd, de ställen, hvarest stöd för ledningar till större antal än femtio eller för kablar skola anbringas, sättet för trådarnas fästande vid sådana stöd samt den största strömstyrka och den högsta spänning (tension), som är afsedd att användas i ledning för belysning eller öfverförande af drifkraft;

2:o prof på ledningsmaterielen; och

3:o ritning å stöd, afsedd för flere än femtio ledningar eller för kablar.

§ 3.

Egare af elektrisk anläggning, som utförts innan dessa ordningsföreskrifter blefvo till efterlefnad gällande, skall, i den mån det ej redan skett till åtlydnad af öfverståhållareembetets kungörelse den 12 november 1888, före den

189 till öfverståhållareembetet ingifva fullständig, af nödiga ritningar åtföljd beskrifning öfver anläggningen.

§ 4.

Vill innehafvare af elektrisk anläggning vidtaga ändring med densamma och

afser denna ändring något, hvarom uppgift skall lemnas vid anmälan om ny anläggning, ingifve till öfverståthållareembetet skriftlig anmälan derom, så inrättad som i § 2 sägs.

§ 5.

Före den 15 i hvarje månad skall egare af elektrisk anläggning till öfverståthållareembetet ingifva uppgift å hvarje under den föregående månaden anbragt ny eller borttagen äldre ledning eller förändring af äldre lednings sträckning eller fäste.

§ 6.

För biträde vid handläggning af ärenden rörande elektriska anläggningar samt för tillsyn å dessa skall öfverståthållareembetet utse en eller, om göromålen det fordra, flere sakkunnige inspektörer.

Instruktionen för inspektörerna utfärdas af öfverståthållareembetet. Deras aflöning bestämmes af stadsfullmäktige. Till inspektör får endast utses sådan person, som eger fullgoda tekniska insigter särskildt inom elektrotekniken.

§ 7.

Öfver anmälan om ny eller ändring af redan befintlig elektrisk anläggning infordre öfverståthållareembetet yttrande från inspektör, hvilken det åligger att föreslå de försiktighetsmått, som utöfver hvad här nedan stadgas anses böra iakttagas vid anläggningens utförande och begagnande.

Sedan inspektörens yttrande afgifvits och, så vida ledning är afsedd att nedläggas i gata, allmän plats eller vattendrag eller fästas å stolpar, nedsatta i gata eller allmän plats, anmälaren styrkt, att stadsfullmäktige åt honom upplåtit rätt dertill, meddelar öfverståthållareembetet beslut i ärendet. Förklarar embetet hinder från dess sida ej möta för anläggningens utförande, skall i resolutionen intagas erinran derom, att den sålunda gifna förklaringen icke medför rätt att för arbetets utförande beträda eller annorledes begagna annans egendom samt att det åligger anläggningens egare att ställa sig till efter rättelse ej blott dessa ordningsföreskrifter och de förelägganden, som i öfverensstämmelse med dem meddelas, utan ock de förändrade bestämmelser i ämnet, som framdeles kunna varda utfärdade.

Har till öfverståthållareembetet ingifvits anmälan eller dertill hörande plan, prof eller ritning i två exemplar, vare anmälaren berättigad att återfå det ena exemplaret, försedt med kort anteckning om embetets dit hörande beslut.

§ 8.

Alla på grund af denna ordningsstadga inkommande beskrifningar, ritningar och uppgifter af teknisk natur skola för granskning öfverlemnas till vederbörande inspektör. Finner öfverståthållareembetet efter inspektörens hörande nödigt föreskrifva

någon åtgärd till undanrödjande af fara för person eller egendom eller af hinder för allmänna rörelsen eller af vanprydande inrättning, förelägge embetet anläggningens egare viss tid, inom hvilken den föreskrifna åtgärden skall vara vidtagen.

§ 9.

Till ledning må endast god materiel användas. Ledning skall uppsättas så och underhållas i sådant skick, att fara och olägenhet för allmänheten äfvensom för andra ledningar samt hinder för allmänna rörelsen, så vidt möjligt är, undvikas.

§ 10.

Ledning må ej dragas på mindre afstånd än en half meter från staden tillhörig ledning för polisens eller brandväsendets telegrafer eller telefoner eller från staten tillhörig telegrafledning och må icke i andra fall anbringas öfver ledning af något bland omförmälda slag, än när det ej kan undvikas, och då endast i enlighet med de föreskrifter, som öfverståthållareembetet meddelar.

§ 11.

Utan medgifvande af egare till fastighet eller, då fråga är om gata, allmän plats eller vattendrag, af vederbörande myndighet må ej ledning förläggas lägre än sex meter öfver markens yta eller på mindre afstånd än en meter från närmaste punkt på hus eller annan byggnad.

Är ledning till hinder för byggnadsarbete eller för annat arbete å mark, hvar öfver den dragits, åligger det ledningens egare att efter tillsägelse ofördröjligen vidtaga nödig ändring, vid äfventyr att ledningen eljest på den tredskandes bekostnad borttages genom polismyndighetens försorg.

§ 12.

Ledning eller bärtråd må ej uppläggas så, att spännvidden å något ställe blir större, än som är förenligt med behörig hållfasthet. Detsamma gäller om ledning, som icke är i reguliär användning.

§ 13.

Vid elektrisk anläggning skall erforderligt antal åskledare anbringas.

§ 14.

Medelst tydliga märken vid hvarje isolator eller å andra lämpliga ställen skall angifvas, till hvilken anläggning ledning hör.

§ 15.

I afseende å ledning för belysning eller öfverförande af drifkraft skola, utöfver hvad ofvan föreskrifves, följande särskilda bestämmelser gälla:

1:o) Ledningstråd skall vara af sådan groflek, att strömstyrkan icke någonstades öfverstiger fyra ampère på hvarje qvadratmillimeter af genomskärningsytan, när ledningsmaterielen har samma motstånd som ren koppar. Vid materiel af mindre ledningsförmåga skall strömstyrkan på hvarje qvadratmillimeter vara i samma mån mindre.

2:o) Ledningstråd skall vara försedd med så god isolerande betäckning och denna betäckning skall underhållas i sådant skick, att fara och olägenhet för allmänheten och förut varande ledningar undvikas. För ledning, i hvilken spänningen (tensionen) icke öfverstiger 500 volt för likriktade strömmar och 200 volt för växelströmmar, må dock begagnandet af ledningstråd utan isolerande betäckning kunna i särskilda fall medgifvas.

3:o) Isoleringen vid lednings fästpunkter skall vara god.

4:o) Ledning må ej uppläggas så, att ledande förbindelse med annan ledning kan uppkomma, eller så nära befintlig telegraf- eller telefonledning eller annat föremål, som leder elektricitet, att kontakt kan deraf vållas.

5:o) Der ledning föres utefter byggnad, bör den helst fästas å isolatorer; men då omständigheterna fordra dess fästande å vägg, må sådant ske å skaklar af glas, porslin eller annat dermed jämgodt ämne. På ställe, der ledning ingår i byggnad,, skall den vara så uppsatt, att regnvatten ej kan intränga, och bör den på dessa ställen vara omgifven af ett isolerande och mot fuktighet väl skyddande ämne.

6:o) I strömkretsen må icke intagas jorden, ång-, gas- eller vattenrör, jernvägsskenor eller dylikt och ej heller sådana metalledar, som tjena till annat ändamål.

7:o) Ledning skall vara försedd med nödigt antal lämpliga säkerhetsapparater för den elektriska strömmens afbrytande, innan ledningen i afsevärd grad uppvärms.

8:o) Ledning må icke tagas i bruk förr, än vederbörande inspektör förklarar, att hinder för dess begagnande icke möter.

§ 16.

Skulle vid någon anläggning säkerhetsåtgärder utöfver de här ofvan eller i öfverståthållareembetets resolution föreskrifna finnas af nöden, eger öfverståthållareembetet förordna om deras vidtagande.

§ 17.

Hvar, som underlåter att iakttaga något af hvad honom enligt dessa ordningsföreskrifter eller med stöd af dem gifna påbud åligger, böte från och med två till och med ett hundra kronor.

Betänkande öfver en föreslagen bevattning af stadens gator.

Uti mig den 15 April 1890 tillståldt protokollsutdrag, har Drätselkammaren affordrat mig yttrande beträffande ett af Helsovårdsnämnden framställt förslag att vederbörande gårdsegare blefve ålagde att vid anställande sopning af sina gatuandelar först bevattna desamma, hvilket yttrande äfven borde omfatta de åtgärder som uti ifrågavarande hänseende borde vidtagas beträffande staden tillhöriga gatuandelar och öppna platser, äfvensom de deraf föranledda kostnaderna.

Emedan uppgiften att bevattna en större stads gator på sådant sätt, att det åsyftade ändamålet dermed vinnes utan öfverhövvan dryga kostnader och störing af trafiken icke hörer till de lättast lösta och då man, ehuru många medel och anordningar härvid finnas att välja emellan, likväl flerstädes fått uppoffra lång tid och betydliga kostnader på allehanda experimenter i detta afseende, innan full utredning om det mest praktiska sättet vunnits, må det tillåtas mig att till en början närmare skärskåda de hufvudsakliga omständigheter som på frågan om gatubevattningen hafva inflytande.

I. Gatubevattningens ändamål.

Å alla körbanor, af hvilket material de än må vara bygda, uppstå genom trafiken med åkdon och deraf framkallad slitning af gatläggningmaterialet större eller mindre quantiter pulverformiga ämnen, utgörande en af beståndsdelarne i gatudammet. Är körbanan chausserad eller utförd af fältsten, så lemnar den härvid använda sanden äfven utan särskild söndermalning en betydande kontingent till gatudammet, hvars fina partiklar uppröras af vinden eller vid gatornas sopning kringspidas i luften och medföra obehag för alla som färdas på gatorne.

Dessa ofvannämnda mest oorganiska beståndsdelar af gatudammet äro emellertid jmförelsevis oskyldiga emot de tallösa organiska ämnen, som tillföras detsamma af trafiken å gatorne. Häst- och andra kreatursexkrementer jemte diverse afskräde som ej så noga kan specificeras, blifva nämligen alltid under någon del af dygnet qvarliggande på gatorne och bidra till deras förorening.

Orenligheten kan, särskildt på fältstengator aldrig genom sopning fullständigt aflägsnas ur de otaliga fördjupningarna emellan gatustenarna samt erbjuder sålunda en ytterst gynnsam jordmån för allehanda mikroorganismer, och att dessa alltid skola vara af oskadligt slag, torde äfven en optimist hafva svårt att föreställa sig. Då man aldrig noggrant kan kontrollera, hvilket slags affall söker sig väg till en stads gator, förefaller det tvärtom mer än sannolikt att bland gatudammets oräkneliga mikrober särskildt under herskande epidemier äfven skola finnas patogena, och det är dessa som anses kunna göra det redan till följd af sin sammansättning nog motbjudande gatudammet under vissa omständigheter rentaf farligt i hygieniskt afseende.

För icke alltför längesedan var man böjd att med resignation underkasta sig gatudammets obehag, förmenande detta vara någonting från stadslifvet oskiljaktigt, och kunde endast gifva dem som funno stadsluften alltför svår att inandas det goda rådet att bosätta sig på landet. Under nyare tid sträfvar deremot, tack vare hygienins framsteg som påvisat farorna af genom organiska affallsämnen förorenad luft, hvarje upplyst stadssamhälle derhän att minska dessa faror såvidt görligt är och göra stadsinnevånarens tillvaro i detta afseende så dräglig som möjligt, hvilket uppnås genom en rationelt anordnad och regelbundet verkställd gatubevattning. Dennas uppgift är att hindra gatudammet från att sprida sig i luften till följd af blåst eller vid gatornas sopning, genom att inpregnera det samma med vatten, så att dammet, till den del det icke genom sopning kan aflägsnas, tvingas att häfta vid gatytan. Utan vidare förklaring inses att gatubevattningen bör föregå sopningen, att den för att tillfullo motsvara sitt ändamål bör omfatta alla stadens gator, samt att dess verksamhet upphör så snart vattnet afdunstat, hvarföre under heta eller blåsiga dagar en flere gånger upprepad bevattning är af nöden.

II. Redskap för gatubevattningen.

Under förutsättning att allmän vattenledning finnes, kunna dessa indelas i tvänne grupper:

A. Redskap medels hvilka bevattningen sker direkt ur vattenledningsröret, nemligen *slangar* af olika konstruktion.

B. Redskap i form af *kärl*, hvilka fyllas ifrån någon vattenledningspost, men derefter kunna användas oberoende af denna.

Slangarne förfärdigas mest af hampa och gummi äfvensom af läder. Deras ena ända fästes medels ståndrör vid någon vattenpost, den andra ändan förses med ett munstycke af särskild form hvilket efterhand riktas på olika delar af gatan. Det område som ifrån en post kan spolås, rättar sig efter trycket i ledningen och slangens längd, men kan sällan öfverstiga ett gatuquartars längd, för att icke åstadkomma trafik hinder vid passerandet af tvärgatorne. Slangen

kan äfven, för att förekomma dess slitning, upplindas på en s. k. slangtrumma på hjul, i hvilket fall slangens ena ända kommunicerar med vattenposten, den andra ändan med slangtrummans ihåliga axel, ur hvilken vattnet alltså utströmmar vid bevattningen. Slangen upprullas automatiskt genom att framdraga vagnen; dess längd utgör 46—122 m. Slutligen finner man äfven med små hjul försedda jernrör, förenade genom slangstumpar, s. k. rullslangar; rören kunna hopvikas och blifva derigenom lätt transportabla.

Bevattningen med slang, ehuru enkel att verkställa med liten personal, användes det oaktadt endast i inskränkt skala, emedan

Slangarne slitas mot gatbeläggningen och erfordra kostsamt underhåll;

De komplicerade konstruktioner som skola förekomma slitningen, icke alltid medföra åsyftadt gagn;

Bevattningen medels slangar stör trafiken i hög grad;

Vattenåtgången blifver betydligt större än den nödvändiga emedan vattnet ojemnt fördelas;

Gatorne, särskildt de makadamiserade, lida skada af att besprutas med koncentrerad vattenstråle.

Deremot lämpa slangarne sig mycket väl för särskilda behof, såsom bevattning af planteringar etc.

Redskap i form af kärl. Typen för dessa är den vanliga sprutkannen, hvilken äfven faktiskt användes i en del städer för bevattning af privata gatueandelar. Skola större ytor bevattnas, så måste kärlet inrymma en större vattenquantitet och ställas på hjul samt förses med särskildt konstruerad sil; inrättningen kan framdragas för hand eller med hästar, det senare blifver vanligen det mera ekonomiska. Vattenquantiteten som kärlet böra inrymma borde vara så stor som möjligt, för att minska antalet af de för påfyllningen erforderliga uppehållen, men bero i sjelfva verket af den erforderliga dragkraften, hvilken i sin tur är en funktion af gatornas beskaffenhet. I Berlin med dess jemna asfalt-, nubbssten- eller träbelagda gator har man funnit vattencisterner af 1,500 Liters rymd vara de fördelaktigaste och utrangerat de mindre såsom opraktiska; här åter torde 1,500 Liters bevattningsvagnar åtminstone i de kuperade delarne af staden blifva för tunga att af en häst framdragas på fältstensbeläggningen.

Silröret, ur hvilket vattnet utströmmar, brukar vara ända till 1,9 m. långt och bevattningsbredden utgör då 4,2 m. Med en särskild af vagnsaxeln drifven utkastare (en turbin) kan vattnet äfven spridas på 6 m. bredd, och användas de af Türece i Dresden konstruerade vagnarne af detta slag i flera städer på de bredare gatorne, för att minska antalet turer för bevattningsvagnarne.

Bevattningens intensitet kan ökas och minskas dels genom en ventil hvilken kusken med foten kan reglera, dels genom att köra långsamt eller fort. Vattenåtgången uppgifves i Berlin utgöra 1,500 liter för 2,700 m², men är sjelffallet

beroende af gatans porositet; på makadamiserade gator torde man t. ex. få räkna minst 1 Liter pr m².

Vattnet till tunnornas påfyllning tages mest ur brandposterna.

III. Anordningen af gatubevattningen.

Vanligen ombesörjer staden sjelf bevattningen af såväl de offentliga som de privata gatudelarne, sålunda att vagnarne anskaffas af staden, hvilken äfven tillhandahåller den för tunnornas påfyllning nödiga personalen. Häst och kusk ställes å en del ställen af staden, å andra af en entreprenör mot betingad ersättning, antingen pr år eller pr vagn och dag. Vagnarnes underhåll åligger i sådant fall för det mesta entreprenören. Administrationen handhafves, om ett embetsverk för renhållning af stadens gator finnes, af detta; i annat fall ombetros gatuspolningen vattenverket, brandverket eller annat lämpligt kommunalt embetsverk. Der de privata sjelfva måste ombesörja bevattningen af sina gator, föredraga de i regeln att öfverlemna denna skyldighet åt någon entreprenör mot viss ersättning. Polisordningen innehåller föreskrifter, när och huru ofta gatorna måste bevattnas, vanligen minst 2 gånger under heta dagar.

I allmänhet uppnås beträffande gatornas renlighet icke så goda resultat i det senare fallet, såsom då gatubevattningen utföres under central ledning, emedan kontrollen öfver att bevattningen sker på rätt tid och sätt af lätt förklarliga skäl är svår att utöfva öfver flere tusental gårdsegare. I de flesta fall gestaltar sig en på så många händer fördelad bevattning äfven dyrare än en enhetlig anordning.

Ur tillgänglig litteratur har jag för bättre öfversigts skull sammanställt en tablå öfver de väsentligaste i det föregående berörda förhållandena i 32 tyska städer.

Staden	Bevattningen sker medels	Vattnet tages ifrån	Bevattningen af stadens gatuedelar och makadamiserade gator sker af	Bevattningen af privata gatuedelar sker af
Aachen	Vagnar (1500 liter)	Brandposter	Staden (vattenverket)	
Altona	Vagnar (1500 liter)	d:o	Staden (brandverket)	
Augsburg	Dels slangar, dels vagnar, de senare föredragas	d:o	Staden Privata	
Berlin	Vagnar (1000—2000 liter)	d:o	Staden (renhållningsverket)	
Braunschweig	Vagnar	d:o	Staden (brandverket)	
Bremen	Vagnar	d:o	Staden	
Breslau	Vagnar	?	d:o	
Cassel	Vagnar	?	d:o	

Staden	Bevattningen sker medels	Vattnet tages ifrån	Bevattningen af stadens gatuan- delar och maku- daniserade ga- tor sker af	Bevattningen af privata gatu- andelar sker af
Danzig	Vagnar och slangar	Brandposter		Staden
Darmstadt	Vagnar (försöksvis)	d:o		Staden Privata
Dresden	Vagnar	Vattningsposter		Staden (brandverket)
Dortmund	Slangar	d:o & brandposter		Staden
Düsseldorf	Vagnar	Vattningsposter		d:o
Erfurt	Slangar och vagnar	Brandposter eller öppna vattendrag		Staden Privata
Frankfurt a. m.	Vagnar	d:o d:o		Staden
Genève	Slangar och vagnar	Brandposter		Staden (vattenverket)
Hamburg	Slangar	Brandposter		d:o
Hannover	Vagnar (Türckeska för breda gator, vanliga för smala)	?		Staden
Heidelberg	Vagnar (3,500 m ³ ? !)	Brandposter		Staden Privata
Karlsruhe	Vagnar	?		Staden
Köln	Slangar	?		Staden (brand & vattenverket)
Leipzig	Vagnar (1,500 L)	?		Staden
Linz	Vagnar	Donaufloden		d:o
Lübeck	Vagnar	Brandposter		d:o
Magdeburg	Vagnar	d:o		d:o
Posen	Vagnar	d:o		Staden (vattenverket)
Prag	Slangkärror och vagnar	Brandposter		Staden
Salzburg	Slangar, undantagsvis vagnar	d:o		d:o
Stettin	Vagnar (1000 l)	?		Staden Privata
Strassburg	Vagnar och slangar	Brand & vatten- poster		Staden (renhållningsverket)
Stuttgart	Slangtrummor och vagnar (650 l) samt rullslangar	Brandposter		Staden
Zürich	Rullslangar & vagnar (undan- tagsvis)	Brandposter		d:o

IV. Kostnaderna.

Dessa variera naturligtvis med vattnets pris, arbetslönerna m. fl. lokala förhållanden, och äro de uppgifter som från andra städer i detta afseende finnas att tillgå af jemförelsevis litet värde för en tilltänkt gatubevattning härstädes. En approximatif föreställning om kostnaderna kan dock erhållas med tillhjälp af följande data.

I Berlin utgör arealen af de körbanor, som under sommaren bevattnas minst 2 gånger dagligen, omkring 4,615,000 m². Härtill begagnades år 1888

18	vagnar	å	1000	Liter
28	"	å	1250	"
99	"	å	1500	"
2	"	å	2000	"

Med en vagn af 1500 Liters rymd, som påfyller 4 gånger i timmen, kunna under 10 arbetstimmar c:a 100,000 m² bevattnas. Entreprenörerna erhålla för häst och kusk pr dag 7 Rm. alltså motsvarande 0,07 Rm. = 0,0875 *Fr.* pr 1000 m².

De öfriga omkostnaderna för gatubevattningen kan man endast på indirekt sätt få reda på ifrån följande tablå öfver gatuhållningsverkets utgifter år 1888:

För snöns bortskaffande	379,869 Rm.
Arbetsredskap & materialier	186,749 "
Renhållning	378,160 "
Bevattning (entreprenörernas ersättning under 169 dagar)	220,220 "
Löner & arvoden	805,256 "
Diverse	35,988 "
	Summa 2,006,222 "

Fördelas kostnaderna för löner & arvoden samt arbetsredskap och materialier på de olika titlarne erhålles för bevattningen c:a 215,000 Rmf utöfver entreprenörernes ersättning, motsvarande ett tillskott af 8,55 penni utöfver förut beräknade 8,75 eller inalles 17,3 p. pr 1,000 m²; inberäknas ytterligare priset för vattnet, får man i rundt tal 25 penni per 1,000 m² en gång vattnad yta.

Enligt en uppgift från Paris innehåller tunnorna der 1,000 L, hvarmed 2,000 m² kunna bevattnas. De påfyllas 30 gånger dagligen och kosta 12 Frs pr dygn, motsvarande 20 centimes pr 1,000 m² (utom vattnet?) Gatorne bevattnas 4 gånger och macadamen 8 gånger dagligen.

I Paris och London hafva försök blifvit gjorda att bevattna gatorne med saltlösning i st. f. vatten, för att ständigt hålla dem fuktiga och förhindra dambildning. Kostnaderna blefvo betydliga, gatorna smutsiga och försöken inställdes inom kort.

Det återstår nu att tillämpa ofvanstående uppgifter på förhållandena härstädes. I brist på bättre utgår jag härvid ifrån de tabeller öfver arealen af stadens gator etc. som jag för några år sedan sammanställt för gatulägningsutskottets räkning. Väl vetande att förhållandena sedan dess hafva något förändrats, anser jag dessa tabeller dock fortfarande ega tillräcklig noggrannhet för följande approximativa kalkyl.

Arealen af de stenlagda körbanor, hvilkas underhåll ålig-

ger kommunen, utgör	165,000 m ²	
d:o af kommunens olagda gatuandelar	47,400 "	
	212,400 m ²	
Härtill chaussèerna (till fattiggårdsvägen och villan Ås)	30,000 m ²	242,400 m ²
Arealen af privata stenlagda körbanor	330,000 m ²	
d:o af privata olagda körbanor	43,500 "	373,500 m ²
	Summa 615,900 m ²	

Till grund för beräkningen må vidare läggas, att till bevattning af en m² stenlagd gata åtgår 0,75 L, och af en m² olagd gata 1 L, samt att vagnar af 1,250 L innehåll i medeltal komma att användas. Antalet dagar under hvilka bevattning är nödig må antagas till 120 om året, och bevattning af hela arealen borde, för att medföra åsyftadt gagn, vara slutförd inom 3 timmar samt upprepas 2 gånger om dagen.

Utgår man till en början från förutsättningen att staden själf ombesörjer bevattning af alla kommunens gatuandelar, äfvensom af gårdsegarenes olagda gator, erhåller man en areal af 165,000 m² lagd och 120,900 m² olagd körbana. För bevattning häraf erfordras pr gång 123,750 + 120,900 = 244,650 L, eller per timme tredjedelen häraf 81,550 L. Om hvarje vagn fylles 4 gånger i timmen, kan den leverera 5,000 L under samma tid, det erforderliga antalet vagnar blefve alltså omkring 16, hvilka i inköp borde kosta omkring 16,000 Fmf. Driftkostnaderna blefve per dag för 6 timmars arbetstid omkring 6 mark, priset för vattnet (30 m³)* 3 mark, eller inalles 9 mark per vagn och dag. Totalkostnaden för ser-
visen af 16 vagnar komme alltså att utgöra 144 mark om dagen, samt för 120 dagar:

Kostnaden för vattnet samt driftkostnaden	17,280	mark
Amortisation, underhåll och ränta å anläggningskapitalet 15 %	2,400	„
	<u>Summa</u>	19,680

För bevattningen af alla gator i staden ställer sig kalkylen på följande sätt;

	m ²	Vattenåtgång i Liter
Arealen af stenlagda körbanor	495,000	371,250
d:o af olagda d:o	120,900	120,900
	<u>Summa</u>	492,150

motsvarande 164,050 L. i timmen, hvartill 33 vagnar skulle erfordras, kostande i inköp omkring 33,000 mk. A 9 mark per dag skulle dessa medföra en driftkostnad af 297 mark per dag; och för 120 dagar blefve utgifterna:

Kostnaden för vattnet samt driftkostnaden	35,640	mk
Amortisation, underhåll och ränta å anläggningskapitalet 15 %	4,950	„
	<u>Summa</u>	40,590

En särskild beräkning öfver kostnaderna för bevattning af endast chausseerna må ännu uppställas:

Arealen är 30,000 m², vattenåtgången per gång 30,000 L; för att kunna verkställa bevattningen på 3 timmar erfordras 2 vagnar, som kosta i inköp omkring 2,000 mark. För en arbetstid af 6 timmar blefve kostnaden 18 mark om dagen, och för 120 dagar 2,160 mark.

*) Vattnets pris är beräknadt till 10 penni per m³, under förutsättning att räntor på vattenledningens anläggningskapital m. m.; hvilka blifva desamma antingen gatubevattning verkställes eller icke, icke tagas med i beräkningen.

Vatten och servis	2,160	mark
Amortisation, underhåll och ränta å anläggningskapitalet	300	„
	<u>2,460</u> mark	

Med en vagn kan en remsa af 4,2 meter i bredd bevattnas, och borde sålunda för att vagnen icke skall behöfva köra tom, vattningposter vara anbragta på c:a 300 meters afstånd från hvarandra. Längs östra chausséen finnes brandposter anbragta på betydligt tätare afstånd, deremot äro de mera glest placerade å det gamla tilloppsröret under vestra Chausséen, hvarföre 2 bevattningposter här ytterligare skulle erfordras.

För en approximatif beräkning af kostnaderna för bevattning af endast vissa starkt trafikerade gator, kunna följande enhetspriser på grund af föregående tjena till utgångspunkt: För 1,000 m² 2 ggr dagligen bevattnad yta å

	Stenlagd körbana.	Olagd körbana.
Inköpskostnaden för vagnarne	50 mark	66 mark
Driftkostnaden	45 penni	60 penni

* * *

Ehuru man såväl på estetiska som sanitära grunder måste anse en öfver alla stadens gator utsträckt regelbunden bevattning såsom i allo önskvärd, samt borde uppställa en sådan som ett eftersträfvansvärdt mål, resa sig dock praktiska svårigheter emot att genast fullständigt kunna uppnå detsamma. Den enda bas, på hvilken en tillförlitlig kostnadsberäkning och rationel anordning af gatubevattningen kan anordnas är erfarenheten, icke den i utlandet, utan på ort och ställe vunna, och man finner i sjelfva verket knappast någon stad, der ett fullständigt gatubevattningssystem kunnat „fix und fertig“ importeras annorstädes ifrån och direkt sättas i scen, utan har det nästan öfverallt utvecklats sig ifrån en liten början till de definitiva dimensionerna. Här existerar äfven, som bekant en sådan liten början, men gjord i allför inskränkt skala eller med alltför ofullständiga redskap, för att tillåta några slutsatser beträffande tillämpning i större skala; skulle man t. ex. nu vilja besluta sig för inköpet af ett större antal bevattningsvagnar, så stadnar man i villrådighet hurudana dimensioner blifva de mest praktiska under olika förhållanden, och att göra beställningen på grund af annorstädes gjorda erfarenheter skulle säkert medföra obehagliga misräkningar. Vidare framställer sig frågan huru organisationen och administrationen af det hela bör anordnas, ty hvarken brand- eller vattenverket eller andra stadens embetsverk äro förberedda att utan vidare öfvertaga ledningen af en så omfattande affär som ifrågavarande.

Ett särskildt embetsverk för handhavandet af endast gatubevattningen åter skulle, ehuru erbjudande den bästa garanti för dess rationella utförande, knappast förefalla motiveradt i anseende till den korta tid, detsamma komme att vara i verksamhet under året, och de dryga kostnader som gatubevattningen i

sådant fall komme att medföra. I alla händelser skulle endast en af betingelserna för ett ordnad renhållningssystem på detta sätt tillgodoses; ty om den andra faktorn, gatornas sopning och bortsläpningen af affallet lemnas in statu quo, så torde icke mycket vara vunnet. Gatornas sopning och bevattning äro två med hvarandra i intimaste sammanhang stående sanitära åtgärder, af hvilkas rätta ingripande i hvarandra resultatets godhet beror, och en ändamålsenlig anordning af det hela synes mig endast kunna vinnas genom inrättandet af ett särskildt, under Helsevårdsnämnden subordinerande renhållningsverk. Skulle renhållningen också till en början och så länge frågan om gatuunderhållet icke är afgjord, endast omfatta stadens egna gatuandelar, så skulle detta arbete jemte snöns bortsläpning och gatubevattningen blifva så omfattande, att ett särskildt embetsverk för ändamålet synes fullt motiveradt, på samma gång som endast en mindre del af dess administrationskostnader skulle komma att drabba speciellt gatubevattningen.

Att uppgöra ett förslag till organisationen af ett sådant renhållningsverk, ligger icke inom min befogenhet, så mycket mindre som säkra utgångspunkter beträffande kostnaderna etc. icke finnas att tillgå. Dessa kunna emellertid åtminstone vis-a-vis gatubevattningen, utan större svårigheter erhållas på praktisk väg. Det erfordras endast att under instundande sommar införa regelbunden bevattning af exempelvis chaussèerna och de mest trafikerade gatorne i staden, för hvilket ändamål utom en redan befintlig vattningvagn om 1,500 L. rymd skulle behövas.

1 st. Türcke's vagn med utkastare å 1,500 L.

1 st. vanlig d:o å 1,250 L.

1 st. d:o d:o å 1,000 L.

Dessa 3 vagnar skulle kosta i inköp omkring 3,000 Fmk, och driftkostnaderna blefve för 4 vagnar (utom vattnet) 24 mark pr dag eller 2,880 mark för 120 dagar. Inrättandet af nödiga vattenposter längs V. Chaussèen kunde bestri- das med anslaget för 5 gatuvattningposter i årets vattenledningsanslag. Genom en sommars praktik skulle man säkert komma underfund med hvilka vagnar äro de mest användbara, och huru de faktiska kostnaderna för bevattningen gestalta sig, samt sålunda erhålla säkra utgångspunkter för mera omfattande anordningar.

Frågan om gatubevattningens definitiva anordning i sammanhang med renhållningen borde derefter beredas af ett särskildt af Stadsfullmäktige tillsatt utskott.

Hvad bevattningen af de privata gårdsegarenes gatuandelar genom gårdsegarenes försorg beträffar, så synes mig denna lättare att påbjuda än att utföra. Man bör nemligen besinna att särskilda redskap härtill erfordras, hvilkas anskaffande, om man bortser från de endast för små gatuandelar användbara sprutkan- norna, medföra kända kostnader, och att, om staden engång, såsom önskligt vore, öfvertager gatubevattningen, alla dessa redskap blifva till ingen nytta för gårdsegarene. Det står visserligen gårdsegarene fritt att åt någon entreprenör öfverlemna bestyret med bevattningen, men äfven detta sätt torde medföra opro-

portionerligt höga kostnader, då entreprenörerna knappast utan dryg ersättning torde vilja anskaffa dyra vattningstvagnar utan säker kännedom om huru länge de komma att användas. I alla händelser måste en på många händer fördelad gatubevattning ställa sig dyrare än en under enhetlig ledning bedrifven rationellt anordnad och med fullt lämpliga apparater utförd sådan, utan att dock samma garanti för ett godt resultat vinnes i det förra som i det senare fallet. En ytterligare svårighet skulle uppstå vid debiteringen för det förbrukade vattnet för de konsumenter som ej använda mätare; lemnas vattnet gratis, så böra sistnämnde konsumenter åter inrätta skilda kranar utan mätare, allt omständigheter som medföra oreda och olägenheter af flere slag.

Den juridiska sidan af frågan, om gårdsegare utan vidare kunna åläggas att bevattna sina gator, resp. bekosta det härför nödiga vattnet, borde ej heller förbises. Men om äfven alla dessa svårigheter lyckligen öfvervinnas, synes mig dock resultatet på intet sätt motsvara arbetet och kostnaderna. Den som under en blåsig sommarkdag färdas längs stadens gator, skall säkerligen hafva ringa gagn af att den ena sidan deraf på privatpersoners bekostnad är behörigen bevattnad, under det ifrån den andra, staden tillhöriga och icke bevattnade sidan, skyar af damm hvirfla emot honom. Det är väl i detta fall likasom i andra sanitära frågor staden och icke gårdsegarene som borde föregå med godt exempel, och vill man engång uppoffra medel för ändamålet, så är väl det mest gagneliga att staden låter bevattna de gator der sådant anses nödvändigt, till hela sin bredd, utan afseende å om deras underhåll åligger privatpersoner eller staden.

På ofvanstående grunder får jag afstyrka att de privata gårdsegarene tillsvidare åläggas att bevattna sina gatuandelar och föreslå:

Att 3 gatubevattningstvagnar af lämplig konstruktion inköpas af staden.

Att med dessa jemte en förut befintlig vagn, de af stadens gator och chaussèer, som mest deraf äro i behof, bevattnas 2 ggr dagligen under instundande sommar genom brandverkets försorg, äfvensom att noggranna uppgifter öfver den bevattnade ytans storlek, vattenåtgången, dagsverk m. m. härunder insamlas.

Att för inköpet af vagnarne beviljas 3,000 Fmk, samt för bevattningens verkställande 2,880 mark, med afdrag motsvarande kostnaderna för de hästar och arbetare som brandverket utan särskild godtgörelse kan ställa till disposition.

Att frågan om gatubevattningens definitiva anordning i sammanhang med gatornes renhållning remitteras till ett utskott af sakkunnige personer. Helsingfors den 1 Maj 1890.

C. Hausen.

Utskottsbetänkande i fråga om Observatoriibergens försköning.

Vid sammanträde den 18 sistlidne mars öfverlemnade Stadsfullmäktige åt ett af undertecknade bestående utskott att inkomma med yttrande i anledning af en utaf Drätselkammaren till Fullmäktige aflåten skrifvelse, så lydande:

»DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 13 Mars 1890.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.№ 82

Vid af Stadsfullmäktige den 21 maj 1889 verkställd fördelning af Helsingfors Utminuteringsaktiebolags, till Fullmäktiges förfogande öfverlemnade vinstmedel för år 1888 beviljade Fullmäktige det belopp, som återstode, sedan de för åtskilliga andra ändamål bestämda anslagen utgått, till försköningsarbeten å Observatoriibergets, att utföras i enlighet med plan, som kunde af Fullmäktige godkännas. Det sålunda beviljade beloppet uppgick till 7,382 mark 60 penni.

Redan under år 1888 hade af Trädgårdsarkitekten S. Lindh från Stockholm, hvilken besökt orten för att, enligt anmodan, uppgöra en plan för Brunsparkens anordning, i sammanhang härmed, på uppdrag af Kammaren, jemväl utarbetats ett projekt till förskönande af Observatoriibergets. Detta förslag, som gick ut på att å nämnda berg anlägga en i parkstil hållen promenadplats, fann Kammaren emellertid vara mindre lämpligt att läggas till grund för de försköningsarbeten, till hvilkas påbörjande ofvanberörda anslag blifvit af Fullmäktige beviljadt. Emot förslaget ansåg Kammaren att med skäl kunde anmärkas att detsamma allt för mycket åsidosatte det för handen varande behovet af kommunikation mellan de berget omgifvande stadsdelarne. En hufvudsaklig brist i förslaget var äfven den opraktiska anordningen med trappor å den närmast Astronomiska Observatoriet belägna delen af Unionsgatan. Kammaren beslöt fördenskull att låta Stadsträdgårdsmästaren S. Olsson, som då nyligen blifvit i stadens tjänst anställd, uppgöra ett nytt förslag för ifrågavarande försköningsarbeten, med begagnande, såvidt sådant funnes lämpligt, af det tidigare af Trädgårdsarkitekten Lindh uppgjorda förslaget, men med beaktande af de deremot i nyssberörda afseenden framställda anmärkningarna.

Af de trenne skilda projekt, som af Stadsträdgårdsmästaren i anledning

här af utarbetats och hvilka jemte ofvanberörda af Trädgårdsarkitekten Lindh uppgjorda plan här biläggas, har Kammaren ansett sig böra förorda godkännande af det med N:o 3 betecknade, hvilket synes Kammaren bäst tillgodose samfärdselns behof och särskildt beträffande sträckningen af hufvudvägen från Unionsgatan i riktning mot bergets sydöstra område vara att föredraga framför de andra förslagen. Enligt de sistnämnda skulle nemligen sagda väg dragas längre ner på bergets norra sluttning öfver den för den s. k. Dahlströmska badstugan disponerade tomtplatsen samt derpå, efter att en temligen lång sträcka hafva fortlöpt nästan horisontelt, erhålla en synnerligen brant stigning för att uppe på berget förenas med den tidigare anlagda körvägen. Enligt förslaget N:o 3 komme deremot den ifrågavarande vägen att med en jemn stigning ledas högre upp på samma sluttning och först längre fram sammangå med den äldre körvägen. Stadsträdgårdsmästaren, som för sin del velat rekommendera förslaget N:o 2, har väl uti en till Kammaren ingifven, här närsluten skrift emot det af Drätselkammaren omfattade förslaget anmärkt att vägen med den derå angifna riktningen erhöle skarpare böjningar, som gjorde densamma svårare trafikabel, att de gångar, som vore afsedda att dermed förenas, blefve svårare att placera så att jemnhet med afseende å gräsplanernas storlek och skönhet i dessas form kunde ernås, samt att vägen enligt detta projekt måste, innan den kunde sammanlöpa med körvägen, upptagas till en längd af 760 fot under det att enligt förslaget N:o 2 blott 350 fot af vägen behöfde nyanläggas. Drätselkammaren har dock ansett alla dessa skäl icke kunna motväga olägenheten af den tvärbranta stigningen å en del af vägen enligt förslaget N:o 2. För att i någon mon utjemna denna stigning skulle erfordras fyllningsarbeten till så stort omfång att material dertill blefve svårt att anskaffa samt att de härmed förenade kostnaderna komme att öfverstiga dem som erfordrades för utförande af den längre vägsträckan enligt förslaget N:o 3. Det sistnämnda förslaget skiljer sig för öfrigt från de andra endast derigenom att en del gångar erhållit en något förändrad böjning, afseende att åstadkomma genare kommunikationsleder till angränsande gator, samt deruti att den projekterade anordningen af uppfarten mellan kvarteren 100 a och 100 b blifvit från detta förslag utelemnad, hvilken åtgärd föranledts af från teknisk synpunkt mot förslaget i denna del gjorda anmärkningar, hvarutom Kammaren, då sagda uppfart bör hänföras till stadens gator, funnit frågan om sättet för dess anordnande lämpligast kunna behandlas i sammanhang med frågan om Observatoriigatans planering, hvilket arbete Kammaren har för afsigt att upptaga uti budgetsförslaget för nästkommande år.

Emedan i slutet af sistlidet och början af innevarande år erbjöds tillfällen till erhållande af fyllningsmaterial på förmånliga vilkor, samt dylikt material i hvarje fall och oberoende af de närmare detaljerna i den plan, som slutligen komme att fastställas, måste i stora kvantiteter anskaffas till de å Observatoriiberget förestående arbetena, bemyndigade Drätselkammaren Stadsträdgårdsmästaren att an-

vända ofvanberörda af Fullmäktige beviljade anslag till uppköp och transport af fyllningsmaterial, hvilket för närvarande finnes uti större partier upplagdt å berget. Då till detta ändamål åtgått så mycket af anslaget att återstoden ej förslår till påbörjande af de egentliga försköningsarbetena, har Drätselkammaren ansett sig böra hemställa att Fullmäktige måtte vid dispositionen af Utminuteringsaktiebolagets vinstmedel för år 1889 till Observatoriibergets förskönande ytterligare anslå minst 15,000 mark. För motiverande häraf tillåter sig Kammaren framhålla att berget, i händelse försköningsarbetena ej omedelbart vidtaga och utföras, kommer att genom de derstädes hopade massorna af fyllningsmaterial förete en i hög grad vanprydande anblick.

För möjliggörande af Observatoriibergets planering bör den å bergets norra sluttning befintliga s. k. Dahlströmska badstugan med dertill hörande byggnader undanskaffas. Den tomtplats, med en areal af 3,500 qv.alnar, der nämnda byggnader äro uppförda, blef den 24 April 1830 af Magistraten upplåten åt förre Handelsbokhållaren K. G. Dahlström för uppförande af en för allmänheten tillgänglig badstuga samt nödiga bonings- och uthus, med rättighet för Dahlström att, emot arrende af 25 rubel bankoassignmenten, besitta platsen så länge allmän badstuga der underhölles och platsen ej vore behöflig för allmänna eller stadens enskilda inrättningar. Byggnaderna jemte arrenderätten till marken hafva sedermera genom köp öfvergått till den nuvarande innehafvaren Hushållerskan Amalia Charlotta Sahlbom. För uppskattande af den ersättning, som möjligen kunde anses böra henne tillerkännas för byggnadernas undanskaffande, har Drätselkammaren låtit å desamma anställa syn af tvenne ledamöter i Kammaren jemte Stadsingenjören. Härvid hafva byggnaderna, enligt enahanda grunder som tillämpats vid värdering af sådana å arrendetomter belägna hus, som till följd af regleringsarbeten måst undanskaffas, uppskattats till 750 mark för det större och 300 mark för det mindre huset eller tillsammans 950 mark. Tiden för byggnadernas undanskaffande hafva synemännen, under förutsättning att den härstädes projekterade körvägen kunde erhålla den i ofvanberörda förslag N:o 3 angifna sträckningen, ansett böra bestämmas till den 1 Juni 1891. Som synemännens uti antydda afseenden framställda förslag synes Kammaren öfverensstamma med billighetens fordringar, enär arrendators af ifrågavarande badstugutomt ställning ej i väsentlig grad skiljer sig från den som intages af innehafvarene af stadens egentliga arrendetomter, får Kammaren förorda bifall till synemännens framställning.

På grund af hvad sålunda anförts får Drätselkammaren vördsamt hemställa:

att Fullmäktige måtte godkänna bifogade med N:o 3 betecknade projekt till försköningsarbeten å Observatoriiberget;

att för sagda arbetens utförande måtte, af Helsingfors Utminuteringsaktiebolags till Fullmäktiges disposition ställda vinstmedel för år 1889, anslås ett belopp af åtminstone 15,000 mark;

samt att åt innehafvaren af den s. k. Dahlströmska badstugan, Amalia Charlotta Sahlbom måtte i ersättning för de henne tillhöriga byggnader, hvilka böra innan den 1 Juni 1891 undanskaffas, tillerkännas inalles 950 mark, att till henne utbetalas sedan byggnaderna bortskaffats.

De bilagda handlingarne anhåller Kammaren att återfå, sedan behovet af desamma för Fullmäktige upphört.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.“

Tillika hafva Fullmäktige till utskottet remitterat en af arkitekten, friherre Karl August Wrede till Magistraten ingifven, till Fullmäktige stäld skrift af följande innehåll:

„Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Undertecknad anhåller att härmed få till Stadsfullmäktiges bepröfvande framställa ett förslag beträffande Observatorii bergens användande till anläggning af en villastadsdel efter mönster af de större tyska städernas villastadsdelar samt enligt medföljande kartaritning.

Att byggnadsordningen i Helsingfors i hygieniskt afseende lemnat mycket öfrigt att önska torde vara en allmänt erkänd sak. Den nya byggnadsordningen, som för närvarande utarbetas, skall utan tvifvel taga mera hänsyn till hygienens fordringar, men den måste tillika tillgodose intressena i affärskvartieren och därför tillåta uppförandet af höga hus med mer eller mindre trånga gårdar, och annat för helsan skadligt. Detsamma har förhållandet varit med byggnadsordningarna i alla större städer, hvarför man i de flesta af dem anlagt villastadsdelar med särskilda stadgar, enligt hvilka husen vid de med träd planterade stilla gatorna få vara blott två våningar höga, samt bort vara fristående, så att sol och ljus intränga från alla sidor, afskilda från gatans damm genom en liten grön trädgård och omgifna af en större dylik. En sådan för helsan mönstergiltig stadsdel saknar Helsingfors totalt, under det att Observatoriibergen stå obegagnade midt i staden, ehuru de särdeles väl efter vissa planeringar skulle egna sig att delas i en mängd tomter och bebyggas med villor.

Någon annan lämplig plats för en dylik stadsdel har Helsingfors ej, dels emedan allt i stadens närmaste närhet redan är planerad, dels emedan en villastadsdel, afsedd för den mera bemedlade klassen, ej borde ligga bortom arbetarekvarteren utan måste hafva sin plats nära stadens centrum. Brunnsparken åter

med sina villor har från början blifvit planerad på ett sätt, som numera gör det omöjligt att förvandla den till en riktigt angenäm, vacker och ordnad villastadsdel, hvarjemte vägen dit är och förblir otreflig, samt lång. Skulle det öfversta af Observatoriibergen bortsprängas och fördjupningarna dermed fyllas, så att gatornas sluttning ej skulle öfverstiga 1:11, så skulle denna plats med sitt vackra läge, sin friska luft, sin herrliga utsigt, sin sunda och goda grund samt sin närhet till stadens centrum synnerligen väl lämpa sig till en villastad.

Utmärkt bra skulle denna stadsdel taga sig ut från sjön och från staden nedanför, hvarjemte den med sina lummiga gator och grönskande trädgårdar kunde tjena såsom promenadplats.

Skulle Observatoriiberget, såsom afsigten hittills torde varit, förvandlas till park, så skulle dertill fordras betydande kapital, isynnerhet som en park på denna vidsträckta plats vore svår att anlägga och dyr att underhålla, hvaremot staden, i händelse det förslag jag nu tager mig friheten framställa, vinner Stadsfullmäktiges godkännande, utan större kostnader finge dessa berg förvandlade till en vacker villastad. Detta förslag utesluter föröfrigt icke användandet af en mindre del af ifrågavarande område till offentlig trädgård. Då nämligen medel redan blifvit anslagna till platsens förskönande, skulle undertecknad föreslå att staden dermed skulle anlägga en trädgård blott på området närmast Observatorium, upptagande jemte detta en yta af c. 120,000 □ fot, såsom på kartan antydes. Då skulle Observatorium stå fullkomligt fritt, såsom sig bör, samt en af mången uttalad önskan om en allmän trädgårds anläggande å bergen i fråga blifva uppfylld.

Länemagasinet har i alla fall en olämplig och misspyrdande plats, och torde dess flyttning väl derfor numera blott vara en tidsfråga.

För en villastadsdel, sådan som här afsetts, borde en särskild stadga fastställas att gälla jemte den allmänna byggnadsordningen, och har jag tänkt mig att berörda stadga kunde innehålla ungefär följande bestämmingar:

1. Byggnaderna å en tomt få ej upptaga mer än en fjerdedel af hela tomtens yta, med undantag af öppna trappor och balkonger, samt ett en våning högt uthus af 200 □ fots yta.

2. Hufvudbyggnaden bör ligga fritt och med sin fasad på 10 å 20 fots afstånd från gatlinjen, i midten af och parallellt med denna; å hörntomt rättar sig huset efter den bredare gatan.

3. Husens höjd får ej öfverstiga två våningar utom med mindre torn.

4. Å sluttande mark får en fjerdedel af källarvåningen bebos, ifall ej de bebodda rummens golf ligger mer än två fot under jorden; golfvet af parterren får ej, på det ställe der det ligger närmast jorden, ligga högre än 5 fot från den samma.

5. Husens yttre väggar böra vara af sten, utom i den öfre våningen, der trä får användas, hvarjemte torn, verandor och balkonger få vara af detta material; till den öfre våningen måste åtminstone en stentrappa leda.

6. Den yttre arkitekturen bör vara prydlig och målerisk i villa-stil.

7. En ordnad och välskött om ock enkel trädgård bör upptaga hela den icke bebyggda delen af hvarje tomt, och bör tomten omgifvas af ett genombrutet stakett af c. fyra fots höjd, hvilket till den del detsamma löper utmed gatan bör vara af jern.

8. Å latriner bör tunnsystemet användas.

Med afseende å hvad jag nu haft äran anföra får jag hos Stadsfullmäktige anhålla att Stadsfullmäktige måtte åt ett bolag med 500,000 finska marks grundkapital fördeladt på 5,000 aktier, hvilket bolag undertecknad hade för afsigt att bilda, upplåta Observatoriibergeren med undantag af den å kartan såsom trädgård utvisade platsen närmast omkring Observatorium, emot att bolaget förbinder sig att underställa Stadsfullmäktiges pröfning bolagets stadgar, samt enligt bilagda kartaritning och kostnadsförslag inom förloppet af tio år anlägga gatorna fullständigt med vatten- och kloakledningar samt planterade träd, och utjemna tomterna, hvaremot bolaget skulle berättigas att till enskilda personer försälja dessa tomter, upptagande tillsamman omkring 470,000 □ fot, med vilkor att tomterna bebyggas enligt en i öfverensstämmelse med ofvan upptagna förslag fastställd särskild byggnadsstadga. Gaslysning, såsnart sådan erfordras, samt underhåll af färdig gata, som ej faller på gårdsegarens lott, skulle bekostas af staden.

Helsingfors den 14 Mars 1890.

Karl August Wrede.

Slutligen har utskottet fått emottaga följande handlingar:

„DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 13 Mars 1890.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N° 94.

Såsom af bilagda afskrift af Civil-Expeditionens i Kejsrerliga Senaten skrifvelse till Guvernören i Nylands län af den 17 mars 1885 framgår, hafva Stadsfullmäktige till utvidgning af Kirurgiska Sjukhusets tomt å Observatoriiberget afstått en tio fots bred jordrensa på tomtens östra gräns under vilkor att Statsverket åtog sig att bekosta den ombyggnad af vägen å vestra sidan af berget, som derstädes till följd af antydd utvidgning af Sjukhustomten blefve nödvändig; och har nämnda vilkor jemväl blifvit af Kejsrerliga Senaten godkändt. Emellertid har den af Statsverket sålunda utfästa ersättningen för omförmälda vägbyggnad ännu icke af staden tagits i anspråk, enär väganläggningen, i anseende till den sedan

flera år beroende frågan om anordnande af planteringar å Observatoriiberget, uppskjutits. Sedan likväl numera fullständigt förslag till anordning af Observatoriiberget blifvit upprättadt och till Stadsfullmäktige insändt, har Kammaren låtit Byggnadskontoret utarbete här närslutna, på för ändamålet uppgjorda profilkartor grundade kostnadsberäkning för ifrågavarande väganläggning, hvilken lämpligen kan utföras i sammanhang med den föreslagna planeringen af Observatoriiberget; och får Drätselkammaren värdsamt hemställa att den härför beräknade kostnaden, 4,915 mark, måtte genom Stadsfullmäktiges försorg ställas till Drätselkammarens disposition.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.“

„CIVIL-EXPEDITIONEN

i

KEJSERLIGA SENATEN

för

Finland.

H:fors d. 17 Mars 1885.

Till Herr Guvernören i Nylnads län.

N° 282.

I anledning af Öfverstyrelsens för allmänna byggnaderna gjorda framställning i ämnet, har Kejslerliga Senaten uti skrifvelse från Civil Expeditionen af den 4 November 1884 anbefallt Herr Guvernören att infordra Stadsfullmäktiges i Helsingfors yttrande huruvida Stadsfullmäktige ville samtycka dertill att det tillskottsområde, som Stadsfullmäktige härförinnan kostnadsfritt afstått till Kronan för utvidgning af den utaf staden tidigare, likaledes utan ersättning, afträdda tomten för det tillernade kirurgiska sjukhuset i berörda stad, utsträcktes trettiofot längre åt söder emot det att lika mycket af detta områdes norra del till staden återställdes, samt om Stadsfullmäktige dessutom vore benägna att, för att med det öfriga tomtområdet förenas, utan ersättning till kronan afträda en jordremsa af tio fots bredd längs tillskottsområdets hela östra sida, allt på sätt å en af Byggnadsöfverstyrelsen för ändamålet uppgjord och af densamma insänd planritning blifvit utmärkt.

I anledning häraf har Herr Guvernören, jemte skrifvelse af den 25 sistlidne Februari, insändt Stadsfullmäktiges i ofvan omförmälda afseende afgifna yttrande, innehållande att Stadsfullmäktige ej mindre bifölle till förberörda förändring af det tillförene utaf staden upplåtna tillskottsområdet eller att detsamma utsträcktes trettiofot längre åt söder emot det att lika stor areal af områdets norra del till staden återställdes, än ock vore villige att till Kronan utan ersätt-

ning afträda en jordremsa af tio fots bredd längs tillskottsområdets hela östra sida, likväl under vilkor att statsverket åtog sig att bekosta den ombyggnad af vägen å vestra sidan af Observatoriiberget, som derstädes till följd af antydda utvidgning af sjukhustomten torde blifva nödvändig; och har Herr Guvernören tillika bilagt Magistratens i Helsingfors yttrande i ärendet samt eget utlåtande deri jemväl aflemnat.

Då Kejslerliga Senaten i dag ånyo förehaft detta ärende, har Kejslerliga Senaten funnit godt antaga Stadsfullmäktiges anbud om afträdande till Kronan af förenämnda till utvidgning af tomten för det kirurgiska sjukhuset afsedda ytterligare tillskottsområde af tio fots bredd, äfvensom i följd deraf, med godkännande af det utaf Stadsfullmäktige för afträdandet uppställda vilkor, åhvälft statsverket skyldigheten att bestrida kostnaden för den ombyggnad af vägen å vestra sidan af Observatoriiberget, hvartill antydda tomtutvidgning kan föranleda; och har Kejslerliga Senaten derhos fastställt den förändring af Helsingfors stadsplan, som uppstår såväl genom nyssberörda tomtutvidgning, som genom tillskottsområdets utsträckning trettio tre fot längre mot söder sålunda att från detta områdes norra del afgår en lika stor areal, hvilken Kejslerliga Senaten härvid tillika förklarar vara till stadens fria ägo återställd; hvilket Civil Expeditionen, jemlikt Kejslerliga Senatens beslut, får Herr Guvernören härigenom meddela för att Magistraten och Stadsfullmäktige härstädes delgifvas, då äfven omförmälda, med påteckning om Kejslerliga Senatens fastställelse af stadsplanens förändring i nu nämnda hänseende försedda och härhos återgående planritning bör till stadsmyndigheterna öfverlemnas.

Karl von Kræmer.

Gustaf Avellan.

Afskriftens riktighet bestyrker: Helsingfors Drätselkammare, den 13 Mars 1890.

Ex officio:
Edvard Loo."

Utskottet, som vid fullgörandet af sitt uppdrag haft tillgång jemväl till de i det förestående åberopade planer och öfriga handlingar, har för sin del icke tvekat i valet mellan de två förslag, som i förevarande fråga främst förelegat utskottet till bedömande. För det ena af dessa, eller förslaget att använda Observatoriiberget till en parkanläggning, talar förhållandet att desamma genom sitt afskilda och dock centrala läge i förening med den vidsträta utsigt, som därifrån öppnar sig, företrädesvis synas egna sig för en sådan anläggning. Att åter disponera bergen på sätt friherre Wrede föreslagit, eller der anlägga en villastad, skulle, efter utskottets åsigt, nästan

fullständigt utesluta deras användande för det förra ändamålet, i det den omedelbara närheten af villorna skulle betaga gatorna mellan de olika kvarteren nödig trefnad, hvarjemte den tilltänkta planteringen kring Observatoriet i anseende till anläggningens ringa omfång och instängda läge heller icke kan blifva af större betydighet. Man torde för öfrigt, efter utskottets tanke, icke få göra sig några illusioner beträffande den slutliga beskaffenheten af en villastad, sådan den föreslagits af friherre Wrede, under Helsingfors klimat och förhållanden i öfrigt, ty det torde vara lättare att påbjuda inrättandet af planteringarna kring villorna än upprätthålla påbudet, hvarom allt utseendet af de anläggningar, som i följd af enahanda föreskrifter tillkommit vid, utom annat, Bergmans- och Badhusgatorna, torde vittna. Ej heller torde det skäl, att staden, enligt friherre Wredes projekt, skulle utan pekuniära uppoffringar erhålla bergen planerade och bebyggda, kunna anföras till förmån för projektet, ty häremot måste erinras att för närvarande en icke ringa del af stadens inkomster utgöres af köpeskillingen för försålda tomtplatser, och att staden påtagligen skulle etablera en konkurrens på egen mark i händelse staden utan ersättning, såsom friherre Wrede föreslagit, skulle upplåta området åt ett villabolag.

Hvad utskottet anfört mot friherre Wredes förslag, gäller dock förslaget i dess helhet och utesluter icke möjligheten af att detta förslag delvis, om ock icke i det syfte, dess upphofsman afsett, kan realiseras. Utskottet vill nemligen icke bestrida ändamålsenligheten af att upplåta någon mindre del af ifrågavarande område till villaplatser, och har utskottet tänkt sig sådana anläggningar kunna uppstå särskildt å norra sidan af bergen, hvarest de sannolikt icke skulle inverka störande å parkanläggningen, jemte det de skulle förmedla öfvergången från stadsbyggnaderna. Men beslut om dessa platsers upplåtande till villalägenheter synes i hvarje händelse böra fattas först sedan planeringsarbetena å Observatoriibergeren fortskridit så långt att man bättre kan bedöma lämpligheten af en dylik disposition, helst för öfrigt ett skäligt pris för platserna antagligen först då kan påräknas. Frågan härom torde därför böra lemnas öppen tills vidare.

Vid öfvervägandet sedan af de förslag, som i fråga om den närmare anordningen af planteringarna på bergen förelegat utskottet till granskning, har utskottet icke kunnat obetingadt ansluta sig till något af dessa, särskildt beträffande riktningen af den östra körvägen emellan Unionsgatan och nedfarten till Bergmansgatan. För sin del har väl utskottet icke kunnat tillmäta kostnadsfrågan någon större betydelse för riktningen af omordade väg, ty efter utskottets åsigt torde någon synnerlig skilnad i kostnaden för utförandet af vare sig Drätselkammarens eller Stadsträdgårdsmästarens förslag icke förefinnas; men jemte det utskottet anslutit sig till de invändningar, Drätselkammaren i öfrigt framhållit mot det senare eller Stadsträdgårdsmästarens förslag, nödgas utskottet mot Drätselkammarens projekt åter anmärka att, såsom Stadsträdgårdsmästaren äfven erinrat, den af Kammaren föreslagna sträckningen af berörda väg skulle genom dess närhet till Observatoriet hindra anläggningarna på begge sidor om vägen att komma till sin fulla rätt. Med föranledande häraf har utskottet

låt it uppgöra ett nytt förslag i fråga om nämnda väg, som enligt detta förslag skulle erhålla en riktning hufvudsakligen mellan förstnämnda begge projekterade vägar, och skulle utskottet hålla före att, i händelse utskottets åsigt godkändes, vägen, hvars anläggningskostnad icke torde öfverstiga anläggningskostnaden för någon af de förra, bättre komme att tillgodose på en gång samfärdselns behof och hvad i parkanläggningarnas intresse är att iakttagas. — I sidogångarnas anordning har utskottet i allmänhet ej funnit skäl att afvika från Stadsträdgårdsmästarens förslag i öfrigt utom hvad östra delen af anläggningarna angår, hvarest utskottet skulle föreslå en gångväg längs den sida af planteringarna, som vettar mot södra hamnen, hvilken väg, som skulle förses med barriär mot Badhusgatan, borde ledas vidare upp till den i sydvästra hörnet befintliga platån — alt på sätt närmare torde framgå af den utaf Stadsträdgårdsmästaren uppgjorda planen, å hvilken utskottets ändringförslag införts. Vidkommande den ordning, i hvilken arbetena å Observatoriibergen torde böra verkställas, skulle utskottet förorda att till en början den östra körvägen och sedan utsigtsplatån på samma sida med dess omgifningar skulle planeras efter utskottets förslag.

Då Stadsfullmäktige redan vid fördelningen af Helsingfors utminuterings aktiebolags vinstmedel tagit frågan om anslag för ifrågavarande arbeten under öfvervägande, torde något utlåtande af utskottet beträffande Drätselkammarens förslag i denna del af saken icke vara påkalladt. Emot Drätselkammarens hemställan beträffande den å området uppförda s. k. Dahlströmska bastun har utskottet ej haft något att erinra. Och torde Stadsfullmäktige böra hos Kejsarliga Senaten anhålla att det belopp, som utlofvats till bekostande af ombyggnaden utaf vägen å vestra sidan af Observatoriibergen och som, efter stadsingenjörens uträkning, skulle utgöra 4,915 mark, blefve staldt till Fullmäktiges förfogande för att till bergens planering användas.

Utskottet får alltså vördsamt föreslå:

att Fullmäktige ville lemna friherre Wredes förslag att upplåta bergen åt ett bolag för anläggande derstädes af en villastad utan afseende;

att Fullmäktige deremot ville uppdraga åt Drätselkammaren att låta i enlighet med utskottets förslag planera Observatoriibergen sålunda att främst östra körvägen från Unionsgatan öfver bergen och utsigtsplatån på samma sida om Observatoriet äfvensom derefter öfriga anläggningar utfördes i den mon, de för ändamålet anvisade medlen medgåfve;

att Fullmäktige ville anmoda Drätselkammaren att, på sätt Kam-maren föreslagit, vidtaga åtgärd om undanskaffande af den s. k. Dahlströmska bastun; samt

att Fullmäktige slutligen ville hos Kejsrerliga Senaten anhålla att 4,915 mark, motsvarande kostnaden för ombyggnaden af vägen å vestra sidan af bergen, blefve, i anledning af Senatens beslut af den 17 mars 1885, öfverlemnade till Fullmäktiges förfogande för att till planeringsarbetena å bergen användas,

Helsingfors, i maj 1890.

J. af Lindfors.

R. Elving.

(Frånvarande vid justeringen).

A. Norrmén.

W. Brummer.

K. G. Nystrom.

(Frånvarande vid justeringen).

Helsingfors, Tryckeriet Helenegatan 5, 1889.

HELISOVÅRDSNÄMNDEN

i

HELSINGFORS.

Helsingfors d. 7 Juni 1890

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 52.

I den mon innevånareantalet i Helsingfors under de senaste åren raskt tillväxt, i den mon har behovet af ett ökad antal sjukplatser för upptagande af såväl i akuta som kroniska lidanden insjuknade särdeles af de fattigare klasserna allt tydligare framträdt. Från allmänhetens, läkarnes och fattigvårdsstyrelsens sida ljuder allt kraftigare klagan deröfver, att de sjukhus, som f. n. i staden förefinnas, icke ens kunna inrymma alla sådana sjuka, som vore i trängande behof att i sjukhus vårdas.

Helsingfors kommuns egna krafter hafva tillsvidare i jämförelsevis ringa utsträckning tagits i anspråk för beredandet af sjukhusvård åt stadens sjuke. Desse hafva till stor del funnit plats i det af staten underhållna allmänna sjukhuset, hvilket emellertid är afsedt äfven för sjuka från andra orter i Nylands län samt öfriga delar af landet. Några i staden befintliga privata sjukanstalter äro afsedda för såväl stadsbor som från andra orter hjälpsökande.

Antalet sjukplatser från de i staden befintliga sjukhus (förutom de för militären afsedda) är följande:

1. Statens sjukhus.

Allmänna sjukhusets medicinska och patologiska afdelning	80.
” ” kirurgiska afdelning	153.
” ” oftalmologiska afdelning	42.
” ” barnafdelning	10.
” ” gynekologiska afdelning	20.
” ” syfilitiska afdelning	170.
Barnbördshuset	43.
Lappvikens vårdanstalt för sinnessjuka	132.

2. Kommunens sjukhus.

Kommunalsjukhuset	40.
Provisoriska epidemi-sjukhuset (i upphyrd lokal)	9.
Fattiggårdens lasarett	47.
” ” afdelning för sinnessjuka	45.

3. *Privata sjukhus.*

Diakonissanstalten	30.
Hemmet för obotligt sjuke	16.
Fru Lybecks anstalt för sinnessjuka	22.

Afse vi här från specialsjukanstalterna (för barnaföderskor, ögonsjuka, kvinnosjukdomar, syfilitiska åkommor, sinnessjuka) och taga vi endast i betraktande de sjukplatser, som äro tillgängliga för de två stora grupperna invärtes och kirurgiska åkommor, så är deras antal följande:

För invärtes sjuka:

Medicinska och patologiska afdelningen	80.
Barnafdelningen	10.
Kommunalsjukhuset	40.
Epidemi-sjukhuset	9.
Fattiggårdens lasarett	47.
Diakonissanstalten*	30.
Hemmet för obotligt sjuke	16.
	232.

För kirurgiska patienter:

Kirurgiska afdelningen	153.

Såsom redan nämndes äro de till allmänna sjukhuset hörande afdelningar afsedda äfven för andra sjuka än stadsbor.** Enligt för åren 1888 och 1889 gjorda beräkningar utgjorde antalet vårdade stadsbor följande procenttal af hela antalet vårdade:

Medicinska och patologiska afdelningen	35 %
Barnafdelningen	53 %
Kirurgiska afdelningen	24 %

De ofvan angifna talen lida derföre en reduktion för såvidt afses antalet sjukplatser, som kunna för stadens innevånare påräknas, och man erhåller följande ungefärliga tal:

sjukplatser för invärtes sjuka	175.
” ” kirurgiske sjuka	37.

I ögonen fallande är i främsta rummet, huru relativt ringa antalet sjukplatser för invärtes sjuka f. n. är. Då invärtes sjukdomarna utgöra ju det ojämförliga flertalet såväl bland sjukdomar i allmänhet, som särskildt bland de svåra,

*) Diakonissanstalten upptar äfven utvärtes sjuka m. fl. -- men dock mest invärtes sjuka.

***) Diakonissanstalten upptar sjuka äfven från landsorten.

för lifvet farliga och till dess förintande ledande åkommorna. Alla de epidemiska sjukdomarne, lungsot, de så vanliga bröst och magåkommorna höra till denna grupp.

Huru klen Helsingfors stad är försedd med sjukplatser för förenämnde slag af åkommor framgår äfven af en jämförelse med andra nordiska städer. Göteborg, som icke har dubbelt så många innevånare som Helsingfors, erbjuder för här afsedda kategorier af sjuke öfver 600 sjukplatser, Stockholm, som räknar knapt 4 gånger så många innevånare som Helsingfors, omkring 1,100 sjukplatser (hvilka i den närmaste framtiden ytterligare komma att ökas).

Följden deraf att sjukhusen icke erbjuda tillräckligt utrymme för invärtes sjuke visar sig deri, att talrike sådane, hvilka dock erfordrade vård i sjukanstalt, måste visas tillbaka för att i ofta fattiga och eländiga hem skötas så godt sig göra låter. Isynnerhet under den kalla årstiden och då sjukligheter af en eller annan orsak stegras framträder detta missförhållande på det bjertaste sätt.

Olägenheterna af detta sjukhusens otillräckliga utrymme visar sig icke blott i en mindre god vård och ökadt lidande för de enskilde af sjukdom träffade; de ge sig äfven tillkänna genom en återverkan på stadens allmänna sundhetsförhållanden. Det är klart att, då i smittosam sjukdom insjuknade hvarken kunna i hemmen isoleras, såsom nästan alltid är fallet i de fattigare mera trångboddade klasserna, eller i sjukhus intagas, faran för smittans spridning i hög grad ökas. Detta gäller icke blott för de vanliga epidemiska sjukdomarne (såsom skarlakansfeber, messling, koppor, tyfus, difterit) utan äfven för vissa andra sjukdomar, hvilka enligt vetenskapens nyaste resultat jämväl bero på smittämnen och bland hvilka främst tuberkulos i lungorna (lungsot) och i andra organ bör nämnas. Då lungsigtige vårdas i trånga, orena och illa ventilerade bostäder, ligger den faran nära till hands att smittämnet, som förnämligast förefins i upp-hostningen kan öfvergå på de samboende eller senare i samma lokal inflyttande. Denna fara bör på det allvarligaste behjertas i en stad sådan som Helsingfors, hvilken företer en högst betydande dödlighet i lungsot såsom nedanstående data närmare utvisa:

Enligt den för åren 1883—89 samlade mortalitets statistik har tuberkulos mest i lungorna, delvis ock i andra organ föranledt följande antal dödsfall (hvarvid bör märkas, att siffrorna något understiga det verkliga förhållandet, enär åtskilliga fall af tuberkulos säkerligen finnas bland de dödsfall, som förblifvit utan läkarediagnos, utgörande 10—15 % af hela antalet).

	antal fall	% af hela mortaliteten	på 1,000 innevånare
1883	206	20,1	4,9
1884	211	18,3	4,9
1885	205	20,7	4,5
1886	222	18,4	4,7
1887	245	25,2	4,9
1888	270	24,4	5,11
1889	336	26,9	6,0

$\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ af alla dödsfall föränledas således af tuberkulos och denna höga mortalitet har icke någon tendens att aftaga — snarare tvärtom.

Afser man endast dödsfallen af lungсот (med uteslutande af andra tuberkulösa åkommor) så erhålles följande tal:

	antal dödsfall	på 1,000 inneväanare
1883	164	3,9
1884	162	3,8
1885	150	3,3
1886	180	3,8
1887	181	3,7
1888	—	—
1889	279	5,0

Omkring 4 af 1,000 personer dö således årligen i Helsingfors af lungсот — och sådant har tvifvelsutän förhållandet varit under en lång följd af år. Det tuberkulösa giftet är här synnerligen kringspridt; det är ej heller beroende af årstidernas inflytande och andra yttre lifsvilkor, utan finnes ständigt öfverallt, men isynnerhet der de lungсотssjuka qvarlemnade sina afsöndringar, särskildt upphostningen. Framförallt hopar det sig i den fattigare klassens trånga, orena bostäder. Erfarenheten visar ock, att lungсот mest förekommer i de obemedlades boningar och dessa utgöra ju tyvärr flertalet.

Af tuberkulosisterna utgöra flertalet sjelfskrifne sjukhuspatienter. Af deras intagande i sjukhus beror, man kan ej säga, deras räddning, men i alla fall möjligheten att befria den medellösa klassens bostäder från det farliga smittämnet och dymedelst inskränka sjukdomens utbredning.

Emellertid visar statistiken att tillsvidare endast ett fåtal lungсотsjuka slutat sina dar i sjukhus nämligen:

1883	39.
1884	47.
1885	34.
1886	47.
1887	48.
1888	69.
1889	92.

Detta utgör en summa 376 under en tid af 7 år af sammanlagdt 1443 dödsfall i lungсот, som under samma tid i staden inträffat eller endast en dryg fjerdedel. De öfriga lungсотs patienterna inalles 1,067, ha affidit i de bostäder de haft till sitt förfogande eller der de ofta af medlidande varit upptagne, sedan de i bästa fall någon tid varit intagne i sjukhus, men derifrån blifvit såsom obotliga utskrifna, när platserna ansetts behöfliga för andra sjuka, som i ännu högre grad erfordrat sjukhusvård.

Hvad angår tillgången på sjukplatser för patienter som lida af kirurgiska

åkommer, så fyller det nyss fulländade kirurgiska sjukhuset för närvarande behovet i detta hänseende; men det bör icke förbises att platserna i detsamma redan denna vår varit ganska strängt upptagne och att man har att förutse, att inom en nära framtid staden måste vara betänkt på att bereda utrymme äfven för kirurgiska patienter, hvilkas behof af vård i sjukanstalt ofta är absolut oafvisligt.

Slutligen bör ännu framhållas, att fattiggårdens lasarettssafdelning för sinnessjuka redan nu visar sig otillräcklig. Under senaste vinter hafva ända till 76 sinnessjuka i fattiggården samtidigt vårdats, ehuru de för dem afsedda platser egentligen endast uppgå till högst 45. Äfven bland stadens bemedlade klasser ljuder ofta klagan öfver svårigheten att få sinnessjuka upptagna i anstalt, afsedd för sådanas vård, beroende detta på den ringa utveckling statens sjukhus för sinnesrubbede tillsvidare vunnit.

Helsovårdsnämnden tror sig med det ofvananförda hafva tillräckligt be-lyst det äfven af fattigvårdsstyrelsen vid flere tillfällen framhållna behovet af ökad antal sjukhusplatser för stadens sjuka. Då det icke kan förväntas, att staten inom närmaste framtid skall i nämnvärd mon utvidga de henne tillhörige sjukhus, torde det vara klart, att kommunen utan tidsutdrägt bör skrida till det nämnda behovets fyllande. Härvid bör enligt Helsovårdsnämndens uppfattning icke blott det närvarande behovet, utan ock den omständighet, att staden be-finner sig i rask tillväxt, hvilket kan förväntas vidare fortgå, tages i betraktande. Det gäller derföre dels att i icke alltför inskränkt skala tilltaga de sjukhusbygg-nader, som böra omedelbart uppföras, dels att så uppgöra planen för desamma, att de kunna i en framtid utvidgas.

I frågans nuvarande skede tror sig Helsovårdsnämnden endast böra fram-lägga de allmänna synpunkter som enligt nämndens mening böra tillämpas med afseende på de kommunala sjukvårds-inrättningarnas utveckling.

Främst vill nämnden framhålla att de epidemiska, smittosamma sjukdo-marne böra vårdas i en särskild sjukhuskomplex, ett epidemisjukhus. Det är en klar och allestädes erkänd sak, att patienter lidande af sådana sjukdomar icke böra skötas tillsammans med andra sjuka, hvilka kunna utsättas att af de förra smittas. Epidemisjukhuset bör omfatta förutom ekonomibyggnader särskilda af-delningar för insjuknade i messling, i sharlakansfeber, i halsröta, i koppor, äf-vensom en observationspaviljong för fall i sin början, hvilkas diagnos är osäker. Hela antalet nödiga sjukplatser kan uppskattas till 40.*) Ehuru väl det kunde ifrågasättas, om icke staden borde utse särskild plats utom sitt bebygda område för epidemisjukhuset, har dock helsovårdsnämnden ansett att detsamma kan finna

---

*) Stockholms nya epidemisjukhus är afsedt för 100 sjuka, Göteborgs har 110 sjukplat-ser, Kristianias 148-168,

plats på det nuvarande kommunalsjukhusets tomt, i dess södra ända, der äfven stadens desinfektions-anstalt är belägen. Att med visshet utreda denna punkt beror dock på särskild teknisk undersökning. Epidemisjukhusets byggnader torde uppföras af trä enligt möjligast enkel konstruktion.

För öfrige invärtes sjuke äfvensom för kirurgiska sjuke bör det nuvarande kommunalsjukhuset, som f. n. omfattar 40 sängar inrymde i en träpaviljong, utvidgas genom nybyggnader af sten inrymmande 100 sjukplatser jemte nödiga ekonomielokaler. Sjukhusets tomt torde hafva den omfattning, att den i sin norra och mellersta del inrymmer såväl dessa byggnader som plats för ytterligare tillbyggnad. Af de 140 sjukplatser sjukhuset således komme att omfatta borde 40, inrymda t. ex. i den nuvarande träpaviljongen, reserveras för patienter lidande af lungсот och andra tuberkulösa åkommor.

För att bereda plats för ökad antal fattige sinnessjuke torde vara nödigt utvidga fattiggårdens lasarets dårvårds afdelning genom tillbyggnader, afsedde att inrymma åtminstone 40 sjukplatser. Härvid kunde alternativt tas i betraktande, om det ej vore för kommunen förmonligast att på annan plats uppföra en särskild dårvårdsanstalt, der de stadens sinnessjuke — ej blott af de fattiggare klasserna — hvilka ej finna plats i statens dårvårdsanstalter, kunde upptagas. Gentemot det nu följda systemet att i fattiggården vårda ett stort antal sinnesrubbede i samband med andra sjuklingar kunna de mest grundade invändningar göras.

Helsovårdsnämnden, som anser att de nödiga förberedelserna för ofvan antydda sjukhusbyggnader oförtöfvadt böra vidtagas, vill framhålla, att den i de skandinaviska länderna vunna erfarenhet särskildt med afseende på konstruktion af epidemisjukhus i möjligaste mon bör tillgodogöras och att för detta ändamål en arkitekt och en läkare, som vore lämplige och villige åtaga sig uppdraget borde sättas i tillfälle på stadens bekostnad under innevarande sommar i nämnde länder studera nyare sjukhus-konstruktioner.

Åt sagde sakkunnige kunde sedan uppdras att i samråd med Helsovårdsnämnden uppgöra plan och eskissritningar till såväl epidemisjukhuset, som nödig ansedd utvidgning af kommunalsjukhuset och stadens dårvårdsinrättning.

Helsovårdsnämnden får alltså föreslå:

att Stadsfullmäktige, med anslutning till de synpunkter nämnden ofvan utveckladt, ville bemyndiga Helsovårdsnämnden att vidtala lämplig arkitekt äfvensom en läkare att under innevarande sommar i de skandinaviska länderna studera sjukhus konstruktioner samt för detta ändamål bevilja ett reseanslag af 2,000 mark:

äfvensom vppdraga åt Helsovårdsnämnden att på grund af sålunda vunnen erfarenhet låta utarbета eskissritningar och kostnads-

förslag till ett epidemisjukhus samt till utvidgning af kommunalsjukhuset och stadens dävårdsinrättning äfvensom i sinom tid till Stadsfullmäktige insända desamma.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

Axel Holmberg.

Adolf Aminoff.
f.d.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1890.

HELISOVÅRDSNÄMNDEN

i

HELSINGFORS.

Helsingfors d. 11 Juli 1890.

*Handlingar rörande renhållningsväsendet vid staden
underlydande bostadsvillor.*

№ 58.

Till Magistraten.

Uti ett till Hälsovårdsnämnden inlemnadt besiktnings instrument har sundhetsinspektören, doktor Vilhelm Sucksdorff anmält att flere af de å stadens arrendemark belägna bostadsvillor med afseende å spillvattnets och hushållsaffallets aflägsnande befinna sig i synnerligen ogynsamma förhållanden. Dessa villor äro:

I Öster om jernvägen jemte Djurgården:

a) Djurgårdsvillorna

b) Vester om chaussén:

De å villaområdet Berghäll från landsvägen aflägsnare belägna och sålunda i afsaknad af kloakledning varande villorna (omkr. 20).

Villaområdet Echo	10 villor
" Surutoin	4 "
" Ås	25 "
" Vallgård	4 "

c) Öster om chaussén:

Hagnäs (3 villaområden).

Necken.

Aspnäs.

Nya Fogelvik.

Fogelvik.

Hörneberg,

Kivikko.

Sörnäs lastageplats.

II Vester om jernvägen.

a) Öster om chaussén:

Hagasund (ängsågen och Karamsinska villan).

Hesperia (vårdshuset och Klotschkoffs villa).

Sockerbruket jemte arbetarebostäderna.

Toivo	2 villalotter
Salli	1 "
Kaavi	1 "
Savila	1 "
Dal	5 "

b) vester om chaussén

Arkadia (teatern och trädgårdsanläggningarna).

Fjelldal	3 villakomplexer
Berga	18 ”
Strömstens plantage	6 ”
Taipale	14 ”
Artillerigården (delvis)	
Valo	3 villor
Nygård	1 villa
Stengård	4 villakomplexer
Kammio	2 ”
Fattiggården	
Rosavilla	3 ”
Humleberg	11 ”

Det kan icke råda mer än en åsikt om att det tillvägagående, som af egarene till ofvannämnda villor i antydt afseende iakttages och som finnes närmare beskrifvet uti förberörda syneinstrument, är i hög grad farligt från hygienisk synpunkt. Erfarenheten har äfven besannat detta ity att infektionssjukdomar — särskildt tarmtyfus — år efter år uppträdt uti en del af dessa villor äfven sedan de blifvit försedda med vattenledning. Den koleraepidemi, som nu går uti södra Europa, kan, om den infinner sig här, mer än lätt finna näring till vidare spridning från dylika ställen, der marken i hög grad förorenas med lätt ruttnande ämnen. Nämnden anser sig på grund af ofvanstående hos Magistraten böra anhålla att innehafvarene af ofvan uppräknade villor blefve förständigade att inrätta täta behållare (t. ex. tunnor) för uppsamlande af spillvattnet, hvilka behållare, så ofta behof deraf gjordes, borde af dem tömmas. De platser, der affallsvattenbehållarene lämpligast kunde tömmas, vore:

För villorna: Hagnäs, Necken, Aspnäs, Nya Fogelvik, Fogelvik, Hörneberg, Kivikko och Sörnäs lastageplats, såsom alla belägna å sjöstrand, kunna tömma kärnen direkt i Norra- och Sörnäs hamnen.

För villorna å Berghälls område borde en afhällningspost inrättas i infallsluckan i kloaken i sydöstra hörnet af andra linien af villaområdet. För villorna Echo, Surutoin, Ås och Wallgård borde en afhällningsränna uppställas vid stranden af norra hamnen, der den emellan Fogelvik och Hörneberg ledande vägen till stranden slutar. Dessutom vore det önskligt att den derifrån ledande bryggan förlängdes med en planklängd (d. ä. omkr, 14 fot), hvarigenom den vid ändan af bryggan belägna klappbryggan komme något längre ut från stranden.

Villorna Hagasund, Hesperia och Sockerbruket kunna tömma direkt i Tölövikens.

Villorna Toivo, Salli, Kaavi, Savila och Dal till Tölövikens direkt vid ändan af den till stranden ledande vägen emellan Hesperia värdshusområde och Klotschkoffska villan. Der borde likaledes en liten afhällningsränna uppställas, hvarjemte den derstädes belägna bryggan borde förlängas med två planklängder (omkr. 28 fot), på

det den vid ändan af densamma belägna klappbryggan komme längre ut från stranden. (Kunde vid den projekterade täckningen af det vid djurgårdsvägen ledande diket ett aftappningsställe anbringas, vore detta visserligen en närmare och beqvämare aftappningsplats för bebyggarene å nämnde villor.)

Arkadia teater har aflopsledning och kunde begagna sig af den.

För Arkadia trädgårdsområde äfvensom villaområdet Fjellidal borde en aftappningslucka anordnas invid landsvägen tätt invid inkörsporten till Pehrmaniska ångsågen, ledande in i en täckt trumma, fortlöpande under jernvägsområdet.

Villaområdet Berga, Strömstens plantage, Taipale och Artillerigården i Tölo viken genom aftappningsrännan belägen emellan Hesperia värdshus och Klotschkoffs villa.

Fattiggården till Edesviken.

Stengård, Kammio, Rosavilla och Humleberg till aftappningsrännan emellan Hesperia värdshus och Klotschkoffs villa (till dess aftappningslucka kan inrättas i det täckta djurgårdsdiket).

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

M. W. af Schultén.

R. Vuorio.

(Afskrift.)

Vid af undertecknad företagna besiktningar af de å stadens arrendemark belägna bostadsvillor har det visat sig att flere af dem med afseende på spillvattnets aflägsnande befinna sig i synnerligen ogynsamma förhållanden.

De af dessa lägenheter, hvilka sakna tillgång till af staden anlagda afloppskanaler samt icke håller befinna sig i närheten till sjö, äro för aflägsnandet af sitt spillvatten hänvisade antingen till öppna diken af ofta nog otillfredsställande beskaffenhet eller också nödsakade, att på sätt sig bäst passar låta vattnet bortrinna i jorden. Härvid går man ofta så tillväga, att spillvattnet och hushållsaffallet uttömmes i en antingen i marken insänkt eller ock ofvan densamma stående tunna eller låda (kanske äfven korg), hvilken är försedd med hål i bottnet, genom hvilka hål det flytande afrinner, medan de fasta massorna kvarstanna i behållaren. I andra fall åter utslås spillvattnet och hushållsaffallet i en grop eller skrefva i bärget.

Att genom ett dylikt tillvägagående såväl marken i hög grad förorenas, som ock illaluktande gaser bildas och kringspridas i luften, är själfallet. Aflägsnandet af dessa missförhållanden vore därför en i sanitärt afseende synnerligen nödvändig sak. Detta är emellertid förenadt med vissa svårigheter.

Det enda fullt tillfredsställande tillvägagåendet vore att spillvattnet, såväl som det fasta hushållsaffallet uppsamlades antingen i tät latringrop eller också i täta behållare, hvilkas innehåll sedan bortkördes. Då emellertid kostnaderna för denna transport alltid af villaegarne skola betraktas såsom synnerligen betungande, torde man

vara berättigad att antaga att de, om påbud härom utfärdas, skola söka kringgå det samma och spillvattnet att fortfarande komma att förorena marken såsom förut.

Då så är förhållandet får jag härmed hemställa till Nämndens pröfning huruvida det kunde anses lämpligt att nu, såsom redan tillföre — åren 1885 och 1886 — skett, staden skulle tillhandahålla de ifrågavarande villaägarna täta tunnor för spillvattnets och hushållsaffallets uppsamlande samt ombesörja dess bortkörning och antingen helt och hållet eller, måhända lämpligare, blott i ett visst förhållande delta i omkostnaderna därför.

Antalet lägenheter, med afseende på hvilka den ifrågavarande åtgärden vore nödig, utgör:

villalägenheter cirka	100
gårdar inom staden	20
	Summa 120

Om man, med hänsyn till den fara, som den nu i södra Europa utbrutna kolerafarsoten kan anses innebära, skulle bestämma, att den föreslagna åtgärden borde komma i fråga under en tid af tre månader — juli, augusti, september — så skulle kostnaderna, ifall man utginge från samma beräkning som år 1885, komma att utgöra för transporten ungefär 4,800 fmk. Härtill kommer ännu kostnaden för i ordningställande af tunnor m. m., hvilka dock icke nu kunna uppgifvas, emedan jag ej från stadens byggnadskontor lyckats erhålla uppgift om huruvida de förra gången anskaffade tunnorna m. m. finnas att tillgå.

Helsingfors, den 26 Juni 1890.

Vilh. Sucksdorff,
sundhetsinspektör.

Afskriftens riktighet bestyrker:

R. Vuorio.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors.

den 14 Augusti 1890.

№ 187.

Till Magistraten.

Genom remiss af den 23 sistlidne juli har Magistraten infordrat Drätselkammarens utlåtande i anledning af en framställning från Helsovårdsnämnden derom att, med afseende å de faror som i sanitärt hänseende och särskildt i betraktande af möjligheten utaf koleraepidemins uppträdande härstädes vore förenade med det nuvarande sättet för aflägsnande af spillvatten och hushållsaffall från åtskilliga af stadens villalägenheter, hvilka ej vore i tillfälle att uttömma dylikt vatten och affall uti kloak eller vid nära belägen sjöstrand, innehafvarene af särskilda uppräknade villor blefve

ålagda att inrätta täta behållare (t. ex. tunnor) för uppsamlande af spillvattnet, hvilka behållare så ofta behof deraf gjordes borde af villainnehafvarene tömmas på af Helsovårdsnämnden uti sagda skrifvelse föreslagna afhållningsställen, där särskilda anordningar borde af staden för sådant ändamål vidtagas.

Drätselkammaren har uti detta ärende inhemtat yttrande af Byggnadskontoret, som, jemte framhållande att icke alla af de uti Helsovårdsnämndens skrifvelse uppgifna villalägenheterne voro i saknad af kanalledning, ity att t. ex. en del af Djurgårdsvillorna hade privatkanaler till Tölövik och åtskilliga villor å Berghäll hade tillfälle till anslutning till stadens kanaler, hvarutom af villorna vester om jernvägen Arkadia och Fattighuset samt Hesperia värdshus hade tidsenliga afloppskanaler, ansett de öfriga villalägenheternas behof af afhållningsställen kunna tillsvidare tillgodoses genom inrättande af provisoriska slaskbrunnar af trä, försedda med sil och stanklås, å nedanafgifna ställen och enligt följande kostnadsberäkning:

1:o vid tvärgatan mellan qv. N:ris 307 och 308 å Berghäll	Fmk	800: —
2:o vid hörnet af 4:de linien och tvärgatan A	„	500: —
3:o vid Djurgårdsvägen	„	600: —
4:o vid östra chausséen mellan 4:de och 5:te linierna	„	500: —
5:o vid östra chausséen midtemot allmanningen mellan Hörneberg och Fogelvik	„	700: —
6:o å Sörnäs lastageplats	„	500: —
7:o vid vestra chausséen invid Pehrmaniska ångsågen	„	500: —
8:o å allmänna vägen mellan Hesperia 61:a och 61:b.	„	600: —
	Fmk	4,700: —

Härtill komme kostnaden för af Helsovårdsnämnden föreslagna flyttning af klappbryggan vid stranden mellan Hörneberg och Fogelvik genom förlängning af bron	Fmk	100: —
d:o af d:o vid stranden af Hesperia genom d:o	„	100: —
samt för		
vägar till dessa afhållningsställen jemte planering	„	2,000: —
	Fmk	6,900: —

Vid öfvervägande af Helsovårdsnämndens och Byggnadskontorets förslag i saken har Drätselkammaren väl funnit den ifrågasatta anordningen kunna medföra nytta, under förutsättning att verksam kontroll utöfvas deröfver att de föreslagna tunnorna användas för afsedt ändamål och ej tömmas annorstädes än å de anvisade afhållningsställena, men anser sig Kammaren dock, med afseende å de dryga kostnader, som en dylik provisorisk anordning skulle förorsaka staden genom iordningställande af de för tunnornas tömning behöfliga slaskbrunnarne, icke kunna tillstyrka sagda anordnings genomförande, helst de af Helsovårdsnämnden framhållna vådorna i sanitärt afseende, enligt Drätselkammarens åsigt, kunna förebyggas genom ett noggrannt öfvervakande af efterlefnaden af gällande byggnadsordnings föreskrift om inrättande

af vattentäta spillningsrum samt af dessas behöriga tömning. Då stadsmyndigheternas sträfvan varit att i den mån stadens tillgångar sådant medgifva utsträcka kloaknätet och härvid äfven tagits hänsyn till de närmast staden belägna villornas behof af aflopsledning, torde några mera vidt gående anspråk i detta afseende icke med fog kunna på staden ställas.

Remisshandlingarne återgå härjämte; och bifogas tillika protokoll öfver i Kamraren förefallen omröstning vid ärendets behandling.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

Utdrag ur Helsingfors Drätselkammares protokoll för den 14 augusti 1890.

§ 6.

Sedan Drätselkammaren vid sammanträdet den 24 sistlidne juli i anledning af Magistratens remiss af den 23 i samma månad och Helsovårdsnämndens hos Magistraten gjorda anhållan att egarene af särskilda staden underlydande villor blefve förständigade att inrätta täta behållare för uppsamlande af spillvatten och hushållsaffall, hvilka behållare, så ofta behof deraf gjordes, borde tömmas, beslutat affordra Byggnadskontoret utlåtande i saken, så hade sagda utlåtande nu ankommit sålydande:

-----
 som upplästes. Och beslöt Drätselkammaren härå att med biläggande af remisshandlingarne till Magistraten ingå med sådant utlåtande som brefkonceptboken N:o 187 utvisar, jemte det här omröstningsvis antecknades, att Ordföranden Herr Hallberg härutinnan var skiljaktig ity att Ordföranden ville att de af Byggnadskontoret föreslagna brunnar, med undantag af den å Sörnäs lasttageplats föreslagna, skulle på stadens bekostnad inrättas, men att desamma borde af villaegarene tömmas. Som ofvan.

In fidem:

Edvard Loo.

MAGISTRATEN

i

Helsingfors,

den 27 Augusti 1890.

Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

№ 185.

Uti skrifvelse af den 11 sistlidne Juli har Helsovårdsnämnden, med afseende å de faror som i sanitärt hänseende, och särskildt i betraktande af möjligheten utaf koleraepidemins uppträdande härstädes, vore förenade med det nuvarande sättet för

aflägsnande af spillvatten och hushållsaffall från åtskilliga af stadens villalägenheter, hvilka ej äro i tillfälle att uttömma dylikt vatten och affall uti eller vid nära belägen sjöstrand, hos Magistraten anhållit att innehafvarene af särskilda uppräknade villor måtte åläggas att inrätta täta behållare för uppsamlade af spillvattnet, hvilka behållare så ofta behof deraf gjordes borde af villainnehafvarene tömmas på af Helsevårdsnämnden uti sagda skrifvelse föreslagna afhällningsställen, der särskilda anordningar borde af staden för sådant ändamål vidtagas.

Stadens Drätselkammare, hvars utlåtande i saken Magistraten inhemtat, har uti närslutna skrifvelse meddelat att Byggnadskontoret uti afgifvet yttrande framhållit att de ifrågavarande villalägenheternas behof af afhällningsställen kunde tillsvidare tillgodoses genom inrättande af provisoriska slaskbrunnar af trä, försedda med sil och stanklås, på åtta särskilda af Byggnadskontoret uppgifna ställen, hvilken anordning, inclusive flyttning af tvänne klappbryggor och i ordningställande af vägar till dessa afhällningsställen, skulle medtaga en kostnad af sextusen niohundra mark, men har Kammaren för egen del, efter omröstning, med afseende å de dryga kostnader, som en dylik provisorisk anordning skulle förorsaka staden, icke ansett sig kunna tillstyrka sagda anordnings genomförande.

Med hänsyn dertill att utförandet af de utaf Byggnadskontoret föreslagna anordningarna komme att medtaga ganska lång tid samt vederbörande villainnehafvare i hvarje händelse böra medgifvas någon tids anstånd för anskaffande af de föreslagna behållarna, kan sjelfallet det af Helsevårdsnämnden åsyftade påbudet under inga omständigheter innevarande år bringas till verkställighet, men då det ifrågasatta påbudet komme att medföra icke obetydliga utgifter ej allenast för staden utan äfven för de enskilda villainnehafvarene, anser Magistraten sig böra, innan ärendet af Guvernören i länet i samråd med Magistraten tages under slutlig pröfning, inhemta Stadsfullmäktiges utlåtande ej mindre angående sjelfva förslaget än huruvida Fullmäktige vilja anslå de härför erforderliga medlen sextusen niohundra (6,900) mark, hvilket anslag i sådan händelse komme att upptagas i budgeten för instundande år 1891. Helsevårdsnämndens oftanämnda skrifvelse och öfriga härhos bilagda handlingar torde, jämte utlåtandet, till Magistraten återställas.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

Georg Poppius.
tf.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1890.

BRANDKOMMISSIONEN

i

HELSINGFORS.

Helsingfors d. 7 Maj 1890.

N:o 20.

*Handlingar rörande inrättande af en branddepot
i 4:de stadsdelen.*

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Emedan i en snar framtid inrättande af en branddepot i 4:de stadsdelen af staden blir en nödvändighet, har hos Brandkommissionen fråga uppstått hvar en slik depot lämpligast borde placeras. Brandkommissionen har sig visserligen bekant, att Herrar Stadsfullmäktige, på framställning af stadens Drätselkammare, den 5 Juni 1883 beslutit, att tomten N:o 3 vid Malmgatan, numera Folkskolegatan, i kvarteret N:o 162 skulle reservéras till plats för ett tredje brandtorn. Men enär det till uppförande nyligen beslutna brandverkshuset kommer att förses med ett ganska högt utkikstorn och Brandkommissionen fördenskull anser något annat nytt brandtorn numera ej vara af behovet påkalladt samt denna tomt, vid vars reserverande för antydda ändamål hufvudsakligt afseende torde hafva fästats på dess jemförelsevis höga läge, icke är fullt lämplig till plats för en branddepot, bland annat därför, att densamma ligger för mycket inklämd, har Brandkommissionen trott denna tomt, hvars areal, 26,600 kvadratfot, dessutom är onödigtvis stor för en branddepot, härvidlag icke böra komma ifråga. Deremot finner Brandkommissionen odisponerade tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan i kvarteret N:o 166 vara för ändamålet särdeles lämplig. Densamma är väl belägen och ifall, såsom Brandkommissionen tänkt sig saken, branddepoten placeras i hörnet af tomten, skulle utryckningen till eldsvådor derifrån lätteligen kunna ske åt alla håll.

Brandkommissionen har därför äran hos Herrar Stadsfullmäktige hemställa huruvida ej Herrar Stadsfullmäktige ville bifalla till att, jemte det ofvanberörde tomt N:o 3 vid Folkskolegatan finge för annat ändamål disponeras, omkring 10,000 kvadratfot af den del utaf tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan, som är belägen i hörnet emellan Gräsviks- och Lappviksgatorna, reserveras för att framdeles användas såsom plats för en branddepot.

På Brandkommisionens vägnar:

C. G. Sanmark.

C. J. Timgren.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors.

den 26 Juni 1890.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N:o 185.

Genom remiss från Stadsfullmäktiges Beredningsutskott af den 27 sistlidne maj har Drätselkammarens utlåtande infordrats i anledning af en från Brandkommissionen till Stadsfullmäktige aflåten skrivelse af den 7 i samma månad, hvori Brandkommissionen, med förmälan att inrättandet af en Branddepot i fjerde stadsdelen af staden i en snar framtid blefve en nödvändighet, samt att tomten N:o 3 vid Folkskolegatan i kvarteret N:o 162, hvilken vore af staden reserverad till plats för ett tredje brandtorn men hvilken, i anseende dertill att det under byggnad varande nya brandverkshuset komme att förses med ett högt utkikstorn, icke vidare vore för sagda ändamål behöflig, ej rätt väl lämpade sig för en branddepot, hvartill densamma för öfrigt vore onödigt stor, hemställt om Stadsfullmäktiges bifall till att af odisponerade tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan i kvarteret N:o 166 måtte i det mellan Gräsviks- och Lappviksgatorna belägna hörnet af densamma reserveras 10,000 qv. fot för att framdeles användas såsom plats för en branddepot.

Sedan Drätselkammaren uppdragit åt Byggnadskontoret att till Kammaren inkomma med förslag till sådan delning af ifrågavarande tomt N:o 13 vid Gräsviksgatan att plats till uppgifven areal afskildes för den tilltänkta branddepoten, har Kammaren fått från Byggnadskontoret mottaga här bifogade planritning, enligt hvilken omförmälda tomt, som har en areal af 33,547 qv. fot, är projekterad att delas uti tre skilda tomter, af hvilka den å planen med N:o 13 utmärkta, om 10,000 qv. fots areal, skulle reserveras för branddepoten, men de begge andra, benämnda N:ris 13 a och 13 b samt innehållande i areal den förra 13,080 och den senare 10,440 qv. fot, kunde af staden försäljas.

Jemte det Drätselkammaren anser Brandkommissionens projekt om inrättande af en branddepot för fjerde stadsdelen vara välbetänkt, har Kammaren äfven funnit den af Brandkommissionen föreslagna platsen för sagda branddepot lämplig för detta ändamål. Den af Byggnadskontoret projekterade indelningen af tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan synes likaså vara, med hänsyn till tomtens storlek och beskaffenhet, ändamålsenlig. Kammaren har likväl trott att det vid framtida bebyggande af tomterna N:o 13 a och 13 b skulle åt platsen gifva ett prydligare utseende, om de blifvande byggnaderna å dessa tomter erhöles fasader mot branddepotstomten, för möjliggörande hvaraf på gränsen mot dessa tomter borde lemnas en obygd remsa af tio fots bredd. På derom af Kammaren hos Brandkommissionen gjord förfrågan har Brandkommissionen meddelat, att den å planritningen utmärkta branddepotstomten äfven med sådan anordning som nyss antydts komme att erbjuda tillräckligt utrymme för depoten.

Då den för ett tredje brandtorn reserverade tomten N:o 3 vid Folkskolegatan i kvarteret N:o 162, enligt hvad Brandkommissionen tillkännagifvit, icke vidare behöfves för sådant ändamål samt då anledning icke heller torde förefinnas att för något annat framtida behof reservera densamma för stadens räkning, torde densamma kunna så snart hugad köpare anmäler sig, till inlösen för bebyggande upplåtas.

Kammaren tillåter sig slutligen framhålla att, för den händelse Brandkommissionens ifrågavarande framställning och det i anledning deraf uppgjorda förslaget till delning af nuvarande tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan vinner Stadsfullmäktiges godkännande, fastställelse å de häraf påkallade förändringarne uti gällande stadsplan bör i vederbörlig ordning utverkas.

Drätselkammaren får fördenskull vördsamt föreslå det Stadsfullmäktige måtte besluta:

att, i enlighet med Brandkommissionens förevarande framställning, till plats för en blifvande branddepot för fjerde stadsdelen skall reserveras den i hörnet mellan Gräsviks- och Lappviksgatorna belägna delen af tomten N:o 13 vid förstsagda gata, om 10,000 qv. fots areal.

I händelse af bifall härtill torde Fullmäktige ytterligare besluta:

att i vederbörlig ordning utverka tillstånd till sådan delning af omförmälda tomt att af den del deraf som ej behöfves till plats för branddepoten bildas tvenne nya tomter, benämnda N:ris 13 a vid Lappviksgatan och 13 b vid Gräsviksgatan, med dimensioner som bilagda planritning utvisar; att vid bebyggandet af den för branddepoten afsedda platsen skall iakttagas det vid gränsen mot tomterna N:ris 13 a och 13 b en remsa af 10 fots bredd lemnas obebyggd; samt

att bemyndiga Drätselkammaren att, sedan vederbörlig fastställelse å förslaget till delning af tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan erhållits, åt hugade köpare försälja ej mindre tomterna N:ris 13 a och 13 b i kvarteret N:o 166 än den härintills såsom plats för ett tredje brandtorn reserverade tomten N:o 3 vid Folkskolegatan.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

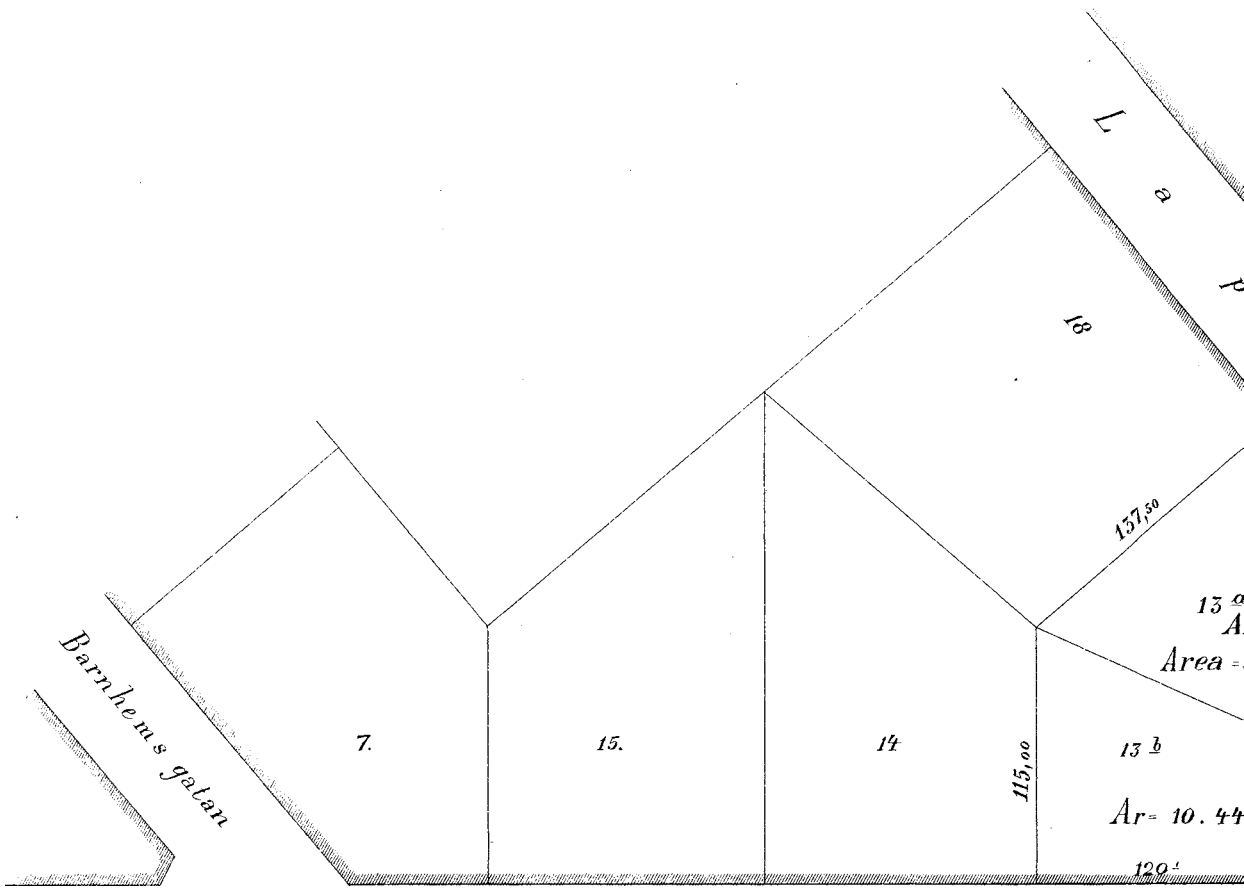
Edvard Loo.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1890.

G r ä s v i k s g a t

Handlingar angående revision af Helsingfors stads räkenskaper för år 1889.

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 7 Juni 1890.

N:o 103.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

I enlighet med sitt derom i dag fattade beslut har till Herrar Stadsfullmäktige Magistraten äran härjemte öfversända ej mindre den af revisorerne för staden räkenskaper för sistlidne år afgifna berättelse öfver af dem verkställd granskning af sagda räkenskaper äfvensom redogörelse öfver förvaltningen under år 1889 af stadens vattenledningslån af år 1876, samt 1882 års nybyggnads- och regleringslån än två i anledning af sagda berättelse infordrade, af Drätselkammaren och Folkskoledirektionen afgifna, förklaringar jemte tvenne till förstnämnda förklaring hörande bilagor.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

Georg Poppius.

Revisionsberättelse för år 1890.

Sedan undertecknade, revisorer af Helsingfors stads räkenskaper för år 1889, slutfört detta oss ombetrodda uppdrag, få vi häröfver afgifva föreskrifven berättelse.

Under revisionen hafva vi genomgått och granskat såväl drätselvärkets böcker med tillhörande verifikationer som dess protokoller och bref samt fattigvårdens, folkskolornas, folkbibliotekets, sundhets- och sjukvårdens, byggnads-, trafik- och hamnkontorens äfvensom poliskammarens för ifrågavarande år upprättade särskilda redovisningar.

För att åskådliggöra förhållandet emellan det af Stadsfullmäktige för år 1889 fastställda inkomst- och utgiftsförslaget å ena sidan samt stadens verkliga inkomster och utgifter å andra sidan hafva vi, med ledning af drätselkontorets för samma ändamål

uppgjorda öfversigt, hvilken af oss till siffran granskats, sammanställt nedanintagna tablå. Denna är, för underlättande af jämförelse, uppställd i det närmaste i samma ordning, som vid budgetens fastställande blifvit följd och angiver därjämte storleken af såväl öfverskridna anslagsbelopp som gjorda besparingar. Tablån åtföljes af ett utaf drätselkontoret uppgjort, af oss jämväl granskadt sammandrag af balanserna, utvisande stadskassans ställning vid utgången af redogörelseåret.

Tablå.

	Enl. budgeten.		Enl. böckerna.	
	<i>Fråc</i>	<i>ni</i>	<i>Fråc</i>	<i>ni</i>
Inkomster.				
Behållning från år 1888	400,000	—	1,080,447	88
1. Räntor.				
Å chausséobligationer	1,800	—	3,560	64
Å tomtlösen	20,000	—	32,645	48
Å ” i Brunnsparken	7,000	—	8,892	36
Å donerade fonder	8,600	—	9,590	89
2. Tomtlösen.				
För arrende- och odisponerade tomter	160,000	—	526,974	48
3. Stadens fasta egendom.				
Räntor och arrenden från donerade hemman	14,000	—	13,886	94
Arrendemedel	113,000	—	114,811	89
Arrenden från Brunnsparksområdet	11,800	—	11,428	37
Chausséarrende	17,475	—	17,475	—
Hyra för lokalen i folkbibliotekshuset	2,500	—	2,500	—
Bod- och diskhyror	9,000	—	6,944	25
Hyror från saluhallen	10,000	—	14,777	64
” från fiskförsäljningsplatser	3,000	—	3,689	33
Simhusafgifter	400	—	437	—
Hötägt	1,000	—	441	—
Mulbetesafgift	200	—	230	—
Tillfälliga arrenden och planhyror	2,800	—	4,985	65
<i>Anm.</i> Fiskevattensafgifterna ingå bland hamn- och vägafgifter.				
4. Tomtören				
	1,900	—	1,900	—
5. Inkomstgivande rättigheter.				
Tolags- och trafikafgifter	315,150	—	383,548	50
Transport	1,099,625	—	2,239,167	30

	Transport	1,099,625 —	2,239,167 30
Hamn- och vägafgifter m. m.		112,450 —	145,752 13
Auktionsprovision		700 —	781 22
Stadskällarerättigheter		1,052 09	1,250 —
Biljardafgifter		224 —	382 —
Bouppteckningsprocenter		30,000 —	37,037 59
Kollektmedel		200 —	308 15
Sakören		3,000 —	3,738 62
Böter för försummad betalning af kronoutskylder		1,500 —	1,525 50
Diverse böter		200 —	559 43
Arrende för Gammelstadskvarnen		3,000 —	3,500 —
Fattigafgifter af i Ryssland vistande personer		1,800 —	1,925 57
Börsprovision		50 —	91 28
6. Diverse.			
Personel fattigafgift		21,000 —	22,632 —
Sjukvård i kommunala sjukhuset		700 —	1,190 57
Fattigvårdens diverse inkomster		5,050 —	6,005 04
Folkskolornas elevafgifter		4,600 —	4,857 35
” försålda handarbeten		450 —	406 62
Boklån		1,000 —	3,783 44
Hundskatt		3,500 —	4,650 —
Afgifter från klosetterna		4,000 —	4,998 93
” för spillningsafstjälning		500 —	555 15
Bidrag till brandväcket af ryska teatern och ryska Alexanders gymnasium		490 —	490 —
Ersatta inkvarteringskostnader		276,486 —	248,132 87
7. Statsbidrag.			
Till folkskolorna		52,000 —	52,000 —
” polisnrättningen		84,000 —	84,000 —
” gatubelysningen		12,000 —	12,000 —
” brandväcket		8,210 —	8,210 —
Bränvinskatt		7,805 23	17,726 38
8. Vattenledningen.			
Vattenkonsumtionsafgifter		195,300 —	229,681 08
9. Lån.			
Till förskotterade lånemedel öfverfördt		392,193 —	392,193 —
10. Uttaxering.			
Kommunala utskylder		608,778 20	611,615 65
	Transport	2,931,863 52	4,141,146 87

	Transport		
Extra inkomster, <i>ej observerade i budgeten.</i>	2,931,863	52	4,141,146 87
Diverse räntor	—	—	501 76
<i>Från tidigare år balanserade anslagsbelopp, hvilka ej kommit till användning eller besparats:</i>			
Folkskolornas grundfond för ett skolbibliotek	—	—	600 —
” anslag för skolbibliotekets förökande	—	—	200 —
Remont af makadamiseringen i Brunnssparkens stora allée	—	—	78 25
Stenläggning af norra kajarmen i Södra hamnen	—	—	74 56
Planering af ballastplatsen i Sörnäs	—	—	141 28
Stenläggning af Vestra Henriksgatan	—	—	269 85
Aflopskanal i Östra Brunnsparke	—	—	15,530 24
Anslag för elektriska brandklockor vid Timmermansgatan och Diakonissanstalten	—	—	34 48
Till förskotterade lånemedels konto öfverföres tidigare bestridda utgifter, som enligt Stadsfullmäktiges beslut böra med lånemedel bekostas	—	—	59,861 70
Restituerade tullmågälder	—	—	6,945 75
” pensionsbidrag	—	—	320 —
Tomtlösen från Brunnsparke	—	—	9,000 —
Försäld diverse lösegendom	—	—	782 10
1888 års olikviderade räkningar	—	—	5 —
Summa <i>Fmf.</i>	2,931,863	52	4,235,491 84

Utgifter.	Anslag enligt budgeten		Utgift enligt böckerna.		Anslaget öfverskridet.		Besparing å anslaget.	
	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>
1. Stadens skulder.								
Å lånet för stadens reglering af år 1812, amortering	5,288	—	5,288	—				
Å lånet för chausseerna af år 1863, amortering 3,998: 76 ränta 1,501: 24	5,500	—	5,500	—				
Å lånet för folkskolehuset vid Anneg. amortering 4,221: 30 ränta 1,778: 70	6,000	—	6,000	—				
Transport	16,788	—	16,788	—				

Transport	16,788	16,788			
Å chausséeobligationslånet af år 1865 amortering 5,000: — ränta . . . . . 3,960: —	8,960	8,960			
Å vattenledningslånet af år 1876, amortering 13,700: — ränta 73,387: 50	87,087 50	87,087 50			
Å nybyggnads och reglerings- lånet för år 1882, amor- tering . . . . . 29,000: — ränta 65,497: 50	94,497 50	94,497 50			
Å kassakreditivet i Nordiska Aktiebanken, ränta	15,000	9,388	—	—	5,612
2. Stadens embetsvärk.					
Rådstufvurätten och Magistra- ten, aflöningar	161,380	159,432 05	—	—	1,947 95
expenser	8,000	9,454 80	1,454 80		
3. Kommunalförvalt- ningen.					
Stadsfullmäktiges kansli . .	9,800	9,880 77	80 77		
Drätselkammaren, aflöningar expenser	20,900 5,000	20,539 96 6,108 21	— 1,108 21		360 04
Drätselkontoret, aflöningar .	24,700	24,937 92	237 92		
expenser	1,800	2,152 75	352 75		
Trafikkontoret, aflöningar . .	13,900	14,021 92	121 92		
expenser	2,000	2,111 40	111 40		
mätarearvoden	1,000	1,857 33	857 33		
Hamnkontoret, aflöningar . .	22,260	24,094 30	1,834 30		
expenser	600	1,487 21	887 21		
Byggnadskontoret, aflöningar	31,210	31,254 88	44 88		
expenser	1,100	1,552 06	452 06		
ritarebiträde för uppgörande af generalkarta	2,500	2,500			
material och handtlangare- dagsvärken vid mätningar	4,300	9,019 30	4,719 30		
4. Gatubelysningen.					
Gatubelysning med gas	64,277 33	66,066 29	1,788 96		
” med petroleum- gas	32,167 19	32,044 98	—	—	122 21
5. Brandväcket.					
Hyror	6,900	6,900			
Transport	636,127 52	642,137 13	14,051 81		8,042 20

Transport	636,127 52	642,137 13	14,051 81	8,042 20
Eldnings- och lysningsämnen	2,277 25	2,136 85	—	140 40
Redskapens underhåll . . .	3,000 —	1,540 59	—	1,459 41
Afföningar	44,020 —	44,569 77	549 77	—
Stallet	5,290 40	4,127 10	—	1,163 30
Inköp af ny redskap	2,600 —	2,522 91	—	77 09
Diverse utgifter	3,000 —	3,587 37	587 37	—
6. Polisnrättningen . . .	158,036 —	157,731 37	—	304 63
7. Sundhets och sjukvården.				
Hälsovårdsnämnd och läkarepersonal	17,100 —	16,544 61	—	555 39
Kommunala sjukhuset	12,083 —	11,559 43	—	523 57
Hälsopolisen och desinfektionsinrättningar	7,050 —	7,017 47	—	32 53
Undersökningsstationen för lifsmedel	5,830 —	5,905 34	75 34	—
8. Fattigvården.				
Afföningar	13,480 —	13,047 70	—	432 30
Hyra och städning	960 —	948 —	—	12 —
Ständiga understöd	58,000 —	60,672 51	2,672 51	—
Tillfälliga „	7,760 —	8,233 50	473 50	—
Beklädnadskostnader	4,800 —	6,462 87	1,662 87	—
Kosthållning	21,000 —	18,958 11	—	2,041 89
Sjuk- och därvård	17,500 —	17,419 81	—	80 19
Läkemedel	3,500 —	2,814 54	—	685 46
Inventarier	1,000 —	1,196 34	196 34	—
Eldningsämnen	3,500 —	4,080 89	580 89	—
Stallet	900 —	493 88	—	406 12
Remontarbeten	2,900 —	5,670 47	2,770 47	—
Diverse utgifter	5,880 —	5,996 14	116 14	—
Underhåll och drift af arbetsinrättningen**)	5,000 —	—	—	5,000 —
9. Undervisningsväsendet.				
Navigationsskolan	2,800 —	2,872 50	72 50	—
Realskolan, hyra och hyresmedel	10,500 —	10,500 —	—	—
eldnings- o. lysningsämnen	850 —	758 45	—	91 55
inventarier och diverse . . .	1,000 —	252 55	—	747 45
Handtvärksskolor	14,629 —	14,629 —	—	—
Handelsinstitutet	4,000 —	4,000 —	—	—
Slöjdskolan	1,500 —	1,500 —	—	—
Transport	1,077,873 17	1,079,887 20	23,809 51	21,795 48

Transport	1,077,873 17	1,079,887 20	23,809 51	21,795 48
Folkskolorna, aföningar . . .	202,520 64	199,537 26	— —	2,983 38
matrikelföring	500 —	500 —	— —	— —
fortsättningsskolor	1,200 —	150 —	— —	1,050 —
hyror och hyresmedel	15,790 —	17,533 —	1,743 —	— —
undervisningsmaterial	5,600 —	6,911 49	1,311 49	— —
material för handarbeten	3,500 —	3,716 16	216 16	— —
möbel	4,300 —	6,079 54	1,779 54	— —
eldningsämnen	7,900 —	8,027 70	127 70	— —
belysning	9,600 —	7,761 80	— —	1,838 20
beklädnad för medellösa elever	5,000 —	5,017 20	17 20	— —
renhållning	5,500 —	5,117 60	— —	382 40
underhåll och reparationskostnader för gårdarna	7,300 —	4,078 33	— —	3,221 67
bidrag till lärarepersonals pensionering	4,000 —	3,500 —	— —	500 —
Folkbiblioteket och läsesalen	17,230 —	17,391 43	161 43	— —
10. Allmänna onera.				
Skjutshållning	3,800 —	3,800 —	— —	— —
Kronoutlagor	629 04	629 04	— —	— —
Utskylder till Helsinges kommun	80 —	80 05	— 05	— —
Inkvarteringskostnader	268,386 —	240,032 87	— —	28,353 13
Inkvarteringsnämnden	8,100 —	8,100 —	— —	— —
11. Vattenledningen.				
Förvaltning och drift	18,290 —	19,640 74	1,350 74	— —
Remont af byggnader och öfrigt underhåll	8,250 —	15,298 41	7,048 41	— —
Remont af filterbassinen	600 —	473 85	— —	126 15
Tvättning och komplettering af sanden i en filterafdelning	2,800 —	3,432 70	632 70	— —
Ombyggnad af locket öfver tillloppsrännan till turbinerna	600 —	555 55	— —	44 45
Påfyllning af tillloppsörret till filterna *).	900 —	— —	— —	— —
Underhåll af elektriska vattenståndsmätaren	200 —	212 —	12 —	— —
Uppförande af ny gångbro af jern öfver Vanda å	3,800 —	3,965 31	165 31	— —
Inköp af vattenmätare	7,500 —	7,253 04	— —	246 96
Transport	1,691,748 85	1,669,582 27	38,375 24	60,541 82

Transport	1,691,748 85	1,669,582 27	38,375 24	60,541 82
Reparation och justering af vattenmätare	800 —	832 90	32 90	
Anslag till utrikes resa åt vattenledningsingeniören . .	2,000 —	2,000 —		
Utvidgning af vattenuppfördringsvärkets i Gammelstaden med en ångpump . .	117,000 —	117,000 —		
Anläggning af tillopprör från tryckröret genom villaområdet Ås, längs östra chausseen öfver Broholmarne och under Unionsgatan till Alexandersgatan	165,300 —	165,300 —		
Införande af vattenledning i lasarett- och barnhemsbyggnaden å fattiggården Hafsgatan, vattenledning, planering och kanal	6,853 —	5,513 56	—	1,339 44
Skeppsredaregatan, vattenledning, planering o. kanal	15,200 —	15,200 —		
Jungfrustigen, vattenledning, planering och kanal . . .	18,240 —	18,240 —		
Sandvikskajen, vattenledning, planering och kanal . . .	22,100 —	22,100 —		
Sandviksgtn, vattenledning, planering och kanal . . .	5,300 —	5,300 —		
Vladimirsgtn, vattenledning, planering och kanal . . .	7,900 —	7,900 —		
Eriksgrtn, vattenledning, planering och kanal	21,000 —	21,000 —		
Gräsviksgtn, vattenledning, planering och kanal . . .	28,900 —	28,900 —		
Repslagaregtn, vattenledning, planering och kanal . . .	20,800 —	20,800 —		
Arbetaregtn, vattenledning, planering och kanal . . .	34,800 —	34,800 —		
Smedsgatan, vattenledning, planering och kanal . . .	19,100 —	19,100 —		
Kampgtn, vattenledning, planering och kanal	32,200 —	32,200 —		
Diverse mindre arbeten . . .	9,400 —	9,400 —		
	3,600 —	3,050 90	—	549 10
12. Saluhallen.				
Belysning, renhållning och uppsikt	5,000 —	2,162 28	—	2,837 72
Transport	2,227,241 85	2,200,381 51	38,408 14	65,268 08

Transport	2,227,241 85	2,200,381 51	38,408 14	65,268 08
13. Allmänna arbeten.				
<i>Byggnader och lägenheter.</i>				
Brädfordring af kommunala sjukhuset	5,000 —	5,000 —		
Insättning af nytt tak i auktionskammaren	640 —	557 56	— —	82 44
Underhåll	15,000 —	23,100 05	8,100 05	
Folkskolehuset i förstaden Berghäll	80,000 —	80,000 —		
Ombyggnad af rådhusets östra flygel	50,000 —	50,000 —		
Tillskottsanslag för saluhallen	50,000 —	54,888 83	4,888 83	
Källare vid kommunala sjukhuset	1,400 —	1,854 38	454 38	
<i>Gator och allmänna platser.</i>				
Underhåll	8,000 —	10,488 83	2,488 83	
Brobergsgatan, nyläggning	2,180 —	2,178 39	— —	1 61
Brobergskajen, ”	3,300 —	3,190 85	— —	109 15
Gräsviksgatan, ”	8,900 —	7,913 20	— —	986 80
Barnhemsgatan, ”	7,200 —	6,634 79	— —	565 21
Folkskolegatan, ”	4,250 —	3,519 22	— —	730 78
Stenhuggaregatan, ”	830 —	553 30	— —	276 70
Sandvikstorget, ”	10,000 —	11,532 74	1,532 74	
Planering och stenläggning af en del utaf f. d. Laguska gården och en del af Skilnaden	12,800 —	9,088 26	— —	3,711 74
Albertsgatan, planering	3,600 —	3,600 —		
Väfvaregatan, ”	19,400 —	19,400 —		
Docksgatan, ”	8,315 —	9,455 28	1,140 28	
Skepparegatan, ”	5,000 —	5,000 —		
Ersättning åt arrendatorer för undanskaffande byggnader	50,000 —	20,500 —	— —	29,500 —
<i>Kanaler och afloppsdiiken.</i>				
Underhåll	12,000 —	10,660 21	— —	1,339 79
Aflopsledning från lasarettens och barnhemsbyggnaderna å fattiggården	7,800 —	6,279 80	— —	1,520 20
Malmgatan, afloppskanal	5,790 —	5,745 17	— —	44 83
Arbetaregatan ”	1,000 —	927 54	— —	72 46
Transport	2,599,646 85	2,551,550 31	57,013 25	104,209 79

Transport	2,599,646 85	2,551,550 31	57,013 25	104,209 79
Aflopskanal under Högbergs-, Ulrikasborgs- och Sjömans- gatorna	20,450 —	20,450 —	—	—
Aflopskanal från n:o 39 Norra Esplanadgatan till Mikaelss- gatan	1,900 —	—	—	1,900 —
Aflopskanal genom skepps- dockans område	8,250 —	8,250 —	—	—
Täckt kloak genom villan Hagasund	19,600 —	19,379 05	—	220 95
Aflopskanaler i förstaden Berghäll	31,100 —	31,100 —	—	—
<i>Vägar.</i>				
Underhåll och remont	6,000 —	6,619 54	619 54	—
Vägar genom förstaden Berg- häll	10,150 —	10,150 —	—	—
Väg längs allmanningen mel- lan villorna Hörneberg och Fågelvik	1,590 —	1,381 86	—	208 14
<i>Chausseer.</i>				
Gångbana längs vestra chaus- seen	4,500 —	3,983 34	—	516 66
Underhåll	12,000 —	15,705 92	3,705 92	—
<i>Hamnar.</i>				
Omläggning af brolocket å Magasinskajen	10,000 —	9,109 80	—	890 20
Upptagning af sjunkna vrak i hamnarna	1,200 —	1,200 —	—	—
Underhåll af kajer, bojor m. m.	5,000 —	2,683 32	—	2,316 68
Vågbrytare i Sandviksham- nen*)	6,000 —	—	—	—
Förberedande arbeten för fiskarehamnen vid Hafsg.*)	5,000 —	—	—	—
Ångbåtsbrygga i Sörnäs . . .	400 —	266 95	—	133 05
<i>Brunnar.</i>				
Underhåll	2,000 —	2,287 06	287 06	—
<i>Planteringar.</i>				
Underhåll	24,500 —	24,740 37	240 37	—
Transport	2,769,286 85	2,708,857 52	61,866 14	110,395 47

Transport	2,769,288 85	2,708,857 52	61,866 14	110,395 37
Anslag för påbörjande af planteringar i Brunnsparcken	5,000 —	5,314 20	314 20	
<i>Renhållningsväsendet.</i>				
Underhåll af afstjälpningsplatser, aflöning af vakter, pråmkarlar m. m.	6,400 —	7,394 68	994 68	
Renhållning af latriner och pissoirer	3,700 —	7,473 —	3,773 —	
Renhållning af hamnar och kajer	1,500 —	1,104 95	— —	395 05
Renhållning af allmänna platser och gatuandelar .	12,300 —	12,500 —	200 —	
<i>Arbetsredskap.</i>				
Inköp och remont	5,000 —	7,030 42	2,030 42	
<i>Diverse.</i>				
Underhåll af tvättbryggor, vedmått m. m. samt oförutsedda utgifter	4,000 —	3,003 01	— —	996 99
14. Pensioner.	4,026 67	4,026 68	— 01	
15. Diverse.				
Taxerings- och pröfningsnämnden	2,500 —	2,514 —	14 —	
Revision af stadens räkenskaper	2,100 —	2,100 —	— —	
Eldnings- och lysningsämnen	8,000 —	4,833 80	— —	3,166 20
Anslag för signalering af middagstimmen och för stormvarningstelegram	550 —	140 —	— —	410 —
Brandstodsafgifter	6,000 —	6,702 07	702 07	
Arvode åt mantalsskrifvaren för tillägg till mantalslängden	100 —	— —	— —	100 —
Bidrag till finska trädgårdsföreningen	1,000 —	1,000 —	— —	
Bidrag till länefängelsets ombyggnad	10,000 —	10,000 —	— —	
Register till vallängden	900 —	900 —	— —	
Anslag till juridiskt biträde åt ohemedlade	2,500 —	2,499 96	— —	04
Transport	2,843,863 52	2,787,092 29	69,894 52	115,463 75

Transport	2,843,863 52	2,787,092 29	69,894 52	115,463 75
Anslag till arbetshuset för fattiga barn	3,200 —	3,200 —		
Anslag till Fängelseföreningens skyddshärbärge . .	600 —	600 —		
Omkostnader för hundskatten	200 —	51 —	— —	149 —
Inventarier till särskilda stadens hus	2,000 —	3,859 24	1,859 24	
Anslag för upprättande af ny tomtbok	1,000 —	1,000 —		
Afkortningar å uttaxerade medel	40,000 —	39,222 34	— —	777 66
<i>Stadsfullmäktiges dispositionsmedel.</i>				
Anslag till gratifikation åt kansli biträdet E. W. Nordberg	300 —	300 —		
Anslag åt vaktmästaren E. Wahlström	45 —	45 —		
Anslag för en polyklinik . .	4,500 —	4,500 —		
Anslag för branddepot vid Ostra chausséen	1,000 —	994 67	— —	5 33
Anslag för skjul å packhusgården	2,000 —	1,610 58	— —	389 42
Anslag för Hälsovårdsnämndens expenser	1,000 —	1,000 51	— 51	
Anslag för inventarier till arbetsgården	13,560 —	13,560 —		
Anslag för kanal under Unionsgatan	1,044 58	1,044 58		
Anslag åt mantalskrifvaren .	2,000 —	2,000 —		
Anslag för bakteriologiska undersökning af vattenledningsvattnet	800 —	800 —		
Anslag åt värnepliktige K. Wiljanens hustru	180 —	180 —		
Anslag för löneförhöjning åt bibliotekarien vid folkbiblioteket	291 62	291 62		
Anslag för löner och lönetillskott åt distriktsläkare . .	4,083 33	4,083 33		
Anslag för införande af vattenledning till logementsbyggnaden å fattiggården .	700 —	700 —		
Transport	2,923,368 05	2,866,437 16	71,754 27	116,785 16

Transport	2,923,368 05	2,866,437 16	71,754 27	116,785 16
Anslagstillskott för kommunala sjukhuset	1,800 —	1,800 —		
Anslagstillskott till illuminationskostnader	1,434 85	1,434 85		
Anslagstillskott för vattenledning under andra linien Berghäll	3,450 —	3,450 —		
Anslagstillskott å Poliskammarens expenser	500 —	500 —		
Anslag för undersökning af järnväg till Skatudden . .	1,310 62	3,238 55	1,927 93	
<i>Från föregående år balanserade arbeten.</i>				
Uppförande af allmänt afträde i teateresplanaden	— —	6,837 02	6,837 02	
Nyläggning af Abrahamsg.	— —	329 41	329 41	
Gångbana längs västra chausseen	— —	887 95	887 95	
Chausserad väg längs Brunnsparkens västra strand	— —	1,275 51	1,275 51	
Utfallsdiket å de s. k. Jansonska odlingarne	— —	135 61	135 61	
Inredning af proviantmagasinet	— —	1,677 53	1,677 53	
<i>Utän anslag bestridda utgifter.</i>				
Restituerade utskylder.	— —	1,645 40	1,645 40	
Utföres beviljade, men icke använde anslag	— —	11,900 —		
Behållning till år 1890	— —	1,333,942 85	1,333,942 85	
Summa <i>Små</i>	2,931,863 52	4,235,491 84	1,420,413 48	116,785 16

*) Anslaget ej användt under år 1889, balanserar.

***) Anslaget ej användt, besparas.

Helsingfors stadskassas ställning ult. December 1889.

	<i>Fmf.</i>	<i>7d.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>7d.</i>
Aktiva.				
Kassa	—	—	4,197	63
Obligationer	—	—	22,455	—
Tomtlösen	—	—	677,244	46
” från Brunnsparken	—	—	179,596	54
Inlösen af byggnaderna å holmen Knekten	—	—	5,263	41
Byggnadsmaterialier	—	—	89,449	13
Förskotterade lånemedel	—	—	1,292,916	05
” inkvarteringskostnader	—	—	1,255	59
Trafikkontorets uppbördskonto	—	—	2,305	33
Olyftade statsbidrag.				
Inkvarteringskostnader	—	—	60,924	89
Förskotter mot redovisningsskyldighet.				
Hos särskilda personer	—	—	4,832	78
Diverse fordringar.				
Förskotters konto	821	80		
Makadamiseringskostnader för Parkgatan	436	10		
Kostnader för vägaunderhåll i Brunnsparken	630	49	1,888	39
Utestående rester.				
1889 års tolagsmedel	8,922	29		
” ” vattenkonsumtionsafgift	63,143	25		
Diverse rester	66,291	52	138,357	06
Under året påbörjade arbeten, för hvilka anslag anvisats i 1890 års budget.				
Aflopskanal från N:o 136 vid Röddbergsgatan	1,691	26		
Vattenledning under Nikolaigatan	3,848	70	5,539	96
Netto gäld	—	—	3,120,984	27
	<i>Fmf.</i>	—	5,607,210	49
Passiva.				
Lån af Statsvärdet.				
Lånet för stadens reglering af år 1812	36,568			
Transport	36,568			

	Transport	36,568			
Lånet för chaussébyggnaden af år 1863		33,532	34		
„ för folkskolehuset vid Annegatan		31,352	68	101,453	02
Obligationslån.					
Chavssélånet af år 1865		110,000	—		
Vattenledningslånet af år 1876		1,465,810	—		
Nybyggnads- och regleringslånet af år 1882.		1,452,971	25	3,028,781	25
Utelöpande kuponger.					
Chaussélånekuponger		144	—		
Vatsenledningslånekuponger		2,997	50		
Nybyggnads- och regleringslånets kuponger		4,432	50	7,574	—
Olyftade anslag.					
Ritarebiträde för uppgörande af generalkarta		1,930	—		
Påfyllning af tilloppsröret till filtern		900	—		
Utvidgning af vattenuppfodringsvärvet i Gammelstaden		43,302	36		
Anläggning af tilloppsrör från tryckröret genom villa-					
området Ås, längs östra chaussén öfver Broholmarne					
och under Unionsgatan till Alexandersgatan		46,418	58		
Hafsgatan, vattenledning, planering och kanal		3,136	88		
Skeppsredaregatan, vattenled., planering och kanal		6,365	83		
Jungfrustigen		3,011	10		
Sandvikskajen		3,825	41		
Sandviksgatan . . . . . och kanal		3,066	18		
Vladimirsgatan		7,945	24		
Eriksgatan		11,220	51		
Gräsviksgatan		7,799	68		
Repslagaregatan		14,732	08		
Arbetaregatan		8,928	19		
Smedsgatan		6,246	55		
Kampgatan		1,937	15		
Albertsgatan, planering		566	02		
Väfvaregatan		16,117	11		
Skepparegatan		1,596	50		
Brädfordring af kommunala sjukhuset		192	77		
Folkskolehus i Berghäll		46,080	—		
Ombyggnad af rådhusets östra flygel		45,559	20		
Aflopskanal under Högbergs-, Ulrikasborgs- och Sjömans-					
gatorna samt Skepparebrinken		8,807	84		
Aflopskanal genom Skeppsdockans område		8,218	50		
Upptagande af sjunkna vrak i hamnarna		669	35		
Vågbrytare i Sandvikshamnen		6,000	—		
Förberedande arbeten för fiskarehamnen vid Hafsgatan .		5,000	—		
	Transport	310,573	03	3,137,808	27

	Transport	310,573	03	3,137,808	27
Anslag för uppgörande af ny tomtbok		1,000	—		
Aflopptkanaler i Berghäll		8,040	71		
Vägar i Berghäll		3,514	51		
Uppställande af pissoir i Kapellesplanaden		302	83		
Realskolans hus, nybyggnad		177,700	—		
Grusning af lekplatsen och uppförande af hägnad kring folkskolehuset vid Annegatan		1,651	12		
Anslag för tillbyggnader å fattiggården samt uppförande af arbetsinrättning		19,794	90		
Anslag för en polyklinik		1,500	—		
” för inventarier till arbetsinrättningen		10,414	36		
” åt doktorinnan S. L. Lybeck		500	—		
” till fonden för vanartade barn		10,000	—		
” åt Orkesterföreningen		6,000	—		
” åt svenska teaterns garantiförening		2,000	—		
” åt sällskapet „Turva“		5,000	—		
” åt finska teatern		1,600	—		
” för observatoriibärgens planering		5,750	28		
Förskottsinsbetalningar.					
Arrendemedel		1,063	12		
Bod- och diskhyror		74	75	565,479	61
Diverse kreditorer.					
Chaussélånets amorteringsfond		18,690	—		
Inlösen af Brunnsparken		14,141	15		
Kassakreditiv i Nordiska Aktiebanken		400,000	—		
1889 års olikviderade räkningar		130,544	59		
Särskilda personer		6,604	02	569,979	76
Behållning till år 1890		—	—	1,333,942	85
	Summa <i>Smf.</i>	—	—	5,607,210	49

Öfver de till staden donerade fonder hafva vi uppgjort följande tablå:

A. Under drätselkammarens förvaltning stående fonder:	Balans från år 1888.		Balans till år 1890.		Under redogörelseåret.			
					Influtit.		Utbetalt.	
	<i>Fmg.</i>	<i>ni.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>ni.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>ni.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>ni.</i>
<i>1. Till förmån för fattigvården donerade fonder:</i>								
I. Sederholms arvingars fond	2,057	14	2,057	14				
N. Heidenstrauchs fond . .	1,028	57	1,028	57				
C. J. Nordenstams fond . .	1,142	86	1,142	86				
I. D. Weckströms fond . .	4,800	—	4,800	—				
Finska frimurarelogernas fond	8,160	—	8,160	—				
Medborgarekassan	4,828	57	4,828	57				
Helsingfors kyrkofattigkassa	2,148	57	2,148	57				
Sveaborgs skole-, fattigvårds- och arbetsinrättningsfond .	8,022	86	8,022	86				
L. Sederholms fond	571	43	571	43				
C. D. af Forselles fond . .	1,142	86	1,142	86	6,243	14	6,217	89
I. Mobergs fond	1,708	57	1,708	57				
I. A. Ehrenströms fond . . .	1,142	86	1,142	86				
Nikolai I:s fond	22,800	—	22,800	—				
Nikolai I:s och hans gemåls fond	9,142	86	9,142	86				
C. C. Schulins fond	2,000	—	2,000	—				
A. Ekholms fond	3,632	10	3,638	60				
K. Nyströms fond	4,000	—	4,000	—				
Å dessa fonder upplupna räntor	368	25	387	—				
—78,697: 50—78,722: 75—								
<i>2. Till förmån för feberläsarettet donerade fonder:</i>								
Nikolai Alexandrowitsch's fond	10,000	—	10,000	—				
E. Sottikoffs fond	2,400	—	2,400	—	562	50	562	50
Å dessa fonder upplupna räntor	93	75	93	75				
—12,493. 75—12,493: 75—								
Transport	91,191	25	91,216	50	6,805	64	6,780	39

Transport	91,191 25	91,216 50	6,805 64	6,780 39
3. Till förmån för folkskolorna donerade fonder:				
V. Elgs fond för en fattigskola	34,063 —	34,063 —	3,059 —	3,059 —
Bell-Lancasterskolefonden	9,200 —	9,200 —		
Å dessa fonder upplupna räntor.	256 50	256 50		
—43,519: 50—43,519: 50—				
4. Fattigvårdens fonder utan uppgifvet ändamål:				
C. G. Hanells fond	5,134 —	5,134 —	879 74	716 88
G. C. Brobergs fond	571 44	571 44		
P. Demidoffs fond	2,765 71	2,765 71		
O. Palmblads fond	1,451 43	1,451 43		
L. Oikelins fond.	452 —	452 —		
H. C. Mattheiszens fond . . .	4,000 —	4,000 —		
C. Othmans fond	117 42	117 42		
Å dessa fonder upplupna räntor.	716 88	879 74		
—15,208: 88 — 15,371: 74—				
5. Fattigvårdens fonder för bestämda ändamål:				
V. Elgs fond pour pauvres honteux	10,300 —	10,300 —	2,462 90	2,417 16
C. Siercks fond	2,800 —	2,800 —		
E. M. Lampas fond.	9,967 —	10,047 —		
H. C. Gripenbergs fond . . .	11,200 —	11,200 —		
Alexandras understödsfond . .	4,000 —	4,000 —		
L. Gardbergs fond	1,000 —	1,000 —		
A. F. Siercks fond	6,960 —	6,960 —		
Å dessa fonder upplupna räntor	2,686 36	2,652 10		
—48,913: 36 — 48,959: 10—				
6. J. P. Chrogelius' barnhusinrättningsfond	2,285 —	2,285 —	137 10	137 10
Upplupna räntor.	137 10	137 10		
—2,422: 10 — 2,422: 10—				
7. Cronstedts, Gustoffskys och Nybergs fond	2,892 50	2,892 50	132 03	135 75
Upplupna räntor.	132 80	129 08		
—3,025: 30 — 3,021: 58—				
Transport	204,280 39	204,510 52	13,476 41	13,246 28

Transport	204,280 39	204,510 52	13,476 41	13,246 82
8. Hedvig Arnells fond . . .	18,010 —	18,010 —	822 88	821 25
Upplupna räntor	821 25	822 88		
—18,831: 25 — 18,832: 88—				
9. Fonder, donerade till en asyl för vanartade barn:				
H. C. Gripenbergs fond . . .	2,487 50	2,487 50	2,752 33	2,371 —
Utskänkningsaktiebolagets fond	59,086 75	59,112 50		
Å dessa fonder upplupna räntor	1,908 84	2,264 42		
—63,484: 09 — 63,864: 42—				
10. Alexander II:s stippiid- fond för folkskolorna . . .	26,976 —	27,246 —	1,220 65	1,074 75
Upplupna räntor	1,503 19	1,379 09		
—28,479: 19 — 28,625: 09 —				
11. K. W. Törmäläs fond . . .	27,880 67	29,247 28	1,366 59	
12. Fonden för dygdigt tjän- stefolks belönande	10,050 —	10,050 —	457 83	460 —
Upplupna räntor	5 04	2 87		
—10,055: 04 — 10,052: 87—				
13. Realskolans stipendii- fonder	4,240 —	4,240 —	194 68	195 —
Upplupna räntor	130 10	129 78		
—4,370: 10 — 4,369: 78 —				
14. Arosins testamentsfond . .	64,294 25	64,762 95	3,877 01	3,325 50
Upplupna räntor	634 50	717 31		
—64,928: 75 — 65,480: 26—				
15. J. A. J. Pippingskölds fond för värnlösa mödrar	20,000 —	20,000 —	889 08	1,033 —
Upplupna räntor	738 25	594 33		
—20,738: 25 — 20,594: 33—				
16. A. F. Laurells stipendii- fond	3,020 90	3,088 86	113 98	— 32
Upplupna räntor	— —	45 70		
—3,020: 90 — 3,134: 56—				
Transport	446,067 65	448,711 99	25,171 44	22,527 10

Transport	446,067 65	448,711 99	25,171 44	22,527 10
17. K. Rosengrens donations- fond	—	9,388 14		
Upplupna räntor . . . . . —9,419: 28—	—	31 14		
18. Söndagsskolans fond	—	17,851 50	351 —	351 —
Upplupna räntor . . . . . —18,002: 62—	—	151 12		
19. Alexandra Kiseleffs fond	—	10,000 —		
Upplupna räntor . . . . . —10,205: 51—	—	205 51		
B. Under folkskoledirektionens förvaltning stående fonder:				
Aurore Karamzines hemgifts- fond	46,905 80	49,403 65	5,645 20	3,147 35
Hemgiftsbrefsfonden	27,714 29	27,714 29	2,000 —	2,000 —
I. H. Lindroos' beklädnads- fond	18,509 65	18,528 70	1,129 05	1,110 —
I. E. Ollonqvists beklädnads fond	11,022 85	11,027 74	672 39	667 50
Mindre Handelsborgaresocie- tetens beklädnadsfond	4,166 54	4,197 72	254 13	222 95
Helsingfors sparbanks princi- palers stipendiifond	5,256 85	5,577 47	320 62	
Helsingfors utskänkings- aktiebolags stipendiifond	13,217 07	14,023 31	3,716 24	2,910 —
C. Under fattigvårdsstyrelsens förvaltning stående fond:				
Maria Bergmans fond	10,000 —	10,000 —	519 21	519 21
Upplupna räntor . . . . . —10,194: 44 — 10,194: 44—	194 44	194 44		
Summa <i>Smc</i>	583,055 14	627,006 72	39,779 28	33,455 11
Sammandrag:				
Kapital	572,727 89	615,932 86		
Upplupna räntor	10,327 25	11,073 86		
Summa <i>Smc</i>	583,055 14	627,006 72		

För den uppbörd, hamnkontoret, före trafikkontorets inrättande, haft sig ombetrodd, åtnjuta hamnkaptenen och hamnbokhållaren förtfarande uppbördsprocent, vanligen uppgående till närmare dubbla beloppet af desse tjänstemäns aflöning å stat. Då likväl ifrågavarande uppbörd numera helt och hållet öfvergått till trafikkontoret, men uppbördsprocenten det oaktadt bibehållits såsom lönebidrag åt ofvannämnde tjänstemän, hafva revisorerne, med fästadt afseende å oegentligheten i ett dylikt aflöningsätt, ansett sig böra föreslå sådan förändring däri, att meranämnde procent för framtiden upphörde att utgå, men hamnkaptenen och hamnbokhållaren i vederlag tillerkändes skälig, fast aflöning.

Ehuru staden årligen uppoffrar betydande summor på iståndsättande och underhåll af dess torg och gator, befinna sig dessa, som känt är, i ett alt annat än tillfredsställande skick. Ej sällan förete omlagda gator, särdeles de mera trafikerade, redan påföljande år gropar och bristfälligheter, menlige för samfärdseln. Detta förhållande synes oss utgöra ett otvetydigt bevis på bristande insikt och fackkännedom hos den för utförande af dylika arbeten anlitate entreprenören såsom ock på oförmåga hos de af denne anstälde gatuarbetare, att prestera ett fullgodt arbete. Med anledning häraf tillåta sig revisorerne, för ernående af önskvärd förbättring i antydde missförhållande, hemställa, huruvida skäl icke vore för handen, att en därtill kompetent person, på stadens bekostnad, försattes i tillfälle att å utrikes ort inhämta kännedom om där använde, för våra förhållanden lämpligaste gatläggningsmetoder, samt huruvida icke, med tillgodogörande af sålunda vunnen insikt i facket, en inhemsk stamtrupp af gatuarbetare efterhand borde inöfvas och utbildas.

Erkännande svårigheten för folkskoledirektionen att med nödig omsorg bevaka de till staden donerade, under direktionens förvaltning stående fonders intressen, få vi, hänvisande till det af oss här nedan, mom. 1, antydde förhållande, föreslå, att bokföringen af sagde fonders räkenskaper äfvensom förvaringen af fonderna tillhörige värdepapper måtte öfverlämnas till drätselkontoret, med bibehållen rätt för folkskoledirektionen, att granska och öfvervaka förvaltningen af desamma; och tro vi, att respektive donatorers bestämningar rörande ifrågavarande fonder härigenom icke blefve trädde för nära.

Vid genomgåendet och granskningen af räkenskaperna hafva vi funnit skäl att erinra om följande:

1:o. Bland tillgångarna i de till staden donerade, under folkskoledirektionens

förvaltning stående fonder kvarlägo vid utgången af redogörelseåret, utom andra värdepapper, obligationer till ett nominelt belopp af Reichsm. 27,000, hörande till finska statsvärkets $4\frac{1}{2}\%$ lån af år 1874. Då detta lån emellertid af statsväcket uppsagts till betalning och konvertering den 1 December sistlidet år, och samtliga därtill hörande, ännu utelöpande obligationer med sagde dag upphört att vara räntebärande, hafva ifrågavarande fonder, enär åtgärd om berörda kapitals plasering i andra värdepapper i tid icke vidtagits, fått vidkännas förlust och en månads ränta derå.

2:o. Vid inbetalning af annuiteter å fabriks- och arrendetomtlösen har, till följd af otydlighet i köpekontraktet, det oriktiga beräkningssätt iakttagits, att någon ränta på kapitalafbetalningen för Oktober månad icke påförts köpare af dessa tomter. I de fall, då likvid skett efter utgången af berörde månad, har visserligen sådan ränta beräknats, men endast från den 1 November till betalningsdagen. Enligt revisorernes uppfattning afser den i kontraktet bestämda betalningsterminen — „inom Oktober månad“ — endast rättighet för köparen, att under loppet af sagde månad få afbördas sig annuiteten å sin skuld, men icke befrielse från erläggande af ränta å afbetalningen, räknadt från den egentliga förfallodagen, den 1 Oktober, tills betalning följer. Ehuru den ränteförlust, som, till följd af antydda beräkningssätt, tillskyndats stadskassan, ej uppgår till något betydande belopp, anse revisorerne sig likväl, för iakttagande vid framtida uppgörelse af ifrågavarande kontrakt, böra erinra om förhållandet.

Den sakkännedom och omtanke, som ådagalagts i förvaltningen af stadens drätsel, äfvensom den ordning och noggranhet, hvarmed bokföringen af drätselvärkets räkenskaper blifvit handhafd, är det oss ett nöje att här framhålla.

Helsingfors den 9 Maj 1890.

Gerh. Henrikson.

Ö. G. Westling.
Lennart Nyberg.
Oskar Hakulin.

Ernst Nordström.
Emil W. Stråhlman.

Berättelse om förvaltningen under år 1889 af Helsingfors stads vattenledningslån af år 1875.

Jämlikt Kejserliga Senatens resolution af den 17 maj 1876 rörande det af Helsingfors stad upptagna 5 % lån för inlösen af vattenledningen få undertecknade, revisorer af Helsingfors stads räkenskaper för år 1889, afgifva följande redovisning för lånets förvaltning under nämnda år.

Den 1 november utlottades följande obligationer till ett sammanlagdt belopp af Fmk 14,4000.

Litt. A å 1,000 mark: N:ris 40, 150, 170, 195 och 394.

Litt. B å 500 mark: N:ris 101, 130, 210, 232, 379, 392, 594, 846, 899, 937, 1,012, 1,094, 1,117 och 1,361.

Litt. C å 200 mark: N:ris 92, 377, 438, 489, 608, 710, 728, 883, 956, 1,011, 1,094 och 1,105.

Stadens ansvarssumma för utfärdade obligationer utgjorde ultimo

December 1888		<i>Fmk</i> 1,477,375: —
År 1889 inlöstes.		
utlottade obligationer till ett belopp af	<i>Fmk</i> 11,305: —	
kuponger till förfallna obligationer	" 260: —	<i>Fmk</i> 11,565: —
Anvarssumma för utelöpande obligationer ultimo December 1889		<i>Fmk</i> 1,465,810: —
Af förfallna kuponger funnos ultimo December 1888 utelöpande sammanräknadt		
	"	2,917: 50
År 1889 till inlösen förfallna kuponger	"	73,647: 50
	<i>Fmk</i>	76,565: —
År 1889 inlösta kuponger	<i>Fmk</i> 73,542: 50	
1 kupong afförd såsom preskriberad	25: —	<i>Fmk</i> 73,567: 50
Utelöpande förfallna kuponger ultimo December 1889	<i>Fmk</i>	2,997: 50

Samtliga till lånet hörande, år 1889 inlösta obligationer och kuponger blefvo af oss uppräknade och insatta i konvulut, som förseglade och med påteckning om innehållet, öfverlämnades till Drätselkammaren att förvaras.

Bokföringen och förvaltningen af lånet har icke gifvit anledning till någon anmärkning. Helsingfors den 9 maj 1890.

Gerh. Henrikson.
Ö. G. Westling.
Ernst Nordström.

Lennart Nyberg.
Emil W. Stråhlman.
Oskar Hakulin.

Berättelse om förvaltningen under år 1889 af Helsingfors stads nybyggnads- och regleringslån af år 1882.

Jämlikt Kejsrerliga Senatens resolution af den 4 augusti 1882 rörande det af Helsingfors stad upptagna $4\frac{1}{2}\%$ lån för nybyggnads- och regleringsarbeten få under-tecknade, revisorer af Helsingfors stads räkenskaper för år 1889, afgifva följande redo-görelse öfver lånet's förvaltning under nämnda år.

Den 1 November utlottades följande obligationer till ett sammanlagdt belopp af Fmk 30,300.

Litt. A å 3,000 mark: N:ris 2, 4 och 42.

Litt. B å 1,000 mark: N:ris 45, 166, 217, 318, 328, 376, 380, 434, 453, 466, 467, 500 och 596.

Litt. C å 500 mark: N:ris 79, 92, 105, 183, 217, 269, 326, 327, 375, 434, 451, 472, 553, 561, 574, 634 och 718.

Stadens ansvarssumma för utfärdade obligationer utgjorde ultimo

December 1888 . . . . . *Fmk* 1,480,072: 50

År 1889 inlöstes:

utlottade obligationer till ett belopp af . . . . . *Fmk* 26,538: 75

kuponger till förfallna obligationer . . . . . " 562: 50 *Fmk* 27,101: 25

Ansvarssumma för utelöpande obligationer ultimo December 1889 *Fmk* 1,452,971: 25

Af förfallna kuponger funnos ultimo December 1888 ute-

löpande sammanräknadt . . . . . *Fmk* 3,723: 75

År 1889 till inlösen förfallna kuponger . . . . . " 66,060: —

Fmk 69,783: 75

År 1889 inlösta kuponger . . . . . " 65,351: 25

Utelöpande förfallna kuponger ultimo December 1889 . . . . . *Fmk* 4,432: 50

Samtliga till lånet hörande, år 1887 inlösta obligationer ocb kuponger blefvo af oss uppräknade och insatta i konvolut, som förseglade och med påteckning om innehållet öfverlämnades till Drätselkammaren att förvaras.

Bokföringen och förvaltningen af lånet har icke gifvit anledning till någon anmärkning. Helsingfors den 9 maj 1890.

Gerh. Henrikson.
Ö. G. Westling.
Ernst Nordström.

Lennart Nyberg.
Emil W. Stråhlman.
Oskar Hakulin.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 22 Maj 1890.

№ 137.

Till magistraten.

Genom remiss af den 10 innevarande maj har Magistraten affordrat Drätselkammaren förklaring i anledning af revisorernes af stadens räkenskaper för sistlidet år 1889 under punkt 2 uti den af dem aflemnade berättelse öfver revisionen framställda anmärkning derom att, iföljd af otydlighet uti köpekontrakten om af staden försålda fabriks- och arrendetomter, vid emottagandet af under Oktober månad skedda kapitalafbetalningar å köpeskillingarna för dessa tomter ej beräknats ränta å dylika afbetalningar från den 1 i sagda månad, hvilken dag, enligt revisorernes förmenande, vore att anses som den egentliga förfalldagen.

Till följd häraf får Drätselkammaren, efter att hafva i saken inhemtat yttrande från Drätselkontoret, med återställande af remissakten och bifogande af nämnda yttrande, äran anföra, att köpebrefven å försålda tomter, i de fall då hela köpeskillingen ej på en gång kontant inbetalts, affattats enligt bilagda blanketter, hvilka såsom termin för annuiteternas erläggande angifva oktober månad samt tillika innehålla bestämmelse derom att ränta å det vid hvarje likvid utestående beloppet skall beräknas till den 1 sagde månad. Köpebrefven äro således fullt tydliga deri att de medgifva köparene ända till en hel månads respittid för annuitetens inbetalning. Detta medgifvande är grundadt på under senare tid följd praxis, och en dylik respitmånad medgifves, såsom känt är, äfven af åtskilliga allmänna kassor och andra penninganstalter. Den ränteförlust, som staden härigenom tillskyndats, uppgår, såsom revisorerna erkänt, ej till något mera betydande belopp, men kan, i händelse Stadsfullmäktige finna skäligt derom förordna, till förekommande af dylik förlust för framtiden en annan formulering användas uti de köpebref, hvilka af Kammaren framdeles utfärdas. Uti de tidigare utgifna köpebrefven kan deremot någon förändring härutinnan icke vidtagas, utan måste vederbörande köpare fortfarande bibehållas vid den förmån de enligt dessa köpebref fått i antydt afseende tillgodonjuta.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

DIREKTIONEN
 för
 HELSINGFORS STADS
 FOLKSKOLOR.

Helsingfors,
 den 21 maj 1890.

Till Magistraten i Helsingfors.

I skrifvelse af den 10 maj innevarande år har Magistraten i Helsingfors af direktionen för stadens folkskolor infortrat förklaring i anledning af en i revisionsberättelsen för år 1889 gjord anmärkning om en ränteförlust, som drabbat folkskolorfonder därigenom, att obligationer till ett nominelt belopp af Reichsm. 27,000, hörande till finska statsvärkets $4\frac{1}{2}\%$ lån af år 1874, fått ligga oförräntade en månad efter den 1 december 1889, då de varit till inlösen uppsagda. Till svar härå har direktionen äran meddela, att kassaförvaltaren för folkskolornas fonder, handlanden E. Rudolph, erkänt riktigheten af den gjorda anmärkningen samt förklarat sig hafva för afsikt att godtgöra den fonderna tillfogade förlusten, hvilken torde hafva berott på sjukdomsfall, på sådant sätt, att de ifrågavarande räntemedlen komma att uppdebiteras uti innevarande års räkenskaper. Handlingarna återställas härmed.

På folkskoledirektionens vägnar:

E. J. Mellberg.

Elis Lägerblad.

MAGISTRATEN

i
Helsingfors,

den 19 December 1888.

N:o 261.

*Handlingar i frågan angående om- och tillbyggnad af stadens packhus.**Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Magistraten har härjämte äran öfversända en af Fullmäktige för Handelsföreningen i denna stad till Magistraten ingifven, till Herrar Stadsfullmäktige stäld skrift, innefattande anhållan om tillbyggande af ett packhusmagasin för tyngre gods på södra delen af packhustomten emot Södra Magasinsgatan; och får Magistraten i anledning af sagda anhållan såsom eget yttrande anföra att då frågan om inredning af det nu använda packhuset hos Stadsfullmäktige behandlades, förutsattes, såsom Fullmäktige torde erinra sig, att utrymmet derstädes höst och vår, då varutillförseln är större än under öfriga tider af året, icke blefve tillräckligt, hvarför då tillika beslöts att så stor del af gamla packhuset, som i sådant afseende erfordrades, fortsättningsvis skulle för ändamålet till begagnande upplåtas; men som nästnämnda packhus emellertid under innevarande år blifvit högst obetydligt användt, ehuru varuinförseln härstädes under hösten varit större än måhända någonsin förut, anser Magistraten för sin del, med fästadt afseende jemväl derå att packhusmagasiner sannolikt i en snar framtid komma att för stadens räkning uppföras å Skatudden, att den af Handelsföreningens Fullmäktige ifrågasatta tillbyggnaden icke för närvarande borde komma till utförande.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

G. v. Pfaler.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Då frågan om inlösen af proviantmagasinet vid Vestra kajen af Herrar Stadsfullmäktige behandlades, afsågs att i byggnaden bereda plats endast för tullkammaren och packhuset. Sedermera har emellertid, på bekostnad af det för packhuset afsedda utrymme, derstädes inrymts jemväl hamnkotoret, vågen och trafik-kotoret.

Följden häraf har varit att, så ändamålsenlig anordningen af lokalerna i öfrigt än är, utrymmet för packhusmagasinerna visat sig vara otillräckligt.

Fullmäktige tillåta sig med anledning deraf till Herrar Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemna huruvida icke ett enkelt packhusmagasin för tyngre gods, hvilket icke borde medtaga en alltför betydande utgift, kunde tillbyggas på södra delen af tomten emot Södra Magasinsgatan.

Helsingfors, den 10 December 1888.

Fullmäktige för Handelsföreningen i Helsingfors:

	E. Rudolph.	
Hj. Schildt.	C. O. Lindström.	A. Fellman.
Leon Borgström.	K. H. Renlund.	Th. Stude.
		H. Wegelius.

Stormäktigste Allernådigste Kejsare och Storfurste.

Uti en till Helsingfors' Stadsfullmäktige ingifven skrift har ett större antal trafikanter uti staden framhållit de trafiken synnerligen betungande olägenheter, som uppstode derigenom att förtullning af till staden inkommande varor icke kunnat åvägabringas uti dess äldre packhus, hvilket redan under föregående år anlåtats för förvaring af inkomna varor, då utrymme dertill uti det nya packhuset saknats, och hvilket, att döma af den ständigt stigande importen till staden, under innevarande seglationsår, då dessutom nya och flere ångbåtslinier trafikerades, komme att uti än betydligare mån i sådant afseende användas. Då saknaden af nödig tjänsteman för varuförtullning i sagda packhus icke blott åstadkom dryga extra kostnader för de importörer, hvilka tvungos att till förstnämnda packhus forsla sina varor för att åter derifrån till förtullning befordra desamma till det nya, utan äfven vållade betydlig tidutdrägt vid tullbehandlingen af slika varor, hafva sökandene såsom en af stadens samtliga trafikanter närd varm önskan uttalat att en packhusinspektor måtte blifva derstädes anställd och, jemte anmälan att en af sökandene i sådant afseende hos Generaltulldirektören gjord ansökning icke bifallits, hos Stadsfullmäktige anhållit, det Stadsfullmäktige ville taga frågan under ompröfning och, såvidt å dem ankom, söka verka till en lycklig lösning af densamma i det af sökandene antydda syftet.

Då Stadsfullmäktige till behandling förehaft detta ärende, hafva Stadsfullmäktige icke kunnat undgå att behjerta önskvärdheten af den föreslagna åtgärdens vidtagande. Redan då Stadsfullmäktige, för att tillmötesgå den trafikerande allmänhetens kraf på bättre utrymme i stadens packhus och större bekvämlighet vid tullbehandling af inkomna varor, läto inköpa ryska proviantmagasinet och inreda detsamma till packhus och ämbetslokal för tullkammare, framställdes antagandet att, ehuru detta nya packhus erbjöd en golfyta öfverstigande det förut begagna-

des med c. 4,000 qvadratfot, detta senare likväl vid tider, då trafiken vore lifligare skulle nödgas tagas i anspråk för emottagning af importgods. För sådant ändamål blef detsamma jemväl reserveradt, under förutsättning att, då stegrad import komme att fordra ett allmännare anlitage af detta packhus, tullbehandling derstädes jemväl skulle åvägabringas. De senast förflutna årens lifliga trafik har nogsamnt redan visat behovet häraf.

Stadsfullmäktige våga förty hos Eders Kejslerliga Majestät, underdånigst biläggande ofvannämnda skrift, i djupaste underdånighet och på deri jemväl framhållna skäl anhålla det täcktes Eders Kejslerliga Majestät i Nåder förordna det en extra packhusinspektör med säte i stadens äldre packhus blefve anställd för verkställande af förtullning utaf i sagda packhus intaget importgods; och djerfvas Stadsfullmäktige så mycket hällre emotse bifall å denna underdåniga ansökan, som staden, hvilken å sin sida icke skytt några uppoffringar för trafikens utveckling, äfven nu icke vill undandraga sig de förpligtelser, som i följd af en sådan tjenstemans tillsättande kunna staden författningsenligt åhvälvvas.

Framhärda med djupaste undersätlig vörndnad och trohet

Stormäktigste Allernådigste Kejsare och Storfurste
Eders Kejslerliga Majestäts

allerunderdånigste tropligtigste undersätare
Helsingfors Stadsfullmäktige
genom deras ordförande

J. W. Runeberg.

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 17 Okt. 1889.

№ 1287.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Guvernörens i länet skrifvelse af den 14 innevarande Oktober, N:o 826, jemte Finans Expeditionens bref till Guvernören af den 2 Oktober 1889, i anledning af Stadsfullmäktiges underdåniga ansökan derom att tullbehandling af varor finge verkställas jemväl i stadens äldre packhus, får Magistraten äran öfversända, i det afseende skrifvelsen innehåller.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

Victor Ekroos.

GUVERNÖREN
i
NYLANDS LÄN.
Lands-kontoret.

H:fors den 14 Okt. 1889.

№ 826.

Till Magistraten i Helsingfors.

I följd af föreskriften uti Finans Expeditionens i Kejslerliga Senaten skrifvelse för den 2 i denna månad N:o 329, som i bestyrkt afskrift härhos bilägges, får jag härigenom anmoda Magistraten att affordra Stadsfullmäktige i Helsingfors underdånig yttrande, „huruvida staden ville tillförbinda sig att innan utgången af år 1891 låta å den nya packhustomten uppföra och i fullfärdigt skick till tullverket öfverlemna ändamålet motsvarande tillbyggnader af den beskaffenhet och det omfång att trafikens behof af bekvämlighet och ökad utrymme i packhuslokalerna derigenom kan anses vara för en längre tid framåt behörigen tillgodosedt“; och eger Magistraten med sagda yttrande sedan hit inkomma och närslutne ansöknings-skrift, behörigen karterad, tillika återställa.

Hjalmar Palin.

B. W. Tornell.

(Afskrift).

FINANS EXPEDITIONEN
i
KEJSERLIGA SENATEN
för
Finland.

H:fors den 2 Okt. 1889.

№ 349.

Till Guvernören i Nylands län.

I en till Hans Kejslerliga Majestät stäld till Herr Guvernören ingifven och af Herr Guvernören jemte underdånig skrifvelse för ded 29 sistförvikne Juni till Kejslerliga Senaten insänd skrift hafva Stadsfullmäktige i Helsingfors i underdånighet anhållit att, enär stadens nya packhus till följd af den tilltagande trafiken visat sig vara otillräckligt för behofvet och stadens äldre packhus, som jemväl af tullverket disponerades, förty måste användas till förvaring af oförtulladt gods intill dess utrymme i det nya packhuset kunde beredas och godset dit transporterats för att derstädes förtullas, tullbehandling af varor som blifvit i det gamla packhuset upplagda måtte, till undvikande af de med nuvarande anordning förenade dryga forslings- och andra kostnader, få ega rum i sistnämnda packhus och en extra packhusinspektör för sådant ändamål der anställas.

Detta ärende, hvori Tullstyrelsen med affordradt underdånigt utlåtande inkommit, har Kejslerliga Senaten i dag till åtgärd förehafvt; och jemte det Kejslerliga Senaten i likhet med Tullstyrelsen funnit de öfverklagade olägenheterna kunna i önskvärd mån aflägsnas endast derigenom, att det nya packhuset i erforderlig mån utvidgas, har Senaten dock ansett tullbehandling i det äldre packhuset kunna tillstädjas för någon kortare tid och intill dess nödiga tillbyggnader, hvartill den nya packhustomten erbjuder tillräckligt utrymme, hunnit utföras. Men innan vidare i saken tillgöres har Kejslerliga Senaten velat hafva Herr Guvernören anbefaldt att affordra Stadsfullmäktige i Helsingfors underdånigt yttrande huruvida staden ville tillförbinda sig att innan utgången af år 1891 låta å den nya packhustomten uppföra och i fullfärdigt skick till tullverket öfverlemna ändamålet motsvarande tillbyggnader af den beskaffenhet och det omfång att trafikens behof af beqvämlighet och ökad utrymme i packhuslokalerna derigenom kan anses vara för en längre tid framåt behörigen tillgodosedt, egande Herr Guvernören dermed sedan hit inkomma.

Med underrättelse härom har Finans Expeditionen jemlikt Kejslerliga Senatens tillika vidtagna beslut bordt fästa Herr Guvernörens uppmärksamhet derpå att Herr Guvernören icke egt, på sätt likväl skett, i strid med föreskriften i mom. 15 § 14 af nugällande förordning om stämpelbevillning emottaga och till Kejslerliga Senaten öfversända Stadsfullmäktiges ofvanberörda ansökningsskrift innan densamma behörigen karterats. Densamma bilägges derföre här för att genom Herr Guvernörens försorg med stämpelpapper till föreskrifvet belopp förses.

H. Molander.

G. Geitlin.

Afskriftens riktighet bestyrker. Helsingfors å Landskontoret den 14 oktober 1889.

B. W. Tornell.

Betänkande af det utaf Drätselkammaren tillsatta utskott för frågan om uppförande af en tillbyggnad till stadens packhus samt om ordnande af tull- och packhusbehandlingen af inkommande varor.

Utskottet har enhälligt omfattat den åsigten att den ifrågasatta tillbyggnaden till nya tull- och packhuset icke skulle komma att fullt medföra det gagn, som dermed åsyftats. Tillbyggnaden blefve derjemte äfven jemförelsevis kostsam, enär den, för att lemna ett tillskott i golfyta af 4,000 å 5,000 qv. fot, antagligen ej kunde utföras för billigare än 40 å 50,000 mark. Dessutom blef den äfven svår att placera å tomt. Deremot har utskottet trott det skola lända trafiken till

största nytta om packhusbehandlingen af sjöledes inkomna varor kunde försiggå på flera ställen inom stadens hamnområde, enär härigenom skulle vinnas att, då varorna ej vidare behöfde för förtullningen samlas på ett enda ställe, de dermed förenade dryga forslingskostnaderna skulle bortfalla samt trängsel uti packhusen undvikas och expeditionen blifva snabbare.

För ernående af detta mål har utskottet ansett staden i första rummet böra, med afböjande af den föreslagna tillbyggnaden till nya tull- och packhuset, vidhålla ansökningen om åstadkommande af tullbehandling i gamla packhuset af varor, hvilka upplossas så nära till detsamma att deras uppläggande der medför bekvämlighet för trafikanterna, samt anställande för sådant ändamål af en packhusinspektör derstädes. Så snart sig göra låter borde sedermera utverkas inrättandet af enahanda tullstationer, kombinerade med upplagsmagasiner, exempelvis vid Sandvikshamnen och å Skatudden, sedan andra i trafikens intresse nödiga åtgärder å dessa ställen blifvit vidtagna.

Dessa inom utskottet framhållna synpunkter blefvo enligt utskottets önskan, genom Drätselkammaren delgifna Fullmäktige för härvarande Handelsförening, som derefter uti skrifvelse till Drätselkammaren af den 21 nysslidne Mars, till hvilken skrifvelse hänvisas, på det varmaste understödt det uti utskottet väckta förslaget.

Emellertid har sedan dess af Stadsfullmäktige fattats beslut om byggande af hamnbanan till Skatudden. Då den hufvudsakliga hamntrafiken är afsedd att i framtiden dit förläggas, måste staden inom kort vara betänkt på att der inrätta ett nytt tull- och packhus, och vid sådant förhållande skulle den nu ifrågasatta tillbyggnaden till packhuset vid vestra kajen endast för en jemförelsevis kort tid blifva behöffig. Om nya tullstationer jemte packhus komma till stånd å flera punkter af hamnområdet, blir också det nuvarande utrymmet i packhuset vid Vestra kajen fullt tillräckligt för den trafik, som komme att fördela sig derpå. Om åter öfverstigliga hinder skulle möta för tull- och packhusbehandlings försiggående på flere ställen, är det nuvarande packhuset mindre lämpligt att i detta afseende ensamt tillgodose trafikens behof. Dess placering och anordning äro nemligen sådana att inledande af jernvägsspår till detsamma befunnits medföra öfverdrifvet höga kostnader.

Utskottet har icke kunnat tänka sig någon antaglig orsak till det motstånd som från vederbörandes sida mött framställningen om tillstånd till tullbehandling i gamla packhuset. I betraktande af att tullinkomsterna från Helsingfors under senaste år stigit till mer än en fjerdedel af det belopp, hvartill tullintraderna i hela landet uppgått, borde ett större tillmötesgående för trafikens berättigade anspråk ha kunnat förväntas. Om betänkligheterna endast skulle hafva sin orsak uti farhågan för aflöningsstatens förökande genom antagande af nya tjenstemän för tullbehandlingen, anser utskottet det till och med ligga i stadens intresse att söka genom anslående af temporärt lönebidrag häfva dessa betänkligheter. Såsom

exempel på den bekvämlighet, med hvilken tullbehandlingen uti utlandets större handelsstäder kan försiggå, anföres att, enligt af utskottet inhemtade upplysningar, i Hamburg finnas 29 skilda tullstationer, förlagda uti olika delar af staden, samt att uti Lybeck, der, förutom det egentliga tullpackhuset, några särskilda tullstationer icke finnas, är sörjdt för att tullbehandlingen af inkommet gods kan ske omedelbart å de platser, der varorna upplöses eller, vid transitogods, öfverflyttas från ett transportmedel till ett annat, eller ock uti varuegarenes privata nederlagsmagasiner.

Utskottets förslag går således ut på att stadsmyndigheterna måtte afböja utförandet af den projekterade tillbyggnaden till det nuvarande packhuset vid Vestra kajen samt, med eftertryckligt betonande af trafikens behof af ökad bekvämlighet vid tullbehandlingen, påyrka att det gamla packhuset måtte få för sådant ändamål begagnas samt att en tredje packhusinspektör skulle der stationeras. På samma gång borde stadsmyndigheterna ock söka framkalla ett uttalande från högsta ort i fråga om möjligheten att i en snar framtid åstadkomma tullbehandling å åtskilliga andra punkter af stadens hamnområde, såsom Sandvikshamnen, Hafskajen och Skatudden, på det staden blefve i tillfälle att vidtaga nödiga förberedande åtgärder. Erforderliga reparationer i gamla packhuset borde sjelfallet af staden utföras. Helsingfors den 9 April 1890.

Mauritz Hallberg.

Alfred Norrmén.

K. H. Renlund.

Gustav Paulig.

Leon v. Pfaler.

FULLMÄKTIGE

för

HANDELSFÖRENINGEN

i

Helsingfors.

H.fors d. 21 Mars 1890.

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

№ 103.

Med anledning af Drätselkammarens uti skrifvelse af den 6 dennes gjorda anhållan om Fullmäktiges utlåtande angående det inom ett af Drätselkammaren, för frågan om uppförande af en tillbyggnad till stadens packhusmagasin samt om sättet för ordnande af tull- och packhusbehandlingen af inkommande varor, ned-

satt utskott framställda förslaget att staden, med afböjande af projektet om utförande af den ifrågasatta tillbyggnaden skulle söka utverka tillstånd till tullbehandling af varor å olika stationer inom staden, hafva Fullmäktige äran anföra följande:

Den framställning Fullmäktige för Handelsföreningen i slutet af år 1888 riktade till Stadsfullmäktige angående uppförande å södra delen af packhustomsten utaf ett packhusmagasin för tyngre gods var, såsom af densamma noggsamt framgår, föranledd deraf att trängsel uppstått uti det då kort förut till begagnande upplåtna nya packhuset, hvilken trängsel enligt Fullmäktiges mening lättast kunde afhjelpas genom en tillbyggnad till packhuset. Fullmäktige befarade nämligen då att nödigt begifvande ej kunde erhållas för tullbehandling såväl i den nya som uti den för ändamålet då icke vidare begagnade äldre packhusbyggnaden, ehuru en sådan utväg att öfvervinna de genom bristande utrymme i det nya packhuset uppkomna svårigheterna varit den naturligaste samt äfven i många afseenden för trafikanterne skulle erbjudit synnerliga fördelar. Tydligt är nämligen att då fartygen lossa å olika platser i hamnen, af hvilka en del äro belägna närmare det äldre packhuset än det nya, inbesparing af både tid och kostnader skulle uppstå om de lossade varorna kunde tullbehandlas i det närmare belägna magasinet; och derjemte skulle genom varornas fördelning den trängsel undvikas, som annars lätt uppstår särskildt vid packhusmagasinens ingångsdörrar i anledning af den der från olika håll sammanträffande trafiken.

Kunde därför en sådan anordning åstadkommas att tullbehandlingen af inkommande varor finga försiggå å olika punkter i staden, beroende af lossningsplatsen, skulle densamma enligt Fullmäktiges mening vara mycket att föredraga framför en i ett enda packhus koncentrerad förtullning, äfven om detta annars hade tillräckliga dimensioner. Och särskildt komme fördelarne för trafiken af en dylik fördelning att framträda i hög grad, så snart det länge nog fördröjda hamnbaneprojektet med dertill hörande hamnanläggningar å Skatudden och i Sandviken kommit till utförande; medan annars en god del af den tidsvinst och kostnadsbesparing, som man kunde påräkna af en direkt förbindelse mellan hamnen och jernvägen, skulle förspillas, om varorna i alla fall i och för tullbehandlingen komme att forslas långa sträckor. Äfven om tullafgifterna fortfarande komme att erläggas å ett enda ställe, skulle de hufvudsakliga fördelarne vara vunna, ifall packhusbehandlingen finge verkställas i några å olika punkter belägna packhus samt varutransporter sålunda undvikas.

Vid närmare öfvervägande synes det ock otänkbart att landets styrelse skulle vägra att lyssna till en uti förhållandena så väl grundad och för hufvudstadens handelsrörelse så vigtig framställning, som den om anordnandet af skilda förtullningsstationer i staden, till en början uti gamla och nya packhusbyggnaden, helst uti utlandets alla mera betydande städer förtullningen af varor eger rum i

flera olika lokaler samt jemväl den stora andel, hvarmed Helsingfors stad bidrager till landets tullintrader, synes påkalla en viss hänsyn till den härvarande trafikens önsknigar och behof.

Fullmäktige för Helsingfors Handelsförening.

Hj. Schildt.

Gustav Paulig.

K. H. Renlund.

A. Ferlmann.

E. Rudolph

Th. Stude.

J. E. Cronvall.

O. Kjällmanson.

Leon v. Pfaler.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS.

den 24 April 1890.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 111.

Den 15 Januari 1889 har af Stadsfullmäktige till Drätselkammarens utlå-tande remitterats en af Fullmäktige för närvarande Handelsförening uti skrifvelse af den 10 December 1888 gjord framställning om att på södra delen af tull- och packhustomten måtte uppföras ett packhusmagasin för tyngre gods.

Den 22 Oktober 1889 remitterade Stadsfullmäktige, i enahanda afseende, till Kammaren handlingarna i ärendet angående af Stadsfullmäktige hos Kejsersliga Senaten för Finland gjord underdånig ansökning om tillstånd till att varor hvilka, i anseende till bristande utrymme i det nya packhuset, måste uppläggas i stadens äldre packhus, finge derstädes förtullas samt att i sådant afseende en extra packhusinspektör måtte der anställas, uti hvilket ärende Kejsersliga Senaten, enligt derom till Guvernören i länet aflåten skrifvelse af den 2 Oktober 1889, aktat nödigt, innan vidare i saken tillgjordes, affordra Stadsfullmäktiges underdåniga ytt-rande huruvida staden ville tillförbinda sig att inom utgången af år 1891 låta å den nya packhustomten uppföra och i fullfärdigt skick till tullverket öfverlemna ändamålet motsvarande tillbyggnader af den beskaffenhet och i det omfång att trafikens behof af beqvämlighet och ökad utrymme i packhuslokalerna derigenom kunde anses vara för en längre tid framåt behörigen tillgodosedt.

Begge dessa ärenden hafva af Drätselkammaren för beredning hänskjutits till ett utskott, hvari jemväl invalts representanter för stadens köpmannakår; och har nämnda utskott numera till Kammaren aflemnat ett skriftligt betänkande, som här närslutes och hvari utskottet på ett, enligt Kammarens åsigt, fullt öfverty-

gande sätt uttalat sig emot utförandet af den projekterade tillbyggnaden till det nuvarande tull- och packhuset samt ansett staden böra vidhålla den underdåniga ansökningen om tillstånd till det äldre packhusets begagnande för tullbehandling af der upplagda varor och om anställande för sådant ändamål af en tredje packhusinspektör, hvarjemte utskottet, som funnit det skola lända trafiken till synnerligt gagn om tullstationer, kombinerade med packhusmagasiner, kunde inrättas på flera skilda punkter inom stadens hamnområde, såsom exempelvis Sandvikshamnen, Hafskajen och Skatudden, föreslagit att Stadsfullmäktige nu äfven måtte i nyssantydtt syfte göra framställning. Utskottsbetänkandet åtföljes af en skrivelse från Fullmäktige för Handelsföreningen, utvisande att dessa funnit de af utskottet framställda förslagen, hvilka delgifvits bemälda Fullmäktige, vara synnerligen väl egnade att tillgodose trafikens intressen.

Drätselkammaren, som för sin del anser det af utskottet framhållna synpunkterna vara i allo beaktansvärda, får fördenskull vördsamt föreslå att Stadsfullmäktige måtte besluta att låta frågan om den projekterade tillbyggnaden till nya tull- och packhuset förfalla samt att till Kejsrerliga Senaten för Finland aflåta sådan underdånig framställning som af utskottet föreslagits. Särskildt får Kammararen påpeka att frågan om framtida inrättandet af flere tullstationer påkallar ett omedelbart afgörande i princip, på det att för ändamålet lämpliga platser må kunna reserveras vid anläggningen af den nya hamnbanan, som, enligt Stadsfullmäktiges beslut, skall under den närmaste framtiden komma till utförande.

Uti den äldre packhusbyggnaden erfordras, för att densamma skall kunna användas för tullbehandlingen, särskilda reparationer, hvilka dock ej torde blifva af den omfattning att särskildt anslag därför behöfde anvisas; men utber sig Kammararen att, i händelse det vid verkställd undersökning skulle befinnas att större reparationer äro af nöden än att desamma kunna bekostas med det allmänna anslaget för remont af stadens byggnader, få inkomma med särskild framställning om anvisande af härför nödigt anslag.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

Utskottsbetänkande i anledning af förslag till byggnadsordning för Helsingfors stad.

Vid behandlingen af det förslag till ny byggnadsordning för Helsingfors, som år 1887 afgifvits af en för ändamålet af Stadsfullmäktige tillsatt komité, hafva Fullmäktige uppdragit åt undertecknade att, såsom redaktionsutskott, i förslaget införa de af Fullmäktige beslutna ändringarna, hvarjemte utskottet bemyndigats att omarbета ordalydelsen af förslaget äfven der sådant af redaktionela skäl vore påkalladt.

Då utskottet vidtog med behandlingen af förslaget, vid hvilket arbete utskottet benäget biträdts af borgmästaren Öhman, varsnade utskottet snart, hurusom det utskottet ombetrodda uppdraget icke kunde af utskottet behörigen fullgöras utan att förslaget i den form, det förelegat Stadsfullmäktige till granskning, blefve nästan fullständigt omarbetadt. Förutom att sjelfva uppställningen af förslaget syntes utskottet icke kunna obetingadt godkännas, samt formuleringen af de särskilda föreskrifterna i förslaget äfven, å särskilda ställen, efter utskottets åsigt, saknat nödig tydlighet och noggrannhet, har förslaget dessutom visat sig innehålla åtskilliga motsägande stadganden, mellan hvilka utskottet ansett sig böra åvägbringa öfverensstämmelse. Omfånget af det arbete, utskottet derigenom åhvälfits, torde förklara dröjsmålet med slutförandet af utskottets uppdrag.

Ehuruväl utskottet sålunda ansett sig böra annorlunda uppställa förslaget samt gifva dess bestämmingar annan form, har utskottet dock tillika sökt bibehålla innehållet af förslaget, sådant det af Stadsfullmäktige godkänts, i möjligaste mån oförändradt. Att detta likväl icke fullständigt låtit sig göra, torde redan ur det föregående framgå. Jemte det de inbördes motsägelser, utskottet redan ofvan berört, nödvändiggjort afvikelser i sak, har ock den ändrade lydelsen af förslagets bestämmingar haft till påföljd att brister yppats, hvilka utskottet ansett det vara sin pligt att söka afhjelpa. Likaledes har utskottet trott sig vara oförhindradt att, der utskottet bemärkt stadganden vara i strid mot författningar, som icke kunna genom byggnadsordningen ändras eller kompletteras, ersätta dessa stadganden med riktigare eller aldeles utmönstra dem. Sådant oaktadt skulle dock utskottet hålla före att utskottet åtminstone i alla väsentliga delar riktigt återgifvit Fullmäktiges beslut.

För att emellertid för Fullmäktige underlätta en jemförelse af utskottets förslag med det tidigare förslaget, har utskottet låtit jemnsides med sitt förslag, uti en

andra spalt, ånyo aftrycka förslaget af år 1887. Der ordningsföljden af §§:na i sistnämnda förslag brutits i följd af utskottets afvikande uppställning af byggnadsordningen, har utskottet angifvit detta sålunda att, när en § h. o. h. eller delvis flyttats till annat ställe, utskottet å det ställe, der §:en skulle fått sin plats efter nummerföljd, uppgifvit, hvar §:en återfinnes, hvarjemte utskottet inom parenteser inneslutit de §§ af 1887 års förslag, som ryckts ur sin rätta ordning. I en tredje spalt, som närmast hänförs till andra spalten, har utskottet återgifvit Fullmäktiges beslut beträffande hvarje särskild punkt af 1887 års förslag, och har utskottet slutligen i en fjerde kolumn i korthet erinrat om de väsentligaste afvikelser i sak, utskottet trott sig böra göra.

En reservation åtföljer betänkandet.

Helsingfors, den 1 november 1890.

Gustaf Nyström.

J. J. Serlachius.

Arvid Nyberg.

W. F. Heimbürger.

Förslag

till

Byggnadsordning för Helsingfors stad.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
I Kap. Om stadens plan, om tomtbok och tomtmätning, så ock huru tomter må sammanbyggas och delas. 1 §. Helsingfors stad bygges enligt den för staden i nåder fastställda plan. Frågor om ändringar i och tillägg till stadsplanen handläggas af stadsfullmäktige, och böra fullmäktiges beslut i föreskrifven ordning underställas Hans Kejsersliga Majestäts pröfning.	I Kap. Om stadens plan och indelning, om tomtbok, tomtmätning och tomtindelning. § 1. (1) (§ 1 mom. 1—2 B. U. — § 6 T. F.) För Helsingfors stads bebyggande gäller till efterrättelse den af Hans Kejsersliga Majestät den (28 Mars) 9 April 1875 i nåder fastställda stadsplan, med de ändringar och tillägg, som i laga ordning blifvit bestämda eller framdeles beslutas. Enligt denna stadsplan innefattar staden nio stadsdelar, hvilka äro indelade i kvarter, tomter, öppna platser, torg, gator och odisponerad mark. Stadsdelarne äro: <i>första stadsdelen</i>, som gränsar i norr till Brobergshamnen, i öster till norra hamnen, i söder till Norra Esplanadgatan och i vester till Unionsgatan; <i>andra stadsdelen</i>, som gränsar i norr till villan Hagasund, Thölövikens och Kaisaniemivikens, i öster till Unionsgatan, i söder till norra Esplanadgatan och i vester till Henriks-Esplanaden och Vestra Chausséen; <i>tredje stadsdelen</i>, som gränsar i norr till norra Esplanadgatan, i öster till södra hamnen intill strandmagasinerna och uppfarten till Observatoriiberget, innefattande äfven länemagasinet, i söder till Observatoriiberget, kirurgiska sjukhustomtens norra gräns och Röddäldsgatan, samt i vester till Högbergs-, Ban-, Georgs-, Skilnads- och Vestra Henriksgatorna; <i>fjerde stadsdelen</i>, som gränsar i norr till villan Alkärr, Kampmalmen, Kamporget, Kampgatan, Exercisplanen och villan Arkadia, i öster till Henriks-esplanaden, i söder till Boulevardsgatan och i vester till Sandviken, Gräsviken och Kyrkogårdsgatan; <i>femte stadsdelen</i>, som gränsar i norr

Stadsfullmäktiges beslut:	Aumärkningar:
I Kap. 1 §. Enligt Stadsfullmäktiges beslut borde utskottet beakta, att i ingressen saknades uppgift om stadsplanen af år 1887 äfvensom det Kejslerliga Senatens beslut af år 1886, hvarigenom Brunnsparcken förenats med staden; samt att gränserna för de skilda stadsdelarna borde koncist bestämmas. Orden i första stycket „hvilka äro in-delade i kvarter — — mark“ skulle utslutas. *	I Kap. 1 §. Utskottet har utelemnat uppgiften på stadsdelarnas antal och gränser, enär en slik redogörelse för stadsplanens innehåll synts utskottet obehöflig.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
2 §. Stadsplanen skall noggrant utläggas å karta i skala, som motsvarar tvåtusendedelen af verkliga storleken. Å denna karta eller å en särskild sådan skola jemväl markens höjd- och lutningsförhållanden på lämpligt sätt angifvas. Kartan skall åtföljas af nödig beskrifning. Stadsplanen jemte dertill hö-	till Boulevardsgatan, i öster till Skilnads- och Georgsgatorna, i söder till Ban- och Rödbergsgatorna samt i vester till Sandviken; <i>sjette stadsdelen</i>, som gränsar i norr till Rödbergsgatan, i öster till Fredriks- och Skepparegatorna, i söder och vester till hafvet och Sandviken; <i>sjunde stadsdelen</i>, som gränsar i norr till Bangatan och tredje stadsdelen, i öster och sydost till södra hamnen, skeppsvarfvet, Badhus- och Parkgatorna, i söder till hafvet och i vester till Skeppare- och Fredriksgatorna; <i>åttonde stadsdelen</i>, som utgöres af Skatuddén; <i>nionde stadsdelen</i>, som gränsar i nord-vest till Park- och Badhusgatorna samt nedfarten till magasins kajen invid Skeppsvarfvet, i öster till Södra hamnen samt i söder och vester till hafvet. § 2 motsvarar IX kap. 9 §. § 3. (ny) (§ 7 T. F.) Frågor om ändringar i och tillägg till stadsplanen handläggas af Stadsfullmäktige, hvilkas beslut underställas Hans Kejsrerliga Majestäts pröfning. § 4. (3) (§ 3 B. U. — § 8 T. F.) 1:o. Stadsplanen skall noggrant utläggas å karta i en skala motsvarande en tvåtusendedel af den verkliga storleken. Å denna karta eller å en särskild sådan skola jemväl markens höjd- och lutningsförhållanden på lämpligt sätt angifvas. Kartan skall åtföljas af nödig beskrifning.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 3. Oförändrad. § 4. Oförändrad.	2 och 3 §§. Utskottet har egnat 2 § utslutande åt stadganden om stadsplanen. Bestämningen om stadsplanens förvar har intagits ur 2 mom. af 4 § i 1887 års förslag.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
rande handlingar skall förvaras i magistratens arkiv. 3 §. Öfver samtliga å stadsplanen upptagna tomter skall tomtbok i två lika lydande exemplar föras af stadsingeniören. Tomtboken bör innehålla, för hvarje tomt särskildt, under stadsdel, kvarter och tomtnummer, tomtens mått i olika väderstreck, dess yttinnehåll, tiden, då mätning af tomten senast verkställdes, angränsande gata eller gator samt om och när tomten af staden föryttrats. Tomtboken har vitsord i frågor om tomts läge och storlek. Ena exemplaret af tomtboken skall förvaras i magistratens arkiv, det andra å byggnadskontoret. 4 §. Skall staden tillhörig tomt till annan upplåtas, bör tomten mätas på sätt i 5 och 6 §§ sägs. Likaledes bör tomt, genom innehafvarens försorg, mätas när nybyggnad, vare sig bonings- eller uthus, skall å tomten uppföras. Har dock mätning verkstälts inom senast förflutna tio år, vare ny mätning icke erforderlig, innehafvaren likväl obetaget att sådan äska.	2:o. Öfver stadens tomter skall tomtbok i två lika lydande exemplar föras af Stadsingeniören samt upptaga, under stadsdel, kvarter och tomtnummer, alla redan bebyggda eller till framtida bebyggande bestämda tomter, deras dimensioner i olika väderstreck och areal, huruvida de blifvit uppmätta för försäljning eller utarrendering, tiden då mätning senast skett, äfvensom gatorna invid hvilka de äro belägna. Det ena exemplaret af tomtboken jemte stadsplanen och dertill hörande handlingar förvaras uti Magistratens arkiv; det andra exemplaret å Byggnadskontoret. 3:o. Tomtbok har vitsord i frågor om tomts läge och storlek. § 5. (4—6) (§ 4 B. U. — § 14 T. F.) 1:o. Öfver hvarje försäld eller utarrenderad tomt bör uppgöras tomtkarta i tvänne exemplar, hvaraf det ena förvaras å Byggnadskontoret, det andra omhänderhafves af tomtinnehafvaren. 2:o. Tomtkarta upprättas dessutom då nybyggnad, vare sig bonings- eller uthus, skall å tomt uppföras eller då sådan af tomtinnehafvaren för annat ändamål äskas. Om sådan karta eger tomtinnehafvaren anhålla hos Stadsingeniören, som oförtöfvadt bestämmer tiden för mätning af tomten; och åligger det tomtägaren att minst fyra dagar före

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 5. Momm. 1 och 2 oförändrade.	4—8 §§. Innehållet i 4—8 §§ af utskottets förslag motsvara 5 och 6 samt delvis 7 §§ i förslaget af 1887. Nya bestämmingar äro föreskrifterna i 5 § derom, att i sagda § omordade kungörelse bör <i>tre gånger</i> införas i tidningarna, samt i 8 § derom, att tvist angående tomts rätta gränser bör förvisas till allmän domstol, d. v. s. rådstufvurätt. För införandet af den förra tilläggsbestämningen torde utskottet kunna åberopa gammal

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
5 §. Tomtmätning verkställes af stadsingeniören. När mätning äskas, bör stadsingeniören oförtöfvadt utsätta tid för förrättningen, och vare sökanden skyldig att minst fyra dagar före mätningen genom stadsbetjente dertill kalla innehafvarene af angränsande tomter i kvarteret mot bevis, som vid förrättningen bör finnas till hands och bland byggnadskontorets handlingar förvaras. Kan någon af grannarne eller hans laga ombud ej med kallelse träffas, utsatte stadsingeniören på anmälan ny tid för förrättningen, och skola grannarne dertill kallas medels kungörelse, som genom sökandens försorg bör tre gånger, första gången minst fjorton dagar före förrättningsdagen, införas i de af stadens tidningar, uti hvilka allmänna påbud för staden vanligen kungöras. Sedan grannarne sålunda kallats, får deras eller sökandens uteläsa icke hindra eller fördröja mätningen. 6 §. Vid tomtmätning skall tomtens område å marken uppmätas i horisontelt plan, hvarjemte de erhållna måtten böra jemföras med uppgifterna i tomtboken om tomtens storlek och läge i förhållande	mätningen genom stadsbetjent meddela underrättelse härom åt de grannar som hafva tillstötande tomter i kvarteret, emot bevis som vid förrättningen bör till Stadsingeniören aflemnas, för att bland Byggnadskontorets handlingar förvaras. Kan någon af bemälda grannar eller deras laga ombud ej med kallelse träffas, må härom före förrättningsdagen hos Stadsingeniören anmälas och kallelsen meddelas grannen genom densamma införande i de af stadens tidningar, uti hvilka allmänna påbud för staden vanligen kungöras, minst fjorton dagar före den till förrättningen ånyo af Stadsingeniören utsatta tid. Uteblir sökanden eller grannarne, ehuru behörigen kallade, får sådant ej hindra förrättningsmannen att skrida till mätningen. 3:o. Mätningen å marken, hvarvid alla afstånd och ytor affattas i horisontelt plan, utföres i enlighet med uppgifterna i tomtboken angående tomtens storlek och läge i förhållande till öfriga tomter i kvarteret. Öfverensstämmer det af tomtens innehafda område med tomtboken, utmärkas genast å marken tomtens gränser, men i annat fall skall uppmätning ske af hela kvarteret till utrönande af huruvida öfriga tomter hafva sitt tillbörliga område; och bör till denna förrättning alla de, som hafva tomter i kvarteret, på det i moment 2 omförmälda sätt kallas. Sedan denna mätning försiggått, åligger Stadsingeniören att ofördröjligen om förhållandet anmäla hos Magistraten, och tillika inlemna förslag till jemkning af tomtgränserna, hvarefter Magistraten eger efter vederbörandes hörande härom fatta beslut och meddela detsamma Stadsingeniören, hvilken, efter det beslutet vunnit laga kraft, å marken utstakar de sålunda bestämda gränslinierna för sökandens tomt. 4:o. Tomtkarta skall uppgöras i skala af en femhundrededel af verkliga storleken och förses med fullständig öfverskrift,

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 3. Mom:s andra mening borde erhålla ungefär följande lydelse: „Öfverensstämmer det af tomten innehafda området med == gränser; öfverensstämmer det af tomten innehafda området icke med tomtboken, skall uppmätning ske etc. etc.“ Mom. 4 borde begynna: „Tomtkarta skall == öfverskrift, angifvande jemväl tiden, då mätningen verkställes.“	häfd, och tillhör rättegång af anförd beskaffenhet otvifvelaktigt, enligt 19 § 10 kap. R. B., allmän domstols behandling och afgörande. De stadganden i 7 § af 1887 års förslag, hvilka icke angå tomtmätning, har utskottet trots icke böra upptagas i byggnadsordningen. Sin rätta plats torde dessa stadganden hafva i drätselkamarreglementet och äro der jemväl upptagna.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
till angränsande tomter. Öfverensstämma måtten med tomtboken, böra tomtens gränser genast å marken utstakas, men skulle afvikelse varsnas, bör hela kvarteret uppmätas till utrönande deraf, huruvida öfriga tomter hafva hvar sitt område enligt tomtboken, och skola till denna förrättning alla de, som hafva tomter i kvarteret, på det i 5 § omförmälda sätt kallas. Sedan kvarteret blifvit uppmätt, bör stadsingeniören ofördröjligen anmäla förhållandet hos magistraten och tillika inlemna förslag till jemkning af tomtgränserna, hvarefter med ärendet förfäres på sätt i 8 § sägs. 7 §. Vid hvarje tomtmätning bör uppgöras tomtkarta jemte måtebref. Tomtkarta skall upprättas i skala, motsvarande femhundredelen af verkliga storleken, samt förses med fullständig öfverskrift, utvisande jemväl tiden, då mätningen verkställdes. Å kartan bör utsättas tomten, som mätits, jemte dess åbyggnad samt angränsande tomter i kvarteret med de byggnader, som äro uppförda inom sex meter (6 m) från den uppmätta tomtens gräns, och bör hvarje byggnads beskaffenhet af bonings- eller uthus samt ämnet, hvaraf den är uppförd, äfven angifvas. Der-	Å kartan utsättes icke allenast den tomt, som mätes, med derå befintliga byggnader jemte beteckning om deras beskaffenhet af bonings- eller uthus och det material hvaraf de äro uppförda, utan äfven angränsande tomter med de inom 6 meter från den ifrågavarande tomtens rålinier befintliga byggnader jemte dessas beskaffenhet. Derjemte bör tomtkartan upptaga angränsande gator och profil af markens lutning vid gatan, hvars nivellerings-linie skall tydligen utmärkas, samt, i händelse afloppskanal under tillstötande gata finnes inrättad, utredning af kanalens djup, men i motsatt fall uppgift å det djup, hvartill sådan, för grundvattnets afledande från tomten, lämpligen kan anläggas. 5:o. Tomtkartan skall alltid åtföljas af måtebref, upptagande förrättningsdagen, tomtinnehafvarens och de vid förrättningen närvarandes namn, tomtens nummer jemte kvarteret hvari och gatan vid hvilken den är belägen, äfvensom tomtens dimensioner, areal och, derest sökanden sådant önskar, äfven vinklar; och böra såväl kartan som måtebrevet underskrifvas af förrättningsmannen samt tillhandahållas sökanden inom åtta dagar efter det utpålningen blifvit slutförd. 6:o. Har tomtkarta sålunda blifvit upprättad inom senast förflutna tio år, erfordras ej ny mätning. § 6. (8) (§ 6 B. U. — § 15 T. F.) Den, som med anställd tomtmätning icke nöjes, bör inom fjorton dagar derefter skriftligen framställa sina anmärkingar hos magistraten, som har att saken pröfva och afgöra. § 7. (7) (§ 5 B. U. — § 14 mom. 7—8 T. F.) 1:o. Skall staden tillhörig tomt till

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom:s tredje mening är antagen efter Helsovårdsnämndens förslag, som beträffande denna mening lyder: „Derjemte bör tomtkartan upptaga angränsande gator med der befintliga allmänna afloppskanaler, profil af tomtens och gatans lutningsförhållanden, samt der gatan ej ännu är planerad, af dess blifvande höjd längs byggnadslinien äfvensom utredning om den under gatan belägna kanalens djup eller, i fall sådan ej blifvit anlagd, det djup, på hvilket den för grundvattnets afledande från tomten skall anläggas.“ Mom. 5. Orden „derest sökanden sådant önskar“ borde utgå. Mom. 6 oförändradt. § 6. Oförändrad. § 7. Värdering af tomt borde framdeles, liksom hittills, verkställas af två ledamöter i Drätselkammaren.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
jemte bör tomtkartan innehålla uppgift på de gator, en eller flera, invid hvilka tomten är belägen, och profil af tomtens och gatans lutningsförhållanden samt, der gata ännu ej är anlagd, af gatans blifvande höjd längs byggnadsrån, äfvensom utvisa, hvarest och till hvilket djup under gatan allmän afloppskanal löper eller, om sådan ej finnes, på hvilket djup dylik kanal för grundvattnets aflödande från tomten lämpligast kan anläggas. Mätebrevet bör upptaga förrättningsdagen, tomtinnehafvarens och de vid förrättningen närvarandes namn, tomtens nummer jemte kvarteret, hvare, och gatan, vid hvilken tomten är belägen, samt tomtens mått, yttinnehåll och vinklar. Tomtkartan och mätebrevet böra upprättas i två exemplar samt underskrifvas af stadsingenjören. Det ena exemplaret skall tillhandahållas tomtinnehafvaren inom åtta dagar efter det mätningen genom utpålning å marken slutförts och det andra förvaras å byggnadskontoret. 8 §. Hvar, som åt anstald tomtmätning icke nöjes, bör inom fjorton dagar derefter inlemnade skriftligen affattade besvär öfver förrättningen till magistraten.	bebyggande upplåtas, äger Drätselkammaren låta mäta tomten, på sätt i § 5 närmare sagdt är, äfvensom värdera densamma; och skall i denna värdering en ledamot af Drätselkammaren deltaga. Derefter och sedan mätebrevet till Drätselkammaren inkommit, utbjudes tomten genom offentlig, behörigen kungjord auktion, som inför Drätselkammaren anställles, till den mestbetalande, men göres ej dervid högre anbud, än det tomten genom ofvanomförmälda värdering åsatta värdet, så äger Drätselkammaren till honom, som tomten begärt, upplåta densamma emot lösen, motsvarande sagda värde, eller, då fråga är om arrendetomt, emot en i nyssnämnd ordning bestämd årlig arrendeavgift. Kostnaden för mätningen och värderingen drabbar alltid köparen, men om auktionen aflöper utan antagligt anbud, skall nämnda kostnad ersättas af den, som tomten begärt och mätningen föranledt. Då tomt sålunda upplåtes, bör köparen tillika af Drätselkammaren underrättas om sin skyldighet att, inom den i § 21 bestämda tid och vid deri utsatt påföljd hafva tomten behörigen bebyggd. 2:o. Tomt, som staden till Kronan eller allmänt verk upplåter, skall äfven mätas och värderas, på sätt här ofvan stadgats.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
I §:en borde införas stadgande derom att Stadsfullmäktige egde bestämma, i hvilken utsträckning tomt finge bebyggas.	

Redaktionsutskottets förslag:	1867 års förslag:
När dylika besvär, eller stadsingenjörens jemkningsförslag, såsom i 6 § sagts, till magistraten inkomma, bör magistraten utan dröjsmål företaga ärendet samt, efter sakegarenes hörande, antingen fastställa gränserna för tomten eller, der tvist uppkommer, visa ärendet till vederbörlig domstol. När tomts gränser blifvit slutligen bestämda, bör, i händelse gränserna icke redan blifvit utstakade eller der redan utsatt tomtgräns ändrats, stadsingenjören, på anmälan, forderrast å marken utstaka tomtgränserna samt i öfverensstämmelse härmed utfärda tomtkarta jemte mätobref. 9 §. Tomt får icke med annan sammanbyggas, der inteckning är fastställd att gälla endera eller begge särskildt. Ej heller får tomt delas med mindre hvarje del mäter femhundra trettio kvadratmeter (530 m²) eller deröfver samt gränsar mot gata i obruten linie af minst aderton meter (18 m); dock vare undantagsvis afvikelse härifrån medgifven. Vill någon sammanbygga och till en gård förena tomter eller dela tomt, ansöke derom skriftligen hos magistraten samt bilägg tomtkarta, mätobref och, der tom-	§ 8. (9) (§ 7 B. U. — § 16 T. F.) 1:o. Vill någon förena och till en gård sammanbygga två eller flere tomter eller ock dela en tomt, bör ansökan derom, åtföljd af tomtkarta och mätobref öfver ifrågavarande tomter, göras hos Magistraten, som jemte eget och Stadsfullmäktiges utlåtande eger densamma till Guvernören insända, hvarefter Guvernören med sitt yttrande i ämnet öfverlemnar saken till Senatens Ekonomie Departements afgörande. 2:o. Klyfning af tomt må dock i allmänhet icke tillåtas med mindre de sålunda uppstående nya tomterna en hvar hafva en areal af minst 530 kvadratmeter och i obruten linie en sträckning mot gatan af minst 18 meter.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 8. Utskottet har ålagts inkomma med yttrande och förslag i anledning af väckt fråga derom, att i §:en borde införas ett stadgande i syfte att tomter ej finge förernas eller sammanbyggas i händelse de vore särskildt intecknade.	9 §. Det hos stadsfullmäktige väckta förslaget har utskottet trots sig böra understöda, emedan, i händelse den ena eller hvardera af de tomter, hvilkas sammanbyggande begäres, vore särskildt intecknad, svårighet kunde möta inteckningens realisation. — Bestämningen i utskottets förslag derom, att ansökning om sammanslagning af tomter eller klyfning af tomt må, der den af magistraten finnes obefogad, genast afslås, återfinnes icke i tidigare förslag, men torde icke tarvva närmare motivering. Anmärkas bör endast att sagda stadgande sjelffallet icke hindrar

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
ters sammanbyggande begäres, äfven gravationsbevis om desamma. Finnes ansökningen obefogad, varde den genast afslagen, men skulle skäl till ansökningen förekomma, insände magistraten densamma, åtföljd af magistratens och stadsfullmäktiges yttrande, till guvernören, som, jemte eget underdånigt utlåtande, öfverlemnar ärendet till Hans Kejserliga Majestäts pröfning.	
II Kap.	II Kap.
Om anläggning och underhåll af gator, allmänna platser och afloppskanaler.	Om anläggning af gator, torg, afloppskanaler och bryggor.
1 §.	§ 9. (62)
Gator samt torg och andra allmänna platser anläggas af staden och på dess bekostnad.	(§ 55 B. U. — § 10 T. F. mom. 4—5.)
Erfordras å redan anlagd gata eller allmän plats sprängnings- eller större fyllnings- eller gräfningsarbete, skall detta likaledes af staden på dess bekostnad verkställas.	1:o. Planering af nya torg och gator verkställas på stadens bekostnad enligt därför af stadens Byggnadskontor uppgjorda samt af Magistraten och Stadsfullmäktige godkända profiler och kostnadsförslag. Likaså bekostas och utföras af staden alla å gamla gator behöfliga bergsprängningar och större utfyllningar. Deremot åligger det tomtegare att enligt anvisning af Byggnadskontoret stendlägga gata utmed tomten till hälften af gatans bredd, eller vid öppna platser till en bredd af 7,5 meter från tomtlinien, der ej utmynnande gata angifver annan bredd. Stendläggningens behöriga vidmakthållande äfvensom fyllandet af mindre gropar, uppkomna genom
2 §.	
Skall gata eller allmän plats anläggas eller ombyggas såsom i 1 § sagts, bör drätselkammaren låta uppgöra och till magistraten in-	

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
II Kap. § 9. Mom. 1. Efter ordet „bergsprängningar“ borde införas „utgräfningar“. Tredje meningen borde erhålla ungefär följande lydelse: „Deremot åligger det tomtägare att, på sätt Magistraten låter genom Byggnadskontoret anvisa, lägga — — bredd, eller vid torg och öppna platser etc.“	att en dylik ansökning sedermera kan i besvärsväg vinna bifall. II Kap. 1, 2 och 3 §§. Utskottet har i 1 § använt termen „torg och andra allmänna platser“ samt framgent städse kollektiv-uttrycket „allmän plats“. Uppgift derom, å hvilka myndigheter det ankommer att meddela närmare bestämmingar om anläggandet af gator och allmänna platser, torde saklöst kunna ur byggnadsordningen bortlemnas, helst dessa myndigheters inbördes kompetens icke kan derigenom ordnas. Då de i 1 § omordade arbeten skola utföras af staden, torde bestämning derom, att orent

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
lemna profiler och kostnadsförslag för arbetet för att, sedan de i vederbörlig ordning fastställts, tjena till efterrättelse vid arbetets utförande.	trafiken eller gatans sättning, tillkommer jemväl tomtegaren. Mom. 2 motsvaras delvis af 7 §.
3 §. Tomtegarare åligger att, på sätt magistraten bestämmer, gatlägga utmed tomten till hälften af gatans bredd eller, vid allmän plats, der annan bredd icke angifves af utmynnande gata, till sju och fem tiondedels meter (7,5 m) från tomtgränsen. I öfrigt bekostas gatläggningen af staden. Till gatläggning bör begagnas sten eller dermed jemngodt ämne samt till fyllning endast ren sand.	§ 10. (63 och 65 mom. 1.) (§ 56 B. U. — § 10 T. F. mom. 6—8.) 1:o. Hvarje stenlagd gata skall utmed tomtlinien vara försedd med trottoir, hvars bredd bör utgöra en femtedel af gatans bredd, samt längs trottoirens yttre linie med rännstenar för dagvattnets afledande. Vid öppen plats, der trottoirens bredd icke angifves af utmynnande gata, utlägges trottoiren till en bredd af 3 à 4 meter. Gata och trottoir skola, den förra till lutning, den senare till bredd och lutning, utföras enligt af Byggnadskontoret antagna normalprofiler för olika breda gator. Måste rännsten ledas öfver gata, bör densamma, der Magistraten på Byggnadskontorets framställning dertill förordnar, inrättas af huggen sten. 2:o. Å de gator, som blifvit i sådant afseende bestämda, skola trottoirerna för-
4 §. Gata och allmän plats skall längs tomtgränserna förses med gångbana till femtedelen af gatans bredd eller, vid allmän plats, der annan bredd ej angifves af utmynnande gata, från tre till fyra meter (3—4 m) bred. Längs gångbanans yttre kant bör anbringas rännsten för dagvattnets afledande. Gångbana skall utföras af sten eller annat ämne af jemngod beskaffenhet med fyllning af ren sand. Å gata, der större samfärdsel eger rum, bör, efter pröfning af magistraten, gångbanan förses med stig af huggen granit,	

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 2. Stadsfullmäktiges beslut beträffande detta mom. återfinnes vid § 7. Dessutom borde till §:en fogas ett tredje mom. enligt helsovårdsnämndens förslag, dock sålunda att andra meningen af förslaget godkännts blott t. o. m. ordet „begagnas“ Nämndens förslag lyder sålunda: „3:o. Vid planering af torg och gator må till fyllning sopor eller annat orent fyllningsmaterial ej användas. Vid stenläggning af torg och gator bör ren sand begagnas och skall pågrusningen bortskaffas senast inom Juni månads utgång året efter det stenlägningsarbetet utförts“. Slutligen skulle i §:en införas antingen i 1 mom. eller såsom särskildt mom. ett stadgande af ungefär följande lydelse: „Läggning af gata utföres med sten eller annat godkänt material“. § 10. Mom. 1. I första meningen skulle efter orden: „stenlagd gata“ inskjutas „torg och öppen plats“. Andra meningen borde begynna: „Vid torg och öppen plats“. Tredje meningen borde erhålla följande lydelse: „Gata och trottoir skola till tvärprofilen utföras enligt af Byggnadskontoret uppgjorda och af Magistraten godkända normaler“. Mom. 2. I första meningen borde införas bestämning om nubbenstens kvali-	fyllningsämne icke får användas, kunna anses för obehöflig. 4—6 §§. Utskottet har använt uttrycken „gångbana“ för „trottoar“ och „stig“ för „gångbana“. Magistratens allmänna kompetens i byggnadsärenden angifves i IX kap. 1 §, hvarför ett upprepande här icke syntes nödigt. Kompletteringsvis har utskottet intagit stadganden derom, af hvilket ämne gångbana skall utföras, å hvilka gator stigar skola å gångbanorna anbringas, samt om bredden af stig, som lägges öfver gata eller allmän plats.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
nubbsten af god beskaffenhet, för ändamålet tillverkade jernbrända tegel, asfalt eller jemngodt ämne samt med kantsten af huggen granit. Stig skall läggas i jemnhöjd med gångbanans yta, icke afbrytas för inkörsport samt, inberäknadt kantstenen, upptaga minst två tredjedelar af gångbanans bredd. Upptages gångbana helt och hållet eller delvis af trappa eller annan utbyggnad, som ej kan undanskaffas eller ändras, bör stigen ledas längs utbyggnadens yttre gräns. Å gata, hvarest trädplanteringar finnas, bör stigen anläggas innanför träden, på lämpligt afstånd från dessa. 5 §. Öfver gator och allmänna platser, hvarest större samfärdsel det påkallar, skola efter hand anbringas så beskaffade stigar, som i 4 § sagts. Dylig stig lägges i jemnhöjd med gatan till en bredd af minst två meter (2 m). Rännsten, som leder öfver gata eller allmän plats, bör, der magistraten pröfvar nödigt, utföras af huggen granit. 6 §. Stadsingeniören bör uppgöra och till magistratens pröfning öfverlemna förslag till tvärprofiler för olika breda gator, och eger	ses med gångbana af huggen granit, nubbsten, asfalt, beton, för detta ändamål tillverkade jernbrända tegel eller annat ämne, som af Magistraten på Byggnadskontorets tillstyrkan för ändamålet godkännes, äfvensom med kantsten af huggen granit. Gångbanan, som bör läggas i jemnhöjd med trottoirens yta och icke afbrytas af inkörsportarne, skall ha en bredd af minst 1,2 meter eller, der densamma sträcker sig ända ut till rännstenen, af minst 1,5 meter, och får, der bredden ej öfverstiger förut angifna minimimått af 1,2 meter, endast ett slags material användas. Der hela eller större delen af trottoirens bredd upptages af trappa eller annan utbyggd ingång, som ej kan undanskaffas eller förändras, skall densamma omgifvas med gångbana af nyss omförmälda beskaffenhet. 3:o. Vid skeende omläggning skola gångbanor af prima nubbsten läggas jemväl öfver torg och öppna platser i den eller de riktningar, i hvilka en starkare fotgångare trafik eger rum. Dyliga gångbanor skola äfven läggas tvärs öfver gatorna ifrån hörn till hörn, der Magistraten pröfvar sådant nödigt.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
tet. Andra meningen skulle erhålla följande lydelse: „Minsta bredden af gångbana, som bör läggas i jemnhöjd med trottoirens yta och icke afbrytas af inkörsportarne, skall, inberäknadt kantstenen, utgöra två tredjedelar af trottoirens hela bredd, och får dertill endast samma slags material användas“. I mom. skulle införas stadgande derom att gångbana å med träd planterade gator skulle anläggas innanför träden på lämpligt afstånd från dessa. Mom. 3. Åt utskottet är öfverlemnadt att beakta ett förslag derom, att uttrycket „nubbsten“ skulle ändras till „nubbsten af god kvalitet eller annat af Magistraten godkänt material“.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
magistraten, med ledning af dessa förslag, fastställa normalprofiler att vid läggning af gator och gångbanor tjena till efterföljd. 7 §. För underhållet af gata jemte gångbana och hvad mera dertill hör ansvarar den, som gatläggningen åligger, och inbegripes i underhållsskyldigheten äfven fyllandet af mindre gropar, uppkomna genom samfärdseln eller gatans sättning. Skall gata eller del deraf omläggas, eller gatläggningen eljes upprifvas, bör, innan arbetet begynnes, derom anmälas hos magistraten, och ankommer det å magistraten att pröfva, om arbetet må utföras, liksom ock, huruvida omläggningen får verkställas delvis eller om gatan bör i dess helhet omläggas. Smärre, för gatläggningens iståndsättande och underhåll nödiga arbeten må dock tomtegaren låta utan dylik anmälan utföra. 8 §. För att grund- och dagvattnet, förbrukadt vatten och urin må kunna behörigen från gator, allmänna platser och tomter afledas, böra allmänna afloppskanaler af sådan storlek, som motsvarar tilloppet, i mån af behovet och stadens tillgångar samt på dess	§ 9. (Mom. 1 ingår vid 1 §. 2:o. Torg och öppna platser samt de gatuandelar, som ej höra till någon viss tomt, stenläggas och underhållas af staden.) § 11. (66) (§ 62 B. U. — § 11 T. F.) Momm. 1 och 2 motsvaras af IX kap. 2 §. 3:o. Omläggning af gatuandel, hvar till Magistraten ej meddelat förordnande, må vidtagas endast på lämplig årstid och efter föregången anmälan hos Magistraten, hvilken det tillhör att bestämma, huruvida gatas omläggning får verkställas delvis eller om hela gatan bör på en gång iståndsättas. § 12. (ny) (§ 57 B. U. — § 12 mom. 1—2 T. F.) 1:o. För afledandet af såväl grund- och dagvatten som förbrukadt vatten och urin från gator, offentliga platser, allmänna och enskilda tomter, uppgöres en plan för anläggning af allmänna afloppskanaler. 2:o. Afloppskanaler anläggas, med dimensioner motsvarande tilloppet, under gator och offentliga platser, sålunda att

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 9. Mom. 2 borde lyda: „De delar af torg“ etc. Uttrycket „stenläggas“ borde omredigeras i öfverensstämmelse med Stadsfullmäktiges beslut beträffande mom. 1. Utskottet borde inkomma med yttrande i anledning af förslag derom att enskild person borde förbjudas upprifva gata utan vederbörande stadsmyndigheters begifvande. § 11. Oförändrad. § 12 borde erhålla följande lydelse: „För afledandet af såväl grund- och dagvatten som förbrukadt vatten och urin från gator, offentliga platser, allmänna och enskilda tomter, skola under gator, torg och öppna platser redan anlagda afloppskanaler på stadens bekostnad behörigen underhållas, och nya kanaler med dimensioner, motsvarande tilloppet, i mon af behovet och stadens tillgångar	7 §. Sista meningen i 7 § innehåller en förtydligande bestämning, som icke ingår i tidigare förslag. 8 §. Sista mom. innehåller delvis nya bestämningar, affattade med anslutning till hvad om anläggning af gator och allmänna platser stadgats.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
bekostnad anläggas under gator och allmänna platser, der dylika kanaler ännu saknas, med iakttagande, så vidt möjligt, att från hvarje tomt utan större svårighet kan till allmän afloppskanal inrättas sådan sidokanal, som i 9 § sägs. De allmänna afloppskanalerens underhåll bekostas af staden. Skall allmän afloppskanal anläggas, bör drätselkammaren låta uppgöra samt till magistraten inlemna plan och kostnadsförslag för arbetet för att, efter fastställelse i behörig ordning, tjena till efterföljd vid bestämmandet af sättet, huru arbetet må utföras. I dylikt ärende skall helsovårdsnämndens yttrande inhemtas.	i allmänhet, der sådant utan större svårighet kan ske, från hvarje tomt afledning af öfver- och underjordsvatten till desamma kan ega rum.
9 §. Tomtinnehafvare bör, der allmän afloppskanal är invid tomten anlagd eller under utförande, för afledande från tomtens af vatten och flytande orenlighet, som i 8 § sagts, inrätta och vidmakthålla sidokanal från tomtens till den allmänna kanalen. Sådan sidokanal må, der magistraten med afseende å markens beskaffenhet pröfvar skäligt, anläggas för flera tomter gemensamt, i hvilken händelse den samfälda delen af kanalen skall inrättas och underhållas af dem, som densamma begagna. Tomtinnehafvare vare ej förmenadt att,	§ 13 återfinnes efter § 14. § 14. (65 mom. 2) (§ 59 B. U. — § 12 mom. 4 T. F.) 1:o. För afledande af sådan flytande orenlighet, som i § 12 sagdt är, från enskilda tomter bör af tomtägaren, der afloppskanal under gatan finnes anlagd, eller samtidigt sådan af staden utföres, skild sidokanal, utförd af enahanda material som i § 13 mom. 1 sagdt är, anläggas för hvarje tomt eller, der terrängförhållandena så fordra, beroende af Magistratens pröfning, för flere tomter gemensamt, i hvilket fall den gemensamma kanalen anläggas och underhålls af dem som densamma begagnar. Vill tomtägare, der tillfälle till direkt afledning från hans tomt till hufvudkanal icke finnes, begagna redan befintlig kanal å gran-

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
vidare utföras, sålunda att, der sådant utan större svårighet kan ske, från hvarje tomt afledning af öfver- och underjordsvatten till desamma kan ega rum“. Vidare borde i §:en införas stadgande derom att vid uppgörandet af förslag till anläggning af nya kanaler helsovårdsnämndens yttrande borde inhemtas. § 14. Mom. 1. Ordet „begagnar“ skulle utbytas mot „begagna“.	9—13 §§ innehålla icke något nytt af betydelse i utskottets redaktion.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
der tillfälle till omedelbar afledning från hans tomt till allmän kanal icke finnes, begagna redan anlagd kanal å angränsande tomt, i fall han efter öfverenskommelse eller magistratens värdering godtgör innehafvaren för motsvarande del af anläggningskostnaden och till underhållet bidrager. Ej heller får tomtinnehafvare motsätta sig att, der markens lutningsförhållanden det fordra, enskild kanal ledes genom tomten, men bör han en månad innan arbetet begynnes om företaget underrättas samt erhålla ersättning för den förlust och skada, som honom deraf tillskyndas. Anslutning till allmän kanal eller till enskild kanal med aflopp till allmän kanal får utföras endast med tillstånd af stadsingenjören samt under iakttagande af de föreskrifter, som af denne meddelas. 10 §. Såväl allmänna som enskilda afloppskanaler böra muras af tegel eller gråsten i cement eller ock förfärdigas af glaserade lerrör eller rör af asfalt eller annat jemngodt ämne samt äfven i öfrigt inrättas sålunda att vattens och gasers utträngande ur kanalen så vidt möjligt förebygges. Biledning till afloppskanal skall vid hvarje afhållningsställe förses med inrättning, som afstänger ka-	nens tomt, vare det honom ej förmenadt, derest han efter öfverenskommelse eller af Magistraten verkställd värdering godtgör granne en del af hans anläggningskostnad. Tomtegarare må icke motsätta sig förandet af afloppsledning genom hans tomt derest terrängförhållandena så fordra, men bör han en månad förrän arbetet vidtager derom underrättas och är berättigad till ersättning för den skada honom deraf bevisligen vållats. 2:o. Anslutning till stadens kanaler eller till sidokanal med aflopp till dessa kanaler får ske endast med Byggnadskontorets tillstånd och med iakttagande af de föreskrifter, som af detsamma kunna meddelas. § 13. (ny) (§ 58 B. U. — § 12 mom. 3 T. F.) 1:o. Såväl hufvudkanalerna, som alla sido- eller grenkanaler, muras af tegel- eller gråsten i cement eller läggas af glacerade lerrör, asfaltrör eller rör af annat material, som på Byggnadskontorets framställning af Stadsfullmäktige och Magistraten godkännas, samt göras så vatten- och lufttäta som möjligt, för att i görligaste måtto förhindra kanalvattnets och gasernas spridning utom kanalerna. 2:o. Alla biledningar till hufvudkanalen skola förses med stanklås.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 2 oförändradt. § 13. Mom. 1 oförändradt. Mom. 2 borde erhålla följande lydelse: „Biledningar till hufvudkanalen skola vid hvarje afhällningsställe förses med	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
nalgaserna, eller så kalladt stank-lås. För kanalgasernas afledande böra dragrör anbringas till sådan höjd öfver marken och å sådana ställen, att gaserna genom luftdraget aflägsnas; och får tomtinnehafvare ej motsätta sig uppsättandet af sådant rör å sitt hus eller plank, dock att röret icke anbringas på ett störande eller vanprydande sätt. 11 §. Är tomt besvärad af grundvatten, bör innehafvaren låta torrlägga tomten, i hvilket afseende antingen vattnet bör afledas eller, der sådant icke utan stor svårighet kan verkställas, tomten till nödig utsträckning och höjd påfyllas eller betäckas med asfalt eller annat, för luft, vatten och fukt lika ogenomträngligt ämne. Sopor eller andra orena fyllningsämnen få vid påfyllning och jemning af tomt ej användas.	1887 års förslag: 3:o. För afledande af kanalgaserna böra ventilationsrör anbringas till sådan höjd öfver marken eller på sådana ställen att luftdraget genast aflägsnar dem; och må gårdsegare icke motsätta sig uppsättandet af sådana rör å sitt hus, derest detta sker på ett façaden icke missprydande sätt. § 15. (ny) (§ 12 mom. 6 T. F.) Tomter, som besväras af grundvatten, skola af tomtägaren genom ändamålsenlig dränering torrläggas, der genom allmän kanals anläggning tillfälle dertill finnes.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
inrättningar, som afstänga kanalgaserna, eller såkallade stanklås.“ Mom. 3 utan ändring. § 15 har antagits enligt helsovårdsnämndens förslag, dock med sådana ändringar att orden „till det djup, allmän — tillstädjer“ samt de två sista meningarna i mom. 1 borde utgå. Nämndens förslag lyder sålunda: „1:o. Tomter, som besväras af grundvatten, skola, der genom allmän kanals anläggning eller annorledes tillfälle dertill finnes, af tomtégaren genom ändamålsenlig dränering torrläggas till det djup, allmän kanal under angränsande gata eller tomtens läge för öfrigt tillstädjer. Å tomter, der en ändamålsenlig dränering icke utan stora svårigheter låter genomföra sig, bör marken till nödig utsträckning och höjd påfyllas med rent fyllningsmaterial eller betäckas med asfalt eller annat för luft, vatten och fuktighet lika ogenomträngligt material. För dessa arbetens utförande bör en fullständig plan uppgöras, hvilken åtföljd af tomtkarta eller beskrifning skall af tomtégaren inlemnas till Magistraten, som efter inhemtadt utlåtande af Byggnadskontoret och Helsovårdsnämnden pröfvar densamma. Då arbetet å tomten vidtager, anmäler tomtégaren derom hos Byggnadskontoret, som skall öfvervaka dess behöriga utförande. 2:o. Vid planering af tomter, afsedda	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
12 §. För dagvattnets afledande böra infallsbrunnar, försedda med aflopp till de allmänna kanalerna, i mån af behovet inrättas. Sådän brunn skall, der den anläggas å gata eller allmän plats, bekostas och underhållas af staden, å tomt deremot af tomtinnehafvaren. Infallsbrunn bör utföras i cement, asfalt eller annat vattentätt ämne samt förses med behållare under afloppsrörets mynning och med stanklås. Skall dylik brunn anläggas å gata eller allmän plats, bör brunnen anbringas så att rännstens ledande öfver gata eller plats så vidt möjligt undvikas. 13 §. För afledande af orent vatten ur kök, tvättstugor, fabriker och från andra dylika ställen skall, der tillfälle till aflopp finnes, inrättas antingen omedelbar ledning från hvarje sådant ställe till afloppskanal eller ock slaskbrunn med afledning till dylik kanal; dock må uti mindre gård i stället för slaskbrunn anbringas ett afhälningsbäcken af jern, uppsatt mot husvägg eller plank och försedt med sådan omedelbar ledning, som nyss sagts.	§ 16. (ny) (§ 60 B. U. — § 12 mom. 8—14 T. F.) 1:o. För afledande af dagvattnet anläggas infallsbrunnar å gata med grenkanaler till hufvudkanalen. Dessa infallsbrunnar bekostas och underhållas af staden, och placeras helst så, att rännstenar tvärs öfver gatorna undvikas, men å tomter bekostas desamma af tomtägaren. Infallsbrunn bör inrättas med i cement murad reservoir under afloppsrörets mynning samt förses med stanklås. 2:o. För uppsamling och afledning af orent vatten från kök, tvättstugor, fabriker m. m. skall, der tillfälle till aflopp finnes, af gårdsegaren inrättas slaskbrunn, hvilken i botten och upp öfver röret bör muras med cement, samt upptill förses med en låda och sil af metall för uppsamlande af fasta beståndsdelar. Slaskbrunnen kan deremot undvaras, derest direkta afloppsledningar äro inrättade från alla i gården befintliga kök, tvättstugor och öfriga lokaler, från hvilka orent vatten behöfver bortledas, eller i mindre gårdar, der den må ersättas med afhälningsbäcken af jern med fast sil och uppsatt vid husvägg eller plank. Sålänge tillfälle till anläggning af af-

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
för bebyggande, må till utfyllning ej användas sopor eller annat orent fyllningsmaterial.“ § 16. Mom. 1 har godkänts enligt helsovårdsnämndens förslag, som lyder: „1:o. För afledande af dagvattnet anläggas infallsbrunnar der sådana äro nödvändiga med grenkanaler till hufvudkanalen. Infallsbrunnar å gator och allmänna platser bekostas och underhållas af staden och placeras helst så, att rännstenar tvärs öfver gatorna undvikas, men å tomter bekostas desamma af tomtägaren. Infallsbrunn bör inrättas med i cement, asfalt eller annat vattentätt material utförd reservoir under afloppsrorets mynning samt förses med stanklås.“ Mom. 2. Orden „bör muras med cement“ skulle utbytas mot „bör vara i cement, asfalt eller annat vattentätt material utförd“.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
Slaskbrunn bör utföras af cement, asfalt eller annat vattentätt ämne, förses med stanklås samt, för uppsamlandet af fasta beståndsdelar, upptill hafva låda och sil af metall med hål eller maskor af högst sex millimeter (6 mm) i genomskärning. Enahanda silar, som dock böra vara fasta, samt stanklås skola anbringas jemväl å de ledningar och afhållningsbäcken, som i föregående mom. nämnts. Saknar tomt afloppskanal, bör det orena vattnet från tomten uppsamlas i därför inrättad behållare eller grop af sådan beskaffenhet som i VIII kap. 7 § sägs. 14 §. Om enskild afloppskanal eller trumma, hvilken blifvit utan vederbörligt tillstånd anlagd, saknar behörigt aflopp eller annars medför fara för jordens orenande, vare lag som i helsovårdsstadgan af den 22 december 1879 sägs. Öfriga enskilda afloppskanaler, som under gator och allmänna platser inrättats, må tillsvidare bibehållas, så framt de motsvara ändamålet och icke hindra anläggning af allmän kanal, der sådant arbete skall verkställas. Dock får, der allmän kanal redan är å tillräckligt djup inrättad och underhålles, enskild kanal utan anslutning till stadens	loppskanal ifrån tomt ej förefinnes, skall det orena vattnet uppsamlas i sådan behållare, som i § 62 omnämnes. 3:o. Direkta aflopp från kök, tvättstugor eller andra rum der afloppsledning är behöfelig, böra jemväl förses med fast sil af metall, hvori hålen eller maskorna icke hafva större genomskärning än högst 6 millimeter, samt med stanklås. 4:o. Hvarje enskild afloppskanal eller trumma, hvilken utan vederbörligt tillstånd blifvit anlagd och saknar nödigt aflopp, eller annars medför fara för jordens orenande, bör på egarens bekostnad undanskaffas. 5:o. Nu befintliga, på enskild bekostnad från källare eller tomter anlagda kanaler i gatorna få tillsvidare bibehållas, så framt de uppfylla sitt ändamål och icke hindra framförandet af allmän kanal, der sådan skall inrättas; men der allmän kanal är anlagd och vederbörligen underhålles, må gatan icke upprivas för anläggning eller i ståndsättande af enskild kanal, om den icke förer till den allmänna kanalen. 6:o. Försummar gårdsegare att hålla sin afloppskanal och slaskbrunn i tillbörlig ordning och fria från smuts, eger Magistraten att låta om det eftersattas

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 3 borde helt och hållet utgå samt i stället uti mom. 2 intagas bestämning derom att de i andra meningen af sistnämnda mom. omordade afflopsledningar borde „förses med fast sil af metall, hvori hålen eller maskorna icke hade större genomskärning än högst 6 millimeter.“ Momm. 4 och 5 oförändrade. Mom. 6. I stället för „tillsäga gårdsegaren“ skulle införas „vid vite tillhålla gårdsegaren.“	14 §. Bestämningar i det uti 4 mom. 16 § af 1887 års förslag omordade syfte ingå i helsovårdsstadgan, och torde en upprepning af dessa stadganden icke vara påkallad. Om magistratens åligganden att öfvervaka efterlefnaden af byggnadsordningen samt de åtgärder, magistraten eger vidtaga mot tredskande, stadgas i IX kap.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
kanaler icke vidare inrättas samt gatläggningen icke upprifvas för underhållet af dylik kanal. 15 §. Ny stadsdel får ej bebyggas, innan sammanhängande plan för allmänna afloppskanalers inrättande derstädes blifvit faststald i den ordning, som i 8 § sagts; och bör denna plan sedermera utföras i den mån, byggandet fortskrider.	fullgörande inom tillika utsatt lämplig tid tillsäga gårdsegaren samt att, i händelse sådan tillsägelse icke hörsammas, derefter ombesörja utförandet af arbetet på gårdsegarens bekostnad. 7:o. Ny stadsdel må ej bebyggas utan att sammanhängande plan för vattnets afledande för densamma är antagen och sättes i verkställighet i den mån byggandet fortskrider. § 17 (ny). (§ 13 T. F.) Landningsbryggor vid stadens stränder, vare sig längs kajer eller utarrenderade villaområden, få icke utan Drätselkammarens och Magistratens begifvande uppföras.
III Kap. Om stängsel kring tomt och om inkörspört. 1 §. Tomt skall, der ej byggnad är i tomtgränsen uppförd, förses med laga stängsel mot såväl gata och allmän plats som angränsande tomt. Kring tomt, som till be-	III Kap. Om byggnadssättet i staden. § 18. (19 & 54) (§ 16 & 52 B. U. -- § 17 mom. 2 T. F.) 1:o. Tomt skall, der byggnad ej är uppförd i tomtgränsen, stängas såväl mot gata och allmän plats som mot angränsande tomt. Stängsel mellan tomter skola tomt-egarene till hälften hvardera uppföra och

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 7. Helsovårdsnämndens formulering af mom. har godkänts och åt utskottet uppdragits att i mom. införa en bestämning derom, att i mom. omförmälda plan skulle af Stadsfullmäktige antagas. Nämndens förslag är af följande innehåll: „7:o. Ny stadsdel eller till bebyggande indelad arrendemark må ej bebyggas utan att sammanhängande plan för vattnets afledande för densamma är antagen och sättes i verkställighet i den mån byggnadet fortskrider. Vid granskning af denna plan bör Helsovårdsnämndens utlåtande införas.“ § 17 skulle uteslutas. III Kap. § 18. Momm. 1 och 2. Af utskottet borde beaktas att stängsel, särskildt af sådant slag, som omnämndes i början af mom. 2, vore obehöfligt när byggnaden vore uppförd nära tomtråsen mot gata, men ett mindre stycke inskjuten på tomten.	15 §. Då enligt IX kap. på arrende upplåtna tomter i förstäderna icke underlyda byggnadsordningens bestämmingar, har utskottet trots sig böra omformulera 15 § i öfverensstämmelse härmed. Att antaga den i §:en omordade plan torde ej ligga uteslutande inom stadsfullmäktiges kompetens, hvarför stadgande derom ej torde böra i §:en ingå. III Kap. 1 §. Bestämningen om tiden, inom hvilken till bebyggande inlöst tomt bör hägnas, är tagen ur början af 21 §. — Magistraten har medgifvits rätt att, beträffande stäng-

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
byggande upplåtits, bör sådan stängsel inom sex månader efter tillträdet uppföras. Laga stängsel är stenvmur eller tätt brädplank, minst två och fem tiondedels (2,5 m) samt högst tre och fem tiondedels meter (3,5 m) högt; dock må trädgård mot gata eller allmän plats stängas äfven med stakett af metall eller spjälor. Gräns mot gata eller allmän plats må likväl hållas öppen eller förses med lägre stängsel eller stängsel af annan beskaffenhet, der byggnad är uppförd på kort afstånd från gränsen eller annat särskildt skäl dertill förekommer samt magistraten det medgifver. Grannar vare ock obetaget att efter öfverenskommelse öppenhålla gränsen mellan sina tomter eller der inrätta lägre eller annorlunda beskaffad stängsel än ofvan sagts. Beträffande hägnad å gemensamt gårdsrum iakttages, hvad i 6 § V kap. derom stadgas.	underhålla, dock att för den, som får på sin lott att stänga å del af tomtgränsen, der markens beskaffenhet gör stängseln mera kostsam, skäligen minskning i stängselns längd skall efter uppskattning ega rum. Kunna tomtägare ej samsas om, hvilken del af tomtgränsen hvardera stänga må, varde det genom lottning bestämdt. Äro vid någon del af tomtgränsen byggnader uppförda å begge sidor, må denna del ej tagas i beräkning vid bestämmande af grannars stängselskyldighet. Har blott endera grannen byggnad i tomtgränsen, ege han att å sin stängselskyldighet af-räkna så mycket, som mot byggnadens längd svarar. 2:o. Laga stängsel är stenvmur eller tätt brädplank; emot gata och allmän plats kan dock stängseln, ifall trädgård är innanföre anlagd, bestå af metall eller spjälstaket, och mellan tomter må dylikt staket användas i det fall att tomtägare sig derom förena. 3:o. Stängsel får ej göras högre än 3,5 meter från jorดยtan och ej heller lägre än 2,5 meter, grannar dock obetaget att samsas om lägre stängsel. 4:o. Öfverenskomma grannar att ej stänga mellan sina tomter, vare det giltigt, sålänge öfverenskommelsen fortfar.
2 §. Stängsel mot gata och allmän plats skall af tomtinnehafvaren inrättas och underhållas. Stängsel mellan tomter böra tomtinnehafvarene till lika delar hvardera uppföra och vidmakt-hålla. Samsas de ej om delningen, lägge magistraten dem emellan. Byggnad i tomtgränsen gälle	

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Momm. 3 och 4. Utskottet borde närmare formulera bestämningarna om höjden af tät stängsel och gles metallstängsel i särskilda fall. Tillika har åt utskottet öfverlemnats att öfverväga, huruvida icke momm. 3 och 4 kunde sammanslås sålunda att mom. 4 uttoges och i mom. 3 orden „lägre stängsel“ utbyttes mot „lägre eller ingen stängsel“. Slutligen borde i denna och alla efterföljande §§, der sådant påkallades, „gata och allmän plats“ utbytas mot „gata, torg och öppen plats“.	sel mot gata eller allmän plats, medgifva afvikelse från §:ens allmänna föreskrift. — Att utskottet icke ansett sig böra godkänna uttrycket „gata, torg och öppen plats“, utan användt det, efter utskottets uppfattning, mera exakta „gata och allmän plats“ har utskottet omnämnt redan vid II kap 1 §. 2 §. Föreskriften 1 mom. är ny. Lämpligare än att öfverlemnna åt lotten, hvilken del af tomtgräns hvardera grannen skall stänga, torde vara att hänskjuta detta afgörande till magistraten.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
som stängsel och varde, der ej byggnader å begge sidor af tomtgränsen finnas, egaren tillgodoräknad. För öfrigt bör afseende fästas vid beskaffenheten af den mark, hvarå stängseln skall inrättas, så att skälig minskning i stängselns längd beräknas der dess uppförande och underhåll medför större kostnad och svårighet.	
3 §.	§ 19. (51)
Är för nybyggnad eller annan laga orsak nödigt att stängsel mellan tomter ombygges eller nedtages, bör grannen minst fjorton dagar förut derom underrättas på det att han, der han det önskar, må kunna vidtaga åtgärd om uppförandet af annan stängsel under tiden. Kostnaden för denna, så ock för den förra stängselns nedtagande och återuppförande, drabbar den, som nedtagandet påkallat, såvida icke grannen med hänsyn till stängselns förfallna skick eller den nya stängselns beskaffenhet finnes bära helt och hållet eller till någon del bära kostnaden för sin andel af stängseln.	(§ 49 B. U. — § 18 T. F.)
Är för nybyggnad eller annan laga orsak nödigt att stängsel mellan tomter ombygges eller nedtages, bör grannen minst fjorton dagar förut derom underrättas på det att han, der han det önskar, må kunna vidtaga åtgärd om uppförandet af annan stängsel under tiden. Kostnaden för denna, så ock för den förra stängselns nedtagande och återuppförande, drabbar den, som nedtagandet påkallat, såvida icke grannen med hänsyn till stängselns förfallna skick eller den nya stängselns beskaffenhet finnes bära helt och hållet eller till någon del bära kostnaden för sin andel af stängseln.	Finner den som förehar nybyggnad, nödigt att nedtaga plank emellan sin och grannens tomt, kan sådant honom icke förvägras; dock vare han skyldig att minst fjorton dagar förut derom underrätta grannen, på det denne, om han så vill, må kunna vidtaga åtgärd derom att hans gård förblir inhägnad, sålänge byggnadsföretaget fortgår. Kostnaden för plankets nedtagande och återuppsättande, i händelse af behof, äfvensom för den nya tillsvidare nödiga hägnaden drabbar den byggande ensam.
4 §.	§ 20. (20)
Tomt bör förses med inkörsport, så beskaffad, att genom densamma obehindradt tillträde till innanför liggande gårdsplaner beredes. Inkörsport bör vara minst två	(§ 17 B. U. — § 19 T. F.)
Inkörsport bör vara minst två	1:o. Tomt samt hus vid gata eller öppen plats skall förses med inkörsport eller ingångsdörr, så beskaffade att genom densamma obehindradt inträde beredes såväl till innanföre liggande gårdsplaner som till byggnadens inre.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 19. Oförändrad.	3 §. Innehållet i denna § har af utskottet något kompletterats med anslutning till hvad i 46 § om gemensam mur sägs.
§ 20. Mom. 1 borde omredigeras med beaktande deraf att bestämningen om två utgångar i 20 § af gällande byggnadsordning vore att föredraga framför utskottets förslag. Sagde § lyder: „Å hvarje tomt, såvida den ej bebygges uteslutande med stenhus, skall för-	4 §. Bestämningarna om ingångsdörr, till hvilka äfven det af stadsfullmäktige godkända stadgandet i tekniska föreningens förslag hänförs sig, äro observerade vid redaktionen af 31 § i VII kap.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
och fyra tiondedels meter (2,4 m) bred och får ej öfverbyggas annorlunda än med brandfritt ämne. Förutom med inkörspport, bör tomt förses med annan genomgång till angränsande gata, allmän plats eller granntomt.	2:o. Inkörsporgång skall vara minst 2,4 meter bred och må ej annorlunda öfverbyggas än med brandfritt material.
IV Kap. Om byggnadsskyldighet och byggnadsämnen samt om inrättningar, som medföra eldfara. 1 §. Har tomt blifvit till bebyggande inlöst, bör tomten i föreskrifven ordning bebyggas mot gata eller allmän plats inom fem år efter tillträdet. Är egaren i behof af längre tid för byggnadsskyldighetens fullgörande, ansöke derom hos stadsfullmäktige, och ankomme det å fullmäktige att ansökningen bevilja eller afslå. Går fastställd tid till ända utan att tomten blifvit behörigen bebyggd, bör densamma genom offentligt utrop för egarens räkning säljas med skyldighet för köparen att inom viss, tillika utsatt tid fullgöra, hvad den förre ega-	§ 21. (49) (§ 47 B. U. — § 20 T. F.) 1:o. Tomt, som blifvit till bebyggande inlöst, bör inom sex månader inhägnas. Åbyggnaden emot torg och gata å sådan tomt skall vara i föreskrifven ordning uppförd inom fem år efter tillträdet, der den med hus af brandfritt material bebygges, men inom tre år, der åbyggnaden hel och hållen eller till någon del kommer att bestå af hus af annat material. Finner tomteegaren sig vara i behof af en längre tid för byggnadsskyldighetens fullgörande, må han om sådan förlängning ansöka hos Stadsfullmäktige, å hvilka det ankommer att ansökningen efter sig företeende omständigheter bifalla eller afslå. Men begär icke egaren förlängning eller har ansökan derom afslagits, eller går äfven den beviljade ytterligare tiden till ända, utan

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
utom inkörsporten äfven skild portgång inrättas till någon af angränsande brandgator. Å tomt, hvarest endast stenhus uppföras, skall utom inkörsporten äfven inrättas genomgång från tomten till någon af angränsande tomter, eller, der så ej ske kan, till gatan. Ej må inkörsport annorlunda öfverbyggas än med hvalf af sten.“ Mom. 2 utan ändring. Ett ytterligare mom. af enahanda lydelse som mom. 2 af § 19 i Tekniska föreningens förslag borde i §:en intagas, dock med särskilda ändringar. § 21. Mom. 1. Efter orden „medels offentlig auktion“ borde införas „genom Drätselkammaren“. Orden „vare han derjemte — då erhållna pris“ borde utbytas mot „hafve han för sin försumlighet förverkat fjerdedelen af det för tomten då erhållna pris, att tillfalla stadskassan.“	IV Kap. 1 §. Utskottet har ansett att vid utsättandet af tiden, inom hvilken tomt bör bebyggas, någon skillnad icke borde göras emellan det fall, då byggnaderna uppföras af trä, och det, då de byggas af sten. Likaledes skulle utskottet betvifla lämpligheten af att i byggnadsordningen införas bestämning om den myndighet, som eger förrätta den i §:en anordnade auktion, helst en sådan bestämning af det utaf fullmäktige beslutna innehåll komme att stå i strid med stadgandena om auktioners förrättande i stad i allmänhet. Tomtinnehafvaren torde

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
ren försummat. Skulle äfven tomtens nye egare åsidosätta, hvad honom i nämnda hänseende åligger, varde tomten på enahanda sätt för hans räkning ånyo för yttrad, och hafve han för sin försumlighet förverkat en fjerdedel af det för tomten då erhållna pris, att tillfalla stadskassan. Der tomten icke heller sedan, af tredje köparen, bebygges, återfalle den utan lösen till staden, och vare förre egaren pligtig att genast undanskaffa åbyggnaden derå. När tomt i följd af eftersatt byggnadsskyldighet utbjudes, må afseende dervid icke fästas å anbud, som af den, för hvars räkning tomten säljes, sjelf eller genom annan å tomten göres. Förstöras byggnaderna å tomt genom vådeld eller annorlunda, eller bortflyttas åbyggnaden å tomt, åligge egaren att åter bebygga tomten inom tid och vid äfventyr, som ofvan sagts.	att tomten blifvit behörigen bebyggd, bör densamma jemte derå befintliga byggnader medels offentlig auktion utbjudas och för egarens räkning försäljas, med skyldighet för köparen att inom viss, tillika förelagd tid fullgöra hvad af förre egaren försummadt är. Skulle äfven tomtens nye egare åsidosätta hvad honom i nyssnämndt hänseende blifvit föreskrifvet, bör tomten med derå uppförda hus på enahanda sätt för hans räkning ånyo föryttras, och vare han derjemte för sin försumlighet förfallen att böta en fjerdedel af det för tomten då erhållna pris. Varder tomten icke heller sedan utaf tredje köparen inom föresatt tid bebyggd, skall densamma utan lösen åter falla till staden, hvaremot åbyggnaderna komma att till tomtinnehafvarens förmån genom auktion försäljas. 2:o. Då tomt sålunda i följd af eftersatt byggnadsskyldighet föryttras, må den, för hvars räkning försäljningen sker, hvarken sjelf eller genom annan person derå göra anbud.
2 §. Tomt i stadens inre får bebyggas endast med hus af brandfritt ämne; de i 3 § omordade byggnader dock undantagna. Till stadens inre räknas samtliga tomter i första, andra, tredje och åttonde, så ock alla tomter i fjerde och femte stadsdelarne, som äro belägna norr om Stora Robertsgatan samt öster om Albertsgatan och Malibrinken.	§ 22. (10 & 16) (§.8—9 B. U. — § 25 T. F.) 1:o. Inom staden och invid dess begränsningslinier belägna tomter äro, med afseende å det material, som vid deras bebyggande får användas, indelade i följande två klasser, nämligen: a) Tomter, å hvilka all åbyggnad skall uppföras af sten, eller annat brandfritt material, som Magistraten efter Stadsingenjörens hörande såsom sådant godkänner; dit höra tomterna i 1:sta, 2:dra, 3:dje och 8:de stadsdelarne samt alla tomter i 4:de och 5:te stadsdelarne, som

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 2 skulle ändras derhän att afseende ej borde fästas vid anbud af den person, för hvars räkning tomten såldes. § 22. Mom. 1. I stället för uttrycket i punkten a) „alla tomter i 4:de och — Robertsgatan“ borde införas noggrannare och riktigare begränsningar. „Stadsingenjörens“ i samma punkt skulle ersättas med „Byggnadskontorets“.	ej böra betagas rätt att på för honom förmånligaste sätt disponera byggnaderna å tomten, och har sista stadgandet i 21 §:ns 1 mom. förty af utskottet ändrats. Andra mom. i §:en, hvars bestämmingar äro nya, torde försvara sin plats såsom en nödvändig komplettering af §:ens föreskrifter i öfrigt. 2 och 3 §§. Utskottet har delat stadens tomter i två kategorier: tomter i stadens inre och tomter i stadens aflägsnare delar, hvarhos utskottet uppgifvit, hvilka tomter hvardera kategorin innefattar. Sagda indelning är af betydelse äfven för tolkningen af några andra ställen i utskottets förslag, såsom bland annat 5 § i detta kap. För att undvika ett ofta återkommande om-

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
Å de tomter vid Boulevardsgatan, som icke inbegripas under hvad ofvan sagts, samt å tomter, som ligga vid eller med hörn gränsa till allmän plats, får byggnad mot gata eller allmän plats likaledes blott af brandfritt ämne uppföras. För öfrigt må hus byggas äfven af trä eller af korsvirke med tegelfyllnad eller med nedre våningen af brandfritt ämne och den öfre af trä. 3 §. Byggnad af nedannämnda slag må allestädes äfven af annat än brandfritt ämne uppföras: a) Veranda mot större gårdsrum eller trädgård till högst fyra meters (4 m) höjd från stenfoten eller, der stenfot icke finnes, från golvet i husets bottenvåning. Sådant veranda må ock förses med dörrar och fönster. b) Öppet eller på högst tre sidor med väggar försedt skjul, icke högre än tre meter (3 m); dock att skjulet ej må tillslutas medels portar eller dörrar.	ligga nordost om Albertsgatan och nord-vest om Stora Robertsgatan; b) Tomter, hvarest byggnaderna få uppföras antingen helt och hållet af trä eller af resvirke med tegelfyllnad (fackverkshus) eller ock hafva nedre våningen af sten eller annat brandfritt material och den öfre af trä; hit höra alla öfriga tomter inom staden äfvensom de invid dess begränsningslinier belägna tomter. 2:o. Å tomt, som ligger invid, eller med hörn stöter till torg eller öppen plats, samt å tomterna invid de i mom. 1. littera b) icke upptagna delar af Boulevardsgatan, samt invid Skillnadsgatan bör åbyggnaden emot gatan eller öppna platsen jemväl hänföras till 1:sta klassen. 3:o. Å de tomter, som äro hänförda till 1:sta klassen, må dock nedannämnda byggnader af trä uppföras: a) Verandor emot större gårdar eller trädgårdar, högst 4 meter höga från stenfoten, eller, der sådan icke finnes, från golvet i husets bottenvåning; och må dessa förses med dörrar och fönster; b) Öppna skjul, hvilka ej öfverskjuta 3 meters höjd till takbandet, och i hvilka ved eller andra trävaror, hö och halm ej må förvaras; dessa skjul må, der så önskas, förses med brädväggar på en, två eller tre sidor, men få under ingen

Redaktionsutskottets förslag:	1867 års förslag:
Ej heller må dylikt skjul användas till förvaringsrum för lätt antändliga ämnen. c) Bod af högst fem kvadratmeters (5 m²) ytinnehåll och tre meters (3 m) höjd, afsedd till förvaringsrum för brandredskap, sop-tunnor och dylikt. d) Mindre afträde, icke högre än tre meter (3 m). e) Lusthus i trädgård, högst fem meter (5 m) i fyrkant och fyra meter (4 m) högt. f) Öfverbyggnad å brunn. Höjden af nämnda hus beräknas, der ej annat sagts, från markens högsta ställe till takbandet. Byggnad, som i momm. <i>a</i> till och med <i>e</i> nämnts, bör förses med lågt vattentak.	förevändning tillstängas medels portar eller dörrar; c) Bodar med högst 5 kvadratmeters ytinnehåll och 3 meters höjd till takbandet för förvarande af brandredskap, sop-tunnor och sopkärror; d) Smärre afträden till högst 3 meters höjd från marken till takbandet; e) Lusthus uti trädgårdar, likväl icke längre eller bredare än 5 meter och af högst 4 meters höjd mellan marken och takbandet; f) Öfverbyggnader på brunnar. Alla dessa byggnader skola förses med låga vattentak samt täckas med plåt eller andra tillåtna taktäckningsämnen, och må eldstad i dem ej inrättas.
4 §. Inrättning, som erfordrar synnerligen stark eldning eller eljes medför större eldfara, må icke i stadens inre finnas. Dylika inrättningar äro, bland annat, gjuterier, brännugnar, tjär-, olje-, talg-, tran- och fernissekokerier samt sockersjuderier.	§ 23. (11) (§ 10 B. U. — § 26 T. F.) Inrättningar af den beskaffenhet, att de fordra synnerligen stark eldning, eller i anseende till den handtering som i dem bedrifves äro eldfarliga, såsom gjuterier, brännugnar, tjäru-, olje-, talg-, tran- och fernissekokerier samt sockersjuderier få inom stadens linier finnas endast i dess aflägsnare delar och blott i stenhus, försedda med golf af sten eller jord och antingen hvälfta mellantak eller endast yttre tak af brandfritt material.
5 §. Inrättning, som i föregående § nämnts, så ock bageri, bränneri, mälteri, bryggeri för tillverkning till afsalu, smedja, press- och tork-	§ 24. (12) (§ 11 B. U. — § 26 T. F.) 1:o Bagerier, brännerier, mälterier, bryggerier der tillverkning skall bedrif-

Stadsfullmäktiges beslut :	Anmärkningar :
§ 23. I stället för „hvälfda mellantak eller endast yttre tak af brandfritt material“ skulle införas „hvälfda mellantak eller endast yttre tak med jerntakstolar“. § 24. Mom. 1. Enahanda redaktionsändring borde vidtagas som i § 23, hvarjente	4—7 §§. Beträffande „stadens inre“ torde 2 § här ofvan jemföras. Enligt § 19 af helsovårdsstadgan får färgeri finnas endast i aflägsnare del af staden, hvarför 6 § (mot-svarande 24 § m. 2) i öfverens-stämmelse härmed redigerats. Orden i 5 § „och annan anstalt af enahanda slag“ hafva kompletteringsvis tillsatts. De i senare mom. af 6 § omordade dörrar torde till ytterligare förebyggande af eldfara böra helt och hållet beklädas med plåt.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
hus, allmän bad- och tvättstuga, apotekslaboratorium och annan anstalt af enahanda slag må inrymmas blott i byggnad af brandfritt ämne med golf jemväl af brandfri beskaffenhet samt antingen mellantak af brandfritt ämne eller endast yttertak, utan mellantak, på takstolar af jern. Der ånga såsom drifkraft användes, bör pannrummet på enahanda sätt inredas. Smedja skall derjemte hafva rökledning genom rör samt skorsten med gnistfångare af ändamålsenlig beskaffenhet; och må smedja icke inrättas i gatbyggnad. 6 §. Snickeri samt vagnmakare- och tunnbindareverkstad må, der dylik inrättning i stadens inre drifves, inrymmas blott i hus af sådan beskaffenhet, som i föregående § sagts. I aflägsnare del af staden böra väggar, tak och golf i de till dylik inrättning hörande rum, der densamma förlagts i hus af annan än brandfri beskaffenhet, invändigt beklädas med brandfritt ämne, ur rummen ledande dörrar göras sjelfslutande och beklädas med plåt samt fönstren förses med luckor af metall.	vas utöfver husbehof, äfvensom smedjor, press- och torkhus, allmänna bad- och tvättstugor samt apotekslaboratorier äro tillåtna äfven uti stadens inre delar, men böra alltid, då de i staden förläggas, inrättas i hus af brandfritt material med golf af sten eller annat brandfritt ämne och hvälfda mellantak, eller endast brandfritt yttre tak. Vid inrättningar, som drifvas med ånga, bör pannrummet vara på enahanda sätt inrättadt. 2:o. Likaså skola färgerier samt snickerier, vagnmakare- och tunnbindareverkstäder i de inre delarne af staden tillåtas blott såvida de äro inrättade i stenhus med rörspisar samt försedda, icke allenast med golf af sten eller annat brandfritt ämne, utan jemväl med mellantak, antingen hvälfdt eller ock beklädt med plåt af jern. I aflägsnare stadsdelar må slika verkstäder anläggas äfven uti hus af trä, med vilkor likväl att rummens väggar, golf och tak på inre sidan förses med betäckning af brandfritt material; och eger Magistraten bestämma, med iakttagande af hvilka försigtighetsmått, till förekommande af eldfara, öfriga handverk inom staden må idkas. 3:o. Smedja, som inom stadens linier inrättas, skall ovilkorligen förses med rökledning genom rör samt skorsten med gnistfångare af godkänd konstruktion.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
utskottet borde tillse, att sista meningen i mom. blefve öfverensstämmande med gällande författning om ångpannor samt flyttades till §:ens slut. Smedja borde ej få inrättas i gatbyggnad; dock skulle utskottet öfverväga, huruvida ej sist-nämnda tillägg rätteligen borde få plats i mom. 3. Mom. 2. Enahanda redaktionsändring borde vidtagas som i § 23. Efter orden „brandfritt material“ borde tilläggas „samt att de derifrån ledande dörrarna göras sjelfslutande och på inre sidan beklädas med jernplåt“. Mom. 3 godkänt utan ändring.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
7 §. Å magistraten ankomme att meddela nödiga föreskrifter till undvikande af eldfara vid utöfningen af ofvan icke närmare omordade yrken. Om inrättning, som sprider elak lukt eller annorledes är för hel-san vådlig, iakttages hvad helso-vårdsstadgan innehåller.	§ 25. (13) (§ 12 B. U. — § 27 T. F.) Angående fabriker, hvilka medels spridande af elak lukt eller på annat sätt kunna vara för allmänna helsotillståndet vådliga, iakttages hvad Helsovårdsstadgan för Finland af den 22 December 1879 i detta afseende innehåller eller framdeles kan påbjudas.
V Kap. Om byggnaders läge, omfång och höjd, så ock om gårdsrum. 1 §. Boningshus bör företrädesvis uppföras mot gata eller allmän plats, uthus företrädesvis å tomts inre. 2 §. Hus af brandfritt ämne utan takfall åt grannens tomt får omedelbart i tomtgränsen uppföras. Hus af annan beskaffenhet må deremot icke byggas närmare angränsande tomt än tre meter (3 m) från densamma.	§ 26 motsvarar VI kap. 14 och 15 §§. § 27. (14 & 18) (§ 13—14 B. U. — § 24 T. F.) 1:o. Boningshus å tomt bör företrädesvis uppföras emot gata eller öppen plats, uthusen deremot å tomtens inre delar. 2:o. Hus af sten eller annat brandfritt material, utan takfall emot grannens tomt, får uppföras invid gränslinien emellan skilda tomter, hvaremot dylika hus med takfall åt angränsande tomt, äfvensom trähus, böra uppföras på minst 1,5 meters afstånd från rälningen.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
3 §. Fönster mot granntomt må ej inrättas närmare tomtgränsen än tre meter (3 m), der icke grannens samtycke dertill utverkats och i magistratens protokoll intagits. Om sådan öfverenskommelse bör ock anteckning i tomtboken göras. Hvad om fönster sagts, gälle äfven glugg och annan öppning, som vetter mot angränsande tomt. 4 §. Med hus af brandfritt ämne må tomt på alla sidor bebyggas. Är tomt deremot bebyggd med hus af annan beskaffenhet, bör	§ 28. (22) (§ 19 B. U.) 1:o. Hus af brandfritt material får sammanbyggas efter öfverenskommelse mellan grannarne äfven med annat hus af nyssnämnda material på tillgränsande tomt, såframt icke byggnadens vattentak kommer att sluta åt grannens hus. 2:o. Då hus på skilda tomter sålunda sammanbyggas, skola husens vindar från hvarandra afskiljas genom minst en 1-sten tjock skyddsmur, hvilken, derest densamma icke vid façaden emot gata störande inverkar på arkitekturen, bör höja sig 0,45 meter öfver yttre taket och täckes med metallplåt. 3:o. Uppå en och samma tomt må hus med hvarandra sammanbyggas under iakttagande af hvad i § 32 säges angående största tillåtna areal af trä eller fackverkshus. § 29. (ny) I vägg eller mur, parallel med grannens tomtgräns, på mindre afstånd än 3 meter från densamma, får fönster eller glugg ej anbringas, med mindre grannen dertill lemnar sitt samtycke och detta i Magistratens protokoll intages samt fönstren till 1,8 meters höjd från golfvet inrättas så att desamma ej lätteligen kunna öppnas. § 30. (15) (§ 15 B. U. — § 42 T. F.) Tomt må på alla sidor bebyggas med hus af sten eller annat brandfritt material. Utgöres åbyggnaden hel och hållen eller till någon del af trähus, skall en

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 28. Mom. 1 oförändradt. Mom. 2. Åt utskottet har öfverlemnats att taga i öfvervägande, huruvida uttrycket „1-sten tjock“ tarfvade förtydligande. Orden „derest densamma icke — — — arkitekturen“ borde utgå. Mom. 3 oförändradt.	§ i 1887 års förslag). Som minsta gårdsrum bör vara tre meter i fyrkant, har 2 mom. 27 § i öfverensstämmelse dermed ändrats. Skulle någon undantagsbestämning beträffande tomternas vid Bergmansgatan bebyggande fortfarande vara i gällande kraft, skulle 4 mom. 9 § IX kap. komma att tillämpas; dessvärre torde något sådant stadgande icke vidare ega giltighet.
§ 29. Åt utskottet har uppdragits att redigera § 29 i den anda, att fönster och glugg, som vettade mot grannens tomt, ej finge utan grannens samtycke anbringas på mindre afstånd än 3 meter från tomtgränsen. Anteckning om grannens samtycke borde ske jemväl i stadens tomtbok, och borde §:en ändras derhän, att oklarhet ej föreläge om de formaliteter, som borde iakttagas innan fönster eller glugg finge i förevarande fall anbringas. Helsevårdsnämndens förslag om uteslutning af orden „samt fönstren till — — kunna öppnas“ är godkänt. § 30. Oförändrad.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
ett område af minst tolf meters (12 m) längd och femton meters (15 m) bredd längs rån mot någon angränsande tomt antingen vara öppet eller bebyggt med brandfritt ämne.	af sidorna emot angränsande tomt minst på en sträcka af 12 meter och till en bredd af 15 meter inåt tomten lemnas obebygd eller bebyggas med hus af brandfritt material. § 31 (9, 21 och 24 mom. 2). (§ 18 B. U. — § 23 T. F.) 1:o. Å hvarje tomt skall, derest den ej helt och hållet upptages af en enda byggnad och gårdsrum således icke kommer ifråga, till gårdsplan lemnas en öppen sammanhängande yta af minst 9 meters bredd och densamma så mycket öfverskjutande längd att gårdsrummets arealinnehåll blifver minst 160 kvadratmeter, der tomt är bebygd uteslutande med hus af sten eller annat brandfritt material, och minst 180 kvadratmeter der åbyggnaden delvis eller helt och hållet utgöres af trä- eller fackverkshus. 2:o. Vid uppmätning af gårdsplanens längd och bredd böra afstånden beräknas ifrån vägg till vägg och afseende icke fästas vid mindre utsprång, såsom smärre, icke kringbygda trappor med eller utan skärmtak, källarhalsar, balkonger och dylikt. 3:o. Finnes uppå tomt sådan öppen plats mot angränsande tomt, som uti § 30 säges, må ytinnehållet af densamma inberäknas i gårdsrummets i mom. 1 bestämde omfång. 4:o. Gårdssmygar eller öppningar mellan skilda, med hvarandra icke sammanbyggda, hus böra hafva en bredd af minst 3 meter. 5:o. Bakgård och smyg bör vara tillgänglig från sjelfva gårdsrummet. § 32. (23) (§ 20 B. U. — § 43 T. F.) 1 Mom. motsvarar 2 mom. 9 § VII kap.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 31 har antagits i hufvudsak efter helsovårdsnämndens förslag.	5—13 §§. Dessa §§ motsvaras i hufvudsak af 31 och 33 §§ i helsovårdsnämndens förslag. De afvikelser från och kompletteringen af förslaget, utskottet nödgats vidtaga, skola för hvarje § särskildt angifvas. Inledningsvis må dock nämnas att alla de stadganden beträffande gårdsrum, som tillkommit förnämligast i intresse af att boningsrum utan tillräckligt luft och ljus ej må förekomma, af utskottet öfverflyttats till VII kap., der de enligt utskottets förmenande hafva sin rätta plats.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
	2:o. Å tomt, som enligt stadsplan är bestämd för fabrik, må dock byggnad för sådant ändamål uppföras till större areal. § 33 (24 och 22 mom. 1). (§ 21 B. U. — § 41 T. F.) 1:o. Byggnad af sten eller annat brandfritt material må icke uppföras vid gata, hvars bredd är mindre än 17,8 meter (60 fot), med större antal våningar, bottenvåningen inberäknad, än fyra, och vid gata af större bredd, än fem våningar. Byggnad, som uppföres i hörnet af en bredare och en smalare gata, må dock vid den senare erhålla samma höjd som vid den bredare gatan. Boningsrum eller rum med eldstad å vind räknas som en våning, då de äro belägna vid gata. Undantag härifrån må dock ega rum för kyrkor och andra offentliga byggnader, som fordra större höjd, äfvensom för hus, hvilka uppföras vid esplanaderna eller andra öppna platser och förses med öppna eller planterade förgårdar mot gata eller öppen plats. 2:o. Byggnad af dylikt material inne på tomt må på en sträcka af minst 180 meter utmed tomtgränsen ej uppföras till större höjd än bredden af det till byggnaden hörande gårdsrum, ökad med 1,5 meter. 3:o. Boningshus af trä eller fackverk få ej uppföras i flere än en våning, i följd hvaraf boningsrum med eller utan eldstad icke må å vinden till sådant hus inredas. Uthus af trä eller fackverk må icke innehålla i höjd mer än 6,5 meter, räknadt från markens högsta punkt till och med taklisten. 4:o. Boningshus med nedra våningen af sten eller annat brandfritt material och öfre våningen af trä få ej uppföras i flere än två våningar.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 32. Mom. 2 har uteslutits. § 33 har godkänts i hufvudsaklig öfverens- stämmelse med helsovårdsnämndens för- slag.	

5 §.

Å hvarje tomt bör en öppen, sammanhängande yta af minst tvåhundra (200 m²) eller, der tomten är bebyggd uteslutande med hus af brandfritt ämne, etthundra femtio kvadratmeter (150 m²) lemnas till hufvudgårdsrum obebyggd. Sådant gårdsrum bör förläggas invid gatbyggnad och hafva åtminstone nio meters (9 m) bredd.

Utvikning från gårdsrum eller så kallad smyg, gårdsrum mot granntomt och annat gårdsrum bör vara minst tre meter (3 m) i fyrkant samt göras nedtill tillgängligt från hufvudgårdsrum eller gata. Är dylikt gårdsrum kringbyggt och öfvertäckt, bör det ofvan förses med öppning så att tillräcklig och ständig tillförsel af frisk luft till rummet beredes. Vid ljusgård vare dock äfven annan ingång från gata eller hufvudgårdsrum tillfylles, om derjemte öppning för ständig luftvexling nedtill inrättas.

6 §.

Hufvudgårdsrum må ej för flera tomter gemensamt utläggas.

Vilja grannar gemensamt utlägga annat gårdsrum, vare sådant dem icke förmenadt, der öfverenskommelsen i magistratens protokoll intagits; och bör anteckning derom i tomtboken ske.

§ 31

(enligt helsovårdsnämndens förslag.)

1:o. Å hvarje tomt skall till hufvudgårdsrum lemnas en öppen sammanhängande yta af minst 150 qv. meter, der tomten är bebyggd uteslutande med hus af sten eller annat brandfritt material, och minst 200 qv. meter der åbyggnaden delvis eller helt och hållet utgöres af trä eller fackverkshus. Detta hufvudgårdsrum skall förläggas intill gatbyggnad och hafva en bredd af minst 9 meter. Med iakttagande häraf må:

2:o. I den centrala delen af staden äfvensom på hvarje hörntomt i stadens öfriga delar högst trefjedredelar af tomtarealen bebyggas med hus af sådan höjd som i § 33 stadgas. Af den återstående fjerdedelen må ytterligare en fjerdedel bebyggas med uthus af högst 4 meters höjd, räknadt från marken till taklistens öfre kant eller, såvida detta uthus befinner sig i tomtgränsen, af högst 6 meters höjd räknadt från marken till takåsens öfra kant.

Med den centrala delen af staden förstås här likasom i § 33 alla tomter, som ligga inom följande af gator och torg eller delar deraf bestående fortlöpande begränsning.

Wilhelmsgatan från jernvägsområdet till Mikaelsgatan, sistnämnda gata till Regeringsgatan, sistnämnda gata till Unionsgatan, sistnämnda gata till Kyrkogatan, sistnämnda gata till Mariegatan, sistnämnda gata till Salutorget, sistnämnda torg och Vestra Kajen intill Norra Magasinsgatan, sistnämnda gata till Kaserngatan, sistnämnda gata till Richardsgatan, sistnämnda gata till Högbergsgatan, sistnämnda gata till Ludvigsgatan, sistnämnda gata till Skilnadsgatan, sistnämnda gata till

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
Dylikt gemensamt gårdsrum bör hafva en bredd af minst sex meter (6 m), hvarjemte hägnad till större höjd än två meter (2 m) icke må å detsamma uppföras, och gäller beträffande sådant gårdsrum i öfrigt hvad angående enskildt gårdsrum i 5 § sagts. 7 §. Af tomts yta må högst två tredjedelar eller, vid nedan närmare bestämda tomter, högst tre fjerdedelar fritt bebyggas. Sistnämnda tomter äro: a) samtliga tomter i de delar af staden, som begränsas af Wilhelms-, Mikael-, Regerings-, Unions-, Kyrko- och Mariegatorna, Södra hamnen, Bernhards-, Unions-, Södra Magasins-, Fabians-, Norra Magasins-, Kasern-, Richards-, Högbergs-, Ludvigs-, Skilnads-, Vestra Henriks- och Brunngatorna samt Jernvägstorgets vestra gräns; b) de tomter, som med sida eller hörn gränsa till ofvan omordade område; c) tomterna vid Trekanten och Boulevardsgatan, så ock de tomter vid Östra Henriksgatan, som äro belägna mellan Brunns- och Gasverksgatorna; samt d) alla hörntomter. Af tomts återstående del må ytterligare en tredjedel eller, vid ofvan undantagna tomter, en fjerdedel bebyggas med uthus af högst fyra (4 m) eller, der huset är uppfördt i tomtgränsen, sex me-	Vestra Henriksgatan, sistnämnda gata till Brunnsгатans förlängning mellan esplanaderna, sistnämnda förlängning och Brunnsгатan till jernvägstorget samt slutligen sistnämnda torg till Wilhelmsgatan, hvarutom hiträknas tomterna, som med sida eller hörn ligga invid om ock ytterom denna begränsning, äfvensom tomterna invid eller med hörn stötande till Vestra Kajen mellan Norra Magasins- och Bernhardsgatorna, Trekantiga torget samt Östra Henriksgatan från Brunns- till Gasverksgatan. 3:o. På stadens öfriga tomter må högst två tredjedelar af tomtarealen bebyggas med hus af sådan höjd som i § 33 stadgas. Af den återstående tredjedelen får ytterligare en tredjedel bebyggas med uthus af den höjd som i mom. 2 angifves. 4:o. Å hvarje tomt må gårdsrum, mot hvilket fönster till boningsrum ligger och som har mindre bredd än 9 meter, icke hafva större längd än en och en half gång dess bredd, ifall den mot fönstret stående byggnadens höjd är större än detta gårdsrums bredd. Sådant gårdsrum bör hafva minst 4½ meters bredd. 5:o. Annat gårdsrum, såsom smyg,

Stadsfullmäktiges beslut :	Anmärkningar :
Mom. 3. Oförändradt. Mom. 4 borde omredigeras derhän att otydlighet ej föreläge beträffande gårdsrummens läge och längd. I sådant afseende har till Fullmäktiges protokoll antecknats att hos Fullmäktige uttalats ungefär samma omformuleringsförslag, som finnes i undertecknad Nyströms reservation mom. 6, samt att föreslagits, det efter orden „må gårdsrum“ skulle införas „beläget invid inre tomtgräns“, hvarjemte framhållits att mom. fått sin ordalydelse för att hindra förekomsten af långa och smala ljusgårdar. Sagda mom. 6 lyder som följer: „6:o. Rum som äro afsedda till långvarig uppehållsort för människor böra förses med fönster, hvilka lemna tillträde för luft och ljus antingen ifrån gata eller ock ifrån gård, hvars bredd, mätt vinkelrätt; ifrån fönsterväggen, uppgår till minst 4,5 meter.“ Mom. 5 har antagits oförändradt.	§ 7 innehåller stadgandena i 2 och 3 momm. 31 §. Allmänna regeln för mätning af hus angifves i 12 §, hvilket vid tolkningen af 2 mom. 7 § bör beaktas.

ters (6 m) höjd, mätt i sistnämnda fall till takåsen.

Hvad om gårdsrum sagts, lände dock alltid till efterrättelse.

8 §.

Byggnad vid gata må erhålla högst samma höjd som gatans bredd, ökad med två och fem tiondedels meter (2,5 m); dock vare största höjden för hus med nedre våning af brandfritt och i öfrigt af annat ämne nio (9 m) samt för hus af annat än brandfritt ämne sju och två tiondedels meter (7,2 m).

Hvad nu är sagdt är ej tillämpligt å kyrka och annan offentlig byggnad, som fordrar större höjd, ej heller å hus vid Esplanaderna och andra allmänna platser.

Vid hus med öppen eller till trädgård inrättad eller med trädplanterad förgård må ofvan utsatta högsta mått öfverskridas med det belopp, som motsvarar förgårdens bredd.

Byggnad i hörnet af en bredare och en smalare gata må vid den senare erhålla samma höjd som vid den bredare gatan.

Torn, attika och annan sådan arkitektonisk prydnad må mot gata eller allmän plats öfverskjuta byggnadens tillåtna höjd med högst femtedelen deraf. Dylik fasadprydnad må dock erhålla högst fem meters (5 m) längd och flera sådana å samma hus

ljusgård eller dylikt skall hafva en bredd af minst 3 meter.

6:o. Gårdsrum kan i tomtgräns af grannar efter öfverenskommelse gemensamt utläggas, dock icke till mindre bredd än 6 meter. På detsamma får ej i tomtgränsen uppföras hägnad till större höjd än 2 meter. Har ett sådant gårdsrum 9 meters bredd, få fönster till boningsrum mot detsamma anbringas oberoende af gårdsrummets längd, men har det gemensamma gårdsrummet mindre bredd än 9 meter, gäller om längden af dylikt gårdsrum hvad ofvan i mom. 4 säges.

7:o. Öfverenskommelse om utläggande af gemensamt gårdsrum skall hos Magistraten anmälas och får ej brytas, ifall icke de vid detta gårdsrum belägna byggnaderna så ombyggas, att byggnadsordningens föreskrifter för hvardera tomten för sig blifva iakttagna.

8:o. Hufvudgårdsrum får ej gemensamt utläggas.

9:o. Bakgård eller ljusgård bör nedtill vara tillgänglig från hufvudgårdsrummet eller gatan samt ständigt förses med frisk luft om möjligt från hufvudgårdsrummet eller gatan. Är densamma kringbygd och öfvertäckt, skall tillräcklig ventilationsöppning upptill anordnas.

10:o. Vid uppmätning af gårdsrummets ytiuehåll och dimensioner beräknas afstånden från vägg till vägg utan att afseende behöfver fästas vid mindre utsprång, såsom smärre icke kringbygda trappor med eller utan skärmtak, källarhalsar, balkonger och dylikt.

11:o. Der tomts form och storlek eller säregna terrängförhållanden nöd-

Stadsfullmäktiges beslut :	Anmärkningar :
Mom. 6 har jemväl godkänts utan ändring, dock med anmodan att utskottet borde beakta Fullmäktiges beslut beträffande mom. 4. Mom. 7 har godkänt med sådant tillägg att anteckning om deri omordade öfverenskommelse borde ske i stadens tomtbok. Mom. 8. Åt utskottet är öfverlemnadt att omändra mom. 8 eller sammanföra detsamma med mom. 6 i sådant syfte att, om hufvudgårdsrum bygdes gemensamt, föreskrifterna angående minimum af fri gårdsplan för hvarje tomt i hvarje fall borde beaktas. Mom. 9 har antagits med sådant tillägg att ljusgård borde hafva öppning såväl upptill som nedtill. Mom. 10. Oförändradt. Mom. 11. Afvikelse från stadgan- det i mom. borde få göras för publika	8 § har upptagit bestämmingarna i 1 och 2 momm. 33 §, jemte det 3 mom. innehåller ett nytt, kompletteringsvis infördt stadgande beträffande största höjden af hus med förgård. I följd af Stadsfullmäktiges beslut beträffande 9 mom. 33 § har äfven maximalhöjden för trähus och hus med öfre våningen af trä i § upptagits.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
icke upptaga mera än tillsammans en fjerdedel af fasaden. 9 §. Byggnad å tomts inre må ej uppföras högre än bredden af det gårdsrum, som är beläget invid fasaden, eller, der byggnad grän-sar till flera gårdsrum, af det bredaste bland dessa. Sådan byggnad må dock icke erhålla större höjd än tretton meter (13 m), räknadt, der huset är beläget i tomtgränsen, till takåsen. Flygel till gatbyggnad må likväl uppföras till samma höjd som denna, dock ej längre än sex meter (6 m), räknadt från gatbyggnadens fasad mot hufvudgårdsrum. 10 §. Uthus af annat än brandfritt ämne må ej byggas högre än sex och fem tiondedels meter (6,5 m). Om uthus af brandfritt ämne gälle hvad i 8 och 9 §§ om byggnad i allmänhet sagts. 11 §. Boningshus erhålle a) hus af brandfritt ämne högst fyra våningar; b) hus med nedra våningen af brandfritt och i öfrigt af annat ämne högst två våningar; samt c) hus af trä eller annat icke-brandfritt ämne en våning I antalet våningar inberäknas	vändigtvis sådant betinga, kunna afvikelser från bestämningarna i denna § af Magistraten medgifvas efter det byggnadssynemännens yttrande inhemtats. § 33 (enligt helsovårdsnämndens förslag.) 1:o. Byggnad af sten eller annat brandfritt material må vid gata icke uppföras till större höjd än gatans bredd, ökad med 1,5 meter; dock må byggnad, som uppföres i hörnet af en bredare och en smalare gata uppföras till så stor höjd, som medeltalet af dessa gatans bredd, ökad med 1,5 meter. Undantag härifrån må ega rum för kyrkor och andra offentliga byggnader, som fordra större höjd, äfvensom för hus, hvilka uppföras vid Esplanaderna och andra öppna platser eller förses med öppna eller planterade förgårdar mot gata eller öppen plats. Enskilda hus må dock ingenstädes uppföras i flere än fyra våningar. Byggnad, som åt gata eller öppen plats har den för dess läge medgifna största höjd, må icke heller åt gård göras högre. 2:o. Torn, attika och dylika arkitektoniska façadprydnader må dock mot gata eller öppen plats öfverskjuta den största tillåtna höjden med en femtedel deraf. Dessa façadprydnader må likväl icke hvar för sig hafva större längd än 5 meter och sammanlagdt icke upptaga mer än en fjerdedel af façadlängden. Den öfriga delen af façaden skall härvid göras så mycket lägre att husets medelhöjd blir lika med dess i mom. 1 medgifna största höjd. 3:o. Byggnad af sten eller annat brandfritt material inne på tomt må

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
byggnader och andra hus, som icke vore afsedda till boningshus, och borde tomt i dessa fall få helt och hållet bebyggas. § 33. Mom. 1. Första stycket har antagits enligt herrar Hubers och Bergboms vid helsovårdsnämndens betänkande fogade reservation, enligt hvilken mom. borde lyda: „Byggnad af sten eller annat brandfritt material må vid gata icke uppföras till större höjd än gatans bredd ökad med 2,5 meter, dock må byggnad som uppföres i hörnet af en bredare och en smälare gata, vid den senare erhålla samma höjd som vid den bredare gatan.“ Fullmäktiges beslut beträffande detta mom. borde beaktas vid redigeringen af 44 § mom. 1. Mom 2. Sista meningen borde utslutas. Mom. 3. Åt utskottet har öfverlemnats att beträffande detta mom. och i	9 § motsvarar 3 mom. 33 §. 10 §:ens 1 mom. innehåller det samma som senare delen af 8 mom. 33 § (= 3 mom. 33 § af 1887 års förslag); 2 mom. har kompletteringsvis tillagts. 11 § motsvaras af sista meningen i 2 punkten 1 mom. (= 4 mom. 33 § i 1887 års förslag) samt första meningen i 8 mom. (= 3 mom. 33 § i 1887 års förslag) allt 33 §. Sista mom. är delvis nytt, af utskottet kompletteringsvis tillagdt.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
vinden, om boningsrum med eller utan eldstad finnes derstädes, men deremot icke källarvåning, som under hus å starkt sluttande mark inrättas. 12 §. Vid mätning af gårdsrum upptagas afstånden från vägg till vägg, utan afseende å mindre byggnadsutsprång såsom smärre, icke kringbygda trappor med eller utan skärmtak, källarhalsar, balkonger och dylikt. Mätes gårdsrum till bestämmande af största tillåtna höjden för angränsande hus, må yta, som upptages af uthus, icke högre än i 7 § angifvits, betraktas såsom obebyggd. Har gårdsrum å olika ställen olika bredd, må, efter pröfning, medelbredden upptagas; dock att mindre smyg ej får tagas i beräkning. Mellan gemensamt och enskildt gårdsrum ege i dessa afseenden åtskilnad icke rum. Byggnads höjd mätes, der ej annorlunda sagts, från gårdsplanen eller, för byggnad vid gata, från gångbanans yta och till taklistens öfre kant eller, vid hus af annat än brandfritt ämne, takbandet. Vid sluttande mark tagas medelhöjd. 13 §. Vid allmänna byggnader, så ock, der tomts storlek eller form	ej uppföras till större höjd än bredden af det gårdsrum eller, om byggnaden är delvis eller helt och hållet fristående, af det bredare af de gårdsrum, mot hvilket någon af byggnadens façader ligger, såvida fönster till boningsrum ligger åt detta gårdsrum. Sådan byggnad uppförd i tomtgränsen må dock icke hafva större höjd än 13 meter, räknadt från marken till takåsens öfra kant, samt, ifall den icke står i tomtgränsen, större höjd än 13 meter räknadt från marken till taklistens öfra kant. Flygel till gatbyggnad må likväl uppföras lika hög som denna till högst 6 meters längd räknadt från gatbyggnadens gårdsfaçad. 4:o. Vid uppmätning af gårdsrum i afseende å bestämmande af omgifvande husens höjd må den yta, som uthus af högst 5 meters höjd upptager, betraktas såsom obebyggd. Har gårdsrum olika bred på olika ställen, må medelbredd härvid beräknas, såvida Magistraten för tomtens ändamålsenliga bebyggande finner sådant lämpligt. Mindre smyg får likväl vid sådan beräkning icke tagas i betraktande. 5:o. Der sådant gemensamt gårdsrum finnes, som i § 31 mom. 6 omförmäles, må grannens andel inberäknas i gårdsrum, hvaraf façadens höjd beror. 6:o. Der tomts form och storlek eller säregna terrängförhållanden nödvändigtvis sådant betinga, kunna afvikelser från bestämmingarna i denna § af Magistraten efter byggnadssynemännens hörande medgifvas. 7:o. Byggnads höjd mätes för byggnad vid gata från trottoiren och för byggnad inne på tomt från gårdsplanen till taklistens öfra kant; der marken sluttar, mätes byggnadens medelhöjd. 8:o. Lika med förslaget 3 mom.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
andra förekommande fall vidtagna redaktionella ändringar. Mom. 4 har antagits med den af 2 mom. 31 § föranledda ändring beträffande uthusens höjd. Momm. 5 och 6 borde ställas i konformitet med 6, 8 och 11 momm. 31 §. Mom. 7. Oförändradt. Mom. 8. Oförändradt.	12 § innehålles i 10 mom. 31 § samt 4 och 5 momm. 33 §. 13 § har upptagit innehållet af 11 mom. 31 § och 6 mom. 33 §.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
eller andra säregna terrängförhållanden sådant med nödvändighet påkalla, ege magistraten rätt att, efter byggnadssynemännens hörande, medgifva afvikelse från hvad i 5 till och med 12 §§ sagts.	9:o. Lika med Förslagets 4 mom. 10:o. Boningsrum böra vara från golf till tak minst 2,7 meter höga.
VI Kap. Om byggnadsritningar och deras fastställelse samt hvad vid byggnadsföretag i allmänhet skall iakttagas. 1 §. Nybyggnad, större eller mindre, får icke företagas utan att ritningar dertill godkänts i den ordning, nedan sägs; dock må grundgräfnings och läggning af grundmur intill jordytan med tillstånd af magistraten tidigare vidtaga. Lag samma vare, der tillbyggnad skall ske, fasad eller stängsel mot gata eller allmän plats ändras, omslutande eller bärande konstruktion mot annan utbyttas eller eldstad flyttas eller annars inrättas å ställe, hvarest sådan icke redan blifvit tillåten.	IV Kap. Om byggnadsritningar och deras fastställelse, samt hvad i öfrigt vid byggnadsföretag är att erinra. § 34 (41). (§ 40 B. U. — § 28 T. F.) För nybyggnad, större eller mindre, erfordras att ritning dertill blifvit upprättad, granskad och med fastställelse-resolution försedd i den ordning här nedan föreskrifves. Vid förändring af redan uppfördt hus, hvilken äsyftar ändring i husets façad mot gata eller torg, eller inrättande af eldstad på plats der sådan i fastställd ritning icke var upptagen, iakttages hvad derom i § 35 säges; men alla öfriga förändringar, hvilka icke strida emot bestämmingarne i denna Byggnadsordning, må husegaren efter eget godtfinnande företaga och utföra.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 9. I anledning af anmärkning derom, att en bestämning om husets höjd vore påkallad, hvarvid föreslagits en maximalbestämning dels af 10 meter, mätt efter medelhöjd, dels af 9 meter, mätt från markens högsta punkt till takbandet, hafva Stadsfullmäktige åt utskottet uppdragit att inkomma med förslag till höjdbestämmningen, likväl inom härvid angifna mått. Mom. 10. Oförändradt. IV Kap. § 34. Oförändrad.	VI Kap. 1—4 §§. Bestämningarna om omslutande och bärande konstruktion utgöra tillägg af utskottet till 1887 års förslag. Stadgandet i 1 § derom, att äfven till tillbyggnad fastställda ritningar erfordras, är hemtadt ur 4 mom. af 35 §. Föreskriften i punkten <i>b</i>) mom. 1 § 35 af innehåll, att jernkonstruktioner böra tydligen utmärkas i planritningarna, har uteslutits såsom redan inbegripen i föregående stadganden. Det af utskottet tillagda nya momentet till 4 § torde finnas behöfligt för undvikande af

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
Annan byggnadsändring må utan dylik omgång utföras. 2 §. Ritningar för nybyggnad böra utvisa den tillernade byggnadens storlek, utseende, inredning och beskaffenhet i öfrigt samt upprättas i följande särskilda delar: a) Situationsplan, upptagande: namn och nummer af kvarteret, hvarti tomten är belägen; tomten och dess nummer, å tomten redan uppförda hus och den nya byggnaden; angränsande gator och allmänna platser med der anlagda allmänna afloppskanaler; hvarje inom sex meter (6 m) från gränsen af ifrågavarande tomt belägen del af granntomt med granntomtens nummer och å sådant område befintlig byggnad eller del deraf; samt gårdsrummen omgivande byggnaders höjd. b) Planer och nödiga genomskärningsritningar af den nya byggnaden från grunden till och med vinden, angifvande: byggnadens indelning och rummens bestämmeelse; läge, form och mått af omslutande och bärande konstruktionsdelar; samt eldstäderna och rökrörens anordning.	§ 39. ----- 2:o. Byggnadsföretag må ej heller vidtaga, innan ritningen dertill erhållit stadfästelse; dock må vid nybyggnad grundgräfning och läggning af grundmur intill jordytan med Magistratens tillstånd tidigare försiggå. § 35 (42). (§ 41 B. U. — § 29 T. F.) 1:o. Antalet och beskaffenheten af ritningarne till nybyggnad rättas efter företagets vigt; dock bör dervid i allmänhet iakttagas att byggnadens blifvande storlek, utseende, inredning och beskaffenhet i öfrigt derigenom göras åskådliga; i följd hvaraf ritning till nybyggnad skall bestå af följande särskildt affattade delar: a) situationsplan, upptagande namn och nummer af kvarteret, hvarti tomten i fråga är belägen, sjelfva tomten med dess nummer och all å densamma befintlig åbyggnad, det tilltänkta byggnadsföretaget, tillstötande delar af gator eller allmänna platser, äfvensom angränsande tomter med deras nummer och all inom 6 meters afstånd ifrån den ifrågavarande tomtens rålinier belägen åbyggnad; b) planer och nödiga genomskärningsritningar af alla våningar från grunden till och med vinden, utvisande byggnadens indelning och rummens bestämmeelse; läge, form och dimensioner af omslutande och bärande konstruktionsdelar samt eldstädernas och rökrörens placering; hvarvid jernkonstruktioner böra tydligen utmärkas i planritningarne; c) façadritningar af byggnaden åt angränsande gator eller allmänna platser, samt vid fristående byggnader äfven åt sidorna, äfvensom af portar och plank mot gata. (Mom. 2 innehålles i 4 §). -----

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 39. Mom. 2 godkändt med uteslutning af orden „vid nybyggnad“. § 35. Mom. 1. I punkten <i>a</i>) borde efter „gator och allmänna platser“ införas det af helsovårdsnämnden föreslagna tillägget „med der befintliga allmänna afloppskanaler“. Likaså är helsovårdsnämndens förslag om införande af en punkt <i>d</i>) antaget. Sagda punkt lyder som följer: „<i>d</i>) Då gemensamt gårdsrum utlägges på sådant sätt som i § 31 säges, skola de gårdsrummet omgifvande byggnaders höjd i ritningarne angifvas“. Vidare borde under punkten <i>b</i>) införas ett berättigande för vederbörande myndighet att vid ovanligare konstruktions-sätt, der så pröfvades nödigt, infordra noggranna detaljritningar; dock öfverlemnades den närmare stiliseringen af tillägget åt utskottet.	tvetydighet beträffande beteckningssättet för olika materialier m. m. samt oformliga ritningar.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
Uppföres byggnad mot gata eller allmän plats, erfordras derjemte ritning af byggnadens deremot vettande fasader och, vid fristående byggnad, alla dess från gata eller allmän plats synliga fasader samt af portar och plank. På anfordran böra vid ovanligare konstruktion detaljritningar samt, der centraluppvärmning skall inrättas, sådana ritningar uppgöras, som äro nödiga för anläggningens bedömande med hänsigt till eldfara. 3 §. Om ritningar till tillbyggnad gälle hvad för nybyggnad sagts. För ändring af byggnadsfasad, stängsel eller konstruktion erfordras ritning å afvikelsen från tidigare ritning. Vid eldstadsförändring skall uppgöras enkel situationsplan, upptagande byggnadens läge å tomt, det rum, der den nya eldstaden är afsedd att inrättas, och eldstaden. 4 §. Byggnadsritningar skola upprättas i skala, dervid för situationsplan fem (5 mm), för planritning tio (10 mm) samt för genomskärnings- och fasadritning femton millimeter (15 mm) motsvara en meter (1 m) af verkliga storleken. Olika byggnadsämnen,	§ 49 (29). (§ 28 B. U. — § 53 T. F.) Då centraluppvärmning inrättas, eger Magistraten att infordra de ritningar, hvilka anses erforderliga för anläggningens bedömande med afseende å eldfara. 3:o. Vid förändring af en byggnadsfaçad emot gata eller allmän plats erfordras endast façadritning, angifvande den afsedda ändringen, samt vid flyttning af eldstad eller inrättande af ny sådan på plats, der eldstad i fastställd ritning icke är upptagen, endast enkel situationsplan, upptagande husets läge på tomt och det rum, der eldstaden skall inrättas jemte den afsedda förändringen. 4:o. Angående ritning öfver tillbyggnad till förut uppfördt hus gäller hvad om ritning till nybyggnad här ofvan är stadgadt. 5:o. Ritningarne skola affattas i två exemplar och böra vara undertecknade af den som uppgjort och ansvarar för desamma. § 36 (42). (§ 41 mom. 1 B. U. — § 30 T. F.) Ritning skall affattas i skala af:

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 49 har godkänts utan ändring. Momm. 3 och 4 oförändrade. Mom. 5. Orden „och ansvarar för“ skulle uteslutas. § 36. Oförändrad.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
så ock äldre och ny byggnad samt del af sådan, skola särskildt utmärkas. Ritningarna böra affattas i två exemplar och undertecknas af den, som ritningarna uppgjort.	a) för situationsplan .. 5 mm. = 1 m. b) „ planritning..... 10 „ = 1 „ c) „ genomskärningsritning ..... 15 „ = 1 „ d) „ façadritning.... 15 „ = 1 „
Å magistraten ankommer att meddela de närmare bestämmingar, som finnas nödiga till vinnande af enhet i beteckningssättet och ritningarnas format.	§ 35. 2:o. Samtliga planer och genomskärningsritningar böra vara färglagda med för de skilda materialerna samt gammalt och nytt utmärkande färger.
5 §.	§ 37 (43).
Innan godkännande af ritningar till nybyggnad sökes, böra fasadritningarna, der sådana enligt 2 § erfordras, underställas Öfverstyrelsens för allmänna byggnaderna granskning.	(§ 42 B. U. -- § 31—32 T. F.)
Har Öfverstyrelsen icke något mot fasadritningarna erinrat, föranstalte sökanden syn å platsen.	1:o. Fastställelse å façadritningarne till byggnad mot gata eller öppen plats utverkas hos Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna genom tomtegarens föranstaltande; hvarefter denne medels inlemnande af samtliga ritningar eger anmäla ärendet hos stadens byggnadssynemän, hvilka utgöras af den magistratsledamot, å hvilken detta enligt Magistratens arbetsfördelning ankommer, samt en af Stadsfullmäktige för tre år i sänder utsedd arkitekt; och åligger det synemännen att oförtöfvadt utsätta dag för besigtning af tomtplatsen, för utrönande deraf om och huruvida byggnadsföretaget på grund af denna byggnadsordning må tillåtas. Om denna syn skola grannar samt agenten för Städernas allmänna Brandstodsbolag genom tomtegarens försorg underrättas.
Sagda syn skall förrättas af stadens byggnadssynemän, som utgöras af en ledamot i magistraten, en af stadsfullmäktige utsedd arkitekt och en fullmäktig för helsovårdsnämnden; och bör anhållan om synen göras hos nämnde magistratsledamot.	2:o. Inom åtta dagar efter anställd syn böra synemännen tillhandahålla tomtegaren af dem begge undertecknad syninstrument, hvilket i skilda punkter skall upptaga:
Om den för synen utsatta tiden skola grannarne i kvarteret genom sökandens försorg underrättas.	a) arkitektens yttrande öfver den af ritningarne angifna konstruktionens hållbarhet; b) om byggnadsförslaget i något afseende strider emot denna byggnadsord-
6 §.	
Vid syn, som i föregående § nämnts, böra alla enligt 2 § nödiga ritningar finnas till hands, och skall dervid undersökas, hu-	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
ruvida byggnadsföretaget må enligt byggnadsordningen tillåtas samt om något i öfrigt, förnämligast med hänsigt till eldfara och helsovård, är mot företaget att erinra, hvarjemte den i synen deltagande arkitekten särskildt bör granska de i ritningarna angifna konstruktioners hållbarhet. Öfver synen bör upprättas instrument, upptagande tiden och stället för förrättningen, närvarande sakegare, iakttagelserna vid synen, arkitektens yttrande om konstruktionerna och synemännens utlåtande om företaget i öfrigt, hvarvid, i händelse företaget finnes icke kunna tillåtas eller eljes anmärkning deremot göres, tillika uttryckligen bör uppgifvas, mot hvilka stadganden företaget strider. Instrumentet bör af synemännen underskrifvas och inom åtta dagar efter synens afslutande sökanden tillhandahållas.	ning och i sådant fall, emot hvilka §§ deraf; samt c) om något föröfrigt, synnerligen i sanitärt afseende eller med hänsigt till eldfara, är att anmärka. Tomtegarare, som är missnöjd med synemännens utlåtande, är berättigad underkasta detsamma granskning af Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna.
7 §. Sedan den i 6 § omordade syn förrättats, inlemne sökanden samtliga för företaget nödiga ritningar i två exemplar äfvensom syneinstrumentet till magistraten; och är det honom obetaget att, der han har något mot synemännens yttrande att erinra, sådant tillika anföra samt jemväl bifoga sakkunniges utlåtande och andra	3:o. Vill sökanden fullfölja ansökning, bör han till Magistraten inlemna syneinstrumentet jemte ritningar, äfvensom det yttrande som bemälda Öfverstyrelse i näst antydda fall aflemnat. Finner Magistraten någon upplysning i tekniskt hänseende vara nödig, må Magistraten i sådant afseende anlita samma Öfverstyrelse, hvar efter Magistraten ofördröjligen afgör ärendet slutligen och utfärdar, i händelse ansökningen bifalles, fastställelse-resolution å begge exemplaren af ritningarne, af

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
dig upplysning hos Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna. Mom. 3. I följd af ändringen af 2 mom. borde orden „äfvensom det yttrande som — — aflemnad“ utgå.	

Redaktionsutskottets förslag :	1887 års förslag :
bevis; dock böra påminnelserna vara skriftligen affattade. Å magistraten ankomme att, efter det tilläfventyrs ytterligare nödig utredning och, der omständigheterna sådant påkalla, Öfverstyrelsens för allmänna byggnaderna utlåtande inhemtats, ritningarna godkänna eller godkännandet vägra. Godkännas ritningarna, skall bevis härom dem åtecknas äfvensom af ritningarna det ena exemplaret inom två dagar tillhandahållas sökanden för att af honom till efterrättelse vid arbetet begagnas och det andra öfverlemnas till förvar i magistratens arkiv. 8 §. Godkännande å ritningar till tillbyggnad utverkas såsom beträffande nybyggnad sagts. Vid ändring af byggnadsfasad skall, sedan Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna gillat ritningarna, sökanden, med bifogande af dessa ritningar i två exemplar, anmäla ärendet hos magistraten; och förfares dermed sedan såsom i 2 och 3 momm. af 7 § stadgats. För konstruktions- eller eldstadsändring inlemne sökanden nödig ritning till den i 5 § omnämnde arkitekt, hvilken åligger att ofördröjligen hålla syn å stället och om företaget afgifva skriftligt yttrande. Sagda yttrande bör	hvilka det ena skall inom två dagar derefter tillställas sökanden för att af honom till efterrättelse vid byggnadsföretagets utförande begagnas, samt det andra öfverlemnas till Magistratens arkiv för att der förvaras. 4:o. Vid fastställelse af ritning för tillbyggnad förfares på sätt här ofvan om nybyggnad sagdt är. 5:o. Vid förändring af façad mot gata eller torg skall husegaren, innan arbetet får utföras, utverka sig Öfverstyrelsens för allmänna byggnaderna godkännande af därför uppgjord ritning samt till Magistratens arkiv inlemna ett exemplar af densamma, försedd med nämnda Öfverstyrels påteckning. 6:o. Vid flyttning af eldstad eller inrättande af ny sådan skall den i § 35 mom. 3 föreskrifna situationsplan inlemnas till förbemälde Arkitekt, som ensam omedelbart verkställer syn och afgifver utlåtande, hvilket jemte situationsplanen af sökanden inlemnas till Magistraten, som slutligen afgör ärendet. § 38 återfinnes vid 16 §.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 4. Oförändradt. Mom. 5 borde omredigeras i sådant syfte att uti deri nämnda fall ritningarna borde inlemnas till Magistraten i afseende å fastställelse. Mom. 6. Oförändradt.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
jemte ritningen, den senare i två exemplar, af sökanden ingifvas till magistraten; hvarefter ärendet behandlas på sätt i 2 och 3 mom. af 7 § föreskrifvits.	§ 39 (§ 43 mom. 4 o. § 45). (§ 44 B. U. — § 33 T. F.) Mom. 1 motsvaras af 13 §. Mom. 2 är intaget vid 1 §.
9 §. Hvar, som icke inom fem år efter det tillstånd till byggnadsföretag meddelats, begynner arbetet och detsamma derefter behörigen slutför, ege ej vidare rätt dertill, der ej nytt tillstånd utverkats i den ordning, ofvan nämnts.	§ 40. (44 mom. 2) (§ 46 B. U. — § 34 T. F.) Den som icke inom fem år, efter det byggnadsritning blifvit fastställd, påbörjar sålunda medgifvet byggnadsföretag, eger ej vidare rätt dertill, så framt ej ny tillåtelse behörigen utverkas.
10 §. Vid nybyggnad eller der hus tillbygges, bör, sedan tillstånd till företaget utverkats, platsen för det nya huset eller för tillbyggnaden af stadsingenjören å marken utmärkas; och bör stadsingenjören äfven, der den byggande sådant äskar, efter det stenfoten lagts, å platsen undersöka dess rätta läge.	§ 41. (44 mom. 1 och § 45) (§ 45 B. U. — § 37—39 T. F.) 1:o. Vid nybyggnads företagande bör den byggande hos stadens byggnadskontor utverka sig noggrant utmärkande å marken af den plats, der huset enligt den fastställda situationsplanen bör uppföras.
11 §. När ny- eller tillbyggnad så långt fortskridit, att taklaget är uppsatt och, der eldstad i byggnaden ingår, skorstenen uppmurats, anmäla den byggande härom, innan golf och mellantak insättas, hos den i 5 § omförmälde magistratsledamot, hvilken bör oför-	2:o. Då med tillåten nybyggnad såvida fortskridit att taklaget är uppsatt samt, der eldstad i byggnaden ingår, skorstenen uppmurats, men innan golf och mellantak blifvit insatta, skall tomtägaren härom anmäla hos synemännen, hvilka oförtöfvadt anställa syn å byggnaden. Vid denna besigtning, om hvilken agenten för Städernas Allmänna

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
töfvadt kalla öfrige byggnadssy- nemän till syn å arbetet. Vid sagda syn bör noggrant undersökas, huruvida byggnaden varaktigt uppförts, så ock, om arbetet öfverensstämmer med de fastställda ritningarna och byggnadsordningens bestämningar. Är ej skäl till anmärkning, må byggnadsarbetet slutföras, och utfärde magistratsledamoten bevis derom åt den byggande samt anteckne sådant å arkivets exemplar af byggnadsritningarna. Yppas deremot, att byggnaden bristfälligt uppförts, eller har sådan afvikelse från ritningarna skett, som, enligt 1 §, icke utan tillstånd får företagas, eller hafva gällande föreskrifter eljes icke behörigen uppmärksamrats, anmäla magistratsledamoten ofördröjligen om förhållandet hos magistraten. Magistraten ege sedermera, efter pröfning och sedan ny syn, i fall af behof, å stället hållits, antingen tillhålla den byggande att utan dröjsmål afhjelpa förefintlig brist eller rätta anmärkt afvikelse, för hvilket ändamål magistraten jemväl må, der sådant är nödigt, vidtaga åtgärd om att byggnaden rifves; eller ock må magistraten, der skäl dertill förekomma, meddela tillstånd till att afvikelsen bibehålles. Tillåtes afvikelse från fastställd ritning, bör afvikelsen på den byggandes bekostnad införas såväl å	Brandstodsbolag bör underrättas, skola förrättningsmännen noga undersöka det verkställda arbetets varaktighet och öfverensstämmelse ej blott med den fastställda ritningen, utan ock med de föreskrifter i denna Byggnadsordning, som kunna å företaget tillämpas. Förekommer ej skäl till anmärkning, så meddela förrättningsmännen tillåtelse till arbetets fortsättning och utfärda bevis deröfver som jemväl antecknas på arkivets exemplar af ritningen. Men visar sig dervid, att gällande föreskrifter icke blifvit iakttagna eller att afvikelser från fastställd ritning egt rum, hvilka äro af den beskaffenhet att desamma, ifall huset redan varit färdigt uppfördt, jemlikt § 34 icke utan särskildt tillstånd fått af husägaren utföras, eller att byggnaden är uppförd af så dåligt material, att dess hållbarhet derigenom kan ifrågasättas, då bör den närvarande Magistratsledamoten, derest afvikelserna ej äro af den beskaffenhet, att de inom viss förelagd kort tid eller äfven efter det byggnaden blifvit färdig kunna rättas och den byggande förklarar sig dertill villig, anbefalla arbetets inställande tillsvidare och vid påföljande sammanträde anmäla saken i Magistraten, som anmodar vederbörande stadsfiskal att öfverträdelsen i laga ordning beifra. 2:o. Obehörig afvikelse från fastställd ritning vare den byggande skyldig ovilkorligen rätta, äfven om detta icke kan ske annorlunda än genom byggnadens nedtagande, så framt han icke medels ingifven samt i ofvan föreskrifven ordning granskad och fastställd ny ritning utverkar tillstånd att med bibehållande af den anmärkta afvikelsen byggnaden sålunda fortsätta.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 3 oförändradt.	torde bära i ritningarna införas. — Slutligen har utskottet i öfverrensstämmelse med den i 41 § uttalade grundsats och gällande praxis infört bestämning derom, att äfven vid förändring af bärande konstruktion eller eldstad afsyning af arbetet bör ske.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
hans som å arkivets exemplar af byggnadsritningarna. 12 §. Vid konstruktions- och eldstadsändring bör, der magistraten aktat sådant nödigt och å tid, som magistraten i hvarje särskildt fall bestämmer, tomtinnehafvaren föranstalta att syn till utredande deraf, huruvida arbetet behörigen verkställts, af byggnadssynemännen för rättas; och förfares dervid såsom 11 § sagts. 13 §. Antager byggande ansvarig arbetsledare, anmäla derom hos magistraten och styrke tillika, att denne ledningen af arbetet och ansvaret derfor sig åtagit. Uraktlåtes sådant, stånde sjelf ansvaret.	§ 39. (43 mom. 4 o. § 45) (§ 44 B. U. — § 33 T. F.) 1:o. Sedan ritning blifvit fastställd, bör tomtegaren, derest han ej sjelf leder arbetet och derfor ansvarar, innan byggnadsarbetet vidtager, till Magistraten ingifva skriftligt intyg af den, som leder arbetet och derfor är ansvarig. Mom. 2 återfinnes vid 1 §.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 39. Mom. 1 borde ändras till ungefärlig öfverensstämmelse med 43 och 45 §§ i nu gällande byggnadsordning, hvilka till motsvarande delar lyda: „§ 43. Sedan — — begagna. Sedan ritning blifvit fastställd bör tomtägaren, innan byggnadsarbetet vidtager, till Magistraten ingifva skriftligt intyg af den, som skall leda arbetet, att han för detsamma är ansvarig. Försummas sådant, stånde tomtägaren sjelf allt ansvar såsom i § 45 säges. Vid mindre — — sagdt. § 45. Den, som företager nybyggnad, innan ritningen dertill erhållit slutlig fastställelse, böte etthundra mark. Till enahanda bot är den förfallen, som vid tillåten nybyggnads eller byggnadsförändrings utförande afviker ifrån den fastställda ritningen; vare ock skyldig att afvikelsen genast rätta, äfven om detta icke kan ske annorlunda än genom byggnadens nedtagande, såframt han icke medelst ingifven samt i ofvanföreskrifven ordning granskad och fastställd ny ritning utverkar sig tillstånd att, med bibe-	13—16 §§. § 14 har utskottet ändrat i öfverensstämmelse med den af utskottet omfattade åsigt att magistraten städse borde ega rätt att pröfva, om, när och till hvilken utsträckning rätt att intaga gata eller allmän plats eller upplägga byggnadsmaterial å tomt bör tomtinnehafvare beviljas. I samma § har utskottet för öfrigt kompletteringsvis infört bestämning om den bredd, till hvilken allmän plats får vid byggnadsföretag intagas. — Föreskrifterna i 14 och 15 §§ torde böra afse både enskildes och stadens samt kronans byggnadsföretag, hvarför utskottets tillägg till 16 § icke torde vara opåkalladt.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
14 §. För större byggnadsarbete ege magistraten bevilja tomtinnehafvare rätt att å tomten upplägga virke och andra förnödenheter för arbetet samt intaga gata eller allmän plats utmed tomten till högst hälften af gatans bredd eller, vid allmän plats, till en bredd af högst åtta meter (8 m). Intagen del af gata eller allmän plats bör genom tomtinnehafvarens försorg hägnas med plank och längs plankets yttre sida förses med gångbana af trä till den bredd, magistraten bestämmer. Inom två månader efter det ny byggnad kommit under vattentak, eller så snart behovet af omordnade upplag och inhägnad eljes upphört, böra de undanskaffas samt tomtplan, gata och allmän plats åter försättas i behörigt skick. Ej må heller i öfrigt tomt utan särskildt tillstånd till upplagsplats användas.	§ 26. (50) (§ 48 B. U. — 21 T. F.) 1:o. För tillämnad nybyggnad, som inom sex månader vidtager, må tomtägare efter anmälan hos Magistraten på tomten upplägga och under byggnadstiden der qvarhålla virke och andra byggnadsförnödenheter; hvaremot sådant annars är förbjudet. För samma ändamål vare det den byggande jemväl tillåtet att, då byggnadsföretag får påbörjas, utmed sin tomt intaga gata intill en fjerdedel af dess bredd. Men finnes det nödigt att tidigare eller till större bredd intaga gatan, ege han anmäla förhållandet hos Magistraten, hvilken kan meddela honom tillåtelse dertill, dock icke till större vidd än hälften af gatans bredd.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
• hållande af den anmärkta afvikelsen, byggnaden sålunda fortsätta. I alla dessa fall plikte den, under vars inseende arbetet enligt afgifvet bevis utföres, dubbelt eller tvåhundra mark; rätte ock upp all skada, derest öfverträdelsen skett utan tomtägarens vetskap. Har denne sjelf ledt arbetet, vare till nästnämnde bot förfallen.“ § 26. Mom. 1. Andra meningen 1 mom. 21 § af Tekniska föreningens förslag borde här intagas med sådana ändringar att „Byggnadsnämnden“ ersattes af „Magistraten“, att efter orden „För samma ändamål“ infördes „äfvensom för rifning“ samt att „tillämnad nybyggnad“ utbyttes mot „tillämnad nybyggnad eller remont“. Föreningens förslag lyder: „1. För tillämnade nybyggnad, som inom sex månader vidtager, må tomtägare efter anmälan hos byggnadsnämnden på tomten upplägga och under byggnadstiden der kvarhålla virke och andra byggnadsförnödenheter, hvaremot sådant annars är förbjudet. Dock må Byggnadsnämnden, der eldfara eller annan olägenhet härigenom icke uppkommer, kunna tillåta materialupplag å tomt eller annan dertill lämplig plats under tid som af nämnden bestämmes. För samma ändamål vare det den byggande jemväl tillåtet att, då tillstånd till byggnadsföretag honom meddelats, utmed sin tomt intaga gata intill en fjerdedel af dess bredd under så lång tid, som byggnadsarbetet oundgängligen påfordrar och åligger det Byggnadsnämnden tillse, att den tomtägaren här medgifna rättighet icke missbrukas. Men finnes det nödigt att tidigare, eller till större bredd intaga gatan, ege den byggande anmäla förhållandet hos Byggnadsnämnden, hvilken eger bestämma huruvida och under huru lång tid sådant må honom tillåtas.“	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
15 §. Begagnas vid byggnadsarbete ställningar, eller kan dervid genom nedfallande föremål, såsom färg och dylikt, hinder eller olägenhet eljes vållas för samfärdseln invid byggnadsplatsen, vare tomtinnehafvaren skyldig att öfverbygga gångbana med skärmtak äfvensom jemväl i öfrigt vidtaga de åtgärder, dem magistraten finner vara för samfärdselns tryggande af nöden. 16 §. Hvad ofvan sagts, gälle ej mindre enskildt än stadens byggnadsföretag. Vid byggnadsarbete för kronan eller allmän inrättning lände till efterrättelse, hvad derom särskildt föreskrifves; dock bör magistratens yttrande i anledning af ritningarna inhämtas samt i öfrigt stadgandena i 14 och 15 §§ iakttagas.	2:o. I hvarterdera fallet bör den intagna gatudelen ovilkorligen inhägnas med plank, längs hvilket yttre sida skall inrättas en minst 1 meter bred gångbana af trä. Senast inom två månader efter det byggnaden kommit under vattentak, skall inhägnaden vara undanskaffad, och må byggnadsförnödenheter af hvad slag som helst icke derefter på gata uppläggas, derest sådant icke för byggnadsföretaget är af nöden, i hvilket fall Magistraten eger bestämma under hur lång tid någon del af gatan må hållas inhägnad. 3:o. Vid reparationer, hvarvid ställningar begagnas, skall, der en lifligare trafik gör sådant nödigt, trottoiren så vidt ske kan lemnas fri och öfverbyggas med sådant tak att fotgångare erhålla tillräckligt skydd mot nedfallande föremål, färg och dylikt. Så snart arbetet blifvit slutfördt, böra ställningarne med hvad dertill hör undanskaffas. § 38. (57—58) (§ 43 B. U. — § 35—36 T. F.) 1:o. Ritningar till de hus, som inom stadens begränsningslinier för stadens räkning uppföras, fastställas likaledes af Magistraten. 2:o. Ritningar till hus, som för kronans eller allmän inrättnings behof i staden uppföres, pröfvas och fastställas af Kejsrerliga Senatens Ekonomie Departement.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 2. I stället för „en minst 1 meter bred gångbana af trä“ borde införas „en gångbana af trä, hvars bredd bestämes af Magistraten“. Mom. 3. Oförändradt. § 38. Mom. 1. Oförändradt. Mom. 2. Något omnämmande af den myndighet, som egde fastställa i mom. omordade ritningar, borde der ej ingå. Bestämning skulle införas derom att ritningar till offentliga byggnader borde, innan de fastställdes, underkastas vederbörande stadsmyndigheters granskning.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
VII Kap. Särskilda stadganden beträffande byggnadsföretag, så ock om underhåll af hus. 1 §. Vid byggnadsarbete skola alla konstruktioner utföras med tillräcklig styrka och i nödigt sammanhang samt endast för ändamålet fullt lämpliga byggnadsämnen användas. 2 §. Grundmur skall, der ej berg möter eller muren ersättes genom annan, fullt ändamålsenlig konstruktion, läggas under ytterväggar och brandmurar samt dessutom, i hus af brandfritt ämne, under sådan mellanvägg, som uppbär hvalf eller bjelklag, äfvensom, i hus af annan beskaffenhet, under invändiga knutar samt skorstenspipor och annat murverk. 3 §. Grundmur, så ock hvalf och jernkonstruktion, som i stället för grundmur uppföres, bör läggas på fast naturlig eller konstgjord grund och sådant djup att kälens verkningar oskadliggöras. 4 §. Alla för grundläggning erforderliga träkonstruktioner böra anordnas så att de ligga minst trehundra millimeter (300 mm) under lägsta grundvattenståndet.	§ 42. (52) (§ 50 B. U.) 1:o. Grundmur under yttervägg samt sådan mellanvägg uti hus af brandfritt material, som uppbär hvalf eller bjelklag, bör uppföras antingen på tillräckligt fast naturlig grund eller konstgjord fundamentering på sådant djup under markens nivå att kälens verkningar oskadliggöras. Detsamma gäller om hvalf eller jernkonstruktion, som uppbär sådan mur. Alla för fundamentering nödiga träkonstruktioner böra anordnas så att de komma att ligga minst 0,3 meter under lägsta grundvattenståndet. 2:o. I boningshus af trä skall grundmur läggas under ytterväggar och invändiga knutar samt under skorstenspipor och annat murverk.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 42. Mom. 1 har antagits enligt undertecknad Nyströms reservation, enligt hvilken mom. skulle lyda: „1:o. Grundmur under yttervägg samt sådan mellanvägg uti hus af brandfritt material, som uppbär hvalf eller bjelklag, bör uppföras antingen på fast naturlig eller konstgjord grund och på sådant djup under markens nivå att kälens verkningar oskadliggöras. Detsamma gäller om hvalf eller jernkonstruktioner, som uppbära sådan mur. Alla för grundbyggnad nödiga träkonstruktioner böra anordnas så att de komma att ligga minst 0,3 meter under lägsta grundvattenståndet, hvilket stadsingeniören bör på den byggandes begäran å tomtkartan angifva“. Mom. 2 oförändradt.	VII Kap. 1 §. Denna §, som motsvaras af första meningen i 44 §, angifver den allmänna regeln för allt byggnadsarbete. 2—6 §§. Föreskriften i 2 § derom, hvar grundmur bör läggas, återfinnes ej i tidigare förslag, men torde vara behöflig. Detsamma gäller om enahanda bestämning i 6 § om stenfot. Stadgandet i undertecknad Nyströms formulering af 1 mom. 42 § af innehåll, att stadsingeniören bör på den byggandes begäran å tomtkartan angifva lägsta grundvattenståndet, har bortlemnats såsom umbärligt i följd af de bestämmingar om tomtkartas innehåll, som tidigare fått inflyta. „Naturlig sten“ i § 43 har utskottet ersatt med „granit“.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
5 §. Hvar, som för sin byggnad vill lägga djupare grundval än den, hvarå grannens invid stående hus är uppfördt, vare skyldig vid arbetet vidtaga och bekosta de försigtighetsmått, som äro nödiga till undvikande af skada å sistnämnda hus. Lag samma vare om eljes vid grundläggningsarbete, såsom genom stark pålning eller på annat sätt, skada å grannes hus förorsakas. Beskaffenheten af erforderliga åtgärder bestämmes i hvarje särskildt fall af magistraten. Uppkommer skada, gälle om ersättningen därför hvad i allmän lag stadgas.	3:o. Vill någon för sin byggnad inrätta djupare grundval än den hvarå grannens bredvid stående hus är uppfördt, kan sådant honom icke förmenas; men han är då ansvarig för all den skada, som derigenom åstadkommes å grannens hus samt skyldig att vid gräfningen vidtaga och bekosta alla de försigtighetsmått, som Magistraten efter syn å stället kan finna nödigt att till skadans afvärjande föreskrifva. Lag samma vare om eljes vid grundläggning af nybyggnad, såsom genom stark pålning eller på annat sätt, skada å grannens hus förorsakas.
6 §. Under hus af hvad slag som helst skall läggas stenfot, de i IV kap. 3 § uppräknade byggnader dock undantagna. Stenfot skall uppföras af granit, och bör dess höjd öfver marken, der ej särskilda omständigheter annat påkalla, på hvarje ställe utgöra minst sexhundra millimeter (600 mm).	§ 43. (25) (§ 23 B. U. — § 47 T. F.) Stenfot till hus af hvad slag som helst skall uppföras af naturlig sten, och får i allmänhet ej vara lägre än 0,6 meter ofvanom markens högsta punkt.
7 §. Yttermur bör mäta minst en och trefjerdedelsmursten i genomskärning; dock må ett tomrum, motsvarande högst en fjerdedels sten, i muren anbringas. Består huset af	§ 44. (27) (§ 25 B. U. — § 48 T. F.) Vid husbyggnad skola alla konstruktioner utföras med för ändamålet erforderlig styka. I allmänhet gälla dervid följande bestämningar:

Stadsfullmäktiges beslut :	Anmärkningar :
Mom. 3 borde erhålla i hufvudsak följande lydelse: „Vill någon för sin byggnad inrätta djupare grundval än den, hvarå grannens bredvid stående hus är uppfördt, vare han skyldig att vid gräfningen vidtaga och bekosta alla de försigtighetsmått, som Magistraten efter syn å stället kan finna nödigt föreskrifva till afvärjande af den skada, som derigenom kan åstadkommas å grannens hus, men stående dock ansvar för lika fullt uppkommen skada, enligt allmän lag. Lag samma vare om eljes vid grundläggning af ny byggnad, såsom genom stark pålning eller på annat sätt, skada å grannens hus förorsakas“. § 43. Oförändrad. § 44.	7 och 8 §§. Utskottet har af tekniska skäl sett sig nödsakadt bibehålla måttbestämningarna för muraruttryckta i mursten, ehuru utskottet derigenom icke kunnat undvika den

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
flere våningar, skall yttermurens tjocklek ökas, i tredje och fjärde våningen från ofvan till minst två samt i våning derunder, när sådan enligt V kap. 11 § sista mom. får förekomma, till minst två och en half mursten. Öfverstiger höjden af våningarna mellan golf och tak fyra och två tiondedels meter (4,2 m), eller rummens djup sju och femton hundraedels meter (7,15 m), eller rummens fria frontlängd tio meter (10 m), bör yttermuren, der den ej förstärkes medels pilastrar, kontreforter eller på annat sätt, i öfversta våningen hålla, minst två mursten och dess styrka ökas för hvarje våning derunder med åtminstone en half sten. Förekommer eljes afvikelse från vanligt byggnadssätt, varde yttermurens tjocklek derefter lämpad.	1:o. Uti boningshus af sten eller annat brandfritt material, som ej är högre än två våningar, äfvensom uti nedre våningen af sådana hus, som omnämnas i § 33 mom. 4, böra, der konstruktionens hållbarhet icke annorlunda betingar, yttermurarna med omsorg muras, samt vid vanliga dimensioner på våningshöjderna och rummen hafva en tjocklek af minst $1\frac{3}{4}$ sten, hvaraf dock $\frac{1}{4}$ stens tjocklek må upptagas af luftskikt: är huset högre, skola yttermurarne i tredje och fjärde våningarne uppifrån räknadt erhålla minst 2 stens tjocklek samt i femte våningen minst $2\frac{1}{2}$ stens tjocklek. 2:o. Öfverskrida våningshöjderna mellan golf och tak 4,2 meter eller rummens djup 7,15 meter eller rummens fria frontlängd 10 meter, böra yttermurarne hafva en tjocklek af minst 2 sten i öfversta våningen samt för hvarje våning nedåt räknadt minst $\frac{1}{2}$ stens förstärkning, såvida de icke medels pilastrar, kontreforter eller på annat sätt förstärkas.
8 §. Skiljemur skall hålla minst en half eller, der vaslag af sådan mur uppbäres, minst en mursten i genomskärning. I boningshus med nedre våningen af brandfritt ämne och den öfre af trä bör skiljevägg i nedre våningen, som uppbär vaslag eller hvalf, uppföras af brandfritt ämne. Om skiljeväggar, som omgifva trapprum, stadgas i 30 §.	3:o. Skiljemurar, som uppbära vaslag, böra, såvida konstruktionens hållbarhet ej betingar större styrka, vara minst 1 sten tjocka; föröfrigt må $\frac{1}{2}$ sten tjocka skiljemurar eller mellanväggar af trä eller fackverk användas. 4:o. Uti boningshus, som hafva nedre våningen af sten och den öfre af trä, skola skiljeväggar i nedra våningen, som uppbära vaslag och hvalf eller omsluta hufvudtrapporna, göras af brandfritt material.
9 §. Byggnad i gräns mot grann-tomt skall i nämnda gräns förses	§ 45. (ny) (§ 49 T. F.) Vid hus, som å tomt bygges intill grän-

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 1 skulle beträffande måttbestämningarna omredigeras i analogi med Stadsfullmäktiges beslut angående 2 mom. af § 28, och bordes utskottet affatta mom. sålunda att derur tydligen framginge att yttermurarna i hvarje fall borde muras med omsorg. Tillika borde utskottet beakta att hänvisningen till § 33 mom. 4 rätteligen afsåge § 34 mom. 9. Mom. 2. Emellan „yttermurarne“ och „hafva“ skulle inskjutas „till dessa rum“. Mom. 3. Angående måttbestämningarna beslöts detsamma som beträffande 1 mom. Mom. 4 oförändradt. § 45. Oförändrad.	oegentligheten, att med half mursten förstås mursten, lagd på tvären, och med fjerdedels mursten mursten, stäld på kant -- hvarom stadgande införts i IX kap. 9—12 §§. 9 § motsvaras af § 45 delvis och 1 mom. 32 §. Sagda § inne-

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
med brandmur; grannar dock obetaget att om gemensam brandmur sig förena. Hus, som fullständigt eller delvis af annat än brandfritt ämne uppföres, skall, der dess ytinnehåll öfverstiger fyrahundra fyratio (440 m²) eller, vid uthus, etthundra åttatio kvadratmeter (180 m²), afdelas genom brandmurar sålunda att hvarje medels brandmur afskild del af huset icke öfverskrider nämnda mått. Om brandmur i särskildt fall stadgas i 33 §. 10 §. Brandmur bör muras af tegel till minst fyrahundra femtio millimeters (450 mm) höjd öfver byggnadens vattentak eller, der brandmur är för två byggnader gemensam, öfver vattentaket af den högre bland dessa; och må öppning i brandmur icke anbringas i annan ordning än i 11 § sägs. Minsta tjocklek af brandmur skall vara, öfver vattentaket och å vinden en samt i byggnadens inre en och en half mursten, med tillägg för fjerde våningen från ofvan samt för källare till två eller tre vånings hus af en half och, för källare till högre hus, af en mursten. Derjemte bör brandmur å vinden förses med förstärkningspelare af åtminstone en half stens tjocklek samt en och en half stens bredd på afstånd af högst	sen emot annan tomt, skall i nämnda gräns brandmur af tegel, på grundmur af föreskrifven beskaffenhet, uppföras till höjd af 0,45 meter öfver vattaket. Der grannar så öfverenskomma, kan denna brandmur vara gemensam för hus på skilda tomter, och bör den i sådant fall uppföras minst 0,45 meter öfver vattaket på det högre af de hus, som genom brandmuren åskiljas. 2:o. Brandmur skall hålla i tjocklek: i källaren 1½ sten för hus af en vånings höjd, samt i högre hus ½ sten utöfver tjockleken af brandmuren i husets 1:sta våning. vid hus af en, två och tre våningars höjd 1½ sten i våningarne och 1 sten på vinden och vid hus af fyra och fem våningars höjd 1 sten på vinden, 1½ sten i de tre öfversta våningarne, samt 2 sten i de undre; öfver vattaket: 1 sten; skolande 1 stens brandmur på vind förses med förstärkningspelare af ½ stens tjocklek och 1½ stens bredd med afstånd från hvarandra af högst 2,7 meter. 3:o. Brandmur i boningshus, som icke står intill grannes brandmur, bör i tjocklek mäta minst ¼ sten utöfver hvad i föregående mom. stadgas; dock kan sådan mur utföras med ¼ stens luftskikt. 4:o. Vasar eller annat trävirke, som från olika sidor inmuras i brandmur böra från hvarandra åtskiljas genom minst ½ sten tjock mur. 5:o. Rörledning får icke anbringas i gemensam brandmur. Uppföres skorstenrör intill sådan brandmur, skall den förses med egna väggar på alla sidor. 6:o. Öppning på brandmur för fönster eller dörr må icke anbringas, utan att Magistraten med grannens samtycke dertill lemnar tillstånd, i hvilket fall sådan öppning skall, om Magistraten så pröfvat nödigt, förses med sjelftillslutande jernlucka eller annorledes göras brandfri. Grannes medgifvande i detta afseende gäller

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
	håller bestämning om när brandmur bör finnas, 10 § stadgar huru brandmur bör vara beskaffad, hvarjemed 11 § handlar om öppning i brandmur. 12 § har kunnat betydligt förenklas genom hänvisning till hvad tidigare om stängsel sagts.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
två och sju tionde dels meter (2,7 m) från hvarandra. Om tjockleken af brandmur, som tillika är yttermur, gälla hvad om yttermur sagts. Inmuras vasar eller annat trävirke från olika sidor i brandmur, böra de åtskiljas genom mur af minst half stens tjocklek. Rörledning må i gemensam brandmur icke anbringas. Brandmur bör ofvan täckas med metallplåt. 11 §. Hvar, som vill anbringa öppning i brandmur, utverke dertill tillstånd af magistraten och, der muren är belägen i tomtgränsen, jemväl af grannen. Grannes samtycke vare icke bindande för följande egare af granntomten. Öppning i brandmur bör, der magistraten pröfvar nödigt, förses med sjeltslutande jernlucka eller annorledes göras brandfri.	dock ej för senare egare af tomten, såvida denne yrkar på upphäfvandet deraf. 7:o. Brandmur skall täckas med metallplåt. § 32 (23). (§ 20 B. U. — § 43 T. F.) 1:o. Fackverks- eller trähus, liksom och hus med nedra våningen af sten eller annat brandfritt material och öfre våningen af trä, må icke på samma tomt uppföras eller genom tillbyggnad med hus af samma material utvidgas till större areal än 440 kvadratmeter för hvarje boningshus och 180 kvadratmeter för hvarje uthus, såvida det icke afdelas genom brandmur af minst 1½ stens tjocklek, hvilka äro uppförda å fast grund till en höjd af minst 0,45 meter öfver vattentaket och ej få vara genombrutna af dörr- eller fönsteröppningar eller gluggar.
12 §. Skall vägg eller mur vid tomtgräns ombyggas eller nedtagas, bör grannen minst en månad förut om arbetet underrättas så att de med anledning af arbetet erforderliga anstalter må kunna af honom vidtagas. Om kostnaden för murens nedtagande och återuppförande gälla hvad i III kap. 3 § om stängsel sagts.	§ 46. (53) (51 B. U. — § 50 T. F.) 1:o. Hafva hus å skilda tomter gemensam mur och vill endera grannen iståndsätta eller ändra sin andel deri, bör han derom tillsäga den andre en månad förut, så att denne emellertid må kunna vidtaga, för honom med anledning af arbetet, nödiga anstalter. Kostnaden för murens nedtagande, ej mindre än för dess återuppsättande drabbar den förre, såframt icke murens förfallna skick, efter Magistratens pröfning, påkallat arbetet, i hvil-

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 32. Mom. 1. Orden „med hus af samma material“ borde utgå. § 46. Oförändrad.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
13 §. Ugn, spisel och annan fast eldstad skall stå på grund af sten, hvalf eller bärjern, hvilande på brandfritt underlag. Uppföres större eldstad, såsom köks- eller bagarstuguspisel, bakugn eller eldstad med inmurad gryta, invid vägg af trä, skall väggen, der den är mellanvägg, till motsvarande del borttagas och ersättas genom mur af minst en stens styrka, men yttervägg förses med skyddsmur af minst en half stens genomskärning och ett tomrum af åtminstone sjuttiofem millimeters (75 mm) bredd lemnas mellan denna mur och eldstaden. Trävägg, mot hvilken kakelugn eller annan mindre eldstad uppföres, bör bakom eldstaden förses med skyddsmur af enahanda beskaffenhet, som nyss sagts, uppförd på fast grund och minst femtio millimeters (50 mm) afstånd från eldstaden.	ket fall hvardera grannen skall nedtaga och åter uppföra sin andel deri, samt kostnaden därför vidkännas. 2:o. Tillhör hela muren den ena grannen, då bör han, när behof deraf göres, iståndsätta densamma och arbetet bekosta; gifve ock i detta fall, äfvensom om han vill för sin bekvämlighet eller enskilda nytta vidtaga någon ändring med muren, grannen sin afsigt tillkänna, inom den tid som ofvan nämndes. § 47 återfinnes framför § 50. § 48 (28 mom. 1, 3 & 4; § 24 mom. 2). (§ 27 B. U. — § 52 T. F.) 1:o. Ugnar, spislar och andra fasta eldstäder skola stå på grund af sten, hvalf eller bärjern, hvilande på brandfritt underlag. 2:o. Kakelugn eller annan mindre, fast eldstad må icke uppföras intill trävägg, utan skall väggen bakom ugnen förses med på fast grund stående skyddsmur af minst $\frac{1}{2}$ stens tjocklek, och får ugnen icke uppföras närmare denna skyddsmur än 50 millimeter. Köks- och bagarstuguspisar, bakugnar, inmurade grytor och andra dylika eldstäder få icke uppföras invid trävägg, utan skall sådan, i händelse den utgör mellanvägg, borttagas och ersättas af en minst 1 sten tjock mur af brandfritt material, men står dylik eldstad emot yttre vägg af trä, skall $\frac{1}{2}$ sten tjock skyddsmur uppföras emot väggen och ett öppet rum af minst 75 millimeters bredd lemnas mellan denna skyddsmur och eldstaden.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 48. Momm. 1 och 2 oförändrade.	13—22 §§. Af dessa §§ handla 13—17 §§ om eldstäder, de följande om rök-rör och skorstenar. Några nya bestämmingar innehålla dessa §§ ej.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
14 §. Flyttbar eldstad skall stå på underlag af plansten, tegel eller annat eldfast ämne af sådan tjocklek, att afståndet mellan botten i eldstadens asklåda och golvet utgör minst en och en fjerdedels mursten. Dylik eldstad må icke ställas närmare vägg, panel eller annat väggfast innanrede af trä än sexhundra (600 mm) eller, der trävirket skyddas genom mur af tegel på kant eller ock af en på minst sjuttiofem millimeters (75 mm) afstånd från trävirket anbragt metallskärm, tvåhundra femtio millimeter (250 mm), räknadt från eldstaden till sagda mur eller skärm. 15 §. Trägolf framför eldstad bör i kök och rum med kakelugn beklädas med metallplåt eller plansten till minst femhundra millimeters (500 mm) längd och tvåhundra femtio millimeters (250 mm) bredd eller, i kök, sexhundra millimeters (600 mm) längd och bredd, hvarjemte i tvätt- och bagarstuga golvet framför eldstadsmynningen skall åtminstone till en längd af en och två tiondedels meter (1,2 m) samt en meters (1 m) bredd utgöras af plansten eller tegel. Minsta afståndet mellan eldstad och trävirke i taket vare tvåhundra femtio millimeter (250 mm).	5:o. Flyttbara eldstäder skola ställas på underlag af plansten, tegel eller annat eldfast ämne, till sådan tjocklek att afståndet mellan botten i eldstadens asklåda och träet i golvet är minst $1\frac{1}{4}$ sten. Dylik eldstad må ej placeras närmare vägg, panel eller annat väggfast innanrede af trä än 0,6 meter, såvida ej trävirket skyddas antingen genom mur af tegel på kant eller ock af metallskärm, i hvilket fall afståndet må inskränkas till 0,25 meter ifrån isoleringsmaterialet. Skärmen bör anbringas på ett afstånd från trävirket af 75 millimeter. 3:o. Eldstadsbotten skall muras till tjocklek af minst $1\frac{1}{4}$ sten mot underliggande trävirke. 4:o. Eldstad må icke göras högre än att afståndet mellan dess öfre kant och trävirket i taket är 0,25 meter. Mom. 5 är intaget före mom. 3. 6:o. I tvätt- och bagarstuga bör golvet framför eldstadsmynningen utgöras af plansten eller tegel till en längd af minst 1,2 meter och bredd af minst 1 meter. Uti kök eller rum med kakelugn bör golvet framför eldstaden beklädas med metallplåt eller plansten, som uti kök bör hafva minst 0,6 meter och uti rum med kakelugn minst 0,5 meter i längd och bredd.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 5 oförändradt. Momm. 3 och 4 oförändrade. Mom. 6. Metallplåt eller plansten, som anbringades framför eldstad i rum med kakelugn, borde hafva 0,5 meter i längd och 0,25 meters bredd. Ordet „golfvet“ i senare meningen borde utbytas mot „trä-golfvet“.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
Eldstadsbotten skall muras till minst en och en fjerdedels murstens tjocklek mot underliggande trävirke. 16 §. I hus af annat än brandfritt ämne får rum med eldstad å vinden icke inrättas. Eldstad må i uthus anbringas endast uti tvätt- och bagarstuga samt, i uthus af brandfritt ämne, jemväl uti afskildt afträdesrum. Sådant afträdesrum bör förses med golf af brandfri beskaffenhet. 17 §. Om inrättande af tillfällig eldstad gäller hvad magistraten för hvarje särskildt fall bestämmer. 18 §. Hvarje eldstad skall för rökens afledande förses med antingen muradt rör eller fajans- eller dubbelt metallrör af sådan beskaffenhet att sotning eller rensning deraf utan svårighet kan verkställas; och bör sådant rör i skorsten utmynna. För hvarje kökspis skall derjemte särskildt ångrör inrättas. Rökrör må icke utan tillstånd af magistraten i äldre dylikt rör inledas.	7:o. Eldstad i uthusrum är i allmänhet förbjuden; dock må sådan anbringas uti afskildt, med golf af brandfritt material försedt latrinrum i hus af brandfritt material. § 49 finnes vid III kap. 2 §. § 47. (28 mom. 1 & 2 och § 31). (§ 30 B. U. — § 51 T. F.) 1:o. För hvarje eldstad skall vid nybyggnad inrättas särskildt, tillräckligt rymligt rökrör, hvilket lätt bör kunna sotas och rensas; och må rökgång sedermera icke uti förut befintlig dylik inledas utan Magistratens tillstånd. 2:o. Flera skorstens- och rökrör, som till en skorstenspipa sammanföras, skola antingen fullständigt undermuras eller hvila på hvalf eller bärbjelkar af jern. 3:o. Vid nybyggnad skall för kökspis skildt ångrör inrättas.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 7 oförändradt. I anledning af förslag derom, att i byggnadsordningen borde bestämmas att den, som ville inrätta tillfällig eldstad, borde derom anmäla hos Magistraten, som derefter, på sökandens begäran, egde låta afsyna densamma, har åt utskottet öfverlemnats att inkomma med förslag till de stadganden, som beträffande nämnda eldstäder kunde finnas nödiga. § 47. Oförändrad.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
19 §. Mur kring rökgång skall vara minst en half mursten eller, i händelse rökgången går genom trossbotten eller yttertak eller gränisar till annat trävirke än golfplank, fotlist eller takpanel, minst en sten tjock; dock vare äfven i sistnämnda fall, der skärm af plåt kring muren anbringas, en tjocklek af endast tre fjerdedels sten tillfylles. Skiljetunga mellan rökgångar må mäta allenast en fjerdedels mursten i genomskärning. Rökrör vid gemensam brandmur bör förses med egna väggar på alla sidor.	4:o. Mur omkring rör, som till rökgång begagnas, bör med undantag endast för skiljetungor mellan rökgångar, hvilka må i tjocklek hålla 1 sten på kant, öfverallt vara minst $\frac{1}{2}$ sten tjock. På de ställen, der rökgång går genom trossbotten eller yttertak eller stöter till trävirke, med undantag af golfplank, fotlist och takpanel af trä, skall tjockleken af ledningens ytterväggar vara minst 1 sten, så framt de icke förses med skärm af plåt, i hvilket fall ledningens ytterväggar må göras endast $\frac{3}{4}$ sten tjocka.
20 §. Rökrör af fajans eller metall må icke föras närmare väggfast innanrede af trä än trehundra (300 mm) eller, vid metallrör, sexhundra millimeter (600 mm); dock får detta afstånd, der trävirket skyddas genom mur af tegel på kant eller genom skärm af plåt på minst sjuttiofem millimeters (75 mm) afstånd från virket, minskas till tvåhundra tjugufem millimeter (225 mm), räknadt, vid metallrör, till sagda mur eller skärm, men vid fajansrör till trävirket. Der sådant rökrör genomgår trävägg, bör skyddsmur af minst tvåhundra tjugufem millimeters (225 mm) tjocklek kring röret anbringas.	5:o. För rökledning må äfven användas dubbelt metallrör eller rör af fajans. Metallrör få dock icke ledas närmare väggfast innanrede af trä än 0,6 meter, såvida icke trävirket skyddas af mur af tegel på kant, eller en på 75 millimeters afstånd fästad skärm af plåt, i hvilket fall rörets afstånd ifrån fodermurens eller plåtens yta må minskas till 225 millimeter. Fajansrör, försedt med skyddsmur eller plåtskärm, på sätt om metallrör sagdt är, bör ledas på minst 225 millimeters afstånd från trävirke samt utan sådant skydd på minst 0,3 meters afstånd derifrån. 6:o. Metall- och fajansrör skall ledas in i skorsten och bör, der detsamma genomgår trävägg, omgifvas af 225 millimeters skyddsmur.

Stadsfullmäktiges beslut :	Anmärkningar :

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
21 §. Skorsten bör antingen fullständigt undermuras eller läggas på hvalf eller bärbjelkar af jern samt utmynna på ett afstånd af minst sjuhundra femtio millimeter (750 mm) öfver takkammen eller, der den dragas genom takslutningen, af en och två tiondedels meter (1,2 m) från takets yta. Skorstenspipa inom hus skall afputsas.	7:o. Skorstenspipa inom hus skall afputsas. 8:o. Skorsten skall, då den i taknocken utgår genom yttertak, uppdragas minst 0,75 meter öfver denna; men drages skorstenen genom takslutning, skall den uppföras till sådan höjd, att afståndet från dess mynning vinkelrätt mot takytan utgör minst 1,2 meter.
22 §. Är för uppförande af skorsten till erforderlig höjd nödigt att den bygges och fästes vid gafvel eller brandmur af grannes hus, må särskild ersättning härför icke becingas.	9:o. Då skorsten till ett lägre hus behöfver ledas uppför gafvel eller brandmur till en invid stående högre byggnad på grannes tomt, är egaren till det lägre huset berättigad att, utan skild ersättning för murens begagnande, uppdraga och i densamma fastkramla sin skorsten till nödig höjd.
23 §. Tak till källare och förvaringsrum, som under boningshus inrättas, skall hvälfvas eller eljes göras af brandfritt ämne eller brukslås.	§ 50. (26). (§ 24 B. U. — § 55 T. F.) 1:o. Tak i källare och förvaringsrum, som inrättas under boningshus, skola antingen hvälfvas eller göras af brandfritt material eller brukslås.
24 §. Boningsrum bör så inrättas, att rummet erhåller tillräckligt luft och ljus. Rum, som inredes till boningsrum, bör förty hafva fönster antingen mot gata, allmän plats eller gårdsrum af minst nio meters (9 m) längd och bredd eller ock mot	2:o. Soubasementsrum får icke inredas till boningsrum, verkstad, försäljningslokal eller annat dylikt ändamål, der människor en längre tid af dagen vistas, förrän marken under detsamma blifvit på ändamålsenligt sätt dränerad. Är sådant ogörligt, må rummet icke till vistelse för människor användas. Golf i dylikt rum bör läggas så högt, att ett fall af 1 på 100 erhålles, för kanal under golvet, till hjesan af den allmänna kanalen under gatan. Undantag härifrån må Magistraten kunna medgifva, då byggnaden står på

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkingar:
§ 50. Mom. 1 oförändradt. Mom. 2. Helsovårdsnämudens förslag till detta mom. är godkänt, dock med uteslutning af orden „minst 0,5 meter öfver högsta grundvattenståndet och derjente“. Nämndens förslag lyder: „2:o. Scoubasementsrum får icke inredas till boningsrum, verkstad, försäljnings- eller annan lokal, der menniskor en längre tid af dagen vistas, förrän marken under detsamma blifvit på ändamålsenligt sätt dränerad och jordfuktens och grundluftens uppstigande i detsamma förhindrad	23—27 §§. Af dessa innehåller 24 § stadganden ur 4 och 6 momm. af 31 samt 3 mom. af 33 §, hvilkas innehåll utskottet sökt återgifva så godt den otydliga formuleringen af nämnda §§ det tillåtit. — Sista mom. af samma 24 § upptager ett delvis nytt stadgande af principiell betydelse.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
smyg från hufvudgårdsrum, åtminstone fyra och fem tiondedels meter (4,5 m) bred och ej djupare än en och en half gång dess bredd; dock må äfven rum med fönster endast mot annat gårdsrum än nu sagts användas till boningsrum, så framt gårdsrummet mäter minst fyra och fem tiondedels meter (4,5 m) i fyrkant samt den mot fönstret stående byggnaden icke är högre än gårdsrummets bredd. Såsom boningsrum anses ock verkstad, salubod och annat rum, der menniskor vistas längre tid af dygnet. 25 §. Boningsrums höjd vare minst två och sju tiondedels meter (2,7 m). Golf- och takfyllning i boningsrum bör vara ren och torr, och får förut använd enahanda fyllning, grus från gammal byggnad eller annat dylikt ämne dertill begagnas endast der det genom upphettning eller annorledes lämpligen rengjorts. 26 §. Boningsrum må ej i källarvåning inrättas, om icke rummet till minst hälften af dess höjd på den sida, der dess fönster äro belägna, ligger öfver markens yta, räknadt, der marken sluttar, vid rummets midt. Grunden under boningsrum, som i källarvåning inredes, bör	berg eller torr sandjord med naturligt aflopp. 3:o. Rum af här ifrågavarande beskaffenhet må icke hafva mindre höjd än 2,7 meter, och skall minst halfva höjden ligga öfver markens nivå på den sida af huset der rummets fönster är anbragdt; der marken sluttar, mätes höjden vid rummets midt. 4:o. Golf i soubasementsrum skall, såvida luftvexling under detsamma icke kan åstadkomma, förses med underlag af tegel, beton, asfalt eller annat af Magistraten med hänsyn till de förhållanden varande förhållandena godkändt material. 5:o. Yttre omfattningsmurar af naturlig sten till sådant rum skola förses med minst 1 sten stark revetering, samt genom luftskikt eller på annat sätt isoleras från jordfukten, der marken ej är torr.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
torrläggas och rummet afskiljas från marken derunder medels ett lager af asfalt, beton eller annat jemngodt ämne så att uppstigandet af fukt och grundluft i rummet hindras, hvarjemte tillräcklig luftvexling i rummet bör anordnas. Golf i dylikt rum må ej läggas lägre än att ett fall af minst ett på etthundra erhålles för kanal under golvet till hjessan af närmaste allmänna afloppskanal, der sådan är invid tomten anlagd; dock må magistraten medgifva undantag från sistnämnda föreskrift i händelse byggnaden står på berg eller torr sandjord och grunden eger naturligt aflopp. Yttermur af granit till boningsrum i källarvåning skall förses med tegelbeklädnad af minst enstens tjocklek, och bör, genom luftskikt eller annorledes, jordfukts inträngande i rummet hindras. 27 §. Inrättas boningsrum å vind, böra sådana anordningar vidtagas, som till de inneboendes räddning vid eldfara äro nödiga. 28 §. Hvarje hus skall vara försedt med trappor i tillräckligt antal och så inrättade att de erhålla nödigt ljus samt att från hvarje	§ 52. 2:o. Vindsrum med eldstad må inrättas uti hus af sten eller annat brandfritt material; börande Magistraten särskildt ej blott tillse, att sådan lägenhet har lätt förbindelse med brandfri trappa, utan äfven föreskrifva sådana anordningar i afseende å byggnaden, för som inneboendes räddning vid eldsvåda må vara så mycket som möjligt betryggande.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 52. Oförändrad.	28—31 §§ handla om trappor, den sista jemväl om förstugor och dörrar. Nästnämnda stadgande är hemtadt ur 20 § af 1887 års förslag,

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
bostadslägenhet obehindradt tillträde finnes till minst en trappa eller, der trapporna äro af trä, två trappor; och bör åtminstone en af trapporna leda till vinden. 29 §. I boningshus af brandfritt ämne, som är högre än två våningar eller beläget i stadens inre, skall trappa vara likaledes af brandfri beskaffenhet och hufvudtrappan, der huset är högre än en våning, hafva minst en och fem tiondedels meters (1,5 m) bredd; dock må mindre trappa till förenande af boningsrum i två närmast hvarandra under brandbotten belägna våningar äfven vara af trä. I annat boningshus må trapporna göras af trä och hufvudtrappan en och två tiondedels meter (1,2 m) bred. Der trappa till vinden bör vara af brandfri beskaffenhet, skall den från vinden afstängas med jerndörr. 30 §. Golf, väggar och tak i trapporum till trappa, som enligt 29 § bör vara af brandfri beskaffenhet, äfvensom väggar till hufvudtrapporum i hus med nedre våningen af brandfritt ämne och den öfre af trä skola jemväl af brandfritt ämne utföras. Bygges trappa på hvalf, eller pröfvar magistraten eljes med afseende å konstruktionens beskaf-	§ 51 (37 och 17) (§ 35 B. U. — § 59 T. F.) 1:o. I hvarje hus skola trappor finnas till tillräckligt antal så anbragta att hvarje bostadslägenhet står i lätt förbindelse med minst en af dem. Af dessa trappor, hvilka alla böra vara ljusa, skola hufvudtrapporna i boningshus af mer än en vånings höjd hålla minst 1,5 meter i bredd. Kyrkor, skolhus, sjukhus, teatrar, byggnader, som innehålla offentliga musik- eller danslokaler, fabrikskhus eller andra byggnader afsedda till samlingsrum för större antal menniskor, skola hafva trapputgångar till antal och vidd lämpade efter den mängd menniskor, för hvilken lokalen är afsedd. 2:o. Uti boningshus af brandfritt material skola trapporna vara af brandfritt material. Minst en af trapporna, äfvenledes brandfri, bör leda till vinden. Till förenande af boningsrum i närmast skilda våningar, under brandbotten, må dock mindre trätrappa användas. 3:o. Alla till brandfria trappor hörande förstugor skola hafva väggar, golf och tak af brandfritt material. På hvalf eller annan af Magistraten godkänd brandfri konstruktion må likväl förstugornas golf, stegens öfre planer samt trappodesterna beklädas med trä. 4:e. Trappa från vinden bör afstängas genom jerndörr. 5:o. I boningshus af brandfritt material, som upplöres å tomter, der trähus äro tillättna, och ej äro mer än två våningar höga, äfvensom uti sådana tvåvånings hus, hvilkas nedre våning är af sten och den öfre af trä, må trappor och golf i förstugor göras af trä, och behöfva hufvudtrapporna uti sådana hus icke hafva större bredd än 1,2 meter.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 51. Momm. 1, 2 och 3 oförändrade. Mom. 4. Åt utskottet är öfverlemnadt att redigera mom. derhän att i hus af brandfritt material ingång till vinden borde afstängas genom jerndörr. Mom. 5 borde innehålla bestämning derom att, då trätrappa finge begagnas, två sådana borde inrättas i hvarje bostadslägenhet.	sådant det af Fullmäktige antagits.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
fenhet skäligen sådant tillåta, må likväl golvet, trappstegens öfre ytor och trappodesterna beklädas med trä. 31 §. Kyrkor, skolhus, sjukhus, teatrar och andra byggnader, inreda till samlingsrum för större antal människor, skola hafva trappuppgångar, förstugor och dörrar till antal, vidd och beskaffenhet i öfrigt lämpade efter den mängd af människor, som huset är afsedt att inrymma.	§ 20. (20) (§ 17 B. U. — § 19 T. F.) 1:o. Tomt samt hus vid gata eller öppen plats skall förses med inkörsport eller ingångsdörr, så beskaffade att genom densamma obehindradt inträde beredes såväl till innanför liggande gårdsplaner som till byggnadens inre.
32 §. Vind bör förses med glasfönster för nödig belysning.	§ 52. (32) (§ 31 B. U. — § 56 T. F.) 1:o. Vind skall förses med glasfönster för nödig belysning. Mom. 2 återfinnes vid 16 och 27 §§.
33 §. I byggnad af brandfritt ämne, i hvilken eldstad är inrättad, skall, der icke öfversta våningens tak utgöres af hvalf på jernbjelk, öfversta bjelklaget öfverallt beläggas med brandbotten af tegel, lagdt i bruk, eller annorledes af brandfri beskaffenhet på underlag af bräder. Dylikt brandbotten bör mäta minst fyratio millimeter (40 mm) i tjocklek och i öfrigt vara så inrättadt att bjelklaget	§ 53. (27) (§ 26 B. U. — § 57 T. F.) 1:o. I hus af sten eller annat brandfritt material, som innehåller eldstad, skall öfversta bjelklaget öfverallt beläggas med brandbotten af tegel, lagdt i bruk eller af annat brandfritt ämne till minst 40 millimeters tjocklek, på underlag af bräder, så att bjelklaget blir fullkomligen afskildt från takstolar och allt annat trä å vinden. 2:o. För mindre eldfarliga fabriksverkstäder äfvensom för samlings-salar samt delar af teater, i afseende å hvilka svårighet möter för anbringande af brand-

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 20. Ett ytterligare mom. af enahanda lydelse som 2 mom. 19 § i Tekniska föreningens förslag borde i §:en intagas, dock borde bestämningen om fabriks-hus bortlemnas samt musik- och danslokaler icke särskildt omnämnas. Tekniska föreningens förslag lyder: „2. Kyrkor, skolhus, sjukhus, teatrar, byggnader, som innehålla offentliga musik- eller danslokaler, fabriks-hus eller andra byggnader, afsedda till samlingsrum för större antal människor, skola hafva utgångar äfvensom förstugor, der sådana förekomma, till antal och vidd lämpade efter den mängd personer, som på stället rymmes.“ § 52. Oförändrad. § 53. Mom. 1 borde omformuleras derhän, att deri ingående bestämning om brandbottens tjocklek skulle såsom regel fastställas för brandbotten af allt slags brandfast material, men Magistraten likväl erhålla befogenhet att efter pröfning tillåta användning af tunnare brandbotten för annat brandfritt ämne än tegel. Mom. 2 har antagits med sådan ändring att i hus med hvalf och jernbjelk brandbotten icke behöfde anbringas.	31—41 §§ innehålla i utskottets formulering icke något nytt af betydelse.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
derigenom fullständigt afskiljes från takstolar och allt annat trä å vinden. För fabriksverkstad, hvori eldfarligare handtering icke drifves, äfvensom samlingssal och del af teater må afvikelse från hvad ofvan sagts göras, der magistraten pröfvar svårighet möta anläggandet af brandbotten derstädes; dock bör så vidt möjligt del af vind, som sålunda saknar brandbotten, genom brandmur afskiljas från öfriga delar af vinden. Lägges brandbotten af annat ämne än tegel, må magistraten jemväl kunna tillåta tunnare brandbotten än fyratio millimeter (40 mm). 34 §. I hus med eldstad bör uti vattentaket anbringas brandlucka och å vinden fast stege eller trappa från vinden till luckan. 35 §. Byggnad af hvad slag som helst må täckas endast med plåt af koppar eller jern, skiffer eller annat eldfast ämne, och får zink eller bly till taktäckning icke användas. Om tak af asfaltfilt stadgas i nådiga kungörelsen af den 16 januari 1877. Yttre taklist af trä må å hus af brandfritt ämne icke anbringas.	botten, må Magistraten kunna medgifva undantag från skyldigheten att inlägga sådan. Den del af vinden, som saknar brandbotten, bör likväl, så vidt möjligt är, medels brandmur afskiljas från den del, som är med slik botten försedd. § 54. (36) (§ 34 B. U. — § 58 T. F.) I hvarje hus med eldstad bör finnas anbragt i vattentaket en brandlucka samt å vinden en stege eller trappa till brandluckan. § 55. (33, 34 & 36) (§ 32 B. U. — § 60 mom. 1—3 T. F.) 1:o. Yttre tak å byggnad af hvad slag som helst inom staden får ej täckas med annat än plåt af koppar, jern, bly eller zink, skiffer eller annat eldfast ämne, som framdeles kan i sådant afseende varda tillåtet; dock må, med iakttagande af hvad Kejsrerliga Kungörelsen af den 16 Januari 1877 föreskrifver, envåningshus täckas med asfaltfilt. 2:o. Tak af annat ämne må, der det redan finnes, ännu i fem år bibehållas, men skall tak efter denna tids förlopp eller när det inom nämnda tid fordrar

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 54. Oförändrad. § 55. Mom. 1. Åt utskottet är öfverlemnadt att öfverväga, huruvida icke här borde ingå bestämning om den myndighet, som egde afgöra, hvilka taktäckningsmaterial vore att hänföras till de tillätna. Till taktäckning borde dock ej få begagnas bly eller zink. Mom. 2 och 3 oförändrade.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
36 §. Takresnings höjd får icke öfverstigade hälften eller, vid tak med fall åt endast en sida, fem sjundedelar af husets bredd. Der byggnadens arkitektur eller andra omständigheter sådant påkalla, samt huset icke uppförts till den i V kap. 8 § medgifna största höjd, vare dock äfven tak med högre resning tillåtet. Tak med bruten resning får blott å hus af brandfritt ämne uppföras. Sluttar tak åt gata eller allmän plats, skall det förses med fotrännor och stuprör med mynning högst trehundra millimeter (300 mm) från marken. Under mynningen bör sqvalkopp och rännor för vattnets afledande anbringas.	omläggning, ovilkorligen täckas enligt föreskrifterna i föregående moment. 3:o. Yttre taklist må ej göras af trä å hus af brandfritt material. § 56. (35 och 39) (§ 33 och 37 B. U. — § 60 mom. 4 och § 61 T. F.) 1:o. Å tak med takfall åt begge sidorna får takresningens höjd ej öfverstiga hälften af husets bredd, och tak med fall endast åt en sida får ej göras högre än fem sjundedelar af husets bredd. Tak med högre resning må dock, der särskilda omständigheter sådant påkalla, tillåtas. 2:o. Tak med bruten resning får endast på hus af brandfritt material begagnas. 3:o. Tak, som sluttar åt gata, skall förses med fotrännor och stuprör. Dessa senare böra räcka åtminstone till 0,3 meter från marken, hvarest sqvalkopp med derifrån ledande ränna för vattnets afledande skall anbringas.
37 §. Trappa får utskjuta högst sexhundra millimeter (600 mm) öfver tomtgränsen. Är gångbanans bredd två och fyra tiondedels meter (2,4 m) eller deröfver, må å gångbanan nedgång till källarvåning inrättas; dock får sådan nedgång vara högst sjuhundra femtio millimeter (750 mm) bred och bör förses med tätt jernstakett.	§ 57. (38) (§ 36 B. U. — § 22 mom. 2—3 T. F.) Då boningshus uppföres med dörr åt gata, må trappan ej utöfver tomtlinien utskjuta på trottoiren mer än 0,6 meter. Der vid hus och byggnad trappa redan är anbragt, som till större mått inkräktar å torg eller gata, bör Magistraten, då större reparationer eller förändring å slik byggnad företages, tillhålla husägaren att, der sådant utan synnerlig skada för honom ske kan, indraga den sagde mått öfverskjutande delen af trappan inom byggnaden. Der trottoiren är

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 56. Mom. 1 är godkänt enligt Helsovårdsnämndens förslag, som lyder: „1:o. Å tak med takfall åt begge sidorna får takresningens höjd icke öfverstiga hälften af husets bredd, och tak med fall endast åt en sida får icke göras högre än fem sjundedelar af husets bredd. Tak med högre resning må, der särskilda arkitektoniska eller andra omständigheter sådant påkalla, tillåtas, dock icke i det fall att byggnaden uppföres till den i § 33 tillätna största höjd.“ Momm. 2 och 3 oförändrade. § 57. Åt utskottet är öfverlemnadt att i stället för „omgifvas“ utfinna något lämpligare uttryck.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
38 §. Täckta utbyggnader eller så kallade burspråk och balkonger, som utskjuta öfver tomtgränsen, må icke uppföras vid gata af mindre bredd än fjorton och åtta tiondedels meter (14,8 m), ej heller närmare gångbanans yta än tre meter (3 m) eller erhålla större än en meters (1 m) bredd. Dylik utbyggnad må icke anbringas närmare gränsen mot granntomt eller gathörn än på ett afstånd af en och en half gång dess bredd, och får längden af hvarje sådan icke öfverstiga fem meter (5 m) äfvensom flera dylika utbyggnader ej upptaga vidare än tillsammans högst en fjerdedel af fasaden. Hvad i detta mom. sagts, är dock icke tillämpligt å öppen och lätt balkong, som framspringer högst nio tiondedels meter (0,9 m) öfver tomtgränsen. Burspråk och balkong å hus af brandfritt ämne bör jemväl med brandfritt ämne underbyggas. 39 §. Skylt må framspringa utom byggnadens sockellinie högst trehundra millimeter (300 mm). Markiser få ej anbringas närmare gångbanans yta än två och en tiondedels meter (2,1 m).	minst 2,4 meter bred, må ingång till soubasementsvåning af högst 0,75 meters bredd inrättas, men skall omgifvas med jernstaket. § 58. (ny) (§ 22 mom. 2 T. F.) Balkonger och burspråk å hus af brandfritt material böra underbyggas med eldfast material. Der dylika balkonger och burspråk äro utförda af trä, böra desamma vid skeende reparation eller ombyggnad underbyggas med eldfast material eller borttagas. § 59. (ny) (§ 22 mom. 2 T. F.) 1:o. Skylt må ej framspringa öfver byggnadens sockellinie mer än 0,3 meter. 2:o. Markiser få icke anbringas lägre än 2,1 meter öfver trottoirens nivå.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 58. Åt utskottet är uppdraget att inkomma med förslag, huruvida i §:en borde ingå bestämning om tillåtelse att å ny uppförda hus anbringa balkonger och burspråk, samt angående storleken och beskaffenheten af dessa. § 59. Oförändrad.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
40 §. Hus af brandfritt ämne bör afputsas inom fem och trähus brädfordras inom tre år efter det sådan syn som i VI kap. 11 § sagts å huset hållits. Till strykning af byggnad utvändigt äfvensom af portar, plank och stakett får ej användas oblandad hvit eller annan, för ögat menlig eller besvärlig färg. 41 §. Hus bör underhållas i sådant skick, som med snygghet och god ordning öfverensstämmer. Bofälligt hus, som ej kan iståndsättas, skall nedrifvas.	§ 60. (40) (§ 38 B. U. — § 62 T. F.) 1:o. Stenhus bör inom fem år efter afsyningen afputsas; trähus skall inom tre år vara brädfordradt. 2:o. Till bestrykning af byggnad utvändigt äfvensom af port, plank och staket må ej användas oblandad hvit eller annan för ögonen menlig eller besvärlig färg. § 66. (ny) (§ 68 T. F.) 1:o. Alla hus skola försvarligen underhållas och mot gata eller allmän plats vara i sådant skick, som öfverensstämmer med snygghet och god ordning. 2:o. Bofälligt hus skall nedrifvas om det ej kan iståndsättas.
VIII Kap. Om renhållningen. 1 §. Hvarje bebyggd tomt bör förses med nödigt antal afträden. Om allmänna afträden gäller, hvad derom särskildt föreskrifves. 2 §. Afträde må ej förläggas närmare yttre tomtgräns än sex meter (6 m); dock få afträden i boningshus och vattenklosetter utan sådan inskränkning inrättas.	§ 61. (56) (§ 39 B. U. — § 63 T. F.) 1:o. Å hvarje bebyggd tomt skall lämpligt antal afträden finnas. 2:o. Utom boningshus må afträden icke läggas på mindre afstånd än 6 meter från gata eller annan allmän plats eller brunn. De skola förses med täta underlag som ligga högre än angränsande markens yta, samt för öfrigt vara så beskaffade, att orenligheten emottages i täta och lätt flyttbara kärl och icke nedtränger i

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
3 §. Afträde bör anläggas så att orenlighet derifrån hvarken intränger i marken eller fritt utflyter och att allmänheten eller närboende ej besväras genom dunster från afträdet. Särskildt må afträde utom boningshus icke inrättas annorlunda än å tätt underlag af beton, asfalt, i cement murad sten eller annat för vatten ogenomträngligt ämne, högre än den angränsande markens yta, och bör afträde i boningshus förses med golf af enahanda ämne samt med täta och lätt flyttbara kärl för orenlighetens upptagande, hvarjemte nödig luftvexling bör vid afträde anbringas. Urin må dock genom täta rör ur afträde i affloppskanal inledas. Om vattenklosetter stadgas i 4 och 5 §§.	marken eller utflyter till gård, gata eller annat ställe, och att allmänheten eller närboende icke besväras af afdunstningen från dem. Urinen må likväl ifrån sitsbrädet genom täta rör afledas till affloppskanal.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
i cement murad sten eller annat för vatten ogenomträngligt material samt vara väl ventilerade och i öfrigt så inrättade att allmänheten eller närboende icke besväras af afdunstningen från dem. Orenligheten skall upptagas i täta, lätt flyttbara kärl och får icke nedtränga i marken eller utflyta till gård, gata eller annat ställe. Urinen må likväl från sitsbrädet genom täta metallrör afledas till afloppskanal. Afträde med skilda afdelningar skall erhålla ljus från fönster i ytterväggen af tillräcklig höjd och i fall nödigt är af större bredd än den gemensamma korridoren“. Stadgandet i första meningen af första stycket skulle dock anses icke innebära hinder att inrätta allmänna afträden. Bestämningarna angående golfvets beskaffenhet skulle gälla endast underlaget. Dessutom borde föreskrift intagas derom att afträdesrums underlag skulle ligga högre än den angränsande markens yta. Af andra stycket borde orden „skall upptagas i täta, lätt flyttbara kärl och“ utgå. „Metall“ skulle likaledes bortfalla. Tredje stycket borde uteslutas.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
4 §. Vattenklosett, så inrättad, att all fast orenlighet från densamma uppsamlas i särskild behållare, må öfveralt i staden äfven i boningshus anbringas. Annorledes beskaffad vattenklosett må inrättas endast med anslutning till vattenledning och sådan aflopps kanal, som utmynnar i hafvet å något af nedanuppräknade ställen samt i strand med minst en och sjuttiofem hundra meters (1,75 m) vattendjup, derjemte är tät i hela dess sträckning från inledningsstället till mynningen och hvars mynning jemväl vid lågvatten ligger under vattenytan. Ofvan afsedda ställen äro stränderna mellan Skatuddens östligaste och dess sydligaste udde, mellan Skeppsvarfvet och södra hörnet af kvarteret n:o 204 i Brunnssparkens östra villaområde, från sundet mellan Flisholmen och fasta landet till Munkholmsundets södra mynning äfvensom från södra gränsen af kvarteret n:o 176 till södra hörnet af kvarteret n:o 175. 5 §. Rum för vattenklosett skall förSES med golf af den i 3 § omordade beskaffenhet och hafva nödig luftvexling. För orenlighetens upp-	3:o. Inom boningshus vare det tillåtet att anlägga vattenklosett eller afträde med sådana kärl för orenlighetens mottagande som i mom. 2 omnämnas. Desamma böra inrättas med vattentäta golf eller underlag, hvarjemte anordningar böra vidtagas för den elaka luktens aflägsnande ifrån afträdesrummen på det sätt att byggnadens inre deraf icke besväras. Vattenklosetter skola förSES med stanklås och sådana afloppsledningar att kanalgasar icke kunna intränga i boningshuset. De få likväl inrättas endast der vattenledning finnes och der afloppskanalerna till hela sin sträckning från inledningsstället till mynningen äro täta och icke utmynna i Tölövikens innån för jernvägsbanken. Mom 4 finnes vid 13 § IX kap.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 3 har likaledes antagits efter helsovårdsnämndens förslag, dock med ändringar. Nämndens förslag lyder: „3:o. Inom boningshus vare det tillåtet att anlägga vattenklosett eller afträde med sådana kärl för orenlighetens upptagande, som i mom. 2 omnämnas. De rum, hvilka innehålla dylika inrättningar, böra förses med vattentäta golf af betton, asfalt, i cement murad sten eller annat för vatten ogenomträngligt material, hvarjemte ventilation bör anordnas för osunda och illaluktande gasers aflägsnande från afträdesrummen; och bör dervid fiakttagas att utsugningsröret ledes till kökspipan eller annat ständigt varmt rör. Vattenklosetter skola förses med ventilerade stanklås och bör ventilationsröret från stanklåsets hjessa dragas upp genom huset och utmynna ofvan yttre taket. Spolning af vattenklosett må icke ske direkt från vattenledningen och med dess tryck, utan bör till hvarje klosetts förseende med nödigt vatten, en skild mellancistern med sjelfverkande kran inrättas. Vattenklosetter få inrättas endast der vattenledning finnes och der afloppskanalerna till hela sin utsträckning från inledningsstället till mynningen äro täta, äfvensom endast der desamma utmynna till det staden omgifvande vattnet inom följande områden, nämligen: sträckan från Skatuddens ostligaste till dess sydligaste udde, Skeppsvarfvvet och Brunns parkens östra villaområde ända till villans N:o 9 sydliga gräns, från sundet mellan Flisholmen och fasta landet till det sistnämndas sydvestligaste udde invid Munkholmen, samt från Skeppsdockans södra gräns till kvarterets 175 sydvästra hörn. Afloppskanal, som afför fasta beståndsdelar af klosett- eller afträdes innehåll, bör utmynna vid strand med minst 6 fots vattendjup samt ledas så att kloak-	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
samlande afsedd behållare skall inrättas å sådant underlag, som i samma § sagts. Vattenklosett skall förses med stanklås och med dragrör från stanklåsets hjessa, utmynnande öfver husets vattentak. Spolning af vattenklosett må icke ske med vatten omedelbart ur vattenledningen och under dess tryck. 6 §. Fähus och stall må ej uppföras närmare gata eller allmän plats än sex meter (6 m). Rum för kreatur bör så inrättas att kreaturen erhålla nödigt skydd mot väderleken och tillräckligt ljus samt att erforderlig luftvexling finnes äfvensom att allmänheten eller närboende ej besväras med dunster från detsamma. Golf i dylikt rum bör läggas högre än markens yta och vara af sådan beskaffenhet, att orenlighet derifrån icke intränger i marken eller fritt utflyter. Inrättas fähus eller stall under boningsrum, böra nödiga åtgärder vidtagas till förebyggande deraf att lukt intränger i boningsrummet. 7 §. Fast kreatursspilling, sopor, afskräden och annat affall skall uppsamlas antingen i fristående,	§ 62. (56) (§ 39 B. U. — § 64 T. F.) 1:o. Fähus och stall må icke uppföras på mindre afstånd än 6 meter från gata eller allmän plats eller brunn. 2:o. Fähus och stall böra så inredas att de gifva nödigt skydd mot väderlekens inflytande, att erforderlig luftvexling och tillräckligt ljus i dem erhållas samt så att allmänheten eller närboende ej besväras af afdunstningen från desamma. 3:o. Golf i dylika rum bör anläggas högre än angränsande markens yta och förofrigt vara så beskaffadt att orenlighet icke nedtränger i marken eller utflyter till gård, gata eller annat ställe. 4:o. Der boningsrum inredas ofvan fähus eller stall, böra sådana anordningar vidtagas som hindra lukt från dessa att i boningsrummen intränga. 5:o. Kreatursspillingen skall uppsamlas i fristående, ofvan jord belägen gödselkista eller väl ventilerad gödselkammare med murade och asfalterade väggar och golf, hvilket senare bör ligga högre än angränsande markens yta. Den flytande orenligheten från fähus och stall bör omedelbart inledas i sådan aflopps-kanal som i § 12 omnämnes.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
myningen äfven vid lågvatten ligger under vattenytan“. Ur första stycket borde dock slutmeningen „och bör dervid iakttagas — — varmt rör“ utgå, hvarjemte de vilkor för vattenklosetters inrättande, som vore stipulerade i detta stycke, skulle gälla endast de vattenklosetter, som vore afsedda att afföra de fasta fäkalierna genom afloppsledning, medan deremot de vattenklosetter, från hvilka de fasta excrementerna uppsamlades i därför inrättade behållare, borde få anordnas öfveralt i staden. Orden i femte stycket „eller afträdes“ borde uteslutas. § 62. Mom. 1—4 oförändrade. Mom. 5 borde omredigeras i sådant syfte att a) uppsamling af flytande kreatursspillning finge ske förmedels densammas blandning med torfströ samt b) flytande orenlighet från stall och fähus icke nödvändigtvis behöfde inledas i afloppskanal.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
ofvan jord belägen kista eller gödselkammare eller i gödselgrop. Flytande orenlighet från fåhus och stall bör, såframt den icke genom användning af torfströ fullkomligt uppsamlas, inledas antingen i särskild, tät och lätt flyttbar behållare eller i afloppskanal eller, der ej afloppskanal finnes, i gödselgrop. Gödselkammare, så ock gödselgrop, bör hafva väggar och golf af asfalt, i cement murad sten eller annat, för vatten lika oegnomträngligt ämne.	6:o. Der sådan afloppskanal icke finnes anlagd, må latringrop, inrättad i öfverensstämmelse med stadgandena i 1875 års Byggnadsordning, begagnas för uppsamlande af såväl fast som flytande orenlighet. § 63. (ny) (§ 65 T. F.) 1:o. Sopor, afskräden och andra affall skola uppsamlas i täta och lätt flyttbara kärl som äro ställda ofvan jord. 2:o. Der afloppskanal icke finnes anlagd, må sopor, afskräden och andra affall uppsamlas i latringrop af sådan beskaffenhet, som i § 62 mom. 6 sagdt är. 3:o. Sopor, afskräden och andra affall må icke i hus eller å gård förvaras så länge att de komma i jäsning eller ruttna.
IX Kap. Allmänna stadganden. 1 §. Mål och ärenden, som enligt byggnadsordningen afgöras, behandlas, der ej annorlunda sagts, af magistraten. Å magistraten ankommer jemväl att öfvervaka, det öfverträdelser af byggnadsordningen förebyggas eller, der de inträffat, beifras.	V Kap. Allmänna stadganden. § 65 finnes vid 13 § IX kap. § 66 finnes vid 41 § VII kap. § 69. (68) (§ 64 B. U.) Mål och ärenden, som efter denna Byggnadsordning pröfvas och afgöras, skola, der icke uttryckligen annorlunda stadgadt är, upptagas och behandlas samt afdömas af Magistraten.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Mom. 6. Latringrop borde få förekomma äfven då afloppskanal funnes inrättad. § 63. Mom. 1. Orden „och lätt flyttbara“ skulle utgå. Mom. 2 borde omredigeras i öfverensstämmelse med Fullmäktiges beslut beträffande 62 § 6 mom. Mom. 3 skulle uteslutas. V Kap. § 69. Oförändrad.	IX. Kap. 1 §. torde innehålla det väsentliga af 67 § 1 mom.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
2 §. Årligen, före utgången af maj månad, bör, efter förordnande af magistraten, en af dess ledamöter jemte stadsingeniören å dagar, som genom kungörelse i den ordning, uti I kap. 5 § sagts, skola bringas till allmän kännedom, anställa syn å gator och allmänna platser i staden samt å yttre delarna af de invid dem befintliga hus, portar och plank till utrönande af de bristfälligheter, hvilkas afhjelpande enligt byggnads-	§ 67. (67) (§ 63 B. U.) 1:o. Hvad vid byggnadsföretags utförande, torgs och gators stensättning samt deras vidmakthållande, med mera, som till vinnande af ordning och skick eller prydnad för staden kan vara nödigt iakttaga, derom eger Magistraten, hvilken deröfver tillkommer närmaste inseende, att efter sig företeende omständigheter såväl under påstående arbeten som vid andra tillfällen meddela nödiga föreskrifter, äfvensom sjelf och genom vederbörande stadsfiskaler samt andra underlydande betjente tillse att öfverträdelse och åsidosättande af Byggnadsordningen i möjligaste mätto förekommas samt utan dröjsmål åtalas, med skyldighet för Magistraten att jemväl ansvara för de olägenheter, som till äfventyrs vållas genom uraktlåtet handhafvande af deri upptagna stadganden. Vid enahanda påföljd åligger det stadens polismästare, polistjenstemän och betjente i nyssnämnde hänseenden vidtaga de uppå dem ankommande åtgärder. Mom. 2 finnes vid 2 §. § 11. (66) (§ 62 B. U. — § 11 T. F.) 1:o. Hvarje år inom utgången af Maj månad förordnar Magistraten någon af dess ledamöter att jemte Stadsingeniören å dagar, som genom kungörelse i stadens kyrkor och tidningar bringas till vederbörandes kännedom, anställa besigtning å alla gator och torg i staden. Instrumentet öfver denna besigtning, hvarvid alla brister ej blott å torg, gator och trottoirer, utan ock å yttre delarne af invid dem belägna hus, portar och plank skola anmärkas, undertecknas af begge förrättningsmännen och inlemnas före den 1 på-

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
ordningen erfordras. Vid synen bör föras protokoll, upptagande fullständigt alla dervid anmärkta brister jemte synemännens förslag till bristernas afhjelpande, och bör protokollet, undertecknadt af förretningsmännen, ingifvas till magistraten före der 1 påföljande juli. När protokollet öfver synen till magistraten inkommit, bör magistraten utan dröjsmål förekalla vederbörande tomtinnehafvare eller deras ombud samt, efter pröfning, ålägga dem att inom viss, utsatt tid afhjelpa förefintliga brister. Är brist sådan att staden, ensam eller jemte annan, bör bekosta dess afhjelpande, bör magistraten ock tillse, att vederbörande vidtaga för ändamålet erforderliga åtgärder.	följande Juli till Magistraten, som efter pröfning inom Januari månad ålägger vederbörande gårdsegare och disponenter vid vite att inom viss, tillika utsatt tid afhjelpa de vid synegangen anmärkta bristerna, om hvilkas beskaffenhet vederbörande derhos uppmanas att taga kännedom ur instrumentet, som i sådant afseende emellertid bör för dem hållas tillgängligt å Magistratens kansli. 2:o. Befinnes vid förenämnda syn gata eller del deraf uti så bristfälligt skick, att dess omläggning är nödvändig, observeras kostnaden för omläggning af stadens andel i gatan uti Byggnadskontorets budgetförslag för nästkommande år; och eger Magistraten, såvida anslag härtill af Stadsfullmäktige beviljats, äfvensom i den händelse att staden icke har andel i gatan, att vid vite ålägga vederbörande tomtigare att, inom utgången af September månad påföljande år, i ett sammanhang, omlägga sina andelar af gatan. § 68 motsvarar 10 §. § 69 finnes vid 1 §. § 70 är införd vid 5 §. § 67. 2:o. Allmänna inseendet öfver efterlefnaden häraf samt öfver stadens förkofran i varaktiga, välbyggda och vackra hus tillhör Guvernören, hvilken äfven, då förändrade förhållanden eller vunnit erfarenhet sådant påkallar, eger att, efter Magistratens och öfrige vederbörandes hörande, hos Kejsrerliga Senatens Ekonomie Departement föreslå nödiga ändringar och tillägg i denna byggnadsordning.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 67. Mom. 2 är antaget enligt helsovårdsnämndens förslag, dock med ändring att jemväl magistraten och helsovårdsnämnden borde få taga initiativ i frågor rörande byggnadsordningen. Nämndens förslag är af följande lydelse: „2:o. Allmänna inseendet öfver efterlefnaden häraf samt öfver stadens förkofran i varaktiga, välbyggda, vackra och sunda hus tillhör Guvernören, hvilken äfven, då förändrade förhållanden eller	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
3 §. Ändring i magistratens beslut sökes hos Guvernören medels skriftliga besvär, hvilka böra jemte magistratens förrättning af besväranden sjelf eller genom ombud ingifvas till Guvernören före klockan tolf å trettionde dagen efter det beslutet afkunnades, den dag, sådant skett, dock oräknad. Besvär öfver Guvernörens utslag få anföras medels skriftlig, till Hans Kejslerliga Majestät i underdånighet stäld ändringsansökning, hvilken bör jemte utslaget före klockan tolf å trettionde dagen efter det besväranden af utslaget erhållit del, samma dag dock oräknad, af besväranden sjelf eller genom ombud till Kejslerliga Senatens Ekonomie Departement ingifvas. 4 §. Der fara för lif är förhanden, eller omständigheterna eljes sådant påkalla, må förordnas att beslut skall, utan hinder af anförda besvär, genast verkställas.	§ 71. (69) (§ 66 B. U.) 1:o. Ändring uti Magistratens beslut sökes hos Guvernören medels skriftligen författadt besvär, hvilket jemte Magistratens förrättning i ärendet skall af besväranden eller hans dertill befullmäktigade ombud till Guvernören ingifvas sist före klockan tolf å trettionde dagen efter det beslut afkunnades, samma dag dock oräknad. 2:o. Besvär öfver Guvernörens utslag få anföras medels till Hans Kejslerliga Majestät i underdånighet stäld ändringsansökning, hvilken jemte utslaget sist före klockan tolf å trettionde dagen efter det besväranden af utslaget erhållit del, samma dag dock oräknad, skall af besväranden sjelf eller genom ombud inlemnas till Registratorn för supplikärenden i Kejslerliga Senatens Ekonomie Departement.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
vunnen erfarenhet sådant påkallar, eger att, efter Magistratens och öfrige vederbörandes hörande, hos Kejslerliga Senatens Ekonomie Departement föreslå nödiga ändringar och tillägg i denna byggnadsordning“. § 71. Mom. 1. Oförändradt. Mom. 2. Härvid anmärktes, hurusom det vore oegentligt att byggnadsordningen innehölle bestämning om den person, som i Kejslerliga Senaten egde emottaga besvär öfver Guvernörens utslag; och ålades utskottet att taga anmärkningen i öfvervägande. Utskottet borde inkomma med förslag i anledning af tillernadt stadgande derom att Magistratens beslut i byggnadsärenden finge i vissa fall verkställas utan afvaktan af besvärstidens utgång.	3—8 §§. Af dessa innehåller 6 § en ny bestämning, hvars behöflighet utskottet tidigare motiverat. Innehållet i 67 § 2 mom. har såsom obehöfligt och utomdessa, med afseende å 29: 1 BB., icke fullt noggrant uteslutits. Likaledes har bestämningen om fördelning och förvandling af böter, som enligt byggnadsordningen utdömas, fått utgå.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
5 §. Öfverträdelse af byggnadsordningen straffes med böter från tju- gu till tvåhundra mark; och må tredskande tillika vid lämpligt vite tillhållas att fullgöra, hvad honom enligt byggnadsordningen åligger, samt, der rättelse icke sålunda vin- nes, det bristande på hans bekost- nad verkställas. Kostnaden för arbete, som för tredskande verkställas, må utan vidare omgång hos denne uttagas.	§ 70. (ny) (§ 65 B. U.) Öfverträdelse af denna Byggnads- ordning straffas med böter från 20 till 200 mark efter sakens beskaffenhet. Tredskar någon fullgöra hvad i denna byggnadsordning stadgas, eller att rät- ta otillättna afvikelser från fastställd byggnadsritning, eger Magistraten ge- nom utsättande af lämpligt vite, dock ej utöfver 200 mark, förmå honom der- till, samt der nödig rättelse sålunda icke vinnes, låta verkställa det försum- made på sakegandens bekostnad. Har arbetsledare eller person, åt hvilken byggnadsföretag delvis eller helt blif- vit till utförande öfverlemnadt, dervid utan gårdsegarens vilja och vetskap öfverträdt byggnadsordning eller afvik- kit från fastställd ritning, bäre ansva- ret därför och upprätte all skada. § 72. (70) (§ 67 B. U.) Böter och viten, som på grund af den- na Byggnadsordning utdömas, gå till jemn delning emellan kronan och åklagaren, samt skola vid bristande tillgång afsittas med fängelse, dock icke vid vatten och bröd, enligt de grunder som i 1 § 10 kap. Utsökningsbalken samt Kongl. förklarin- gen den 23 Mars 1807 angifvas. § 73. (71) (§ 68 B. U.) Kostnaden för arbeten, som Magistra- ten på grund af denna Byggnadsordning låtit på tredskandes bekostnad verkstäl- la, kan, sedan beloppet deraf blifvit känt, utan vidare omgång hos honom i utmät- ningsväg uttagas.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 70. Bestämningen „dock ej utöfver 200 mark“ borde uteslutas. Meningen „har arbetsledare — — — upprätte all skada“ borde likaledes utgå. § 72 skulle bringas i öfverensstämmelse med Strafflagen. § 73. Oförändrad.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
6 §. Hvad stadsingeniören enligt byggnadsordningen åligger, må utföras äfven af annan tjänsteman, hvilken sådant genom vederbörlig instruktion åhälfves. 7 §. Tomtinnehafvare vare skyldig att vid bortavaro från staden för längre tid än en månad för sig ställa ombud, som i ärenden rörande tomten eger tala och svara, och derom hos magistraten anmäla. Uraktlåtes sådant, må tomtinnehafvares utevaro icke hindra dylikt ärendes behandling och afgörande. 8 §. Med hel mursten förstås murstenslängd af tvåhundra åttatio millimeter (280 mm), med half mursten mursten af etthundra trettiofem millimeters (135 mm) bredd, lagd på tvären, och med fjerdedels mursten mursten af sextiofem millimeters (65 mm) tjocklek, stäld på kant. 9 §. Byggnadsordningen gäller för stadens å stadsplanen upptagna område, så ock vid bebyggande af de lägenheter, som ligga utom sagda område, men invid dess gränslinier. För östra villaområdet i Ulrikasborgs brunspark tillämpas dock	§ 74 (ny). (§ 70 T. F.) Då i denna Byggnadsordning mått angifvas genom murstens dimensioner, menas dervid mursten af 280 millimeters längd, 135 millimeters bredd och 65 millimeters tjocklek.
	§ 2. (2) (§ 2 B. U. -- § 6 mom. 5—6 T. F.) 1:o. Tomter, hvilka ligga utom stadsplanen men invid dess begränsningslinier, och till bebyggande upplåtas, äro underkastade föreskrifterna i denna byggnadsordning. 2:o. För östra villaområdet i Ulrikasborgs brunspark gäller fortfarande till efterrättelse den för sagda område den

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Utskottet borde inkomma med förslag i anledning af proponerad stadgande derom, att gårdsegare borde, i händelse af bortresa från staden på längre tid än en månad, för gården utse ansvarig disponent och derom göra anmälan hos Magistraten. § 74 borde begynna ungefär sålunda:,, Med sten, som i fråga om murars tjocklek beräknas efter dess längd, menas mursten — — —“. § 2. Mom. 1 oförändradt. Mom. 2 borde erhålla ungefär följande lydelse: „För östra villaområdet i Ulrikasborgs	9—12 §§. Det har syntts utskottet vara ogörligt att, såsom Stadsfullmäktige beslutit, endast genom hänvisning till §§ i byggnadsordningen stadga, hvilka bestämmingar skola gälla för de i det beslutna 4 mom. 2 § afsedda tomter. Innehållet af 11 § motsvaras af Full-

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
byggnadsordningen endast såvidt icke afvikande stadganden ingå uti den för detta område den 19 januari 1886 fastställda särskilda byggnadsordning. Om fabriksomtens bebyggande gälle hvad skildt stadgas. Är beträffande staden tillhörigt område särskildt bestämdt, i hvad mån detsamma får bebyggas, eller har innehafvare af sådant område i afseende å dess bebyggande sig något åtagit, lände det fortfarande till efter rättelse. Villalotter och andra lägenheter utom staden, hvilka icke blifvit till tomter indelade, samt på arrende upplåtna tomter i stadens förstäder bebyggas efter de föreskrifter, som af stadsfullmäktige meddelas.	19 Januari 1886 fastställda byggnadsordning. 3:o. Å villalotter eller andra lägenheter, som ej blifvit till byggnadstomter indelade, må andra hus ej uppföras än sådana som erfordras för jordinnehafvarens eget behof.

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
Brunnspark gäller denna byggnadsordning med de modifikationer, som innefattas i den för sagda område fastställda byggnadsordningen af år 1886“. Mom. 3 borde få vidpass följande affattning: „Å villalotter eller -- — indelade, gälla de stadganden, som af Stadsfullmäktige, efter Drätselkammarens framställning, bestämmas“. Dessutom borde till §:en fogas två nya momm. Mom. 4 borde begynna: „För öfriga tomter, hvilka ligga utom stadsplanen och blifvit till bebyggande upplåtna, gälla nedanstående stadganden:“ hvarefter i öfverensstämmelse med 6 mom. 6 § i Tekniska föreningens förslag de §§ i byggnadsordningen, som ansåges böra gälla ifrågavarande tomters bebyggande, borde särskildt uppräknas. — Nämnda 6 mom. har följande lydelse: „Angående åbyggnader å stadens afhysta mark och derstädes utarrenderade lägenheter gälla i allmänhet nedanstående §§, dock äger Byggnadsnämnden i hvarje särskildt fall, efter sig företeende omständigheter och med fästadt afseende jemväl å den byggandes önsknings, förordna; i ingen händelse må likväl å stadens mark uppföras boningshus af trä, till mer än två våningars höjd, källarvåningen oräknad. De paragrafer i detta förslag hvilka föreslås gälla till efterrättelse vid bebyggandet å stadens afhysta mark äro följande: § 13. Angående landningsbryggor. § 26. Eldfarliga inrättningar. § 28 mom. 1, a, b, c, d, e; mom. 2. Anmälan om tillämnadt byggnadsföretag. § 29 mom. a, b, c, d, e; mom. 2; mom. 3. Ritningar och uppgifter som skola åtfölja anmälan om byggnadsföretag. § 30. Skala för byggnadsritningar. § 31. Tillämnadt byggnadsföretag granskas och fastställas af byggnadsnämnden.	mäktiges beslut beträffande stadsplanen.

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:

Stadsfullmäktiges beslut:	Anmärkningar:
§ 32. Föremål för pröfning vid fastställelse af byggnadsföretag. § 33. När byggnadsföretag får påbörjas. § 34. Termin för byggnadsföretags utförande. § 36. Stadens byggnadsföretag. § 37 mom. 1, a, c, d mom. 2. Besigtning vid byggnadsföretag. § 38. Besigtningmän. § 39. Tillstånd till arbetets afvikande. Afvikelse från ritning. § 41 mom. 1 och 4. Byggnaders höjd. § 44. Stabilitet och materialier. § 46. Grundmur. § 48. Murars styrka. § 49. Brandmurar. § 50. Gemensam brandmur. § 51. Rökgångar. § 52. Eldstäder. § 53. Centraluppvärmning. § 54. Boningsrums beskaffenhet. § 55. Soubassementsrum. § 56. Vindsrum. § 58. Brandlucka. § 59. Trapphus och trappor. § 62 mom. 1, mom. 2. Putsning och målning. § 63. Afträden. § 64. Svinhus, fähus och stall. § 65. Affall och sopor. § 66. Förut befintliga afträden, svinhus och stall m. m. § 67. Byggnadsordningens tillämplighet på redan befintliga byggnader. § 68. Byggnaders underhåll. § 69. Undantag från byggnadsordningen. § 70. I byggnadsordningen förekommande mått“. Mom. 5 borde lyda: „Angående bebyggande af fabriksstomter varder särskildt stadgadt“. At utskottet har öfverlemnats att föreslå de särskilda momentens ordningsföljd.	

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
10 §. Afvikelse från bestämningarna i byggnadsordningen må, der sådant utan hinder af annan föreskrift ske kan samt våda icke är dermed förenad, medgifvas vid byggande af hus för tillfälligt be- gagnande under kort tid.	§ 68. (ny) (§ 69 T. F.) 1:o. Från föreskrifterna i denna Byggnadsordning må Magistraten, när det utan hinder af bestämmelserna i Helsingforsstadgan kan ske och våda dermed ej är förenad, bevilja undantag vid byggande af hus för tillfälligt be- gagnande under kort tid.
11 §. Om ändring af byggnadsordningen gälle hvad om ändring af stadsplanen sagts.	
12 §. För byggnadsordningens befor- drande till allmän kännedom bör densamma genom magistratens försorg tryckas i erforderligt antal exemplar på svenska och finska språken.	§ 75. (72) (§ 69 B. U.) Till befordrande af allmän kännedom af denna Byggnadsordning bör densamma, genom Magistratens försorg, till erforderligt antal exemplar tryckas på svenska och finska språken.
13 §. Denna byggnadsordning träder i gällande kraft från den 189 . Afträde, fähus, stall eller förvaringsrum för afskräden, sopor och dylikt skall senast inom fem år från ofvansagda dag vara försatt i sådant skick, som i byggnadsordningen sagts. Skulle stor svårighet möta fullgörandet häraf, må nämnda tid, efter helsovårdsnämndens hörande, förlängas, dock icke utöfver tio år.	§ 61. 4:o Beträffande redan befintliga afträden skall Magistraten tillse att, senast inom fem år från det denna Byggnadsordning träd i kraft, med dem vidtagas de förbättringar i öfverensstämmelse med ofvan berörda föreskrifter, som utan alltför stora svårigheter kunna ske. § 64. (ny) (§ 66 T. F.) Beträffande redan befintliga fähus och stall äfvensom förvaringsrum för

Redaktionsutskottets förslag:	1887 års förslag:
Annat hus, till hvars uppförande före sagda dag tillstånd meddelats och fortfarande gäller, må i stadgad ordning uppbyggas, så ock hus, som redan förut behörigen uppförts, i samma skick oförändradt bibehållas. Ombygges sådant hus, eller varder det samma eljes i betydligare mån ändradt, lände dock byggnadsordningen i tillämpliga delar till efterrättelse. Tak af annat ämne än i VII kap. 35 § sagts må bibehållas fem år efter det byggnadsordningen trädt i gällande kraft. Omlägges taket, ege sistnämnda lagrum tillämpning. Utskjuter trappa å gata eller allmän plats längre än i VII kap. 37 § sagts, bör tomtinnehafvaren, vid större ombyggnad eller reparation af huset, tillhållas att, der sådant utan betydligare men ske kan, indraga den öfverskjutande delen af trappan i huset.	kreatursspillning, afskräden, sopor och dylikt, skola, senast inom fem år från det denna Byggnadsordning trädt i kraft, förbättringar i öfverensstämmelse med ofvan berörda föreskrifter vidtagas. Der alltför stora svårigheter för alla dessa förbättringars införande möta, må Magistraten, efter Helsevårdsnämndens hörande, kunna tillåta bibehållandet af äldre inrättningar mer eller mindre oförändrade under en tidsrymd af ända till tio år efter det denna Byggnadsordning trädt i gällande kraft. § 65. (ny) (§ 67 T. F.) Nu befintligt, i behörig ordning uppfördt hus må, äfven om det icke öfverensstämmer med föreskrifterna i denna Byggnadsordning, fortfarande bibehållas, men då sådant hus tillbygges eller repareras, skall det i den mån sådant låter sig göra bringas till öfverensstämmelse med berörda föreskrifter.

Stadsfullmäktiges beslut :	Anmärkningar :
§ 65 skulle omredigeras i sådant syfte att derur tydligare framginge, i hvilka afseenden den nya byggnadsordningens bestämmingar borde inverka på större ombyggnader af nu befintliga hus.	

Reservation.

Bland de uppdrag redaktionsutskottet af stadsfullmäktige erhöll, ingick äfven det att utskottet borde tillse att inga inkonsekvenser komme att vidlåda förslaget till ny byggnadsordning. På grund häraf har utskottet också sett sig föranlåtet att göra några ändringar i sak uti stadsfullmäktiges beslut.

Men af samma orsak hade utskottet äfven bort från förslaget aflägsna tvänne oegentliga bestämningar, hvilka, jämte det de sakna tillräcklig grund för sin tillkomst, göra ett så stort ingrepp i tomtigarenes enskilda eganderätt, att desammas förekommande i förslaget antagligen äfventyrar dettas öfverhetliga fastställelse. Jag afser här bestämningarna i 5 kapitlets 7 och 11 §§ om tomtytas bebyggande och om husens höjd.

Förstnämnda lagrum uppdrager en högst besynnerlig och fullkomligt godtycklig gräns för de tomter, hvilkas yta får bebyggas till trefjärdedelar. Och dock hade en naturlig och följdriktig begränsning af dessa vunnits, om den gräns antagits, hvilken omsluter de tomter, som få bebyggas endast med hus af brandfritt ämne. Denna, hvilken finnes bestämd i redaktionsutskottets 4 kap. 2 §, är den enda, som öfverensstämmer med rättvisa och billighet, ty de som hafva samma skyldigheter, böra äfven hafva samma rättigheter. En förändring härutinnan skulle icke i högre grad rubba stadsfullmäktiges beslut, emedan alla de öfriga stränga bestämningarna i frågan komme att kvarstå, och dessa i alla händelser omöjliggöra de mindre tomternas bebyggande till mer än två tredjedelar. Förändringen medförde endast att egarene till stora och dyra tomter icke behöfde utlägga oskäligt stora gårdsplaner, som för dem vore till ingen nytta.

Äfven synes mig stadgandet i 5 kap. 11 § punkt a) af redaktionsutskottets förslag, att enskilda boningshus icke få byggas högre än i fyra våningar, däri inbegripet vinds- och källarvåning, oskäligt. — Såsom mätare för husets höjd hafva stadsfullmäktige lagt gatans bredd med en obetydlig tillökning. Detta omöjliggör i de flesta fall uppförandet af högre än trevåningshus. Endast vid öppna platser kunna husen blifva högre. Att äfven å så belägna tomter förbjuda tomtigarene att uppföra högre hus än i fyra våningar skulle i betänklig grad förlama byggnadsvärksamheten och fördyra hyrorna, utan att medföra något allmänt gagn. Man har framhållit att högre hus skulle kasta skugga öfver grannarnas tomter, men detta skäl håller icke sträck. Uppföres huset på kvarterets norra sida, blir det endast den öppna platsen, som tidtals beskuggas, och uppföres huset på södra sidan, blir det hufvudsakligen egen gårdsplan och grannens uthus, som beskuggas. — Tager man vidare i betraktande att det hittills tillåtits tomtigare att uppföra boningshus i sju våningar, torde ett antal af åt-

minstone fem våningar — vinds- och källarvåning inbegripna — äfven framdeles böra tillåtas.

På dessa och de skäl herrar Rob. Huber och Karl Bergbom anført i sin reservation till Hälsovårdsnämndens förslag vågar jag föreslå att stadsfullmäktige ville besluta att följande lagrum i byggnadsordningen erhålla följande lydelse:

5 kap. 7 § a) samtliga tomter, hvilka enligt 4 kap. 2 § få byggas endast med hus af brandfritt ämne; och

b) alla hörntomter.

-----
5 kap. 11 § a) hus af brandfritt ämne högst fem våningar;

Antages näststående förslag bör slutet af mom. 1 af 7 kap. 7 § lyda: — — — samt i femte våningen, ofvanifrån räknadt, till minst två och en half mursten.

Som ofvan.

Arvid Nyberg.

HELSINGFORS STADS

Utgifts- och Inkomstförslag

för år 1891.

Upprättadt af Drätselkammaren.

Utgifter.		Fmk.	ru.	Fmk.	ru.
I. Stadens skulder.					
Utgiftens beskaffenhet enligt § 38 i K. Förordningen d. 8 December 1873.	a 1:o. Å lånet för stadens reglering, utgörande den $\frac{31}{12}$ 1890 Fmk 31,280: —, erlägges till Finlands Statskontor den $\frac{15}{1}$ 1891 i amortering 2 % å det ursprungliga skuldbeloppet Fmk 264,400 med	—	—	5,288	—
Beviljadt 1812. Revers d. $\frac{25}{1}$ 1845. " d. $\frac{24}{1}$ 1846. " d. $\frac{27}{1}$ 1847. Revers $\frac{1}{6}$ 1863.	a 2:o. Å lånet för chausséerna, utgörande den $\frac{31}{12}$ 1890 i återstående kapital Fmk 29,373: 63, erlägges till Finlands Statskontor den $\frac{1}{3}$ 1891 en annuitet af $5\frac{1}{2}$ % å det ursprungliga beloppet Fmk 100,000 eller ränta å 4 % å det oguldna beloppet med . . . samt återstoden af annuiteten i amortering	1,174	95	5,500	—
K. S:ns bref d. $\frac{5}{3}$ 1880.	a 3:o. Å lånet för folkskolhuset vid Annegatan, utgörande den $\frac{31}{12}$ 1890 i återstående kapital Fmk 26,920: 31, erlägges den $\frac{9}{4}$ 1891 till Finlands Statskontor en annuitet af 10 % å det ursprungliga skuldbeloppet Fmk 60,000 eller ränta å 5 % med . . . . . samt återstoden af annuiteten i amortering	4,325	05	6,000	—
	Transport	—	—	16,788	—

Chausséereglementet den 29/1 1865 § 6.	a	4:o. a) Å Transport chausséeobligationerna, uppgående sedan den 1/2 1885 till Fmk 110,000, erlägges årligen i amortering och 3,6 % ränta . . . b) till chausséeobligationernas amorteringsfond, utgörande den 31/12 1890 Fmk 23,690, amorte- ringstillskott år 1891	— 7,650 1,310	16,788 — 8,960
K. S:ns resol. d. 9/10 1876.	a	5:o. Å vattenledningslånet af år 1876, utgörande den 31/12 1890 Fmk 1,446,500: —, erlägges den 1/5 1891 i amortering . . . . . samt den 1/5 och 1/11 samma år ränta à 5 % med tillsammans . . .	15,100 71,947 50	87,047 50
K. S:ns resol. d. 4/6 1882.	a	6:o. Å nybyggnads- och reglerings- lånet af år 1882, utgörande den 31/12 1890 Fmk 1,410,500, erlägges den 1/5 1891 i amortering . . . . . samt den 1/5 och 1/11 ränta à 4 1/2 % med	31,500 62,763 75	94,263 75
S. F. besl. 11/10 1887.	c	7:o. Å ett kassakreditiv å Fmk 960,000 och å lån, som ofvan icke särskildt angifvits, erlägges i pro- vision och ränta förslagsvis . . .	—	60,000
	b	8:o. Återstående kapitalbeloppet af lånet för Folkskolehuset vid An- negatan	—	22,266 33
	c	9:o. Amortering af det enligt Stads- fullmäktiges beslut af den 21/12 1889 upptagna lån på kortare återbetalningstid än två år, halfva beloppet . . . . . — Fmk 369,325: 58 —	—	80,000
		II. Stadens embetsverk.		
		Magistraten.		
1886 års stat.	b	1 Politieborgmästare, lön 7,000: — arvode . . . . . 5,000: —	12,000	
		1 Justitierådman, lön . 5,000: — arvode . . . . . 2,000: — för inseende öfver exe- kutionsverket . . . . . 1,000: —	8,000	
		Transport	20,000	369,325 58

			Transport	20,000	369,325 58
1886 års stat.	b	{	2 Politierådmän, lön å . . . . . 4,000: —		
			arvode å . . . . . 2,000: —	12,000	
			2 Notarier, lön å . . . . . 1,600: —	3,200	35,200
			Rådstufvurätten.		
1886 års stat.	b	{	1 Justitieborgmästare, lön . . . . . 7,000: —		
			arvode . . . . . 5,000: —	12,000	
			1 Äldre Justitierådman, lön . . . . . 5,000: —		
			arvode . . . . . 2,000: —		
Enl. öfverenskommelse och S. F. besl. ¹⁷ / ₁₁ 1885.	b	{	Personelt vederlag åt Rådmannen E. Bergh . . . . . 1,500: —	8,500	
1886 års stat.	b	{	1 Äldre Justitierådman, lön . . . . . 5,000: —		
			arvode . . . . . 2,000: —		
Enl. öfverenskommelse och S. F. besl. ¹⁷ / ₁₁ 1885.	b	{	Personelt vederlag åt Rådmannen B. O. Steinius . . . . . 1,500: —	8,500	
			1 Äldre Justitierådman, lön . . . . . 5,000: —		
			arvode . . . . . 2,000: —		
			förhöjning för 5 års tjänst . . . . . 500: —	7,500	
			1 Äldre Justitierådman, lön . . . . . 5,000: —		
			arvode . . . . . 2,000: —		
			förhöjning för 5 års tjänst fr. ¹ / ₁₂ 1891 . . . . . 41: 67	7,041 67	
1886 års stat.	b	{	1 Äldre Justitierådman lön . . . . . 5,000: —		
			arvode . . . . . 2,000: —	7,000	
			3 yngre Justitierådmän, lön å . . . . . 4,000: —	12,000	
			Arvode åt två afdelningsordförande å . . . . . 1,000: —	2,000	
			1 Notarie för civilprotokollet	1,600	
1886 års stat.	b	{	5 Notarier för kriminalprotokollet å . . . . . 3,000: —	15,000	
K. S. ns bref ¹ / ₁₀ 1887.	b	{	Ersättning åt brottmålsnotarierna för renskrifning af protokoll, förslagsvis	700	
S. F. besl. ⁵ / ₆ 1882.	b	{	Renskrifning af protokoll åt aktorerne, förslagsvis	1,000	
S. F. besl. ¹⁶ / ₁₁ 1886.	b	{			82,841 67
			Transport	—	487,367 25

			Transport	—	—	487,367	25
			Magistratens och Rådstufvurättens gemensamma biträden och betjening.				
1886 års stat.	b	{	1 Magistratssekreterare och Notarius publicus, lön	2,500	—		
			1 Aktuarie	2,500	—		
			1 Kanslist	1,200	—		
			1 Translator för ryska språket . .	1,000	—		
			2 Stadsfiskaler, lön å . 3,000: - arvode å . . . . . 600: —	7,200	—		
			4 Stadsfogdar å . . . . 2,000: —	8,000	—		
d:o d:o. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888. 1886 års stat.	b	{	4 Exekutionsbetjenter å 900: —	3,600	—		
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1887. D:o ²¹ / ₁₂ 1889.	b	{	8 Stadsbetjenter, hvaraf 2 anstälde vid Magi- stratens kansli och 6 vid Rådstufvurätten å 1,100: —	8,800	—		
1886 års stat. S. F. besl. ² / ₅ 1888.	b	{	2 Stadsbetjenter vid Ma- gistraten på afdelning å 900: —	1,800	—		
1886 års stat.	b	{	1 Rådhusvaktmästare, jemte fri bo- stad och ved	1,000	—		
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	{	1 Rådhusdreng, jemte fri bostad och ved	600	—		
1886 års stat. S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	c	{	3 Extra Stadsfogdar å . 1,600: —	4,800	—	43,000	—
			Diverse.				
	c	{	Expenser, förslagsvis . . . . . — Fmk 170,041: 67 —	—	—	9,000	—
			III. Kommunalförvaltningen.				
			Stadsfullmäktiges kansli.				
1886 års stat.	b	{	1 Sekreterare	2,800	—		
			1 Notarie	2,800	—		
			1 Vaktmästare	600	—		
	c	{	Expenser, förslagsvis	3,600	—	9,800	—
			Drätselkammaren.				
S. F. besl. ¹ / ₂ 1890.	b	{	1 Ordförande	2,500	—		
			5 Ledamöter å 20 mark för hvarje ledamot och sammanträde, för- slagsvis	5,200	—		
			Transport	7,700	—	549,167	25

			Transport	7,700	549,167	25
S. F. besl. $\frac{1}{2}$ 1890.	b	1 Sekreterare	10,000			
		1 Notarie	3,000			
1886 års stat.	b	1 Kanslibitråde	1,800			
		1 Vaktmästare	800			
	c	Expenser, förslagsvis	6,000		29,300	
		Drättselkontoret.				
		1 Stadskamrerare, lön	5,000			
		arvode	2,500			
		5 års förhöjning	500	8,000		
1886 års stat.	b	1 Stadskassör, lön	4,000			
		arvode	1,800	5,800		
		1 Stadsbokhållare	4,000			
		1 Kontorsskrifvare	1,600			
		1 Vaktmästare	900			
S. F. besl. $\frac{18}{10}$ 1888.	b & c	Extra biträden, förslagsvis	3,600			
	c	Arvode för debetsedlars kringbärning, förslagsvis	800			
	c	Expenser, förslagsvis	2,500		27,200	
		Trafikkontoret.				
	c	1 Kamrerare	4,500			
	c	1 Bokhållare	2,400			
	c	1 Kassör	2,400			
	c	1 Vågmästare	1,800			
1886 års stat.	b	2 Vaktmästare à	1,000	2,000		
	c	Extra biträden, förslagsvis	1,850			
S. F. besl. $\frac{31}{3}$ 1875.	b	Arvode för erhållande af dagliga uppgifter från tullkammaren	500			
	c	Mätarearvoden, förslagsvis	1,500			
	c	Expenser, förslagsvis	900		17,850	
		Hamnkontoret.				
		1 Hamnkapten	3,000			
		4 % af uppbörden, förslagsvis	5,500	8,500		
1886 års stat.	b	1 Hamnmästare i Sörnäs	2,400			
		1 Hamnkontorsbokhållare	2,500			
		2 % af uppbörden, förslagsvis	2,750	5,250		
		1 Äldre vaktmästare	1,200			
		1 Yngre vaktmästare	1,000			
		Transport	18,350		623,517	25

			Transport	18,350	623,517	25
1886 års stat.	b	2 Hamnkonstaplar å . . .	850:—	1,700		
D:o d:o S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	3 d:o å . . .	750:—	2,250		
	c	1 d:o i Sörnäs jemte fri bostad		750		
1886 års stat.	b	2 Packare och vräkare å	480:—	960		
	b	1 Parmmätareålderman		200		
	c	Arvode för uppbörd af kokhusafgif- terna		100		
	c	Expenser, förslagsvis		400		
	c	Ångslupslega för inspektionsresor, förslagsvis		200	24,910	
Byggnadskontoret.						
1886 års stat.	b	1 Stadsingeniör	7,000:—			
S. F. besl. ¹⁵ / ₆ 1877.	b	10 års förhöjning	2,000:—			
	c	Personel godtgörelse för frångångna sportlar	1,000:—			
1886 års stat.	b	resemedel	600:—	10,600		
S. F. besl. ⁵ / ₁₂ 1882. D:o ²⁰ / ₁₂ 1888.	b & c	1 Ingeniör, arbetschef		4,600		
	c	1 Ingeniör, geodet	3,000:—			
		resemedel	100:—	3,100		
1886 års stat.	b	1 Bokhållare	3,000:—			
		10 års förhöjning	600:—	3,600		
		1 Trädgårdsmästare	3,000:—			
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	hyresmedel	1,000:—	4,000		
		1 Byggmästare		2,900		
1886 års stat.	b	1 Äldre skogsvakt jemte fri bostad och ved		900		
		1 Yngre skogsvakt jemte fri bostad och ved		720		
	c	Extra ingenjörs- och ritarebiträden, förslagsvis		5,000		
	c	Skogsvaktarebiträden, plantskola och inköp af skogsplantor, för- slagsvis		2,000		
	c	Material och handtlångaredagsver- ken vid mätningar, förslagsvis		5,700		
	c	Materialvakter, förslagsvis		2,000		
	c	Expenser, förslagsvis		1,000	46,120	
		— Fmk 155,180:—				
		Transport		—	694,547	25

		Transport	—	—	694,547	25
		IV. Gatubelysningen.				
		a) Gasbelysningen.				
Kontrakt om gaslysn. införande i H:fors d. 30/5 1860.	b	98 lyktor af I och II klassen à 3,063,20 bränntimmar	300,206,40			
		387 lyktor af III klassen à 2625,40 bränntimmar	1,016,133,—			
		389 lyktor af IV klassen à 1419,50 bränntimmar	552,315,10			
		S:ma bränntimmar	1,868,654,50			
		à 4 penni	74,746	19		
S. F. besl. 7/6 1882.	b	1 Siemens' lykta under 2625,40 bränntimmar à 700 liter	1,837,966			
D:o d:o	b	1 Siemens' lykta under 1419,50 bränntimmar à 1,600 liter	2,271,734			
D:o d:o	b	2 Siemens' lyktor under 1419,50 bränntimmar à 700 liter	1,987,766			
		Summa liter	6,097,466			
		eller kubikfot 215,362 à 8 <i>Imf.</i> pr 1,000	1,722	90		
S. F. besl. 29/6 1882.	b	Belysning af Nikolaikyrkans tornur	600	—		
	c	Extra belysning af hamnarne, för- slagsvis	200	—		
1886 års stat.	b	1 Gaskontrollör, lön	1,200	—		
		1 Besigtningssman, lön	200	—		
	c	Gaskontrollörens expenser, förslags- vis	300	—		
	c	Extra anslag för eventuel ökning af lysningstiden och förökadt an- tal lyktor i de centrala delarne af staden, förslagsvis för ett halft år	8,000	—	86,969	09
		b) Petroleumbelysningen.				
Enl. kontrakt d. 5/6 1890.	b	70 lyktor af II klassen, förslagsvis	6,440	—		
		56 lyktor af III klassen à 124:—	6,944	—		
		82 lyktor af IV klassen à 68:60	5,625	20		
		137 lyktor af V klassen à 77:25	10,583	25		
		Transport	29,592	45	781,516	34

			Transport	29,592 45	781,516 34
		c	20 st. lyktor att uppställas å platser, som af Drätselkammaren komma att anvisas, förslagsvis	1,000 —	
		c	Extra anslag för eventuel ökning af lysningstiden, förslagsvis för 1/2 år	1,500 —	32,092 45
			c) Elektrisk belysning.		
		b	11 elektriska glödlampor af III klassen å . . . . . 100 Fmk	1,100 —	
		b	11 d:o af IV klassen å 55 ”	605 —	
		b	4 d:o af IV klassen å 45 ”	180 —	1,885 —
			— Fmk 120,946: 54 —		
			V. Brandverket.		
			a) Aflöningar och andra förmåner.		
		b	1 Brandmästare . . . . . 3,800: —		
		b	hyresmedel 416: 67	4,216 67	
		b	1 Underbrandmästare . . . . . 1,400: —		
		b	hyresmedel 208: 33		
		b	resemedel . . . . . 100: —	1,708 33	
		b	1 Sekreterare i brandkommissionen	600 —	
		b	2 Sprutmästare å . . . . . 1,200: —	2,400 —	
		b	1 Maskinist	300 —	
		b	2 Kosthållerskor å . . . . . 240: —	480 —	
		b	60 Brandkonstaplar å . . . . . 600: —	36,000 —	
		c	Tillskottsarvode att i mån af behof utgitvas åt 4 ordningsmän vid tornen å Fmk 160 . . . . . 640: —		
		c	Tillskottsarvode åt 4 kuskar å Fmk 120 . . . . . 480: —	1,120 —	
		b	Tillskottsarvode för eldning och putsning af ångsprutan	240 —	47,065 —
			b) Brandstallet — 13 hästar.		
		c	3,560 L $\ddot{a}$ hö, entreprenad å 70 penni	2,492 —	
		c	160 tnr hafre, d:o å 10 mk 15 pi	1,624 —	
		c	Halm, förslagsvis	200 —	
		c	Skoning och medicin, förslagsvis	800 —	
		c	Underhåll af seldon m. m., förslagsvis	200 —	5,316 —
			Transport	— —	867,874 79
Enl. kontrakt ²⁸ / ₇ 1890.					
1886 års stat.					
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.					
1886 års stat.					
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.					
1886 års stat.					
D:o d:o					
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.					
1886 års stat.					
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.					
Brandkomm:s besl. ²⁶ / ₂ 1876.					

		Transport	—	867,874	79
		e) Hyror.			
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1876.	b	Hyra för lokaler åt brandmanskapet vid norra tornet för ¹ / ₂ år. . . .	1,250		
Enl. kontrakt ²⁶ / ₁ 1876.	b	Hyra för lokaler åt brandmanskapet vid södra tornet för ¹ / ₂ år . . .	2,200	3,450	
		d) Eldning och belysning.			
	c	30 famnar björkved, entreprenad å Fmk 18:—	540		
		35 famnar tallved, entreprenad å Fmk 17:—	595		
		45 famnar granved, entreprenad å Fmk 16:60	747		
		Belysning, förslagsvis	1,000	2,882	
		e) Redskap och inventarier.			
	c	Underhåll af redskapen, förslagsvis	3,000		
		Underhåll af brandtelegrafan, förslagsvis	1,200		
		1 häst till norra tornet, förslagsvis	700		
		1,000 fot gummerad hampslang, förslagsvis	2,000	6,900	
		f) Diverse.			
	c	Arvoden för brandsyner, förslagsvis	800		
		Expenser, gratifikation m. m., förslagsvis	2,000		
		För inköp af böcker och tidningar — Fmk 68,463:—	50	2,850	
		VI. Polisnrättningen.			
		Poliskammaren.			
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.	b	1 Polismästare, lön	6,000		
		hyresmedel	1,500		
K. S:ns bref ³⁰ / ₃ 1886.		personelt lönetillskott	2,000		
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.		underhåll af hästar och åkdon	1,500	11,000	
	b	1 Underpolismästare, lön	4,000		
D:o d:o		hyresmedel	1,200		
		Transport	5,200	11,000	883,956
					79

K. Sms bref ³⁰ / ₃ 1886. K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.		Transport	5,200: —	11,000 —	883,956 79	
		personelt lönetillskott	1,000: —			
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.	b	underhåll af häst och åkdon	800: —	7,000 —	25,600 —	
		2 Ledamöter i Poliskammaren à	600: —	1,200 —		
		1 Sekreterare, lön	1,400: —			
		hyresmedel	600: —	2,000 —		
		2 Notarier, arvode à	1,200: —	2,400 —		
		2 Kanslistor, arvode à	1,000: —	2,000 —		
Ordningspolisen.						
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.	b	2 Kommissarier, lön à	1,500: —		110,000 —	
		hyresmedel	600: —			
		tjenstgöringsarvode	300: —	4,800 —		
		8 Öfverkonstaplar, lön à	750: —			
		tjenstgöringsarvode	750: —	12,000 —		
		30 Äldre konstaplar, lön à	500: —			
		tjenstgöringsarvode	400: —			
		beklädnadshjelp	200: —	33,000 —		
32 Yngre konstaplar, lön à	400: —					
tjenstgöringsarvode	400: —					
beklädnadshjelp	200: —	32,000 —				
<i>Tillägg.</i>						
S. F. besl. ²¹ / ₁₁ 1882. D:o ³ / ₉ 1885.	b	2 Öfverkonstaplar, lön à	750: —		110,000 —	
		tjenstgöringsarvode	750: —	3,000 —		
		12 Äldre konstaplar, lön à	500: —			
		tjenstgöringsarvode	400: —			
		beklädnadshjelp	200: —	13,200 —		
12 Yngre konstaplar, lön à	400: —					
tjenstgöringsarvode	400: —					
beklädnadshjelp	200: —	12,000 —				
Polisstallet — 6 hästar.						
S. F. besl. ²¹ / ₁₁ 1882. D:o ³ / ₉ 1885.	b & c	2,200 L ^h hö à 64 pi, entreprenad		1,408 —	3,218 —	
		880 „ hafre à <i>Sm</i> : 1, entreprenad		880 —		
		Halm, förslagsvis		50 —		
		Skoning och läkemedel, förslagsvis		240 —		
		Remont, förslagsvis		240 —		
Inköp af en ny häst, förslagsvis		400 —				
				Transport	— —	1,022,774 79

		Transport	—	1,022,774 79
		Detektiva polisen.		
		1 Kommissarie, lön . . . 1,500:— hyresmedel . . . . . 800:— tjenstgöringsarvode . . . . . 500:—	2,800	
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.	b	1 Öfverkonstapel, lön . . . 1,000:— tjenstgöringsarvode . . . . . 800:—	1,800	
		6 Konstaplar, lön à . . . . . 500:— tjenstgöringsarvode . . . . . 500:— beklädnadshjelp . . . . . 200:—	7,200	
S. F. besl. ¹⁸ / ₆ 1888.	b	Personelt tillskott i tjenstgörings- arvodet åt Poliskonstapeln K V. Åberg	300	12,100
		Diverse.		
1886 års stat.	b	2 Politiekarlar à . . . . . 360:—	720	
S. F. besl. ¹² / ₁₀ 1880.	b & c	Expenser, förslagsvis	2,200	
		Läkarearvode	600	
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.	b	Till ersättning för oförskylld skada å kläder ådragen i tjensten samt till gratifikation	1,000	
Enl. kontrakt.	b	Hyra för 2:dra polisvaktkontorets lokal	2,500	
S. F. besl. ²⁹ / ₁₂ 1884.	b & c	Hyresbidrag för vaktkontoren vid chausséerna, förslagsvis. . . . . — Fmk 158,658:—	720	7,740
		VII. Sundhets- och sjukvården.		
		Läkarepersonal.		
		1 Stadsläkare, lön . . . 5,400:— arvode . . . . . 1,600:—	7,000	
1886 års stat.	b	2 Distriktläkare inom staden à . . . . . 3,000:—	6,000	
		1 D:o i Tölö förstad . . . 3,000:— resemedel . . . . . 400:—	3,400	
S. F. besl. ⁹ / ₄ 1889.	b	1 D:o i Sörnäs förstad . . . 3,000:— tillskottsarvode . . . . . 1,000:—	4,000	
S. F. besl. ³⁰ / ₆ 1890.	b	1 qvinlig läkare	3,000	
S. F. besl. ⁹ / ₄ 1889. 1886 års stat.	b	1 barnmorska	300	23,700
		Transport	—	1,066,314 79

		Transport	—	1,066,314 79
		Helsovårdsnämnden.		
S. F. besl. $\frac{3}{12}$ 1889.	b	1 Sekreterare	1,200	
	c	Hyra för helsovårdsbyrån	800	
	c	Ved, belysning och betjening, förslagsvis	500	
	c	Expenser, förslagsvis	2,000	4,500
		Kommunala sjukhuset.		
1886 års stat.	b	1 Ekonom jemte fri bostad och ved	1,200	
D:o d.o.	b	2 Sjuksköterskor å 45 mk pr månad	1,080	
S. F. besl. $\frac{21}{12}$ 1888.	c	1 Sjuksköterska under 6 månader	270	
1886 års stat.	b	1 Dreng	708	
S. F. besl. $\frac{21}{12}$ 1889.	c	Kost för 35 sjuka å 60 p:ni pr dag, förslagsvis	7,665	
	c	Läkemedel, förslagsvis	1,200	
	c	Tvätt, förslagsvis	800	
	c	Ved och belysning, förslagsvis	2,000	
	c	Remont af lasarettspersedlar och diverse, förslagsvis	1,200	16,123
		Reservsjukhus för smittosamma sjuka.		
S. F. besl. $\frac{21}{12}$ 1889.	b	Hyra för lokal	960	
	c	1 sjuksköterska å 45 mk pr månad	540	
	c	Kost för 6 sjuka å 60 p:ni pr dag, förslagsvis	1,314	
	d	För oförutsedda utgifter	200	3,014
		Underhåll af en poliklinik.		
	c	Anslag	—	3,000
		Sundhetsinspektören och Helsopolisen.		
S. F. besl. $\frac{3}{12}$ 1889.	b	1 Sundhetsinspektör, arvode . . . . . 6,000:—		
		resemedel . . . . . 1,000:—	7,000	
1886 års stat.	b	1 Tillsyningsman vid helsopolisen .	2,500	
D:o d.o.	b	2 d:o d:o å 2,000:—	4,000	
S. F. besl. $\frac{21}{12}$ 1889.				
		Transport	13,500	1,092,951 79

			Transport	13,500	—	1,092,951	79
	c		Kostnad för bedrivande af desinfektionsinrättningen, förslagsvis . . .	1,400	—		
	c		Hyra för besigtningsslokal . . .	800	—		
	c		D:o för desinfektionsherberge . . .	480	—	16,180	
			Undersökningsstationen för lifsmedel.				
1886 års stat.	b		1 Föreståndare	3,000	—		
	b		1 Dreng	480	—		
S. F. besl. ¹⁶ / ₁₁ 1886.	b & c		Hyra, ved och ljus etc., förslagsvis	1,750	—		
	b & c		Till inköp af apparater, kemikalier och böcker, förslagsvis	600	—	5,830	
			— Fmk 72,347:— —				
			VIII. Fattigvården.				
			Fattigvårdsstyrelsen.				
1886 års stat.	b		1 Ordförande	3,000	—		
	b & c		1 Sekreterare	2,000	—		
	c		Vaktmästarearvode	300	—		
	c		Arvode för tillsyningsmän, förslagsvis	1,500	—		
	c		Ersättning för inspektionsresor åt tillsyningsmännen, förslagsvis	800	—		
S. F. besl. ²⁹ / ₁₂ 1885.	b		Hyra för Styrelsens lokal	900	—		
	c		Städning af densamma	60	—	8,560	
			Fattiggården.				
1886 års stat.	b		1 Inspektör, jemte fri bostad och ved				
	c		1 Kontorsbiträde	3,000	—		
1886 års stat.	b		1 Predikant	600	—		
	b		3 Sjuksköterskor för fattiggården å . . . . . 480:—	1,000	—		
	c		2 Sjuksköterskor för barn- och dävårdsafdelningarna derstädes å . . . . . 600:—	1,440	—		
1886 års stat.	b & c		2 Manliga vårdare för dävårdsafdelningen å . . . . . 600:—	1,200	—		
	c		Beklädnad för de fattiga i fattiggården, förslagsvis	6,500	—		
	c		Kost för de fattiga å fattiggården samt inrättningens sjukhem, förslagsvis	24,000	—		
	c		Läkemedel, förslagsvis	5,500	—		
			Transport	44,440	—	1,123,521	79

		Transport	44,440 —	1,123,521 79
	c	Inventarier, förslagsvis	2,500 —	
	c	Ved, förslagsvis	5,500 —	
	c	Hafre och hö för tvenne hästar, förslagsvis	900 —	
	c	Remontarbeten å fattiggården, för- slagsvis	2,700 —	56,040 —
		Arbetsinrättningen.		
		Fattiggårdsinspektorn, lönetillskott	1,500 —	
		Predikanten d:o	400 —	
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	b	1 Tillsyningsman jemte fri bostad, ved och ljus	1,200 —	
		2 Vaktmästare d:o d:o	1,440 —	
	c	Ved och belysning, förslagsvis	2,000 —	
	c	Kost, förslagsvis	9,500 —	
	c	Beklädnadskostnader, förslagsvis	2,000 —	
	c	Materialier, förslagsvis	1,500 —	
	c	Inventarier & arbetsverktyg, d:o	1,500 —	
	c	Flitpenningar, d:o	500 —	
	c	Remontarbeten, d:o	1,900 —	23,440 —
		Understöd och kostnader för fattiga utom inrättningen.		
	c	Ständiga understöd	65,000 —	
	c	Tillfälliga d:o	8,000 —	
S. F. besl. ¹¹ / ₁₂ 1888.	b	Värnepliktige maskinisten V. Berndt- sons hustru för 10 månader	250 —	
S. F. besl. ²⁶ / ₂ 1889.	b	Värnepliktige målaregesällen K. Vil- janens hustru för 10 månader	150 —	
	c	Sjukvård, förslagsvis	6,000 —	
	c	Kostnad för sinnesrubbade perso- ner, intagna å dårvårdsanstalt, förslagsvis	15,500 —	94,900 —
		Diverse.		
	d	För oförutsedda behof	— —	6,500 —
		— Fmk 189,440: — —		
		IX. Undervisningsväsendet.		
		a) Navigationsskolan.		
	b	Hyra	2,400 —	
S. F. besl. ¹⁰ / ₂ 1876.	c	Ved, förslagsvis	400 —	2,800 —
		Transport	— —	1,307,201 79

		Transport	—	—	1,307,201	79
		b) Realskolan.				
S. F. besl. ¹⁹ / ₉ 1876. Enl. kontrakt.	}	b	Hyra för skollokalen	6,000	—	
		c	Ved och belysning, förslagsvis . .	1,000	—	
		c	Inventarier och diverse, förslagsvis	1,000	—	
S. F. besl. ¹⁹ / ₉ 1876.	}	b	Hyresmedel åt rektor	1,200	—	
1886 års stat.		b	D:o åt 3 lärare å . . . . . 900:—	2,700	—	
		b	Aflöning åt en vaktmästare	600	—	12,500
		c) Handverksskolor.				
K. Förordn. ²⁵ / ₁₁ 1885.		c	Anslag	—	—	16,840
		d) Handelsinstitutet.				
		c	Anslag	—	—	4,000
		e) Slöjdskolan.				
		c	Fröken V. Hjelts pedagogiska slöjd- anstalt	—	—	1,500
		f) Skolan för andesvaga barn.				
		c	Anslag	—	—	4,500
		g) Folkskolorna.				
		<i>Aflöningar.</i>				
		}	2 lärare å . . . . . 2,000:—			
			10 års förhöjning . . . . . 400:—	4,800	—	
		}	1 lärare . . . . . 2,000:—			
			5 års förhöjning . . . . . 200:—			
		}	ytterligare 5 års för- höjning från ¹ / ₉			
			1891 . . . . . 66: 67	2,266	67	
		}	3 lärare å . . . . . 2,000:—			
			5 års förhöjning . . . . . 200:—	6,600	—	
		}	1 lärare . . . . . 2,000:—			
			5 års förhöjning fr. ⁸ / ₉ 1891 . . . . . 62: 78	2,062	78	
		}	4 lärare å . . . . . 2,000:—			
			10 års förhöjning . . . . . 400:—	9,600	—	
		}	1 lärare . . . . . 2,000:—			
			5 års förhöjning . . . . . 200:—			
		}	ytterligare 5 års för- höjning fr. ¹ / ₉ 1891 . . . . . 66: 67			
				2,266	67	
1886 års stat.			Transport	27,596	12	1,346,541
						79

			Transport	27,596	12	1,346,541	79
		2 lärare å	2,000:—				
		5 års förhöjning	200:—	4,400	—		
		1 lärare för 40 vecko-					
		timmar, å Fmk					
		2,000 för 28 tim-					
		mar i veckan	2,857: 14				
		5 års förhöjning fr.					
		$\frac{1}{9}$ 1891	95: 24	2,952	38		
		1 lärare för 40 veckotim-					
		mar å Fmk 62: 50	2,500:—				
		5 års förhöjning	250:—	2,750	—		
		1 lärare	2,000:—				
		5 års förhöjning fr.					
		$\frac{1}{9}$ 1891	66: 67	2,066	67		
1886 års stat.	b	2 lärare å	2,000:—				
		5 års förhöjning fr.					
		$\frac{3}{9}$ 1891	65: 56	4,131	12		
		1 lärare	2,000:—				
		5 års förhöjning fr.					
		$\frac{8}{9}$ 1891	62: 78	2,062	78		
		1 lärare	2,000:—				
		5 års förhöjning fr.					
		$\frac{21}{9}$ 1891	55: 56	2,055	56		
		10 lärare å	2,000:—	20,000	—		
		1 lärare för 20 veckotim-					
		mar å 62: 50	1,250:—				
		10 års förhöjning	250:—	1,500	—		
		1 lärare för 6 timmar i veckan, å					
		2,000 mk för 28 timmar		428	57		
		1 lärare för 6 timmar i					
		veckan å	62: 50	375	—		
		3 lärare å	2,000:—	6,000	—		
S. F. besl. $\frac{21}{12}$ 1889.	b	1 lärarebiträde för träslöjd		1,200	—		
		1 d:o för skrädderiarbete		1,000	—		
		1 lärarinna å	1,500:—				
		20 års förhöjning	600:—	2,100	—		
		4 lärarinnor å	1,500:—				
		15 års förhöjning	450:—	7,800	—		
1886 års stat.	b	1 lärarinna	1,296:—				
		hyresmedel	800:—	2,096	—		
		1 lärarinna	1,500:—				
		10 års förhöjning	300:—	1,800	—		
		Transport		92,314	20	1,346,541	79

		Transport	92,314 20	1,346,541 79
1886 års stat.	b	4 lärarinnor å	1,200:—	
		20 års förhöjning	480:—	6,720—
		1 lärarinna	1,200:—	
		15 års förhöjning	360:—	
		ytterligare 5 års förhöjning fr. $\frac{6}{10}$ 1891	28: 33	1,588 33
		1 lärarinna	1,200:—	
		15 års förhöjning	360:—	1,560—
		1 lärarinna	1,200:—	
		10 års förhöjning	240:—	
		ytterligare 5 års förhöjning fr. $\frac{1}{9}$ 1891	40:—	1,480—
		4 lärarinnor å	1,200:—	
		10 års förhöjning	240:—	5,760—
		1 lärarinna	1,200:—	
		5 års förhöjning	120:—	
		ytterligare 5 års förhöjning fr. $\frac{1}{9}$ 1891	40:—	1,360—
		1 lärarinna	1,200:—	
		5 års förhöjning	120:—	
		ytterligare 5 års förhöjning fr. $\frac{1}{2}$ 1891	110:—	1,430—
		3 lärarinnor å	1,200:—	
		5 års förhöjning	120:—	3,960—
1 lärarinna	1,200:—			
5 års förhöjning fr. $\frac{3}{9}$ 1891	39: 33	1,239 33		
3 lärarinnor å	1,200:—	3,600—		
1 lärarinna	1,086:—			
5 års förhöjning	108: 60	1,194 60		
7 lärarinnor å	1,500:—			
10 års förhöjning	300:—	12,600—		
1 lärarinna	1,500:—			
5 års förhöjning	150:—			
ytterligare 5 års förhöjning fr. $\frac{17}{10}$ 1891	30: 83	1,680 83		
1 lärarinna	1,500:—			
5 års förhöjning	150:—			
ytterligare 5 års förhöjning fr. $\frac{1}{9}$ 1891	50:—	1,700—		
		Transport	138,187 29	1,346,541 79

		Transport	138,187 29	1,346,541 79
		7 lärarinnor à . . . . . 1,500:—		
		5 års förhöjning . . . . . 150:—	11,550 —	
		1 lärarinna . . . . . 1,500:—		
		5 års förhöjning fr.		
		$\frac{4}{9}$ 1891 . . . . . 48: 75	1,548 75	
		1 lärarinna . . . . . 1,500:—		
		5 års förhöjning fr.		
		$\frac{8}{9}$ 1891 . . . . . 47: 08	1,547 08	
		1 lärarinna för 32 vecko-		
		timmar à 50 Fmk 1,600:—		
		5 års förhöjning . . . . . 160 —	1,760 —	
		6 lärarinnor à . . . . . 1,500:—	9,000 —	
		5 d:o à . . . . . 1,500:—	7,500 —	
		1 lärarinna för 20 vecko-		
		timmar à 50 Fmk 1,000:—		
		15 års förhöjning . . . . . 300:—	1,300 —	
		1 lärarinna	1,086 —	
		1 d:o för 18 veckotimmar à 50 Fmk	900 —	
1886 års stat.	b	1 d:o . . . . . 1,200:—		
		5 års förhöjning . . . . . 120:—		
		ytterligare 5 års för-		
		höjning fr. $\frac{25}{10}$		
		1891 . . . . . 22:—	1,342 —	
		7 lärarinnor à . . . . . 1,200:—		
		5 års förhöjning . . . . . 120:—	9,240 —	
		1 lärarinna . . . . . 1,200:—		
		5 års förhöjning fr.		
		$\frac{1}{2}$ 1891 . . . . . 110:—	1,310 —	
		1 lärarinna . . . . . 1,200:—		
		5 års förhöjning fr.		
		$\frac{1}{9}$ 1891 . . . . . 40:—	1,240 —	
		1 lärarinna . . . . . 1,200:—		
		5 års förhöjning fr.		
		$\frac{13}{9}$ 1891 . . . . . 36:—	1,236 —	
		10 lärarinnor à . . . . . 1,200:—	12,000 —	
		5 d:o à . . . . . 1,200:—	6,000 —	
		Timlärarinnor för de förberedande		
		skolorna, förslagsvis	2,300 —	
		Vikarier och sannolikt ökad lärare-		
		personal under höstterminen . .	11,000 —	
		Inspektor . . . . . 7,000:—		
		10 års förhöjning . . . . . 1,000:—	8,000 —	
		Transport	228,047 12	1,346,541 79

D:o d:o.
S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888. } b

			Transport	228,047	12	1,346,541	79
1886 års stat.	b		Sekreterare i direktionen	600	—		
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	b		Ekonom	2,000	—		
S. F. besl. ²⁸ / ₁₂ 1886.	b & c		3 vaktmästare å . . . . . 800:—	2,400	—		
D:o d:o.	b		2 gårdsdrengrar å . . . . . 600:—	1,200	—		
	c		Arvoden för matrikelföringen vid de högre skolorna	600	—		
	c		Bidrag till fortsättningsskolan för flickor	600	—		
	c		Bidrag till en dylik för gossar	600	—		
			<i>Öfriga kostnader.</i>				
Enl. kontrakt.	b & c		Hyror för skollokaler, förslagsvis	18,790	—		
	c		Undervisningsmaterial, förslagsvis	6,200	—		
	c		Material för handarbeten, förslagsvis	4,000	—		
	c		Ny skolmöbel och reparation af gammal, förslagsvis	5,000	—		
K. Förord. ⁵ / ₈ 1886.	b		Bidrag till folkskollärarepersonalens pensionering, förslagsvis	4,090	—		
	c		Ved och vedhuggning, förslagsvis	10,600	—		
	c		Belysning, förslagsvis	10,800	—		
	c		Beklädnadshjelp åt fattiga elever, förslagsvis	6,000	—		
	c		Renhållning, förslagsvis	6,600	—		
	c		Expenser, förslagsvis	1,200	—		
	c		Underhålls- och reparationskostnader för skolornas gårdar och hyrda lokaler, förslagsvis	9,000	—	318,327	12
			h) Folkbiblioteket och läsesalen.				
1886 års stat.	}	b	1 Bibliotekarie	3,000	—		
S. F. besl. ³ / ₅ 1889.			Biträden vid utlåningen:				
	}	b	1 första amanuens	1,200	—		
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.			2 andra d:o å Fmk 900:—	1,800	—		
			Bitrådet vid läsesalen	800	—		
1886 års stat.	}	b	1 Vaktmästare jemte fri bostad och ved	900	—		
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.			1 Vaktmästarebiträde	540	—		
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	}	b	1 Gårdskarl jemte fri bostad och ved	250	—		
1886 års stat.			Böcker, tidskrifter och tidningar jemte inbindning, förslagsvis	5,000	—		
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1887.			Ved och belysning, förslagsvis	4,000	—		
		c	Brandstodsafgifter, förslagsvis	400	—		
			Transport	17,890	—	1,664,868	91

	<i>c & d</i>	Transport	17,890	1,664,868	91
		Diverse samt oförutsedda utgifter, förslagsvis	2,000	19,890	—
		— Fmk 380,357: 12 —			
		X. Staden åliggande allmänna onera.			
		a) Skjutshållning.			
Guv. resol. $\frac{7}{4}$ 1887. Drätselkamm:s besl. $\frac{13}{3}$ 1890.	<i>b</i>	Entreprenad, 8 hästar à Fmk 370	—	2,960	—
		b) Kronoutlagor.			
Resol. på städ. besv. $\frac{19}{12}$ 1757 § 58.	<i>b</i>	Boskapspenningar och utsädesafgift	—	53	04
		c) Inqvarteringen.			
Inqv. regl. $\frac{19}{1}$ 1876. S. F. besl. $\frac{11}{3}$ 1879.	<i>b</i>	Inqvarteringskostnader, förslagsvis	—	298,770	—
		d) Inqvarteringsnämnden.			
	<i>b</i>	1 Ordförande	2,000		
		1 Sekreterare	1,600		
1886 års stat.	<i>b</i>	1 Qvartermästare	2,000		
		1 Translator	800		
		1 Vaktmästare	800		
S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1885.	<i>b</i>	Hyra för nämndens lokal	900	8,100	—
		— Fmk 309,883: 04 —			
		XI. Vattenledningen.			
		Förvaltning och drift.			
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888.	<i>b & c</i>	1 Vattenledningsingeniör 5,800:— 5 års förhöjning . . . . . 580:—	6,380		
	<i>c</i>	1 Bokhållare	2,400		
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888.	<i>b</i>	1 Rörmästare	3,000		
	<i>c</i>	1 Verkmästare jemte fria rum och ved, lön . . . 1,600:— hyresmedel . . . 400:— för $\frac{1}{2}$ år	1,000		
	<i>c</i>	Rörläggare och handtlångaredags- verken, förslagsvis	8,000		
1886 års stat.	<i>b</i>	1 Förste maskinist vid pumpverket, jemte fri bostad och ved 2,100:—			
	<i>c</i>	lönstillskott för $\frac{1}{2}$ år 150:—	2,250		
		Transport	23,030	1,994,641	95

1886 års stat.	b & c	1	Transport	23,030	1,994,641	95
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	b	1	Andre maskinist jemte fri bostad och ved	1,200		
1886 års stat.	b	1	Putsare, jemte fri bostad och ved	900		
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	b	1	Filterförman, jemte fri bostad och ved	1,200		
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	b	1	Reservoirvakt, jemte fri bostad och ved	300		
	c		Eldaredagsverk och hjälpmanskap vid ångpumpverkets drift, förslagsvis	2,000		
	c		Ved, kol, olja och trassel, förslagsvis	6,000		
S. F. besl. ⁵ / ₁₂ 1882.	b & c		Resemedel	400		
	c		Expensemedel, förslagsvis	600	35,630	
Underhåll och remont.						
	c		Remont af vattenledningens byggnader, hägnader och dammar jemte öfrigt underhåll, brandförsäkringspremier, utskylder till Helsinges kommun och telefonafgifter, förslagsvis	13,000		
	c		Inköp af sand till filtrerna	3,000		
	c		Stenläggning af planen omkring pumphusen i Gammelstaden samt inhägnad	5,700		
	c		Omläggning af rörledningen ifrån S. Magasinsgatan till kokhuset	1,000		
	c		Reparation och justering af vattenmätare, förslagsvis	1,500	24,200	
Nybyggnad.						
	c		Uppförandet af en verkstad för vattenledningen jemte uthus . . . . . 32,000:—			
	c		Vattenledning, planering och hägnad för verkstadstomten . . . . . 8,000:—	40,000		
	c		Maskiner och verktyg, förslagsvis	9,000	49,000	
Utsträckning af rörnätet.						
	c		Rörledning ifrån gamla pumphuset till sandtvättninganstalten vid filtrerna	2,500		
Transport				2,500	2,103,471	95

		Transport	2,500	—	2,103,471	95
		Förbindning af rörsträngar:				
c		Under Georgs- och Eriksgatorna framför adr. N:o 12	1,200	—		
c		Under Hagasunds- och Alexandersgatorna	450	—		
c		Under Michaels- och Alexandersgatorna	450	—		
c		Under Regerings- och Glogatorna	370	—		
c		Under Freds- och Mariegatorna	680	—		
c		Under Freds- och Konstantinsgatorna	920	—	6,570	
		Regleringsarbeten.				
		Vattenledning under:				
c		Kaptensgatan från Fabriks- till Lilla Fabriksgatan	15,800	—		
c		Hafsgatan från N:o 5 till N:o 9	4,500	—		
c		Lilla Fabriksgatan från Kaptens- till Skepparegatan	14,500	—		
c		Till Djurgårdsvillorna öster om jernvägen	33,000	—		
		I förstaden Berghäll under:				
c		2:dra linien från tvärgatan B till N:o 23	4,100	—		
c		3:dje linien från N:o 5 till N:o 22	19,600	—	91,500	
		Inköp af vattenmätare och material för vattenledningens verkstad.				
c		Inköp af vattenmätare	40,000	—		
c		Tillbehör till vattenmätare	12,000	—		
c		Material för servisledningar m. m.	17,000	—	69,000	
		Diverse mindre arbeten.				
c		2 st. 400 mm. afstängningsventiler å tilloppsledningen mellan vattenborgen och staden å 700: —	1,400	—		
c		5 st. afstängningsventiler å röret	1,500	—	2,900	
		— Fmk 278,800: —				
		Transport	—	—	2,273,441	95

		Transport	—	—	2,273,441	95
		XII. Saluhallen.				
S. F. besl. 29/10 1889.	b	1 Uppsyningsman	1,200:—			
		beklädnadshjelp	150:—	1,350		
Enl. kontrakt.	b	Belysning		4,500		
	c	Renhållning, m. m. förslagsvis . . .		1,200	7,050	
		— Fmk 7,050:—				
		XIII. Allmänna arbeten.				
		1:o. Byggnader och lägenheter.				
		A) Remont och underhåll.				
	c	Remont af golf m. m. i gamla packhuset		4,500		
	c	Ombyggnad af ett simhus vid Munkholmssundet		1,500		
	c	Inredning af saluplatser för fiskhandel i saluhallen		4,950		
	c	Diverse reparationer, förslagsvis . .		17,000	27,950	
		B) Nybyggnader.				
	c	Hallar för matservering å Packhus- torget		25,000		
	c	Plank och planering för folkskolan i förstaden Berghäll		2,200		
	c	Afträde inom Kaisaniemi park . . .		2,800		
	c	Tillskottsanslag för brandverkshuset		28,000	58,000	
		2:o. Gator och allmänna platser.				
		A) Remont och underhåll.				
		Omläggning af:				
	c	Salutorget mellan Sofie- och Katri- negatorna med nubbsten i asfalt på betonunderlag, vanlig nubbsten på N. Esplanadgatan och fältsten längs kajen		66,960		
	c	Norra Esplanadgatan från Unions- till Sofiegatan med nubbsten . . .		5,150		
	c	Slottskajen (hamnpiren).		5,790		
	c	Kanaltorget, jemte infallsbrunnar		7,060		
		Transport		84,960	2,366,441	95

		Transport	84,960	2,366,441	95
c		Kaserntorget, saluplatserna och der- intill stötande del af torget jemte infallsbrunnar	9,780		
c		Skilnadstorget, mellersta delen . .	6,210		
c		Unionsgatan från adr. N:o 2 till Observatoriet, jemte planering .	4,470		
		Diverse reparationer, förslagsvis .	8,000	113,420	
		<i>B) Planering och nyläggning.</i>			
		Planering af:			
c		Uppgången från Bergmans- till Ob- servatoriigatan mellan kvarteren 100 a och 100 b	19,600		
		Nyläggning af:			
c		Packhuskajen (nybyggnaden) med nubbstens gångbana längs kajens yttre kant	13,400		
c		Skatudds norra kajen jemte ompla- nering från Skatuddsbron till af- stjelpningsbron	8,500		
c		Sandviks södra kajen, körbana . .	5,170		
c		Sandvikstorget, jemte planering . .	10,000		
c		Kamptorget, körbana från Kamp- gatan till Malmbrinken	4,370		
c		Båtsmansgatan utanför N:o 16 och vid korsningen med jernvägen .	2,230		
c		Jungfrustigen utanför N:ris 3—9 och 6—14	15,530		
c		Munkholmsgatan midtemot N:o 1—5	2,670	81,470	
		<i>Regleringsarbeten.</i>			
		Planering af:			
c		Observatoriigatan från Kaserngatan till uppgången mellan kvarteren N:o 100 a och 100 b	7,240		
c		Kaptensgatan från Bergmans- till Strandgatan	59,500		
c		Hafsgatan från N:o 5 till Kaptens- gatan	4,500		
c		Strandgatan från Kaptens- till Skep- paregatan	13,700		
c		Lilla Fabrikgatan från Kaptens- till Skepparegatan	17,400		
		Transport	102,340	2,561,331	95

		Transport	102,340	—	2,561,331	95
c		Skepparegatan från Fabriks- till Strandgatan	60,000	—		
c		Sjömansgatan mellan adr. N:o 9 och 13.	3,200	—		
c		Nikolaigatan från Gengatan till Broberget	10,420	—		
c		Nykyrkobrinken och Annegatan längs nya kyrkans tomt.	5,800	—		
c		Tillskottsanslag för expropriation af magasiner och tomter för Badhusgatans utvidgning, förslagsvis	30,000	—	211,760	—
		3:o. Kanaler och afloppsdiken.				
		A) <i>Remont och underhåll.</i>				
		Ombyggnad af kanal under:				
c		Freds- och Riddaregatorna från N:o 15 vid Freds- till N:o 7 vid Riddaregatan	1,650	—		
c		Packhustorget från Södra Magasinsgatan till den nybyggda kajen	3,650	—		
c		För ombyggnad af äldre träkanaler, förslagsvis	5,000	—		
c		Diverse underhåll, förslagsvis	12,000	—	22,300	—
		B) <i>Nyläggningar.</i>				
		Afloppskanal under:				
c		Wladimirsgatan från N:o 17 till N:o 13.	2,300	—		
c		Villan Toivo från Stengård längs Djurgårdsvägen till Tölöviken	5,600	—	7,900	—
		<i>Regleringsarbeten.</i>				
c		Kaptensgatan från Fabriksgatan till Lilla Fabriksgatan	29,100	—		
c		Hafsgatan från N:o 9 till N:o 5	4,900	—		
c		Lilla Fabriksgatan från Kaptens- till Skepparegatan	19,100	—		
c		Docksgatan från Fabriksgatan till Södra hafsstranden	33,600	—		
		Transport	86,700	—	2,803,291	95

		Transport	86,700	—	2,803,291	95
		I förstaden Berghäll:				
c		2:dra linien från N:o 25 till tvärgatan B	4,100	—		
c		3:dje linien från N:o 22 till östra chausséen.	23,000	—	113,800	—
		4:o. Vägar.				
		A) <i>Remont och underhåll.</i>				
c		Vägen från Lappviksgatan till fabrikerne på Sandudd	2,980	—		
c		Mejlansvägen, utanför Toivola	830	—		
c		Vägen från chausséen till Sörnäs lastageplats	1,370	—		
c		Diverse reparationer, förslagsvis	12,000	—	17,180	—
		B) <i>Nyanläggning.</i>				
c		Väg genom Djurgårdsvillorna N:o 13 och 14 från gångbanan på jernvägsbanken till nya bron öfver jernvägs-genom-sprängningen . . . . . 3,180:— samt väg och bro från Kaisaniemi till samma gångbana . . . . . 3,200:—	6,380	—		
c		Väg från vestra chausséen till N:o 14 Humleberg	2,300	—	8,680	—
		<i>Regleringsarbeten.</i>				
		I förstaden Berghäll:				
c		2:dra linien från N:o 25 till tvärgatan B	19,500	—		
c		3:dje linien från N:o 22 till tvärgatan A	25,200	—	44,700	—
		5:o. Chausséer.				
		A) <i>Remont och underhåll.</i>				
c		Körbanor, trottoirer, broar, trummor och handräcken längs östra och vestra chausséerna jemte renhållning, förslagsvis	20,000	—		
c		Chausséerna i Brunnsparken, förslagsvis	500	—	20,500	—
		Transport	—	—	3,008,151	95

		Transport	—	—	3,008,151	95
		<i>B) Nyanläggningar.</i>				
	<i>c</i>	Genom Djurgården från östra till vestra chausséen	—	—	8,000	—
		6:o. Hamnar.				
		<i>A) Remont och underhåll.</i>				
	<i>c</i>	Ombyggnad af två dued'alber i Sörnäs hamn	800	—		
	<i>c</i>	Ombyggnad af lastbron på Fattig- gården	4,760	—		
	<i>c</i>	Diverse reparationer, förslagsvis .	5,000	—	10,560	—
		<i>B) Nyanläggningar.</i>				
S. F. besl. 19/11 1889.	<i>b & c</i>	Norra armen af T-formiga kajbygg- naden i Norra hamnen	88,500	—		
	<i>c</i>	Tillbyggnad till Magasinskajen för- beredande arbeten	30,000	—		
	<i>c</i>	Provisorisk lastbro vid Skatudds Norra kajen	2,100	—		
	<i>c</i>	Strandskoning och vågbrytare för fiskhandel i Hafshamnen	15,000	—		
	<i>c</i>	Ångslupsbro vid badhuset i Brunns- parken jemte väg till stranden .	3,170	—		
	<i>c</i>	Klappbryggor i Hafshamnen, Gräs- viken, Tölöviken och vid Fattig- gården	2,800	—		
	<i>c</i>	Provisorisk lastbro i Brobergsham- nen för förstaden Berghäll jemte väg och planering	3,500	—		
	<i>c</i>	Förlängning af vestra broarmen i Sörnäs hamn	16,400	—		
	<i>c</i>	Hamnspår genom vestra upplags- platserna af Sörnäs lastageplats, underbyggnad	35,000	—		
	<i>c</i>	Två afstjelningsställen för sopor och affall på Sörnäs lastageplats	400	—		
	<i>c</i>	Anordning af ballastlossning, för- slagsvis	500	—		
		Transport	197,370	—	3,026,711	95

		Transport	197,370	—	3,026,711	95
c		Ombyggnad af tvenne mudderpråmar samt remont och nyinredning af tvenne d:o, förslagsvis	5,000	—		
c		Muddring i hamnarne, förslagsvis	20,000	—	222,370	—
		7:o. Brunnar.				
c		Ombyggnad af brunnen på Kasern- torget	1,130	—		
c		D:o d:o på Skilnadstorget	1,020	—		
c		Diverse reparationer, förslagsvis	800	—	2,950	—
		8:o. Planteringar.				
		<i>A) Remont och underhåll.</i>				
c		Underhåll af planteringar och trädskolor, förslagsvis	32,100	—		
c		Underhåll af bägnader, förslagsvis	1,900	—	34,000	—
		<i>B) Nyanläggningar.</i>				
c		Planeringsarbeten å Observatorii- bergen, förslagsvis	5,000	—		
c		Planteringar och dräneringsarbeten i Brunnsparcken samt staket kring Brunnshusets område, förslagsvis	10,300	—		
c		Uppmuddring af dammarne i Kaisa- niemi, förslagsvis	1,000	—		
c		Uppställande af vattenposter för Tre- kanten, Brunnsplanen och Elisa- betstorg	600	—		
c		Planeringsarbeten och stängsel i Fabriksparken	5,000	—		
c		Inköp af soffor, förslagsvis	3,000	—		
c		Inköp af träd och buskar, förslagsvis	1,500	—		
c		Strandskoning och planering af strandområdet vid Djurgårdsvil- lorna 1—5, förslagsvis	2,000	—		
c		Uppförande af ett lider för vinter- upplag och reparationsverkstad för soffor	2,500	—	30,900	—
		9:o. Renhållningsväsendet.				
		<i>A) Remont och underhåll.</i>				
c		Underhåll af afstjelpningsplatser, bryggor och pråmar, förslagsvis	2,400	—		
		Transport	2,400	—	3,316,931	95

		Transport	2,400	3,316,931 95
Kontrakt ²⁰ / ₁₀ 1890.	c	Vakters och pråmkarlars afföning samt tömning af pråmar, förslagsvis	4,000	
	c	Latriners och pissoirers underhåll, förslagsvis	7,000	
	b	Renhållning af stadens allmänna platser och gatuandelar	14,900	
	c	Rengöring af hamnar och kajer, förslagsvis	1,500	
	c	Extra renhållning, snöplogning, förslagsvis	500	
S. F. besl. ¹⁰ / ₁₂ 1889.	b	Bevattning af stadens centrala gator, Parkgatan och chausséerna i Brunnsparken, jemte Östra och Vestra chausséerna, förslagsvis	3,000	
	c	Ombyggnad af tvenne afstjelpningspråmar, förslagsvis	600	
	c	Inredning af afträde för försäljarene å Kaserntorget i ett hvalf under Kaserngatan.	550	34,450
		B) Nyanläggning.		
	c	Pissoir i teateresplanaden.	2,060	
	c	D:o invid mångleribodarne vid Simonsgatan	400	
	c	Två afstjelpningspråmar å 4,500 mark	9,000	11,460
		10:o. Arbetsredskap.		
	c	Chaussée-ångvält jemte stenbokiningsmaskin och skjul för desamma	33,000	
		Inköp och remont af arbetsredskap, förslagsvis	11,000	44,000
		11:o. Diverse.		
	c & d	Underhåll af klappbryggor, vedmått, lyktstolpar samt diverse oförutsedda utgifter, förslagsvis	—	4,000
		— Fmk 1,128,050: —		
		Transport	—	3,410,841 95

		Transport	—	—	3,410,841 95
		XIV. Pensioner.			
Mag. besl. $\frac{13}{5}$ 1857.	b	Rådmansenkan I. S. T. Decker . .	400	—	
D:o $\frac{1}{9}$ 1870.	b	Magistratssekreteraredottern M. K. Wirzenius	266	67	
D:o $\frac{18}{2}$ 1863.	b	Stadsfiskalsenkan I. C. Winter och hennes barn	300	—	
D:o $\frac{30}{10}$ 1867.	b	Rådmansdöttrarna C. F. och H. S. Bergholm	340	—	
D:o d:o.	b	Rådmannen H. L. Crohns tre barn	600	—	
S. F. besl. $\frac{9}{2}$ 1875.	b	Förra lärarinnan E. Heintzie . .	800	—	
D:o $\frac{20}{12}$ 1883.	b	Vaktmästareenkan A. Rosenström .	200	—	
Kontrakt om Brunns- parkens öfverlåtande.	b	Biljettförsäljerskan J. Klementz .	400	—	
S. F. $\frac{4}{9}$ 1888.	b	Konstapeln K. F. Urnberg	150	—	
	b	Fångknekten Jakob Stark	240	—	
	b	D:o Abraham Frisk	180	—	
S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888.	b	D:o Anders Gabr. Thorberg	180	—	
	b	D:o Gustaf Sandroos	120	—	
	b	Sprutmästaren M. Henelius	800	—	
S. F. besl. $\frac{3}{12}$ 1889.	b	D:o E. Sillman	800	—	
S. F. $\frac{21}{12}$ 1889.	b	Hamnvaktmästaren K. M. Hagman .	600	—	
S. F. besl. $\frac{9}{8}$ 1890.	b	F. d. Stadsträdgårdsmästaren L. A. Jernström	500	—	
		— 6,876: 67 —			6,876 67
		XV. Diverse.			
	c	Taxerings- och Pröfningsnämndens sekreterare	2,000	—	
	c	D:o d:o expenser, förslagsvis . . .	900	—	
	c	För revision af stadens räkenskaper	2,100	—	
	c	Eldnings- och lysningsämnen, förslagsvis	9,000	—	
S. F. besl. $\frac{9}{10}$ 1875.	b	Anslag för signalering af middags- timmen	300	—	
	c	För stormvarningstelegram, förslags- vis	250	—	
	c	Brandstodsafgifter, förslagsvis . .	7,500	—	
S. F. besl. $\frac{29}{1}$ 1889.	b	Anslag åt mantalsskrifvaren	2,000	—	
S. F. besl. $\frac{29}{6}$ 1875.	b	Bidrag till Finska trädgårdsförening i Helsingfors, beviljadt för åren 1882—91	1,000	—	
		Transport	25,050	—	3,417,718 67

Kontr. ²⁸ / ₁ 1887.		Transport	25,050	3,417,718 62	
	<i>b</i>	Bidrag till Länefängelsets ombyggnad för åren 1889—98	10,000		
	<i>c</i>	Utskrifning af vallängden jemte register dertill	1,200		
	<i>c</i>	Anslag till juridiskt biträde åt obemedlade	2,500		
	<i>c</i>	Anslag till arbetshuset för fattiga barn	3,200		
	<i>c</i>	Anslag till fängelseföreningens skyddsherberge	600		
	<i>c</i>	Omkostnader för hundskatten, förslagsvis	200		
	<i>c</i>	Inventarier till särskilda stadens hus, förslagsvis	2,500		
	<i>c</i>	Möbler och inventarier till brandverkshuset, förslagsvis	5,200		
	<i>b</i>	Telefonafgifter, förslagsvis	2,300		
	<i>c</i>	Afkortning å uttaxerade medel och andra inkomster, förslagsvis	40,000		
	<i>c & d</i>	För oförutsedda behof enligt Stadsfullmäktiges bestämmande, förslagsvis	30,000		122,750 —
		— Fmk 122,750: —			
	Enl. kontrakter.	Summa Fmk	— —	3,540,468 62	

		Bokstaven angifver Inkomstens beskaf- tenhet enligt 35 § i Kommunallagen.		
Inkomster.				
Behållning från år 1890:				
	a		Beräknad behållning	590,000
			af hvilken icke någon del torde blifva disponibel under år 1891	—
I. Räntor.				
Chausséeoblig. reglem. 26/1 1865 § 4.	c	Å	chaussée-obligationer, förslagsvis	1,900
	b	Å	tomtlösen, förslagsvis	50,000
	b	Å	arrendetomtlösen i Brunnspark- området, förslagsvis	6,500
Enl. donat. urkunder.	b	Å	donationsfonder, hvilkas ränta tillfaller staden, förslagsvis . . .	9,000
				67,400
II. Tomtlösen.				
S. F. besl. 29/6 1886.	b	För	arrende- och odisponerade tom- ter, förslagsvis	—
				185,000
III. Stadens fasta egendom.				
K. S:s resol. 12/1 1879.	b	Räntor	och arrenden från donerade hemman, förslagsvis	13,000
Kongl. försäkr. 22/2 1789 §§ 1 & 4.	b	Arrenden	för byggnader och tom- ter samt utarrenderade mindre platser inom stadens plan, för- slagsvis	18,000
K. Förordn. 8/12 1873. § 6.	b	Arrenden	för jordlägenheter, villa- områden och smärre platser utom stadens plan, förslagsvis	97,000
Enl. inlösnings villkoren.	b	Arrenden	från Brunnsparksområdet, förslagsvis	12,000
K. S:s utsl. 11/11 1884. S. F. besl. 29/10 1888.	b	Hyra	för försäljningsplatser å salu- och kaserntorgen, förslagsvis . .	15,000
Enl. kontrakt.	b	Hyra	för lokaler i Folkbiblioteket	2,400
	b	Hyra	för bodar och diskar, förslags- vis	6,000
			Transport	163,400
				252,400

			Transport	163,400	252,400
Enl. kontrakter.	b		Hyra för stånd i saluhallen, förslagsvis	30,000	
S. F. besl. ¹⁸ / ₅ 1888.	b		Hyra för försäljningsplatser i fiskarhamnen, förslagsvis	1,500	
	c		Simhusavgifter, förslagsvis	400	
	c		Fiskevattens-avgifter, förslagsvis	1,100	
	c		Hötägt, förslagsvis	300	
	c		Mulbetesavgift, förslagsvis	200	
	c		Tillfälliga arrenden och planhyror, förslagsvis	4,000	200,900
			IV. Tomtören.		
	c		Förslagsvis	—	1,900
			V. Inkomstgivande rättigheter.		
K. Förordn. ³¹ / ₁₂ 1877. K. kung. af s. d.	c		Tolag för till Helsingfors destinerade varor, förslagsvis	100,000	
K. kung. af ¹ / ₆ 1881. K. S:s skrivf. ¹⁷ / ₄ 1883.	c		Tolag för till Helsingfors sjöledes inkommande varor, destinerade till uppstad, förslagsvis	2,500	
Trafiktaxan ¹⁰ / ₄ 1888.	c		Trafikavgifter, förslagsvis	260,000	
D:o d:o	c		Mätningavgifter, förslagsvis	2,800	
S. F. besl. ¹ / ₆ 1876.	c		Transitomagasinshyra, förslagsvis	100	
			Hamnavgifter, förslagsvis	125,000	
			Broavgifter, förslagsvis	7,000	
Trafiktaxan ¹⁰ / ₄ 1888.	c		Ballastavgifter, förslagsvis	400	
			Vägningsavgifter, förslagsvis	2,000	
			Kokhusavgifter, förslagsvis	200	
K. resol. o. förkl. på städ. besv. ¹⁶ / ₁₀ 1723.	c		Marknadsavgifter, förslagsvis	1,400	
K. Förordn. ³⁰ / ₃ 1879.	c		Avgifter af utlänningar för försäljning af matvaror vid mast, förslagsvis	900	
Kongl. instr. ¹ / ₃ 1759.	c		Auktionsprovision, förslagsvis	700	
Enl. kontrakt.	b		Stadskällarrättigheter	2,000	
Särsk. K. S:s resol.	c		Biljardavgifter, förslagsvis	700	
K. Förordn. ²⁴ / ₇ 1883.	c		Bouppteckningsprocenter, stadens andel, förslagsvis	28,000	
Kongl. stadg. ²¹ / ₁₀ 1698.	c		Bouppteckningsprocenter, stadens fattiges andel, förslagsvis	7,000	
			Transport	540,700	455,200

		Transport	540,700	455,200
K. Förordn. ¹⁷ / ₃ 1879. 1 § 32 kap. R. B. och särsk. författn. Kongl. förkl. ⁸ / ₁₁ 1850. K. resol. ¹ / ₉ 1864. D:o ¹³ / ₁₂ 1897. K. Förordn. ¹⁷ / ₃ 1879, K. brev. ¹³ / ₁ 1806. K. kung. ¹⁷ / ₂ 1838.	} c	Kollektmedel, förslagsvis	200	
		Sakören, stadens andel, förslagsvis	800	
		Sakören, kronans andel, donerad till staden, förslagsvis	2,000	
		Sakören, stadens fattiges andel, för- slagsvis	200	
		Böter för försummad betalning af kronoutskylder, förslagsvis . . .	1,500	
		Diverse böter, förslagsvis	200	
		Arrende för Gammelstads qvarnen	3,500	
		Fattigafgifter af i Ryssland vistande personer, förslagsvis	1,800	
		Börsprovision, förslagsvis	50	550,950
VI. Diverse.				
K. Förordn. ¹⁷ / ₃ 1879. Regl. för komm. sjuk- vård i H:fors ¹² / ₁₁ 1879.	} c	Personel fattigafgift, förslagsvis .	25,000	
		För sjukvård i kommunala sjuk- huset, förslagsvis	1,000	
		Inkomst från desinfektionsinrätt- ningen, förslagsvis	150	
		Fattighjons arbeten, förslagsvis .	1,200	
		Inkomst från arbetsinrättningen, förslagsvis	3,500	
		Jordafkastning från fattiggården, förslagsvis	500	
		Ersättning för underhåll af fattige, förslagsvis	3,000	
		Elevers i folkskolan afgifter, för- slagsvis	5,300	
		Elevers i folkskolan handarbeten, förslagsvis	500	
		Boklån, förslagsvis	2,000	
K. Förordn. ²⁰ / ₅ 1878.	} c	Hundskatt, förslagsvis	5,000	
		Afgifter från klosetterna, förslags- vis	7,000	
		Afgifter för spillningsafstjelpning, förslagsvis	500	
		Bidrag till brandverket af ryska Alexanders gymnasium	184 46	
		Bidrag till underhåll af Riddarhus- sqvären	300	
K. S:ns bref ² / ₃ 1888. Enl. kontrakt.	} b			
		Transport	55,134 46	1,006,150

K. Förordn. ¹⁸ / ₁ 1882.	b	Transport Inqvarteringen ersättes enligt K. Förordningen af den 18 Januari 1882 af ryska Riksskattkammaren	55,134 46 298,770 —	1,006,150 — 353,904 46
VII. Statsbidrag.				
K. S:ns besl. ¹⁵ / ₂ 1884. K. S:ns resol. ¹ / ₃ 1874. D:o ⁹ / ₃ 1878. D:o ¹⁰ / ₁₁ 1887.	b	Till Folkskolorna	52,000 —	
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876. K. S:ns bref ³⁰ / ₃ 1886.	b	Till Polisnärättningen	84,000 —	
	c	Till Gatubelysningen	17,500 —	
K. S:ns skrivf. ³ / ₃ 1886. K. Förordn. ⁹ / ₆ 1873. K. kung. ²² / ₁ 1879.	b	Till Brandverket	8,210 —	
	b	Stadens andel af Bränvinsskatten, förslagsvis	8,000 —	169,710 —
VIII. Vattenledningen.				
	c	För vattenförsäljning, förslagsvis .	225,000 —	
	c	Hyror för vattenmätare, förslagsvis	8,000 —	
	c	Förhöjning vid sentida inbetalning af vattenkonsumtionsafgifter, förslagsvis	300 —	
	c	Ersättning för verkställda anslutningar, förslagsvis	10,000 —	243,300 —
IX. Lån.				
S. F. besl. ²² / ₆ 1886. D:o ²⁰ / ₆ 1887. D:o ²² / ₂ 1888. D:o ²¹ / ₁₂ 1889.	b	Af det obligationslån, som är afsedt att upptagas, hafva tidigare följande anslag beviljats och användts:		
		För inlösen af Brunnsparken . .	287,000 —	
		För underhåll och remont af stadens hus i Brunnsparken	13,000 —	
		För uppförande af saluhallar . .	210,000 —	
		För vattenledningens utsträckning 1887	19,225 78	
		För d:o till Östra Brunnsparken .	46,809 66	
		För d:o till Munkholmen	21,663 36	
		För d:o till Lappviks sjukhus . .	11,510 57	
		Transport	609,209 37	1,773,064 46

		Transport	609,209	37	1,773,064	46
		För vattenledningens utsträckning till Sörnäs	10,315	98		
		För d:o till Länefängelset	15,880	23		
		För d:o till villan Ås	6,034	72		
		För kanal under Östra Brunnsparken	25,000	—		
		För inredning af gamla proviantmagasinet till tull- och packhus	47,000	—		
		För tillbyggnader å fattiggården samt uppförande af en arbetsinrättning	142,560	—		
		För vattenledningens utsträckning 1888	94,722	75		
		För uppställande af en ångpump vid vattenuppfodringsverket i Gammelstaden	117,000	—		
		För vattenledningens utsträckning 1889	235,699	05		
		För d:o d:o 1890	355,270	—		
		För uppförande af ett hus för brandverket	294,000	—		
			1,952,692	10		
		<i>Under år 1891 är afsedt att användas:</i>				
		<i>För konvertering af lånets för folkskolebyggnaden vid Annegatan återstående kapitalbelopp . . . . .</i>	22,266	33		
		<i>För vattenledningens utsträckning . . . . .</i>	91,500	—		
		<i>För uppförande af en remontverkstad för vattenledningen . . . . .</i>	40,000	—		
		<i>För inköp af vattenmätare . . . . .</i>	52,000	—	205,766	33
			2,158,458	43		
S. F. besl. $\frac{13}{5}$ 1890.	b	Lån på kortare återbetalningstid än 2 år	—	—	800,000	—
		X. Uttaxering.				
	d	Det belopp, som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras, utgör	—	—	761,637	83
		Summa Fmk	—	—	3,540,468	62

Utskottsbetänkande i anledning af Samfälda Rådstufvurättens skrifvelse angående inrättandet af en fjerde afdelning vid Rådstufvurätten.

Den 30 sistlidne september uppdrogo Stadsfullmäktige åt ett af undertecknade bestående utskott att inkomma med yttrande och förslag i anledning af Samfälda Rådstufvurättens omordade skrifvelse, som är af följande lydelse:

„SAMFÄLTA
RÅDSTUFVURÄTTEN

i

Helsingfors,

den 30 Maj 1890.

N:o 186.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

I följd af den starka tillväxten af folkmängden i Helsingfors — en tillväxt, hvartill den kroppsarbetande folkklassen lemnat den största kontingenten — har tillika en motsvarande stegring af brottens antal egt rum. Nedanstående tablå utvisar i hvilken grad antalet af de vid Rådstufvurätten årligen behandlade brottmålen ökats sedan år 1882:

År 1882	behandlades	vid Rådstufvurätten	inalles	822	brottmål.
” 1883	”	”	”	852	”
” 1884	”	”	”	1,003	”
” 1885	”	”	”	1,402	”
” 1886	”	”	”	1,219	”
” 1887	”	”	”	1,396	”
” 1888	”	”	”	1,403	”
” 1889	”	”	”	1,185	”

(Se Prokuratorsemetets berättelse för åren 1882—1888 samt Bil. N:o 1, 2 och 3).

För att i någon mån bereda andra och tredje afdelningarne lindring i deras genom brottmålen tillväxt ökade arbete, vidtog Rådstufvurättens första afdelning, som enligt arbetsordningen derintills endast haft att behandla vissa slag af civila

mål och ärenden, i November månad 1887, sedan förändring i sådant afseende utverkats i arbetsordningen, äfven med behandling af brottmål. Derjemte har afdelningen fortfarande och uteslutande att handlägga samma slag af civila mål och ärenden som tillförene, eller: konkurs-, vaxel- och sjörättsmål m. m. äfvensom lagfarts-, intecknings-, förmynderskaps- och äktenskapsförordsärenden.

Emellertid har, såsom af bilagan N:o 1 framgår, äfven de till första afdelningens kompetens hörande civila målen och ärendenas antal, isynnerhet konkurs- och vaxelmålen samt lagfarts- och inteckningsärendena, varit i jemt stigande och ökats i så hög grad (konkurs- och vaxelmålen samt lagfarts- och inteckningsärendena hafva på de senaste sju åren mera än fördubblats) att första afdelningen måste vara betänkt på att hålla tre sammanträden i veckan för civila mål.

Härtill är första afdelningen tvungen icke allenast för egen del utan ock för att tillgodose allmänhetens intressen. Genom den nuvarande arbetsordningen och i följd af att de arbetskrafter, som stå domstolen till buds, icke motsvara det ökade arbetet, beredas nämligen de rättsökande många olägenheter. Utom att parterna nu, då sammanträdena icke sällan räcka till sent på eftermiddagen, nödgas en stor del af dagen uppehålla sig i rådhuset för afvaktande af upprop och tillfälle att erhålla företräde, inträffar i många fall dröjsmål i rättegångsförfarandet derigenom, att domstolen, arbetande under trycket af en massa mål, ofta nog måste uppskjuta särskildt alla mera betydande mål för afkunnande af domar och utslag, äfven i sådana fall, då ett afgörande genast kunde ske, derest tiden medgäfvade att genomgå handlingarne vid det sammanträde, då målet öfverlemnas till pröfning.

Men derest första afdelningens sammanträden för civila mål ökas från två till tre i veckan, är det sjelffallet för denna afdelning omöjligt att vidare handlägga några brottmål.

På anförda skäl anser Samfälta Rådstufvurätten det således nödigt att *befria första afdelningen från dess brottmålsammanträde samt, i likhet med hvad i den hinförinnan gällande arbetsordningen stadgades, öfverlemnna åt första afdelningen endast de å densamma nu ankommande civila målen och ärendena, dock sålunda, att afdelningen, såsom redan antydts, framdeles borde handlägga dessa mål vid tre sammanträden i veckan.*

Då likväl de enligt nu gällande arbetsordning å första afdelningen ankommande brottmålen numera icke kunna fördelas mellan andra och tredje afdelningarne, utan att öfverhöfvan betunga dessa afdelningar, samt äfven de till nästnämnda afdelningar inkomna civila målen antal (se Bil. N:o 4) visat en sådan tendens att stiga, att äfven för dessa mål ett ökad antal domstolssammanträden är af behovet påkalladt, men sådant med Rådstufvurättens nuvarande arbetskrafter icke låter sig göra, anser Rådstufvurätten det vara oundgängligen nödvändigt att en fjerdje afdelning, med enahanda arbetsordning som andra och tredje afdelningarna, vid Rådstufvurätten inrättas.

Härtill finnes så mycket mera skäl, som från och med år 1891, då den nya strafflagen träder i kraft, en stor mängd mål, angående brott mot allmän ordning (uppgående enligt Civilpolismästarens uppgift nu redan till omkring 1,200, se Bil. N:o 5), hvilka mål härintills af dömts af stadens polisrätt, måste af Rådstufvurätten upptagas till behandling, enär ansvar för dessa brott och förseelser finnas uti strafflagen utsatt.

Då dessutom den nya strafflagen med dess latitudinära straffbestämmelser, dess föreskrifter rörande noggrant beaktande af den tilltalades tillräknelighet, försvarande och förmildrande omständigheter m. m., påkallar en vidlyftigare och mera i detalj gående ransakning än den äldre brottmålslagstiftningen, är det tydligt, att brottmålsens behandling framdeles kommer att taga ännu mera tid i anspråk än hittills.

Med afseende å alla dessa skäl och omständigheter får Samfalta Rådstufvurätten hos Herrar Stadsfullmäktige äran anhålla, att för inrättande vid Rådstufvurätten af en fjerdje afdelning, som från och med ingången af år 1891 skulle vidtaga med sin verksamhet, måtte beviljas ett årligt anslag af 24,200 mark, enligt följande stat:

Två äldre rådmän å 7,000 mark, med enahanda löneförhöjning efter	
5 och 10 års tjenst som för öfrige äldre rådmän är stadgadt	14,000 mark.
Ordförande, arvode	1,000 ”
En yngre rådmän (utom protokollslösen), lön	4,000 ”
En brottmålsnotarie (dessutom öfverflyttas första afdelningens brottmålsnotarie till fjerdje afdelningen), lön	3,000 ”
Två stadsbetjenter å 1,100 mark	2,200 ”
	Summa 24,200 mark.

Tills tjenstemännen och betjente vid den föreslagna nya afdelningen kunna varda ordinariter tillsatta, behagade Herrar Stadsfullmäktige för aflönande af vikarier emellertid fastställa arvoden att utgå förslagsvis till följande belopp:

Två äldre rådmän, arvode 3,000 mark	6,000 mark.
Ordförande, arvode	1,000 ”
En yngre rådmän	1,200 ”
En brottmålsnotarie	3,000 ”
Två stadsbetjenter, arvode 1,100 mark	2,200 ”
	Summa 13,200 mark.

Jemte det Rådstufvurätten för öfrigt anser sig böra upplysa, att, för den händelse att Rådstufvurättens första afdelning, på sätt ofvan föreslagits, blefve i tillfälle att hålla tre sammanträden i veckan för civila mål, någon tillökning i staten deraf ej kommer att föranledas, enär protokollet å den tredje sessionsdagen kunde turvis föras af de tjenstemän, som nu handhafva protokollsföringen för civila mål å sagda afdelning, utbeder sig Rådstufvurätten att, derest Herrar Stads-

fullmäktige bifalla till den nu gjorda hemställan, å ort, som vederbör, göra den vidare framställning i ämnet, som finnes nödig.

Oskar Palmgren.

Edv. Bergh.
G. J. Sourander.
Hjalmar Saurén.

Bengt Stenius.
Edvard Loo.

Arvid Nyberg.
Frans Åhlström.

G. A. Rothman."

Af de förestående skrifvelse åtföljda bilagor anser sig utskottet böra aftrycka nedanstående två:

Bil. No 1.

„Uppgift öfver mål och ärenden, behandlade af Rådstufvurättens första afdelning under åren 1881—1889.

	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889
Konkursmål	65	80	75	88	90	137	115	156	178
Proklamamål	34	33	30	29	22	35	36	20	25
Boskildnads- mål	—	—	—	—	2	—	3	5	10
Växelmål	173	158	230	296	346	451	402	508	455
Sjörättsmål	4	5	12	4	9	3	8	6	5
Öfriga efter stämning behand- lade mål	89	124	150	113	74	79	59	45	61
Utan stämning behandlade, uti ordinarie domboken upptag- na ärenden	380	407	564	504	503	714	493	532	526
Lagfartsärenden	75	56	55	63	47	38	85	121	137
Inteckningsärenden	365	272	309	323	321	356	408	524	613
Förmynderskaps d:o	57	49	54	82	83	96	98	81	129
Äktenskapsförords d:o	12	11	18	13	14	16	13	33	39
Summa	1,254	1,195	1,497	1,515	1,511	1,925	1,720	2,031	2,178
Brottmål	—	—	—	—	—	—	24	220	259
Summa summarum	1,254	1,195	1,497	1,515	1,511	1,925	1,744	2,251	2,437

Förestående sifferuppgifters öfverensstämmelse med de för ifrågavarande år upprättade förteckningarne öfver målens antal intygar

G. J. Sourander."

„Bil. No 4.

Under åren 1882—1887 hafva de af Rådstufvurättens i Helsingfors stad andra och tredje afdelningar behandlade civila målen utgjort:

	2:dra afd.	3:dje afd.	Summa.
år 1882	257	250	507
” 1883	237	223	460
” 1884	362	290	652
” 1885	327	281	608
” 1886	320	267	587
” 1887	259	240	499
” 1888	289	281	570
” 1889	349	370	719

Helsingfors rådhusarkiv den 11 Juni 1889.

I. Öhrnberg.“

Ur ofvanintagna handlingar kan inhemtas, att antalet mål vid Rådstufvurätten under senaste tid betydligt ökats. Sålunda hafva brottmålen antal sedan år 1882 stigit från 822 sagda år till 1,185 år 1889, de af första afdelningen behandlade tvistemålen och civila ärendena från 1,195 till 2,178 samt öfriga civila mål och ärenden från 507 till 719, hvilket sammanlagdt utvisar en tillväxt af omkring 60 procent. En sådan stegring har sjelffallet äfven betydligt ökat arbetet vid Rådstufvurätten. Men utskottet har dock trott sig finna, att Rådstufvurättens ledamöter och öfriga personal icke ännu äro öfverhöfvan betungade med arbete. Utöfver de tre ordinarie sessioner i veckan, till hvilka hvarje afdelning af Rådstufvurätten enligt arbetsordningen sammanträder, hafva extra sessioner förekommit endast ytterst sällan och då blott för behandlingen af ett eller annat större mål, hvarjemte Rättens sammanträden endast undantagsvis torde varat intill senare på eftermiddagen. Härtill kommer att tillväxten i målen antal icke varit jemn, utan betydligt fluktuerat, så att exempelvis brottmålen antal år 1889 nedgått från 1,403 året förut till 1,185, hvilken förstnämnda siffra dessa mål för öfrigt uppnått redan en gång förut eller år 1885. Ett nedåtgående af målen vid Rådstufvurätten är således icke heller otänkbart. I hvarje händelse kan, efter utskottets åsigt, berörda stegring icke påkalla, att första afdelningen befrias från skyldigheten att handlägga brottmål, samt motiverar icke heller ensamt för sig någon förstärkning af Rådstufvurättens personal.

Hvad Samfälda Rådstufvurätten deremot anfört om den ökning i målen antal vid Rådstufvurätten, som i följd af nya strafflagen vore att förvänta, synes utskottet förtjena större beaktande. I anledning af den regeringen uti ingressen till 1734 års lag samt 26 § 10 kap. R. B. förbehållna rätt att ensam lagstifta i mål, som hushållningen i landet angå, har regeringen, såsom bekant, ansett sig vara berättigad att i administrativ väg belägga med straff en mängd smärre brott

mot god ordning, hvilka icke beröras i allmän lag; och uppgick antalet af dessa mål i Helsingfors, hvilka härstädes liksom i Åbo och Wiborg handläggas af en likaledes i administrativ väg tillkommen domstol, poliskammarrätten, under år 1889 till 3,591. Å ett flertal af nämnda brott, för att blott nämna oskickligt uppförande å gata, öfverdådigt körande, lemmande af häst utan tillsyn samt ovarsamt umgående med eld, har dock straff numera blifvit utsatt i strafflagen, och komma de sålunda att med nästa års början behandlas af Rådstufvurätten, ty om ock det legat inom regeringens befogenhet att tillsätta en administrativ domstol för mål, beträffande hvilka hon egt rätt att i administrativ väg lagstifta, måste dock dessa mål otvifvelaktigt upptagas af de allmänna domstolarna så snart de skola behandlas enligt allmän lag. Enligt civilpolismästarens uppskattning uppgår antalet af mål, som sålunda från och med år 1891 komma att handläggas af Rådstufvurätten i stället för af Poliskammarrätten, till minst 1,200, och är denna uppskattning snarare för låg än för hög. Vid Rådstufvurätten komma målen påtagligen att blifva föremål för en noggrannare och mera tidsödande behandling än vid Poliskammarrätten; och då härtill kommer att strafflagen jemväl i öfrigt ställer stora anspråk på domarens tid och krafter, måste, efter utskottets tanke, befaras att Rådstufvurätten, med dess nuvarande organisation, skall, med nästa års början, icke fullt ut mäkta med sitt arbete.

Att likväl därför inrätta en *permanent* fjerde afdelning vid Rådstufvurätten, dertill finnes enligt utskottets tanke icke skäl. Såsom Rådstufvurätten är sammansatt, med tre juridiskt bildade domare på hvar afdelning, torde densamma icke böra tagas i anspråk för behandlingen af de enkla och mindre betydande mål, hvilka i följd af strafflagen komma att öfverföras till Rådstufvurätten. Poliskammarrätten har visserligen, äfven den, bland sina bisittare en lagfaren ledamot, jemte det ordföranden är jurist, men också en dylik organisation har annorstädes, såsom exempelvis i Sverige, ansetts vara för mål af nu ifrågavarande beskaffenhet öfverflödigt komplicerad, och handläggas polismålen för närvarande i alla större svenska städer af en rättskunnig polisdomare med biträde af en protokollist. Såsom ett belysande exempel må anföras förhållandena i Stockholm, hvarest Rådstufvurätten, som arbetar på sex afdelningar och en sjunde för tullmål, under år 1888 handlade inalles 1,144 brottmål, medan polisdomaren, hvars instruktion i aftryck åtföljer betänkandet, samtidigt behandlade icke mindre än 14,722 polismål. Efter utskottets tanke borde icke något hinder möta att i Helsingfors vidtaga ungefär enahanda anordning.

Utskottet skulle därför föreslå att samtliga mål, som för närvarande handläggas af Poliskammarrätten, framdeles skulle behandlas af en ende domare, som skulle af Hofrätten bland stadens rådmän dertill utses. Åt denne kunde ombetros jemväl ett flertal andra, mindre betydande mål, som för närvarande taga en god del af Rådstufvurättens tid i anspråk. Poliskammarrätten blefve härigenom obefrädd. Jemväl civilpolismästaren, hvars arbete enligt poliskammarens, till Full-

mäktiges utlåtande öfverlemnade förslag till ändringar i polisens organisation komme att betydligt minskas, skulle genom ofvan omordade anordning mista sin enda återstående viktigare funktion eller ordförandeskapet i Poliskammarrätten. I följd häraf kunde såväl sistnämnda rätt som civilpolismästaretjensten indragas. De sålunda åstadkomna besparingarna i stadens budget skulle i det närmaste täcka utgifterna för den ökning i rådmännens antal och de öfriga kostnader, som af det ofvansagda blefve en följd.

Detta förslag kan likväl, såsom redan af det föregående framgår, realiseras blott genom en af Regent och Ständer stiftad allmän lag, hvarför ock Fullmäktige, i fall de af utskottet ofvan framhållna synpunkter af Fullmäktige omfattas, torde böra vidtaga åtgärd derom, att genom stadens representanter vid nästinstundande landtdag motion väckes i åberopadt syfte. Men tillika borde dock, efter utskottets förmenande, nu redan någon åtgärd vidtagas till förekommande deraf att Rådstufvurätten, innan omordade förslag hinna genomföras, öfverhöfvan betungas med arbete.

För sådant ändamål, men också endast därför, skulle, enligt utskottets tanke, en fjerde afdelning vid Rådstufvurätten böra *provisoriskt* inrättas. Denna afdelning borde likväl icke, på sätt Rådstufvurätten föreslagit, erhålla enahanda göromål som öfriga afdelningar vid Rådstufvurätten, utan afdelningen, som tillkommit uteslutande för behandlingen af polismål, jemväl endast för dylikt syftemål organiseras, hvilken anordning äfven skulle medföra fördelen att underlätta öfvergången till det system, som utskottet tänkt sig framdeles skola följas. Sådant skulle för öfrigt icke hindra att sagda afdelning „för polismål“ genast kunde ombetros äfven alla de ringare brottmål, hvilka för närvarande behandlas af Rådstufvurätten, men framdeles komme att öfverlemnas åt enmansdomstolen, hvarigenom utomdess en icke ringa lättnad skulle Rådstufvurätten beredas. Sålunda borde, enligt utskottets tanke, till fjerde afdelningen öfverlemnas ungefärligen följande mål:

a) om brott, för hvilka straff finnes stadgadt i 41 till och med 44 kap. strafflagen, med undantag dock för dem, som nämnas i 1 och 2 §§ 42 kap. och andra mom. 6 § 43 kap.

b) om brott emot författningarna om tillverkning och försäljning m. m. af bränvin samt om maltdrycker äfvensom mot näringslagen;

c) om brott mot föreskrift beträffande jagt, fiske och kräftfångst;

d) om olofligt upplag m. m. af eldfarliga oljor;

e) om brott mot helsovårdsstadgan;

f) om brott mot författningarna angående utöfvande af läkareverksamhet och om apotekare;

g) om brott mot hamnordningen, för så vidt sådant mål ankommer å allmän domstol.

Beträffande slutligen sammansättningen af omordade provisionela fjerde afdelning, kunde densamma bestå af en äldre justitierådman såsom ordförande samt

två tjänstförrättande yngre rådmän såsom ledamöter, hvilka sistnämnda egde skyldigheten att omvexlande föra protokollet under sessionerna. Afdelningens stat komme sålunda att blifva:

ordförandearvode för en äldre justitierådman	1,000: —
vikariatsarvode för denne	3,000: —
arvode åt två tjänstförrättande yngre justierådmän med protokolls- föringsskyldighet å 3,000: — mark	6,000: —
arvode åt två vaktmästare å 1,200	2,400: —
	Summa 12,400: —

Tillika har dock utskottet tänkt sig möjligheten att nuvarande civilpolis-mästaren, assessorn Ståhlberg, kunde jemte egen tjänst bestrida ordförandebefattningen i fjerde afdelningen, och har assessorn Ståhlberg på förfrågan äfven förklarad sig icke vara obenägen härtill mot ett tillskottsarvode af 2,500 mark till hans nuvarande aflöning. I sådant fall skulle förestående stat minskas med 1,500 mark, motsvarande skilnaden mellan assessorns arvode och arvodet åt den äldre justierådsmannen och dennes vikarie. Då likväl svårigheter tilläfsventyrs kunde möta en dylik anordning, har utskottet trott sig böra föreslå att Fullmäktige alternativt ville antaga berörda förslag, det förra, slutande å 12,400 mark, för den händelse att icke det senare förslaget kunde genomföras.

Då Poliskammarrättens arbete omedelbart vid fjerde afdelningens inrättande kommer att ansenligt minskas, torde en af notarietjänsterna vid denna rätt kunna från och med nästa års ingång indragas, hvarigenom besparing af dennes arvode, 1,200 mark, skulle vinnas.

Den fjerde afdelningen kunde sammanträda i antingen första afdelningens lokal å de dagar, denna icke är af sistnämnda afdelning upptagen, eller i Poliskammarrättens nuvarande sessionsrum.

Utskottet får alltså ödmjukast föreslå:

a) *Det Stadsfullmäktige ville meddela Samfälda Rådstufvurätten:*

att Fullmäktige för sin del icke finna anledning förekomma till sådan ändring af Rådstufvurättens arbetsordning, att första afdelningen befrias från skyldigheten att handlägga brottmål, liksom icke heller dertill, att en fjerde permanent afdelning vid Rådstufvurätten inrättas, hvarför något anslag för antydt syfte icke kan af Fullmäktige beviljas; men

att Fullmäktige, som ansett Rådstufvurätten böra fritagas från skyldigheten att handlägga de af Poliskammarrätten för närvarande behandlade, men från nästa års början å Rådstufvurätten ankommande brottmålen samt att dessa mål jemte tilläfsventyrs andra, smärre brott-

mål kunde öfverlemnas till handläggning af en enmansdomstol, icke vilja undandraga sig att medverka till att, intill dess sådan anordning kan genomföras, en fjerde afdelning för polismål vid Rådstufvurätten provisoriskt inrättas och åt denna öfverlemnas att handlägga omordade, exempelvis samtliga ofvan å sida 7 uppräknade mål; samt

att Fullmäktige för senast nämnda ändamål och under förutsättning, att afdelningen organiseras efter Fullmäktiges förslag, antagit ofvan intagna provisionela stat för sagda afdelning; dock såhunda, att civilpolismästaren, om möjligt, skulle ombetros ordförandeskapet å afdelningen;

b) att Fullmäktige ville från den dag, sagda fjerde afdelning träder i verksamhet, indraga arvodet för en notarie vid Poliskammarrätten; äfvensom

c) att Fullmäktige ville hos stadens representanter vid nästinstundande landtdag anhålla det motion måtte af dem väckas i syfte att åstadkomma sådan ändring af gällande lag att behandlingen af smärre brottmål i stad kunde åt en enda, lagfaren domare öfverlemnas.

Enligt hvad utskottet framhållit, kommer tillsättandet af en domare särskildt för behandling af smärre brottmål icke att medföra någon nämnvärd ökning af stadens utgifter för rättsväsendet. Annat är dock förhållandet med de åtgärder, som efter utskottets förslag skulle komma att vidtagas intill dess lagförändring i sådant syfte skulle hinna komma till stånd; och detta i förening med den omständigheten, att den utaf poliskammaren nyligen påyrkade förstärkning af stadens polis komme att, der den godkändes, i betydlig mån belasta stadens budget, har föranledt utskottet att öfverväga, huruvida icke i sammanhang med de tillernade förändringarna i Rådstufvurättens arbetsordning äfven någon åtgärd kunde företagas i syfte att minska stadens nog höga utgifter för rättsväsendet. Dervid har utskottet trott sig finna att en förenkling af Rådstufvurättens sammansättning icke blott är möjlig, utan äfven af behovet påkallad.

Såsom bekant, utgöres Rådstufvurätten af justitieborgmästaren samt fem äldre och tre yngre justitierådmän, fördelade på tre afdelningar sålunda att första afdelningen är sammansatt af borgmästaren, en äldre och en yngre rådman samt andra och tredje afdelningarna hvardera bestå af två äldre och en yngre rådman. Hvarje afdelning sammanträder å tre veckodagar, och föres protokollet vid ett af afdelningens sammanträden utaf yngre justitierådsmannen samt vid de två andra

af notarier, nemligen af en civil- och en brottmålsnotarie på första samt af två brottmålsnotarier på hvardera utaf de öfriga afdelningarna. Dessa notarier måste jemväl vara examinerade jurister för att vid förfall kunna adjungeras Rätten, och har det visat sig att, då notarierna utses af Rådstufvurätten, hvars ledamöters arbete i väsentlig mån beror deraf, om notarierna väl eller illa fullgöra sin protokollsföringskyldighet, Rådstufvurätten, tack vare äfven att notariatsbefattningarna äro jemförelsevis väl aflönade, i allmänhet lyckats tillfredsställande besätta dessa befattningar. I sjelfva verket består sålunda hvarje afdelning under två af dess tre sammanträden af icke mindre än fyra jurister, af hvilka dock en, notarien, icke eger deltaga i målens behandling och afgörande. Rådstufvurättens anförda sammansättning leder sitt upphof från det förslag, som år 1879 afgafs af ett utskott, hvilket af Stadsfullmäktige nedsattes med anledning af Samfälda Magistratens förslag till ombildning af Magistraten och Rådstufvurätten i Helsingfors. Medan afdelningarna af Rådstufvurätten förut utgjordes, den första af borgmästaren och en rådmän samt de begge andra hvardera af två rådmän, biträdda, å första afdelningen af två civilnotarier och å hvardera af de båda andra afdelningarna af en civil- och två brottmålsnotarier, hvilka, jemte det de omhänderhade protokollet, tillika voro enhvar vid ett sammanträde Rätten adjungerade, anmärktes af nämnda utskott, i anledning af Samfälda Magistratens förslag att bibehålla omordade anordning, hurusom 4 § 1 kap. R. B. stadgade att i rådstufvurätt „åga stadens borgmästare och rådmän döma“ och att, enligt 1 § 23 kap. samma balk, sådan den lyder i nådiga förordningen den 27 april 1868, rådstufvurätt vore domför „der tre i rätten sitta“. Väl komme, enligt Magistratens förslag, tre lagfarna personer, notarierna inberäknade, att sitta i hvarje af Rådstufvurättens tre afdelningar, men dessa notarier vore icke rådmän samt utnämndes icke såsom sådana, utan antoges och afsattes af Rådstufvurätten efter godtfinnande. Den för Rådstufvurättens afdelningar föreslagna sammansättningen öfverensstämde sålunda icke med lagens bokstafslydelse och stode jemväl i afgjord strid med dess anda. Det vore nemligen en genomgående grundsats i hela vårt rättsväsende att *domare skulle vara oafsättlig*, men denna för en sjelfständig och betryggande rättsvård oeffrigliga grundsats vore icke genom Magistratens förslag tillgodosedd, då enligt det samma afsättliga notarier såsom ordinarie ledamöter och domare inginge i Rådstufvurätten och deltog i dess domslut. För att upprätthålla en fäderneärfd grundsats, ansåg utskottet, att hvarje afdelning borde bestå af tre ordinarie, oafsättliga domare, och föreslog utskottet därför tillsättandet af tre yngre justitierådmän i stället för tre af civilnotarierna. Detta utskottets förslag, som af Stadsfullmäktige godkändes, blef sedermera lagdt till grund för Kejs. brevet af den 7 februari 1881, innefattande förändrade stadganden angående Magistratens och Rådstufvurättens i Helsingfors sammansättning och verksamhet.

Emot den tolkning, 1879 års utskott gifvit åberopade lagrum, måste utskottet dock framhålla, att nämnda §§ i R. B. tidigare icke någonsin ansetts ut-

göra hinder att sammansätta Rådstufvurätten med notarier såsom adjungerade ledamöter. För så vidt utskottet inhemtat, har icke heller vid någon rådstufvurätt hvarken i Sverige eller Finland, utom i Helsingfors, funnits nödigt att inrätta sådana befattningar som de yngre justitierådmanstjänsterna. Att vid sådant förhållande bibehålla dessa tjänster, synes vara påkalladt endast i fall desamma verkligen vore af behof. Men detta torde så litet vara fallet, att tvärtom vägande skäl torde tala för deras afskaffande. Främst är det väl otvifvelaktigt ett slöseri med arbetskraft att, då notariernas befattning med protokollet icke kan anses hindra dem från att deltaga i Rådstufvurättens förhandlingar och beslut samt deras kompetens dertill föga heller är mindre än de yngre justitierådsmännens, icke sammanslå dessa tjänster. Vidare, och då den bestämning införts att de yngre justitierådsmännen efter tur och ordning avancera till äldre rådmän, men ett sådant advancement förutsätter tre vakanser och sålunda under vanliga förhållanden kommer att inträffa först efter en jämförelsevis lång tids förlopp, under hvilken tid innehafvaren af rådmanstjensten är strängt upptagen af den ansträngande och mera mekaniska sysselsättningen att föra protokollet, ligger der faran nära till hands att till ifrågavarande platser komma att anmäla sig blott yngre och mindre pröfvade jurister, af hvilka sedermera tilläfventyrs endast de, som af bristande förmåga hindrats att vinna annan anställning, i sinom tid blifva viceordförande och ordförande i Rådstufvurätten. Slutligen, och det, som, på sätt redan nämndes, gifvit utskottet anledning att rikta sin uppmärksamhet å saken, är förhållandet, att ersättandet af ifrågavarande tjänster genom civilnotarier skulle medföra en icke ringa besparing i Rådstufvurättens budget. Till bestyrkande af sistnämnda uppgift får Utskottet här nedan intaga följande jämförelse:

Nuvarande aflöning för Rådstufvurättens ordförande, ledamöter och notarier.	Stat för Rådstufvurättens ordförande, le- damöter och notarier efter indragning af yngre justitierådmanstjänsterna.
1 afd.	1 afd.
1 borgmästare . . . 12,000: —	1 borgmästare . . . 12,000: —
1 äldre rådman . . . 7,000: —	1 äldre rådman . . . 7,000: —
1 yngre d:o . . . 4,000: —	1 civilnotarie, som
1 civilnotarie, tillika	tillika för proto-
protokollsförande	kollet vid Samfäl-
vid Samfälda Råd-	da Rådstufvurät-
stufvurättens sam-	tens sammanträden 1,600: —
manträden . . . . 1,600: —	1 civilnotarie . . . . 1,200: —
1 brottmålsnotarie . 3,000: — 27,600: —	1 brottmålsnotarie . 3,000: — 24,800: —
<u>Transport 27,600: —</u>	<u>Transport 24,800: —</u>

	Transport 27,600: —		Transport 24,800: —
	2 afd.		2 afd.
1 ordförande	8,000: —	1 ordförande	8,000: —
1 äldre rådman . . .	7,000: —	1 äldre rådman . . .	7,000: —
1 yngre d:o	4,000: —	1 civilnotarie	1,200: —
2 brottmålsnotarier.	<u>6,000: —</u>	2 brottmåls d:o . . .	<u>6,000: —</u>
	25,000: —		22,200: —
	3 afd.		3 afd.
lika med andra . . .	—: —	lika med andra afd.	—: —
	<u>25,000: —</u>		<u>22,200: —</u>
	S:a 77,600: —		S:a 69,200: —
— 77,600: — —		— 69,200: — —	

Besparing 8,400 mark.

På dessa skäl får utskottet därför vördsamt hemställa:

att Stadsfullmäktige ville hos Rådstufvurätten väcka fråga om sådan ändring af Rådstufvurättens arbetsordning att de yngre justitie-rådmanstjensterna blefve i den tur, dessa tjänsters nuvarande innehafvare afgå, indragna samt i deras ställe anstälde civilnotarier, hvilka, liksom äfven Rådstufvurättens öfriga notarier och magistratssekreteraren, egde, hvar vid det sammanträde, han omhänderhade protokollet, i egenskap af adjungerade ledamöter deltaga i Rådstufvurättens förhandlingar och beslut.

Helsingfors, den 28 november 1890.

J. J. Serlachius.

Th. Wegelius.

Alfred Norrmén.

Kungl. instruktion för polisdomaren i Stockholm den 20 maj 1868.

§ 1.

Den öfverståthållareembetet för polisären den tillkommande rätt att handlägga och med slut afhjelpa vissa mål skall utöfvas af en polisdomare, hvilken kungl. maj:t efter förslag af öfverståthållaren i näder utnämner.

Polisdomaren aflägger inför öfverståthållaren tro-, huldhets- och domareed.

§ 2.

Hvarje helgfri dag å tid, som af öfverståhållaren bestämmes, håller polisdomaren session, hvarvid, i öfverensstämmelse med hvad hittills för öfverståhållarembetet i polisärenden varit stadgad, af honom handläggas och afdömas mål, hvilka innefatta åtal:

1:o) för öfverträdelse af eller förbrytelse emot

a) ordningsstadgan för rikets städer och de enligt densamma af öfverståhållarembetet utfärdade påbud, kungörelser och vitesförbud eller eljest gifna föreskrifter;

b) hamnordningen och brandordningen för Stockholms stad;

c) författningen angående mantals- och skattskrifningarnas förrättande;

d) legostadgan för husbönder och tjenare;

e) beväringarförfattningarna;

f) författningen angående förbud mot lotteri;

g) författningen angående ångfartygs byggande, utrustning och begagnande;

h) författningen angående vissa försigtighetsmått i afseende på upplag och försändning af eldfarliga oljor;

2:o) för öfverträdelse af författningen angående gators och allmänna platser anläggning och underhåll i hufvudstaden;

3:o) för oloflig försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade sprituösa drycker;

4:o) för begagnande vid handel af okrönte eller icke inom föreskrifven tid omjusterade oriktiga befunna mått och vigter;

5:o) för det utlänning inom riket utbjudit eller slutit handel om utländska varor, innan derfor stadgad bevillningsavgift blifvit erlagd;

6:o) för slagsmål, fylleri, förolämpning, oljud och andra oordningar eller öfverdådig framfart å gata, torg eller annat allmänt ställe eller åstadkommande af förargelse genom ord eller handling inför öfverståhållarembetet för polisärenden;

7:o) för obehörigt utöfvande af handel och yrke samt för andra öfverträdelser af näringsförfattningarna, som det hittills tillkommit poliskammaren att handlägga;

8:o) för deltagande i eller befrämjande af olofligt spel;

9:o) för störande af sabbat medels idkande af handel, handverk eller annat arbete;

10:o) för det obehörig person tagit befattning med sjukdomars botande eller tillredande och försäljning af medikamenter;

11:o) för det man till salu håller eller utbjuder, köper eller emottager eller från ort till annan forslar hummer, ostron eller fridlyst vildbråd under förbjuden tid och för det man till salu håller eller utbjuder ostron af mindre än föreskrifven storlek;

12:o) för uppenbar grymhet i behandling af egna eller andras kreatur, då brottet skett å gata, torg, hamnplats eller annat allmänt ställe;

13:o) för olofligt tillstängande af allmän väg, gata eller farled eller uppgrundning af segelled eller hamn;

14:o) för begagnande af oloflig väg, för nedbrytande af hägnad och för skada å plantering eller annan åverkan på gata eller allmän plats;

samt för de flera lagöfverträdelser och förseelser, angående hvilka öfverståhållarembetet hitintills utöfvat domsrätt; dock att, derest förbrytelsena äro af svårare beskaffenhet, än att de kunna med böter försonas, målen skola till handläggning vid allmän domstol hänskjutas.

Polisdomaren har ock att upptaga och afdöma nedannämnda tvister, nämligen:

angående värfning;

emellan åkare å ena sidan samt dem, som begagnat deras fordon, å den andra angående utbekommande af ogulden lega;

emellan skeppare m. fl. å ena samt betjening i vågarna å andra sidan angående betalning af våg-, kokhus- och mätareafgifter m. m.;

emellan allmoge och slagtare angående betalning för införda slagtkreatur samt

emellan allmoge och resande å ena samt i hufvudstaden vistande personer å andra sidan angående betalning för dit införda samt i hamn eller å allmän saluplats derstädes försålda varor.

§ 3.

Rättegång vid polisdomstolen är muntlig och offentlig; dock att, om särskilda förhållanden dertill föranleda, polisdomaren eger genom beslut bestämma, att målet skall handläggas inför slutna dörrar.

§ 4.

Der vid polisdomstolen målsegande eller angifvare sjelf utför sin talan, må han, om så erfordras, erhålla biträde af stadens fiskaler eller vederbörande polisbetjente.

§ 5.

Vidlyftiga mål, i hvilka flere personer äro inblandade och vittnen åberopas, må kunna från polisdomstolen hänskjutas till handläggning vid allmän domstol.

§ 6.

Polisdomaren eger att i särskilda fall, då omständigheterna dertill föranleda, vid lämpligt vite tillhålla part att efterkomma af polisdomaren till befrämjande af allmän ordning meddelade föreskrifter.

§ 7.

Polisdomaren öfvervakar, att saköreslängden ordentligt föres. Han tillser, att vid polisdomstolen anstälde tjänstemän och betjente jemväl i öfrigt noggrant fullgöra sina åligganden och således äfven att polisdomstolens protokoll varda riktigt uppfattade och i så god tid uppsatta, att de äro för parterna att tillgå inom tid, som med gällande expeditionstaxa öfverensstämmer.

§ 8.

Förvandling af böter i mål, som blifvit af polisdomaren afdömde, eger polisdomaren att verkställa, såvida icke den sakfælde häftar jemväl för honom af allmän domstol ådömda böter, i hvilken händelse förfares på sätt lag stadgar. Förekommer i sådant mål fråga om verkställighet i annat afseende, må polisdomaren jemväl derom förordna.

§ 9.

Vid fråga om utfärdande af nya eller ändrande af gällande polisstadganden vare polisdomaren skyldig att efter från öfverståthållaren erhållen remiss i ämnet yttranden afgifva, hvarjemte honom åligger att, derest han skulle finna utfärdadt allmänt sådant påbud eller stadgande icke motsvara dermed afsedt ändamål, hos öfverståthållaren derom göra anmälan och föreslå de ändringar, hvar till anledning må förefinnas.

§ 10.

Vid förfall för polisdomaren, eller i händelse han eljest blir i behof af tjänstledighet, förordnar öfverståthållaren annan person att under högst sex veckor polisdomarembetet förvalta. Skulle ledighet under längre tid erfordras, bör derom hos kungl. maj:t göras underdånig anmälan.

Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Beisingsfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1890.

Handlingar angående Helsingfors stads utgifts- och inkomstförslag för år 1891.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS.

den 27 Oktober 1890.

N:o 263.

Till Magistraten i Helsingfors.

Härmed har Drätselkammaren äran insända ett af kammaren uppgjortt förslag till utgifts- och inkomststat för staden under nästkommande år 1891, jämte dertill hörande specialförslag, ritningar och andra bilagor, och utber sig Drätselkammaren att här nedan få, såvidt sådant kan anses nödigt, motivera de poster som avvika från innevarande års budget eller från specialförslagen.

Utgifter.

I. Stadens skulder.

Då det tillämnade nya obligationslån, som enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 11 Oktober 1887 skulle användas bland annat till konvertering af det för uppförande af folkskolehuset vid Annegatan upptagna 5 % statslån, ej ännu blifvit emitteradt och sådant i anseende till de nu rådande konjunkturerna å penninge marknaden icke heller torde komma att ske innan utgången af nästkommande år samt medel till betalning af räntan å sagde statslån i hvarje fall måste i budgeten observeras, har hela annuiteten med 10 % af det ursprungliga kapitalbeloppet blifvit i förslaget upptaget, jämte det tillika för gäldande af återstoden af lånet upptagits ett belopp af 22,266 m. 33 p.

För amortering af det lån, stort 160,000 mark, på kortare återbetalningstid än två år, som i öfverensstämmelse med Stadsfullmäktiges vid fastställandet af innevarande års budget fattade beslut blifvit af kammaren upptaget, har observerats halfva beloppet af sagda lån med Fmk 80,000.

Emedan, såsom ofvan antydts, det beslutna nya obligationslånet icke ännu under nästkommande år torde blifva emitteradt, måste fortfarande de dels redan hafda dels under år 1891 förestående utgifter, hvilka böra betäckas med på längre tid upplånade medel, förskottsvis bestridas antingen medelst anvisningar å kassakreditiv eller genom lån på kortare återbetalningstid än två år. På framställning af Drätselkam-

maren hafva Stadsfullmäktige genom beslut af den 13 sistlidne Maj bemyndigat kammaren att i sådant afseende upptaga lån till belopp af 800,000 mark, hvilken lånesumma ock blifvit å inkomstsidan i budgetsförslaget uppförd. Då emellertid förskotterade lånemedels konto redan upptager utgifter till ett sammanlagdt belopp af 1,952,692 m. 10 p., samt under år 1891 enligt det nu upprättade budgetsförslaget böra på samma konto föras utgifter till belopp af 205,766 m. 33 p., är det nödigt att jemväl för nästkommande år till Drätselkammarens förfogande ställa ett kassakreditiv; och har kammaren, med fästadt afseende derå att, i följd af den numera inträdda förhöjningen af bankernas utlåningsränta, inbetalningarna å köpeskillingarne för af staden försålda tomter icke kunna beräknas skola uppgå till så stort belopp att kostnaderna för de till utförande föreslagna regleringsarbetena dermed till fullo betäckas, funnit sig böra öka kreditivbeloppet till 960,000 m. eller samma belopp som, då ofvanberörda lån å 160,000 m. medräknas, under detta år stått till kammarens disposition. För ränta och provision å sagda kreditiv och å lån på kortare betalningstid än två år har derföre förslagsvis upptagits ett belopp af 60,000 mark.

II. Stadens embetsverk.

I anseende till justitierådmannen A. Åkerbergs under detta år inträffade frånfälle kommer det af honom åtnjutna personela vederlag för bouppsteknings- och arfskiftsprocenter, 1500 mark, att för framtiden bortfalla från budgeten. — En af de äldre justitierådmännen vid Rådstufvurätten, som tillträdtt sin tjänst i November 1886, blir under år 1891 berättigad till löneförhöjning för fem års tjänst, hvarföre erforderligt anslag härför blifvit upptaget.

Anslaget för Rådstufvurättens och Magistratens expenser har sedan år 1885, då detsamma utgjorde 6,000 mark, tvenne gånger förhöjts, nemligen år 1887 till 7,000 mark och året derpå till 8,000 mark, men har anslaget det oaktadt årligen öfverskridits, på sätt framgår af nedan intagna uppgift:

Rådstufvurättens och magistratens Expensers konto.

1885	anslag	6000	utgift	8674.71.
1886	„	6000	„	8276.68.
1887	„	7000	„	9744.09.
1888	„	8000	„	8390.96.
1889	„	8000	„	9454.80.

Drätselkammaren har derföre ansett sig nu böra föreslå en ytterligare förhöjning af detta anslag till 9000 mark.

III. Kommunalförvaltningen.

Stadsfullmäktiges den 4 Februari detta år fattade beslut om förändrad anordning af Drätselkammarens kansli och i sammanhang dermed fastställd ny aflöningsstat för

kammarens ordförande och tjänstemän har väl, i anledning af deröfver anförda besvär, blifvit af Guvernören i länet upphäfdt. Enär dock sådant skett endast af det formella skäl att beslutet fattats innan nödiga ändringar i gällande reglemente för Drätselkammaren blifvit i vederbörlig ordning utverkade, men fastställelse å antydda ändringar numera blifvit af Stadsfullmäktige ansökt och antagligen icke skall komma att af Kejsrerliga Senaten förvägras, har Drätselkammaren ansett sig böra i budgets-förslaget upptaga den af Stadsfullmäktige godkända nya aflöningsstaten för kammaren.

Drätselkontorets expensanslag, som, oaktadt uti innevarande års budget förhöjdt till 2000 mark, fortfarande visat sig otillräckligt, har ökats till 2500 mark.

T. f. Trafikkamreraren Lindholm har, vid afgifvandet af Trafikkontorets specialförslag för budgeten, upprepat sitt i fjol framställda förslag om kontorets ställande på ordinarie fot. Ehuru väl till fullo beaktande de skäl som af t. f. kamreraren Lindholm härför anförts och med allt erkännande af det gagn staden härintills haft af Trafikkontorets verksamhet, har kammaren likväl icke heller nu ansett sig kunna förorda bifall till nämnda framställning, enär, på sätt uti kammarens nästföregående budgetsförslag framhållits, den definitiva anordningen af uppbörden utaf stadens inkomster från trafiken är i väsentlig grad beroende på den i sammanhang med Skatuddens reglering stående frågan om anordnandet af tull- och packhus derstädes. Ett ytterligare skäl för att ännu någon tid uppskjuta med afgörandet om Trafikkontorets slutliga organisation är att under innevarande år till Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemnats ett, af härvarande handelsförenings fullmäktige understödt, förslag om att, för tillgodoseende af trafikens behof af större bekvämlighet, tillstånd till tullbehandling af inkomna varor vid flere särskilda på olika punkter inom hamnområdet inrättade tullstationer måtte utverkas, hvilken anordning sjelfallet skulle nödvändiggöra en förändring i sättet för uppbörd af stads-afgifterna för dylika varor.

Anslagsposterna för extra biträden vid Trafikkontoret samt för mätarearvodet hafva, på af t. f. kamreraren Lindholm anförda skäl, blifvit med af honom föreslagna belopp förhöjda. Äfven expensanslaget har i anledning af t. f. kamreraren Lindholms framställning ökats, ehuru väl ej till det af honom föreslagna beloppet 1150 mark utan endast till 900 mark, med afseende derå att afgifterna för 2 telefoner, af Lindholm upptagna till 240 mark men rätteligen utgörande 200 mark, ansetts böra bestri-das med det under hufvudtiteln „Diverse“ ingående anslag för dylika afgifter. Det har äfven synts kammaren riktigast att det förut under Trafikkontoret upptagna anslag för ved och belysning för tull- och packhuset sammanfördes med det allmänna uti XV utgifts-titeln ingående anslaget för eldnings- och lysningsämnen, hvilket anslag på grund häraf ökats med 1000 mark.

Den vid Hamnkotoret anställda yngre vaktmästaren äfvensom samtliga hamnkonstaplar hafva uti en till Drätselkammaren ingifven skrift anhållit om löneförhöjning, och har Hamnkaptenen uti häröfver till kammaren afgifvet utlåtande, med framhållande af den betydligt ökade tjänstgöringsskyldighet som under de senare åren åhvälfvts hamnbetjeningen, förordat bifall till nämnda ansökning sålunda att yngre

vaktmästaren skulle tilldelas ett arvodestillskott af 200 mark samt hamnkonstaplarna beträffande deras löneförmoner åtminstone likställas med poliskonstaplarna. Drätselkammaren har dock ej ansett sig ega anledning att tillstyrka den ansökta löneförhöjningens beviljande, helst ej mera än 4 år förgått sedan yngre vaktmästarens lön förhöjdes till dess nuvarande belopp, samt hamnkonstaplarna, hvilka under större delen af vintern hafva endast högst obetydlig tjänstgöring och derföre kunna egna sig åt andra förvärf, derigenom äro så pass mycket bättre lottade än poliskonstaplarna att jämförelsen med desse senare ej är lämplig.

De skäl Hamnkaptenen anfört för tillsättande af en hamnkonstapel med station i Sörnäs har kammaren funnit fullgiltiga, hvarföre arvode till belopp af 750 mark blifvit för denne konstapel upptaget. Den omständigheten att åt hamnkonstapeln i Sörnäs kan beredas bostad i dervarande hamnkontors lokal, anser kammaren, i betraktande af att sagda bostad blir ganska inskränkt samt då hamnkonstapeln i Sörnäs torde gå miste om en del sportler som de andra konstaplarna kunnat påräkna, ej utgöra anledning att nedsätta lönen för honom under det belopp hvarmed densamma utgår för yngre hamnkonstaplarna i staden.

Anslaget för expenser har uti Hamnkontorets specialförslag upptagits till förhöjdt belopp af 600 mark, men då förhöjningen ej blifvit motiverad har kammaren bibehållit samma belopp som härintills eller 400 mark. — Kostnaden för anskaffande af linoleummatta till Hamnkontoret kan bestridas med anslaget för underhåll af stadens byggnader och behöfver derföre ej här upptagas.

Stadsingenjörens under sistlidet är till Drätselkammaren inlemnade förslag om förändring af byggnadskontorets organisation och verksamhet har under innevarande år blifvit af Drätselkammaren slutbehandladt och har kammaren nyligen beslutit att hos Stadsfullmäktige göra framställning om godkännande i hufvudsak af sagda förslag, som går ut på afskiljande från Byggnadskontoret af allt hvad till vattenledningens förvaltning, underhåll och utvidgning hörer samt dettas öfverlemnande åt ett under vattenledningsingenjörens chefskap stående vattenledningskontor äfvensom tillsättande af en särskild tjänsteman, benämnd geodet, för verkställande af tomtmätningar jemte andra syneförrättningar som angå stadens jord och fastigheter. Aflöningarne för den vid vattenledningskontoret anställda personalen skulle sjelffallet påföras vattenledningens konto. De förändringar uti Byggnadskontorets stat, som af omförmälda förslag betingas och hvilka uti budgetförslaget observerats, bestå uti upptagande af aflöning och resemedel för geodeten med tillsammans 3,100 mark och af personel godtgörelse åt stadsingenjören för honom frångångna sportler, hvilka tillfalla geodeten, 1,000 mark, äfvensom uti minskning af anslaget för extra ingenjörbiträden med samma belopp hvartill geodetens lön uppgår, eller 3,000 mark, och af anslaget för material och handtlangaredagsverken med 300 mark, som beräknats skola, enligt det i sammanhang med ofvanberörda omorganisationsförslag uppgjorda förslaget till ny taxa för tomtmätningar och andra syneförrättningar, ersättas staden af de personer hvilka påkallat förrättningarne. Då för vattenledningskontoret upptagits särskildt anslag för

expenser, har Byggnadskontorets expensanslag kunnat i någon mån minskas, ehuru dock ej med samma belopp som anslagits åt Vattenledningskontoret. — Enär de af orkanen den 28 sistlidne Augusti anställda härjningar i stadens skogar nödvändiggöra företagandet af skogssådd för betryggande af skogens återväxt å de ställen som värst hemsökts, har anslaget för skogsvaktarebiträden ökats med 1,300 mark, afsedda att användas till bekostande af en plantskola samt inköp af skogsplantor för detta ändamål.

IV. Gatubelysningen.

Kostnaderna för gasbelysningen hafva upptagits i enlighet med det af Gaslysningsaktiebolaget deröfver afgifna specialförslag. Det förlidet år till Drätselkammarens yttrande öfverlemnade, af bemälda bolag väckta förslaget om åtgärder till förbättrande af gatubelysningen, särskildt i stadens centralare delar har under året varit föremål för behandling af ett för ändamålet tillsatt utskott. Detta har väl ännu icke fullständigt slutfört sitt uppdrag men har inom utskottet ifrågasatts att, för afhjelpande af de mest kännbara och öfverklagade bristerna uti gatubelysningen, söka åstadkomma 20 minuter tidigare tändning af samtliga gaslyktor samt en senare släckningstid, öfverensstämmande med den för gatulyktorerna i Stockholm fastställda släckningstiden, för lyktorerna af 3:dje klassen. Tillika har utskottet tänkt sig en tätare placering af lyktorerna i de centrala delarne af staden samt häraf betingad tillökning i antalet lyktor derstädes med omkring 140 st., hvilka komme att hänföras till 4:de klassen. Med ledning af från Gaslysningsbolaget erhållna uppgifter har Drätselkammaren beräknat kostnaden för den af utskottet sålunda ifrågasatta tillökning beträffande antalet bränn-timmar och lyktor, med frånräknande dock af nuvarande kostnaden för 4 st. Siemenska lyktor, hvilka utskottet ansett kunna indragas, till i rundt tal 16,000 mark per helt år, hvaraf, med afseende derå att den föreslagna förbättringen icke torde hinna genomföras genast från årets början, i budgetsförslaget observerats endast halfva beloppet med Fmk 8,000. — För tidigare tändning af de vid Södra hamnen belägna lyktorerna har äfven nu upptagits en förslagspost af 200 mark.

Angående belysningen med petroleumgaslyktor har den 5 Juni detta år nytt kontrakt, gällande för en tid af 3 år, blifvit af Drätselkammaren avslutat med Öfverdirektören A. af Forselles. Uti sagda kontrakt har ersättningen för belysningen blifvit i någon mån förhöjd. Antalet lyktor af 2:dra klassen har ökats med de 40 st. lyktor, med hvilka belysning af Sörnäs lastageplats blifvit under innevarande höst anordnad. Genom nedan omförmälda elektriska belysning har antalet petroleumgaslyktor af 3:dje klassen deremot minskats med 20 st. Om det af förbemälda utskott väckta förslaget om utsträckning af bränntiden för gaslyktorerna blir genomfördt, borde en härmed öfverensstämmande förändring af petroleumgaslyktorernas tändnings- och släckningstider ega rum, och har det härför erforderliga tillskottsanslaget upptagits med förslagsvis 1,500 mark.

Den under nästlidet år försöksvis anordnade elektriska belysningen å Broholmen har under innevarande år utvidgats genom antagande af Byggmästaren G. Janssons anbud att på entreprenad ombesörja belysningen medelst elektriska glödlampor af Långa bron, vägarna å Broholmen och å östra chausséen intill villan Necken. Det härtill använda antalet lampor utgör inalles 26, af hvilka 11 beträffande lysningstiden hänförs till 3:dje och de öfriga till 4:de klassen enligt klassindelningen uti gällande gaslysningstabell.

V. Brandverket.

Hufvudrubrikerna under denna utgiftstitel hafva omstälts beträffande ordningsföljden. I stället för den förra rubriken „Redskapens underhåll“ har upptagits en ny hufvudrubrik „Redskap och inventarier“ och derunder hänförs jemväl underhåll af brandtelegrafan, som förut ingått under „Aflöningar och andra förmoner“, samt inköp af en häst till norra brandtornet och af ett parti gummerad hampslang.

Då det under byggnad varande nya Brandverkshuset enligt kontrakt bör innan den 1 Juni nästkommande år af entreprenören öfverlemnas till brandverkets begagnande, har hyra för brandmanskapets lokaler beräknats endast för ett halft år. Af samma orsak hafva äfven Brandmästarens och Underbrandmästarens hyresmedel upptagits endast för 5 månader. Vedåtgången för det nya brandverkshusets uppvärmning, hvilken kommer att ske med ånga, blir antagligen något större än till brandverkets nuvarande lokaler, men som erfarenhet härom saknas, hafva vedkvantiteterna upptagits enligt Brandkommissionens förslag. I stället för „ljus och olja“ har, enär det nya brandverkshuset är afsedt att upplysas med gas, upptagits en post „belysning“ men beloppet bibehållits oförändradt.

VI. Polisinrättningen.

Oaktadt anslaget för expensmedel åt Poliskammaren uti innevarande års budget förhöjts till 2,000 mark från det förutvarande beloppet 1,700 mark, har Poliskammaren uti skrifvelse till Drätselkammaren framställt anhållan om detsammas höjande uti nästa års budgetsförslag med ytterligare 500 mark, jemte det såsom skäl härför anförts att det nuvarande anslagsbeloppet, oaktadt den största sparsamhet iakttagits, visat sig otillräckligt. Redan under sistlidet år gjorde Poliskammaren hos Drätselkammaren framställning om utverkande af förhöjning af hyresbidragen för de vid östra och vestra chausséerna förlagda polisvaktkontoren, emedan hyrorna för dessa vaktkontor i sjelfva verket uppgingo till dubbelt högre belopp än af staden utbetaltes, hvarföre bristen måste betäckas af andra dispositionsmedel. Som dock vid den tiden fråga var väckt om att till vaktkontorslokaler för polisen upplåta de förra chausséupp-

bördsstugorna, ansågs omförmälda framställning ej böra föranleda till vidare åtgärd. Enär det sedan befanns att nämnda uppbördsstugor voro till vaktkontorslokaler olämpliga, blefvo hyresbidragen för vaktkontoren bibehållna uti budgetsförslaget för innevarande år, men blef framställningen om förhöjning af desamma dervid af förbiseende obeaktad. Då det erforderliga tillskottet till hyran för vaktkontoren i följd häraf fortfarande betridts med andra dispositionsmedel, torde denna omständighet i sin mon hafva bidragit till att expensanslaget visat sig otillräckligt. Jemte det Drätselkammaren nu upptagit hyresbidraget till vaktkontoren vid chausséerna till förhöjdt belopp af 720 mark, har Kammaren trott att en förhöjning af expensanslaget till 2,200 mark skall vara till fylles, hvarföre detta belopp blifvit i budgetsförslaget infördt. — På grund af en skrifvelse från Poliskammaren har ett anslag af 400 mark upptagits för inköp af en ny häst i stället för en som i följd af erhållet fel icke vidare kan användas.

VII. Sundhets- och sjukvården.

Den distriktsläkaren i Sörnäs enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 30 September detta år tillkommande arvodesförhöjning med 1,000 mark har upptagits under benämning „tillskottsarvode“, då ordalagen i beslutet icke vidhandengifva att förhöjningen skulle, såsom i Helsovårdsnämndens specialförslag upptages, utgöra ersättning för resemedel och förbandsmaterial.

Jemte det Helsovårdsnämnden uti sitt förslag observerat ett särskildt anslag för ved, ljus och betjening, har Nämnden tillika upptagit anslaget för Nämndens expenser med förhöjdt belopp af 2,500 mark. Drätselkammaren anser dock en förhöjning med endast 500 mark uti nyssberörda anslag, som derigenom komme att utgöra 2,000 mark, böra för nästkommande år vara till fylles, då en stor del af de kostnader Nämnden haft under innevarande år, som är det första efter Sundhetsinspektörens tillsättande och upphyrandet af särskild lokal för Nämnden, äro att anses såsom organisationskostnader, hvilka icke skola årligen återkomma.

Emot de af Helsovårdsnämnden föreslagna förhöjningarne uti staten för kommunala sjukhuset och reservsjukhuset för smittosamma sjuka har Kammaren ej funnit något att anmärka, då dessa förhöjningar motiveras genom det stigande patientantalet.

Anslaget 3,000 mk för underhåll af en poliklinik har Kammaren ansett sig böra upptaga jemväl för nästkommande år, då behof af denna gagneliga inrättning allt fortfarande torde vara förhanden och bidrag dertill likasom förut påräknadt, ehuru väl någon ny anhållan i sådant syfte icke blifvit framställd.

Helsovårdsnämndens motiv för upptagande af ett tillskottsanslag för en af tillsyningsmännen vid helsopolisen såsom ersättning för öfvervakande af torghandeln under sön- och helgdagar har Drätselkammaren icke kunnat godkänna. Helsovårdsnämndens förmenande att tillsyningsmännen ej skulle kunna utan särskild godtgö-

relse åhvålfvas ett dylikt åliggande för den korta tid torghandel under sön- och helgdagar får ega rum saknar enligt Drätselkammarens åsigt allt stöd. Kammararen tror nemligen att staden bör kunna påräkna det de i dess tjenst anställda personer närhelst behof af deras tjensteverksamhet förefinnes fullgöra sina åligganden. Årminst borde de hvilkas åliggande är att i ett eller annat afseende öfvervaka oräning och skick kunna undandraga sig tjenstgöring vid de tillfällen då ett dylikt öfvervakande är af nöden, oafsedt om dagen är sön- eller hvardag. Drätselkammaren har fördenskull upptagit arvodet för ifrågavarande tillsyningsman oförändradt.

Anslagsposten å 750 mark för bakteriologisk undersökning af vattenledningsvattnet har af Drätselkammaren uteslutits, emedan anställandet af dylika undersökningar numera efter sundhetsinspektörens tillsättande torde ankomma å denne utan särskild ersättning. Att omförmälda anslag kom att ingå i innevarande års budget härrörde deraf att det af Stadsfullmäktige för antydda ändamål den 26 Februari 1889 beviljade beloppet vid den tid då Drätselkammarens budgetsförslag uppgjordes fortfarande var olyftadt, hvarföre detsamma ansågs böra uti följande års budget ånyo upptagas. De med dessa undersökningar förenade direkta kostnaderna torde kunna bestridas med Helsovårdsnämndens expensmedel.

Då ändamålet med den i Helsovårdsnämndens specialförslag upptagna hyra för en lokal, afsedd att provisoriskt inrymma obemedlade personer och familjer hvilkas bostäder undergå desinfektion, är i allo beaktansvärdt, har Drätselkammaren i budgetsförslaget infört hyran för sagda „desinfektionsherberge“ med det af nämnden föreslagna beloppet 480 mark.

Beträffande motiveringen för ökande af anslaget för desinfektionsinrättningens bedrivande får Drätselkammaren hänvisa till Helsovårdsnämndens budgetsskrifvelse.

VIII. Fattigvården.

Den af Fattigvårdsstyrelsen förordade förhöjningen af sekreterarens aflöning motiveras till fullo genom de på senare tider betydligt ökade göromålen.

På de af Fattigvårdsstyrelsen därför anförda skäl har i budgetsförslaget upptagits anslag till belopp af 600 mark för aflönande af ett kontorsbiträde åt Fattigvårdsinspektorn. Som det dock möjligen kunde framdeles finnas lämpligt att särskilja förvaltningen af fattiggården och af arbetsinrättningen genom antagande af skilda föreståndare för hvardera, har Drätselkammaren ansett anslaget för kontorsbiträde böra beviljas blott tills vidare eller så länge fattiggårdinspektorn tillika är föreståndare för arbetsinrättningen.

De i öfrigt vidtagna förhöjningarne af åtskilliga anslagsposter hafva enligt Drätselkammarens åsigt blifvit af Fattigvårdsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt motiverade.

Af de uti årets budget ingående understöden åt fattige värnepligtiges hustrur har det som beviljats Skomakaren K. Lindbergs hustru kunnat bortfalla samt de öfriga minskas, understödet åt Maskinisten V. Berndtsons hustru till 250 mark och åt Målaregesällen K. Wiljanens hustru till 150 mark.

IX. Undervisningsväsendet.

Den redan för flera år sedan väckta frågan om realskolans omorganisation väntar fortfarande sin lösning och har Kammaren derföre ej kunnat undgå att för nästkommande år observera hithörande utgiftsposter, hvilka bibehållits med samma belopp som uti årets budget.

Äfven i år har af föreståndaren för härvarande handelsinstitut E. Hedengren inlemnats en till Stadsfullmäktige ställd ansökning om att honom måtte för nämnda inrättning beviljas hyresbidrag för nästkommande år till samma belopp som härintills, hvarföre anslag för detta ändamål blifvit med 4000 mark upptaget.

Likaledes har Fröken Wera Hjelt uti en till Drätselkammaren inlemnad, till Stadsfullmäktige ställd skrift begärt att fortfarande få åtnjuta det hennes pedagogiska slöjdanstalt tidigare tilldelade anslag 1,500 mark, hvilket belopp förty jemväl nu blifvit infördt i budgetsförslaget.

För den af Filosofiekandidaten Edvin L. Hedman härstädes inrättade skola för andesvaga barn, hvilken anstalt under detta år åtnjutit af Stadsfullmäktige beviljad anslag till belopp af 2,000 mark, har uti en till Folkskoledirektionen inlemnad och af Folkskoleinspektorn Öhberg jemte budgetsförslaget för folkskolorna insänd skrifvelse anhållits om ett till 4,500 mark förhöjdt anslag för nästkommande år; och som denna anhållan, hvilken af Folkskoledirektionen förordats, synes kammaren behjertansvärd, har anslag till nyssagdt belopp för berörda anstalt upptagits.

Utgiftsposterna uti folkskolornas budget öfverensstämman till alla delar med det af Folkskoleinspektorn Öhberg å Folkskoledirektionens vägnar aflemnade specialförslaget. Det i årets budget ingående anslaget 3,500 mark för undervisning af barn som sysselsättas i fabriks- eller annat arbete har, på skäl som uti Folkskoleinspektorns skrifvelse anförts, blifvit bortlemnadt.

Folkbibliotekets och läsesalens utgiftsstat är beträffande alla deri ingående poster lika med budgeten för innevarande år.

X. Staden åliggande allmänna onera.

Om skjutshållningen har under innevarande år afslutats nytt entreprenadkontrakt för tre års tid, enligt hvilket ersättningen åt entreprenören beräknas efter 370 mark om året för hvarje skjutshäst.

Af kronoutlagorna har båtsmansvakansafgiften numera, på grund af Kejsersliga Förordningen den 5 Augusti 1886, upphört att utgå.

Enligt det med arrendator af qvarnen i Gammelstaden ingångna arrendekontraktet åligger det bemälda arrendator att betala qvarnen påförda utskylder till Helsinges kommun, hvarföre det i budgeten för innevarande år upptagna anslag för dylika utskylder ej vidare ifrågakommer.

Inqvarteringskostnaderna, som upptagits i enlighet med Inqvarteringsnämndens specialförslag, uppgå till omkring 12,000 mark högre belopp än uti detta års budget.

XI. Vattenledningen.

För posterna under denna hufvudtitel hänvisas till Vattenledningsingeniören Hausens bilagda utgiftsförslag med dertill hörande, jemväl närslutna utlåtanden och öfriga handlingar.

Vattenledningskontorets särskiljande från Byggnadskontoret påkallar tillökning af den för Vattenledningens förvaltning och drift auställda personalen med en bokhållare, med uppgift hufvudsakligen att föra kontorets böcker och räkenskaper, verkställa uppdebitering af konsumtionsafgiften samt förvalta material- och instrumentalförrådet. Bokhållarens arvode har enligt Vattenledningsingeniörens förslag upptagits med 2,400 mark.

För att det af Stadsfullmäktige den 4 Mars detta år godkända nya reglementet och taxan för vattenledningen skall kunna bringas i tillämpning förutsättes, såsom af Drätselkammaren vid insändande af förslaget till sagda reglemente och taxa jemväl framhölls, att till Vattenledningskontorets disposition ställes en mindre verkstad. Det ankommer nemligen derefter å Vattenledningskontoret att utföra alla metallarbeten, som erfordras för verkställande af anslutningarna till hufvudröret samt dettas förbindande med konsumenternas privata servisledningar. Det vore visserligen tänkbart att staden skulle kunna öfverlemna dessa arbeten på entreprenad åt någon privat verkstad, men de skäl som tala emot ett dylikt arrangemang hafva på ett enligt Drätselkammarens åsigt öfvertygande sätt blifvit af Vattenledningsingeniören Hausen uti dennes utlåtande framhållna, hvarföre Kammaren tror sig kunna lemna denna utväg å sido. Under förutsättning att staden inrättar en egen verkstad för vattenledningsarbeten, bör till föreståndare för densamma antagas en verkmästare, hvilken lämpligen borde erhålla bostad i sammanhang med verkstadslokalen. Kammaren har ansett verkmästaren böra anställas från den 1 Juli och förty upptagit hans löneförmoner för halfva året, efter beräkning af 1,600 mark om året i arvode och 400 mark i hyresmedel, hvilken sistnämnda förmon sjelffallet skulle ifrågakomma endast för den händelse att fri bostad icke omedelbart kunde verkmästaren beredas.

Vattenledningsingeniörens förslag att maskinisten och maskinistbiträdet vid pumpverket framdeles skulle benämnas förste och andre maskinist synes hafva skäl för

sig, då deras tjensteäligganden, enligt hvad Ingeniören upplyst, äro likartade och endast skilja sig deri att maskinistbiträdet haft nattjenstgöringen. Någon förändring i maskinisternas nuvarande löneförmoner har ej föreslagits af Vattenledningsingeniören, som dock ansett att åt hvardera af dem kunde för de dagar under hvilka det mera eftersyn och påpasslighet kräfvande ångpumpverket voro i gång tilldelas en extra godtgörelse, att utgå af anslaget för eldaredagsverken m. m. Enär emellertid förste maskinisten härintills genom justeringen af vattenmätare haft en sportel, som enligt Vattenledningsingeniörens uppgift uppgått till 300 å 400 mark om året och hvilken efter den nya verkstadens färdigblifvande komme att frångå honom, har Drätselkammaren för förste maskinisten upptagit arvodestillskott för ett halft år, beräknadt efter 300 mark om året med 150 mark, hvilket tillskott dock ej skulle utbetalas innan omförmälda sportel upphört. Extra godtgörelse för skötseln af ångpumpverket skulle deremot ej ifrågakomma för nämnde maskinist, som med de honom fast tillagda löneförmonerna blefve fullt tillräckligt ersatt för sitt arbete, utan blott tilldelas andre maskinisten.

Anslaget för eldaredagsverken, hvarunder äfven upptagits ersättning åt hjälpmanskap vid ångpumpverkets drift, har med afseende härå enligt Vattenledningsingeniörens förslag förhöjts till 2,000 mark.

Då utgifterna för ved, kol, olja och trassel sannolikt ej skola under nästkommande år uppgå ens närmelsevis till samma belopp som i år, då remonten af det gamla pumpverket nödvändiggjort reservpumpverkets hållande i gång under längre tid än under normala förhållanden kan antagas blifva fallet, har anslaget för dessa förnödenheter nedsatts till förslagsvis 6000 mark.

Anslagsposterua för resemedel och expenser, hvilka af Vattenledningsingeniören förts under rubriken „Underhåll och remont“, hafva af Drätselkammaren upptagits under „Förvaltning och drift“, resemedlen till samma belopp som i detta års budget och expenserna, hvilka första gången förekomma under denna utgiftstitel, med förslagsvis 600 mark.

I anseende till rörnätets stora utvidgning under de senaste åren har anslaget för remont af vattenledningens byggnader m. m. jemte öfrigt underhåll, på Vattenledningsingeniörens framställning, ökat, likväl endast till 13,000 mark i stället för 14,000 mark, med afseende derå att resemedlen och expenserna, på sätt ofvan nämnts, blifvit särskildt upptagna.

Öfriga under rubriken Underhåll och remont ingående poster äro upptagna i enlighet med Vattenledningsingeniörens förslag och af honom utförligt motiverade. Angående omläggningen af rörledningen till kokhuset kan tilläggas att denna ledning härrör från bolaget Neptuns tid och att den föreslagna omläggningen kommer att ske i sammanhang med ombyggnaden af en på samma ställe befintlig äldre träkanal.

Under rubriken Nybyggnad har upptagits anslag för uppförandet af en byggnad för ofvannämnda verkstad för vattenledningsarbeten. Det har väl i Drätselkammaren ifrågasatts att till en början förlägga verkstaden uti hyrd lokal, men har Kam-

marens flertal, på af Ingeniören Hausen uti bilagda skrift närmare utvecklade skäl ansett sig böra frångå tanken härpå. Då det, med afseende å sannolikheten för att stadens nuvarande materialgård vid Gasverksgatan i en snar framtid kommer att af Statsjernvägarne tagas i anspråk för den projekterade utvidgningen af härvarande bangård, blir nödvändigt att vara betänkt på utseende af annan plats, dit materialgården kunde för sådan händelse förflyttas, och då det utan tvifvel vore synnerligen lämpligt om vattenledningsverkstaden kunde förläggas på samma ställe der staden har sitt materialupplag, har Kammaren funnit nödigt att för verkstaden utvälja en tomtplats som på samma gång uppfyller de anspråk som i fråga om utrymme och belägenhet kunna ställas på en materialgård. En sådan plats tror Kammaren sig hafva funnit uti det å bilagda af Ingeniören Hausen uppgjorda situationsplan angifna odisponerade området mellan arbetarebostäderna å Kampmalmen och den ryska kaserne vid Fredriksgatans förlängning. Nämda plats, som erbjuder tillräckligt utrymme för ändamålet, erfordrar på grund af terrängens beskaffenhet ej någon kostsammare planering och dess läge i närheten af den blifvande ringbanan möjliggör inledande dit af sidospår från jernvägen. Beträffande sjelfva verkstadsbyggnaden, hafva för densamma uppgjorts flera särskilda eskisser och kostnadsberäkningar. Enligt Ingeniör Hausens första projekt, afseende en byggnad i två våningar, för hvilka kostnaden beräknats till 62,000 mark, häri ej inberäknadt utgifterna för planering, inhägnad m. m., skulle i byggnadens öfra våning inrymmas, förutom flera rum för arbetare, jemväl ett kemiskt-bakteriologiskt laboratorium för undersökning af vattenledningsvattnet. Jemte det Kammaren ansett sig böra från programmet utmönstra nästsagda inrättning, om hvars behöflighet och sammanhörighet med verkstaden Kammaren ej kunnat blifva öfvertygad, hafva äfven åtskilliga andra förenklingar i byggnadens anordning blifvit af Kammaren vidtagna, genom hvilka kostnaden för sjelfva byggnaden, på sätt närslutna kostnadsförslag vidhandengifver, nedbringas till 30,000 mark, hvartill kommer 2,000 mark för ett uthus samt 8,000 mark för planering, inhägnad och vattenledning. Dessa poster hafva blifvit i budgetsförslaget införda, hvarjemte för verkstadens inredning samt förseende med erforderliga maskiner och verktyg, enligt af Ingeniören Hausen uppgjord specifikation, upptagits ett belopp af 9000 mark.

Beträffande de i förslaget upptagna anslagen för ej mindre utsträckning af rörnätet medelst en rörledning från gamla pumphuset till sandtvättningsanstalten vid filtrerna samt förbindning af särskilda rörsträngar än för diverse mindre arbeten tillåter sig Kammaren hänvisa till Ingeniören Hausens motivering.

Då den nya vattentaxans tillämpning förutsätter att samtliga konsumenter skola förses med vattenmätare, har Vattenledningsingeniören för detta ändamål upptagit uti sitt specialförslag ett belopp af 52,000 mark, hvilken summa beräknats förslå för mätares anskaffande såväl åt under året nytillkommande konsumenter som åt de till ett antal af 600 uppgående äldre konsumenter som ännu icke äro med sådana försedda; hvarutom för tillbehör till mätarenes uppsättning beräknats 14,723 mark. Som

dock, på sätt af Vattenledningsingeniören framhållits, uppsättningen af alla dessa mätare icke kan medhinnas under år 1891, har Kammaren ansett anslaget för inköp af vattenmätare kunna, till undvikande af ränteförlust, nedsättas till 40,000 mark, hvarjemte anslaget för tillbehör till uppsättningen af samma anledning minskats till 12,000 mark.

Ingeniören Hausen har beräknat det för inköp af materialier till 50 st. anslutningar, som pröfvats skola af Vattenledningens verkstad hinna verkställas från hösten 1891 till påföljande sommar, erforderliga anslaget till omkring 17,000 mark. Kammaren har väl tänkt sig möjligheten af att verkstaden kunde tidigare än af Ingeniören Hausen förutsatts, begynna sin verksamhet; men äro kvantiteterna så rundligt tilltagna att desamma synas böra förslå äfven för detta fall, hvarföre beloppet 17,000 mark bibehållits. Mot detta anslag svarar en å inkomstsidan upptagen post af 10,000 mark, utgörande den del af ersättningen för verkställda anslutningar som beräknats skola under året inflyta. Återstående 7,000 mark kommer väl äfven att ersättas stadskassan, men måste till en början förskottas, af den orsak att räkningar för en del anslutningar antagligen icke hinna under året indrifvas.

Hvad angår de under rubriken Regleringsarbeten upptagna vattenledningarne under gator, hvilka jemväl skola planeras och förses med kloak, samt vattenledningsarbetena inom förstaden Berghäll, skall Kammaren nedanför i sammanhang med motsvarande planeringsarbeten återkomma till desamma.

Beträffande under nyssnämnda rubrik jemväl ingående utsträckning af vattenledningen till Djurgårdsvillorna öster om jernvägen, har kostnaden härför, af Byggnadskontoret beräknad till 33,000 mark, upptagits på grund af vederbörande villaarrendatorers i sådan afseende framställda ansökning, hvilka synts så mycket mera behjertansvärd som flera af dessa villor disponeras af föreningar med filantropiskt syftemål och dels redan bebygts dels äro afsedda att bebyggas med vårdanstalter af hvarjehanda slag. Såsom vilkor för utförande af detta arbete torde dock böra, i likhet med hvad förut i dylika fall varit vanligt, uppställas fordran på aflemnande af en garantiförbindelse, hvarigenom staden säkerställes för en till 8 procent af anläggningskostnaden beräknad inkomst af den blifvande vattenkonsumtionen.

Då uti budgeten för innevarande år upptagits anslag för särskilda anordningar och försök i syfte att förbereda en bättre filtrering af vattenledningsvattnet, torde slutligen böra påpekas det uti Ingeniören Hausens utlåtande till budgeten ingående meddelandet om att de skedda försöken och förarbetena ännu icke lemnat något så säkert resultat att ett projekt för vattenrening i stor skala kunde på dem grundas, utan att försöken borde under nästkommande år fortsättas. Något vidare anslag för sådant ändamål har dock icke nu föreslagits.

XII. Saluhallen.

Utgifterna för saluhallen hafva upptagits med samma belopp som uti innevarande års budget.

XIII. Allmänna arbeten.

Under denna rubrik ingå samtliga uti Stadsingenjörens specialförslag upptagna arbeten, och torde kammaren beträffande de flesta af dessa få i allmänhet häuvisa till Stadsingenjörens bilagda utlåtande, hvari desamma äro utförligt motiverade. Endast rörande en del af dessa poster samt de hvilka ej ingå i berörda specialförslag meddelas här några ytterligare upplysningar.

Emedan förslag väckts om utverkande af vederbörligt tillstånd till tullbehandling af varor jemväl uti stadens äldre packhus, har under förutsättning af bifall till omförmälda, af härvarande handelsförening varmt understödda framställning, upptagits anslag för nödiga remontarbeten i sagda packhus, enligt af Byggnadskontoret uppgjord kostnadsberäkning, med 4,500 mark.

Förslaget om inredande uti saluhallens midtelparti af 6 stånd, afsedda att upplåtas för handel med lefvande fisk, utgör ett försök att på ett mera rationellt sätt ordna fiskhandeln och står i sammanhang med det af Stadsingenjören väckta förslaget om förflyttande af den uti den nuvarande fiskarhamnen bedrifna handeln med fisk från sumpar till kajen utanför Hafsgatan, der särskilda anordningar skulle för ändamålet vidtagas. Planen för inrättandet af de nu ifrågavarande fiskförsäljningsplatserna i Saluhallen har uppgjorts af Arkitekten Nyström enligt utländska förebilder och har kammaren för sin del funnit sagda plan ändamålsenlig och afpassad så att stånden, för hvilka hallens hittills oanvända midtelparti erbjuder tillräckligt utrymme, ej komma att blifva hinderliga för trafiken. Kammaren har tänkt sig att dessa salustånd skulle, likasom de förut inrättade, utarrenderas genom auktion, hvarvid dock minimiafgiften borde, med afseende å den stora vattenåtgången till bassinerna, fastställas något högre än för de nuvarande butikerna, dock ej till högre belopp än 320 mark, som enligt kammarens beräkning torde betäcka såväl kostnaden för vattnet som ränta å anläggningskostnaden, hvarutöfver någon vinst icke borde i detta fall eftertraktas.

Anslaget för diverse reparationer har på Stadsingenjörens förslag höjts till 17,000 mark ifrån 15,000 mark som innevarande års budget upptager.

Då det sätt, hvarpå den för närvarande å Strandtorget bedrifna matserveringen är anordnad, varit föremål för anmärkningar, och Drätselkammaren jemväl blifvit af Stadsfullmäktige uppmanad att taga i öfvervägande hvilka åtgärder i anledning häraf borde vidtagas, har kammaren, som i likhet med Stadsingenjören funnit ifrågavarande servering motsvara ett verkligt behof för den arbetande klassen och derföre ej böra utan vidare förhjudas samt ej heller förläggas allt för långt från hamnen, sökt göra densamma mindre i ögonen fallande genom att föreslå dess förflyttande till den å bilagda ritning angifna plats invid norra ändan af Magasinskajen samt inrymmande uti en öppen hall af det utseende samma ritning vidhandengifver. Kostnaden för denna hall har beräknats till 25,000 mark, hvilket belopp uti budgetsförslaget observerats. Då hallen, med afseende å den konstruktion densamma komme att erhålla,

icke kan anses såsom någon egentlig byggnad, tror kammaren att dess uppförande å ifrågavarande plats icke skall möta något hinder.

För betäckande af de under innevarande år hafda utgifterna för ett plank omkring folkskoletomten å Berghäll äfvensom för sagda tomts planering har upptagits ett anslag af 2,200 mark.

Uppförande af ett allmänt afträde i Kaisaniemi park har af Stadsingeniören föreslagits och får kammaren förorda godkännande af förslaget samt anvisande af den härför beräknade kostnaden 2,800 mark.

För uppförande af det nu under byggnad varande nya brandverkshuset beviljades uti innevarande års budget ett anslag af förslagsvis 294,000 mark. Detta anslag har dock sedan visat sig otillräckligt. Det vid byggnadsföretagets utbudande på entreprenad erhållna enda anbudet, hvilket kammaren såg sig nödsakad att antaga, öfversteg redan med 13,000 mark den beräknade kostnaden för husets uppförande. Då entreprenören ej åtog sig anskaffande af till huset erforderliga jernbjelkar för den i kostnadsförslaget derför upptagna summan, måste om dessa kontraheras med annan person, hvarigenom deras pris kom att stiga till 9,417 mark 60 penni i stället för i kostnadsförslaget upptagna 7,995 mark. Hela kostnaden för husets uppförande belöper sig derefter till 276,422 mark 60 penni. Härtill komma ännu kostnaderna för värmeledning med 16,629 mark, för vatten- och aflöppsledning 8,600 mark för gasledning 3,600 mark, för en af kammaren behöflig ansedd åskledare 1,000 mark samt för plank mot angränsande tomter, hvilket plank enligt af Brandmästaren uttaladt önskningsmål jemväl borde uppfylla ändamålet att hindra brandmanskapet från olofliga utflygter från branddepoten och derföre borde utgöras af en hög tegelstensmur, för en beräknad kostnad af 4,800 mark. Med tillägg af arkitektens arvode för uppgörandet af detaljritningar 3,500 mark och för byggnadsarbetets öfvervakande, likaledes 3,500 mark, samt kostnaden för värmeledningsprojektet 300 mark skulle samtliga utgifter för byggnadsarbetet uppgå till 320,351 mark 60 penni, hvarföre det behöfliga tillskottsanslaget skulle utgöra 26,351 mark 60 penni. Kammaren har dock, med afseende å möjligheten af att några oförutsedda utgifter ännu kunde tillkomma, utjemnat summan till 28,000 mark och upptagit nästnämnda belopp uti budgetsförslaget.

I sammanhang med frågan om nybyggnader anser sig kammaren böra omnämna att Arkitekten G. Nyström, enligt uppdrag af kammaren, uppgjort projekt till en ny saluhall, afsedd att förläggas å Sandvikstorget, samt för närvarande är sysselsatt med närmare utarbetande af sagda projekt, hvilket kammaren hoppas blifva i tillfälle att snarligen framlägga till Stadsfullmäktiges granskning. Som dock kostnaden för en byggnad af detta slag synes böra bestridas med lånemedel och beslutet om hallens uppförande i sådant fall måste ankomma å Förstärkte Stadsfullmäktige, har kammaren ej ansett nödigt att i budgetsförslaget införa någon post härför, helst någon mera tillförlitlig kostnadsberäkning icke ännu blifvit verkställd.

Bland de till utförande under nästkommande år föreslagna gatläggningsarbetena är omläggningen af en del af Salutorget det kostsammaste. Då den mellan Uni-

ons- och Sofiegatorna belägna delen af torget i år blifvit omlagd och iordningställd för handel från fasta försäljningsplatser, anser Drätselkammaren omsorgen under den närmaste tiden härefter böra riktas på förbättrande af stenläggningen å den öfriga, för allmogehandeln upplåtna delen af torget, der stenläggningen för närvarande är i ett mycket dåligt skick och marken i hög grad inficerad af orenlighet. Vid omläggningen bör afseende fästas vid att den nya beläggningen göres tvättbar samt så vidt möjligt ogenomtränglig för väta. Jemte det kammaren, med afseende å den med ifrågavarande arbete förenade dryga kostnaden, ansett detsamma böra fördelas på flera år och till utförande under nästa år föreslagit endast den del af torget som faller mellan Sofie- och Katrinegatorna, om dessa gator tänkas utdragna öfver Salutorget, har kammaren, efter samråd med Stadsingenjören, såsom beläggingsmaterial för sjelfva torget antagit nubbssten, lagd i asfalt på betonunderlag. För den del af torget som motsvarar Norra Esplanadgatans förlängning är beläggning med vanlig nubbssten tillfylles och har kostnaden beräknats för omläggning med dylikt material. Societetshusaktiebolaget, som uti nästnämnda omläggning bör delta, torde, enligt hvad erfarits, icke bekomma att undandraga sig att jemväl för sin del såsom material använda nubbssten, om ock någon uttrycklig förbindelse i detta afseende ännu icke kunnat å bolagets vägnar afgifvas. För det närmast kajen belägna området, som ej varit användt för den egentliga torghandeln, har ett ännu billigare beläggingsmaterial ansetts kunna begagnas, i det nemligen detta område till en utsträckning af 50 fot från kajen blifvit föreslaget till omläggning med fältsten. Härtill har enligt kammarens åsigt förekommit så mycket större skäl, som en förändrad disposition af detta område kan frågakomma i sammanhang med byggandet af hamnbanan, som kommer att beröra denna kaj, och i sådan händelse ett dyrbart stenläggingsmaterial kunde gå förloradt.

Norra Esplanadgatan mellan Unions- och Sofiegatorna bör, enär denna gatudel, efter den under innevarande år skedda omläggningen och höjningen af angränsande del af salutorget, icke mera ligger i samma plan som torget, omläggas; och har kammaren, enär de privata gårdsegare, som böra i omläggningen delta, förklarar sig villige att dervid såsom material begagna nubbssten, med hvilket material angränsande delar af Norra Esplanadgatan dels redan äro lagda dels föreslagits till läggning, upptagit anslag för beläggning med detta material.

Upptagandet af anslag för omläggning af hamnpiren vid Slottskajen, af Kalltorget samt delar af Kasern- och Skillnadstorgen har uti Stadsingenjörens utlåtande tillräckligt motiverats.

Den del af Unionsgatan som bildar uppfart till Universitetets Astronomiska Observatorium har redan länge befunnit sig i ytterst dåligt skick, och då försköningsarbeten å angränsande delar af Observatoriibergen för närvarande utföras, har kammaren ansett sig nu böra upptaga anslag för omplanering och stenläggning af gatan.

Anslaget för diverse reparationer är upptaget till samma belopp, 8,000 mark, som uti årets budget.

Vid uppgörandet af planen till försköningsarbeten å Observatoriibergen har

uppmärksamheten fästs vid det oordnade och vanprydande skick hvori uppgången från Bergmansgatan till Observatoriigatan mellan kvarteren 100*a* och 100*b* befinner sig; och har kammaren ansett iståndsättandet af sagda uppgång icke längre böra uppskjutas sedan beslut om bergets planering numera är fattadt. Det af Stadsingeniören uppgjorda förslaget för uppgångens anordnande har äfven synts kammaren tilltalande, hvarföre den för planeringen beräknade kostnaden 19,600 mark här upptagits. Då frågavarande uppgång måste anses som en inom den bebyggda delen af staden belägen gata, har anslagsposten härför påförts ordinarie budgeten samt dervid upptagits bland utgifterna för till planering och nyläggning föreslagna gator och ej under rubriken planteringar.

Beträffande till nyläggning föreslagna gator och platser hänvisas till den utförliga motiveringen i Stadsingeniörens utlåtande. De flesta af dessa äro betingade af hänsynen till trafikens fordringar. Hvad åter angår de af dem hvilka, såsom nyläggningen af Jungfrustigen och en del af Båtsmansgatan, afse läggning af nyligen planerade men ännu föga trafikerade gator kommer, såsom af Stadsingeniören äfven framhållits, den härför af staden nedlagda kostnaden, att återbäras vid skeende försäljning af tomterna vid dessa gator. Kammaren tror ock, att tomterna skola röna starkare efterfrågan och vid försäljningen betinga sig högre pris om de befinna sig vid redan stenlagd gata.

Vidkommande de arbeten hvilka ännu äro erforderliga för genomförande af senast fastställda stadsplan kommer Drätselkammaren att till Stadsfullmäktige aflåta framställning, hvori föreslås dessa arbetens fördelning på flera år. Af desamma upptagas uti budgetförslaget för nästkommande år följande arbeten, nemligen: planering af Observatoriigatan från Kaserngatan till uppgången mellan kvarteren 100 *a* och 100 *b*, af Kaptensgatan från Bergmans- till Strandgatan, af Hafsgatan från tomten N:o 5 till Kaptensgatan, af Strandgatan från Kaptens- till Skepparegatan, af Lilla Fabriksgatan från Kaptens- till Skepparegatan, af sistnämnda gata från Fabriks- till Strandgatan, af Sjömansgatan mellan adr. N:ris 9 och 13, af Nikolaigatan från Gengatan till Broberget samt af Nykyrkobrinken och Annegatan längs nya kyrkans tomt äfvensom vattenlednings- och kloakanläggningar under delar af Kaptens-, Hafs- och Lilla Fabriksatorna samt under Docksgatan från Fabriksgatan till Södra hafsstranden.

Planeringen af Observatoriigatan blir nödvändig, emedan denna gata utgör en naturlig fortsättning och afslutning af den under anläggning varande nya vägen öfver Observatoriiberget. Emedan de på södra sidan om denna gata belägna tomterna redan äro försedda med vatten- och afloppsledning, hvilket äfven är fallet med Kirurgiska sjukhusets tomt, samt behovet af vatten till de blifvande planteringarne å Observatoriiberget kan tillgodoses genom inrättande af sommarledningar från Badhusgatan, behöfva hvarken vatten- eller kloakledningar nedläggas under Observatoriigatan. Kammaren har tänkt sig att gatan i framtiden ej skulle stenläggas utan, i likhet med körvägen öfver Observatoriiberget, chausseras.

Förslaget om planering af de fabrikskvarteren N:ris 180—183 omgifvande ga-

torna och af den till nämnda kvarter ledande vestra delen af Hafsgatan samt dessas förseende med vatten- och aflopsledningar har föranledts af önskan att sålunda möjliggöra försäljning af de inom dessa kvarter belägna fabriksstomterna och motiveras af den på senare tider försporda efterfrågan på dylika tomter. De orsaker som föranledt upptagandet af öfriga planeringsarbeten äro i Stadsingenjörens utlåtande angifna.

Under rubriken *regleringsarbeten* har äfven upptagits ett till 30,000 mark beräknadt tillskottsanslag för expropriation af magasiner och tomter i och för Badhusgatans utvidgning. Det i innevarande års budget upptagna anslaget 70,240 mark för nämnda expropriationskostnader hade nemligen tillkommit genom uppskattning af samtliga för gatans utvidgning i anspråk tagna magasinostomter efter ett pris af 3 mark per kvadratfot, hvartill lagts byggnadernas värde med inalles 26,500 mark. I sjelfva verket har dock endast en af ifrågavarande tomter kunnat af staden förvärfvas efter sagda prisberäkning per kvadratfot, under det för fyra andra tomter, jemlikt derom af Stadsfullmäktige under innevarande år fattadt beslut, erlagts ett pris af 4 mark per qv. fot samt bestämmandet af priset för återstående fyra magasinostomter, hvilka alla äro bebyggda, beror på expropriationsvärdering. Vid beräkandet af ofvanberörda anslag hade äfven förbisetts att, förutom oförmälda magasinostomter, en del af det till tomten N:o 1 vid Bergmansgatan hörande trädgårdsområdet måste för Badhusgatans utvidgning tagas i anspråk; och är jemväl frågan om den ersättning som för nästnämnda område skall erläggas beroende på expropriationsvärdering. Ehuru väl expropriationsförrättningen ännu icke blifvit slutförd, har det likväl, med ledning af de upplysningar om resultatet af den numera försiggångna värderingen som kunnat erhållas, varit möjligt att approximativt beräkna det för betäckande af omordade expropriationskostnader erforderliga tillskottsanslaget till ofvansagda belopp 30,000 mark.

För ombyggnad af den gamla träkanalen under Freds- och Riddaregatorna från N:o 15 vid Freds- till N:o 7 vid Riddaregatan, hvilken kanal numera visat sig otillräcklig, har på derom från vederbörande gårdsegares sida gjord framställning upptagits anslag. Likaså har i budgetsförslaget intagits en post för ombyggnad af den äldre och numera otillräckliga träkanalen från Södra Magasinsgatan till den nybyggda Packhuskajen.

Då det såväl under detta som under de föregående åren flera gånger inträffat att, dels i följd af verkställda större nybyggnadsföretag dels af andra orsaker, yppats behof af att med kanal af mera tidsenlig konstruktion ersätta någon af de äldre träkanalerna samt att denna ombyggnad, då saken varit brådskande och anmälan om behofvet deraf gjorts å tider då något sammanträde af Stadsfullmäktige i regeln icke kunnat fås till stånd, måst utföras utan att kammaren varit i tillfälle att för hvarje särskildt fall utverka anslag för ändamålet, har uti budgetsförslaget nu upptagits en förslagspost af 5,000 mark, att af kammaren uti fall som ofvan antydts användas för bekostande af ombyggnaden af äldre träkanaler.

För anläggning af ny kloak under Wladimirgatan från adr. N:o 17 till den invid tomten N:o 13 vid sagda gata förut befuntiliga kloaken har, på ansökning af ega-

rene till vid denna gatudel belägna gårdar, kostnadsförslag blifvit uppgjort; och har, med afseende derå att terrängförhållandena endast med svårighet medgifva afledandet af vatten från dessa tomter till någon förut anlagd afloppskanal, anslag för ifrågavarande kloak upptagits.

Genom remiss af den 12 Mars 1890, som härjemte återgår, har Magistraten, i anledning af Helsovårdsnämndens uti skrifvelse till Magistraten gjorda framställning om inrättande af ett täckt dike eller kanal för afledande af orent vatten från villalägenheterna vid Vestra chausséen till Tölövikens, infordrat kostnadsförslag för ett sådant dike. I anledning häraf har uti Stadsingenjörens specialförslag intagits en afloppskanal från villan Stengård öfver villan Toivos område längs vägen förbi sockerbruket till Tölövikens; och som det öppna dike, som härintills användts för afledande af förbrukadt vatten från omnämnda villor och från sockerbruket, genom den elaka stank, som derifrån utsprides, gifvit anledning till upprepade klagomål, har kammaren ansett sig böra förorda upptagande af detta arbete uti nästa års utgiftsstat.

Utom för de i sammanhang med ofvanberörda planeringsarbeten för stadsplanens genomförande föreslagna kloakanläggningar har bland regleringsarbeten jemväl observerats anslag med 33,600 mark för en afloppskanal från Fabriksgatan till Södra bafsstranden. Om samma kanal har framställning tidigare, eller uti skrifvelse af den 27 sistlidne Mars, blifvit af kammaren gjord hos Stadsfullmäktige i anledning af ett af egaren af Helsingfors Skeppsdocka, Ingenjören O. Eklund, väckt förslag att den kanal genom dockans område, för hvilken 1889 års budget upptog anslag, måtte erhålla en annan riktning. Detta ärende torde icke vara af Stadsfullmäktige slutbehandladt. I betraktande af de många och svåra olägenheter som kanalens utmynnande inom dockans område skulle för denna medföra torde den nu föreslagna sträckningen för kanalen böra föredragas. Enligt ett på grund af nuvarande förhållanden uppgjort nytt kostnadsförslag kommer det i sådan händelse behöfliga tillskottsanslaget att, efter afräkning af kostnaden för arbeten, hvilka komma det blifvande hamnspåret till godo, belöpa sig till 33,600 mark.

Enligt hvad Drätselkammaren uti skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 25 sistlidne September anmält, har under innevarande år utförts vattenledning till de af Arbetarebostadsaktiebolaget „Askel“ bebyggda tomterna vid andra och tredje linierna å Berghäll, till hvilket arbete bolaget förskjutit medel, under förbehåll att få dessa ersatta sedan anslag för ändamålet blifvit af Stadsfullmäktige beviljad. Kostnaden för ifrågavarande vattenledning har fördenskull nu med tillsammans 23,700 mark införts i budgetförslaget, på samma gång som under *regleringsarbeten* observerats anslag för slutförande af de i sammanhang med vattenledningsrörets nedläggande redan påbegynta kloakanläggningarne under 2:dra linien från N:o 25 till tvärgatan B och under 3:dje linien från N:o 22 till östra chausséen.

Bland de vägar för hvilka anslag upptagits under rubriken „Underhåll och remont“ ingår äfven Mejlansvägen utanför villan Toivola. Denna väg har ej förut af staden underhållits, men enär nuvarande arrendator af nämnda villa fäst Drätsel-

kammarens uppmärksamhet på en uti det redan innan staden förvärfvade sig eganderätten till Mejlans lägenhet upprättade, ännu gällande arrendekontraktet om villan Toivola intagen bestämning derom att ifrågavarande väg, som skulle underhållas af arrendator, finge, förutom af de å villan boende, begagnas endast af lägenhetsegaren och dennes arfvingar samt sålänge lägenheten af någon af dem egdes äfven af alla å dess mark bosatta personer, men att denna rättighet till vägens begagnande upphörde, om egendomen genom köp eller på annat sätt öfverginge till annan person, såframt icke öfverenskommelse i sådant afseende mellan arrendatorn och den nya egaren blefve träffad, har Drätselkammaren, till förekommande af eventualiteten att den numera allmänt begagnade vägen blefve afstängd för trafiken, sett sig föranlåten att med arrendator träffa sådan öfverenskommelse att staden för framtiden öfvertog vägens underhåll emot att densamma af arrendator upplättes till allmänt begagnande. — Anslaget för „diverse reparationer“ har på af Stadsingeniören anförda skäl upptagits till förhöjdt belopp af 12,000 mark.

Sedan Statsjernvägarne numera påbegynt anläggningen af den gångbana längs jernvägsbanken öfver Tölövikens, hvars utförande på Statsjernvägarne bekostnad uppstälts såsom villkor för det från stadens sida medgifna tillståndet till härvarande bangårds utvidgande genom utfyllning uti Tölövikens, har Drätselkammaren ansett sig böra, för att det med sagda gångbana afsedda ändamålet må kunna uppnås, låta uppgöra projekt och kostnadsberäkningar för de såsom anslutningar till gångbanan nödiga väganläggningarne vid stranden af Kaisaniemi park och genom Djurgårdsvillorna N:ris 13 och 14 till den nya bron öfver jernvägs-genomsprängningen äfvensom uti budgetsförslaget upptaga kostnaden för dessa väganläggningar med 3,200 mark för den förra och 3,180 mark för den senare. Med arrendatorerne af nästsagda villor har redan härförrinnan träffats aftal om afstående af mark till den ifrågasatta vägen genom nämnda villor. För anslutningen vid Kaisaniemi stranden har på af Stadsingeniören framhållna grunder valts alternativet att medelst en gångbro kringgå den till värshuset hörande s. k. sjösalongen och derifrån leda vägen norrom den egentliga värshusbyggnaden till planen framför densamma.

För fortsättande af de under de närmast föregående åren utförda väganläggningarne i förstaden Berghäll hafva under rubriken „regleringsarbeten“, hvartill dessa arbeten äfven förut blifvit hänfödda, upptagits anslag till belopp af inalles 44,700 mark, för planering af 2:dra linien från tomten N:o 26 till tvärgatan B och af tredje linien från N:o 22 till tvärgatan A. Härigenom möjliggöres utarrenderingen af ytterligare några tomter å Berghäll, på samma gång som behofvet af kommunikationsleder för derstädes tidigare på arrende utgifna tomter i någon mon tillgodoses.

Förutom till de af Stadsingeniören föreslagna väganläggningarne har af Drätselkammaren anslag, till belopp af 2,300 mark, upptagits för en väg från vestra chausséen till villalotten N:o 14 Humleberg. Genom utförandet af denna väg beredes möjlighet att utarrendera odisponerade lotterna N:ris 13 och 14 Humleberg, hvilka redan haft

efterfrågan men, såsom saknande kommunikation med chausséen, ej kunna med fördel upplåtas på arrende, innan den föreslagna vägen kommit till stånd.

För remont och underhåll af östra och vestra chausséerna har Stadsingeniören upptagit ett anslag af 20,000 mk i stället för att anslaget härför i årets budget utgör 14,000 mark. Denna betydliga förhöjning har motiverats dermed att underhållskostnaderna år för år förökats, hvilket enligt Stadsingeniörens åsigt hufvudsakligast måste tillskrifvas de primitiva arbetsredskapen, samt att anspråken på chausséernas och i synnerhet de invid dem belägna gångbanornas renhållning, hvilken äfven bekostats med detta anslag, på senare tider med rätta varit i stigande. Då de för chausséernas underhåll beviljade anslagen städse öfverskridits, har Drätselkammaren ansett sig ej hafva skäl att nedsätta den af Stadsingeniören nu införda förslagsposten, helst den bevattning af chausséernas körbanor, om hvars åvägabringande under instundande sommar Drätselkammaren väckt förslag, kommer att medföra en ytterligare tillökning i kostnaden för renhållningen, med afseende å nödvändigheten att anordna densamma sålunda att i sammanhang med bevattningen det från körbanan bortslitna gruset aflägnas genom tätare och omedelbart efter bevattningen utförd sopning.

För att i bättre och hållbarare skick försätta den genom Djurgården från östra till vestra chausséen ledande vägen har Stadsingeniören föreslagit chausering af densamma, att utföras under loppet af tre år för en beräknad kostnad af 2,400 mark; och har Drätselkammaren, under erkännande af sagda arbetes behöflighet, i budgetförslaget infört den del af kostnaden härför som belöper sig på ett år, eller 8,000 mark.

Emedan tvenne af due d'alberna i Sörnäs befunnits så angripna af röta att desamma måste ombyggas, har anslag derför med 800 mark blifvit observeradt. — Ut i skrifvelse till Drätselkammaren har Fattigvårdsstyrelsen frambállit behovet af ombyggnad af fattiggårdens lastbrygga med Edesviksstranden, och har enligt Stadsingeniörens tillstyrkan det för sagda arbete nödiga anslagsbeloppet 4,760 mark upptagits.

Enligt den plan för utförande af nya kajanläggningar som ett af Stadsfullmäktige tillsatt utskott framlagdt uti dess under fjolåret härom afgifna betänkande borde de under detta år verkställda kajarbetena i Norra och Södra hamnarne nu fortsättas medelst byggande af den norra armen af den **T** formiga kajen i Norra hamnen samt den framför Packhustorget tillbyggda nya kajens förlängande åt Magasinskajen. På af Stadsingeniören framhållna skäl har endast det förra af dessa arbeten ansetts böra under nästkommande år företagas. De motiver som föranledt omfattandet af ett något dyrare byggnadssätt för den nu till utförande föreslagna kajarmen i Norra hamnen hafva af Stadsingeniören så utförligt framlagts att Kammaren för sin del ej har något att dertill tillägga. I enlighet med det derför upprättade kostnadsförslaget har för ifrågavarande arbete upptagits ett anslag af 88,500 mark. — Ehuru, såsom ofvan antydts, tillbyggnaden till Magasinskajen ansetts ej böra under nästkommande år företagas, har Drätselkammaren dock för bekostande af den muddring som bör föregå kajanläggningen samt uppköp af materialier till kajbyggnaden, upptagit

30,000 mark. Härigenom skulle det blifva möjligt att nästkommande vinter omedelbart såsnart isförhållandena sådant medgäfvit och utan afvaktande af fastställelse å budgetsförslaget för 1892 vidtaga med detta maktpåliggande arbete, om hvars behöflighet för beredande af utrymme för lastning, sedan den beslutna hamnbanan blifvit färdig, någon tvekan icke gerna kan ega rum.

Upptagandet af anslag för anordnande af en provisorisk lastbro vid Skatudds Norra kajen afser att, genom erbjudande af tillfälle till lastning och lossning i omedelbar närhet till de der befintliga handelsmagasinerna, göra dessa, hvilka numera, sedan en del af magasinerna vid Södra hamnen blifvit undanskaffade, torde komma att i större grad än hittills anlitas, mera användbara såsom upplagsmagasiner. — Beträffande öfriga under rubriken „Nyanläggningar“ ingående hamnarbeten, bestående uti anläggningen af, för i ordningställande af ny fiskarhamn, erforderlig strandskoning och vågbrytare i Hafshamnen, af en ny ångslupsbrygga vid Brunsparksstranden, af nya klappbryggor å särskilda ställen af hamnområdet samt af en provisorisk lastningsbrygga i Brobergshamnen äfvensom förlängning af vestra broarmen i Sörnäs hamn, tillåter sig Drätselkammaren hänvisa till de af Hamnkaptenen och af Stadsingeniören afgifna specialförslagen, hvori dessa arbetens beskaffenhet närmare angifves och behöfligheten af desamma utförligt motiveras. I fråga om den föreslagna förlängningen af lastbron i Sörnäs vill Kammaren dock tillägga att dermed tillgodoses ett från trävaruexportörernas sida länge uttaladt önskningsmål om åstadkommande af större bekvämlighet för inlastningen. En i samma syfte gående åtgärd är äfven det i Stadsingeniörens utlåtande motiverade inrättandet af ett hamnspår genom de vestra upplagsplatserna i Sörnäs, för hvilket arbete upptagits ett anslag af 35,000 mark, under förutsättning att öfverbyggnaden för spåret bekostas af Statsjernvägarne, hvartill utsig torde förefinnas.

För muddring å särskilda ställen i stadens hamnar har, utöfver ofvanberörda anslag för muddring framför Magasinskajen, upptagits ett anslag af 20,000 mark. Sagda muddring är afsedd att utföras med det nya mudderverk som med i årets budget därför beviljad anslag kommer att för stadens räkning anskaffas och hvilket antagits kunna levereras förstinstundande vår. För iståndsättande af de för muddringsarbetet erforderliga pråmarne har ett särskildt anslag af 5,000 mark införts i budgetsförslaget.

I enlighet med Stadsingeniörens förslag hafva under rubriken „brunnar“ upptagits anslag för ombyggnad af de numera stängda brunnen å Kaserntorget och Skilnaden, för den händelse att det af Stadsingeniören alternativt förordade fullständiga igenfyllandet af dessa brunnar icke skulle kunna bifallas.

För de under rubriken „planteringar“ hänförda poster har särskildt specialförslag aflemnats af Stadsträdgårdsmästaren Olsson. Deri har det allmänna anslaget för underhåll af planteringar och trädskolor intagits till förhöjdt belopp, utgörande, efter afdrag af för hägnader beräknade 1,900 mark, som af Kammaren upptagits särskildt, 33,100 mark. Detta belopp har Kammaren dock, enär deri bland annat ingår

en post för bevättning af körvägarne i Brunnsparken och af Parkgatan, för hvilken bevättning anslag observerats på annat ställe i budgetsförslaget, ansett sig kunna nedsätta med 1,000 mark. — Ehuru väl för fortsättande af de påbegynta planeringsarbetena å Observatoriiberget torde kunna äfven för nästkommande år påräknas anslag af Helsingfors Utminuteringsaktiebolags vinstmedel, har Kammaren dock i budgetsförslaget för dessa arbeten intagit en förslagspost af 5,000 mark, för att staden må kunna för ändamålet tillgodogöra sig det fyllningsmaterial, som vintertid står att erhållas från byggnadsplatser, ofta utan annan utgift än en del af släpningskostnaden. Med afseende å fördelen af att på detta sätt kunna anskaffa billigt fyllningsmaterial såg sig Drätselkammaren under senastförlidne vinter nödsakad att, utan bemyndigande, förskottsvis för bestridande af släpningskostnader taga i anspråk en del af det sedermera beviljade anslaget för oförmälda planeringsarbeten. — För fullföljande af de för Brunnsparkens omreglering påbegynta arbetena har upptagits ett betopp af 10,300 mark. Fullständig plan för ifrågavarande arbeten torde innan förloppet af instundande vinter komma att af Stadsträdgårdsmästaren aflemnas, hvarefter densamma skall underställas Stadsfullmäktiges granskning. — Uppmuddring af dammarne i Kaisaniemi för en beräknad kostnad af 1,000 mark har ansetts nödig för utrotande af en derstädes på senare tider uppkommen ny vattenväxt (Canadensisk vattenpest), som påkallat betydande utgifter för dammarnes rengöring. — För anbringande af vattenposter å Trekantiga torget, Brunnsplanen och Elisabetstorget har föreslagits ett belopp af 600 mark. — För Fabriksparkens iordningställande har föreslagits 5,000 mark, att användas till planeringsarbeten och stängsel. — Emedan antalet soffor i stadens parker och planteringar fortfarande är otillräckligt, har för komplettering af förrådet upptagits en förslagspost af 3,000 mark, hvarjemte för uppförande å lämpligt ställe af ett lider för vinterupplag af sofforna, hvilket lider tillika kunde begagnas som reparationsverkstad, upptagits 2,500 mark. — Den härjning stadens parker genom orkanen i sistlidne Augusti månad undergått nödvändiggör verkställandet under nästkommande år af trädplantering i större skala för ersättande af den lidna förlusten. För inköp af härtill erforderliga trän och buskar har observerats 1,500 mark. — På uppdrag af Drätselkammaren har Stadsträdgårdsmästaren uppgjort förslag till förskönande af det staden tillhörande strandområdet nedanför Djurgårdsvillorna nr:ris 1—5. För påbörjande af dessa försköningsarbeten, hvilkas beskaffenhet antydes uti bilagda utlåtande af Stadsträdgårdsmästaren, äfvensom i sammanhang härmed af en strandskoning har upptagits ett anslag af 2,000 mark.

De under rubriken „Renhållningsväsendet, remont och underhåll“ föreslagna utgiftsposterna äro, till den del de afvika från motsvarande poster i årets budget, af Stadsingeniören motiverade.

I anledning af Magistratens remiss af den 21 Maj 1890 har upptagits anslag för en ny större pissoir till Teateresplanaden, afsedd att ersätta den der nu uppställda, hvilken visat sig otillräcklig isynnerhet vid den stora folkrörelse som under helgdagarne förekommer i esplanaden. Uppställandet af en pissoir invid mångleribodarne

vid Simonsgatan har äfven befunnits af nöden, hvarföre anslag för sådant ändamål införts.

På sätt ofvan i fråga om anslag för chausséernas underhåll blifvit omnämndt, har Stadsingeniören framhållit oändamålsenligheten af de härintills för sagda underhåll använda, primitiva arbetsredskapen, hvilka, enligt Stadsingeniörens åsigt, omöjliggjorde åstadkommandet af en fast körbana och derigenom äfven förorsakade en orimligt hög underhållskostnad. Stadsingeniören har i anledning deraf återhemtat sitt redan tidigare, vid afgifvandet af specialförslagen till 1889 och 1890 års budgetter, väckta förslag om inköp för stadens räkning af en chaussévält, drifven med ångkraft, samt af en dermed kombinerad stembokningsmaskin, och har kostnaden för en dylik vält af 19 tons vikt jemte stembokningsmaskin och nödigt skjul för dessa apparater uppgifvits till 33,000 mark. Då stadens chausséer år för år erhållit allt större utsträckning, och nu jemväl föreslagits chaussering af vägen genom djurgården, samt då stadsingeniören gång på gång framhållit det trängande behovet af tidsenligare redskap för chausseringsarbetets verkställande och den betydande besparing i underhållskostnaden som derigenom skulle ernås, anser sig Drätselkammaren, oaktadt det höga belopp hvartill kostnaden för de föreslagna nya redskapens anskaffande uppgår, icke böra tveka att i budgetsförslaget införa det härför behöfliga anslaget 33,000 mark.

Med afseende å den stora omfattningen af de allmänna arbeten som för närvarande utföras och till utförande föreslagits, har anslaget för inköp och remont af arbetsredskap upptagits till förhöjdt belopp af 11,000 mark.

Kammaren torde slutligen böra förklara att orsaken till att under *Allmänna arbeten* ej upptagits något anslag för rödning uti stadens, af orkanen den 28 sistlidne Augusti svårt hemsökta skogar är att finna deri att någon noggrannare uppskattning af den skedda skadan, oaktadt fackman i sådant afseende anlåtats, ännu icke hunnit försiggå, enär mängden af kullfallna trån försvårat anställande af dylik undersökning, och att följaktligen ej heller närmare beräkningar angående den erforderliga rödningskostnaden kunnat ske. I allmänhet taget synes det hafva varit den bästa och värdefullaste delen af skogen som drabbats af förödelsen, och är det derföre att förmoda att inkomsten genom försäljning af virket från de kullfallna träden skall väl förslå till betäckande af rödningskostnaden, hvarföre upptagandet af en förslagspost för nämnda kostnad äfven skulle påkalla observerande af en inkomst genom virkesförsäljningen, äfven denna svår, om icke omöjlig, att f. n. ens närmelsevis beräkna.

XIV. Pensioner.

Emedan den tid, för hvilken brandkonstapeln K. F. Urnberg tillerkänts understöd från stadskassan, under nästkommande år tilländagår, har endast tre fjederlar af pensionsbeloppet upptagits med 150 mark. — På grund af Stadsfullmäktiges beslut af den 9 September detta år har tillkommit pension för förre Stadsträdgårdsmästaren L. A. Jernström med 500 mark.

XV. Diverse.

Det under denna rubrik ingående anslaget för inventarier till särskilda stadens hus har förhöjts till 2,500 mark, enär det nuvarande beloppet 2,000 mark visat sig otillräckligt. — På framställning af Brandkommissionen har för inköp af möbler och inventarier till det nya brandverkshuset upptagits en förslagspost af 5,200 mark. — Anslaget för telefonavgifter har, i anseende dertill att flera nya telefoner tillkommit och att möjligen andra under året ännu blifva behöfliga, ökats till förslagsvis 2,300 mark. — Slutligen har för oförutsedda behof enligt Stadsfullmäktiges bestämmande upptagits ett belopp af 30,000 mark.

Inkomster.

Behållningen vid innevarande års utgång är på öfligt sätt beräknad att utgöra 590,000 mark. Icke blott detta belopp utan betydligt derutöfver är emellertid bundet uti utestående tomtlösen, hvaraf under nuvarande ränteförhållanden icke mera än de årliga amorteringsbeloppen, utgörande omkring 100,000 mark, beräknas kunna inflyta under nästkommande år. För öfrigt måste det kassakreditiv anlitas, som ställts till Drätselkammarens förfogande och just afser att göra det möjligt för finansförvaltningen att på förhand disponera de uppdebiterade och sålunda småningom inflytande medlen, på samma gång det tjenar att till en del täcka de förskotterade utgifter, som äro afsedda att bestridas med framdeles upptagande lån på längre tid. Ofvan nämnda belopp af 100,000 mark kan därför icke upptagas såsom disponibel behållning under det kommande året, såvida icke tillika ett motsvarande belopp observeras såsom skuld vid årets ingång. Drätselkammaren har därför föredragit att uti budgetsförslaget icke upptaga någon disponibel behållning från föregående år.

För öfrigt äro inkomstposterna under de särskilda titlarne upptagna med ledning af såväl den under de närmast föregående åren vunna erfarenheten som hvad vederbörande nämnders specialförslag innehålla.

Enligt uppgjord tablå öfver influten och inflytande tomtlösen samt verkställda och till utförande föreslagna regleringsarbeten kunna efter slutförandet af innevarande års regleringsarbeten försäljas odisponerade tomter till sammanlagdt värde af öfver 1,300,000 mark, men som det är osäkert och beroende af konjunkturerna huru många af dessa tomter må blifva under nästkommande år för sålda, har Kammaren ansett sig böra för beräknad inkomst af tomtlösen upptaga samma siffra som i årets budget eller 185,000 mark.

Posten för räntor och arrenden från donerade hemman har minskats med 1,000 mark på grund af lägre markegångssättning.

En ännu betydligare minskning har posten *arrenden för byggnader och tomter* inom stadens plan undergått, i det densamma nedsatts från 30,000 mark i årets budget till 18,000 mark, härrörande deraf ett stort antal arrendetomter numera blifvit till inlösen upplåtna.

Inkomsten af arrenden för lägenheter utom stadsplanen har däremot ökat från 88,000 till 97,000 mark.

Hyran för försäljningsplatser i fiskarhamnen har nedsatts till halfva beloppet af den i detta års budget beräknade, af orsak att arbetena för hamnbanan möjligen skola under årets lopp nödvändiggöra fiskhandels bortflyttande från den nuvarande fiskarhamnen samt att hyran för de nya försäljningsplatserna vid Hafsgatan antagligen blir mycket mindre.

Bland diverse inkomster har nu, i enlighet med Helsovårdsnämndens förslag, intagits en post å 150 mark, utgörande beräknad inkomst från *desinfektionsinrättningen*.

Emedan den tid, för hvilken bidrag af allmänna medel till bestridande af gatubelysningskostnaden varit staden tillagdt, utgår med innevarande år, har af Stadsfullmäktige å vederbörlig ort ansökts att staden äfven för framtiden måtte komma i åtnjutande af dylikt bidrag samt att beloppet af detsamma måtte förhöjas till 17,500 mark om året, och har, ehuru utgången af ansökningen ännu icke är känd, nästnämnda belopp blifvit i budgetsförslaget upptaget.

Den beräknade inkomsten af vattenkonsumtion har, med afseende å den skedda utvidgningen af vattenledningsnätet samt den under nästa år inträdande tillämpningen af nya vattentaxan, blifvit ökad till 225,000 mark från 200,000 i årets budget. För mätarehyror har deremot, enär dessa enligt den nya taxan utgå efter en lägre beräkning, upptagits 2,000 mark mindre än för detta år.

Då enligt Stadsfullmäktiges tidigare beslut lånemedel böra användas till betäckande af den uti budgetsförslaget upptagna utgiften för konvertering af lånet för folkskolebyggnaden vid Annegatan, samt förstärkte Stadsfullmäktige jemväl bifallit till låns upptagande för ytterligare utvidgning af vattenledningen, för uppförande af remontverkstaden för vattenledningen samt för inköp af vattenmätare, hafva af det blifvande nya obligationslånet belopp motsvarande dessa utgiftsposter blifvit å inkomstsidan observerade, hvarjemte, i likhet med föregående år, utom kolumn upptagits en sammanställning af de utgifter som hittills påförts förskotterade lånemedels konto.

Såsom resultat af Drätselkammarens nu sammanställda budgetsförslag framgår att till bestridande af stadens utgifter under år 1891 erfordras, utöfver de beräknade inkomsterna, en summa af 761,637 mark 83 penni, som derföre nu föreslås till uttaxering.

Att uttaxeringsbeloppet sålunda blir något större än under detta år bör icke väcka några betänkligheter, då nedan intagna uppgift öfver antalet skattören och uttaxering per skattöre under de 8 senaste åren utvisar att, under förutsättning att antalet skattören tillväxer i samma proportion som härintills, uttaxeringsbeloppet på

hvarje skattöre skulle för nästkommande år uppgå till omkring 10 mark, hvilket motsvarar ungefärliga medeltalet för de ofvannämnda 8 åren och icke torde kunna anses för högt, då detsamma understiger uttaxeringsbeloppet per skattöre uti åtskilliga andra städer i landet.

Under åren 1882—89 har uttaxerats:

för år	Antal ören	Uttaxering per öre
1882	55,364	9: 79.
1883	62,818	12: 22.
1884	63,613	10: 26.
1885	62,745	11: —
1886	61,396	11: —
1887	65,961	9: 45.
1888	68,458	9: 10.
1889	72,776	9: 76.

Protokollsutdrag, upptagande vid ärendets behandling i kammaren förekommen meningsolikhet, bilägges härjemte.

På Drätselkammarens vägnar.

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

HAMN Kontoret

i

Helsingfors.

den 24 September 1890.

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

Arbeten, hvilka såvidt möjligt under nästkommande vinter borde utföras äro följande:

- Sörnäs.** Vestligaste träddbron borde förlängas med en brokista och ett spann, om tillsammans 60 å 70 fots längd och sjelfva bron borde utvidgas till samma bredd som brohufvudet, för att möjliggöra placerandet af tre spår uppå denna bro på samma vis som uppå den mellersta.
- Locket uppå och landgångarne till barlastbron borde under vintern omsorgsfullt repareras.
- Alla Duc d'alber böra remonteras och särskildt den ostligaste af desamma helt och hållet ombyggas ofvan vattnet.
- Två soplårar borde på lämpliga ställen placeras för upptagande af sopor, aska och annat affall ifrån fartygen.
- Norra Hamnen.** Den nordliga armen af den under byggnad varande T-formiga kajen borde under vintern utföras.
- På Skatuddens norra strand invid stenmagasinerna derstädes borde, på en sträcka af 150 å 170 fot, anläggas dylika provisoriska landgångar, som vid Brobergskajen, för att möjliggöra lossning af mjöl, gryn och andra varor så nära dessa magasinier som möjligt.
- Klappbryggan vid Långa bron borde flyttas till det ställe vid Brobergskajen, der nu de gamla simhusen äro belägna, hvarefter åter nya simhus skulle kunna byggas nedanför Brobergsgatan, ungefär midtför kvarteret N:o 26.
- För det stora området Berghäll och Broholmarne kunde en klappbrygga anläggas öster om utfyllningen emellan Broholmen och förra Råttholmen.
- Södra hamnen.** Den nya kajen nedan för Kokhuset borde ytterliga påfyllas och stenläggas med nubbssten på 10 fots bredd ifrån trädgångbanan samt den öfriga delen med vanlig fältsten.
- I stället för Herr Sjöbloms under orkanen den 28 Augusti bortblåsta ångslupsbrygga, nära Ulrikasborgs badhus, borde en landningsbrygga för ångslupar anläggas invid den bro, som ifrån badhuset leder till pumpverket.
- Ungsholms hamnen.** För att bereda rum och skydd för fiskköparenes liggsumpar, borde långsmedstranden nedan för villan N:o 3 i Vestra Brunnsparken anläggas en gångbro på bockar, invid hvilken sumparne kunde förtöjas och ungefär 40 å 50 fot ytterom denna

samt paralelt med densamma borde 8 stycken pontoner, af 5 famns längd och lämplig bredd, förankras samt förses med ringar, så att sumparne vid dem kunde erhålla fäste under de hårda SW och W vindar, som här ofta blåsa.

Invid samma strand nedan för villan N:o 5 borde en ny klappbrygga placeras till tjänst för de talrika innebyggarne i Brunnsparken och södra delen af staden, isynnerhet som närmaste klappbro, den vid varfvet, befinner sig i omedelbar närhet af en kloakmynning och firman Krogii kolgård, hvarigenom således vattnet beständigt derstädes är fullt af orenlighet och koldam.

Bassinen innanför Sandvikskajen borde rengöras sålunda, att den orenlighet och uppslamning, som under åren derstädes bildat sig, genom en lindrig uppmuddring skulle aflägnas, ty under den tilltagande trafiken med småbåtar, hvilka hit införa fisk, mjölk och andra färska lifsförnödenheter, går det ej längre an, att denna bassin får befinna sig uti sitt nuvarande skick. Sandviken.

En klappbrygga borde inrättas på lämpligt ställe i närheten af ändan af Eriks- eller Wladimirsgatan, för att betjena den talrika befolkning, som bebor denna sida af staden. Gräsviken.

Arbeten hvilka under sommaren 1891 och vintern 1891—92 borde komma till utförande äro följande:

Hela sträckan utanför Södra kajarmen, den nya kajen vid Kokhuset och Vestra kajen borde under nästa sommar uppmuddras till 18 å 20 fots djup och derefter skulle under vintern en kaj af ungef. 780 fots längd och 80 å 65 fots bredd anläggas, i fortsättning ifrån nämnde nya kaj, längsmed vestra kajen; härigenom erhöles en nära nog sammanhängande kajsträcka af öfver 1,800 fot, hvilken, om jernvägen inom de närmaste två å tre åren blir färdig, för en lång följd af år kommer att vara tillfylles för de mest trängande trafikbehofven. Södra hamnen.

Området utanför vestligaste bron och barlastkajen borde under sommaren uppmuddras till 18 å 20 fot och under vintern skulle en kajarm, af 250 fots längd och med tillräcklig bredd för tre jernvägsspår, utbyggas i ungefärligen samma riktning som det nuvarande vestligaste jernvägsspåret på barlastplatsen. Sörnäs.

Då Herr Stadsingeniören öfver alla dessa arbeten lofvat till Kammaren inlemna fullständigt kostnadsförslag, har jag endast att vördsamt anhålla, att resp. arbeten måtte på de af mig föreslagna tider, så vidt möjligt, utföras.

Å tjänstens vägnar

Oscar Wilh. Andstén.

*Utlåtande angående förslag till utgiftsstat för Helsingfors stads
Byggnadskontor och allmänna arbeten.*

Byggnadskontoret.

I utgiftsstaten för Byggnadskontoret hafva införts de förändringar inom personalen och dess löneförmåner som blifvit af Drätselkammaren godkända i sammanhang med antagandet af ett förslag till kontorets omorganisation.

För extra-ingenjörbiträden upptager innevarande års budget ett anslag af 8,000 mark, men har detta blifvit minskat med 3,000 mark, motsvarande en funktionärs, geodetens, aflöning, enär den extra-biträdande ingenjör som nu verkställer de geodetiska arbetena uppburit sin aflöning ur detta anslag. Till rubriken „Extra ingenjör“ har fogats ritarebiträden emedan detta riktigare anger användningen af anslaget.

Anslaget för material och handtlangaredagsverken är minskadt med 300 mark emedan de afgifter, som af geodeten, enligt förslaget till Byggnadskontorets omorganisation, skola inbetalas till stadskassan för handtlangning vid mätningar hvilka bekostas af enskilda personer, anses kunna stiga till detta belopp.

För expencer upptages 1,000 mark hvilken summa är 100 mark mindre än expence-anslaget under innevarande år, med anledning af att för Vattenledningskontoret upptagits särskilda expencemedel med 600 mark. Summan har ej ansetts kunna minskas med sistnämnda belopp emedan de ökade arbetena vid såväl Byggnads- som Vattenledningskontoret medför större utgifter. Under innevarande år hafva de redan stigit till mera än 1,500 mark.

Byggnader och allmänna arbeten.

Byggnader och
lägenheter.

Såsom utgiftspost under „Remont och underhåll af byggnader och lägenheter“ har upptagits 4,500 mark för reparationer inom gamla packhuset, särskildt af dess infallna golf, under förutsättning, att Stadsfullmäktiges anhållan om att tullbehandling äfven här framdeles blefve anordnad, bifalles.

Under orkanen den 28 sistvikne Augusti söndersplittrades det ena af simhusen vid Munkholmssundet helt och hållet, hvarföre anslag till dess återuppförande, i samma enkla utstyrsel som förut, upptages med 1,500 mark.

De allmänna och giltiga klagomålen öfver fiskhandelns bedrivande från sumpar placerade i den starkt förorenade fiskarhamnen har föranlett uppgörande af förslag till denna handels anordnande redan under nästa år på lämpligare sätt. Sumparna skulle härvid flyttas till den plats som upprepade gånger af undertecknad härtill föreslagits, nemligen till Hafshamnen, anordnade på sätt hvarom vidare redogöres i sammanhang med hamnbyggnaderna. Då denna plats emellertid är aflägsen från Salutorget, synes det nödvändigt, att möjliggöra handeln med lefvande fisk på annat

sätt än ur sumpar på närmare håll och har jag ansett saluhallens nu obegagnade mittparti vara härtill lämpligt. Af arkitekten Herr Gustaf Nyström, som särskildt tagit kännedom om hithörande detaljer uti städer der dylik handel bedrifves, har förslag benäget uppgjorts, upptagande 6 stycken salustånd eller butiker, med 2 st. bassiner i hvarje, såsom af bifogade handlingar närmare framgår. Då vattenledningsvatten antagligen kostnadsfritt, till en början åtminstone, komme att användas i dessa bassiner, och konsumtionen blir stor då vatten ofta måste ombytas för att hållas rent och friskt, kan staden antagligen icke påräkna någon synnerlig inkomst från dessa butiker, men medföra de den nytta, att allmänheten blir i tillfälle att alla tider på dagen få köpa felfri fisk, hvilket härintills ej varit möjligt. Ehuru handeln uti dessa butiker, hvars antal är endast 6, måste bli begränsad, torde dock det dagliga behovet kunna tillfredsställas om tillfälliga försäljare från omgifvande skärgård fortfarande tillåtas att under en kortare tid (t. ex. par dagar) ligga med sina sumpar i fiskarhamnen, och om handel dessutom å torget bedrifves med slaktad (eller såsom nu är fallet med sjelfdöd) fisk.

Då antalet af stadens byggnader och lägenheter år från år ökas stiger äfven remonten af desamma, hvarföre anslaget ökats till 17,000 mark eller ungefär samma summa som under innevarande år härtill antagligen kommer att åtgå.

Den på Packhustorget, söderom Saluhallen, bedrifna handeln och serveringen af färdig tillredd mat är för en stor massa obemedlade af synnerlig stor vikt och betydelse och torde svårligen på något sätt kunna fullt ersättas ifall den bortvisas derifrån. Densamma erbjuder dock för allmänheten af mångahanda lättförklarliga orsaker en mindre angenäm anblick, hvarföre jag sökt uppgöra ett förslag till dess anordnande sålunda, att den fortfarande kunde bedrifvas i närmaste närhet utan att sättet förändrades eller prisen stegrades. Detta förslag afser att medelst ett plank omgifva platsen, hvilket på samma gång det undandrar densamma allmänhetens uppmärksamhet genom derinom anbragta tak skänker åt försäljare såväl som kunder det nödvändigaste skydd mot väder och vind. Planket skulle utföras af bräder fästade innanför gjutjernkolonner och taken af vågig plåt. De arkitektoniska anordningarna hafva på Byggnadskontorets uppdrag på ett förtjenstfullt sätt utförts af Arkitekten Herr Usko L. Nyström såsom medföljande ritning utvisar. Den lämpligaste platsen synes mig vara sydligaste delen af Packhustorget i fortsättning af magasinerna mellan Magasinskajen och Badhusgatan.

För nödigbefunnet enkelt plank kring folkskolans å Berghäll tomt äfvensom för en primitiv planering af den närmast skolhuset belägna delen af gårdsplanen upptages ett anslag stort 2,200 mark.

Sedan Kaisaniemi park blifvit något renoverad och hyfsad utgör den redan en angenäm och flitigt anlita promenadplats hvarför jag ansett nödigt att föreslå uppförande derstädes af ett afträde till begagnande mot afgift och försedd med nödiga pissoirer. Inrättningen behöfves endast under den varmaste årstiden hvarföre densamma kan utföras af resvirke och bräder. Såsom lämplig för ändamålet skulle jag

förorda någon plats mellan körvägen och botaniska trädgården i nordost från stora dammen, der en kloak, som för beredande af aflopp är nödig framlöper.

Gator och allmänna platser.

Då lifsmedelhandeln under sednare tider delvis blifvit tillgodosedd genom inrättande af saluhallar och ordnande af den torghandel som bedrifves på fasta platser af ständiga försäljare och man torde kunna antaga att salutorget österom Sofiegatans riktningslinie fortfarande kommer att upplåtas för tillfälliga försäljare hvilka drifva handel från fordon, återstår ännu att göra denna plats lämpligare för denna del af rörelsen, då densamma hvad renlighet beträffar lemnar mycket öfrigt att önska.

Förnämsta villkoret för en lifsmedelhandelsplats, hvarest hästar dagligen i timal komma att stå och hvilken sålunda är utsatt för förorening, är att betäckningen å densamma blir så vidt möjligt vattentät och med lättbet kan renspolas. Det härtill lämpligaste materialet är asfalt, men som detsamma för trafiken blir vådligt genom den halka som ovilkorligen i vårt klimat uppstår derå, föreslås, i likhet med Drätselkammarens häröfver uttalade åsigt, beläggning med tuktad sten lagd i asfalt på beton underlag. Då utförandet emellertid är förenat med stora kostnader, föreslås att arbetet fördelas på flere år och upptages till beläggning under år 1891 endast platsen mellan Sofie- och Katrinegatorna. Samtidigt skulle den andel af torget mellan nämnda gator, som ligger i den här tänkta fortsättningen af Norra Esplanadgatan lämpligen beläggas med vanlig nubbssten då man väl torde kunna påräkna att Societetshusaktiebolaget icke skall undandraga sig att på samma gång med samma material omlägga sin andel i gatan. Den tillstötande delen längs kajen är deremot föreslagen att till en gatas bredd fortfarande bibehållas med fältstensbeläggning af orsak att trafiken här icke är synnerligen betydande och platsen antagligen kommer att till sina höjdförhållanden undergå någon förändring då hamnspåret till Skatudden anlägges.

Såsom komplettering af stensättningsarbetet, hvilket innevarande år försiggått å Salutorget, borde den andel af Norra Esplanadgatan som ligger mellan Unions- och Sofiegatorna höjas och föreslås dess omsättning med tuktad sten hvilket material tomteägarene, som hafva andel häri, äfvenledes förklarar sig villiga att bekosta

Hamnpiren vid Slottkajen, på hvilken trafiken under seglationstiden är liffig emedan vattendjupet här är tillräckligt äfven för större fartyg, är belagd dels med macadam dels med fältsten och befinner sig denna beläggning i så uselt skick att densamma borde omläggas nästkommande år oaktadt den till någon del kommer att beröras af hamnspåranläggningen.

Öfver Kanaltorget kommer trafiken med tunga lass betydligt att ökas då handeln med ved och andra varor inhemtade med skärgårdsfartyg förläggas till den nya kajbyggnaden i Norra hamnen. Då detsamma genomskäres af en djup rännsten och i öfrigt är mycket gropigt och delvis insjunket, så att vattensamlingar bildas, föreslås dess omsättning och förseende med infallsbrunnar för dagvattnet hvarigenom rännstenen blir onödig till utförande.

Å Kaserntorget har genom omsättning af körbanan tvärs öfver torget och af

Norra Magasinsgatan en fördjupning bildats derifrån vattuet ej fullständigt kan afledas och är stensättningen i öfrigt dålig så att äfven den till saluplatser anvisade delen svårligen kan hållas torr och ren. Omsättning under nästa år af dessa delar af torget föreslås derföre och skulle samtidigt saluplatserna markeras genom stensättningens indelning i rutor för åstadkommande af kontroll och ordning härstädes.

Å Skilnaden ligger likaledes mellersta delen lågt, är gropig och erbjuder en mindre vacker anblick sedan de för trafiken viktigare delarne under föregående år blifvit höjda och omsatta hvarföre kostnaden för dess försättande i godt skick blifvit i budgetsförslaget upptagen.

Unionsgatans södra del eller uppfarten å Observatoriiberget till Observatoriet företer en störande anblick genom att stödjemurarne längs dess sidor och stensättningen under tidens lopp blifvit rubbade och förstörda. Då genom anläggning af den nya körvägen, hvars entrée ansluter sig till förenämnde uppfart, och genom de tilltänkta försköningarna i öfrigt denna fula del af Unionsgatan blir än mera iögonenfallande, torde dess uppputsning vara af behovet påkallad, hvarföre anslag upptages för nödiga omsättnings- och planeringsarbeten.

För „diverse reparationer“ upptages samma anslag som under innevarande år. Visserligen visar årets bokföring att den för två år sedan föreslagna och vid sista budgetsbehandlingen ändrade fördelningen af ett tillförene för underhåll af gator, kanaler och kajer gemensamt anslag icke blifvit i riktig proportion till utgifterna deladt, men då erfarenheten ej ännu är så stadgad att en förändring med utsigt att träffa det rätta kan företagas äro resp. anslag bibehållna oförändrade.

Till nyläggning med fältsten föreslås i främsta rummet den nya utvidgningen af Packhustorget eller kajen österom Kokhuset. Densamma är visserligen ännu underkastad sättning men då den för trafiken är ytterst nödvändig och ej kan komma till full användning förrän den blifvit stensatt torde dermed ej kunna uppskjutas äfven om en omsättning efter några år blir nödvändig. Längs kajkanten föreslås i enlighet med af hamnkaptenen uttalad önskan en nubbstensgångbana.

Längs Skatudds norra kajen existerar en nog liflig trafik till här belägna magasin och isynnerhet till de lossningsplatser som äro belägna längre österut. Stödjemuren längs stranden är emellertid ställvis nedrasad och gatan endast grusad hvaraf rörelsen betydligt försvåras isynnerhet höst och vår. För att här åstadkomma nödiga förbättringar föreslås utförande af mindre omplaneringsarbeten och stensättning af körbanan från Skatuddskanalbron till afstjelningsbryggan.

Sandviks södra kajen har blifvit mycket anlita som lossningsplats för byggnadsmaterialier sedan de provisoriska lossningsbryggorna här uppfördes. Då körbanan isynnerhet vid nederbörd ej har nödig fasthet för trafikering med tunga lass blir det emellertid nödvändigt att stensätta densamma för hvilket ändamål anslag blifvit observeradt.

Fortsatt planering och stensättning af Sandvikstorget såsom under förra och innevarande år föreslås för lika stort belopp nemligen förslagsvis 10,000 mark. Genom att sålunda småningom fullborda arbetena å detta torg kunna de utföras för vida

mindre kostnader än om allt skulle utföras inom bestämd tid isynnerhet derigenom att de stora massor fyllning som erfordras kunna erhållas för jmförelsevis lågt pris från i trakten pågående grundgrävningar vid byggnadsföretag.

Öfver Kamptorget, i riktning från Kampgatan till Malmgränd rör sig trafiken från Vestra Chausseen och godsbangården till 4:e stadsdelen; för att tillgodose densamma föreslås stensättning af en körbana härstädes.

Vid verkställandet innevarande år af den gatusyn som på Magistratens föranstaltande årligen förrättas, uppgjordes af synemännen en tablå enligt hvilken under loppet af tre år de under lika lång tidsperiod planerade gatorna borde systematiskt stensättas. Enligt denna tablå skulle, af de gator der staden har andelar, under år 1891 stensättas Båtsmansgatan, Jungfrustigen och en del af Munkholmsgatan nemligen den lågt belägna flacka delen som i Fabriksgatans förlängning bildar en mindre öppen plats. Kostnaderna för stensättning af stadens andelar hafva blifvit beräknade och upptagna i budgeten. Härvid bör observeras att kostnaden för stensättningen utanför N:o 16 vid Båtsmansgatan och alla tomter vid Jungfrustigen med undantag af N:o 14, vid försäljning af tomterna kommer att till staden återbäras af köparene.

Förslag till planering af uppgången från Bergmans- till Observatoriegatan mellan kvarteret N:o 100 a och 100 b har på anmodan af Drätselkammaren blifvit uppgjord. Enligt detta förslag skulle en serpentinformig gång, utgående från midten af platsen vid Bergmansgatan och slutande på motsvarande ställe vid Observatoriegatan medelst en beqväm stigning ledas upp för den branta sluttningen hvarjemte dock en trappa afbruten af horizontalplaner skulle längs vestra sidan på ett direktare sätt förmedla trafiken. De mellan gångarne och trapporna belägna kilformiga planerna kunna besås och planteras med buskväxter hvarigenom det hela säkerligen kommer att erbjuda en synnerligen pryddig anblick såväl på sjelfva platsen som isynnerhet på afstånd, exempelvis vid utträdet från Brunnsparken.

Observatoriegatans planering upptages likaledes på grund af Drätselkammarens uppdrag. Denna gata om hvars öppnande för trafik egarene till vid densamma belägna tomter redan för par år sedan inlemnade ansökan har numera en större betydelse för allmänheten som utgörande en fortsättning af den körväg som för närvarande anläggas öfver Observatoriibergen utan hvilken fortsättning denna väg är temligen betydelselös. Då deremot denna väg och gata blifva fullbordade skola desamma jemte fortsättning längs Jungfrustigen, Parkgatan och alléerna i Brunnsparken samt slutligen den ombyggda Badhusgatan bilda en sällsynt vacker åktur.

För genomförande af ännu inom staden återstående regleringsarbeten hafva fortfarande undersökningar pågått och kostnadsförslag blifvit upprättade af hvilka de som ansetts i främsta rummet böra komma till utförande upptagits i budgetförslaget för instundande år. Bland dessa ingå främst Kaptensgatan, delar af Strand- och Lilla Fabriksgatorna samt Skepparegatan hvilka omgifva fabrikskvarteren N:ris 180—183. Sedan genom de under innevarande år utförda regleringsarbetena ett antal af 19 bostadstomter blifvit säljbara är det numera nemligen vigtigast att äfven bereda möjlig-

het att sälja fabriksstomter genom att planera och med kloak och vattenledning förse omgivande gator. Förfrågningar hafva af industriidkare blifvit gjorda hvilka önskat tillösa sig tomter men har Byggnadskontoret till skada för staden ej kunnat anvisa en enda dylik då de ej af köpare kunna tagas i full besittning innan gatorna invid hvilka byggnader skola placeras blifvit uppsprängda.

Genom planering af Hafsgatans östra ända beredes väg till fabriksqvarteret N:o 183 hvarföre anslag härför jemte hithörande vatten och afloppsledningar observerats.

Sjömansgatans planering mellan adr. N:ris 9 och 13 föreslås emedan sistnämnda tomt är försäld och byggd.

Uti de förändringar som vidtogos uti stadsplan för 1:sta stadsdelen ingick äfven utvidgning af Gengatan till 40 fots bredd på bekostnad af en på dess norra sida i hörnet af Nikolaigatan befintlig bebyggd tomt åt hvilken som vederlag öfverlemnades ett område på tomtens norra sida af Broberget. Denna tomt har numera blifvit bebyggd med ett stort stenhus utan att den del af Nikolaigatan som ligger utanför tillskottet till tomten och som består af ett högt framför fönsterna till åbyggnaden sig resande berg blifvit planerad. Det synes derföre ankomma å staden att utföra detta planeringsarbete framom andra äfven om desamma voro produktiva genom att möjliggöra tomtförsäljning.

Planering af Nykyrkobrinken och den del af Annegatan som stöter intill den nya kyrkans tomt föreslås till utförande emedan kyrkobyggnaden snart når sin fulländning och dessa gator bereda tillträde till densamma.

Huru stor löseskillingen för de för Badhusgatans utvidgning exproprierade tomterna och byggnaderna blir är ännu ej afgjordt men upptages förslagsvis ett tillskottsanslag af 30,000 utöfver förut beviljade 70,240 mark hvilka summor, att döma af verkställda värderingar, ej torde komma att öfverskridas.

Under Freds- och Riddaregatorna likasom under Packhustorget framlöpa gamla af trä byggda trummor hvilka icke mera tjenstgöra på tillfredsställande sätt hvarföre desamma måste ombyggas.

Kanaler och
afloppsdiken.

Beträffande utgiftsposten „Diverse underhåll“ gäller detsamma som för liknande anslag för gator och allmänna platser ofvan framhållits.

Om anläggning af kloak under Wladimirsgatan från adress N:o 17 till den invid N:o 13 förut befintliga kloak hafva gårdsegarena som häraf beröras hos Drättselkammaren anhållit hvarföre projekt härtill redan tidigare under sommaren uppgjorts. Kostnaden upptages nu uti föreliggande budgetsförslag.

Likaså hafva villaegare vid vestra chausséen förenat sig i en ansökan om inrättande af en afloppskanal från nämnda chaussée eller villan Stengård till Tölöviken längs Djurgårds alléen. Sedan flere villaegare och Tölö sockerbruk dels med, dels utan tillstånd afledt sitt spillvatten till här genomlöpande öppna dike samlas och aflagras en sådan mängd orenlighet, att den för närboende och den som färdas längs Djurgårdsvägen är besvärlig. På dessa grunder har förslag uppgjorts till anläggning af en afloppskanal oberoende af afloppsdiket och den i detsamma rinnande be-

tydande mängd dagvatten hvarigenom dimensionerna och till följe deraf kostnaderna kunnat reduceras till ett minimum.

Slutligen upptages anslag för anläggning af en stor kloak under Docks- och Strandgatorna från Fabriksgatan till södra hafstranden. Projekt till denna kloak, genom hvars utförande Sandvikshamnen och isynnerhet Skeppsdockan skulle befrias från de stora kvantiteter orenlighet, som denna, en af stadens största kloaker, medför, har tidigare blifvit inlämnat och då närmare beskrifven och motiverad. Totalkostnaden för anläggningen är beräknad (enligt nu gällande pris och derigenom något afvikande från det tidigare projektet) till *Fr. 48,600* men då en del sprängning m. m. å denna sträcka kommer att utföras för det här framlöpande hamnspåret kan summan reduceras till *Fr. 42,550*. Då dertill ombyggnaden af kloaken genom Skeppsdockans område, hvartill *Fr. 8,250* blifvit anslagna, bortfaller kan sistnämnda summa användas för den nu ifrågavarande kloaken och tillskottsanslaget ytterligare minskas till *Fr. 34,300*.

Inom förstaden Berghäll föreslås utförande af regleringsarbeten dels för att tillgodose redan bebyggda tomter dels för att ytterligare kunna utarrendera sådana. I sådant afseende skulle i främsta rummet arbeten å 3:dje linien borda komma till utförande hvarföre i sammanhang med förslag till anläggning af kloaker inom staden upptagits anslag för dylik ledning från N:o 22 till Östra chausséen. Dessutom upptages den beräknade kostnaden för en afloppskanal under 2:dra linien från N:o 23 till tvärgatan B hvilken redan är under utförande i sammanhang med anläggning af vattenledning till bolaget Askels byggnadskomplex hvartill sagde bolag förbundit sig att förskottera medel tills anslag i vanlig ordning beviljas.

Vägar.

Då de industriella inrättningarna på Sandudd, isynnerhet Kalkugnsaktiebolaget som har att framforsla tusental tunga lass, hvarje höst och vår beklaga sig öfver det tillstånd hvari vägen från Lappviksgatan till nämnda inrättningar befinner sig och nämnda bolag särskildt till Drätselkammaren under sistlidne Juli månad inkommit med anhållan om försättande af vägen i ordentligt skick, så har förslag till dess förbättrande uppgjorts och en utgiftspost upptagits i budgeten. Likaså upptages extra anslag för försättande af Mejlansvägen förbi Toivola, som numera öfvertagits af staden, och vägen från östra chausséen till Sörnäs lastageplats i ett bättre skick, enär det allmänna anslaget för vägarnas underhåll icke medgifvit så stora utgifter som härtill erfordras. Sistnämnda anslag, eller som det i budgeten benämnes „Diverse underhåll“, har till och med visat sig vara så otillräckligt, att detsamma för att den ökade trafiken på de likaledes till längd och antal ökade vägarna skola behörigen tillgodoses blifvit höjt från 7,000 till 12,000 mark.

Sedan jernvägsstyrelsen vidtagit med anläggning af en gångbana för allmänheten öfver Tölövikens återstår det för staden att förbinda denna gångbana å ena sidan med den nya körvägen genom Djurgårdsvillorna och å andra sidan med Kaisaniemi park. I sådant afseende har stadsträdgårdsmästaren, på anmodan af Byggnadskontoret, uppgjort förslag till anläggande af en gång genom villorna N:o 13 och 14 och å Byggnadskontoret upprättats förslag till en väg och gångbro från östra sidan af Kaisa-

niemi till jernvägsbanken. Härvid har kontoret sökt alternativt göra förslag till förbindning med jernvägsbanken vester om värdshuset hvilket kan synas vara en mera direkt anslutning men har det visat sig att då jernvägsstyrelsen ej tillåter gångbanans byggande inom jernvägens område längre än till stranden nedanom de till värdshuset hörande uthusen, en ombyggnad af de sistnämnda skulle blifva nödvändig hvilken medför minst lika stora kostnader som nu beräknats för uppförande af en gångbro utan att dock önskvärd prydlighet och trefnad kan uppnås i omedelbar närhet af dessa uthus.

Beträffande de föreslagna väg- eller gatuplaneringarna inom förstaden Berg-häll hänvisas till motiveringen som framställes tidigare i samband med här föreslagna kloakbyggnader.

Underhållet af chausséernas körbanor stiger år från år hvartill kommer utgifter som föranledas af stigande och berättigade fordringarne på deras och isynnerhet gångbanornas reuhållning. Innevarande års anslag kommer därför att betydligt öfverskridas hvarföre anslaget för nästkommande år ökats till 20,000 mark. Såsom jag upprepade gånger framhållit står dock underhållskostnaden i ett alldeles orimligt förhållande till anläggning och nytta, beroende af omöjligheten att åstadkomma en fast körbana med de primitiva redskap staden består sig. För den skull har jag tagit mig friheten att åter under rubrik „arbetsredskap“ upptaga nödigt anslag för inköp af en chausséevält af 19 tons vikt drifven med ångkraft samt en stenbokningsmaskin och nödigt skjul för dessa apparater. Om fördelarna som beredas af en ångvält och särskildt med huru mycket underhållskostnaderna nedbringas har jag redan i skrivelse till Drätselkammaren år 1888 framhållit hvarföre endast tillägges att bokning af granit beräknas kosta 60 å 80 penni per kub. meter då gällande pris här nu är *Smf.* 18 å 21 per kb. fm eller *Smf.* 3: 18 å 3: 71 per kub. meter.

Chausséer.

Vägen genom Djurgården och isynnerhet den nyanlagda delen från den egentliga parken till Långabron är höst och vår uppblött och svår att trafikera till följd af körbanans mjukhet. För att afhjelpa denna olägenhet, hvilket är så mycket nödvändigare sedan samtliga villor numera äro utarrenderade och bebos året om, föreslås vägens macadamisering hvilket arbete dock lämpligen kan fördelas på tre år sålunda att den mjukaste eller sämsta delen först istandsättes och så småningom de öfriga.

Tvenne duedalber i Sörnäs hamn, bestående af mindre brokistor med pällare, äro till sin öfverbyggnad så angripna af röta att de ofvan vattenlinien helt och hållet måste ombyggas

Hamnar.

Lastbron vid Fattiggårdens strand har äfven småningom blifvit så förstörd att den, oändamålsenligt uppförd från början som den är, ej mera kan repareras utan måste helt och hållet nybyggas. Då en betydande qvantitet ved här upplossas, som annars med häst måste släpas från staden, är det redan af ekonomiska skäl nödvändigt att här hafva en bro vid så djupt vatten att vedskutor kunna ligga invid densamma.

Norra armen af den, tidigare till utförande bestämda, T-formiga kajbyggnaden i Norra Hamnen bör byggas instundande vinter för att bereda rum, särskildt för ved-

handeln, hvilken kommer att förflyttas hit från sin nuvarande plats vid Magasinskajen. emedan utvidgningar af den sistnämnda i sin tur skola företagas. Denna norra arm är i det tidigare godkända förslaget beräknad att fyllas med muddermassa, som skall upptagas i hamnen hvarigenom kostnaden steg till endast 57,000 mark, men har numera ett nytt projekt blifvit uppgjordt, enligt hvilket kostnaden komme att stiga till 88,500 mark. Då det lösa dylagret, vid de noggranna grundundersökningar, som under vintern 1888 verkställdes längs hela norra kajen ända till 100 fot ytterom den linie hvare nybyggnadens yttre kajkant ligger, visade sig hafva en mäktighet af ända till 28 å 30 fot der vattnet är 12 å 16 fot djupt och användandet af vanliga sänkistor, drifna till fast botten, skulle hafva medfört oerhörda kostnader, uppgjordes projekter till ett billigt system af lätta sammanhängande kistor med ovanligt stora dimensioner afsedda att sänkas endast så djupt, sex å åtta fot, att de erhöile nödig stadga mot sjunkning och förskjutning vid tillfällig belastning. Vid utarbetandet af detta förslag var undertecknad af den åsigt att kistorna i allmänhet icke skulle sjunka ens så djupt, som i ritningarna försigtigtvis visats och delades denna åsigt af det utskott, som Stadsfullmäktige nedsatt för uppgörande af förslag till anordnande af särskilda frågor rörande hamnbyggnaden. Nedsänkningen af brokistorna af enahanda konstruktion i Södra hamnen utanför Packhustorget, likasom större delen af kajbyggnaden i Norra hamnen försiggick äfven i öfverensstämmelse med gjorda förutsättningar, men var detta icke fallet med den sydligaste kistan i Norra hamnen, oaktadt grundens beskaffenhet icke genom de medelst pliktning företagna undersökningarne kunnat utrönas vara synnerligen olik den i Södra hamnen. Denna kista med en längd af 105 och i bredd utgörande 80 fot, har nemligen sjunkit ända till 40 fot under vattenytan, någonting som måste betecknas såsom en i hög grad ovanlig företeelse, då man vid nedsänkning af vanliga kajkistor äfven med användande af största möjliga belastning och kostsam muddring från i desamma anbragta schakt ej kan påräkna att få dem ned till sådant djup. Den här vunna erfarenheten manar emellertid, då kajer grundade på fast botten för sin dyrhets skull icke kunna komma i fråga och fastare konsistens hos bottenlagren ej torde kunna påräknas der den norra armen nu skall byggas, att konstruera kistorna ännu lättare, så att de ej kunna sjunka genom dylagret. Detta afser nu föreliggande projekt att åstadkomma derigenom att såsom fyllningsmaterial begagnas förnämligast trä, nemligen det sågaffall som benämnes spint. Kostnaderna ökas visserligen genom detta byggnadssätt och genom att mudder ej kan komma till användning som fyllning, men då man med en summa af 88,500 mark åstadkommer en 260 fot lång och 80 fot bred lastbro på 8 å 11 fots vattendjup, så måste systemet i alla fall betecknas såsom ganska billigt. I förbigående må här nämnas att det till kajbyggnaderna för innevarande år beviljade anslaget, oaktadt det fördyrade arbetet i Norra hamnen, icke torde erfordra något tillskott, emedan af desamma ännu återstår *Smk*: 42,000 och anläggningen numera fortskrider normalt så att återstående arbeten antagligen härmed kunna avslutas. Den glidning åt sidan af c:a 7 fot och i längdriktningen med c:a 30 fot, som samtidigt inträffat med den oftanämnda

sydligaste kistan kommer icke att medföra någon synnerlig praktisk olägenhet för den blifvande trafiken och måste man vid användandet af dylikt billigt byggnadssätt, som för dessa kajbyggnader projekterats och vederbörligen godkänts, vara beredd på att någon förskjutning, hvilken icke kan beräknas, inträffar.

För fortsättning af den i princip beslutade tillbyggnaden af Magasinskajen upptages för utförande af förberedande arbeten förslagsvis *Fmk.* 30,000 af den beräknade totalkostnaden *Fmk.* 390,000. Bottnets beskaffenhet är nämligen sådant att muddring bör föregå kajkistornas byggande och skulle denna muddring för hand medföra en kostnad, som med 25 å 30,000 mark öfverstiger den, som samma arbete, utfördt med ett ångmudderverk, kräfer. Då staden säkerligen till instundande vår kommer i besittning af sådant verk, synes det lämpligt att uppskjuta arbetet till nästa sommar, då äfven andra förberedelser kunna vidtagas innan det egentliga arbetet med kistorna utföres under påföljande vinter.

För att möjliggöra lossning i omedelbar närhet af magasinerna vid Skatudds norra kajen, om ock från endast mindre djupgående fartyg och dessutom för att till hvarjehanda behof kunna använda sagde kaj föreslås anbringande derstädes af dylika provisoriska lastbroar, som vid Brobergskajen och i Sandvikshamnen visat sig vara synnerligen nyttiga, utan att medföra större kostnader.

Fiskhandels flyttning från den mycket förorenade fiskarhamnen till Hafshamnen, omnämnes redan tidigare i sammanhang med anordnande af fiskhandelsbutiker med vattenbassiner i Saluhallen. Hafshamnen erbjuder ovädersägligen det renaste vatten, som vid stadens stränder finnes och förblir detta vatten äfven i framtiden, då trakten tätare bebygges, det minst förorenade genom den lyckliga omständigheten att afloppsvatten endast från en jemförelsevis obetydlig yta kommer att hit måsta afledas. Hit skulle enligt föreliggande förslag fisksumparne, som nu hafva fasta platser i Södra hamnen, förflyttas och för dem anläggas en bro eller plattform på pålar längs stranden, söderom Parkgatans förening med Hafsgatan, och till skydd mot vågsvallet en flytande vågbrytare bestående af 8 stycken utanför förankrade flottor af timmer. Handeln från tillfälliga eller skärgårdssumpar torde ej kunna, tillsvidare åtminstone, förläggas hit då dessa farkoster i regeln äfven hafva andra lifsmedel till salu, hvilka ej kunna finna afnämare här. Det torde således fortfarande böra tillåtas dem att om ock blott under en mycket begränsad tid få försälja fisk uti Södra hamnen intill dess handeln så ordnas att skärgårdsfiskarene försälja all sin fisk i parti till de flytande fiskmagasinerna i Hafshamnen. Det kan visserligen i första ögonblicket förefalla olämpligt och obehäframt att sända efter fisk till den aflägsset belägna Hafshamnen man må man ihågkomma att detta alls ej är nödigt, då fisk kan säljas lefvande uti Saluhallen eller ur baljor forslade från Hafshamnen till torget, ur tillfälliga fiskförsäljares sumpar i fiskarhamnen, samt slutligen slaktad (eller sjelfdöd) på hvilken som helst saluplats.

Sedan ångslupsbron invid Brunnsparken, hvilken tillhörde enskild person, förstördes af orkanen den 28 Augusti, torde staden vara tvungen att anlägga en sådan bro, hvarvid den från badhuset till dess pumphus utgående stendammen kan användas,

om blott en platform, invid hvilken ångsluparna kunna lägga till, anläggas, strandarmen förses med barrier och väg anläggas från det ställe der den sistnämnda når badhuset, förbi detsamma till stranden.

Ett ökad antal klappbryggor hafva visat sig nödvändiga, hvarföre dylika föreslås i Hafshamnen och Gräsviken för den egentliga staden, i Tölövikens för förstaden Berghäll och slutligen enligt särskild anhållan en vid Fattiggården.

För att möjliggöra lossning af ved äfvensom byggnadsmaterialier i närheten af den uppväxande förstaden Berghäll, föreslås anordnande af en provisorisk lastbro invid stendammen i Brobergshamnen mellan Lilla Broholmen och Hagnäs äfvensom en väg härifrån till Unionsgatans förlängning öfver Broholmarne. Platsen, å hvilken mudder blifvit upplösd, erbjuder numera, sedan den blifvit tillräckligt fast, en förträfflig upplagsplats, om blott ett mindre planeringsarbete här utföres.

Den i budgetsförslaget upptagna förlängningen af vestra broarmen i Sörnäs hamn afser att med en tillskarfning i längdriktningen af 50 fot åstadkomma en betydande förbättring. För närvarande kan, då en ångare eller annat större fartyg ligger tvärs för ändan af bron, endast de minsta fartyg få rum vid bronns sidor, men genom förökning af längden med nämnda mått kunna tre större fartyg samtidigt ligga vid densamma.

Då Sörnäs hamn i många afseenden är obehvämlig för träexporten, är det nödvändigt för Helsingfors, ifall denna export här skall kunna bibehållas, att ställa så till att skeppningen kan bedrivas med minsta möjliga utgifter isynnerhet då konjunkturerna äro sådana att trävarorna ej kunna belastas ens med små och ännu mindre med dryga omkostnader. Brädgårdarna äro trånga och besvärade af oländig terräng, ligga obehvämligt i förhållande till strand hvarifrån prämning eller direkt lastning skall ske och likaså obehvämligt till jernvägsspår hvarifrån varorna skola bäras in. Nödigt utrymme för löpande upplag af trävaror som från jernvägsvagn lossas för att genast inlastas i fartyg saknas och kunna inga vidare lossningsspår ledas ned till prämnings- eller inlastningsplats under nuvarande förhållanden. Å Byggnadskontoret utarbetas derföre projekt till förbättrande af dessa anordningar men är detta arbete delvis beroende af undersökningar som ej med fördel och noggrannhet kunna utföras innan isen lagt sig. En förbättring kan dock genast vidtagas nemligen inom vestra upplagsplatserna genom att leda ett dubbelt spår genom detsamma. Dessa platser äro omkring 160 fot breda och 350 å 400 fot långa med ena ändan af den allmänna körvägen skild från bangården och med den andra sträckande sig till stranden. Det skulle sålunda tyckas att de äro ändamålsenliga då ju trävarorna kunna lossas vid platsens ena ända, uppläggas på densamma och sedermera föras ned till prämar vid andra ändan, men endast ett flyktigt besök här bevisar att så icke är fallet. Endast den hälft som ligger närmast bangården begagnas nämligen, den andra står tom emedan trävarorna icke tåla den ökade kostnaden för forsling längre in och än mindre att bäras vidare ned till stranden för att derifrån på prämar föras till fartygen. Genom anläggandet af det nämnda dubbelspåret midt igenom platserna åstadkommes sålunda att vida större

beqvämlighet å dessa upplagsplatser ernås och att trävarorna med betydligt mindre kostnader kunna uppläggas och inlastas. Anslag för nödig underbyggnad och ombyggnad af allmänna körvägen, som härvid korsas, upptages derföre i budgeten och kan staden hoppas att jernvägsstyrelsen ombesörjer öfverbyggnaden.

Sopor och affall från fartygen utkastas längs stränderna hvarföre anläggning af tvenne afstjelningsställen af hamnmästaren med skäl påyrkas.

Ballastplatsen i Sörnäs är redan fylld och kommer en ny sådan att föreslås uti det projekt till utvidgningar och förbättringar i Sörnäs som å Byggnadskontoret utarbetas men intill dess beslut härom fattas och densamma iordningställes borde lossningen provisoriskt anordnas hvarföre en mindre summa härtill förslagsvis upptages.

För den muddring som instundande sommar skall utföras behöfva staden tillhöriga fyra prämar sättas i skick.

Muddring erfordras på flere ställen dels utanför äldre kajer der vattendjupet minskats genom aflagringar dels för nybyggnader och anordnande af nya lossningsplatser. Så erfordras fördjupning invid en del kajer i Södra och Sörnäs hamnarne, uti inloppet till Sörnäs, omkring nybyggnaden i Norra hamnen och för beredande af lossningsplats för förstaden Berghäll m. fl. ställen. Med det förslagsvis upptagna anslaget 20,000 mark bör mudderverket kunna hållas i verksamhet under två månader eller så lång tid som detsamma kan antagas vara ledigt sedan muddringen för Magasinskajens utvidgning slutförts.

Brunnarne på Kaserntorget och Skilnaden äro stängda emedan vattnet uti desamma är så förorenat att detsamma är för helsan skadligt. Ifall desamma emellertid skola bibehållas för att vid uppstående vattenbrist vid eldsvåda begagnas föreslås härmed att de ombygges sålunda att de under torgets yta öfverhållas och förses med en jernlucka i torgets plan hvarigenom de vanprydande öfverbyggnaderna som eljes måste underhållas kunna borttagas. Något synnerligt gagn torde sådana brunnar emellertid icke medföra emedan vattnet vanligen uti dem utsinar då de ej begagnas och vattnet tvungits att söka sig andra vägar. Deras fullständiga slopning och igenfyllning, hvartill intet särskildt anslag behöfves, torde derföre ej medföra någon synnerlig risk för staden.

Brunnar.

Anslaget för underhåll af afstjelningsplatser, bryggor och prämar är ökat med *Smk* 400 men deremot för „Vaktens och prämkarlars aflöning samt tömning af prämar“ minskat med motsvarande belopp emedan en sådan fördelning närmare öfverensstämmer med behöfvet.

Renhållningsväsendet.

Latriners och pissoirers underhåll kräfvär större kostnader då deras antal ökas och skötseln ej med mindre kan behörigen handhållas.

Under förutsättning att brandverket fortfarande såsom hittills kommer att ombesörja bevattningen af stadens centrala del medelst de tvenne vagnar som af verket innehafves kan bevattningen af chausséerna i Brunnsparken, Parkgatan och antagligen Badhusgatan verkställas med en af de tre inköpta vagnarne samt bevattningen af Östra och Vestra chausséerna med hvar sin af de öfriga vagnarne. Enligt de för-

sök som verkstälts innevarande höst kan bevattningen under dagens lopp verkställas tre gånger och torde densamma bli tillfredsställande äfven på den längsta af dessa sträckor nemligen från Gasverket till Fattiggårdsvägen om ock arbetet tager något lång tid, 3 å 3¹/₂ timmar i anspråk för hvarje gång.

Tvenne af de för forsling af latrinspillning använda pråmarne, hvilka redan då de för anställande af försök inköptes voro gamla, äro numera i sådant skick att ej kunna utan risk för afbrott i trafiken begagnas ett år framåt hvarföre nya i deras ställe måste anskaffas. De två andra pråmarne erfordra äfven att ännu under denna höst, sedan de ej mera begagnas, upptagas på slip för att under vårvintern grundligt repareras.

För försäljarene å Kaserntorget föreslås inredande af ett mindre afträde uti ett af de igenfyllda hvalfven under Kaserngatan. Ventilation kan åstadkommas till kloakens ofvanför befintliga ventilationsrör och aflopp till kloaken under Södra Magasinsgatan, hvarförutan man genom begagnande af torfströ ytterligare kan hindra bildandet och spridning af elak lukt.

Då polisen tillkännagifvit att nödig snygghet ej kan vidmakthållas uti teateresplanaden med mindre än att den lilla der befintliga pissoiren utbytes mot en större, har anslag för ändamålet observerats. Dessutom har uppställandet af en mindre dylik invid Mångleribodarne vid Simonsgatan föreslagits.

Arbetsredskap. Inköp af en chausséeångvält jemte stenbokningsmaskin eller stenkross har redan i sammanhang med „Chausséer“ motiverats.

För bedrifvande af så stora arbeten som Byggnadskontoret för närvarande har att utföra, erfordras i proportion större anslag för inköp af arbetsredskap. Med ledning af de uppgifter som påförts detta konto under innevarande år har anslaget för nästkommande år höjts till *Fmk.* 11,000.

Helsingfors stads Byggnadskontor
den 27 Oktober 1890.

Promemoria beträffande 1891 års vattenledningsbudget.

Förvaltning och drift.

Sedan i och med fastställandet af det nya vattenledningsreglementet inrättandet af ett vattenledningskontor och en verkstad för vattenledningens behof blifvit i princip beslutade, hafva i hosföljande budgetförslag tvenne nya funktionärer blifvit observerade.

Bokhållaren. Den förres göromål komma att bestå i uppdebiteringen af vattenledningsafgifterna, vattenledningskontorets bokföring, inventeringar m. m. och då ifrågavarande

funktionär alltså icke behöfver vara tekniskt bildad torde man för ett årligt arvode af 2,400 mark kunna påräkna att få en lämplig person. Arvodet torde dock efter resp. 5 och 10 års tjenstgöring böra höjas med 10 %, af samma skäl som betingat en liknande förmån för åtskilliga andra stadens tjenstemän.

Verkmästaren vid vattenledningens verkstad torde kunna tillträda sin tjenst Verkmästaren. ifrån och med den 1 Oktober 1891, då verkstaden antagligen är fullt färdig och inredd. Lönen föreslås till högst 2,000 mark om året jemte fria rum och ved, eller räknadt ifrån den 1 Oktober 500 mark.

I anslaget för rörläggare- och handlangaredagsverk ingår den för verkstads- Rörläggare- och handlangare dags-
personalen ifrån 1 Oktober 1891 beräknade aflöningen förslagsvis 2,000 mark. verk.
Maskinisterna.

Maskinisterna vid pumpverket i Gammelstaden torde lämpligast kunna be- nämnas första och andra maskinist. Den förres lön har hittills utgjort 2,100 mark om året jemte fria rum och ved, hvarjemte han uppburit arvode för mätarejusteringar, uppgående till 300—400 mark om året. Emedan verkstaden der mätarena framdeles borde justeras antages blifva färdig först i Oktober 1890, kommer maskinisten att äfven under år 1891 tillgodonjuta $\frac{3}{4}$ af nämnda biinkomst, och hans löneförmåner kunna alltså i ett för allt enligt nuvarande förhållanden antagas motsvara en summa af omkring 2,900 mark om året. Denna lön anser jag vara en fullt tillräcklig ersättning för det gamla pumpværkets föga arbetsdryga drift, och om maskinisten härutöfver tilldelas någon extra godtgörelse för de dagar under hvilka det mera eftersyn och påpasslighet kräfvande ångpumpværket är i gång, torde förste maskinisten hafva fullt skäl att vara belåten med sin ställning. Den andra maskinisten torde böra bibehållas vid sina nuvarande löneförmåner, men för driften af ångpumpverket borde äfven honom tilldelas en mindre extragodtgörelse.

Under den tid då endast det gamla pumpverket anlitas erfordras endast en Putsare. putsare. För ångpumpværkets drift deremot erfordras ytterligare en putsare, som dock borde engageras endast för tillfället.

Filterförmannen och reservoivakten äro bibehållna vid sina nuvarande löne- Filterförmän och reservoivakt.
förmåner.

För eldaredagsverk och hjulmanskaf vid ångpumpværkets drift föreslås, incl. Eldaredags-
ofvanomordade extra godtgörelse åt maskinisterna, 2,000 mark, som torde förslå för verk m. m.
en tid af minst tre månader.

För inköp af ved till ångpumpverket och vattenledningens byggnader, even- Ved, kol, olja,
tuelt kol, samt olja, trassel m. m. föreslås ett anslag af 6,000 mark. Till huru stor trassel m. m.
del det behöfver anlitas beror på vattenstånd och andra förhållanden som icke äro möjliga att förutse.

Underhåll och remont.

Remonten af vattenledningens byggnader, hägnader och dammar jemte öfrigt Remont af vat-
underhåll, brandförsäkringspremier och utskylder till Helsing kommun, telefonafgifter, tenledningens
resemedel och expenser är ett mycket vidtomfattande och tänjbart konto och kostnaderna byggnader
m. m.

äro på grund af de många oberäknelige faktorer som dervid göra sig gällande likaledes på förhand oberäknelige. En rund summa af 14,000 mark, ökad i anseende till rörnätets stora utvidgning under senaste år etc. med 3,000 mark emot detta års anslag, är derföre förslagsvis upptagen, för att anlitas i mån af de behof som under år 1891 yppa sig.

Inköp af sand till filtrerna. En komplettering af sandförrådet för filtrerna blir nödvändig emedan det nuvarande förrådet genom de ständiga tvättningarna af sanden, hvarvid en del bortspolas, minskats under den erforderliga kvantiten.

Stenläggning i Gammelstaden. För att som sig bör kunna hålla planen omkring pumphusen jemte nedkörsvägarna snygga och torra borde de stenläggas; omkring pumphusplanen borde stakett anbringas. då detta område såväl som pumphusen synes af nyfikna och andra obehöriga personer betraktas som en allmänning der hvar och en har fritt tillträde. Utan att intresserade personer i och med föreslagna åtgärd behöfde förvägras tillstånd att bese anläggningarna, torde dock iakttagandet af ordning och skick härvid lända såväl arbetspersonalen som anläggningen till fromma.

Omläggning af rörledningen till kokhuset. Ledningen från S. Magasinsgatan till kokhuset, hvilken att döma af vissa anordningar, varit afsedd att kunna tömmas till vintern, innehåller sannolikt diverse vattensäckar, alldenstund densamma så godt som hvarje vår befinnes tillfrusen, hvarigenom hästhon, pissoiren och vattenposten icke i behörig tid kunna träda i verksamhet. Rörledningen är af denna orsak föreslagen att omläggas så att den uppfyller sitt ändamål.

Reparation af vattenmätare. För reparation och justering af vattenmätare upptages ett anslag af 1,500 mark för 1891 års 9 första månader, under de återstående månaderna borde arbetet verkställas å vattenledningens verkstad, hvars material- och arbetskostnader återfinnas under annan rubrik.

Nybyggnad.

Vattenledningens verkstad. För vattenledningens verkstad hafva alternativa förslag inlemnats till Drätselkammaren, men torde icke ännu hafva blifvit afgjort om något af dem och hvilket skall komma till utförande. Jag får i detta afseende framhålla, främst hvad sjelfva principen att inrätta en särskild verkstad för utförande af anslutningar etc. beträffar, att denna har följande företräden framför ett annat, vid några små vattenverk brukligt sätt, näml. att staden bortauktionerar beträffande monopol åt någon privat verkstad. I det förra fallet äro förutsättningarna för att arbetet skall blifva väl gjordt de bästa möjliga då detta ligger i stadens eget intresse i anseende till i motsatt fall inträffande vattenförluster och reparationer för hvilka staden sjelf får bära kostnaderna; någon frestelse att använda underhålligt material, resp. arbete, föreligger i intet afseende. Om verkstaden lemnar vinst (och detta gör den med all sannolikhet t. o. m. om de priser, som de privata verkstäderna nu betinga sig, något sänkas) så tillfaller

denna vinst stadskassan och kan användas till allmännyttiga ändamål. Ställas åter priserna så billiga att ingen vinst uppkommer, så hafva konsumenterna den rena nytan häraf. Ingen af dessa fördelar kan i lika hög grad vinnas genom att utarrendera rättigheten att verkställa anslutningar åt privata verkstäder.

Men det återstår ännu en möjlighet, skall man invända, näml. den att verkstaden går med förlust och åsamkar staden onödiga utgifter. För att komma till klarhet uti denna punkt, må till en början antagas att ingenting annat än 50 st. privata anslutningar incl. mätareuppsättning komma att af verkstaden årligen utföras, hvilka enligt verkstädernas nu gällande priser skulle representera en brutto inkomst af omkring 15,000 mark. Materialkostnaden för dessa komme att utgöra 5,000 mark, arbetskostnaden 1,500 mark, räknas härtill verkmästarens lön 2,000 mark, ved, kol, belysning, verktygsslitning och diverse 2,500 mark, ränta å verkstadens anläggningskostnad 3,000 mark erhålles en sammanlagd utgift af 14,000 mark, d. v. s. verkstaden bär sig redan om endast dessa anslutningar utföras; men derutöfver förekomma ännu reparationer af äldre anslutningar, som representera en kontant inkomst, och reparationer af vattenmätare som representera en inbesparad kontant utgift, hvaraf allt synes mig med full säkerhet framgå att inrättandet af verkstaden icke blir någon dålig affär för staden.

Att anslutningarnes antal skulle understiga ofvan antagna 50 om året, är icke sannolikt på grund af de senaste årens erfarenhet och det raska framåtskridande i byggnadsväg som f. n. karakteriserar vår stad. Att deremot arbetet kan tryta under vintern är sjelfallet, men att arbetet är ojemt fördeladt under olika årstider är fallet vid många verkstäder, och det återstår då endast att afskeda en del arbetare och använda de andra jemte verkmästaren vid rörnätets och brandposternas skötsel, äfvensom till mätarereparationerna, som borde sparas till denna del af året.

Skall verkstaden emellertid kunna uppfylla en annan uppgift som med fullt skäl bör tilldelas den, näml. att äfven verkställa reparationer af läckor å gaturören och tryckrören, som gemenligen uppstå helt plötsligt och kunna vålla mycket obehag och skada, så borde ovilkorligen rum för några eller helst en arbetare inredas vid verkstaden, emedan verkmästaren ensam härvid kan uträtta föga och dyrbar tid förloras genom att hopsamla arbetarena från sina skilda bostäder i staden. Såsom det nu är stäldt, näml. att rörmästaren, efter erhållen underrättelse om inträffad läcka, först måste uppsöka sina arbetare i deras hemvist och med dem begifva sig till materialgården efter verktyg och tillbehör, har läckornas afstängning och reparationen medtagit opropotionerligt lång tid och har det mer än en gång berott endast på en lycklig slump att vattnet i borgen hunnit till under den tid som läckans reparation kräfft. Oafsedt denna omständighet kan emellertid staden, om ett större tryckrör under någon af gatorna brister, lätteligen genom inträffande öfversvämningar i källare etc. blifva invecklad i högst obehagliga processer om skadeersättningar (i Stockholm t. ex. hafva många tusen kronor i skadeersättningar utbetalts af denna anledning) och synes det försigtigast att så vidt i menlig förmåga står söka förekomma all

onödig tidsutdrägt i dylika fall. Betänkas bör äfven att staden framgent får delvis öfvertaga skötseln af konsumenternas ledningar, der läckor icke varit så sällsynta, och der det vore en stor fördel för konsumenterna att i sådana fall, isynnerhet nattetid, kunna påräkna snabb hjälp efter tillsägelse å verkstaden.

Slutligen må ännu närmare redogöras för anledningen hvarför i det första till Drätselkammaren inlemnade alternativet till verkstadsbyggnad rum för ett vattenledningslaboratorium blifvit reserverade i öfre våningen. Närmaste orsaken härtill var en af undertecknad till helsovårdsnämnden afgifven skrivelse med affordrad förklaring beträffande vattenledningsvattnets under fjolåret tidtals höga bakteriehalt, hvari påpekades de felslut hvartill en enkel kvantitativ bakterieanalys föranleder med afseende å filtrernas verksamhet, och att säkrare resultat kunde vinnas endast genom kvalitativ analys, som äfven i andra afseenden möjliggjorde en säkrare kontroll af vattenledningsvattnet. Helsovårdsnämnden beslöt derefter föreslå en särskild persons anställande för bakteriologisk kontroll af vattenledningsvattnet, men då härtill äfven en särskildt inrättad lokal erfordras synes bet blifva billigast att inreda denna i en byggnad, som redan i och för andra ändamål är erforderlig såsom den föreslagna verkstaden. Kostnaden för verkstaden fördyras naturligtvis derigenom, men icke sjelfva verkstaden, hvarföre det vore orätt att säga att verkstaden enligt det förra projektet blefve dyrare än enligt det andra. Tvärtom torde det första alternativet vara det billigaste möjliga sättet att få såväl verkstads- som laboratorielokaler till stånd.

En annan sak vore om helsovårdsnämndens förslag icke skulle hafva blifvit godkändt eller dess realiserande uppskjutes till en obestämd framtid, i sådan händelse lönar det naturligtvis icke mödan att nu tänka på någon laboratorielokal. Det blifver väl främst på denna omständighet som valet emellan de olika alternativen beror.

Utvidgningar.

Rörledning till
filtrerna.

En rörledning ifrån gamla maskinhuset till filtrerna föreslås för att framdeles kunna tvätta sanden med filtrerad vatten, i st. f. med ofiltrerad som hittills användts. I hygieniskt afseende är det nu föreslagna sättet riktigare; men äfven i ekonomiskt afseende borde sandens tvättning med filtrerad vatten utfalla billigare än med åvatten, alldenstund det förra står under flere atmosferers tryck och alltså åstadkommer en snabbare och mera effektiv sköljning än det med endast 15 fots tryckhöjd tillströmmande åvattnet; åtskilliga dagsverken vid tvättningsanstalten borde genom den föreslagna anordningen kunna inbesparas.

Ur vidfogade sit. plan framgå diverse föreslagna förbindningar af rörsträngar dels till förekommande af frysningar dels för att tillföra starkt anlitade rörsträngar mera vatten. Det förra motivet har föranledt förslag till förbindning af rören under Georgs- och Eriks-, Freds- och Marie-, samt Freds- och Konstantinsgatorna, det se-

nare förbindningarne af Hagasunds- och Alexandersgatornas, Michaels- och Alexandersgatornas samt Begerings- och Glogatornas rörsträngar.

2 st. 400^m slidventiler borde anbringas å gamla tilloppsledningen under V. Chausséen, emedan emellan vattenborgen och Gasverket inga sådana finnas och vid inträffande läcka alltså alla konsumenter längs denna långa sträcka blefve utan vatten. Antalet afstängningskranar å rörnätet borde äfven ökas med 5, för att så mycket som möjligt inskränka antalet af de konsumenter för hvilka vid reparation af gaturören vattentillförseln måste afstängas. Diverse mindre arbeten.

Inköp af vattenmätare och material för vattenledningens verkstad.

Emedan ingen af föregående hufvudtitlar synes fullt lämplig för ifrågavarande utgiftsposter, äro de här upptagna under ofvanstående rubrik.

Med anledning af öfvergången till det nya vattenutdelningssättet, näml. obligatorisk taxering enligt mätare, är för inköp af vattenmätare den betydliga summan af 52,000 mark föreslagen enligt närlagda specifikation. 7,500 mark anses erforderliga för att förse de år 1891 nytillkommande konsumenterna med mätare, återstoden för redan befintliga 600 konsumenter som icke ännu äro försedda med sådana. Ehuru uppsättningen af alla mätare icke kan medhinnas under år 1891, vore det dock anledning att med ens uppköpa hela partiet, dels emedan man på detta sätt får dem för billigare pris än vid detaljköp, dels emedan det i motsatt fall blefve vanskligt att bestämma huru många och huru stora mätare endast under nästkommande år erfordras. Äfven medtager profningen och justeringen af ett så stort antal mätare lång tid, så att början dermed borde göras ju förr dess hellre, för att kunna hafva dem färdiga till uppsättning i den mån som de erfordras. Inköp af vattenmätare.

I hithörande specifikation observeras främst tillbehör till uppsättning af vattenmätare, utgörande 14,723 mark. Denna summa gäller för hela mätarepartiet 745 st. och äro kvantiteterna ganska rikligt beräknade i anseende till omöjligheten att förut bestämma den faktiskt behöfliga mängden af hvarje särskildt slag. Inköp af material för vattenledningens verkstad.

Vidare finnes specificerad materialkostnad för 50 nya anslutningar, som vattenledningskontoret antages komma att i maximum utföra ifrån 1 Oktober 1891 till sommaren 1892 då nytt material kan införskaffas. Om kvantiteten af dessa rör gäller detsamma som ofvan sagts om vattenmätare tillbehören, och är reservförrådet af de kurantaste artiklarne sålunda taget betydligt större än det nödvändiga emedan äfven förändringar af gamla ledningar torde förekomma. Summan för inköp af sistnämnde material stiger till 17,277 mark.

Risken att inköpa en del materialier i förråd är sjelfallet ingen, emedan de förr eller senare behöfvas; den lilla fördel åter, som kunde vinnas genom att spekulera på framdeles skeende prisnedsättningar, mera än motväges af den sannolika olä-

genheten att staden, om endast det nödvändigaste inköpes, vid behof blir strandsatt på en del artiklar och får köpa dem till högt pris af verkstäderna härstädes.

* * *

Ett förslag till förbättring af reningsinrättningarne för vattnet kan tyvärr icke ännu framläggas, emedan de i och för detta ändamål nödiga försöken, som pågått under hela detta år, icke ännu lemnat något så säkert resultat att ett projekt för vattenrening i stor skala kunde derpå grundas. Försöken böra därför fortsättas under nästkommande år, tilldess säkerhet kan vinnas, om och på hvilket sätt frågan bäst kan lösas. Endast så mycket kan redan nu på grund af de under detta år verkställda försöken förutsägas att det åsyftade resultatet, Wandavattnets befriande ifrån de ämnen som förläna detsamma ett gult och opaliserande utseende, icke kan uppnås enbart genom förstoring af sandfilterna, utan att kemiskt verkande medel dervid måste komma till användning. Helsingfors den 8 Oktober 1890.

C. Haussen.

Emedan fråga lärer hafva väckts att inrymma vattenledningens tillämnade verkstad uti hyrd lokal, får jag framhålla några med detta förslag i samband stående förhållanden.

Inrättandet af smedja blefve i sådant fall om icke omöjligt så åtminstone förenadt med svårigheter. Smedjan bör sjelffallet inrättas i stenhus, men sådana förekomma endast sparsamt i de utkanter af staden, dit verkstaden antagligen för nedbringandet af hyran skulle förläggas, hvarigenom anskaffandet af lämplig lokal som redan eljes icke torde vara så lätt ytterligare försvåras. Inredningen af smedjan med vid afflyttningen följande nedrifning af ässjor, nyläggning af golfvet och öfrig remont skulle dessutom medföra stora kostnader som icke stå i proportion till den korta tidsrymd under hvilken det antagligen vore meningen att använda hyrd lokal.

Ej heller kan det komma i fråga att placera vattenledningens hela förråd af rör etc. invid verkstaden som sig bör, då knappast någon husvärd torde gå in på att få dessa skrymmande och föga prydliga artiklar placerade på sin gårdsplan, utan blefve förhållandet vid reparationer och kompletteringar af slidventiler, brandposter, flensrör, etc. detsamma som nu, näml. att formanslegan till verkstaden ofta kostar lika mycket som arbetet. Endast förrådet af tillbehör till servisledningar och vattenmätare torde därför kunna inrymmas vid verkstaden.

Om en gårdsegare har att välja emellan en privat person eller en bullersam och skräpande verkstadsinrättning som hyresgäst, så torde han a priori föredraga den förre och kunna förmås att afstå sina lokaler åt den senare endast emot förhöjd kontant erkänsla. Af denna orsak anser jag att hyran för en verkstadslokal be-

stående af filverkstad, materialrum, kontor, rum och kök för verkmästaren och ett rum åt en arbetare, äfvensom ett lider, icke kan beräknas lägre än till 3,000 mark om året, enär en del af rummen böra vara stora och för resten lämpligt belägnade i förhållande till hvarandra. Kommer så härtill vid afflyttningen kostnader för nytt golf till filverkstaden, öfrig remont af våningen jemte kostnaderna för vattenledning till mätareprofningsapparaten, ändring af inredningen och flyttningskostnad med inalles 800 mark, så stiger sammanlagda beloppet till 3,800 mark för ett år.

För jämförelses skull må härpå beräknas den årliga kostnaden för en särskild för ändamålet uppförd verkstadsbyggnad; till grund härför må läggas det första förslaget, men med bortlemnad öfra våning. Totalkostnaden blefve i detta fall omkring 50,000 mark, den årliga kostnaden för ränta och underhåll 6 % häraf eller 3,000 mark. Ränta å tomtens kapitalvärde tillkommer, men drabbar nästan uteslutande materialupplagsplatsen, som är ett oundvikligt ondt och åsamkar staden indirekt kostnad, hvart man än förlägger den. Observeras bör att man enligt detta förslag äfven har en smedja att disponera öfver samt hela materialförrådet i omedelbar närhet. (Att den öfra våningen antagits vara bortlemnad ifrån det första förslaget, har skett för att göra de olika alternativen, näml. hyrd och egen lokal, jämförbara; i verkligheten anser jag fortfarande det första förslaget i sin helhet såsom det förmånligaste, ända tills det bevisas att en laboratorielokal icke erfordras eller på detta ställe är olämplig.)

Jemför man nu dessa alternativ med hvarandra så torde man finna att en hyrd verkstad medför större kostnad och mindre gagn än en speciellt för ändamålet uppförd. Som enda fördel för den hyrda lokalen framstår att den kan tillträdas den 1 Juni 1891, hvaremot verkstaden knappast kan blifva färdig före den 1 Oktober samma år. Af det som hittills tillgjorts beträffande verkstadsangelägenheten kan man deck icke draga den slutsatsen att den ansetts i egentlig bemärkelse brådskande och är det därför svårt att förstå huru numera en tidsvinst af några månader plötsligt kunde tynga vågskålen till förmån för ett i flera afseenden olämpligt projekt.

Kostnaderna för inköp af material och verktyg kunna enligt mitt förmenande icke hafva minsta inflytande på denna fråga, ty enär man icke får hyra material och verktyg jemte verkstaden, utan måste köpa dem, blifver ifrågavarande kostnad precis densamma antingen man bygger eller hyr verkstadslokalen.

Angående de årliga utgifterna för verkstadens drift bör först och främst märkas, att de betäckas af inkomsterna. Arbeten för privatpersoners räkning betalas näml. kontant af dessa efter åtgången arbetstid, arbeten för stadens räkning åter värderas efter samma grund och debiteras det konto, för hvilket arbetet utförts, för denna kostnad. Det har ju ej heller hittills funnits någon särskild

utgiftspost för „smed- och filarearbeten“ oaktadt räkningar häröfver nästan hvarje vecka inflyta, utan hafva stadens arbeten direkt debiterats för kostnaderna, och lika litet borde det komma i fråga att uppställa något särskildt anslag för verkstadsarbetarne, som framdeles skola utföra en del af dessa arbeten. Allt detta hindrar icke att särskild bok föres för verkstaden som utvisar dess finansiella resultat, men med budgeten synes mig denna fråga icke stå i sammanhang, och att på förhand uträkna det sannolika antalet rörläggare, filare- och smedsdagsverken som år 1891 erfordras specielt för verkstaden är lika omöjligt som lönlöst. Någon större roll kan denna utgiftspost för 90 dagar af år 1891 i ingen händelse spela, så mycket mindre som anslaget för rörläggare och handtlangare för verkstadens skuld är ökad mot i föl med ett approximativt belopp, med hänsyn till att betalning för alla verkställda arbeten icke hinner inflyta under år 1891 och staden sålunda får på sätt och vis gå i utläggning för ett visst penningbelopp, som inflyter först år 1892.

I princip gäller detsamma för inköpet af material äfvensom tillbehör till vattenmätare, men då detta icke låter verkställa sig dag för dag i den mån som betalning för verkställda arbeten inflyter, utan förmånligast sker i större parti, samt dessutom betingar en betydlig kostnad, har särskildt anslag härför upptagits. Det må ännu en gång framhållas att dessa penningar åter förr eller senare inflyta till stadskassan och således endast representerar ett förskott af staden.

Af det föreslagna antalet af vattenmätare 745 behöfves omkring 100 för under år 1891 nytillkommande konsumenter; under de tre sista månaderna af år 1891 kunna hos äldre konsumenter minst 100, men sannolikt 200 mätare, under de tre första månaderna af år 1892 likaså 200 mätare uppsättas hvilka borde finnas å lager, emedan anslaget för nya mätare först i slutet af år 1891 hinner beviljas; räknas härtill ytterligare 100 mätare på lager hvilka reserveras för ombytena, så utgör detta in summa 600 mätare, som borde inköpas nästa år, eller 145 mätare mindre än jag upptagit. Att inköpa dessa 145 mätare först i början af år 1892 möter intet hinder, och skulle den af mig beräknade kostnaden för år 1891 i sådant fall minskas med c:a 12,000 mark, att i stället påföras 1892 års budget.

Gentemot denna fördel, om det är någon, står emellertid den olägenheten att om mätarene kunna uppsättas snabbare än beräknadt är, t. ex. om verkstaden blefve tidigare färdig än i Oktober, tidtals brist på mätare kan uppstå, hvaremot inköpet af alla mätare på en gång skulle tillförsäkra verkstaden jemt och oafbruttet arbete ända till våren 1892.

Beträffande kostnaden för verkstadens uppförande medfölja approximativa kostnadsförslag, uppgjorda under förutsättning att byggnaden placeras i närheten af villan Alkärr enligt närslutne situationsplan. Likaså medföljer förslag för inköp af verktyg samt inredning. Helsingfors den 20 Oktober 1890.

C. Hausen.

Transsumt ur Helsingfors Drätselkammarens protokoll för den 15 Oktober 1890.

§ 2.

Företogs till vidare åtgärd från extra sammanträdet den 10 innev. Oktober ärendet, angående uppgörande af förslag till västkommande års budget; och blef härvid det af Stadsingeniören Ehrström aflemnade specialförslaget för budgeten genomgånet, jemte det i öfverensstämmelse härmed posterna under hufvudtiteln XIII Allmänna arbeten infördes, på sätt budgetsförslaget närmare utvisar.

Under ärendets behandling uttalades skiljaktiga meningar af

ledamoten Herr Ärt i fråga om de under rubriken Nybyggnad upptagna hallar för matservering, hvilka Herr Ärt för sin del önskade ersätta med en fullständigt täckt paviljong, hvars tak borde anordnas med lanternin för dagsljusets insläppande. Såsom skäl härför anförde Herr Ärt att den å nu tillhandsvarande ritning angifna takkonstruktionen komme att vintertid medföra olägenheter och kostnader genom snöns inträngande i hallarne; samt af

viceordföranden Herr Nummelin beträffande 1:o under rubriken Planering och nyläggning införda anslag för nyläggning af Jungfrustigen, hvilket anslag Herr Nummelin ville utesluta, anseende med detta arbete utan olägenhet kunna anstå till dess invid liggande tomter blefve sålda, helst Jungfrustigen äfven i dess närvarande skick vore trafikabel och tomterna enligt Herr Nummelins åsigt komme att röna lika stor efterfrågan äfven om gatan vore ostenlagd; 2:o den under rubriken Regleringsarbeten föreslagna planeringen af Skepparegatan från Fabriks- till Strandgatan, hvilket arbete Herr Nummelin ansåg icke böra upptagas uti nästa års budget, enär den nu rådande knappa penningetillgången nödvändiggjorde regleringsarbetenas inskränkande till de af behovet mest påkallade, till hvilka nu ifrågavarande gatuplanering enligt Herr Nummelins förmenande icke kunde hänföras; samt 3:o det under rubriken Planteringar upptagna anslag för planeringsarbeten å Observatoriiberger, hvilket Herr Nummelin ansåg böra bortlemnas, emedan Herr Nummelin var öfvertygad om att vid fördelningen af Utminuteringsaktiebolagets vinstmedel skulle beviljas nödigt anslag för fortsättande af de redan påbegynta försköningsarbetena å Observatoriiberger, vid hvilket förhållande anslag för ändamålet icke behöfde ingå i budgetsförslaget.

Ärendet skulle vidare behandlas vid extra sammanträde den 20 i denna månad. Som ofvan.

In fidem:
Edvard Loo.

Transsumt ur Helsingfors Drätselkammarens protokoll för den 20 Oktober 1890.

§ 1.

Till vidare åtgärd från sammanträdet den 15 innevarande Oktober företogs ärendet angående uppgörande af budgetsförslag för nästkommande år; — — — —

I fråga om den remontverkstad för vattenledningsarbeten, hvilken föreslås till inrättande och hvilken enligt Ingeniören Hausens förslag borde inrymmas uti en för ändamålet särskildt uppförd byggnad, uttalades skiljaktiga åsigt af ledamoten Herr Ärt och ordföranden Herr Hallberg; af hvilka

ledamoten Herr Ärt ansåg staden, åtminstone tills vidare, icke böra skrida till inrättande af en egen verkstad för ifrågavarande ändamål, enär de arbeten, hvilka voro afsedda att uti sagda verkstad utföras, enligt Herr Ärts mening, kunde af staden öfverlemnas på entreprenad åt de privata verkstäder, hvilka härintills varit betrodda med verkställandet af anslutningar till stadens vattenledning. Detta förfarande kunde åtminstone iakttagas till dess ny plats för stadens materialgård, å hvilken verkstadsbyggnaden, om en sådan skulle uppföras, lämpligast borde förläggas, kunde definitivt utses.

Ordföranden Herr Hallberg yttrade såsom sin öfvertygelse, att omförmälda verkstad till en början borde inrymmas uti hyrd lokal, anförande för denna sin åsigt följande motiver:

„Frågan om uppförandet af en verkstadsbyggnad för vattenledningen har förevarit i Kammaren upprepade gånger, men icke ansetts kunna definitivt slutbehandlas, emedan man dels ansett programmet för sväfvande, så till vida att det vägt emellan en byggnad inrymmande endast verkstad samt en dylik med såväl verkstad som bakteriologiskt laboratorium, hvartill ännu fogats önskan om bostad för antingen verkmästaren enbart eller för honom och en arbetare; vidare har angående placeringen flere projekt diskuterats, men några verkliga undersökningar ännu icke skett angående terrängens beskaffenhet och lemplighet, särskildt med hänsyn till en såsom ytterst önskvärd ifrågasatt kombinerad af verkstadsområdet med den tilläfväntade nödiga nya materialgården, om hvars inrättande visshet väl under år 1892 kan vinnas. Dessutom saknas ännu all erfarenhet om huru stor och huru beskaffad sjelfva verkstadslokalen med sin inredning bör vara, en erfarenhet som billigare vinnes om verkstaden till en början förlägges uti hyrd lokal, än genom experimentela byggnader, hvilka lätt blifva mångdubbelt dyrare än först afsetts. Att få upphylla lemplig lokal möter ingalunda öfvervinneliga svårigheter, synnerligast om anspråket på smedjan, hvilken endast undantagsvis torde under denna öfvergångstid behövas, icke uppställas som ett hufvudvilkor, utan man med god vilja nu försöker komma till rätta med mindre bekvämlighet, för att sedan erhålla en i möjligaste mån ändamålsenlig verkstadslokal, sådan den med stöd af samlad erfarenhet kan åstadkommas.“

In fidem:

Edvard Loo.

HELSINGFORS STADS

Utgifts- och Inkomstförslag

för år 1890.

Upprättadt af Magistraten.

		Fmk.	pt.	Fmk.	pt.	
Utgiftens beskaffenhet År 1890, § 58 i K. Kortutlåsaren, 4, 8 December, 1877.	Utgifter.					
	I. Stadens skulder.					
	1:0.			5,288		
	2:0.			5,500		
	3:0.	Enligt Drätselkammarens förslag			6,000	
	4:0.				8,960	
	5:0.				87,047	50
	6:0.				94,263	75
	7:0.	<i>På ett Kassakreditiv å Fmk 960,000 och å lån på kortare återbetalningstid än 2 år, Fmk 800,000, erlägges i provision och ränta förslagsvis</i>				
		<i>— Fmk 287,059: 25 —</i>			80,000	
		II. Stadens embetsverk.				
		Magistraten.				
		Enligt Drätselkammarens förslag			35,200	
		Rådstufvurätten.				
		1 Institieborgmästare lön . . . . . 7,000: — arvode . . . . . 5,000: —				
	12,000					
1886 års stat	Transport	12,000		322,259	25	

			Transport	12,000	322,259	25
1886 års stat.	b	}	2 Äldre Justitierådsmän			
			lön à	5,000: —		
			arvode à	2,000: —		
			förhöjning för 10 års			
			tjänst à	1,000: —		
Enl. öfverenskommelse och S. F. besl. ¹⁷ / ₁₁ 1885.	b	}	personelt vederlag à	500: —	17,000	
			1 Äldre Justitierådman			
			lön	5,000: —		
			arvode	2,000: —		
			förhöjning för 5 års			
			tjänst	500: —	7,500	
			1 Äldre Justitierådman,			
			lön	5,000: —		
			arvode	2,000: —		
			förhöjning för 5 års			
1886 års stat.	b	}	tjänst fr ¹ / ₁₂ 1891	41: 67	7,041	67
			1 Äldre Justitierådman,			
			lön	5,000: —		
			arvode	2,000: —	7,000	
			3 Yngre Justitierådsmän,			
			lön à	4,000: —	12,000	
			Arvode åt två afdelnings-			
			ordförande à	1,000: —	2,000	
			1 Notarie för civilprotokollet		1,600	
1886 års stat. K. S:ns bref ¹ / ₁₀ 1887.	b	}	5 Notarier för kriminal-			
					protokollet à	3,000: —
S. F. besl. ⁵ / ₉ 1882.	b	}	Ersättning åt brottmålsnotarierna			
					för renskrifning af protokoll, för-	
			slagsvis		700	
S. F. besl. ¹⁶ / ₁₁ 1886.	b	}	Renskrifning af protokoll åt akto-			
					rerne, förslagsvis	1,000
					82,841	67
			Magistratens och Rådstufvurättens			
			gemensamma biträden och betjening.			
			Enligt Drätselkammarens förslag	—	43,000	—
			Diverse.			
			Enligt Drätselkammarens förslag	—	9,000	—
			— Fmk 170,041: 67 —			
			III. Kommunalförvaltningen.			
			Enligt Drätselkammarens förslag	—	155,180	—
			— 155,180: — —			
			Transport	—	612,280	92

		Transport	612,280	92
		IV. Gatubelysningen.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	120,946	54
		— <i>Fmk 120,946: 54</i> —		
		V. Brandverket.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	68,463	—
		— <i>68,463: —</i>		
		VI. Polisnärningen.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	158,658	—
		— <i>Fmk 158,658: —</i>		
		VII. Sundhets- och sjukvården.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	72,347	—
		— <i>Fmk 72,347: —</i>		
		VIII. Fattigvården.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	189,440	—
		— <i>Fmk 189,440: —</i>		
		IX. Undervisningsväsendet.		
		a) Navigationsskolan.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	2,800	—
		b) Realskolan.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	12,500	—
		c) Handverksskolor.		
		<i>Anslag</i>	16,946	—
		d) Handelsinstitutet.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	4,000	—
		Transport	1,258,381	46

		Transport	—	1,258,381	46
		e) Slöjdskolan.			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	1,500	—
		f) Skolan för andesvaga barn.			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	4,500	—
		g) Blindanstalten.			
c		Anslag	—	2,000	—
		h) Folkskolorna.			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	318,327	12
		i) Folkbiblioteket och läsesalen.			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	19,890	—
		k) Folkbibliotek och läsesal i Sörnäs.			
c		Uppsättningskostnad, förslagsvis .	4,300	—	—
c		Anslag för året	4,900	—	9,200
		— 391,663: 12 —			
		X. Staden åliggande allmänna onera.			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	309,883	04
		— Fmk 309,883: 04 —			
		XI. Vattenledningen.			
		Förvaltning och drift.			
	1886 års stat. S. F. besl. 20/12 1888.	} b & c	1 Vattenledningsinge- niör	5,800:—	—
			5 års förhöjning	580:—	6,380
		c	1 Bokhållare	2,400	—
		c	1 Rörmästare	3,000	—
	1886 års stat. S. F. besl. 20/12 1888.	}	1 Verkmästare jemte fria rum och ved, lön	1,600:—	—
			hyresmedel	400:— för 1/2 år	1,000
		c	Rörläggare och handtlångaredags- verken, förslagsvis	8,000	—
			Transport	20,780	1,923,681 62

1886 års stat.	b	1 Förste maskinist vid pumpverket, jemte fri bostad och ved . . . . . 2,100: —	20,780 —	1,923,681 62
1886 års stat.	c	lönetillskott för 1/2 år . . . . . 150: —	2,250 —	
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	b & c	1 Andre maskinist jemte fri bostad och ved	1,200 —	
1886 års stat.	b	1 Putsare, jemte fri bostad och ved	900 —	
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	b	1 Filterförman, jemte fri bostad och ved	1,200 —	
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1889.	b	1 Reservoirvakt, jemte fri bostad och ved	300 —	
	c	Eldaredagsverk och hjälpmanskap vid ångpumpverkets drift, förslagsvis	2,000 —	
	c	Hyra för verkstadslokal, förslagsvis	2,000 —	
	c	Ved, kol, olja och trassel förslagsvis	6,000 —	
S. F. besl. ⁵ / ₁₂ 1882.	b & c	Resemedel	400 —	
	c	Expensmedel, förslagsvis	600 —	37,630 —
		Underhåll och remont.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	— —	24,200 —
		Utsträckning af rörnätet.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	— —	6,570 —
		Regleringsarbeten.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	— —	91,500 —
		Inköp af vattenmätare samt maskiner och material för vattenledningens verkstad.		
		Inköp af vattenmätare, förslagsvis	40,000 —	
	c	Tillbehör till vattenmätare d:o	12,000 —	
	c	Maskiner och verktyg förslagsvis	9,000 —	
	c	Material för servisledningar. m. m.	17,000 —	78,000 —
		Diverse mindre arbeten.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	— —	2,900 —
		— Fmk 240,800: —		
		Transport	— —	2,164,481 62

		Transport	—	—	2,164,481	62
		XII. Saluhallen.				
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	—	7,050	—
		<i>Fmk — 7,050: —</i>				
		XIII. Allmänna arbeten.				
		1:o. Byggnader och lägenheter.				
		A) <i>Remont och underhåll.</i>				
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	—	27,950	—
		B) <i>Nybyggnader.</i>				
c		Plank och planering för folkskolan i förstaden Berghäll	2,200	—		
c		Afträde inom Kaisaniemi park	2,800	—		
c		Tillskottsanslag för brandverkshuset	28,000	—	33,000	—
		2:o. Gator och allmänna platser.				
		A) <i>Remont och underhåll.</i>				
c		Norra Esplanadgatan från Unions- till Sofiegatan med nubbssten	5,150	—		
c		Kanalatorget, jemte infallsbrunnar	7,060	—		
c		Kaserntorget, saluplatserna och derintill stötande del af torget jemte infallsbrunnar	9,780	—		
c		Skilnadstorget, mellersta delen	6,210	—		
c		Unionsgatan från adr. N:o 2 till observatoriet, jemte planering	4,470	—		
c		Diverse reparationer, förslagvis	8,000	—	40,670	—
		B) <i>Planering och nyläggning.</i>				
		Planering af:				
		<i>Sjömansgatan mellan adress N:o 9 och 13 . . . . .</i>	3,200	—		
		<i>Nikolaigatan från Gengatan till Broberget . . . . .</i>	10,420	—		
		<i>Nykyrkobrinken och Annegatan längs nya kyrkans tomt . . . . .</i>	5,800	—		
		Transport	19,420	—	2,273,151	62

		Transport	19,420	2,273,151	62
		Nyläggning af:			
c		Packhuskajen (nybyggnaden) med nubbstens gångbana längs kajens yttre kant	13,400		
c		Skatudds norra kajen jemte omplanering från Skatuddsbron till afstjelpningbron	8,500		
c		Sandviks södra kajen, körbana	5,170		
c		Sandvikstorget, jemte planering	10,000		
c		Kamptorget, körbana från Kampgatan till Malmbrinken	4,370		
c		Båtsmansgatan utanför N:o 16 och vid korsningen med jernvägen	2,230		
c		Munkholmsgatan midtemot N:o 1—5	2,670	65,760	
		<i>Regleringsarbeten.</i>			
		Planering af:			
c		Kaptensgatan från Bergmans till Strandgatan	59,500		
c		Hafsgatan från N:o 5 till Kaptensgatan	4,500		
c		Strandgatan från Kaptens- till Skepparegatan	13,700		
c		Lilla Fabriksgatan från Kaptens- till Skepparegatan	17,400		
c		Tillskottsanslag för expropriation af magasiner och tomter för Badhusgatans utvidgning, förslagsvis	30,000	125,100	
		3:o Kanaler och afloppsdiken.			
		A) <i>Remont och underhåll.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	22,300	
		B) <i>Nyläggningar.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	7,900	
		<i>Regleringsarbeten.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	113,800	
		4:o Vägar.			
		A) <i>Remont och underhåll.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	17,180	
		Transport	—	2,625,191	62

		Transport	—	2,625,191	62
		<i>B. Nyanläggning.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	8,680	—
		<i>Regleringsarbeten.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	44,700	—
		5:o Chausséer.			
		<i>A) Remont och underhåll.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	20,500	—
		<i>B) Nyanläggningar.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	8,000	—
		6:o Hamnar.			
		<i>A) Remont och underhåll.</i>			
		Enligt Drätselkammarens förslag .	—	10,560	—
		<i>B) Nyläggningar.</i>			
S. F. besl. 19/11 1889	b & c	Norra armen af T-formiga kajbyggnaden i Norra hamnen	88,500		
	c	Tillbyggnad till Magasinskajen, förberedande arbeten	15,000		
	c	Provisorisk lastbro vid Skatudds Norra kajen	2,100		
	c	Strandskoning och vågbrytare för fiskhandel i Hafshamnen	15,000		
	c	Ångslupsbro vid badhuset i Brunns-parken jemte väg till stranden	3,170		
	c	Klappbryggor i Hafshamnen, Gräsviken, Tölövikens och vid Fattig-gården	2,800		
	c	Provisorisk lastbro i Brobergshamnen för förstaden Berghäll jemte väg och planering	3,500		
	c	Förlängning af vestra broarmen i Sörnäs hamn	16,400		
	c	Hamnspår genom vestra upplagsplatserna af Sörnäs lastageplats, underbyggnad	35,000		
		Transport	181,470	2,717,631	62

	Transport	181,470	2,717,631 62
c	Två afstjelpningsställen för sopor och affall på Sörnäs lastageplats	400	
c	Anordning af ballastlossning, förslagsvis	500	
c	Ombyggnad af tvenne mudderpramar samt remont och nyinredning af tvenne d:o, förslagsvis	5,000	
c	Muddring i hamnarne, förslagsvis	20,000	207,370
	7:o. Brunnar.		
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	2,950
	8:o. Planteringar.		
	A) <i>Remont och underhåll.</i>		
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	34,000
	B) <i>Nyanläggningar.</i>		
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	30,900
	9:o. Renhållningsväsendet.		
	A) <i>Remont och underhåll.</i>		
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	34,450
	B) <i>Nyanläggning.</i>		
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	11,460
	10:o. Arbetsredskap.		
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	44,000
	11:o. Diverse.		
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	4,000
	— Fmk 915,230: — —		
	XIV. Pensioner.		
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	6,876 67
	— Fmk 6,876: 67 —		
	Transport	—	3,093,638 29

		Transport	—	3,093,638 29
		XV. Diverse.		
	<i>c</i>	Taxerings- och Pröfningsnämndens sekreterare	2,000	—
	<i>c</i>	D:o d:o expenser, förslagsvis	900	—
	<i>c</i>	För revision af stadens räkenskaper	2,100	—
	<i>c</i>	Eldnings- och lysningsämnen, förslagsvis	9,000	—
S. F. besl. ⁹ / ₁₀ 1875.	<i>b</i>	Anslag för signalering af middags-timmen	300	—
	<i>c</i>	För stormvarningstelegram, förslagsvis	250	—
	<i>c</i>	Brandstodsafgifter, förslagsvis	7,500	—
S. F. besl. ²⁹ / ₁ 1889.	<i>b</i>	Anslag åt mantalsskrifvaren	2,000	—
	<i>c</i>	Anslag för byggnadsinspektör, förslagsvis	3,000	—
S. F. besl. ²⁹ / ₆ 1875.	<i>b</i>	Bidrag till Finska trädgårdsföreningen i Helsingfors beviljad för åren 1882—91	1,000	—
Kontr. ²⁸ / ₁ 1887.	<i>b</i>	Bidrag till Länefängelsets ombyggnad för åren 1889—98	10,000	—
	<i>c</i>	Utskrifning af vallängden jemte register dertill	1,200	—
	<i>c</i>	Anslag till juridiskt biträde af omedlade	2,500	—
	<i>c</i>	Anslag till arbetshusets för fattiga barn	3,200	—
	<i>c</i>	Anslag till fängelseföreningens skyddsherberge	600	—
	<i>c</i>	Omkostnader för hundskatten, förslagsvis	200	—
	<i>c</i>	Inventarier till särskilda stadens hus, förslagsvis	2,500	—
	<i>c</i>	Möbler och inventarier till brandverkhuset, förslagsvis	5,200	—
Enl. kontrakter.	<i>b</i>	Telefonafgifter, förslagsvis	2,300	—
	<i>c</i>	Afkortning å uttaxerade medel och andra inkomster, förslagsvis	40,000	—
	<i>c & d</i>	För oförutsedda behof enligt Stadsfullmäktiges bestämmande, förslagsvis	30,000	—
		— Fmk 125,750: — —		125,750
		Summa Fmk	—	3,219,388 29

Höskatven angifven
Inkomstens beskaf-
fet enligt 38 § i
kommunallagen.

Inkomster.

Behållning från år 1890:

a	Beräknad behållning	—	—	1,520,000	—
	Hvarifrån afdragas följande poster, hvilka icke torde inflyta under 1891:				
	Af tomtlösen	710,000	—		
	Af tomtlösen inom Brunnsparken	172,500	—		
	Af lösesumman för byggnaderna ö holmen Knekten	3,000	—		
	Rester	50,000	—	935,500	—
	Disponibel behållning	—	—	584,500	—
	I. Räntor.				
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	67,400	—
	II. Tomtlösen.				
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	185,000	—
	III. Stadens fasta egendom.				
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	200,900	—
	IV. Tomtören.				
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	1,900	—
	V. Inkomstgivande rättig- heter.				
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	550,950	—
	VI. Diverse.				
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	353,904	46
	VII. Statsbidrag.				
	Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	169,710	—
	Transport	—	—	2,114,264	46

			Transport	—	—	2,114,264	46
			VIII. Vattenledningen.				
			Enligt Drätselkammarens förslag .	—	—	243,300	—
			IX. Lån.				
S. F. besl.	22/6	1886.	} b Af det obligationslån som är afsedt att upptagas hafva tidigare följande anslag beviljats och till största delen användts:				
D:o	20/9	1887.					
D:o	22/2	1888.					
D:o	21/12	1889.					
			För inlösen af Brunnsparken . . .	287,000	—		
			För underhåll och remont af stadens hus i Brunnsparken . . .	13,000	—		
			För uppförande af saluhallar . . .	210,000	—		
			För vattenledningens utsträckning 1887	19,225	78		
			För d:o till Östra Brunnsparken . . .	46,809	66		
			För d:o till Munkholmen	21,663	36		
			För d:o till Lappviks sjukhus	11,510	57		
			För d:o till Sörnäs	10,315	98		
			För d:o till Länefängelset	15,880	23		
			För d:o till villan Ås	6,034	72		
			För kanal under Östra Brunnsparken	25,000	—		
			För inredning af gamla proviantmagasinet till tull- och packhus	47,000	—		
			För tillbyggnaden å fattiggården samt uppförande af en arbetsinrättning	142,560	—		
			För vattenledningens utsträckning	94,722	75		
			För uppställande af en ångpump vid vattenuppfodringsverket i Gammelstaden	117,000	—		
			För vattenledningens utsträckning 1889	235,699	05		
			För d:o d:o d:o 1890	355,270	—		
			För uppförande af ett hus för brandverket	294,000	—		
				1,952,692	10		
			<i>Under år 1891 är afsedt att användas:</i>				
			För vattenledningens utsträckning	91,500	—	91,500	—
				2,044,192	10		
			Transport	—	—	2,449,064	46

		Transport	—	—	2,449,064	46
		X. Uttaxering.				
d		<i>Det belopp som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras, utgör . . . . .</i>	—	—	770,323	83
		Summa Fmk	—	—	3,219,388	29

Helsingfors Rådhus den 2 December 1890.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

G. v. Pfaler.

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 2 Dec. 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 218.

Efter det Magistraten af stadens Drätselkammare, i form af ett fullständigt budgetsförslag, fått emottaga de upplysningar beträffande stadens beräknade utgifter och inkomster för instundande år 1890, som Drätselkammaren åligger till Magistraten afgifva, har Magistraten, enär Kammarens förslag redan blifvit till tryck befordradt, ansett sig böra uppställa sitt budgetförslag på samma sätt som senaste år, eller sålunda att samtliga afdelningar af budgeten, angående hvilka Magistraten i allo omfattat Drätselkammarens förslag, blifvit endast summariskt upptagna, samt blott de afdelningar, inom hvilka Magistraten ansett sig böra göra förändringar, i detalj utförda. Jemte det Magistraten har äran till Herrar Stadsfullmäktige i afseende å granskning och afgörande öfverlemnade berörda budgetförslag, får Magistraten såsom motivering för omförmälda förändringar i kort-het anföra följande.

Vid beräkandet af den behållning, som ultimo December innevarande år komme att förefinnas i stadskassan, har Drätselkammaren såsom innestående i kassan observerat en summa af 800,000 mark, motsvarande beloppet af det lån Kammaren, jämlikt Stadsfullmäktiges beslut af den 13 sistlidna Maj, upptagit på kortare återbetalningstid än två år, samt därför såsom inkomst under år 1891 infört sagda belopp. Då lånet emellertid upptagits under innevarande år samt användts för att godtgöra stadskassan en del af de medel densamma förskjutit på det obligationslån, som är afsedt att under den närmaste framtiden för stadens räkning emitteras, kan Drätselkammarens ifrågavarande förfarande godkännas endast under förutsättning att den del af behållningen i stadskassan, som under år 1891 varder disponibel, kan beräknas uppgå till förenämnda belopp.

Enligt af Magistraten uppgjord finanskalkyl kan hela behållningen i stadskassan vid utgången af innevarande år beräknas till 1,520,000 mark, hvaraf dock ej mindre än 935,500 mark måste anses under året 1891 utestå i obetald tomtlösen och andra icke disponibla tillgångar, hvarför den del af behållningen, som under året kan användas, ej torde kunna beräknas till mera än 584,500 mark. Detta belopp har Magistraten därför upptagit såsom disponibel behållning samt från inkomst sidan utelemnat ofvan omförmälda 800,000 mark. Härigenom förminskas de af Drätselkammaren såsom användbara för året beräknade tillgångarna med icke mindre än 215,500 mark.

Att i stället genom upptagande af lån anskaffa de medel som skulle erfordras för att under året kunna bestrida samtliga utgiftsposter uti Drätselkammarens förslag, anser Magistraten under närvarande förhållanden icke böra komma i fråga. Såsom Kammaren äfven framhåller äro de rådande konjunkturerna å penningemarknaden nämligen icke sådana att det tillärnade obligationslånet, med hopp om framgång, under år 1891 torde kunna emitteras. Då stadskassan emellertid redan härintills, såsom förskott å sagda obligationslån, bestridt utgifter för mera än en och en half milion mark samt måste vara beredd på att för redan beslutna och påbörjade arbeten, ytterligare i sådant afseende utgifna inemot fyrahundratusen mark, synes en omtänksam hushållning fordra att icke större anslag, än ovilkorligen nödigt är, under instundande år anvisas å lånemedel. Ehuru det är utom allt tvifvel att staden med inkomsten från vattenledningen skall kunna erlagga ränta och amortering å de lån Stadsfullmäktige beslutit att för utvidgningen af sagda inrättning upptaga, synes det därför Magistraten välbetänkt, för att ej utan nödvändighet föröka stadens för tillfället sväfvande skuld, att jämväl beträffande sådana medel under året iakttaga all möjlig sparsamhet.

Drätselkammaren har, efter omröstning, „för uppförande af en remontverkstad för vattenledningen“ å lånemedel upptagit ett anslag af 40,000 mark. Ehuru Magistraten funnit Drätselkammarens och vattenlednings-ingenjörens motivering angående behovet af en sådan verkstad beaktansvärd, har Magistraten dock, på de skäl Kammarens ordförande uti hans reservationsvis afgifna yttrande framhållit, ansett omförmälda verkstad till en början böra inrymmas uti hyrd lokal samt därför uteslutit nämnda anslag samt i stället under rubrik „förvaltning och drift“ intagit anslag för upphyrande af verkstadslokal med 2,000 mark. Derest för ändamålet lämplig lokal icke kunde erhållas, borde Drätselkammaren uppmanas att till Stadsfullmäktige inkomma med nytt förslag i ärendet.

För inköp af vattenmätare och tillbehör till desamma har Drätselkammaren på lånemedel upptagit ett anslag af 52,000 mark; men emedan kammaren beräknat inkomsten från vattenledningen till 243,300 mark, samt de utgifter för densamma, hvilka komme att belasta ordinarie budgeten, inclusive ränta och amortering å vattenledningslånet af år 1875, uppgå till endast 184,347 mark, samt stadskassan sålunda äfven detta år komma att draga stor vinst af vattenledningen, har Magistraten, helst utgiften för sagda vattenmätare inom jämförelsevis kort tid åter kommer stadskassan tillgodo genom inflytande hyror för desamma, öfverfört anslaget härför på ordinarie budgeten samt förty härigenom minskat det belopp, som bör genom lån anskaffas, med motsvarande summa.

För att tillmötesgå innehafvarenes af Djurgårdsvillorna öster om jernvägen framställda anhållan om vattenledningens utsträckande till sagda villor, har Drätselkammaren för ändamålet på lånemedel upptagit ett anslag, stort 33,000 mark, mot vilkor att staden säkerställas för en till 8 procent af anläggningskostnaden beräknad inkomst af den blifvande vattenkonsumtionen. Ehuru den inkomst staden

sålunda kommer att tillförsäkras från företaget icke motsvarar stadens kostnader för det levererade vattnet jämte ränta på anläggnings kapitalet, samt några vidare anslutningar till den i frågasatta ledningen ej heller torde vara att förvänta, har Magistraten, med hänsyn till den förmån som härigenom tillskyndas de i Djurgården förlagda välgörehets inrättningarna, icke velat afstyrka anslaget beviljande. Deremot har Magistraten, då, såsom redan nämndes, någon sannolikhet icke förefinnes för att det tillärnade obligations lånet komme att under år 1891 emitteras, från såväl utgifts- som inkomst- sidan i budgeten utlemnad posten „för konvertering af lånets för folkskolebyggnaden vid Annegatan återstående kapitalbelopp 22,266 mark 33 penni“. Enligt Magistratens förslag komme således lånemedel under året icke att användas för några andra förut icke beslutna arbeten än „för vattenledningens utsträckning 91,500 mark“.

För att efter den minskning beträffande inkomst sådan i budgeten, som Magistraten, enligt hvad ofvan framhållits, ansett sig böra vidtaga, återställa jämnvigten i densamma, har Magistraten sjelf-fallet, från utgiftsidan i Drätselkammarens förslag, nödgats utelenna anslag till inemot enahanda belopp, då uttaxeringen hos kammarens skattskyldige medlemmar icke torde böra i väsentlig mån ökas utöfver hvad Drätselkammaren i sådant afseende föreslagit. Härvid har Magistraten främst ansett sig böra utesluta det anslag af 80,000 mark, som Drätselkammaren under I 9:o uppfört för amortering af halfva beloppet af det enligt Stadsfullmäktiges beslut den $21/12$ 1889, för utförande af reglerings arbeten, upptagna lånet på kortare återbetalningstid än två år; ty enär lånet upptagits först innevarande år behöfver detsamma icke betalas för än år 1892, då det bör kunna gäldas genom inflytande tomtlösen. Alldenstund utgiftsposterna under hufvudtitlarna I—X, XII, XIV, och XV i allmänhet äro temmeligen konstanta samt den af Drätselkammaren föreslagna förökningen inom dessa afdelningar af budgeten icke utan svårigheter torde kunna undvikas, har Magistraten, förutom hvad ofvan vidkommande utgifterna för vattenledningen påyrkats, för genomförande af öfriga nödigansedda uteslutningar, varit hänvisad till hufvudtiteln „XIII allmänna arbeten“. Och har Magistraten jämväl funnit att utförandet af särskilda under denna hufvudtitel föreslagna arbeten utan synnerlig afsaknad kan uppskjutas på något år. I detta sammanhang bör Magistraten tillika framhålla att stadens byggnadskontor, till följd af den mängd vidtomfattande regleringsarbeten, hvilka, med hänsyn till önskvärdheten af att inom kort tid kunna i väsentlig mon utvidga stadsplanen, under de tre senaste åren blifvit till utförande beslutna, varit i hög grad ansträngdt, hvarför många af dessa arbeten icke hunnit under det därför bestämda året slutföras, utan blifvit beroende till följande år och nödvändiggjord att de för dem å Drätselkontoret uppsatta konti hållits oafslutade under flera år, hvilket förhållande åter försvårar öfversigten äfven stadens affärsställning. Ehuru den af Magistraten nu anförda omständigheten icke kan befaras hafva något menligt inflytande på budgeten, enär omförmälda arbeten, vid

afslutandet af deras resp. konti, tvertom torde komma att utvisa en icke ringa behållning på de för desammas utförande beviljade anslag, synes det dock önskvärdt att byggnadskontoret, genom att för ett år erhålla ett mindre omfattande program till utförande, skulle sättas i tillfälle att i högsta möjliga grad under året afsluta de i budgeten upptagna allmänna arbetena.

Följande förändringar har Magistraten därför vidtagit beträffande de af Drätselkammaren under hufvudtiteln XIII äskade anslag för allmänna arbeten.

För uppförande af hallar för matservering å Packhustorget har Drätselkammaren upptagit ett anslag af 25,000 mark; oaktadt Magistraten medger att åtgärder borde inom den närmaste framtiden vidtagas för ordnande af den ifrågavarande matserveringen, hvilken jämväl Magistraten anser ej böra utan vidare förbjudas, har Magistraten dock, enär olika åsikter yppats angående den föreslagna hallens ändamålsenlighet och prydlighet, trots med arbetets utförande kunna anstå till ett följande år.

Under rubrik gator och allmänna platser föreslår Drätselkammaren omläggning af „Salutorget mellan Sofie- och Katrine-gatorna med nubbsten i asfalt på betonunderlag, vanlig nubbsten på N. Esplanadgatan och fältsten längs kajen“ för en kostnad af 66,960 mark. Ehuru Magistraten äfven anser att den mellersta delen af salutorget inom kort måste försättas i ett mera ändamålsenligt skick än detsamma för närvarande företer, tror Magistraten dock att vidare utredning angående det lämpligaste materialet för sagda omläggning borde inhemtas, innan Stadsfullmäktige besluta sig för ett arbete, som komme att medtaga så exceptionellt stora kostnader som det nu föreslagna. Då erfarenheten jämväl ådagalagt att tillgången på nubbsten härstädes varit ganska begränsad samt under instundande år i hvarje händelse en stor mängd sådan sten blifver för stadens arbeten erforderlig, anser Magistraten äfven från denna synpunkt försigtigheten fordra att med arbetets utförande finge ett år anstå. I hvarje fall borde den del af torget, för hvilken genom byggandet af hamnbanan en förändrad disposition kan ifrågakomma, icke beläggas med arbete innan frågan härom blifvit afgjord. Magistraten har på nu anförda grunder utelemnat nästberörda anslag.

Likaså har Magistraten uteslutit anslaget för omläggning af slottskajen (hamnpiren) 5,790 mark, då jämväl den framtida dispositionen af denna plats är beroende af hamnbanans riktning.

Det af Stadsingenjören uppgjorda förslaget till planering af uppgången från Bergmansgatan till Observatoriigatan har synts jämväl Magistraten synnerligen tilltalande, men då arbetets utförande under instundande år icke är af någon särskild omständighet föranledd, helst planeringsarbetena på Observatorii bergen ännu icke under året torde skrida så långt att desamma erfordrade en sådan afslutning, har Magistraten sett sig föranlåten att utesluta det därför äskade anslaget 19,600 mark; likasom äfven den för planering af Observatoriigatan från berörda uppgång till Kaserngatan föreslagna anslagsposten 7,240 mark, hvil-

ket sistsagda arbete lämpligast torde böra utföras i sammanhang med det förstnämnda.

Jämväl nyläggningen af Jungrustigen utanför N:ris 3--9 6—14 anser Magistraten utan olägenhet kunna uppskjutas på något år, samt har därför äfven bortlemnat det derför begärda anslaget 15,530 mark.

Till förberedande arbeten för „tillbyggnad till Magasinskajen“ har Drättselkammaren upptagit ett anslag af 30,000 mark; efter samråd med Drättselkammarens ordförande och Stadsingeniören har Magistraten ansett sagda anslag kunna minskas till hälften, eller 15,000 mark, hvarmed hufvudsakligast skulle åstadkommas muddring å platsen, der sagda kaj är afsedd att uppföras. Ehuru Magistraten således icke trott sig böra utesluta hela anslaget ifråga, anser Magistraten sig dock böra fästa Herrar Stadsfullmäktiges uppmärksamhet vid att något beslut angående det föreslagna kajarbetets utförande ännu icke föreligger, samt att dermed förty bör bero tills det s. k. hamnuts-kottet afgifvit närmare förslag och kostnadsberäkningar beträffande detta vidtomfattande arbete.

Vidkommande de af Drättselkammaren föreslagna egentliga regleringsarbetena, eller sådana som afse en ytterligare utvidgning af stadsplanen, har olika åsikter inom Magistraten yppats i det att en ledamot påyrkat att samtliga i sådant syfte föreslagna arbeten skulle på ett år uppskjutas, men deremot Magistratens flertal, för att, så snart hamnbanan blifver en verklighet, möjliggöra försäljning af ett större antal fabriksstomter, ansett planeringen af de föreslagna delarna af Kaptens- Hafs- Srand- och Lilla fabriks-gatorna, jämte till dem hörande aflopps-kanaler och vattenledning, böra komma till utförande redan under år 1891. Arbetena å Skepparegatan har Magistraten dock, jämlikt vice ordförandens i Drättselkammaren derom reservationsvis gjorda yrkande, lemnat beroende till följande år och härigenom för året inbesparat ett anslag å 60,000 mark. Tillskottsanslaget för expropriation af magasiner och tomter för Badhusgatans utvidgning, 30,000 mark, samt de under regleringsarbeten upptagna anslagen för afloppskanaler och vägar i förstaden Berghäll har Magistraten bibehållit på de skäl Drättselkammaren och Stadsingeniören anført. De af Drättselkammaren föreslagna anslagen för planering af delar af Sjömans- och Nikolajgatorna, Nykyrkobrinken och Annegatan, tillsammans 19,420 mark, har Magistraten, som ansett att planeringsarbeten jämväl hvarje år borde utföras med stadens ordinarie inkomster, öfverflyttat från „regleringsarbeten“ till ordinarie budgeten. För att ytterligare motivera lämpligheten af en sådan åtgärd biläggas en på Magistratens föranstaltande uppgjord tablå äfven influten och under år 1891 inflytande tomtlösen samt verkställda och beslutna regleringsarbeten. (Litt „A“).

Med anledning af Drättselkammarens budgetförslag samt särskilda till Magistraten ingifna ansökningar bör Magistraten för öfrigt framhålla följande:

Emedan stadens sväfvande skuld, hvilken för närvarande utgör något öfver 1,300,000 mark, på sätt Magistraten tidigare anført, under instundande år

kommer att förökas, på grund af härförinnan beslutna arbeten med inemot 400,000 mark, samt för vattenledningsarbeten, hvilka nu föreslås till utförande, med 91,500 mark, anser Magistraten anslaget för ränta å denna skuld böra förhöjas med 20,000 mark, samt har därför under hufvudtiteln I upptagit „för ett kassakreditiv å 960,000 mark samt å lån på kortare återbetalningstid än två år, 800,000 mark, erlägges i provision och ränta förslagsvis 80,000 mark“.

Enär Justitierådmännen E. Bergh och B. O. Stenius innehaft sina tjänster längre tid än 10 år samt därför enligt 1886 årt stat äro berättigade till löneförhöjning af 1,000 mark, utgör dem personelt tillkommande vederlag för bouppptecknings procenter endast 500 mark; och är rättelse uti uppställningen af denna budgetpost i sådant afseende införd.

De vid Magistratens kansli anställde stadsbetjenterna hafva uti en härhos bilagd skrift, på grund af förökade tjänstegöromål, anhållit att en tredje stadsbetjent- befattning med det snaraste måtte vid kansliet inrättas, eller ock att dem måtte medgifvas löneförhöjning med minst 200 mark, för aflönande af nödigt biträde. Ehuru medgifvas bör att nämnde stadsbetjenter äro strängt upptagna af dem åliggande tjänstegöromål, har Magistraten dock icke ännu ansett sig böra föreslå anställande af ytterligare en stadsbetjent vid Magistratens kansli; men förbehåller sig Magistraten att, då omständigheterna dertill föranleda, få, mot arvode från Magistratens expensemedel, för utförande af ett eller annat mera tidsödande uppdrag, anlita extra stadsbetjent.

De på grund af Stadsfullmäktiges beslut af den 4 Febr. 1890 upptagna anslag för arvoden åt Drätselkammarens ordförande, sekreterare, notarie och kanslibiträde, böra, enär sagda beslut blifvit i laga ordning upphäfdt, utbytas mot de i innevarande års budget upptagna, men emedan anledning torde förefinnas att antaga det Kejslerliga Senaten kommer att afgöra frågan om fastställande af nytt reglemente för Drätselkammaren innan budgeten hos Stadsfullmäktige behandlas, samt Fullmäktige till följd deraf möjligen blifva oförhindrade att fatta nytt beslut angående sagda arvoden, har Magistraten låtit dem kvarstå, under förutsättning af att Stadsfullmäktiges budgetutskott i annan händelse uti budgeten inför de för närvarande för Kammararens ordförande och tjänstemän gällande aflöningar.

Likaså har Magistraten bibehållit Drätselkammarens förslag beträffande aflöningen för tjänstemännen vid Byggnadskontoret och vattenledningsförvaltningen; skulle Stadsfullmäktige icke, innan budgeten varder fastställd, hinna fatta beslut i anledning af det af Drätselkammarens härutinnan utlofvade förslag eller ock icke godkänna detsamma, kunna de häraf föranledda förändringarna med lätthet i budgeten införas.

På grund af Föreningens för konstfliten i Finland uti närslutna skrifvelse derom gjorda framställning har Magistraten, jämlikt bestämningen i nådiga kungörelsen af den 25 November 1885, upptagit anslaget för handtverkskolor till

något förhöjdt belopp eller till 16,946 mark i stället för det nuvarande anslaget 16,840 mark.

Jämte skrifvelse af den 24 sistlidne November har Magistraten till Stadsfullmäktige öfversänt föreståndarinnans för härvarande blindanstalt Fröken H. Ingmans anhållan om bl. a. beviljande för instundande år af ett anslag af högst 2,000 mark för underhållet af ända till 10 blinda barn från Helsingfors kommun i sagda anstalt; och anser Magistraten sig böra förorda bifall till sagda anhållan hvarför det äskade anslaget blifvit i budgeten infört.

Uti en härhos bilagd till Herrar Stadsfullmäktige stäld skrift har Fröken Alexandra Trygg, efter samråd med den af Fullmäktige utsedda direktionen för „Folkets hem“ i Sörnäs, för åstadkommande af ett folkbibliotek och en läsesal i nämnda förstad, anhållit om anslag ej mindre till uppsättningsomkostnader för sagda inrättningar med 4,3000 mark än för underhållskotnader af desamme under instundande år med 4,900 mark, och som innevånareantalet i den nu ifråga varande delen af stadens afhysta område under de senaste åren mycket hastigt tillvuxit samt allaredan torde uppgå till inemot tio tusen personer, till största delen tillhörande den lösa arbetare befolkningen, anser Magistraten det vara i hög grad önskvärdt att inrättningar af nu ifrågavarande slag derstädes upprättas, och har därför i budgeten intagit de för desamma begärda anslagen.

Det inom XI hufvudtiteln under rubrik nybyggnad upptagna anslaget för „maskiner och verktyg“ till den tillärnade verkstaden för vattenledningen har Magistraten, sedan anslaget för den ifrågasatta nybyggnaden uteslutits, infört under rubriken „inköp af vattenmätare och material för vattenledningens verkstad“, hvilken sistnämnde rubrik till följd deraf, något omformulerats.

Uti skrifvelse för den 26 sistlidna November har Magistraten hos Herrar Stadsfullmäktige gjort framställning angående nödvändigheten af att anordna en mera verksam kontroll än härintills öfver de enskilda byggnadsföretagen å orten samt tillika föreslagit införande af särskilda bestämmningar i sådant syfte uti det under utarbetning varande förslaget till ny byggnadsordning för staden. Då Magistraten emellertid anser synnerligen önskligt att åtgärder härutinnan blefve, oberoende af sagda förslag till byggnadsordning, redan under instundande år vidtagna, får Magistraten härmedels föreslå att en arkitekt blefve så snart som möjligt i stadens tjänst anställd, med skyldighet att utöfva tillsyn deröfver att alla nybyggnads företag i staden varda utförda i öfverensstämmelse med för dem fastställda ritningar samt under iakttagande af föreskrifterna i gällande byggnadsordning, äfvensom åliggande att, derest något härvid vore att anmärka, derom hos Magistraten göra anmälan. Bemälde funktionär, hvilken borde stå omedelbart under Magistratens inseende, kunde måhända till en början på obestämd tid utses af Magistraten samt borde tillsvidare i arvode få uppbära 250 mark i månaden. Härför nödigt anslag har Magistraten upptagit i budgeten.

Med hänsyn till alla de förändringar, Magistraten sålunda ansett sig böra

införa uti Drätselkammarens förslag, skulle det belopp, som för året borde hos kommarens skattskyldiga medlemmar uttaxeras, utgöra sjuhundrasjuttiotusen trehundraatjuguttre mark åttatiotre penni.

De special- förslag, ritningar och öfriga bilagor, hvilka Drätselkammaren jämte sin i saken aflåtna skrifvelse till Magistraten insändt, äfvensom utdrag ur Magistratens protokoll, utvisande den inom Magistraten i ärendet förefallna omröstning, har Magistraten äran härhos bilägga.

Helsingfors den 2 December 1890.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

G. v. Pfaler.

Utdrag ur Magistratens i Helsingfors stad protokoll för den 2 December 1890.

§: 1.

Företogs till slutlig behandling det under förlidne gårdag vid Magistraten senast till granskning förehafda, af Drätselkammaren uppgjorda förslag till utgifts- och inkomststat för Helsingfors stad; och beslöts att till Stadsfullmäktige aflåta en sådan skrifvelse i ämnet, Magistratens brefkonceptbok under N:o 218 närmare vidhandengifver. Antecknades, jemte en af Justitierådmannen Schybergson uttalad, sålydande skiljaktighet:

Ehuru jag icke vill ifrågasätta riktigheten af den uppgjorda beräkningen öfver behållningen vid innevarande års utgång, anser jag dock försigtigheten med afseende å de i viss mon osäkra beräkningsgrunder, som vid denna kalkyl måste följas, bjuda att yttermera nedsätta den såsom disponibel förutsatta behållningen samt i sådant afseende i budgeten upptaga endast den i alla fall beaktansvärda summan af 500,000 mark-

Likaledes synes försigtigheten påkalla att icke upptaga tolag, trafikavgifter och hamnavgifter till högre belopp än i innevarande års budget eller sålunda till resp. 90,000, 240,000 och 110,000 mark i stället för föreslagna 100,000, 260,000 och 125,000 mark.

Den här af förorsakade minskningen af budgetens inkomstsida måste, då nämnvärd stegring af taxeringsbeloppet utöfver det af Drätselkammaren föreslagna icke torde böra ifrågakomma, å andra sidan föranleda en reduktion af utgifterna. Och då jag icke kunnat blifva öfvertygad om att de föreslagna fabriksstomterna under nuvarande tryckta affärskonjunkturer skola vinna afsättning och priset dessutom, efter det hamnbanan har blifvit utförd, kommer att ställa sig högre

samt någon anledning att påskynda försäljningen från stadens synpunkt sålunda icke förefinnes, anser jag de härutinnan föreslagna arbetena icke vara påskyndande, utan kunna uppskjutas till en tidpunkt, då ersättning för de nedlagda kostnaderna inom kortare tid kan vara att emotse samt inkomsterna i följd af stadens regleringsarbetet genom inflytande tomtlösen bättre motsvara de dermed förenade kostnaderna, än för närvarande. Från Drätselkammarens förslag utesluter jag därför icke allenast, i likhet med Magistratens flertal, de med 60,000 mark upptagna regleringsarbetena på Skepparegatan utan derutöfver yttermera de föreslagna vattenlednings, nyläggnings och kanaliseringsarbetena beträffande delar af Kaptens-, Hafs-, Strand- och Lilla Fabriksgatorna, utgörande för utsträckning af vattenledningen 34,800 mark (lånemedel), för nyläggning 95,100 mark (ordinarie budgeten) samt för kanaler 53,100 mark (likaledes ordinarie budgeten)“

Ort och tid förutskrifne.

In fidem:
G. v. Pfaler.

Litt. A.

Tablå öfver tomtlösen samt dermed verkställda regleringsarbeten.

Tomtlösen.

Under 1887 såldes tomter för.	<i>Smk</i>	51,529: 40	
” 1888 ” ” ”	”	852,191: 54	
” 1889 ” ” ”	”	526,974: 48	
” 1890 till $\frac{1}{11}$ ” ”	”	413,234: 01	
	S:a ”	1,843,929: 43	
Deraf inbetaltes under 1887	<i>Smk</i>	11,357: 11	
” ” ” 1888	”	491,186: 87	
” ” ” 1889	”	281,931: 98	
” ” ” 1890 till $\frac{1}{11}$	”	291,614: 46	1,076,090: 42
	Saldo <i>Smk</i>	767,839: 01	
hvaraf under år 1891 beräknas inflyta	<i>Smk</i>		100,000: —
Af de till inlösen under 1890 annons- rade arrendetomter återstår oinlösta N:o 36 i qv. N:o 80 och N:o 2 i qv. N:o 82, äfvensom ett tillskottsområde till N:o 30 i qv. N:o 82, motsvarande i värde	<i>Smk</i>	31,138: —	
	Transport ”	31,138: —	1,176,090: 42

Transport <i>Tmf.</i> 31,138: —	1,176,090: 42
Af redan uppmätta och värderade, odisponerade tomter torde under året komma att försälas för omkring . . . . . „ 74,000: —	105,138: —
hvaraf under året beräknas inflyta . . . . . <i>Tmf.</i>	30,000: —
	30,000: —
<u>Saldo „ 75,138: —</u>	
Efter slutförandet af innevarande års planeringsarbeten kunna odisponerade tomter säljas till ett approximativt värde af 1,326,086: 93	
hvaraf under 1891 beräknas inflyta . . . . . 185,000: —	185,000: —
<u>Saldo <i>Tmf.</i> 1,141,086: 93</u>	
Lån på kortare återbetalningstid än 2 år	160,000: —
<u>Summa <i>Tmf.</i> 1,551,090: 42</u>	

Regleringsarbeten.

Löseskillingen för Statsrådet W. Lagus gård	132,000: —
Under år 1888 utförda arbeten:	
Planering	59,121: 30
Aflopskanaler	120,339: 95
	179,461: 25
Under 1889 utförda arbeten:	
Fortsättning af 1888 påbörjade arbeten	27,909: 30
Planering enligt budget	210,165: —
Aflopskanaler d:o	99,300: —
	337,374: 30
Till utförande år 1890 beslutna arbeten:	
Planering	325,240: —
Aflopskanaler	46,500: —
Utvidgning af vägen öfver Broholmen	42,400: —
Hamnarbeten	249,800: —
Inköp af mudderverk	75,000: —
	738,940: —
<u>Summa</u>	1,387,775: 55
Återstår disponibelt under 1891	163,314: —
<u>Summa <i>Tmf.</i> 1,551,090: 42</u>	

Helsingfors. Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1890.

Utskottsbetänkande i anledning af föreslagen reorganisation af polisinställningen i Helsingfors.

Medels remissresolution af den 6 sistlidne Februari har Guvernören öfver länet affordrat Stadsfullmäktige yttrande i anledning af nedanstående skrifvelse:

„POLISKAMMAREN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 31 Dec. 1889.

Till Herr Guvernören öfver Nylands län.

N° 1,600.

En tidsenlig omorganisation af Polisinställningen i Helsingfors i flera väsentliga delar, polispersonalens ökande samt förbättring af deras lönevilkor har redan länge gjort och gör sig med hvarje dag alltmera af behovet påkallad. Folkmängdens tillväxt i staden, ordnandet och bebyggandet af de aflägsna delarne, trafikens tilltagande och stadens hastiga utveckling i alla afseenden, har verkat derhän att för ordningens och säkerhetens upprätthållande, större krafter än förut äro erforderliga, medan ökade göromål, stegrade lefnadskostnader och större anspråk på polispersonalens egenskaper betinga höjandet af samma personals löneförmåner, hvarutom förändrade tidsförhållanden eljest nödvändiggöra andra reformer, om polisinställningen i landets hufvudstad skall bibehålla det anseende och den aktning från allmänhetens sida, som tillkommer ordningens väktare och värnarene af allmänhetens lif och egendom. Poliskammaren, som ingen högre önskan har än att kunna, i allt, hvad å densamma ankommer, befordra ordning och trygghet för person och egendom samt stäfja ofog och missbruk, der sådana förekomma, har trott tiden vara inne att framlägga förslag till förändringar uti Polisinställningens härstädes stat; och jemte det Poliskammaren härmed ödmjukast får till Herr Guvernören i afseende å lagenlig åtgärd öfverlemnade ett sådant förslag utber sig Poliskammaren tillika att få närmare utveckla och framhålla de skäl, som legat till grund för af Poliskammaren föreslagna ändringar och tillägg äfvensom att i sammanhang dermed få uttala ett önskningsmål om ändring uti den Poliskammaren fränkända befogenhet i afseende å pröfning och afdömande af mindre brottmål, hvilken fråga dock, enär densamma rör ändring uti gällande rättegångsordning, torde ankomma å regents och ständers gemensamma afgörande, hvarföre Poliskammarens förberörda förslag, hvilka i administrativ väg torde kunna pröfvas, heller icke gjorts i någon mon beroende af, huruvida sådant önskningsmål kan vinna afseende eller icke.

I och för den yttre bevakningen har Polisnrättningen i Helsingfors, hvars nuvarande organisation hufvudsakligast är grundad å nådiga förordningarna den 6 Maj 1861 och den 29 Juni 1876, från och med 1877 varit delad i två afdelningar, Ordningsspolisen och Detektiva eller spaningspolisen, af hvilka den sistnämnda genom nådiga förordningen den 29 Juni 1876 första gången här i landet infördes såsom en ordnad polisinstitution. Någon förstärkning af den genom näståberopade nådiga förordning samt Stadsfullmäktiges beslut den 21 November 1882 och den 3 December 1885 fastställda personal vid ordningsspolisafdelningen, anser Poliskammarn icke vara nödig, blott hela den till denna afdelning hörande personal kan få användas uteslutande för sitt ändamål och någon del af personalen icke måste anlitas, såsom fallet varit under senare år, till biträde vid den detektiva polisafdelningen, der göromålen ej kunnat af dess personal utan sådant biträde fullgöras. Beträffande ordningsspolisafdelningen har Poliskammarn fördenskull ej att föreslå någon annan förändring än hvad angår personalens löneförmåner, rörande hvilka förmåner på annat ställe här nedanføre nytt förslag har uppställts för hela polispersonalen, samt hvad angår afdelningens benämning „ordningsspolis“, hvilken benämning, såsom rätteligen tillämplig å begge afdelningarna, Poliskammarn ville utbyta mot benämningen „distriktspolis“. Deremot påkallar den detektiva polisafdelningen både en förstärkning i personal och en omgestaltning i så måtto, att denna afdelning jemte de till densamma verksamhet hörande förberedande undersökningarne i gröfre brottmål, hvilka undersökningar hitintills ledts af den till afdelningen hörande Kommissarien, borde ställas under ledning af någondera utaf Stadsfiskalerne, hvilkas åliggande det redan nu är att, sedan brottmålen från Poliskammarn remitterats till behandling vid stadens Rådstufvurätt, desamma derstädes såsom åklagare utföra. Till stöd för en sådan omgestaltning, utber sig Poliskammarn att få framhålla, huruledes det menligt inverkar å åtalens gång vid domstol, fördröjer deras slut, förorsakar domstolen utomordentligt arbete samt mången gång gör de af polisen, efter stora ansträngningar, vunna upplysningar om ett föröfvadt brott mindre verksamma, ja någon gång alldeles betydelselösa, då åklagaren icke från första början tagit del uti spaningarne och efterforskningarne, utan först långt efteråt, sedan ofta flera bindande liknelser och omständigheter redan hunnit förblekna, tager och får kännedom om hvad vid polisens undersökningar inlupit. Under nuvarande förhållanden, då Stadsfiskalernes närvaro alla söcknedagar i veckan, ofta både före och eftermiddagar, är påkallad dels vid Rådstufvurättens tre afdelningar, dels vid Magistraten, till följe hvaraf stadgandena uti 28 och 31 §§ af nådiga förordningen den 6 Maj 1861 angående Stadsfiskals skyldighet att vid Poliskammarn öfvervara undersökningar i brottmål och behandling af mål och ärender för öfrigt, icke kunna efterleivas, erhåller i regeln Stadsfiskalen kunskap om det brott, han sedermera är pliktig att vid Rådstufvurätten beifra, först af de handlingar, som, efter slutade undersökningar af polisen och inför Poliskammarn, till Rådstufvurätten inkomma; och Stadsfiskalen är derföre, när målen företagas till behandling vid Rådstufvurätten, ofta ej i stånd att gifva fast och bestämd form åt sitt åtal innan ytterligare undersökning om saken genom

domstolens mellankomst egt rum, hvarunder åter icke sällan händt att sakegarnes förklaringar och vittnenas intyg strida mot de faktiska förhållanden som hade kommit i dagen vid de första undersökningarne, men hvilka Stadsfiskalen-Åklagaren ej haft sig närmare bekanta. För Åklagaren sjelf, som genast i början af ett brottmåls behandling vid domstol borde uppträda med kraft och full kännedom om den sak han beifrar, kunna ofvan påpekade förhållanden ej vara annat än i hög grad besvärliga. Stadsfiskalen-åklagaren föranledes mången gång häraf att påbörda detektiva afdelningens Kommissarie, som haft sig ombetrodt de förberedande undersökningarne, bristande noggrann uppmärksamhet vid tillvägagåendet härutinnan, medan åter detektiva afdelningens Kommissarie anser det af honom samlade bevisningsmaterial, sådant det förelåg medan polisen hade saken om hand, icke hafva blifvit af Stadsfiskalen-åklagaren behörigen och i tid begagnadt, af orsak att han ej varit fullt inne i saken. Samma olägenheter hafva förekommit i vårt grannland, Sverige, uti de städer, der särskild Poliskammare inrättats och de förberedande undersökningarne i brottmål, likasom här, ankommit å polisen. Men i Sverige har man undanröjt dessa för en snabb och ändamålsenlig behandling af brottmål meuliga förhållanden derigenom, att man närmare fäst af Åklagaren vid de första förberedande undersökningarne och sålunda lemnat Åklagaren tillfälle att genast lära känna alla de med ett yppadt brott förenade omständigheter samt den bevisning, som finnes att tillgå. Man har nemligen uti Sverige i spetsen för den detektiva polisafdelningen ställt en af Stadsfiskalerne, å hvilken det ankommer att så snart ett brott blifvit hos Poliskammarn anmaldt eller af Poliskammarn eljest känt, genast sjelf verkställa, eller ock genom afdelningens öfriga personal låta under sin ledning verkställa, spaningar och efterforskningar i afsigt att noggrant uppdaga allt som med brottet kan stå i gemenskap, upptäcka gerningsmannen, der denne är obekant, samt samla all möjlig utredning, den Stadsfiskalen sedan för sig ordnar och pröfvar samt lägger till grund för de vidare tillgöranden inför domstol, hvartill han finner den inhemtade utredningen gifva anledning. Sålunda kan, om skäl förefinnes till åtal, Åklagaren, fullt beredd att utveckla och bestämma sin åtalan samt fullt förtrogen med den förefintliga bevisningen, uppträda med större kraft inför domstolen, saken kan bringas till ett hastigt slut, den brottsliges straff kan följa snabbt på gerningen, och hvilken lättnad allt detta medför för domstolen, på samma gång aktningen och fruktan för Åklagaren och polisen, genom hvilkas samverkan brottet kommit i dagen samt hastig utgång bereds på målet vid domstol, höjes, anser sig Poliskammarn ej behöfva vidare än antyda. Poliskammarn har derföre funnit sig manad att äfven i Helsingfors söka införa nyssberörda, i Sverige använda, anordning samt att i staten, såsom föreståndare och Kommissarie vid detektiva polisafdelningen upptaga en af Stadsfiskalerne, med bibehållande dock af den förut, enligt Polisinrättningens stat, till samma afdelning hörande Kommissarien, hvars åligganden blifva att, jemte Stadsfiskalen eller under Stadsfiskalens ledning, verkställa de till denna afdelning af polisen hörande göromål, att i Stadsfiskalens frånvaro sköta dennes befattning såväl vid afdelningen som i egenskap af Åklagare vid Rådstufvurätten uti de mål, som,

efter föregången undersökning vid Poliskammarn, remitterats till Rådstufvurättens behandling, samt att jämväl i öfrigt bistå Stadsfiskalen i tjensten, för hvilket ändamål det torde vara nödigt att åt den andre Kommissarien vid detektiva afdelningen förordnande ntverkas att fungera såsom biträdande Stadsfiskal. Åt hvilkendera af de i Helsingfors anställde två Stadsfiskaler, den förste eller andre, föreståndare-kommissariebefattningen vid detektiva polisafdelningen skulle ombetros, anser Poliskammarn böra bero af den ena eller andras af Stadsfiskalerna större lämplighet för ifrågavarande befattning, hvilken fordrar en alldeles särskild håg, kallelse, skicklighet, rådighet och fintlighet i förening med lugn och uthållighet; dock har Poliskammarn ansett att närmare yttranden och föreskrifter härom borde affordras Stadsmyndigheterna härstädes, å hvilkas pröfning det äfven finge ankomma, huruvida ej en ny arbetsfördelning mellan Stadsfiskalerna blefve nödig till följe af de ökade, mödosamma och ansträngande arbeten, som, genom ifrågasatta anordning komme att tillskyndas den uti detektiva polisens göromål deltagande Stadsfiskalen.

Den nytta detektiva polisafdelningens verksamhet obestriddigen medfört, den år för alltmera ökade tillströmningen till staden af okänt folk, stadens utvidgning, de aflägsna stadsdelarnes bebyggande och befolkande samt det nästan hvarje år ökade antalet brott, som tagit detektiva polisens verksamhet i anspråk och som, på sätt ofvan antydts, redan härförinnan tvungit Poliskammarn att från ordningspolisafdelningen tillkommendera manskap att biträda den detektiva polisen, har föranledt Poliskammarn att uti den föreslagna nya staten upptaga en tillökning af personalen vid den detektiva polisafdelningen med en öfverkonstapel och fyra konstaplar. Denna förstärkning anser Poliskammarn vara så mycket mera nödvändig, som vid detektiva polisafdelningen, om ändamålet med densamma skall på ett tillfredsställande sätt uppfyllas, erfordras att personalen icke uttröttas öfver sina krafter samt att personalen öfverallt och ständigt är i verksamhet för att hastigt kunna ingripa, då brott begås. För att ådagalägga att detektiva polisafdelningen, hvars första uppkomst härstädes, såsom redan ofvan nämnts, daterar sig från år 1877, verkligen varit staden till nytta och att således den kostnad, som den föreslagna omgestaltningen och förstärkningen för denna afdelning måste medföra, ej kan vara förspild, har Poliskammarn uppgjort ett sammandrag öfver begångna och hos Poliskammarn anmälda samt genom detektiva afdelningen upptäckta brott härstädes under de senaste åtta åren, hvilken tablå ödmjukast bilägges.

Förutom de nu bestående afdelningarne af polisen, ordnings- och detektiva polisen, har Poliskammarn uti staten upptagit två nya polisafdelningar nemligen *instruktionspolisen* och *prostitutionspolisen*, hvilka dock äro att betraktas mera såsom afdelningar under de förutnämnda än såsom sjelfständiga afdelningar, och till hvilka hvardera skulle höra en föreståndare och en öfverkonstapel, samt dessutom, till instruktionspolisen åtta konstaplar samt åtta extra konstaplar, och till prostitutionspolisen två konstaplar, af hvilka befattningar föreståndarebefattningen ej skulle utgöra någon särskild tjänst utan vid instruktionspolisen skötas af någon utaf Kommissarierna

vid distrikts-polisen och vid prostitutionspolisen antingen af Kommissarien vid detektiva polisen i fall han till detta ömtåliga och grannliga uppdrag vore lämplig, men i motsatt fall af någondera Kommissarierna vid distriktspolisen, pröfningen och bestämmandet hvaraf torde få ankomma å Poliskammarn, som bäst är i tillfälle att bedöma den enas eller andras lämplighet för uppdraget.

Hvad beträffar den sistnämnda eller prostitutionspolisen, om hvars anordnande Poliskammarn anhåller att få först yttra sig, så är en sådan polisafdelning förutsatt redan uti det reglemente för en besigtningssbyrå, som alltsedan 1876 härstädes existerat för öfvervakande af prostitutionen och hämmande af veneriska sjukdomens spridning. Faktiskt har dock en sådan särskild afdelning af polisen aldrig förekommit, utan hafva de till en dylik afdelning, enligt åberopade reglemente, hörande göromål varit uppdragna åt två konstaplar från ordningspolisen under Kommissariens för detektiva afdelningen öfverinseende och ledning. Men förhållandena medgifva numera icke en sådan provisoriskt bildad öfvervakning af dessa beklagansvärda, åt osedligheten och lasten sig öfverlemnade, qvinnor, ty erfarenheten visar att, i samma mån som befolkningen i städerna ökas, tilltager också prostitutionen. Väl går genom hela den civiliserade världen, vårt samhälle derifrån ingalunda undantaget, ett rop, som med rätta strängt fördömer prostitutionen, hvarjemte såväl föreningar som enskilda personer börjat med allvar och ifver söka att på allt sätt verka för dels de prostituerade qvinnornas återgång till ett sedligt lefverne, dels förekommande af unga qvinnors afvikande från dygdens och sedlighetens väg; men, om det också numera ej kan komma ifråga att prostitutionen får öppet och offentligt bedrifvas, är det dock visst att prostitutionens utöfvande ej kan helt och hållet förhindras, emedan möjlighet förefinnes till dess utöfning lönligen och under allehanda täckmantlar; och ehuru det måste erkännas att genom föreningars och enskilda personers bemödanden många blifvit räddade från att hemfalla åt denna last, kvarstår det dock såsom ett obestridbart faktum att de räddades antal är försvinnande litet i jämförelse med dem, som förblifva eller falla i denna last. Då det emellertid åligger ordningsmakten att söka förebygga och motverka spridningen af de prostitutionen åtföljande smittosamma, på flera generationers väl inverkan, sjukdomar, har polisen i detta afseende, men icke för att taga de prostituerade under sitt hägn, ett nog viktigt uppdrag att fullgöra, som ger stöd för nödvändigheten att anordna en polisafdelning med uteslutande syfte att öfvervaka åt prostitutionen hemfallna qvinnor, utan att dock härigenom den öfriga polispersonalen vore fritagen från skyldigheten att, äfven den, hindra samt beifra prostitutionen, der dylik offentlig utöfvas. Poliskammarn har sig också bekant att vid polisrättnin-garne uti alla utlandets större städer öfvervakandet af prostitutionen är anförtrödt åt en enkom för detta ändamål utsedd och å stat upptagen polispersonal, hvars sträf-vanden gå ut på att uppdaga den hemligen bedrifna prostitutionen och de faror för samhället, som genom dylika nästen kunna uppstå. Poliskammarn öfverlemnar alltså till Herr Guvernörens bedömande Poliskammarns förslag härutinnan, med tillägg att om äfven förslaget i sin helhet icke vunne Herr Guvernörens godkännande, det åbe-

ropade reglementet för en besigtningebyrå kunde anses hafva öfverlevvat sin tid och borde undanrödjas jemte det andra, mindre kränkande och mera grannliga åtgärder borde utfinnas för att nå samma mål, hindrandet af den veneriska smittans utbredning.

Bristande insigter hos polispersonalen rörande polisens ändamål och de åligganden som tillhöra en polisman, liksom ock den mindre vana polispersonalen oftast i början af sin verksamhet innehar vid sådan mångfallig beröring med menniskor af olika bildningsgrader, som ovilkorligen åtföljer polistjensten och hvarvid erfordras ett lugnt och hofsamt, sansadt och städadt, med dock bestämdt och icke försagdt eller blygt sätt, förorsaka ofta ledsamheter för polisinsättningen. Nyss antagne konstaplar, som sakna ofvan antydda insigter och vana, missförstå sina tjänstepligter och låta lätt, af ifver att visa sig verksamme, förleda sig till handlingar och uppträdanden, som väcka motvilja och anstöt och hvilket allt sedan lägges till last polisinsättningen i dess helhet, af hvilken man fordrar att personalen, som användes i polisgöromål, skall vara väl instruerad och öfvad för att i alla möjliga olika förhållanden umgås med menniskor. Väl innehåller 14 § uti nämnda förordningen den 6 Maj 1861 föreskrift derom att Polismästaren och Underpolismästaren skola bibringa deras underlydande nödiga insigter i tjänstens utöfning m. m.; men desse embetsmäns dagliga göromål i öfrigt uti en så stor stad, som Helsingfors numera blifvit, hafva satt, och sätta än mera framgent då göromålen ökas, hinder i vägen för dem att omedelbart taga befattning med en så vidtomfattande undervisning som den, hvarom här måste blifva fråga. Hitintills har derföre denna undervisning under polismästarens ledning varit anförtrodd åt Kommissarierna vid ordningspolisen, hvilka såvidt deras tid medgifvit, med de nyss anställde konstaplarna genomgått stadens polisordning, gällande instruktioner och polislörfattningar m. m., hvarjemte å Kommissarierna äfven ankommit att, för den praktiska öfningen, utkommendera de nyssantagna konstaplarna till tjänstgöring tillsammans med äldre och erfarne konstaplar. Men denna anordning kan ej vara annat än bristfällig, ty Kommissariernes tid är upptagen af så många andra åligganden, för hvilkas fullgörande de stå i personlig ansvarighet, så att den åberopade, af dem hitintills handhafda, undervisningen lemnat mycket öfrigt att önska, medan åter de antydda praktiska öfningarne måstat försiggå utan närmare kontroll öfver det allvar och sätt hvarpå den äldre konstapelns försökt göra sin kamrat så förtrogen med och lämplig till utöfning af polistjänst att kamraten efter någon tid på egen hand kunde vara i stånd att nöjaktigt utföra sina åligganden.

För att åstadkomma en förbättring uti dessa förhållanden, har Poliskammarn i staten upptagit *instruktionspolisen* en institution, som också, under olika benämningar, förekommer i utlandet vid de flesta större polisinsättningar, till hvilka numera polisinsättningen i Helsingfors också utan tvekan bör hänföras. Och har Poliskammarn tänkt sig ordnandet af denna institution sålunda, att, emedan antalet konstapelvakanter vid polisinsättningen i medeltal om året uppgått till mellan femton och tjugi samt en ny konstapel behöfver ungefärligen ett halft år, för att komma behörigen in uti tjänsten och sedan kunna sköta densamma på egen hand, åtta extra konstaplar, motsva-

rande halfva antalet af de årliga vakanserna, skulle antagas för att rekrytera vakanserna, hvarförinnan de jemte åtta ordinarie konstaplar, som borde härtill utväljas bland de mest erfarne och pålitligaste konstaplarna vid ordnings- eller distriktpolisafdelningen, utan att dock minska antalet konstaplar vid denna afdelning, fullgöra följande uppdrag: öfvervaka ordningen vid bantågens samt ångbåtarnes ankomst och afgang äfvensom sommartid vid ångslupsbryggorna; uppvakta vid theaterföreställningar, konserter samt andra offentliga nöjen och lustbarheter lika som ock vid enskilda dylika, då anhållan derom hos polisinrättningen göres; hålla tillsyn öfver ordningen vid begravingar och andra tillfällen, då större folksamlingar äro att förutse, öfvervaka lossning och lastning af eldfarliga ämnen och transporten deraf genom staden; hålla kontroll deröfver att gällande föreskrifter rörande hyrkusk-, formans-, omnibus- och ångslustrafiken samt hvad dermed är jämförligt noggrant efterlefvat, till befrämjande hvaraf tid efter annan det till dessa inrättningar hörande manskap likasom ock materielen bör mönstras och inspekteras; verkställa patrulleringar i de trakter af staden, der ständiga polispatrulleringslinier eller pass ej finnas, med mera dylikt, som för närvarande tager ordningspolisens tid i anspråk, hvarunder allt den äldre konstapeln vore pliktig att fästa extra konstapelns uppmärksamhet på allt anmärkningsvärdt eller för extra konstapeln i tjensten lärorikt, som under kommenderingarne eller patrulleringarne förekommer, äfvensom förklara motiverne till de åtgärder som kunna påkallas under denna tjensteutöfning. Afdelningens öfverkonstapel skulle derjemte, under ledning af den utsedde föreståndaren för afdelningen samt under öfverinseende af någondera af Polismästarene, tidt och ofta undervisa de extra konstaplarna uti polisförfattningar, för staden gällande polisordning samt öfrige för polisen fastställda reglementen och instruktioner, stadens topografi, de hufvudsakligaste stadganden i stadens byggnads-, brand- och hamnordningarne m. m., enligt närmare instruktioner, som efter förslag, uppgjort af Polismästaren och Underpolismästaren, borde stadfästas af Guvernören i länet, hvarutom Öfverkonstapeln skulle åligga att utöfva en verksam kontroll öfver att de äldre konstaplar, hvilka äro extra konstaplarna följaktige på här ofvan antydda kommenderingar och patrulleringar, behörigen fullgöra sitt uppdrag i afseende å extra konstaplarnes inöfning i tjensten, till hvilken kontroll äfven borde höra att låta extra konstapeln, efter slutförd tjenstgöring i den äldre konstapelns närvaro, inför öfverkonstapeln afgifva rapport om allt som under tjensteutöfningen sig tilldragit, hvarigenom afsigten vore att vänja den unge polismannen vid ett klart och enkelt, men kort och koncist uttryckssätt samt ett aktningsbjudande uppträdande i öfrigt. Sålunda tror Poliskammarn sig kunna få till stånd en polispersonal, som tillfredsställer de anspråk, allmänheten har rätt att fordra af polisen i allmänhet och ännu mera af polisen i landets hufvudstad. Men då införandet af denna instruktionspolis helt säkert i början komme att möta många svårigheter, för att ändamålet skall kunna uppnås, och erfarenheten möjligtvis kan ådagalägga behof af väsendtliga förändringar i organisationen af en dylik polisinstitution, hvilken härstädes ännu är alldeles opröfvad, har Poliskammarn ansett sig böra föreslå att institutionen, för att icke

heller betunga stadens budget om institutionen befundes olämplig eller ändamålslös, till en början skulle uppställas på försök på till exempel tre år. Visar afdelningens verksamhet härunder att afdelningen medför nytta och motsvarar det syftemål, som dermed afsetts, kan tvifvel icke förefinnas derom att ej afdelningen bibehålles, om också med förändrad organisation; blir förhållandet åter motsatt, kan afdelningen utan omgångar indragas.

Genom de här ofvan föreslagna anordningar vid polisnrättningen komme antalet polismän att ökas med, förutom Stadsfiskalen såsom föreståndare för Detektiva afdelningen samt de föreslagna åtta extra konstaplarne, tre öfverkonstaplar och fjorton konstaplar samt att inalles utgöras af tre Kommissarier, förutom Stadsfiskalen, fjorton öfverkonstaplar, etthundrasex konstaplar samt åtta extra konstaplar, ett antal, som, med hänsyn till den utsträckning Helsingfors stad, dess förstäder, Tölö och Sörnäs, redan eger, och den hvarje år tilltagande folkmängden, ingalunda kan anses vara för stort, helst exempelvis Sörnäs befolkning, som till stor del består af löst arbetsfolk, allaredan uppgår till öfver sex tusen personer och derstädes en mera omfattande bevakning och en större bevakningspersonal än hitintills oafvisligen är nödvändig, ty dryckenskap, lönnkrögeri och våldsamma uppträden höra der numera till ordningen för dagen.

I afseende å stadens och förstädernas indelning uti bevakningslinier eller pass äro jemväl nya anordningar och bestämningar påkallade; men då ordnandet af dessa icke höra till organisationen af sjelfva polisnrättningen, utan måste särskildt utföras, lemna Poliskammarn denna fråga tillsvidare.

Hela den för den yttre bevakningen bestämda polisstyrkan har hitintills för sitt afsedda ändamål ej kunnat användas, emedan en poliskonstapel måstat anlitas för kringförande af bref inom staden samt för betjenande af Poliskammarns kansli och för städning af lokalen. Men som det vore önskvärdt att all den för den yttre bevakningen afsedda polispersonal icke beröfvades sin bestämda numerär, på det att polisen måtte kunna uppfylla sina åligganden, har Poliskammarn slutligen också i staten upptagit en Vaktmästare vid Poliskammarn, hvars sysslande det blefve att dagligen uppvakta och uppassa å Poliskammarn, städa lokalerna och utföra de beskickningar som förekomma. Och sedan Poliskammarn nu redogjort för de grunder och motiver, som förelegat till de af Poliskammarn föreslagna ändringar och tillägg beträffande polisnrättningens organisation, antalet polismän och några nya befattningar vid inrättningen, öfvergår Poliskammarn till löneförmånerna för polisnrättningens tjänstemän och betjente, rörande hvilka ändringar i staten äfven äro af Poliskammarn föreslagna.

Dervid har Poliskammarn, hvad först angår tjänstemännen vid Poliskammarns kansli, att framhålla huruledes hvarken Sekreteraren eller Kanslisterna för närvarande åtnjuta förmoner, som motsvara deras arbete och tjänstgöring. Sekreterarens löneförmåner äro bestämda genom nådiga förordningen den 6 Maj 1861 samt utgöras af ordinarie lön 1,400 mark och hyresmedel 600 mark. Genom nådiga förordningen den

29 Juni 1876 fastställdes åter åt två Kanslisters vid inrättningen ett arvode af 1,000 mark för dem hvardera. Såväl Sekreterarenes som Kanslisternes göromål hafva emellertid under de sista tio åren mera än fördubblats; och då deras tjenstgöringstid å kansliet, hvilken bör vidtaga tidigt på föremiddagen, varar vanligen ända till klockan fyra eftermiddagen, hvarunder tiden nästan uteslutande måste egnas åt löpande göromål och ärender, äro Sekreteraren och Kanslisten, hvilka nödgas använda den återstående tiden af dagen att i sina hem utarbete de skrifningsarbeten, som i mängd förekomma, fullkomligt urståndsatta att skaffa sig biinkomster. De sportlar, som tillfalla Sekreteraren, äro också numera obetydliga, sedan, tillfölje af stadgandena uti nådiga förordningen den 27 Juni 1888, någon lösen för påteckning af utländningars pass, då dylika hos Poliskammarn upptes, ej eger rum och hinderlöshetsbetyg för finska medborgare att resa utrikes icke heller, såsom tillföre, äro ovilkorligen nödiga, hvadan Sekreteraren gått förlustig en sportelinkomst å omkring 1,500 mark. På grund af dessa förhållanden har Poliskammarn ansett goda skäl förefinnas att föreslå en sådan förhöjning af Sekreterarens löneförmoner och Kanslisternes arvoden, att Sekreterarens lön skulle utgå med 2,000 mark, hyresmedlen, hvilkas nuvarande belopp, 600 mark, med afseende derå att hyrorerna i staden sedan 1861 ansenligt stigit, synes för ringa, ökas till 800 mark samt Sekreteraren dessutom tilläggas tjenstgöringspengar med 400 mark, i följd hvaraf Sekreteraren skulle komma i åtnjutande af löneförmoner med inalles 3,200 mark om året samt att arvodena åt hvardera Kanslisten utginge med 1,200 mark om året. Läkarens vid Polisnrättningen arvode, som enligt nådiga förordningen den 6 Maj 1861 är fastställt till 600 mark om året, har Poliskammarn, då antalet polisbetjening, som bör åtnjuta fri läkarevård, numera är vida större än i sagde nådiga förordning var förutsatt, ansett böra höjas till 1,000 mark. Vål har, då någon skicklig och lämplig läkare icke kunnat erhållas för det fastställda årsarvodet 600 mark, ett provisoriskt tillskott af 400 mark utbetalts till Läkaren från de till Herr Guvernörens disposition ställda medel för polisvårdens befrämjande; men som sagda dispositionsmedel rätteligen hafva till ändamål att befodra polisuppsigten och polisens kraftigare uppträdande i särskilda fall och fulla beloppet af detta anslag nogsamant härtill är behöfligt, torde tillskottet från detta anslag böra förfalla och i Polisnrättningens ordinarie stat en tillökning af arvodet ingå.

Beträffande åter löneförmonerna för personalen vid polisnrättningens särskilda afdelningar för den yttre bevakningen, har Poliskammaren, för den händelse Poliskammarens förslag om en af Stadsfiskalernes anställning såsom föreståndare-kommisarie vid detektiva afdelningen vinner bifall, ansett denne Stadsfiskal, ehuru han fortfarande borde få tillgodonjuta sin stadsfiskalslön oafkortad, icke kunna betungas med de mera både själs- och kroppsansträngande göromål, som blefve en följd af hans deltagande uti detektiva polisens arbeten, utan att särskild ersättning härför honom tillägges. Poliskammaren har fördenskull föreslagit ett arvode åt stadsfiskalen-kommisarien, stort 2,400 mark om året, hvilket arvode borde påföras allmänna utgiftsstaten för Polisnrättningen.

Åt de öfrige kommissarierna vid ordnings- eller distriktpolisafdelningen anser Poliskammaren någon tillökning i de löner, hyresmedel och tjänstgöringsarvodet, som förut äro för dem i denna egenskap fastställda, icke för närvarande vara af behovet påkallad, hvarför Poliskammaren blott förordat ett lönetillskott åt samtliga kommissarier efter vissa års oförvitlig tjänst vid polisinnrättningen, men då kommissarien vid detektiva afdelningen, enligt Poliskammarens förslag, tillika kommer att såsom åklagare vid Rådstufvurätten biträda den Stadsfiskal, som komme att anställas såsom föreståndare vid afdelningen, samt den omständighet, att kommissariens vid detektiva afdelningen löneförmoner med 400 mark öfverstiga kommissariernes vid ordnings- eller distriktpolisafdelningen, i sjelfva verket icke gör hans ekonomiska ställning fördelaktigare än kommissariernes vid den andra afdelningen, emedan desse sistnämnde i stället åtnjuta andel uti vid Poliskammaren ådömda böter, har Poliskammaren funnit så mycket mera skäl förekomma att, på sätt förslaget till ny stat innehåller, åt detektiva afdelningens kommissarie, i hans egenskap af biträdande stadsfiskal, å Polisinnrättningens stat upptaga ett arvode af 1,000 mark om året, synnerligast som hans egenskap af åklagare medför arbeten och göromål, hvilka förut ej tillhört detektiva afdelningens kommissarie, samt hans andra åligganden såsom kommissarie ingalunda minskas, men väl kunna komma att ökas, derigenom att stadsfiskalen ställts såsom ledare af detektiva polisens förberedande undersökningar i brottmål. Och emedan föreståndarebefattningarne vid de tilltänkta instruktions- och prostitutionsafdelningarne äro föreslagna att förenas med kommissariatjensterne vid de andra afdelningarne, på sätt här ofvan omnämnts, men sistomordade afdelningars kommissarier härigenom erhålla bestämda, ökade göromål, har Poliskammaren ansett ett arvode till belopp af 200 mark böra tilldelas de kommissarier, hvilka af Poliskammaren förordnas att sköta föreståndarebefattningarne vid instruktions- och prostitutionsafdelningarne, derest sådana komma att inrättas.

Då Poliskammaren tagit i öfvervägande öfverkonstaplarnes och konstaplarnes löneförmoner, har Poliskammaren icke kunnat lemna utan afseende vigten både för polisinnrättningen och för allmänheten, att äfven personer med någon grad af skolbildning kunde finna fördel vid att söka sin utkomst vid dylika befattningar, och att löntagarene, sedan de förvärfvat sig insigter och erfarenhet i tjänstens utöfning samt vunnit sina förmäns förtroende, icke, af omöjligheten att kunna uppehålla sig med hustru och barn, se sig tvungna att utbyta polistjensten mot annan mera lönande befattning, just då polisinnrättningen af deras verksamhet kunde förvänta den bästa nytta. Redan uti ett den 31 Juli 1885 till Helsingfors Stadsfullmäktige afgifvet utskottsberäkande, rörande då ifrågasatt omorganisation af polisverket i landets samtliga städer, framhölls af utskottet, med anledning af i sammanhang dermed väckt fråga om höjande af konstaplarnes vid Helsingfors polisinnrättning aflöningar, „att i betraktande borde tagas, det en poliskonstapel icke kan tillåtas att jemte sin tjänst utöfva annan befattning och icke ens hans hustru att idka någon näring; att beskaffenheten af hans tjänstgöring hindrade honom att välja sin boningsplats i stadens aflägsnare delar, der

hyrorna äro billigare; samt att man på en polis ställer fordran att han städse skall uppträda snyggt och anständigt klädd äfvensom iakttaga ett någorlunda belevadt sätt, hvilket förutsätter en viss bildningsgrad, hvartill kom att man endast under den förutsättning att poliskåren är någorlunda tillräckligt aflönad kan förvänta att för skicklighet och redbarhet framstående personer skola söka anställning vid polisen och förmåås att en längre tid derstädes kvarstanna“. Dessa talande skäl, hvilka 1885 icke vunno afseende, kvarstå ännu, och Poliskammaren har derföre, med hänsyn jemväl till de år för år ökade lefnadskostnaderna i Helsingfors, samt den starka slitning och nötning, som polispersonalens beklädnad är underkastad under tjensteutöfningen, hvilken ej får vara beroende i minsta mon af „väder och vind“ utan måste fullgöras lika uppmärksam under regn, snö och töväder, som under solsken, ej kunnat undgå att föreslå en förbättring uti öfverkonstaplarnes och konstaplarnes löneförmåner. De månatliga utgifterne för konstaplarna uppgå minst till 150 mark för en öfverkonstapel och 113 mark för en konstapel, enligt följande beräkningar:

För en öfverkonstapel:

Mat för ett hushåll af minst 3 personer . . .	<i>Fmg.</i>	75
Hyra för 1 rum med kök	”	35
Ved	”	10
Kläder och skodon, förutom formkläder . . .	”	20
Diverse utgifter	”	10
	<i>Fmg.</i>	150

För en konstapel:

Mat för ett hushåll af minst 3 personer . . .	<i>Fmg.</i>	60
Hyra för 1 rum med del i kök	”	25
Ved	”	8
Kläder och skodon, förutom formkläder . . .	”	15
Diverse utgifter	”	5
	<i>Fmg.</i>	113

En jämförelse mellan aflöningarne för poliskonstaplarna i Helsingfors och de i Viborg samt i Åbo lemna också det resultat att konstaplarnes vid polisinsättningen i sistnämnda två städer ställning är fördelaktigare än konstaplarnes vid polisinsättningen i Helsingfors. Vål förekommer icke någon anmärkningsvärd skillnad uti de fasta lönebeloppen, ty konstaplarna vid polisinsättningen i Viborg, der öfverkonstaplar ej finnas, hafva samma aflöning som äldre konstaplarna vid ordnings- eller distriktpolisen i Helsingfors, och konstaplarna vid ordningspolisen i Åbo, der ej heller öfverkonstaplar finnas anstälde, äro alldeles lika aflönade som de äldre konstaplarna vid samma afdelning härstädes; men i Viborg åtnjuta desse polismän den förmon att de efter viss längre tjenstetid, om de oförvitligen sig förhållit, erhålla ett lönetillskott,

som lika med det öfriga lönebeloppet kommer i beräkning i afseende å pension vid afskedstagandet. I Åbo åter hafva enahanda polismän fördelen af vida lägre lefnads-kostnader, fränsett de förhållanden att polisbetjeningens i Viborg och Åbo verksamhet är ojemnförligt lättare än polisbetjeningens i Helsingfors.

På grund af alla dessa förhållanden har Poliskammaren, för att i någon mån åstadkomma en förbättring uti konstaplarnes vid härvarande polisnrättning löneförmoner, föreslagit en sådan ändring uti deras lönevilkor att:

Öfverkonstapel vid Distriktpolisen erhåller

lön	<i>Fmk.</i>	750
hyresmedel	”	250
tjenstgöringsarvode	”	500

således sammanräknadt 1,500 mark eller enahanda belopp, som honom för närvarande är tillerkänt enligt staten i nådiga förordningen den 29 Juni 1876, men derutöfver till beklädnadshjelp 175 mark.

En öfverkonstapel vid detektiva- och instruktionspolisen, hvilka afdelningar, såsom hvardera utgörande en elitafdelning, böra likställas, erhåller

lön	<i>Fmk.</i>	1,000
hyresmedel	”	300
tjenstgöringsarvode	”	500

eller tillsammans 1,800 mark, men derutöfver till beklädnadshjelp, för öfverkonstapel vid detektiva afdelningen, vid hvilken afdelning personalen ej begagnar uniform utan civila kläder, 100 mark, samt för öfverkonstapel vid instruktionsafdelningen 175 mark.

En öfverkonstapel vid prostitutionspolisen erhåller samma lön, hyresmedel och tjenstgöringsarvode som öfverkonstapel vid distriktpolisen, men beklädnadshjelp lika med öfverkonstapeln vid detektiva afdelningen enär personalen vid prostitutionsafdelningen icke heller kommer att begagna uniform.

En äldre konstapel vid distriktpolisen erhåller

lön	<i>Fmk.</i>	600
hyresmedel	”	200
tjenstgöringsarvode	”	300

eller tillsammans 1,100 mark; och

En yngre konstapel vid samma afdelning

lön	<i>Fmk.</i>	500
hyresmedel	”	200
tjenstgöringsarvode	”	300

eller tillsammans 1,000 mark men såväl äldre som yngre konstapel dessutom till beklädnad 160 mark.

En konstapel vid detektiva polisen erhåller

lön	<i>Fmk.</i>	600
hyresmedel	”	200
tjenstgöringsarvode	”	400

eller tillsammans 1,200 mark, men derutöfver till beklädnadshjelp 100 mark.

En konstapel vid instruktionspolisen: Samma aflöning som äldre konstapel vid distriktspolisen eller 1,100 mark jemte till beklädnad 160 mark.

Extra konstaplarna, hvilka räknas till instruktionsafdelningen och böra bära uniform, erhålla en hvar ett arvode af . . . . . *Smf.* 750
till beklädnadshjelp . . . . . ” 160

En konstapel vid prostitutionsafdelningen erhåller
lön . . . . . *Smf.* 600
hyresmedel . . . . . ” 200
tjänstgöringsarvode . . . . . ” 300

eller 1,100 mark samt till beklädnadshjelp 100 mark.

Derjemte borde ej mindre, såsom förut är sagdt, kommissarierna vid alla afdelningar, förutom föreståndare-kommissarien (stadsfiskalen) vid detektiva polisafdelningen, äfvensom alla öfverkonstaplar och konstaplar efter tio års oförvitlig tjänst vid polisinställningen erhålla en löneförhöjning af 100 mark, efter femton års enahanda tjänstgöring ett lika belopp, samt efter tjugu års oförvitlig tjänst ytterligare 100 mark, hvilken löneförhöjning, som lika med det öfriga lönebeloppet borde komma i beräkning i afseende å pension vid afskedstagandet, för hvarje gång skulle bestämmas af Kejserliga Senatens Ekonomie Departement, sedan Guvernören i länet, på Poliskammarens anmälan, med framställning derom till Kejserliga Senaten inkommit.

I afseende å användning af den föreslagna beklädnadshjälpen för den del af polispersonalen, som är pliktig att uppträda i uniform, vill Poliskammaren, i personalens eget intresse, föreslå att hela det belopp, hvartill anslaget för beklädnad uppgår för året, skulle vid hvarje års ingång uppbäras af Poliskammaren, som derefter skulle från första hand uppköpa beklädnadsmaterialet med nödiga tillbehör till kläderna samt på entreprenad åt den minstfordrande utbjuda klädernas tillverkning; och vore Poliskammaren skyldig att öfver förvaltningen och användningen af ifrågasvarande anslag årligen aflemna behörig redovisning med verifikationer till Stadsmyndigheterna. Genom en sådan anordning anser Poliskammaren den bästa och varaktigaste beklädnad kunna erhållas för billigaste pris, hvartill hänsyn måste tagas, emedan den föreslagna beklädnadshjälpen blifvit ganska lågt beräknad, på sätt framgår af bilagda uträkning öfver kostnaden för polisens beklädnadspersedlar samt deras slitningstid och årliga underhållskostnad.

Slutligen har Poliskammaren trott sig ej heller böra underlåta att fästa uppmärksamhet dervid att något magasin, der inlemnadt hittegoods samt anhållet misstänkt äfvensom tillrättakommet stulet gods kunde förvaras intill dess egarene till godset taga detsamma om händer, för närvarande icke står till Poliskammarens disposition, men vore i högsta måtto behöfligt. I saknad af dylikt förvaringsrum har hittegoods och misstänkt gods hitintills tagits i förvar af dejourerande öfverkonstapeln å det vaktkontor, dit godset inlemnats eller der det fräntagits misstänkt person, samt stulet gods åter innehållits å detektiva afdelningens kontor under kommissariens tillsyn; men då det förhållande att gods, som på antydt sätt kommit i polisens värjo och för hvil-

ket Poliskammarn är ansvarig, förvaras på flera olika ställen, föranleder oreda och ledsamheter, när godset skall tillhandahållas egarene, utom det olämpliga samt för godsets behöriga vård äfventyrliga, som ligger uti berörda hitintills iakttagna, förfarande, hemställer Poliskammaren ödmjukast om åtgärd derhän att till Poliskammarens förfogande för antydda ändamål måtte öfverlemnas ett säkert förvaringsrum inom rådhus-komplexen, der Poliskammaren har sin embetslokal och ett af polisvaktkontoren är inrymdt, hvarjemte Poliskammaren tillika föreslår att Poliskammaren berättigades utse och förordna någon af öfverkonstaplarna vid distriktspolisen att emottaga och bokföra allt sådant gods, som kommer i polisens värjo, och hålla vårdnad deröfver samt låta efterhöra och eftersöka egaren, i hvilket afseende honom äfven åläge att i tidningar kungöra om godsets tillvaratagande, för hvilket uppdrag öfverkonstapelnen borde få tillgodoräkna sig ett arvode af 120 mark om året.

Genom den nu föreslagna omorganisationen af polisinnrättningen härstädes samt regleringen af polispersonalens löneförmoner komme utgiftsstaten för polisinnrättningen, som i alla öfriga delar borde förblifva oförändrad, att ökas med femtiotretusen femhundra fyratiofem mark; men då genom denna ökade kostnad polisens ändamål underlättades och vunne i styrka jemte det poliskårens i Helsingfors anseende skulle höjas, hyser Poliskammarn den öfvertygelse att vederbörande, å hvilka fastställandet af den nya utgiftsstaten kan ankomma, icke skola undandraga sig beviljandet af det ökade anslaget.

I afseende å närmare utveckling af det önskningsmål, hvarom Poliskammaren redan i början af denna embetsskrivelse antydt, får Poliskammaren sist och slutligen ödmjukast uttala följande: Beskaffenheten af de ärender, som Poliskammarn eger till slutlig pröfning och afgörande upptaga, finnas angifna uti 25 § af nådiga förordningen den 6 Maj 1861 angående Polisinnrättningen i Helsingfors, jemförd med nådiga förordningen den 4 Augusti 1869, hvarigenom mom. 1 i förstsagde förordning upphäfdes, samt äro vidare bestämda uti den för staden den 29 Mars 1878 fastställda Polisordning med dertill senare gjorda tillägg. Alla, äfven de minsta brott och förseelser mot allmän lag äro uttryckligen undandragna Poliskammarens domsrätt. Denna inskränkning uti Poliskammarens befogenhet och kompetens att till slutligt afgörande få upptaga mindre brottmål, hvilka angå allmän ordning och säkerhet och kunna med böter försonas, anser Poliskammaren icke ega grundade skäl för sig uti de städer, der, såsom fallet är i Helsingfors, civile polismästaren, som i alla andra mål utom möjligtvis de som angå militär-personer, i hvilka åter Poliskammaren ej dömer, utan blott verkställer undersökning, är ordförande i Polisrätten, oeh måste hafva aflagt de kunskapsprof, som fordras för inträde i landets Hofrätter samt hafva förvärfvat sig erfarenhet i domarekallets utöfning, och der såsom ledamot sitter en af stadens justitierådsmän, hvadan således Poliskammaren för rättskipningens betryggande kan anses vara bättre sammansatt än Rådstufvurätterna uti flera af landets mindre städer äro. Inskränkningen inverkar emellertid, för ordningens upprätthållande, ej så litet menligt, ty en brottsling uti mål af här ofvan påpekad beskaffenhet kan, ehuru han anträffas

å bar gerning, mången gång undandraga sig bestraffning, då lång tid åtgår innan åtalet om brottet till behandling förekommer vid Rådstufvurätten, som åter är öfverhopad med afdömande af både gröfre och mindre brottmål. För att Poliskammaren skall kunna med framgång fullgöra sitt arbete i ordningens tjenst och för att personer, som föröfva mindre förbrytelser, icke, då Poliskammaren saknar makt att låta förbrytelserna hastigt efterföljas af bestraffning, skola med likgiltighet betrakta polisens varningar och åtgärder, anser Poliskammaren frågan om en ändring uti bestående lagstiftning rörande Poliskamrarnes i de städer, der Poliskammaren är sammansatt på enahanda sätt som den i Helsingfors, kompetens att handlägga och afdöma ringare brottmål böra anses värd att tagas under ompröfning. Enligt Poliskammarens ömdöme, borde Poliskammare, som i sin utöfning af domaremakten kunde benämnas Polisdomstol, och hvars utslag uti mål, som angå brott emot allmän lag, borde öfverklagas hos Hofrätt inom den för besvär öfver underrätts utslag i brottmål i allmänhet föreskrifna tid, tillåtas att, förutom de ärender, hvilka förut tillhört Poliskammarens afdömande, få upptaga och afgöra åtal om alla mindre förbrytelser, som angå störande af allmän ordning och säkerhet samt i lag äro belagda med allenast böter eller ock med böter alternativt med annat straff, dock att, der förbrytelse är af svårare beskaffenhet än att den kan med böter försonas, målet bör hänskjutas till behandling vid Rådstufvurätt, hvarutom äfven ärender angående några öfverträdelser, om hvilka det nu tillhör Magistraten härstädes att fälla dom, lämpligen borde kunna öfverlemnas till Polisdomstolens afgörande, hvarigenom allt både Rådstufvurättens och Magistratens arbeten betydligt skulle förminska och den redan nu förutsedda nödvändigheten att snarligen måsta öka Rådstufvurättens afdelningar till fyra kunde undvikas. Sådana mindre brottmål och ärender, hvilka Polisdomstolen borde ega befogenhet att upptaga och afdöma, vore t. ex. mål om fylleri, oljud å gata, förolämpning å gata eller allmän plats, slagsmål, olofligt spel och lotteri, störande af sabbatens helgd, uppenbar grymhet och misshandel af kreatur då brottet skett å gata, torg eller hamnplats eller annat allmänt ställe, alla förbrytelser mot legostadgan för husbönder och tjenstehjon, förbrytelser angående upplag och försäljning af eldfarliga oljor, förbrytelser mot förordningen om mantalsskrifning, förbrytelser angående oloflig försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spritdrycker, mål angående begagnande i handel af ojusterade mått och vigter, handel med fridlyst villebråd och kräftor under förbjuden tid, samt öfverträdelser af vissa stadganden i stadens hamnordning och brott mot brandordningen samt helsovårdsstadgan; och borde rättighet äfven medgifvas Polisdomstolen, ehuru den ej får döma till annan bestraffning än böter, att tillämpa jemväl de i lag utsatta påföljder för brott, som icke äro hänförliga till straff, såsom skyldighet att erlægga utminuterings- eller utskänkningsafgift i mål om oloflig försäljning af bränvin, att en vara skall vara förbruten och mera dylikt.

Poliskammarn vågar alltså till Herr Governörens bedömelse ödmjukast öfverlemna om ej Herr Governören kunde finna skäl vara för handen att till Hans Kejsarliga Majestät i underdånighet ingå med framställning att med upphäfvande af sista

mom. i 2:dra § af nådiga förordningen den 6 Maj 1861 samt af hvad som stadgats uti nådiga förordningen den 4 Augusti 1869 sådan ändring måtte i grundlagsenlig väg åvägabringas uti den i landet gällande domstolsförfattningen samt allmänna rättegångsordningen att Poliskammaren i Helsingfors tillades befogenhet att handlägga och afdöma mindre brottmål af här ofvan påpekade beskaffenhet, i sammanhang hvarmed äfven andra häraf föranledda föreskrifter om rättegångsordningen vid Polisdomstol skulle utfärdas.

H. Åkerman.

*Axel Lucander.*⁴

Förestående skrifvelse har åtföljts af, bland annat, följande bilagor:

„Förslag till stat för Polisinrättningen i Helsingfors.

	För en.		För alla.		Enligt nuvarande stat.		Tillökning.		
	<i>Fm.</i>	<i>74.</i>	<i>Fm.</i>	<i>74.</i>	<i>Fm.</i>	<i>74.</i>	<i>Fm.</i>	<i>74.</i>	
1 Polismästare, lön	6,000								
hyresmedel	1,500								
underhåll af hästar och åkdon .	1,500								
personligt anslag	2,000								
	11,000	—	11,000	—	11,000	—			
1 Underpolismästare, lön	4,000								
hyresmedel	1,200								
underhåll af häst och åkdon . .	800								
personligt anslag	1,000								
	7,000	—	7,000	—	7,000	—			
2:ne ledamöter i poliskammaren, arvoden	600		1,200		1,200				
1 Sekreterare, lön	2,000								
hyresmedel	800								
tjenstgöringsarvode	400						1,200	—	
	3,200	—	3,200	—	2,000	—			
2:ne Notarier, arvode	1,200		2,400		2,400				
2:ne Kanslistor, arvode	1,200		2,400		2,000		400	—	
1 Vaktmästare, arvode	1,100		1,100		—		1,100	—	
	1,100	—	1,100	—	—	—			
Distriktpolisen.									
2:ne Kommissarier, lön	1,500								
hyresmedel	600								
tjenstgöringsarvode	300								
	2,400	—	4,800	—	4,800	—			
Transport	—	—	33,100	—	30,400	—	2,700	—	

	Transport	—	33,100	30,400	2,700
10 Öfverkonstaplar, lön	750				
hyresmedel	250				
tjenstgöringsarvode	500	1,500	15,000	15,000	
42 Äldre konstaplar, lön	600				
hyresmedel	200				
tjenstgöringsarvode	300	1,100	46,200	46,200	
44 Yngre konstaplar, lön	500				
hyresmedel	200				
tjenstgöringsarvode	300	1,000	44,000	44,000	
Detektiva polisen.					
1 Kommissarie-föreståndare (åtnjutande tillika aflöning som Stadsfiskal), arvode		2,400	2,400	—	2,400
1 Kommissarie, lön	1,500				
hyresmedel	800				
tjenstgöringsarvode	500				
arvode som biträdande Stadsfiskal	1,000	3,800	3,800	2,800	1,000
2 Öfverkonstaplar, lön	1,000				
hyresmedel	300				
tjenstgöringsarvode	500	1,800	3,600	1,800	1,800
10 Konstaplar, lön	600				
hyresmedel	200				
tjenstgöringsarvode	400	1,200	12,000	7,200	4,800
Instruktionspolisen.					
1 Föreståndare, arvode		200	200	—	200
1 Öfverkonstapel, lön	1,000				
hyresmedel	300				
tjenstgöringsarvode	500	1,800	1,800	—	1,800
8 Konstaplar, lön	600				
hyresmedel	200				
tjenstgöringsarvode	300	1,100	8,800	—	8,800
8 Extra konstaplar, arvode		750	6,000	—	6,000
Prostitutionspolisen.					
1 Föreståndare, arvode		200	200	—	200
1 Öfverkonstapel, lön	750				
hyresmedel	250				
tjenstgöringsarvode	500	1,500	1,500	—	1,500
Transport		—	178,600	147,400	31,200

	Transport	—	178,600	147,400	31,200
2 Konstaplar, lön	600				
hyresmedel	200				
tjenstgöringsarvode	300	1,100	2,200	—	2,200
Expenser.		—	2,000	2,000	—
Läkarearvode		—	1,000	600	400
Till ersättning af oförskyld skada, ådragen i tjensten å kläder och munderingspersedlar, då godtgörelse derföre, i brist af tillgångar hos den skyldige, ej kan utbeholdas, äfvensom till gratifikationer för synnerlig utmärkelse i tjensten, efter Poliskammarens bestämmande					
		—	1,000	1,000	—
Dessutom till Guvernörens disposition, att användas till polisvärden befrämjande ändamål, emot redovisning					
		—	5,000	5,000	—
Beklädnad.					
För 10 öfverkonstaplar vid distriktpolisens samt en vid instruktionspolisen					
		175	1,925	—	1,925
För 86 äldre och yngre konstaplar vid distriktpolisens, 8 konstaplar vid instruktionspolisen och 8 extra konstaplar					
		160	16,320	—	16,320
För 2 öfverkonstaplar och 10 konstaplar vid detektiva polisen samt en öfverkonstapel och 2 konstaplar vid prostitutionspolisens					
		100	1,500	—	1,500
Summa		—	209,545	156,000	53,545

Helsingfors Poliskammare, den 31 December 1889.

H. Åkerman.“

„Uppgift öfver kostnaden för polispersonalens uniformspersedlar.

	Öfver- konstapels uniform.	Konstapels uniform.
3 aln kläde å 8 mk	24: —	24: —
2 „ satin å 4 mk	8: —	8: —
1 ¹ / ₄ aln armfoder å 1 mk	1: 25	1: 25
Blått kläde.	—: 50	1: 50
Knappar.	2: 25	2: 25
Axeltrenser.	10: —	2: —
Guldpetlizer	7: —	
Arbetslön jemte mindre tillbehör	22: —	20: —
	<u>Summa</u> 75: —	59: —

	Öfver- konstapels paletå.	Konstapels paletå.
4 ³ / ₄ aln kläde å 10 mk	47: 50	47: 50
4 „ yllefoder å 4 mk	16: —	16: —
Knappar.	2: 50	2: 50
Axeltrenser.	10: —	2: —
Blått kläde.	—: 50	1: 50
Arbetslön jemte mindre tillbehör	21: —	21: —
	<u>Summa</u> 97: 50	90: 50

	Benkläder:
2 aln kläde å 10 mk	16: —
Blått kläde.	1: —
Foder och mindre tillbehör	1: —
Arbetslön	6: —
	<u>Summa</u> 24: —

Mössa af kläde	7: —
Dito af skinn	15: —
Sommarrock af hamptyg	18: —
Lifpels af fårskinn	20: —
Regnrock	30: —
Handskar	5: —
Pelskrage af krimskinn	8: —

Summa 103: —“

„Uppgift öfver pris, slitningstid och årskostnad för polispersonalens uniformsbeklädnad.

	Persedlarnes pris.				Förslitningstid. År	Årlig kostnad.			
	För öfverkonstapel.		För konstapel.			För öfverkonstaplar.		För konstaplar.	
	<i>Fr</i> ¢	<i>ni</i>	<i>Fr</i> ¢	<i>ni</i>		<i>Fr</i> ¢	<i>ni</i>	<i>Fr</i> ¢	<i>ni</i>
Uniform	75	—	59	—	1 ¹ / ₂	50	—	39	33
Benkläder	24	—	24	—	1	24	—	24	—
Paletå	97	50	90	50	2	48	75	45	25
Mössa af kläde	7	—	7	—	1	7	—	7	—
Dito af skinn	15	—	15	—	3	5	—	5	—
Sommarrock af hamptyg	18	—	18	—	3	6	—	6	—
Lifpels af fårskinn	20	—	20	—	5	4	—	4	—
Regnrock	30	—	30	—	4	7	50	7	50
Handskar	5	—	5	—	1	5	—	5	—
Pelskrage	8	—	8	—	4	2	—	2	—
Reparation af uniform per år	—	—	—	—	—	8	—	7	—
Dito af paletå per år	—	—	—	—	—	8	—	8	—
Summa	—	—	—	—	—	175	25	160	8

I anledning häraf hafva Fullmäktige åt ett utskott, deri undertecknade invalts, uppdragit att inkomma med utlåtande i ärendet.

Kostnaderna för polisnärningen härstädes uppgå enligt innevarande (1890) års stat till sammanlagdt 159,802 mark förutom det till Guvernörens i länet disposition för polisvårdens befrämjande ställda anslag af 5,000 mark. Uti nämnda summa ingår dock ett tillfälligt anslag af 1,400 mark för anskaffande af nya sablar åt polisnärningen, hvadan de egentliga kostnaderna för underhållet af polisnärningen, inberäknadt ofvanberörda till Guvernörens disposition stående anslag, uppgå till inalles 163,402 mark.

Poliskammarens ofvanintagna „förslag till stat för polisnärningen i Helsingfors“ upptager en slutsumma af 209,545 mark. Läggas härtill följande i förslaget icke observerade utgifter, nämligen kostnaden för polisstallet 3,522 mark, personelt arvode åt poliskonstapeln K. V. Åberg 300 mark, aflöningen för två politiekarlar 720 mark, hyra för andra polisvaktkontorets lokal 2,500 mark samt hyresbidrag för vaktkontoren vid chausséerna 360 mark, komme kostnaderna för underhållet af polisnärningen att stiga till sammanlagdt 216,947 mark, hvartill ännu komme det belopp, till hvilket de föreslagna löneförhöjningarne för öfverkonstaplarne och konstaplarne

efter vissa års tjenstetid komme att uppgå. Oafsedt denna ytterligare stegring af utgifterna för polisväsendet, innebär Poliskammarens förslag en ökning af sagde utgifter med 53,545 mark. — I betraktande af den ansenliga tillökning, som sålunda föreslås, har utskottet främst trott sig böra taga i öfvervägande, om och under hvilka vilkor staden kan påtaga sig ökade utgifter för polisväsendet.

Till underhållet af polisnrättningen i hufvudstaden har, såsom bekant, statsverket för närvarande anslagit 89,000 mark*), medan stadens bidrag dertill utgör 75,802 mark, hvarutom staden kostnadsfritt upplåter lokal för Poliskammaren i Rådhuset. Härvid hör då erinras, att medan 1876 års stat för polisnrättningen utgjorde, i öfverensstämmelse med Kejs. förordningen af den 29 juni 1876, 123,540 mark, statsverket deraf erlade 78,280 mark samt staden återstående 45,260 mark. Stadens bidrag till polisnrättningen förhöll sig sålunda enligt 1876 års stat till statsanslaget såsom 1 till 1,7. I anledning deraf, att de militära vaktpatrullerna indragits, väcktes emellertid år 1882 fråga om förstärkning af polisen i Helsingfors, och affordrades Stadsfullmäktige yttrande derom, huruvida och till hvilket belopp staden vore villig erlagga de för sagda ändamål nödiga kostnaderna. Sedan Fullmäktige anmält, att de icke ville undandraga sig att i samma proportion som i 1876 års stat eller i förhållandet af 1 till 1,7 bidraga till dessa ökade utgifters betäckande, förklarade Kejs. Senaten, på sätt Stadsfullmäktige i skrifvelse från Civil Expeditionen af den 24 januari 1883 meddelades, att utgifterna för poliskammaren och de till Guvernörens disposition för polisändamål ställda medel borde uteslutande af statsverket gäldas, hvarför förhållandet emellan statsanslaget och stadens bidrag till polisnrättningen vore ett annat än det af Stadsfullmäktige uppgifna; dock ernade Senaten hos Hans Kejs. Majestät i underdånighet hemställa att statsanslaget för polisen finge utgå till förhöjdt belopp af 86,000 mark om året emot skyldighet för staden att intill utgången af år 1892 erlagga alla kostnader, som för polisväsendets underhåll derutöfver erfordrades. Ehuru Stadsfullmäktige häremot framhöll, att, i händelse staden skulle åtaga sig sådan skyldighet, Kejs. Senaten i anförd mätto påyrkat, polisnrättningen i Helsingfors sjelffallet skulle komma att utgöra och anses för en kommunal inrättning, medan den i sjelfva verket vore och af stadens myndigheter städse betraktats såsom en statsinstitution, hvilken tillkommit utan stadens hörande och utan beaktande af städernas grundlagsenliga privilegium att öfver politien hålla öfverinseende samt förty äfven borde i hufvudsak af statsverket bekostas, mot åtnjutande af det bidrag från kommunen, som med hänsyn till dess gagnelighet kunde pröfvas skäligt, fastställdes likväl, genom Kejs. brefvet af den 14 juli 1883, statsanslaget för polisnrättningen till 86,000 mark, att utgå till den 1 januari 1893, jemte det staden skyldigkändes att erlagga alla derutöfver för polisväsendets behöriga underhållande under nämnda tid erforderliga kostnader.

I följd af berörda Kejs. bref har sålunda det i 1876 års stat bestående för-

---

*) I budgeten upptagas 84,000 mark, hvartill kommer Guvernörens dispositionsmedel 5,000 mark.

hållandet emellan statsverkets och stadens andelar undergått en väsentlig förändring. Och än mera ogynnsamt för staden har förhållandet gestaltat sig genom de ytterligare utgifter för polisinrättningen, som staden efter nämnda tid nödgats ikläda sig. Sålunda har staden, förutom andra smärre utgifter, medels beslut af Fullmäktige den 3 september 1885 anställt tolf nya konstaplar vid polisverket för en sammanlagd kostnad af 12,600 mark. Deremot har enligt Kejs. Senatens bref af den 30 mars 1886 af statsmedel beviljats ett anslag af 3,000 mark till bestridande af det personela lönetillskott, som tillagts de båda polismästarene. Stadens och statsverkets utgifter för polisinrättningen i Helsingfors förhålla sig därför numera till hvarandra såsom 1 till 1,2.

Då emellertid frågan om sättet för underhållet af polisinrättningen i Helsingfors stad, i anseende dertill att statsanslaget för densamma utgår med år 1892, i alla händelser nu redan måste blifva föremål för ny pröfning, förefinnes enligt utskottets åsigt skäl för Stadsfullmäktige att ånyo söka göra gällande att den i 1876 års stat ingående proportionen mellan statsverkets och stadens andelar i kostnaderna för polisinrättningen borde fortfarande tillämpas. Endast under förutsättning, att så verkligt sker, torde Fullmäktige böra ingå i pröfning af poliskammarens förevarande förslag. Skulle detta yrkande icke godkännas, utan statsverkets bidrag till polisinrättningens underhåll anses böra bestämmas i annat förhållande än efter 1876 års stat, borde Fullmäktige förbehålla sig rätt att underkasta poliskammarens förslag förnyad granskning. Härtill finnes, efter utskottets åsigt, så mycket större skäl som ett flertal af de förändringar i polisens organisation, dem poliskammaren föreslagit, utan tvifvel äro synnerligen gagneliga, men icke så oafvisligen nödvändiga att staden skulle böra samtycka till deras införande äfven under den förutsättning att staden skulle komma att ensam eller nästan ensam bestrida kostnaderna för desamma.

Då utskottet nu öfvergår till detaljerna af poliskammarens förslag, anser utskottet sig böra förutsända anmärkningen, att, på sätt kammaren äfven sjelf framhållit, förslaget i hufvudsak afser en betydande förstärkning af polisens numerär. Men då polisens nuvarande styrka otvifvelaktigt icke mäktar att fylla alla de anspråk, som stadens ökade folkmängd och utveckling i öfrigt ställa på polisen, kan en dylik förstärkning icke vara annat än högeligen önskvärd, hvarjemte det måste anses vara välbetänkt att de utaf polisens åligganden, som icke stå i närmare samband med hvarandra, fördelas på olika afdelningar och personer. — Vid sina uttalanden om detaljerna i förslaget har utskottet för öfrigt följt den ordning, de i förslaget intaga.

Emot det föreslagna utbytet af benämningen „ordningspolis“ mot „distriktspolis“ har utskottet icke något att erinra. — Ej heller kan utskottet annat än i princip understöda förslaget att föreståndaren för detektiva afdelningen tillika uppträder såsom åklagare vid Rådstufvurätten i de mål, som af honom i förstnämnda egenskap undersökts; dock har utskottet ansett sig icke kunna närmare uttala sig om sättet

för förslagens genomförande, utan endast velat anmärka, att inom utskottet yttrats jemväl den åsigten att ledningen af detektiva afdelningen tilläfventyrs kunde ombetros begge stadsfiskalerna med lämplig arbetsfördelning dem emellan, exempelvis efter distrikt. — Jemväl den påyrkade förstärkningen af detektiva afdelningen med en öfverkonstapel och fyra konstaplar har utskottet ansett sig böra tillstyrka.

Benämningen „prostitutionspolis“ skulle utskottet vilja ersätta genom „sedlighetspolis“. Förslaget, att en dylik afdelning vid polisen inrättas, kan utskottet endast understöda.

Nyttan af en „instruktionspolis“ har utskottet, i följd af de vägande skäl, som af poliskammaren anföras, icke kunnat ifrågasätta. Att närmare uttala sig om lämpligaste sättet att anordna instruktionspolisens verksamhet, torde icke ligga inom utskottets uppdrag. Dock skulle utskottet betvifla ändamålsenligheten af att instruktionspolisen uppställas såsom en ordinarie afdelning för sig, utan borde till instruktionspolisen, enligt utskottets tanke, kommenderas de öfverkonstaplar och konstaplar vid distriktpolisen, som finnas vara dertill mest egnade.

Emot anställandet af en särskild vaktmästare vid poliskammaren har utskottet icke något att erinra.

Fullmäktige hafva tidigare (jmf. tryckta utskottsbetänkandet n:o 13 för 1885) afstyrkt löneförhöjning åt sekreteraren vid poliskammaren, enär denne utöfver sin lön och hyresmedlen, tillsammans 2,000 mark, haft att påräkna icke obetydliga sportler. Då dessa sportler numera till större delen bortfallit, kan den nu förordade förhöjningen af sekreterarens aflöning med 1,200 mark, hvilken förhöjning i sjelfva verket endast motsvarar minskningen i sportler, icke anses oskäligen. — Likaledes torde anledning icke förekomma till att motsätta sig att kanslisternes arvoden höjas från 1,000 till 1,200 mark, hvarom förslag framstälts redan år 1885 och äfven understöds af det inom Fullmäktige för ärendet tillsatta utskott, men då fått förfalla, — att läkarens arvode bestämmas till 1,000 mark, till hvilket belopp detsamma i sjelfva verket, på sätt kammaren ock framhållit, utgår, — att föreståndarens för detektiva afdelningen löneförmåner ökas med 2,400 mark, hvartill finnes så mycket större skäl som genom nya strafflagen åklagarens rätt till andel i böter bortfaller, — att kommissarien vid nämnda afdelning erhåller i lön 1,000 mark utöfver hvad han för närvarande åtnjuter — samt att de kommissarier, hvilka tillika äro föreståndare för instruktionsafdelningen och sedlighetspolisen, derför erhålla tillskottsarvoden af 200 mark hvardera.

Att den lägre betjeningen vid polisen är nog knapt aflönad, har ofta framhållits, och hafva Stadsfullmäktige redan tidigare (se utskottsbetänkandet n:o 13 för år 1885) erkänt behovet af en löneförhöjning åt densamma, ehuru frågan då fått förfalla i följd af statsverkets vägran att bidraga till utgiften i den uti 1876 års stat fastställda proportionen. Utskottet får ock på det varmaste tillstyrka bifall till en dylik löneförhöjning samt förty förorda ej mindre anslaget till beklädnadshjelp åt sagda betjening än att detta anslag disponeras på sätt kammaren föreslagit. — Men ehuru utskottet icke i princip vill motsätta sig poliskammarens förslag att genom en suc-

cessiv ökning af aflöningen söka fästa dugliga arbetskrafter för längre tid i polisens tjänst, måste dock utskottet betvifla lämpligheten af att detta genomföres på sätt poliskammaren förordat. Oafsedt att löneförhöjning efter tio, femton och tjugu års tjänst är mindre motiverad redan därför att en poliskonstapel efter tjugu års tjänstgöring svårligen lång tid bortåt vidare är i stånd att fullt tillfredsställande sköta sin ansvarsfulla och ansträngande syssla, hvarför han icke torde böra förmås att efter sagda tid ännu länge kvarstå i tjänsten, är systemet af löneförhöjningar efter vissa års tjänstetid icke lämpligt för befattningar, hvilkas innehafvare när som helst kunna från dem entledigas, samt skulle vålla ständiga jemkningar i polisens budget, jemte det, om en proportion emellan statsverkets och stadens bidrag till polisverkets underhåll skall förefinnas, lika ofta justeringar af beloppet utaf statsanslaget blefve nödiga. Bättre synes därför vara att indela öfverkonstapels- och konstapelstjänsterna i olika klasser med olika löneförmåner i hvarje klass, i hvilka klasser uppflyttning skulle ske i den mån, ledighet yppade sig samt poliskammaren, med hänsyn till vederbörandes förtjänster, dertill förordnade. Enahanda anordning har, efter hvad utskottet inhemtat, annorstädes, exempelvis i Stockholm, med framgång blifvit följd. Polismästaren öfverste Åkerman, som benäget biträdt utskottet i dess arbete och icke heller haft något att anmärka mot en sådan anordning, har med ledning af förhållandena, sådana de för närvarande äro, uppgjort ett förslag till klassindelning af berörda tjänster, enligt hvilket förslag öfverkonstapelstjänsterna skulle indelas i fyra klasser med löneförmåner från 1,800 till 1,500 mark samt med tre platser i högsta och andra klasserna samt med fyra platser i tredje och fjerde klasserna, medan konstapelssysslorna skulle fördelas på sex klasser med aflöning från 1,000 i lägsta till 1,500 mark i högsta samt med 3 platser i den sistnämnda, 10 i andra, 15 i tredje, 20 i fjerde, 28 i femte och 30 i sjette klassen. Detta skulle medföra en förhöjning af aflöningen för samtliga öfverkonstaplar med 1,000 mark och för konstaplarne med 9,600 mark utöfver hvad poliskammaren i sitt förslag till ny stat upptagit. För sin del har utskottet icke något att häremot anmärka.

Beträffande slutligen poliskammarens anhållan att få till sin disposition ett magasin till förvar af stulet gods, torde staden gerna kunna tillmötesgå denna begäran liksom ock kammarens anhållan om ett anslag af 120 mark åt magasinförvaltaren; dock torde magasinet böra ställas under vårdnad af detektiva afdelningen snarare än af distriktsafdelningen.

Ytterst får utskottet, vidkommande behandlingen af polismål, erinra, att denna fråga redan föreligger Fullmäktige till åtgärd i sammanhang med frågan om inrättandet af en fjerde afdelning vid Rådstufvurätten, hvarför utskottet saknat anledning att utlåta sig om denna del af poliskammarens framställning.

Med beaktande af ofvan föreslagna ändringar och under förutsättning, att anslag af statsverket erhålles i den proportion, utskottet ansett staden böra påräkna, har utskottet uppgjort bilagda förslag till ny stat för polisinrättningen i Helsingfors, slutande sig å ett belopp af inalles 223,787 mark. Ut i denna stat ingår icke aflöningen för två politiekarlar samt hyresbidragen för poliskontoren, hvilka utgifter staden synes böra såsom härförinnan ensam bekosta. Uträknadt efter förhållandet 1 till 1,7 skulle stadens andel i kostnaderna för polisinrättningen efter ofvannämnde stat komma att uppgå till 82,884 mark samt statsverkets till 140,903 mark.

På grund af allt, hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet vördsamt föreslå:

att Stadsfullmäktige ville i det yttrande, Fullmäktige affordrats, anmäla, att staden icke vill undandraga sig att medverka till genomförandet af poliskammarens ifrågavarande förslag med de ändringar, ofvan förordats, dock under förutsättning, att statsverkets anslag till polisinrättningen utgår i samma proportion till stadens bidrag som i 1876 års stat eller i förhållandet af 1,7 : 1 eller sålunda med 140,903 mark årligen, medan stadens bidrag fastställles till 82,884 mark likaledes årligen, men att Fullmäktige, i händelse samtycke till en sådan fördelning af kostnaderna för polisinrättningen icke vinnes, nödgas förbehålla sig rätt att få upptaga frågan till ny behandling i hela dess vidd.

Helsingfors, den 21 december 1890.

Wilh. Brummer.

B. O. Stenius.

Alfred Norrmén.

F. W. Grönqvist.

T. J. Boisman.

Förslag till ny stat för Polisinrättningen i Helsingfors.

1 Polismästare, lön	6,000: —	
hyresmedel	1,500: —	
personelt lönetillskott	2,000: —	
underhåll af hästar och åkdon	1,500: —	11,000: —
1 Underpolismästare, lön	4,000: —	
hyresmedel	1,200: —	
personelt lönetillskott	1,000: —	
underhåll af häst och åkdon	800: —	7,000: —
2 Ledamöter i Poliskammaren	600: —	1,200: —
1 Sekreterare, lön	2,000: —	
hyresmedel	800: —	
tjenstgöringsarvode	400: —	3,200: —
2 Notarier, arvode å	1,200: —	2,400: —
2 Kanslistor, arvode å	1,200: —	2,400: —
1 Vaktmästare		1,100: —
1 Kommissarie, lön	1,500: —	
hyresmedel	800: —	
tjenstgöringsarvode	500: —	
extra arvode såsom stadsfiskal	1,000: —	3,800: —
2 Kommissarier, lön å	1,500: —	
hyresmedel	600: —	
tjenstgöringsarvode	300: —	4,800: —
3 Öfverkonstaplar, lön å	1,000: —	
hyresmedel	300: —	
tjenstgöringsarvode	500: —	5,400: —
3 Öfverkonstaplar, lön å	900: —	
hyresmedel	300: —	
tjenstgöringsarvode	500: —	5,100: —
4 Öfverkonstaplar, lön å	800: —	
hyresmedel	300: —	
tjenstgöringsarvode	500: —	6,400: —
4 Öfverkonstaplar, lön å	750: —	
hyresmedel	250: —	
tjenstgöringsarvode	500: —	6,000: —
3 Konstaplar, lön å	750: —	
hyresmedel	250: —	
tjenstgöringsarvode	500: —	4,500: —
	<u>Transport</u>	<u>64,300: —</u>

	Transport	64,300: —
10 Konstaplar, lön å	650: —	
hyresmedel	250: —	
tjenstgöringsarvode	500: —	14,000: —
15 Konstaplar, lön å	600: —	
hyresmedel	250: —	
tjenstgöringsarvode	450: —	19,500: —
20 Konstaplar, lön å	600: —	
hyresmedel	200: —	
tjenstgöringsarvode	400: —	24,000: —
28 Konstaplar, lön å	600: —	
hyresmedel	200: —	
tjenstgöringsarvode	300: —	30,800: —
30 Konstaplar, lön å	500: —	
hyresmedel	200: —	
tjenstgöringsarvode	300: —	30,000: —
8 Extra konstaplar, arvode å	750: —	6,000: —
1 Föreståndare för detektiva afdelningen (åtnjuter tillika aflöning såsom stadsfiskal)		2,400: —
1 Föreståndare för instruktionsafdelningen		200: —
1 Föreståndare för sedlighetspolisen		200: —
1 Magasinsförvaltare		120: —
1 Läkare		1,000: —
Expenser		2,000: —
Till ersättning af oförskyld skada, ådragen i tjensten å kläder och munderingspersedlar, då godtgörelse därför, i brist af tillgångar hos den skyldige, ej kunnat utbejdas, äfvensom till gratifikationer för synnerlig utmärkelse i tjensten efter Poliskammarens pröfning		1,000: —
Dessutom till Guvernörens disposition att användas till polisvården befrämjande ändamål, mot redovisning		5,000: —
Beklädnad för 10 öfverkonstaplar vid distriktpolisen samt en vid instruktionspolisen å	175: —	1,925: —
Beklädnad för 86 konstaplar vid distriktpolisen, 8 konstaplar vid instruktionspolisen och 8 extra konstaplar å	160: —	16,320: —
Beklädnad för 2 öfverkonstaplar och 10 konstaplar vid detektiva polisen samt en öfverkonstapel och 2 konstaplar vid sedlighetspolisen å	100: —	1,500: —
Underhållet af polisstallet		3,522: —
	Summa	223,787: —

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1891.

Utskottsbetänkande angående stadens utgifts- och inkomstförslag för år 1891.

Det utskott, åt hvilket Stadsfullmäktige uppdragit granskningen af stadens utgifts- och inkomstförslag för nästkommande år, har till beredning fått emottaga följande ärenden:

1:o Magistratens jemte skrifvelse af den 2 innevarande December Stadsfullmäktige tillsända utgifts- och inkomstförslag för år 1891 med dertill hörande bilagor;

2:o Fullmäktiges remiss af den 9 sistlidne September med Drätselkammarens skrifvelse af den 28 förutgångne Augusti angående anvisande af anslag för uppförande af ett plank kring folkskolegården å Berghäll;

3:o Fullmäktiges tre särskilda beslut af den 2 innevarande December angående beviljande af ett anslag för härvarande blindanstalt, angående pensionering af ordningsmannen vid brandverket J. Rönneberg samt om upprättande af telefonledning till härvarande kommunala sjukhus;

4:o Fullmäktiges remiss af den 16 i denna månad angående reserverande af medel för förbättrande af folkskolelärarnes och lärarinnornas löneförmåner; samt

5:o Fullmäktiges två särskilda beslut af den 16 innevarande December angående anslag för undersökning af lysgasens svafvelhalt samt angående understöd åt särskilda värnepliktiges hustrur.

Vid granskningen af föreliggande budgetförslag har utskottet främst fäst uppmärksamhet vid den väsentliga skillnad, som förefinnes emellan Magistratens och Drätselkammarens förslag beträffande sättet för beräkandet af den behållning, som vid innevarande års slut kommer att finnas i stadskassan och kan påräknas för bestridandet af nästkommande års utgifter. Medan nämligen Magistraten upptagit denna disponibla behållning till ett belopp af 584,500 mark, skulle densamma enligt Drätselkammarens förslag, om Magistratens uppställningssätt, hvilket äfven utskottet måste anse vara riktigare, följes, uppgå till 800,000 mark, motsvarande beloppet af det utaf Drätselkammaren på inkomstsidan observerade lån, hvilket Drätselkammaren förutsatt vara vid årsslutet till fullo liqvideradt. Den undersökning, som utskottet för frågans noggranna utredande förtagit, har lemnat såsom resultat att icke heller Magistratens kalkyl är fullt riktig, i ty att Magistraten visserligen observerat såsom utestående vid årsslutet det enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 13 Maj innevarande år på kor-

tare återbetalningstid än två år upptagna lånet af 800,000 mark, men deremot reserverat medel för fullständigt gäldande af stadens kassakreditivskuld, dervid förbiseende att uti denna skuld ingår jemväl det lån af 160,000 mark, som Fullmäktige för reglerandet af innevarande års budget beslutit upptaga på kortare återbetalningstid än två år och hvilket icke varit afsedt att redan med detta års inkomster återbetalas. Utskottet har på grund häraf ansett den vid årsslutet uppstående behållningen, hvilken utskottet i öfrigt funnit vara af Magistraten beräknad med nödig försigtighet, böra ökas med ofvannämnda 160,000 mark samt förty utgått från att en behållning af 744,500 mark kunde främst disponeras för nästkommande års utgifter.

Vid detaljgranskningen af budgetförslaget har utskottet funnit anledning till följande anmärkningar och förslag:

Utgifter.

I. Stadens skulder.

Med Drätselkammaren är utskottet ense derom att det lån af 160,000 mark, som upptogs för reglerandet af innevarande års budget, bör, på sätt Fullmäktige vid bifallandet af lånet äfven synas hafva förutsatt, betalas till hälften under nästkommande samt till återstoden under derpåföljande år. Men utskottet anser att derutöver en ytterligare amortering af stadens sväfvande skuld borde under nästkommande år ega rum. Den omständigheten att penningemarknadens ställning härtills icke medgifvit en förmonlig konvertering af den sväfvande skulden till ett obligationslån, synes enligt utskottets tanke så mycket mindre böra föranleda till att på obestämd tid uppskjuta med begynnandet af amorteringen utaf sagde skuld, som åtskilliga af de företag, för hvilka staden iklädt sig ifrågavarande skuld, allaredan tillföra staden betydande inkomster, afsedda att i främsta rummet tagas i anspråk för låneannuiteternas gäldande. Sålunda hafva redan under flera år afbetalningar egt rum å köpeskillingarne för de inom Brunnsparken försålda villatomterna, men någon amortering deremot icke skett å det för inlösen af Brunnsparken ur stadskassan förskottrade lån. Utskottet har därför trott sig hafva skäl att föreslå att under nästkommande år borde till amortering af stadens sväfvande skuld anslås ett belopp af 40,000 mark, motsvarande circa 2 % af skuldens närvarande belopp.

För bestridandet af ränta och provision å stadens sväfvande skuld hade Drätselkammaren uti sitt till Magistraten afgifna utgiftsförslag beräknat ett belopp af 60,000 mark vara tillfylles, men har summan af Magistraten ökats till 80,000 mark. Med afseende å den för närvarande rådande höga räntefoten synes försigtigheten bjuda att ytterligare öka anslaget till 90,000 mark. För att dock i någon mån kunna göra sig oberoende af penningemarknadens vaxlingar och dess verkningar å räntesatsen borde, i afvaktan på lämplig tidpunkt för upptagandet af det tillärnade obligationslånet, Drätselkammaren bemyndigas att konvertera ytterligare en half miljon af den

sväfvande skulden till ett fast lån. I sådan händelse torde kassakreditivet kunna ned-sättas till samma belopp.

På grund af hvad ofvan anförts får utskottet därför föreslå:

att under denna hufvudtitel upptagas såsom c-poster:

7:o. Afbetalning å det enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 21/12 1889 upptagna lån på kortare återbetalningstid än två år, halfta beloppet — 80,000 mark;

8:o. Amortering å stadens öfriga sväfvande skuld — 40,000 mark;

9:o. Å lån på kortare återbetalningstid till belopp af 1,460,000 mark samt å ett kassakreditivlån till belopp af högst 500,000 mark er-lägges i provision och ränta förslagsvis — 90,000 mark; samt

att Drätselkammaren bemyndigas att till betäckande af motsva-rande belopp af stadens sväfvande skuld för stadens räkning upptaga ett lån af 500,000 mark på viss uppsägningstid.

II. Stadens embetsverk.

Vid denna hufvudtitel har utskottet icke funnit skäl till någon anmärkning.

Den tillökning i utgifterna för Rådstufvurätten, som den ifrågasatta fjerde afdelningen kommer att medföra, har utskottet beaktat vid pröfningen af beloppet utaf de för oförutsedda behof reserverade medlen.

III. Kommunalförvaltningen.

Då Stadsfullmäktiges beslut af den 4 sistlidne Februari angående särskilda förändringar i Drätselkammarens arbetsordning blifvit af Guvernören öfver länet upp-häfdt, torde den på samma gång för Drätselkammaren fastställda nya staten, innan frågan om Kammarens organisation vinner sin slutliga lösning, icke kunna lända till efterföljd, hvarför

den för Drätselkammaren förut gällande stat fortfarande torde böra i utgiftsförslaget upptagas med samma belopp som härtills eller 28,900 mark.

Enligt utskottets åsigt saknas anledning att redan nu, innan de föreslagna förändringarna i Byggnadskontorets organisation granskats och godkänts af Fullmäktige, i öfverensstämmelse med dem ändra Byggnadskontorets stat. Årets stat för sagda

verk torde derfor böra bibehållas i hufvudsak oförändrad, utom att, enär kontorets arbeten under nästinstundande år komma att vara betydligt mindre än under år 1890, anslaget för extra ingeniörbiträden, oaktadt anslaget för geodeten utslutits, ansetts kunna bibehållas vid föreslagna 5,000 mark. Utskottet föreslår alltså

att ur Byggnadskontorets stat anslaget „personel godtgörelse åt stadsingenjören för frångångna sportler 1,000 mark“ utslutes,

att till aflöning jemte resemedel åt en geodet anslagna 3,100 mark likaledes utgå, men

att anslaget till „material och handtlångaredagsverken vid mätningar“ 5,700 mark höjes till 6,000 mark.

IV. Gatubelysningen.

Härvid har utskottet icke haft något att påminna.

V. Brandverket.

VI. Polisnrättningen.

Såsom bekant, föreligga för närvarande till Fullmäktiges behandling två förslag till ändringar i brandverkets och polisens organisation, hvilka förslag komma att, der de godkännas, medföra en betydande ökning af utgifterna för dessa begge inrättningar. Som förslagen emellertid icke äro slutbehandlade, har utskottet lemnat staten för brandverket och polisen oförändrad, men i stället under anslaget för oförutsedda behof under XV hufvudtiteln reserverat härför nödiga medel.

VII. Sundhets- och sjukvården.

På grund af Fullmäktiges beslut utaf den 16 dennes har utskottet under rubriken „Sundhetsinspektören och Helsopolisen“ tillagt ett anslag af 250 mark för undersökning om lysgasens svafvelhalt.

VIII. Fattigvården.

Härunder har utskottet infört de understöd till belopp af tillsammans 660 mark, hvilka enligt Fullmäktiges beslut af den 16 i denna månad tillkomma värnepligtige Nybergs, Leppiojas och Jurjeffs hustrur.

IX. Undervisningsväsendet.

I öfverensstämmelse med ordalydelsen i den ansökning, deri anstalten för andesvaga anhåller om understöd af staden, skulle utskottet, som äfven för sin del finner anslaget motiveradt, föreslå

att sagda anslag upptages att utgå med trehundra mark för hvarje i anstalten intagen frielev från Helsingfors stad, dock till sammanlagdt belopp af högst 4,500 mark.

Anslaget till Blindanstalten beviljades redan af Stadsfullmäktige genom beslut af den 2 dennes. I anledning häraf och på grund af beslutets lydelse

torde sagda anslag böra upptagas till belopp af högst 2,000 mark, att utgå med 200 mark för underhållet af hvarje i anstalten upptaget medellöst barn från Helsingfors kommun, hvarjemte framför posten borde införas i första kolumnen „S. F. besl. ²/₁₂ 1890“ och i den andra b i stället för c.

Ur Fröken Tryggs ansökan om anslag för inrättandet af folkbibliotek och läsesal i Sörnäs, som i Magistratens budgetförslag intagits, inhemtas, att af de uppgifna uppsättningskostnaderna 2,300 mark äro afsedda för anskaffande af läromaterial för de undervisningskurser, fröken Trygg har för afsigt att i „Folkets hem“ anordna, samt af underhållskostnaderna 250 mark beräknade för underhållet af sagde läromaterial, hvaremot återstoden af kostnaderna hänför sig till det tillämnade biblioteket jemte läsesalen. Utskottet håller emellertid före att det icke är lämpligt att å stadens ordinarie budget uppföres anslag för de ifrågasatta undervisningskurserna. Staden bör nämligen i främsta rummet rikta sina sträfvanden på att genom sitt folkskoleväsende befrämja folkundervisningens sak. Och det är icke heller så ringa oppoffringar, staden i detta syfte redan iklädt sig och fortfarande får vara beredd att vidkännas. Vid sådant förhållande vore det enligt utskottets tanke mindre väl betänkt att staden skulle splittra sina krafter på dylika tillfälliga undervisningskurser, som de nu ifrågavarande, helst dessutom någon utarbetad plan för desammas anordnande icke föreligger. Deremot synas många skäl tala för att på kommunens bekostnad i Sörnäs inrättas ett folkbibliotek i förening med läsesal och synes detta företag lämpligast kunna realiserast sålunda att biblioteket förlägges uti „Folkets hem“ samt ställes under uppsigt af den utaf Stadsfullmäktige för sagda inrättnings öfvervakande utsedda direktion, å hvilken det förty borde ankomma att antaga den för bibliotekets och läsesalens behöriga skötande erforderliga personal, att årligen upprätta och till Drätselkammaren inlemnast förteckningar öfver bibliotekets och läsesalens tillhörigheter, att godkänna till utbetalning räkningar för inrättningen m. m. Under denna förutsättning anser utskottet sig kunna förorda upptagandet i budgeten af anslag för ifrågavarande bibliotek och läsesal, jemte det utskottet ansett skäl förekomma att öka det för bibliotekets första uppsättning afsedda beloppet till 3,000 mark. Dock har det syntts utskottet rättast att de skilda poster, i hvilka anslaget sönderfaller, i budgeten specificeras. Utskottet föreslår därför:

att under rubriken „k) Folkbibliotek och läsesal i Sörnäs“ upptagas följande poster, betecknade med c i andra kolumnen:

Uppsättning af biblioteket	3,000	mark.
För anskaffande af tidningar och tidskrifter till läsesalen jemte underhåll	1,000	”
Hyra för lokal jemte möbler och andra inventarier	1,500	”
Lön för bibliotekarie och föreståndare för läsesalen	1,000	”
Lön åt vaktmästare samt skurning af lokalen	250	”
Belysning, bestående af 10 elektriska lampor om 16 normal-ljus styrka	450	”
Uppvärmning	450	”
		7,650 mk.

X. Staden åliggande allmänna onera.

Beträffande denna hufvudtitel har utskottet icke funnit något att påminna.

XI. Vattenledningen.

Enär förslaget till ny instruktion för Byggnadskontoret ännu icke blifvit af Fullmäktige granskadt, föreslår utskottet

att den ingenjör vid Byggnadskontoret, som närmast har sig anförtrodd uppsigten öfver vattenledningen, fortfarande må benämnas äldre biträdande ingenjör.

I budgetförslaget upptagna lönetillskott åt förste maskinisten vid pumpverket motiveras af Drätselkammaren dermed, att nämnda post skulle utgöra ersättning åt maskinisten för honom frångående inkomstgifvande bisysselsättning. Utskottet nödgas för sin del nedlägga en gensaga mot den uppfattning, att sådan minskning i inkomster skulle berättiga till vederlag derför, helst minskningen tillika medför minskning i löntagarens arbete. I betraktande likväl deraf att ifrågavarande funktionär vitsordats hafva på ett synnerligen tillfredsställande och omsorgsfullt sätt under elfva års tid bortåt skött sin befattning, har utskottet trott sig böra bibehålla anslaget oförändradt, dock föreslår utskottet

att sagda tillskottsanslag åt förste maskinisten vid pumpverket upptages såsom personelt tillskott till hans lön.

Drätselkammaren och Magistraten hafva varit ense om behovet af en verkstad för vattenledningens behof, men medan Drätselkammarens pluralitet föreslagit, att

för verkstadens räkning skulle af staden uppföras en verkstadsbyggning jemte nödiga uthus, har Magistraten ansett verkstaden tillsviare kunna inrymmas i hyrd lokal. Utskottet skulle för sin del omfattat Magistratens åsigt i händelse utsigt skulle finnas för att lämplig lokal för sagde verkstad kunde för skäligt pris erhållas, men då sådant påtagligen icke låter sig göra, har utskottet trots staden omedelbart böra skrida till uppbyggande af verkstadsbyggnaden.

I motsats mot Kammaren skulle dock utskottet anse, att verkstadsbyggnaden, för att motsvara sitt ändamål, bör inrymma jemväl bostadslokaler för verkmästaren och någon arbetare, så att städse personer må finnas till hands för att kunna utan tidsutdrägt afhjelpa läckor, som uppstå å vattenledningen.

Utförd efter detta program samt med iakttagande af all enkelhet och sparsamhet i öfrigt borde emellertid kostnaden för en sådan verkstadsbyggnad icke komma att, inberäknadt utgifterna för planering, hägnad och införande af vattenledning, öfverstiga 50,000 mark. På dessa skäl borde alltså

ur budgeten uteslutas anslaget till hyra för verkstadslokal, 2,000 mark, samt

i stället införas de i Drätselkammarens budgetförslag under rubriken „Nybyggnad“ upptagna poster med förhöjning af anslaget för uppförandet af verkstaden från 32,000 till 42,000 mark,

i följd hvaraf posten för maskiner och verktyg, 9,000 mark, under rubriken „inköp af vattenmätare m. m.“ jemväl komme att å detta ställe uteslutas;

och torde slutligen Drätselkammaren böra anmodas att till Stadsfullmäktige inkomma med planer och kostadsförslag till den nya verkstadsbyggnaden, utarbetade med beaktande af hvad utskottet ofvan i saken framhållit.

Under rubriken „Underhåll och remont“ ingår ett anslag af 5,700 mark för stenläggning och inhägnad af planen omkring pumphusen i Gammelstaden. Enligt hvad af kostnadsförslaget inhemtas, belöpa sig af detta anslag omkring 4,700 mark å det förstnämnda arbetet samt återstoden å hägnaden. Då emellertid stenläggningen, som hufvudsakligen endast afser platsens försättning i ett prydligare skick, saklöst torde tillsviare kunna uppskjutas, föreslår utskottet

att endast den för inhägnad af planen omkring pumphuset i Gammelstaden afsedda kostnaden upptages med 900 mark.

Beträffande posterna under „Regleringsarbeten“ har utskottet slutligen på skäl, som under XIII hufvudtiteln närmare framhållas, trott

anslagen för vattenledning under Kaptens-, Hafs- och Lilla Fabriksgatorna tillsvidare böra uteslutas.

XII. Saluhallen.

Vid denna hufvudtitel har utskottet icke haft något att anmärka.

XIII. Allmänna arbeten.

Omläggningen af Salutorget har utskottet, i likhet med Magistraten, ansett kunna få tillsvidare bero, hvartill så mycket större anledning finnes som, efter hvad utskottet inhemtat, Drätselkammaren vore betänkt på att låta genom en expert utrikes inhemta upplysning om bästa sättet att gatlägga platser med ifrågavarande bestämmelse. Deremot och då gatläggningens å Slottskajen bristfälliga skick vållar hinder för trafiken, håller utskottet före att arbetet, äfven med äfventyr att en upprifning af stenläggningen kan ifrågakomma när hamnbanan utsträcker öfver kajen till Skatudden, icke längre kan uppskjutas. Utskottet föreslår därför i öfverensstämmelse med Drätselkammaren,

att under afdelningen "2:o Gator och Allmänna platser A) Remont och underhåll" införes för omläggning af Slottskajen (hamnpiren) ett anslag af 5,790 mark.

Efter utskottets förmenande borde deremot den föreslagna planeringen af en del utaf Sjömansgatan få tillsvidare anstå. Tomten N:o 13 vid sagda gata är visserligen redan af staden försäld, och har egaren af tomten äfven uppfört ett hus mot Sjömansgatan, hvilket allt, enligt hvad ur stadsingenjörens utlåtande erfares, varit skälen till att nämnda arbete nu föreslagits till utförande. Utskottet har dock inhemtat att staden, när tomten såldes, uttryckligen förbehållit sig att köparen icke finge påyrka planeringen af gatan innan staden annars funne lägligt att skrida till detta arbete. Dertill kommer, att omordade gata icke på lång tid kan vidare fortsättas i riktning mot nya kyrkan, enär en del af det område, hvar öfver gatan kommer att ledas, är utgifvet på arrende för längre tid framåt. Utom dess synes detta planeringsarbete, liksom ock planeringen af Nykyrkobrinken och Annegatan längs nya kyrkans tomt, delvis stå i samband med frågan derom, huru platsen norr och vester om sagda kyrka lämpligast skall planeras, hvilken fråga åter, i anseende till terrängförhållandena å nämnda plats, erbjuder många svårigheter och föga i detta sammanhang kan upptagas till afgörande, så mycket

mindre som fullständiga planer och kostnadsberäkningar ännu saknas. Utskottet har därför

uteslutit anslaget för planering af omförmälda del utaf Sjömansgatan ur budgeten; och torde Byggnadskontoret böra anmodas att låta planera Nykyrkokbrinken och Annegatan längs nya kyrkans tomt endast för så vidt derigenom icke intrång göres på det beslut, som beträffande planeringen af öfriga delar utaf området norr och vester om sagda kyrka samt derigenom ledande gator framdeles kan af Stadsfullmäktige fattas.

Ehuruväl utskottet på de af Magistraten och de af Drätselkammarens viceordförande reservationsvis anförda skäl anser att med stenläggningen af Jungfrustigen ännu någon tid framåt kan utan olägenhet anstå, borde, enligt utskottets tanke, dock något göras för att underlätta fotgängaretrafiken å denna gata, hvilken rätt mycket begagnas af de vid Park- och Hafsgatorna samt i Brunns parkens västra område bosatta personer. I sådant afseende har utskottet tänkt sig att gångbanan längs gatans östra sida kunde, oberoende af gatans stenläggning i öfrigt, under instundande år utföras. Kostnaderna för stadens andelar i denna gångbana hafva af Stadsingeniören beräknats till 3,800 mark. Utskottet får på grund häraf föreslå

att under afdelningen „nyläggning af gator“ upptages ett anslag af 3,800 mark för stadens andelar i gångbanan längs östra sidan af Jungfrustigen eller sträckan utanför tomterna N:ris 3—9.

Om ock med den i Drätselkammarens förslag upptagna planeringen af uppgången från Bergmans- till Observatoriigatan för närvarande kan få bero, borde dock den af Drätselkammaren förordade planering af Observatoriigatan från Kaserngatan till uppgången mellan kvarteren N:ris 100a och 100b utföras, enär denna gata utgör en fortsättning af den nya körvägen öfver Observatoriiberget hvars anläggande för närvarande pågår. Efter det jemväl Observatoriigatan blifvit planerad, kommer den nya körvägen öfver Observatoriiberget att vara farbar i hela dess sträckning från Unions- till Kaserngatorna.

Utskottet föreslår på grund häraf:

att under regleringsarbeten intages ett anslag af 7,240 mark för planering af omordade del utaf Observatoriigatan.

De regleringsarbeten, hvilka af Magistraten och Drätselkammaren föreslås till utförande under nästkommande år, afse denna gång hufvudsakligen beredande af tillfälle för staden att upplåta till försäljning en del af de fabriktomter, uti

hvilka södra delen af Röddbergen enligt den nya stadsplanen är indelad. Enligt Magistratens förslag skulle i sådant afseende under nästa år planeras Kaptensgatan i hela dess utsträckning, Hafsgatan från N:o 5 till Kaptensgatan, Strandgatan från Kaptens- till Skepparegatan samt den del af Lilla Fabriksgatan, som ligger emellan Kaptens- och Skepparegaterna. Drätselkammaren har derutöfver föreslagit planering af jemväl Skepparegatan från Fabriks- till Strandgatan.

Kostnaderna för de af Magistraten föreslagna planeringsarbetena, deri inberäknade utgifterna för vattenledning och afloppskanaler, äro beräknade till sammanlagdt 183,000 mark, och skulle efter arbetets slutförande de tvenne vestligaste tomterna i fabriksqvarteren N:ris 180 och 183 kunna försäljas. Derest äfven Skepparegatan planerades, skulle jemväl de två öfriga tomterna i sagda kvarter kunna försäljas. Innan man emellertid skrider till utförande af dessa, kostsamma regleringsarbeten, bör man enligt utskottets förmenande hafva klart för sig å ena sidan att staden inom en icke allt för aflägsen framtid skall få sina utgifter för regleringsarbeten genom försäljningen af tomterna fullt ersätta, å andra sidan att tomterna med den nuvarande indelningen verkligen skola komma att fylla det med desamma afsedda behofvet. Hvad beträffar frågans finansiela sida är att märka att köpare af fabriksstomter enligt Stadsfullmäktiges härförrinnan fattade beslut hafva rättighet att erlægga priset för dylika tomter genom inbetalning af en annuitet af sex procent å köpeskillingen, hvaraf främst afgår fem procents ränta å det för tiden utestående beloppet af köpeskillingen samt återstoden utgör amortering. Utan denna lättnad skulle äfven inlösen af ifrågavarande tomter blifva alltför betungande. Men medan köpeskillingarne för försålda fabriksstomter sålunda under en mycket lång tid inflyta till stadskassan, måste denna vara beredd på att omedelbart förskottera utgifterna för de arbeten, hvilka böra föregå tomternas försäljning. Försigtigheten synes därför mana att endast i den mon ett verkligt behof af fabriksstomter gör sig gällande samt sådant genom inflytande tomtlösen möjliggöres utan att staden öfverhöfvan nödgas anlita sin kredit utföra de regleringsarbeten, som äro nödiga för att de i 6:te och 7:de stadsdelarne belägna fabriksstomterna må kunna försäljas. Ett ytterligare skäl för att icke alltför mycket forcera detta arbete finner utskottet i den omständigheten att ifrågavarande tomter först då komma till sitt fulla värde när den tillämnade ringbanan blifvit färdig. Hvad åter beträffar den plan, som följts vid tomternas indelning, synes äfven densamma lemna rum för anmärkningar. Särskildt förefaller det utskottet, som vore tomterna aldeles för stora för den mindre industrin, som företrädesvis kan förutsättas komma att här söka sig plats. Visserligen kan häremot invändas att hinder icke torde möta en styckning af tomterna, der utrymmet befinnes vara för stort. Men oafsedt att sådant öppnar utväg till spekulationer på stadens bekostnad, synes det vara vida lämpligare att, der ett större utrymme erfordras, flere mindre tomter sammanslås till en. Emot den fabriksområdet tudelande Lilla Fabriksgatan kan slutligen anmärkas att densamma blifvit uppdragen å stadsplanen utan hänsyn till terrängens fordringar.

Såsom bekant tillkom nemligen denna gata sålunda att, då den nya stadsplanen af Fullmäktige öfverlemnades till öfverhetlig stadfastelse, gatan, utan föregående undersökningar, insattes å planen af Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna, hvarefter planen med denna ändring vann Nådigt godkännande.

På alla dessa skäl föreslår utskottet

att innan beslut fattas om planering af de till fabriksområdet hörande gator, planen för detta områdes indelning må underkastas en noggrann revision med beaktande af de utaf utskottet ofvan angifna synpunkter.

Under förhoppning att omordade revision hinner slutföras så tidigt, att åtminstone någon del af regleringsarbetena inom fabriksområdet kunde redan under nästkommande år utföras, har utskottet trott sig böra för möjliggörandet af dylika arbeten efter Stadsfullmäktiges närmare bestämmande upptaga ett anslag af 100,000 mark. För eventuelt utsträckande af vattenledningen kunna medel derutöfver anvisas å det för slikt ändamål beslutna lån.

På grund af hvad ofvan anförts får utskottet föreslå:

att anslagen för planering af Kaptens-, Hafs-, Strand- och Lilla Fabriksgatorna jemte desammas förseende med vatten- och afloppsledningar måtte ur budgeten uteslutas;

att för utförande af regleringsarbeten efter Stadsfullmäktiges närmare bestämmande måtte under rubriken „Regleringsarbeten“ upptagas ett anslag af förslagsvis 100,000 mark; samt

att åt Drätselkammaren uppdrages att så fort ske kan låta uppgöra och till Fullmäktiges granskning öfverlemna planer och kostnadsförslag till sådana regleringsarbeten.

Magistraten har i likhet med Drätselkammaren för en afloppskanal från Fabriksgatan till södra hafsstranden upptagit ett anslag af 33,600 mark. Sagde kanal är afsedd att utgöra en fortsättning af den stora kloak, hvilken afför afloppsvattnet från 5:te stadsdelen och som för närvarande från ändan af Fabriksgatan ledes medels en träränna genom Skeppsdockans område och utmynnar i Sandvikshamnen tätt invid dockporten. Såsom bekant var meningen ursprungligen endast att ombygga sistnämnda del af kloaken till en stenskanal, och Stadsfullmäktige upptogo äfven i 1889 års budget ett anslag härför till belopp af 8,250 mark. Arbetet kom emellertid icke till utförande af orsak att Skeppsdockens innehafvare ingenjören Eklund motsatte sig detsamma under framhållande af de stora olägenheter,

utmynnandet af ifrågavarande afloppskanal tätt invid docksbassinen komme att förorsaka docken. Ehuru väl utskottet anser att ingenjören Eklund icke lagligen kan vägra omordade afloppskanals ledande genom dockans område till Sandvikshamnen, då vattnet denna väg har sitt naturliga aflopp, har utskottet dock trots de sanitära olägenheterna här af kunna för den talrika arbetspersonal, som vistas inom docken, blifva så betydliga att utskottet icke velat motsätta sig kanalens dragande längs Docksgatan till södra hafsstranden, oaktadt den ansevärliga skilnaden i kostnaderna. Då emellertid från kostnadssumman afdragits icke allenast det redan disponibla anslaget af 8,250 mark, utan ock derut öfver 6,750 mark för sprängningsarbeten, som ansetts tillgodokomma jemväl den här framlöpande hamnbanan, men osäkert är när sistnämnda arbete kommer till utförande, anser utskottet rättast vara att anslaget upptages utan afseende å jernvägsbyggnaden. Utskottet föreslår därför

att anslaget höjes till 40,350 mark.

Af ritningen till det arbete, som anslagsposten på 3,200 mark för inrättandet af väg och bro från Kaisaniemi till gångbanan å jernvägsbanken afser, inhemtas, att meningen är att förena parken och sagda gångbana förmedels en bro från norra stranden af Kaisaniemi till gångbanan. Efter utskottets förmenande vore dock lämpligare att fylla den del af viken, som faller innanför den projekterade gångbanan, samt förse utfyllningen med en strandskoning. Kostnaden för arbetet torde derigenom icke komma att ökas utan snarare minskas. Utskottet föreslår därför

att berörda 3,200 mark skulle anslås för „väg från Kaisaniemi till samma gångbana“, inrättad på sätt utskottet ofvan uppgifvit.

Utskottets flertal har icke kunnat godkänna det förslag till inrättandet af en ångslupsbro vid badhuset i Brunnsparcken, som utarbetats af Byggnadskontoret och hvilket afser att för bron begagna den stendam, i hvilken rören till badinrättningens pumphus äro nedlagda. Sagda bro, som skulle ersätta den vid stormen under senaste augusti förstörda, torde helst böra förläggas till den sistnämndas förra plats, hvarjemte bron, för större bekvämlighets och prydlighets skull, synes böra sluta med täckt paviljong. Efter utskottets åsigt borde därför

i stället för anslaget af 3,170 mark för inrättandet af en landningsbrygga vid badhuset i Brunnsparcken jemte väg till stranden upptagas ett anslag till inrättandet af „ångslupsbro med paviljong vid badhuset i Brunnsparcken“ samt anslaget ökas till förslagsvis 10,000 mark.

På de af Stadsingeniören framhållna skäl har utskottet ansett att de begge brunnarna på Kasern- och Skilnadstorgen borde fullständigt igenfyllas, då vattnet, sedan brunnarne icke vidare komme att begagnas, sjelffallet stagnerar och utsinar samt sålunda icke heller blir till någon nytta för eldsläckningsbehof. Utskottet föreslår derfor

att de till ombyggnad af dessa brunnar upptagna anslag, resp. 1,130 mark och 1,020 mark, finge utgå.

XIV. Pensioner.

Bland pensioner bör, på grund af Fullmäktiges beslut af den 2 innevarande December, upptagas äfven, under åberopande af nämnda beslut, pension åt „Ordningssmannen vid brandverket J. Rönneberg“, 400 mark.

XV. Diverse.

Af posterna under denna hufvudtitel bör, enligt Fullmäktiges beslut af den 2 dennes om inrättandet af telefon till kommunala sjukhuset,

posten „telefonafgifter“ höjas till 2,400 mark.

Då erfarenheten visar att afkortningen å uttaxerade medel och andra inkomster öfverstigit det för ändamålet reserverade anslaget,

torde denna post böra ökas till 50,000 mark.

och som utskottet slutligen ansett sig böra reservera medel för att, i fall sådant anses nödigt, de tillärnade ändringarna i polisens och brandverkets organisation må kunna genomföras samt en fjerde afdelning vid Rådstufvurätten inrättas äfvensom löneförhöjning beviljas åt folkskolelärarene och lärarinnorna, hvartill torde erfordras förslagsvis resp. 15,000: —, 20,000: —, 15,000: — och 20,000: — mark, har utskottet trott sig böra förorda,

att anslaget för oförutsedda behof höjes till 100,000 mark.

Inkomster.

Angående den behållning, som är att beräknas från 1890, har utskottet redan inledningsvis yttrat sig. På der framhållna skäl

torde den beräknade behållningen böra höjas från 1,520,000 till 1,680,000 mark samt den disponibla behållningen från 584,500 till 744,500 mark.

I—VIII hufvudtitlarna

hafva granskats af utskottet utan anmärkning.

IX. Lån.

Då kostnaden för såväl vattenledningens utsträckning, 56,700 mark, som uppförandet af den föreslagna verkstadsbyggnaden för vattenledningens räkning, 50,000 mark, böra utgå ur det för vattenledningen härförinnan beslutna lån,

torde omordade begge anslag böra under lån, afsedda att under år 1891 användas, observeras.

Om samtliga ofvan framställda förslag, som inverka å de beräknade utgifternas och inkomsternas belopp, vinna Fullmäktiges bifall, blefve det belopp, som under 1891 måste genom uttaxering anskaffas, Fmk 786,043: 83.

Utskottet får derfor vördsamt föreslå:

att Stadsfullmäktige, jemte godkännande af det föreliggande utgifts- och inkomstförslaget för år 1891 med de af utskottet förordade ändringar och tillägg, ville fastställa det belopp, som under år 1891 skall för år 1890 af kommunens på grund af skattören skattskyldige medlemmar uttaxeras, till Fmk 786,043: 83:

Slutligen får utskottet hemställa

att det af Stadsfullmäktige fastställda budgetförslaget blefve till tryck befordradt.

Helsingfors, den 20 december 1890.

Alfred Norrmén.

J. af Lindfors.

Th. Wegelius.

K. A. Nordman.

Vilh. Brummer.

C. B. Federley.

Julius Tallberg.

Sammandrag af budgetudskottets förslag till ändringar i Magistratens utgifts- och inkomstförslag för år 1891.

Utgifts- och in- komstförel.	Post enligt utskottets förslag.	Utgifter, som bortlem- nats, och inkomster, som införts.	Utgifter, som införts, och inkom- ster, som bortlemnats.
I	Utgifter.		
	Stadens skulder.		
	7 punkten erhåller följande lydelse:		
	7:o. Afbetalning å det enligt Stadsfullmäktiges beslut af den ²¹ / ₁₂ 1889 upptagna lån på kortare återbetalningstid än två år, halfva beloppet	80,000 —	80,000
	Följande poster tilläggas:		
	8:o. Amortering å stadens öfriga sväfvande skuld	40,000 —	40,000
	9:o. Å lån på kortare återbetalningstid till belopp af 1,460,000 mark samt å ett kassakreditivlån af högst 500,000 mark erlägges i provision och ränta, förslagsvis	90,000 —	10,000
	Alla dessa poster upptagas såsom c-poster. — Fmk 417,059: 25 —		
III	Drätselkammaren.		
	Posterna under denna rubrik blifva följande:		
	1 Ordförande	6,000 —	
	5 Ledamöter å 20 mark för hvarje ledamot och sammantråde, förslagsvis	5,200 —	
	1 Sekreterare	7,000 —	
	1 Notarie	2,400 —	
	1 Kanslibitråde	1,500 —	
	1 Vaktmästare	800 —	
	Expenser, förslagsvis	6,000 —	400 —
		28,900 —	
	Vid dessa poster införes i första kolumnen för ordföranden „S. F. beslut ²¹ / ₁₂ 1889“, för ledamöterna, notarien och vaktmästaren „1886 års stat“ samt för sekre-		
	Transport	—	400 —
			130,000 —

	Transportteraren och kanslibiträdet „S. F. besl. ^{6/11} 1888“, jämte det anslaget för expenserna i andra kolumnen betecknas såsom c-post samt öfriga anslag såsom b-poster.	—	400	130,000
	Byggnadskontoret. Under denna rubrik uteslutes posten vid stadsingenjörens löneförmåner „Personel godtgörelse för frångångna sportler 1,000 mark“ . . . . . Vidare utgår anslaget till afföning af en geodet . . . . . hwaremot till material och handtlangaredagsverken vid mätningar föreslagna 5,700 mark höjas till . . . . . — Fmk 150,980:—	9,600	1,000	
		—	3,100	
		6,000	—	300
VII	Sundhetsinspektören och Helsopolisen. Under denna rubrik tillägges, såsom sista post „Tillskottsanslag för undersökning af lysgasens svafvelhalt“ . . . . . och införes i första kolumnen „S. F. besl. ^{16/12} 1890“ samt i andra kolumnen b. — Fmk 72,597:—	250	—	250
VIII	VIII. Fattigvården. Understöd och kostnader för fattiga utom inrättningen. Efter anslaget till hustru Wiljanen införas, under åberopande i första kolumnen af „S. F. besl. ^{16/12} 1890“ och såsom b-poster, följande anslag: Värnepliktige snickaregälden A. I. V. Nybergs hustru . . . . . Värnepliktige arbetskarlen Matts Leppiojas hustru . . . . . Värnepliktige sättaren Georg Jurjeffs hustru . . . . . — Fmk 190,100:—	180	—	180
		300	—	300
		180	—	180
	Transport	—	4,500	131,210

IX	Transport IX. Undervisningsväsendet.	—	4,500	131,210
	f) <i>Skolan för andesvaga barn.</i>			
	Anslaget bör lyda: „Anslag att utgå med 300 mark för hvarje i anstalten intagen frielev från Helsingfors kommun, dock till sammanlagdt belopp af högst 4,500 mark“.			
	g) <i>Blindanstalten.</i>			
	Denna post bör erhålla följande lydelse: „Anslag att utgå med 200 mark för hvarje i anstalten underhållet medellöst barn från Helsingfors kommun, dock till sammanlagdt belopp af högst 2,000 mark“, jemte det i första kolumnen återopas „S. F. besl. ²/₁₂ 1890“ samt i andra kolumnen inskjutes ett b i stället för c.			
	Anslaget för			
	k) <i>Folkbibliotek och läsesal i Sörnäs.</i>			
	bör upptaga följande poster:			
	Uppsättning af biblioteket	3,000	—	
	För anskaffande af tidningar och tidskrifter till läsesalen jemte underhåll	1,000	—	
	Hyra för lokalen jemte möbler och inventarier	1,500	—	
	Bön åt bibliotekarien och läsesalens föreståndare	1,000	—	
	Lön åt vaktmästare samt skurning af lokalen	250	—	
	Belysning, bestående af 10 elektriska lampor om 16 normalljus styrka	450	—	
	Uppvärmning, förslagsvis	450	—	
	— Fmk 390,113: 12 —	7,650	—	1,550
XI	XI. Vattenledningen.			
	<i>Förvaltning och drift.</i>			
	Benämningen „Vattenledningsingeniör“ ändras till „Äldre biträdande ingeniör“.			
	Vid posten 1 Förste maskinist inskjutes framför „lönetillskott“ ordet „personelt“.			
	Anslaget „Hyra för verkstadslokal, förslagsvis 2,000 mark“, utgår, i följd hvaraf slutsumman för denna rubrik blir	35,630	—	2,000
	Transport	—	—	8,050
				131,210

	Transport	—	8,050	131,210
	<i>Underhåll och remont.</i>			
	I stället för „Stenläggning af planen omkring pumphusen i Gammelstaden samt inhägnad, 5,700 mark“ införes „Inhägnad af planen omkring pumphusen i Gammelstaden, förslagsvis	900	4,800	
	Slutsumman blir härigenom 19,400 mark .	—		
	Efter ofvanstående införes följande			
	<i>Nybyggnad.</i>			
	Uppförande af en verkstad för vattenledningen jemte uthus	42,000		
	Vattenledning, planering och hägnad för verkstadstomten	8,000		
	Maskiner och verktyg, förslagsvis	9,000		
		59,000		59,000
	<i>Regleringsarbeten.</i>			
	Här utgå anslagen för vattenledning under Kaptensgatan med 15,800 mark, Hafsgatan med 4,500 mark och Lilla Fabriks-gatan med 14,500 mark, hvarigenom rubrikens slutsumma blir 56,700	56,700	34,800	
	Följande rubrik bör lyda			
	„Inköp af vattenmätare och material för vattenledningens verkstad“			
	Under denna rubrik uteslutes anslaget för „Maskiner och verktyg, förslagsvis“ 9,000 mark, och blir slutsumman således . . .	69,000	9,000	
	— Fmk 249,200: —			
XIII	XIII. Allmänna arbeten.			
	2:o. Gator och allmänna platser.			
	A) <i>Remont och underhåll.</i>			
	Efter anslaget för Norra Esplanadgatans omläggning införes „Slottskajen, hamnpiren“	5,790		5,790
	Slutsumman utgör i följd deraf 46,460 mark.			
	Transport	—	56,650	196,000

	Transport	—	56,650	196,000	—
	B) <i>Planering och nyläggning.</i>				
	Anslaget för planering af Sjömansgatan				
	3,200 mark	—	3,200	—	—
	uteslutes, hvaremot såsom sista post in-				
	föres „Gångbana å Jungfrustigen utanför				
	N:ris 3-9“	3,800	—	3,800	—
	hvidan slutsumman blir 66,360 mark.				
	<i>Regleringsarbeten.</i>				
	Såsom första post införes: Observatoriiga-				
	tan från Kaserngatan till uppgången emel-				
	lan kvarteren N:ris 100a och 100b	7,240	—	7,240	—
	Anslagen för planering af Kaptens-, Hafs-,				
	Strand- och Lilla Fabriksgatorna, med resp.				
	59,500: —, 4,500: —, 13,700 och 17,400: —	—	95,100	—	—
	mark, utgå, hvaremot i stället införes				
	posten: Regleringsarbeten enligt Stads-				
	fullmäktiges närmare bestämmande	100,000	—	100,000	—
	Slutsumman ändras därför till 137,240 mark.				
	3:o. Kanaler och afloppsdiken.				
	<i>Regleringsarbeten.</i>				
	Posterna för afloppskanaler å Kaptens-,				
	Hafs- och Lilla Fabriksgatorna med resp.				
	29,100: —, 4,900: — och 19,100 mark utgå,	—	53,100	—	—
	hvaremot anslaget för afloppskanal under				
	Docksgatan höjes till	40,350	—	6,750	—
	Slutsumman utgör därför 67,450 mark.				
	4:o. Vägar.				
	B) <i>Nyanläggning.</i>				
	Första posten bör lyda:				
	Väg genom Djurgårdsvillorna N:ris 13 och				
	14 från gångbanan på jernvägsbanken till				
	nya bron öfver jernvägsgenomsprängningen	3,180	—	—	—
	samt väg från Kaisaniemi till samma gång-				
	bana	3,200	—	—	—
		6,380	—	—	—
	6:o. Hamnar.				
	B) <i>Nyanläggningar.</i>				
	„Ångslupsbro vid badhuset i Brunnsparken				
	jemte väg till stranden 3,170 mark“ ändras				
	till „Ångslupsbro vid badhuset i Brunns-				
	parken förslagsvis“	10,000	—	6,830	—
	Transport	—	208,050	320,620	—

	Transport	—	—	208,050	—	320,620	—
	7:o. Brunnar.						
	Anslagen för ombyggnad af brunnarna å Kasern- och Skilnadstorgen, resp. 1,130 och 1,020 mark, utgå, hvarigenom slutsumman minskas till 800 mark.	—	—	2,150	—		
	— Fmk 892,090: —						
XIV	XIV. Pensioner.						
	Såsom sista post införes „Ordningsmannen vid brandverket J. Rönneberg“ . . . . . hvarjemte i första kolumnen intages „S. F. besl. ² / ₁₂ 1890“ och i andra kolumnen b.	400	—	—	—	400	—
	— Fmk 7,276:67 —						
XV	XV. Diverse.						
	Anslaget till telefonafgifter ökas med 100 mark	2,400	—	—	—	100	—
	Posten „afkortning“ och anslaget för oförutsedda behof höjas den förra till 50,000 och det senare till 100,000 mark . . .	50,000	—	—	—	10,000	—
		100,000	—	—	—	70,000	—
	— Fmk 205,850: —						
	Transport	—	—	210,200	—	401,120	—

Summa utgifter Fmk 3,410,308: 29.

Inkomst- och utgiftsstat.		Post enligt utskottets förslag.	Utgifter, som bortlemnats och inkomster, som införts.	Utgifter, som införts och inkomster, som bortlemnats.
	Inkomster.			
	Behållning från år 1890	210,200 —	401,120 —	
	Posten „Beräknad behållning“ ändras till .	1,680,000 —		
	samt posten „Disponibel behållning“ till .	744,500 —	160,000 —	
IX	IX. Lån.			
	Under lån, som år 1891 äro afsedda att användas, införes:			
	„För vattenledningens utsträckning och uppförande af en verkstad för vattenledningen“	106,700 —	50,000 —	34,800 —
X	X. Uttaxering.			
	Det belopp, som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldiga medlemmar uttaxeras, utgör	786,043 83	15,720 —	
	Summa Fmk	—	435,920 —	435,920 —

Sålunda blir slutsumman på utgifts- och inkomstsidan Fmk 3,410,308:29.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors.

*Helsingfors d. 2 Dec. 1890.**Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

№ 290.

Den 20 Mars 1888 beslöto Stadsfullmäktige, församlade till förstärkt antal, att särskilda uti ett af Stadsingeniören den 9 April 1887 afgifvet förslag upptagna gator skulle under åren 1888, 1889 och 1890 planeras samt förses med erforderliga afloppskanaler och vattenledning, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den af Stadsingeniören därför uppgjorda planen, äfvensom att åt ordinarie Fullmäktige öfverlemnade att bestämma ej mindre angående arbetenas fördelning på de skilda åren samt om sådana modifikationer i detalj som under arbetets fortgång möjligen kunde visa sig behöfliga än om anskaffande af medel till bestridande af de för arbetenas utförande nödiga kostnader, dock med iakttagande af att kostnaderna för vattenledningens utsträckande framdeles skulle påföras det lån Fullmäktige för detta ändamål redan beslutit samt kostnaderna för planerings- och kloakledningsarbetena i främsta rummet utgå ur de medel, som inflöte genom försäljning af tomter. Med stöd af omförmälda bemyndigande beslöto ordinarie Fullmäktige härå samma dag, bland annat, att de odisponerade samt arrendetomterna vid de gator som sålunda blefve planerade samt försedda med aflopps- och vattenledning skulle försälas efterhand som ifrågavarande gatuarbetens fortskridande sådant medgifve, samt att lemna Drätselkammaren i uppdrag att innan utgången af år 1890 och för öfrigt i den mån stadens inkomst af tomtlösen sådant tilläte, till Stadsfullmäktige inkomma med plan till de allmänna arbeten, främst för det vidare genomförandet af stadsplanen, som Drätselkammaren ansåge ytterligare vara af behofvet påkallade.

I och för fullgörande af nästnämnda uppdrag har Drätselkammaren, då ofvanberörda treårsperiod snart tilländagår, anmodat Stadsingeniören att inkomma med förslag angående de vidare regleringsarbeten hvilka under den närmaste tiden härefter kunde böra utföras; och har Stadsingeniören i anledning häraf jemte skrifvelse af den 4 innevarande November till Drätselkammaren aflemnad här närslutna tablå, upptagande såväl de regleringsarbeten, hvilka efter utgången af år 1890 återstå för genomförande af 1887 års stadsplan, och de tomter, hvilka redan äro eller efter utförandet af omförmälda arbeten blifva till försäljning disponibla som summariska uppgifter öfver de under perioden 1888—90 verkställda regleringsarbe-

töna och öfver tomter som genom dessa arbetens utförande kunnat försäljas. Stadsingenjörens skrifvelse åtföljes jemväl af här bilagda karta, hvarå med olika färger äro utmärkta:

a) de under åren 1888—90 i och för stadsplanens genomförande planerade gator (brunfärgade);

b) de regleringsarbeten hvilka föreslås till utförande under nästkommande år 1891 (rödfärgade);

c) derefter ännu återstående regleringsarbeten (blåfärgade);

d) tomter hvilka blifvit försälda efter de under 1888—90 utförda regleringsarbetena (brunstreckade);

e) tomter, hvilka genast äro eller inom utgången af år 1890 blifva disponibla till försäljning (gulstreckade);

f) tomter, som under år 1891 blifva disponibla (rödstreckade); samt

g) tomter hvilka efter år 1891, i den mån regleringsarbeten utföras, kunna försäljas (blåstreckade).

Förenämnda tablå vidhandengifver (tabell L) att kostnaden för samtliga under åren 1888—90 utförda regleringsarbeten uppgår till 1,130,760 mark äfvensom (tabell M) att under fortgången af dessa arbeten försålts de å kartan med brunt streckade tomterna, för ett försäljningspris af inalles 1,355,196 m. 14 p. hvarutom ännu till försäljning återstå de å kartan gulstreckade tomterna, (tabell F) hvilkas kalkylerade pris utgör tillsammans 1,326,086 m. 93 p. Då ifrån nästsagda summa afdrages värdet för tomterna N:ris 13 i kvarteret 166 och 5 i kvarteret 24, såsom icke berörda af regleringsarbetena, med 101,770 m., blir återstående värdet för denna kategori af tomter 1,224,316 m. 93 p. och sammanlagda värdet af alla de tomter hvilka genom 1888—90 års regleringsarbeten blifvit disponibla 2,579,513 m. 7 pi.

Uti sitt förslag beträffande nu förestående regleringsarbeten framhåller Stadsingenjören att, ifall uti nästkommande års budget beviljas anslag för de (enligt tabell A) till utförande under sagde år föreslagna arbetena, kostnaden för derefter återstående arbeten, hvilka (enligt tabell E) kunde omedelbart komma till utförande, skulle belöpa sig till *Fr.* 538,691. Då några på undersökning grundade kostnadsförslag för dessa arbeten emellertid ännu icke blifvit upprättade och möjligt vore att desamma kunde betinga sig ett högre enhetspris än de under perioden 1888—90 utförda, särskildt som material och arbetspris varit i stigande, har Stadsingenjören ansett försigtigheten bjuda att höja summan med t. ex. 20 % hvarigenom totalkostnaden blefve i afrundadt tal 645,000 mark. Ett nödvändigt vilkor för att arbetena skulle kunna genomföras enligt denna kostnadsberäkning vore dock, på sätt Stadsingenjören i fråga om de tidigare föreslagna regleringsarbetena (Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 17 för år 1887) erinrat, att arbetena borde kontinuerligt fortgå, så att det öfverflödiga fyllnadsmaterialet från ett ställe kunde komma till användning på ett annat ställe der fyllning erfordrades. Stadsingenjören har derföre hemställt, att dessa arbeten skulle utföras under de återstående tvenne åren

af treårsperioden 1891—93. Uttalande såsom sin åsigt att den för närvarande starkt utvecklade byggnadsverksamheten i Helsingfors väl kunde, till följd af inträdda ogynsammare konjunkturer något aftaga, men dock icke helt och hållet afstanna, har Stadsingeniören, då de till försäljning inom stadsplanen disponibla tomterna (enligt tabell F) för närvarande vore endast 28, af hvilka 3 redan blifvit ansökta till försäljning, och då således den tidpunkt antagligen ej vore långt borta då staden icke mera skulle hafva någon tomt att upplåta till bebyggande, om ej nya gator blefve anlagda, ansett fullföljandet af regleringsarbetena äfven af denna orsak icke böra uppskjutas. Enär inom den nuvarande stadsplanens begränsning, förutom nämnda 28 tomter, ej finnes flera än 45 tomter att disponera (eller, rätteligen, med frånräknande af tomterna inom villan Röddäld, som först år 1900 återgår i stadens besittning, samt tvenne arrendetomter, endast 37) har Stadsingeniören påpekat nödvändigheten att tillika vidtaga åtgärder för vidare utvidgning af stadsplanen samt anmält att Byggnadskontoret i sådant afseende äfven, förutom indelningen af Berg-häll och Broholmen, hade under utarbetande förslag till stadsplan för området nord-vest om staden ända intill den s. k. Fattiggårdsvägen, som mellan villorna Kammio och Rosavilla leder till Arbets- och fattiggårdens område.

I enlighet med Stadsingeniörens förslag, har uti det af Drätselkammaren upprättade budgetförslaget för år 1891 upptagits regleringsarbeten (tabell A) för sammanlagdt 303,260 mark, hvaruti ingår vattenledningsarbeten för 34,800 mark. Genom utförandet af dessa arbeten blifva till försäljning disponibla tomter (rödsträckade) till ett värde af 544,266 m. 20 p. af hvilka fabriksomter för 402,437 m. 20 p. och hostadstomter (3 tomter och 2 tillskottsområden) för endast 141,809 mark. De derefter återstående arbetena för stadsplanens genomförande skola enligt Stadsingeniörens beräkning medtaga en kostnad af 645,000 mark och anser sig Drätselkammaren böra, på af Stadsingeniören därför anförda skäl förorda dessa arbetens fördelning på åren 1892 och 1893, hvarigenom sammanlagda kostnaden för regleringsarbeten utförda under treårsperioden 1891—93 komme att belöpa sig till 948,260 mark. Under förutsättning att den af Stadsingeniören gjorda uppskattningen af tomternas värde lägges till grund för beräkningen skulle de tomter hvilka efter de för åren 1892—93 föreslagna regleringsarbetena blefve säljbara, hafva ett värde af 2,366,789 mark 65 p. i följd hvaraf värdet för samtliga tomter hvilka under denna treårsperiod gjordes disponibla blefve 2,911,035 m. 85 p.

Resultatet af alla de intill utgången af sagda treårsperiod utförda regleringsarbetena blefve åter följande:

Regleringsarbeten:

utförda under 1888—90	för <i>Smk</i>	1,130,760: —
föreslagna för 1891	” ”	303,260: —
” ” 1892—93	” ”	645,000: —
	Summa <i>Smk</i>	2,079,020: —

Tomter som i följd af dessa arbeten försålt eller blifvit säljbara:

redan sålda tomter (bruna)	<i>Tmf.</i> 1,355,196: 14
f. n. säljbara " (gula)	" 1,224,316: 93
1891 " " (röda)	" 544,246: 20
1892—93 säljbara tomter (blåa)	" 2,366,789: 65
Summa <i>Tmf.</i>	5,490,548: 92

Skilnaden mellan dessa slutsummor, *Tmf.*, 3,411,528: 92 skulle då utvisa stadens inkomst af den genom regleringsarbetena möjliggjorda tomtförsäljningen. Då ibland dessa tomter ingå bostadstomter med en sammanlagd areal af 2,632,530 qv. fot och ett försäljningspris af *Tmf.* 3,934,168: — samt fabriksstomter inalles 3,265,417 qv. fot med ett försäljningsvärde af *Tmf.* 1,556,380: 92, erhålles för tomterna ett medelpris per qv. fot af i det närmaste 1 m. 50 p. för bostadstomter samt 47 $\frac{1}{2}$ p. för fabriksstomter. Genom att fördela totalkostnaden för planeringen uppå hela arealen af bostads- och fabriksstomter enligt samma proportion som eger rum mellan försäljningspriset för hvardera slaget af tomter, blir, med afrundning af bråktalen, planeringskostnaden per qv. fot bostadstomt 54 $\frac{1}{2}$ p:i och pr qv. fot fabriksstomt 17 $\frac{1}{4}$ p:i, hvilka siffror sålunda angifva hvad de ifrågavarande tomterna i medeltal kosta staden och under hvilket pris någon tomt i ingen händelse borde af staden afstås. Om tomterna kunna försälas efter de värden som ofvan angifvits, kommer staden att deraf hafva en ganska betydande vinst, men bör härvid dock besinnas att planeringskostnaden uti olika delar af staden är ganska varierande och ingen tvekan kan råda derom att de närmast förestående regleringsarbetena å Berghäll samt vid Vestra chaussén skola utfalla så mycket dyrare, att, om dessa arbeten tagas med i kalkylen, någon öfverhöfvan stor behållning genom tomtförsäljningen icke uppstår, helst vid regleringen af nästnämnda områden betydande kostnader måste nedläggas på planeringen af öppna platser, hvilket arbete ej blir inkomstbringande i samma mån som planeringen af nya gator.

Vid uppgörandet af ofvanstående kalkyler hafva tomterna inom villan Rödäldes område, som, på sätt förut antydts, först år 1900 blir disponibelt, icke tagits med i beräkningen, likasom icke heller de uti tabell K ingående på arrende utgifna tomter, hvilkas försäljning icke beror på åtgärd från stadens sida. Medräknade äro deremot de uti kvarteret N:o 109 belägna arrendetomterna N:ris 13 vid Bergmans- och 10 vid Skarpskyttegatorna, hvilka tomter så till vida beröras af de nu föreslagna regleringsarbetena att de hvardera på en sida gränsa till oplanerad gata och derföre, ehuru värderade redan år 1887, ännu icke blifvit till inlösen upplätta. Nämnas bör vidare, att uti det ofvanuppgifna priset för under 1888—90 försålda tomter icke inberäknats omkring 290,000 mark, som influtit för tomter hvilka ej direkt berörts af regleringsarbeten, utan hvilkas försäljning möjliggjorts genom stadsplanens fastställande. Framhållas bör äfven att inkomsterna af tomtförsäljningen icke användts uteslutande till bekostande af arbeten för genomförande af 1887 års stads-

plan utan till icke obetydlig del för andra ändamål, såsom t. ex. under innevarande år till hamnarbeten 249,800 mark, till inköp af mudderverk 75,000 mark, till kanal-anläggningar inom förstaden Berghäll 14,100 mark samt till utvidgning af vägen öfver Broholmarne *Tm* 42,400: —

Då kostnaden för de nu föreslagna regleringsarbetena komme att inom några år betäckas med de årligen inflytande afbetalningarne å köpeskillingarne för försålda tomter samt då dessa årliga afbetalningar representera betydande belopp, hvilka, enligt förut uttalade principer, icke böra användas till andra ändamål än sådana hvilka för staden medföra varaktigt gagn, får Drätselkammaren vördsamt hemställa om godkännande af ofvan framlagda plan för regleringsarbeten att utföras under treårsperioden 1891—93. Drätselkammaren anser så mycket större skäl förekomma att nu omedelbart fortgå med regleringsarbetena som, på sätt Stadsingeniören antydt, nödvändighet torde uppstå att inom kort utvidga stadsplanen genom indelning af nya områden.

På grund af hvad sålunda anförts får Drätselkammaren föreslå, det Stadsfullmäktige ville besluta:

att under åren 1891—93 skola, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Stadsingeniören härom afgifna förslag, utföras planerings-, kloak- och vattenledningsarbeten å de gator som å bilagda plan finnas med röd och blå färg utmärkta (tabell A och D i tablån);

att af dessa de uti tabell A af bilagda tablå ingående arbeten skola företagas under nästkommande år 1891;

att bemyndiga Drätselkammaren att i den mån ifrågavarande regleringsarbeten fortskrida försälja de tomter hvilka genom sagda arbeten blifva disponibla;

att till bekostande af omförmälda arbeten skola i främsta rummet användas de till stadskassan inflytande afbetalningarne å köpeskillingarne för redan försålda och härefter till försäljning upplåtta tomter; äfvensom

att uppdraga åt Drätselkammaren att vid afgifvandet af budgetsförslagen för åren 1892 och 1893 föreslå fördelningen på dessa år af de regleringsarbeten hvilka ej komma att ingå i nästkommande års budget.

Protokollsutdrag upptagande vid ärendets behandling förefallen omröstning bifogas.

På Drätselkammarens vägnar:

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

Tablå

öfver regleringsarbeten enligt 1887 års stadsplan, hvilka efter utgången af år 1890 återstå att utföra äfvensom öfver tomter hvilka äro eller blifva till försäljning disponibla jemte summarisk uppgift öfver regleringsarbeten utförda under perioden 1888—90 och de tomter som genom dessa arbetens utförande kunnat försäljas.

Tabell A.

Regleringsarbeten hvilka föreslås till utförande under år 1891 (å bifogad karta betecknade med röd färg).

Gata.	Kostnad för						Summa.		Anmärkning.
	Planering.		Kloak.		Vattenledn.		Fmk.	nl	
	m.	nl	Fmk.	nl	Fmk.	nl			
Observatoriigatan från Kaserngatan till uppgången mellan qv. 100 a & 100 b	7,240	—	—	—	—	—	7,240	Enligt upprättadt kostnadsförslag.	
Kaptensgatan från Bergmans till Strandgatan	59,500	—	29,100	—	15,800	—	104,400		
Hafsgatan från N:o 5 till Kaptensgatan	4,500	—	4,900	—	4,500	—	13,900		
Strandgatan från Kaptens till Skepparegatan.	13,700	—	—	—	—	—	13,700		
Lilla Fabriksgatan från Kaptens till Skepparegatan	17,400	—	19,100	—	14,500	—	51,000		
Skepparegatan från Fabriks- till Strandgatan	60,000	—	—	—	—	—	60,000		
Sjömansgatan emellan N:o 9 och N:o 13	3,200	—	—	—	—	—	3,200		
Nikolaigatan från Gengatan till Broberget	10,420	—	—	—	—	—	10,420		
Nykyrkobrinken och Annegatan från Skarpskyttegatan längs nya kyrkans tomt.	5,800	—	—	—	—	—	5,800		
Docksgatans kanal från Fabrik gatan till södra hafsstranden	—	—	33,600	—	—	—	33,600		
	<i>Fmk.</i>	181,760	86,700	—	34,800	—	303,260		—

Tabell B.

Regleringsarbeten att utföras efter år 1891 (å bifogad karta betecknade med blå färg).

Gata eller öppen plats.	Arealen af de gator der nedanstående regleringsarbeten skola utföras.			Anmärkning.
	Planering.	Kloak.	Vattenledn.	
	qv.fot gata.	qv.fot gata.	qv.fot gata.	
Barnhems-gränden	15,000	15,000	15,000	Arealen approximativ — uttagen från karta.
Kyrkgårdsgatan jemte öppen plats invid Lappviksgatan	102,000	—	—	
Kakelgatan	9,500	9,500	9,500	
Arbetaregatan	27,000	27,000	27,000	
Repslagaregatan	7,250	7,250	7,250	
Gräsvikskajen	31,000	—	—	
Sandviks norra kajen	17,500	—	—	
Sandviks södra kajen	27,000	—	—	
Dockstorget	61,600	—	—	
Docksgatan vid Dockstorget	9,000	—	—	
Fiskaretorget	17,500	—	—	
Munkholmsgatan (10)	4,500	—	—	
Artholmsgatan	38,800	38,800	38,800	
Styrmansgatan	10,000	10,000	10,000	
Docksgatan	15,600	15,600	15,600	
Strandgatan (norra sidan).	57,000	57,000	57,000	
Strandgatan (södra sidan).	121,000	—	—	
Lilla Fabriksgatan	75,500	75,500	75,500	
Hafstorget	52,000	—	—	
Skeppsredaregatan	17,500	17,500	17,500	
Petersgatan	40,000	40,000	40,000	
Bergmansgatan	38,000	38,000	38,000	
Skepparegatan	24,000	24,000	24,000	
Annegatan	17,000	—	—	
Sjömansgatan	36,000	36,000	36,000	
Georgsgatan	15,000	—	—	
Skoltorget	18,750	—	—	
Skepparebrinken	35,600	35,600	35,600	
Gen- till Brobergsgatan . . .	3,600	—	—	
Konstantinsgatan	7,000	—	—	
Kristiansgatan	3,600	—	—	
Summa	954,800	446,750	446,750	

Kostnaderna för de under treårsperioden 1888—90 utförda regleringsarbetena hafva i medeltal per kvadrat fot gata stigit till:

för planering	<i>Smf.</i> 0,44.
„ kloak	„ 0,20.
„ vattenledning	„ 0,22.

Beräknas kostnaderna för regleringsarbeten i tabell B enligt dessa enhetspris så erhålles

Tabell C.

Kostnaderna för regleringsarbeten som (enligt tabell B) återstå att utföras efter år 1891.

Arbetets beskaffenhet.	qv.fot gata.	Enhetspris <i>Smf.</i>	Summa <i>Smf.</i>	Anmärkning.
Planering	954,800	0,44	420,112	—
Kloak	446,750	0,20	89,350	—
Vattenledning	446,750	0,22	98,285	—
<i>Smf.</i>	—	—	607,747	—

I ofvanstående tabell B ingå regleringsarbeten å Anne-, Sjömansgatorne äfvensom Skepparebrinken, hvilka kunna komma till utförande först sedan arrendetiden för N:o 74 Röddäld utgår med år 1899.

Deraf fås följande sammanställning:

Tabell D.

Regleringsarbeten hvilka efter år 1891 omedelbart kunna komma till utförande.

Gata eller öppen plats.	Planering qv.fot gata.	Kloak qv.fot gata.	Vattenled- ning qv.fot gata.	Anmärkning.
Areal enligt tabell B . . .	954,800	446,750	446,750	
Häriifrån afgår arealen af Anne- Sjömansgatorne äf- vensom Skepparebrinken, belägna i N:o 74 Röddäld	88,600	71,600	71,600	
Återstå af de gator der reg- leringsarbeten omedelbart kunna komma till utfö- rande	866,200	375,150	375,150	

Beräknas kostnaderna för ofvanstående regleringsarbeten, hvilka omedelbart kunna komma till utförande enligt samma enhetspris som i tabell C, så erhålles:

Tabell E.

Kostnaderna för regleringsarbeten hvilka efter år 1891 omedelbart kunna komma till utförande (se tabell D).

Arbetets beskaffenhet.	qv.fot gata.	Enhetspris <i>Fmyc</i>	Summa <i>Fmyc</i>	Anmärkning.
Planering	866,200	0,44	381,128	—
Kloak	375,150	0,20	75,030	—
Vattenledning	375,150	0,22	82,533	—
	<i>Fmyc</i> —	—	538,691	—

Anm. Denna kostnad är endast aproximativ, då detaljundersökningar ej ännu utförts.

Tabell F.

Tomter (bostads-) som genast äro eller inom utgången af år 1890 blifva disponibla samt deras areal och försäljningsvärde, å bifogad karta betecknade med gul färg (sträckade).

Qv. N:o.	Tomt N:o.	Gata.	Areal qv.fot.	Enhetspris <i>Fmyc</i>	Försäljningsvärde <i>Fmyc</i>	Anmärkning.
22	4	Gengatan	23,654	1.80	42,577	20
24	5	Vinkelgatan	17,550	1.00	17,550	—
131	4	Gengatan	11,374	1.80	20,473	20
—	6	"	12,050	2.00	24,100	—
166	13	Gräsviksgatan	33,688	2.50	84,220	—
124	16	Båtsmansgatan	12,654	1.85	23,409	90
123	15	Smedsgatan	13,267,8	1.70	22,555	26
124	13	"	12,876	1.85	23,820	60
126	13	Fabriksgatan	24,336	2.00	48,672	—
—	15	"	24,336	2.00	48,672	—
—	17	"	24,463,8	2.00	48,927	60
—	19	"	24,613,7	1.75	43,073	98
127	3	"	19,930	3.00	59,790	—
—	5	"	19,488,4	1.80	35,079	12
—	7	"	19,488,4	1.80	35,079	12
		qv.fot	293,770,1	<i>Fmyc</i>	577,999	98

Qv. N:o.	Tomt N:o.	Gata.	Areal i qv.fot.	Enhetspris Tmg.	Försäljnings- värde Tmg.	Anmärkingar.
			qv.fot			
128	14	Fabriksgatan . . .	293,770, ¹		577,999	98
"	16	" . . .	18,724	2.50	46,810	—
"	18	" . . .	19,188	1.40	26,863	20
"	20	" . . .	20,436	1.40	28,610	40
"	20	" . . .	21,678	1.40	30,349	20
134	8	" . . .	23,790	2.80	66,612	—
"	10	" . . .	22,750	2.60	59,150	—
"	12	" . . .	23,140	2.80	64,792	—
"	5	Petersgatan . . .	26,520	2.80	74,256	—
135	4	" . . .	26,316	2.00	52,632	—
"	3	Jungfrustigen . . .	32,227, ⁵	2.00	64,455	—
"	5	" . . .	35,240	2.70	95,148	—
136	4	Fabriksgatan . . .	23,380	2.80	65,464	—
"	6	" . . .	25,153, ⁵	2.90	72,945	15
	28	qv.fot	612,313, ¹	Tmg.	1,326,086	93

Tabell G.

Tomter som under år 1891 blifva disponibla samt deras areal och försäljningsvärde, å bifogad karta betecknade med röd färg (sträckade).

Qv. N:o.	Tomt N:o.	Gata.	Byggnads- tomter qv.fot.	Fabriks- tomter qv.fot.	En- hets- pris.	Försäljnings- värde Tmg.	Anmärkning.	
126	11	Fabriksgatan . . .	21,090	—	2.00	42,180	För areal och enhetspris gäller hvad som anföres i tabellen F.	
127	9	" . . .	20,227	—	2.70	54,619		
128	22	" . . .	21,209	—	2.00	42,418		
180	24	" . . .	—	214,305	0.60	128,583		
"	26	" . . .	—	162,387	0.60	97,432		20
183	1	Strandgatan . . .	—	158,670	0.60	95,202		—
"	3	" . . .	—	162,440	0.50	81,220		—
"	35	St. Robertsgatan . . .	3,900	—	0.40	1,560		—
"	5	Rödbergsgatan . . .	2,580	—	0.40	1,032	—	
	5+4		69,006	697,802	—	544,264	20	

Tabell H.

Tomter, som efter år 1891 och i den mån öfriga regleringsarbeten utföras blifva disponibla samt deras areal och försäljningsvärde, å bifogad karta betecknade med blå färg (sträckade).

Qv. N:o.	Tomt N:o.	Gata	Byggnads- tomter qv.fot.	Fabriks- tomter qv.fot.	En- hets- pris.	Försäljnings- värde <i>My.</i>	Anmärkning.
130	8	Skeppsredaregatan	30,800	—	2.60	80,080	För areal och en- hetspris gäller hvad som anføres i tabel- len F.
"	10	"	31,200	—	2.80	87,360	
129	7	"	15,340	—	2.20	33,748	
"	9	"	15,210	—	2.00	30,420	
"	11	"	15,210	—	2.60	39,546	
"	8	Petersgatan	20,856	—	2.70	56,311	
"	10	"	18,270	—	2.00	36,540	
"	12	"	18,270	—	1.80	32,886	
"	14	"	15,340	—	1.80	27,612	
"	16	"	15,210	—	2.00	30,420	
"	18	"	15,210	—	2.40	36,504	
128	7	"	16,819	—	2.80	47,093	
"	9	"	17,405	—	1.50	26,107	
"	11	"	19,250	—	1.80	34,650	
"	13	"	19,352	—	1.80	34,833	
"	15	"	20,880	—	1.40	29,232	
"	17	"	23,905	—	2.40	57,372	
109	13	Bergmansgatan	18,395	—	1.10	20,234	
"	29	"	21,750	—	2.00	43,500	
"	31	"	22,475	—	2.00	44,950	
"	33	"	23,200	—	2.00	46,400	
"	35	"	22,475	—	2.00	44,950	
"	10	Jägaregatan	24,458	—	0.95	23,235	
126	10	Bergmansgatan	25,800	—	2.50	64,500	
"	12	"	20,400	—	2.00	40,800	
"	14	"	20,400	—	2.00	40,800	
"	16	"	20,400	—	1.60	32,640	
"	18	"	20,400	—	1.60	32,640	
"	20	"	25,690	—	1.75	44,957	
"	21	Fabriksgatan	23,005	—	1.75	40,258	
121	1	Ärtholmsgatan	13,200	—	1.60	21,120	
"	3	"	15,340	—	1.60	24,544	
"	5	"	10,710	—	1.60	17,136	
"	7	"	13,734	—	1.60	21,974	
"	9	"	12,096	—	1.60	19,353	
"	11	"	12,348	—	1.60	19,756	
"	13	"	12,222	—	1.60	19,555	
		Transport	707,025	—	—	1,384,021	35

Qv. No.	Tomt No.	Gata.	Byggnads- tomter qv.fot.	Fabriks- tomter qv.fot.	En- hets- pris.	Försäljnings- värde <i>Mg.</i>	Anmärkning.
		Transport	707,025			1,384,021 35	
121	15	Ärtholmsgatan . . .	12,222	—	1,60	19,555 20	
"	17	" . . .	12,222	—	1,80	21,999 60	
60	7	Bangatan . . .	27,900	—	3,00	83,700 —	
110	8	" . . .	21,600	—	3,00	64,800 —	
"	10	" . . .	21,600	—	2,80	60,480 —	
"	12	" . . .	21,600	—	2,80	60,480 —	
107a	19	Fredriksgatan . . .	23,000	—	3,00	69,000 —	
25	4	Konstantinsgatan . . .	12,600	—	1,00	12,600 —	
177	"	Munkholmen . . .	—	327,600	0,50	163,800 —	
178	4	Ärtholmsgatan . . .	—	147,600	0,50	73,800 —	
"	6	" . . .	—	145,600	0,50	72,800 —	
"	8	" . . .	—	176,000	0,50	88,000 —	
179	28	Fabriksgatan . . .	—	144,882	0,60	86,929 20	
"	30	" . . .	—	146,370	0,35	51,229 50	
"	32	" . . .	—	145,632	0,25	36,408 —	
"	34	" . . .	—	141,600	0,25	35,400 —	
"	2	Ärtholmsgatan . . .	—	109,200	0,25	27,300 —	
181	2	Strandgatan . . .	—	179,200	0,50	89,600 —	
182	5	" . . .	—	139,365	0,40	55,746 —	
"	7	" . . .	—	141,552	0,40	56,620 80	
"	9	" . . .	—	130,400	0,40	52,160 —	
"	11	" . . .	—	96,800	0,40	38,720 —	
	45+14	Summa	859,769	2,171,801	—	2,705,249 65	

I ofvastående tabell H ingå tomter vid Anne- Sjömansgatorne och Skepparebrinken, hvilka kunna försäljas först sedan arrendetiden för N:o 74 Röddäld utgår med år 1899. Afdragas dessa så erhålles:

Tabell I.

Tomter som i den mån regleringsarbeten enligt tabell E (omedelbart efter år 1891) komma till utförande, blifva disponibla, samt deras areal och försäljningsvärde.

	Byggnads- tomter qv.fot.	Fabriks- tomter qv.fot.	Enhets- pris Fm ϕ .	Försäljnings- värde Fm ϕ .	Anmärk- ning.
Tomtareal och försäljnings- värde enligt tabell H. . . .	859,769	2,171,801	—	2,705,249	65
Häriifrån afgår areal och värde för tomter belägna i N:o 74 Röddäld	115,700	—	—	338,460	—
Återstå areal och värde	744,069	2,171,801	—	2,366,789	65

Tabell K.

Tomter hvilkas försäljning icke beror af åtgärd från stadens sida, å bifogad karta betecknade med brun färg (streckade).

Qv. N:o.	Tomt N:o.	Gata.	Byggnads- tomter qv.fot.	Fabriks- tomter qv.fot.	Enhets- pris Fm ϕ .	Försäljnings- värde Fm ϕ .	Anmärk- ning.
166	19	Lappviksgatan	64,000	—	2.00	128,000	—
—	20	„	29,665	—	2.00	59,330	—
168	21	„	64,480,9	—	2.00	128,961	80
167	17	Gräsviksgatan	175,840	—	2.00	351,680	—
176	„	Skeppsdockan	—	270,000	0.60	162,000	—
		Summa	333,985.7	270,000	—	829,971	80

Tabell L.

Kostnaderna för samtliga regleringsarbeten enligt 1887 års stadsplan.

	Kostnaden för			Summa <i>Fr.</i>
	Planering. <i>Fr.</i>	Kloak. <i>Fr.</i>	Vattenledn. <i>Fr.</i>	
Kostnaden för regleringsarbeten under år 1888	67,535	143,440	111,390	322,365
D:o d:o under år 1889	200,015	68,200	53,040	321,255
d:o d:o ” ” 1890	355,240	32,400	85,040	472,680
d:o för plan. af Albertsgatan från St. Roberts till Rödbergsgatan	14,460	—	—	14,460
Kostnaden enligt tabell A	181,760	86,700	34,800	303,260
” ” ” C	420,112	89,350	98,285	607,747
Summa	1,239,122	420,090	382,555	2,041,767

Tabell M.

Tomter som genom utförande af samtliga regleringsarbeten enligt 1887 års stadsplan redan kunnat försälas eller framdeles blifva disponibla, deras areal och försäljningsvärde.

	Byggnads- tomter qv.fot.	Fabriks- tomter qv.fot.	Försäljnings- värde <i>Fr.</i>	Anmärkning.
Försålda under åren 1888—90.	1,258,380,9	395,814	1,355,196	14
F	612,313	—	1,326,086	93
G	69,006	697,802	544,246	20
H	859,769	2,171,801	2,705,249	65
K	333,985	270,000	829,971	80
Summa	3,133,454	3,535,417	6,760,750	72

Tabell N.

Kostnaderna för regleringsarbeten under åren 1888—90 äfvensom för de arbeten som enligt tabell A och E kunna omedelbart utföras.

	Kostnaden för			Summa <i>Fr.</i>	Anmärkning.
	Planering <i>Fr.</i>	Kloak <i>Fr.</i>	Vattenl. <i>Fr.</i>		
Kostnaden för regleringsarbeten under år 1888 .	67,535	143,440	111,390	322,365 —	
D:o d:o d:o ” ” 1889 .	200,015	68,200	53,040	321,255 —	
d:o d:o d:o ” ” 1890 .	355,240	32,400	85,040	472,680 —	
d:o d:o d:o	14,460	—	—	14,460 —	Albertsgatan fr.
d:o d:o d:o enligt tabell A	181,760	86,700	34,800	303,260 —	St. Roberts- till
d:o d:o d:o ” ” E	381,128	75,030	82,533	538,691 —	Rödbergsgatan.
Summa	1,200,138	405,770	366,803	1,972,711 —	

Tabell O.

Inkomsterna af under åren 1888—90 försälda tomter jemte försäljningsvärdet af de tomter som blifva disponibla genom utförandet af de regleringsarbeten hvilka omedelbart kunna genomföras (se tabell F, G & I).

	Areal i qv.fot för		Försäljningsvärdet.	
	Byggnadstomt.	Fabrikstomt.	Summa <i>Fr.</i>	
Tomter som blifvit sålda sedan regleringsarbeten invid desamma blifvit utförda under år. 1888	1,234,544,7	395,814	1,303,245	13
D:o d:o under år 1889				
d:o d:o ” ” 1890				
d:o d:o ” ” 1890	23,836,2	”	21,516	77*
Försäljningsvärdet enligt tabell F. .	612,313,1	”	1,326,086	93
” ” ” G. .	69,006	697,802	544,246	20
” ” ” I. .	701,216	2,171,801	2,323,320	5
Summa	2,640,916	3,265,417	5,518,415	8

* Tomterna N:o 7 vid Rödbergsgatan och N:o 4 vid St. Robertsgatan försälda för *Fr.* 51,951: 01 men afgår för planering af tomterna 30,434: 24
hvaraf behållningen . . . . . *Fr.* 21,516: 77

Helsingfors stads Byggnadskontor i November 1890.

Otto Ehrström.

Utdrag ur Helsingfors Drätselkammarens protokoll för den 2 December 1890.

§: 1.

Till vidare åtgärd företogs från sammanträdet den 27 sistlidne November under § 12 af protokollet härtill bordlagda ärendet angående regleringsarbeten för genomförande af stadsplanen. Efter en stunds diskussion beslöt Drätselkammaren härå att till Stadsfullmäktige ingå med sådan skrifvelse som brefkonceptboken under N:o 290 utvisar.

Viceordföranden Herr Nummelin, som i förestående beslut var skiljaktig, ansåg, att ifrågavarande regleringsarbeten borde successivt fortgå, men att med afseende å nu rådande ogynsamma penningeförhållanden och svårigheten för staden att på förmånliga villkor upptaga ett redan tidigare beslutadt obligationslån det icke skulle på förhand bestämmas någon viss tid, inom hvilken sagda arbeten borde vara slutförda, utan sådant lemmas beroende af förhandenvarande omständigheter.

Och skulle protokollsutdrag, upptagande den skedda omröstningen, Drätselkammarens förberörda skrifvelse biläggas. Som ofvan.

In fidem:
F. Pethman.
t. f.

Reglemente

för styrelsen öfver Helsingfors stads belysningsverk.

§ 1.

Styrelsen öfver Helsingfors stads belysningsverk har sig uppdraget att förvalta stadens gasverk äfvensom annan belysningsinrättning, som kan af staden anläggas.

Vidare åligger styrelsen inseendet öfver belysningen å stadens gator, allmänna platser och kajer.

Å styrelsen ankommer likaledes att öfvervaka öfriga inom staden anlagda belysnings- och kraftledningar samt att tillse att beträffande dem gifna föreskrifter noggrant följas.

Slutligen bör styrelsen på anfordran tillhandagå stadens myndigheter med upplysningar i frågor, som stå i samband med styrelsens verksamhet.

§ 2.

Styrelsen består af tre ledamöter, valda af Stadsfullmäktige för tre år på sådant sätt, att årligen en ledamot afgår och ny utses. Första och andra året bestämmes den afgående genom lottning.

Tre suppleanter väljas årligen.

§ 3.

Styrelsen, som inom sig väljer ordförande för året, fördelar göromålen inom styrelsen på sätt densamma lämpligast synes, dock att, om därmed afses att begränsa styrelsens gemensamma ansvarighet, arbetsfördelningen bör vara af Stadsfullmäktige faststald.

§ 4.

Styrelsen sammanträder, på kallelse af ordföranden, minst en gång hvarje månad.

Densamma är beslutför endast om alla ledamöterna eller, vid förfall för någon, suppleant för denne är tillstädes.

§ 5.

Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll, upptagande besluten och förefallande omröstningar.

§ 6.

Utgående expeditioner skola undertecknas af minst två ledamöter.

§ 7.

Styrelsen äger själf eller genom ombud hos domstolar och myndigheter föra stadens talan i mål och ärenden, som angå området för styrelsens verksamhet.

§ 8.

Styrelsen äger för viss tid, dock icke öfver fem år, eller tillsvidare, med ömsesidig uppsägningsrätt, antaga en verkställande direktör jämte erforderliga tjänstemän och entlediga dem ur tjänsten samt utfärdar för dem behöfliga instruktioner.

§ 9.

Inom September månad hvarje år bör styrelsen till Drätselkammaren öfverlämna förslag till nästkommande års utgifts- och inkomststat.

§ 10.

Stadsfullmäktiges pröfning skall i öfrigt underställas styrelsens beslut som angår:

lyskraften;
 prisen för lyse och kraft till enskild förbrukning; samt
 förhållningsreglerna, beträffande dessas inledning och användning.

§ 11.

Inflytande medel skola dagligen inlevereras till Drätselkontoret.
 Behöfliga medel till utgifternas bestridande uttagas hos Drätselkontoret, på sätt därom af Drätselkammaren förordnas.

§ 12.

Innan upprifning af gata för om- eller nyläggning af ledning sker, bör därom så vidt möjligt, i så god tid förut hos Drätselkammaren anmälas, att arbetet kan i sammanhang med andra, tilläfsventyrs å gatan erforderliga arbeten utföras.

§ 13.

Öfver belyningsverkets förvaltning och rörelse skola föras fullständiga räkenskaper, hvilka, afslutade för kalenderår, böra före den 1 mars påföljande år aflämnas till Drätselkammaren, för att revisorerne af stadens räkenskaper tillhandahållas.

Styrelsen åligger att före den 1 Juni hvarje år till Stadsfullmäktige inkomma med berättelse öfver styrelsens och de densamma underlydande inrättnings verksamhet under det föregående året.

§ 14.

För handhafvandet af och redovisningen för det styrelsen lämnade uppdrag ansvara ledamöterna gemensamt, med den inskränkning att för uppdrag, som genom faststald arbetsfördelning blifvit ledamot ensam ombetrodt, denne äfven ensam är ansvarig.

Helsingfors. Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri, 1890.

Drätselkammarens framställning angående omorganisation af stadens Byggnadskontor.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,
den 16 Oktober 1890.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N° 282.

Uti en i slutet af år 1889 till Drätselkammaren aflemnad skrifvelse har Stadsingeniören O. Ehrström framhållit nödvändigheten af en omorganisation af stadens byggnadskontor. Angående motiverna härför och sättet för omorganisationens genomförande har Stadsingeniören anført i hufvudsak följande:

Erfarenheten har visat att de år från år ökade arbetena vid byggnadskontoret ej kunna med dettas nuvarande organisation skötas på ett sätt som vore tillfredsställande vare sig för staden eller för den som handhar ledningen af arbetena. Den år 1878 fastställda instruktionen för byggnadskontoret åhvålfver stadsingeniören ensam hela ansvaret för kontorets verksamhet och dermed äfven skyldighet att öfvervaka hvarje detalj deraf. Med den omfattning särskilda grenar af nämnda verksamhet och specielt de under kontorets ledning utförda allmänna arbeten numera erhållit, har det dock blifvit omöjligt för stadsingeniören att personligen utöfva någon mera effektiv kontroll öfver arbetena. Utöfver den enligt återropade instruktion stadsingeniören till biträde tillsatte ingeniör, hvars åliggande hufvudsakligast var att handhafva värden af stadens vattenledning, befanns det år 1883, på grund af de ökade arbetena, nödigt att antaga ytterligare en biträdande ingeniör. Arbetet fördelades då mellan de begge biträdande ingeniörerne sålunda att äldre biträdande ingeniören, förutom vattenledningens skötsel, öfvertog tomtmätningarne (likvisst på stadsingeniörens ansvar) äfvensom mätningar af arrendemarker m. m. samt en del sådana syneförrättningar till hvilkas verkställande stadsingeniören ej blifvit personligen förordnad, under det åter yngre biträdande ingeniören erhöi till sitt åliggande att särskildt öfvervaka pågående utarbeten. Härigenom bereddes stadsingeniören mera tid att öfvervaka det hela samt att syssla med kansligöromålen. Beträffande dessa sistnämnda yttrar stadsingeniören: „Dessa kansligöromål, som hufvudsakligen bestå uti att utreda och utlåta sig om allehanda frågor, väckta af eller framställda hos Stadsfullmäktige, Magistraten och Drätselkammaren eller direkte å Byggnadskontoret, äro emellertid så mångfaldiga och tidsödande att stadsingeniören, som för öfrigt är bunden vid kontoret för emottagande

af de många hvilka muntligen framföra sina ärenden, helt och hållet af dem tages i anspråk. Det har härigenom småningom utvecklat sig derhän att, då de skriftliga svaren *måste* afgifvas och utarbetena *kunna* skötas af andra, stadsingeniören numera endast på särskild anmodan af biträden besöker en arbetsplats för att afgöra en sväfvande fråga.

Till följd af den utveckling stadens vattenledningsnät på de senare åren vunnit har äldre biträdande ingeniörens vid byggnadskontoret tid efterhand allt mer och mer uteslutande tagits i anspråk af de till denna detalj hörande göromålen. Bemälda ingeniör har derföre icke heller, sedan han i April månad 1889 hemkom från den studieresa till utlandet han med dertill af staden beviljadt anslag företog, medhunnit förrättandet af några tomtmätningar och ej heller annat än i några få undantagsfall, kunnat biträda vid någon syneförrättning. Till utförandet af de ofta svåra och maktpåliggande tomtmätningarne äfvensom till åtskilliga andra syneförrättningar har sedan den tiden måst anlitas en extra anställd ingeniör.

Äfven bokhållarens verksamhet har i praktiken gestaltat sig annorlunda än den enligt ofvanberörda instruktion borde vara. Uti instruktionen säges nemligen, att bokhållaren „tillika är materialförvaltare“. Emellertid har hans nästnämnda sysslande inskränkt sig till bokföring af de rapporter byggmästarene och kvartersmännen inlemna samt till att engång årligen verkställa inventering af förrådet. Hans tid upptages nemligen helt och hållet af bokhållaregöromålen på kontoret, hvarvid vattenledningen tager stor del af tiden i anspråk. Då likväl byggnadskontorets löpande materialförråd representerar ett värde af tidtals ända till 100,000 mark och deröfver, borde staden ej sky något större kostnad för förvaltningen af detsamma.

Till de ofvan anförda skälen kommer ännu, att den nya byggnadsordning, som är under utarbetande, åhvälfver stadsingeniören flera nya åligganden, bland hvilka det att utpåla platsen för nybyggnader blir arbetsdrygt, då detsamma förutsätter ej blott en första utpålning utan, för att hafva någon praktisk betydelse, äfven en kontroll öfver att utpålningen följes.

De nu relaterade förhållandena utvisa, enligt stadsingeniörens åsigt, att byggnadskontorets organisation för närvarande är mindre ändamålsenlig. Stadsingeniören framhåller ock med rätta att han, såsom nuvarande innehafvare af stadsingeniörstjensten, icke kan känna någon tillfredsställelse af en verksamhet, hvori han, med hvilken ansträngning som helst, icke kan utföra allt som bör göras och för hvilket han likväl ansvarar.

Beräffande de principer enligt hvilka den sålunda nödvändigblifna omorganisationen af byggnadskontoret borde ske har stadsingeniören uppställt följande program till ledning vid utarbetandet af ny detaljerad instruktion för kontoret.

Stadsingeniören skulle vara chef för byggnadskontoret samt ansvarig för utförandet af alla allmänna arbeten utom dem som hänförde sig till vattenledningen samt större husbyggnader och andra arbeten af det omfång att de pröfvades blifva hinderliga för stadsingeniörens egentliga verksamhet, hvilken borde gå ut på att ut-

tänka och taga initiativ till utvidgning och reglering af stadsplanen samt till andra stadens utveckling afseende arbeten.

Nuvarande äldre biträdande ingenjören skulle på eget ansvar handhafva vattenledningens skötsel, drift och utvidgning.

Yngre biträdande ingenjören skulle hafva till uppgift att leda de stadens allmänna arbeten för hvilka byggnadskontorets chef vore ansvarig, samt att uppgöra projekt till dylika arbeten.

En ingenjör eller landtmätare skulle anställas för utförande af tomtmätningar äfvensom mätningar, affattningar och syneförrättningar å stadens arrendetomter och och lägenheter, för förande af stadens tomtbok samt för verkställande af andra förrättningar af detta slag hvilka enligt byggnadsordningen åligga stadsingenjören.

Bokhållaren skulle befrias från sysslandet med debiteringen af vattenkonsumtionen och derigenom blifva i tillfälle att, såsom den nu gällande instruktionen innehåller, tillika vara materialförvaltare.

Åt stadsträdgårdsmästaren borde beredas en såvidt möjligt själfständig ställning.

Vattenledningspersonalen, hvars sammansättning för öfrigt vore beroende af det debiteringssätt som för framtiden komme att antagas, borde i hvarje händelse ökas med en bokhållare, med åliggande att uppdebitera vattenkonsumtionen, uppsätta kontrakter och verkställa annat skrifarbete.

Drätselkammaren har icke kunnat annat än i allo instämma med stadsingenjören i fråga om önskligheten af en förändrad anordning af byggnadskontoret i syfte att bereda stadsingenjören mera tillfälle att öfvervaka stadens allmänna arbeten. Sjelffallet är nemligen att staden måste förlora på att dessa arbeten, för hvilka kostnaderna på senare tiden uppgått till och öfverskridit en miljon, icke kunna ständigt öfvervakas af den som måste förutsättas dertill hafva största erfarenhet och insigter. Äfven beträffande de synpunkter som vid omorganisationens genomförande borde fasthållas är Kammaren i hufvudsak ense med stadsingenjören.

Drätselkammaren har härvid främst öfvervägt möjligheten att befria stadsingenjören från ansvarighet för vattenledningens förvaltning och har Kammaren funnit sig i sådant afseende böra föreslå att nämnda gren af byggnadskontorets verksamhet skulle för framtiden öfvertagas af ett särskildt *Vattenledningskontor*, stående under ledning af nuvarande äldre biträdande ingenjören vid byggnadskontoret, hvilken här efter skulle benämnas *Vattenledningsingenjör*. Drätselkammaren tror att genomförandet af detta förslag icke skall möta några praktiska svårigheter, då saken i själfva verket redan faktiskt gestaltat sig så att äldre biträdande ingenjören ensam handhaft hela vården af vattenledningen, fastän stadsingenjören därför burit ansvaret. Ett dylikt särskiljande af vattenledningens förvaltning har äfven redan blifvit af Stadsfullmäktige i princip beslutadt vid fastställandet af det nya vattenledningsreglementet, i hvars 1 § säges att stadens vattenledning under Drätselkammarens inseende „förvaltas af stadens vattenledningskontor“. Under förutsättning af ett särskildt vattenlednings-

kontors inrättande bör den för vattenledningens skötsel anställda personalen ökas med en *bokhållare* för förande af kontorets böcker, uppdebitering af konsumtionen m. m.

Stadsingeniören till biträde vid utförandet af de göromål som fortfarande skulle ankomma å byggnadskontoret, borde enligt Drätselkammarens åsigt på ordinarie stat anställas tvenne ingenjörer, af hvilka den ena skulle hafva till åliggande att öfvervaka de allmänna arbetena och derföre kunde benämnas *arbetschef* och den andre, för hvilken föreslagits benämningen *geodet*, skulle utföra mätningar och affattningar samt deltaga i syneförrättningar å stadens jordlägenheter. Den uti stadsingeniörens ofvan omförmälda skrifvelse föreslagna tredje ingenjören, som skulle biträda vid kansligöromålen och hvarjehanda andra arbeten å Byggnadskontoret har Drätselkammaren deremot ansett lämpligast kunna hänföras till extra biträden.

I enlighet med ofvan uttalade principer hafva förslag till detaljerade instruktioner för byggnadskontoret och vattenledningskontoret blifvit af Drätselkammaren i samråd med stadsingeniören och äldre biträdande ingenjören Hausen uppgjorda, hvilka förslag här bifogas. Uti byggnadskontorets instruktion har den § som rör stadsträdgårdsmästaren erhållit en ny redaktion, afseende att bereda trädgårdsmästaren en något sjelfständigare ställning. Uti hvardera instruktionen ha för öfrigt intagits bestämmingar i syfte att åstadkomma en behöflig samverkan mellan byggnads- och vattenledningskontoren, ej mindre i de fall då arbeten som utföras af det ena kontoret äro beroende af eller böra kombineras med arbeten hvilkas verkställande ankommer å det andra kontoret, än då material, redskap och instrumenter som förvaltas af det ena kontoret behöfva tagas i anspråk för det andras räkning. De många beröringspunkter, som stadsingeniörens och vattenledningsingeniörens verksamhet komme att hafva, gifva enligt Kammarens åsigt skäl för den i hvardera instruktionen intagna bestämningen derom att vid förfall för den ene af bemälda ingenjörer den andre borde vara skyldig att träda i hans ställe, såframt icke Drätselkammaren annorlunda förordnar. Den pröfning af omständigheterna vid hvarje dylikt fall som sålunda dock bör ske tror Kammaren innebära en tillräcklig garanti för att icke den enes eller andres egentliga verksamhet skall genom ett dylikt arrangemang lida för stort men.

Beträffande beloppet af de löneförmoner som de enligt förevarande förslag nytillkommande funktionärerne, eller geodeten och bokhållaren vid vattenledningskontoret, borde tilldelas, har Drätselkammaren ansett geodeten, hvilken skulle få upp bära ersättning, enligt i sammanhang härmed föreslagen, något förhöjd taxa, för af honom verkställda förrättningar jemte lösen för öfver dessa utfärdade instrument och kartor, böra härutöfver få åtnjuta en lön af 3,000 mark jemte resemodel 100 mark, hvilken sistnämnda post afser att betäcka geodetens utgifter för resor till förrättningar som ske för stadens räkning. Efter af stadsingeniören gjord ungefärlig beräkning af sportlernas belopp skulle geodetens inkomster komma att inalles utgöra omkring 4,500 mark, och tror Kammaren denna aflöning vara tillräcklig, då geodeten derjemte kunde medgifvas rättighet att innehafva annan befattning af den art att densamma ej gör intrång på hans verksamhet i stadens tjänst. För bokhållaren vid vattenlednings-

kontoret har föreslagits en aflöning af 2,400 mark om året, hvilken aflöning skulle efter 5 och 10 års tjenstetid förhöjas med 10 procent af det ursprungliga beloppet. Emedan de sportler stadsingeniören för närvarande åtnjuter och hvilka enligt uppgift belöpa sig till omkring 1,000 mark om året komme att för framtiden frångå honom, har Kammaren ansett sig böra föreslå ett personelt vederlag åt stadsingeniören af 1,000 mark om året.

Biläggande jemväl ett af stadsingeniören utarbetadt förslag till ny taxa för förrättningar som utföras af byggnadskontorets ingenjörer, får Drätselkammaren rörande de grundsatser, som följts vid uppgörandet af sagda taxa, upplysa, att en allmän förhöjning af afgifterna för dessa förrättningar ansetts betingad såväl deraf att desamma för närvarande otvifvelaktigt äro allt för låga i förhållande till förrättningarnes vigt samt den tid och det arbete de taga i anspråk som ock med hänsyn dertili att, då specielt geodetens hufvudsakliga verksamhet blir af den beskaffenhet att densamma egentligen tillgodokommer endast en mindre del af allmänheten, billigt synes att de hvilka anlita honom äfven uti något väsentligare mån deltaga uti hans aflönande. Skäligt har det äfven synts att vid bestämmandet af ersättningen för mätning och affattning af tomter och lägenheter afseende fästes vid tomternas och lägenheternas olika arealer, emedan förrättningsmannens arbete ökas med arealen, om ock ej i samma proportion som denna. Uti föreliggande förslag till taxa har derföre ersättningen för tomtmätningar bestämts att utgå uti 4 olika klasser efter tomternas olika areal, så att för den minsta arealen af 1,000 qv. meter eller derunder skulle erläggas 20 mark samt för större arealer ett tillskott efter i taxan angifven progressiv beräkningsgrund, som för de skilda klasserna är något olika. För affattning af villalägenheter skulle åter debiteras ersättning uti 3 olika klasser med en grundafgift af 18 mark, gällande för en areal af ända till 0,5 hektar och med progressiv förhöjning för större områden. Med afseende derå att sådana mätningar och affattningar jemförelsevis sällan ifrågakomma för samma fastighet samt de nu föreslagna afgifterna i hvarje händelse representera endast en obetydlig procent af fastighetsvärdet, torde beloppen af desamma ej med fog kunna anses vara för höga. Emedan handtlangare och material till dessa förrättningar lemnas af staden, har uti taxan intagits stadgande derom att för hvarje förrättning ett visst bestämdt belopp borde af förrättningsmannen inlevereras till stadskassan. För att den föreslagna nya taxan skall kunna tillämpas, bör, enär genom densamma ändring kommer att ske uti Kejsarliga Förordningen om expeditionslösen och förrättningsarvode af den 15 Januari 1883, vederbörlig stadfästelse derå utverkas.

Drätselkammaren får fördenskull vördsamt hemställa, det Stadsfullmäktige ville besluta:

att för framtiden befria stadens byggnadskontor från all befattning med vattenledningens skötsel, underhåll och utvidgning samt öfverlemna byggnadskontorets åliggande härutinnan åt ett särskildt Vattenledningskontor;

att till vattenledningskontoret öfverflytta nuvarande äldre biträdande Ingeniören vid byggnadskontoret C. Hausen såsom Vattenledningsingeniör;

att fastställa bilagda förslag till instruktioner för byggnads- och vattenledningskontoren;

att i vederbörlig ordning ansöka om stadfästelse å närslutna förslag till taxa för förrättningar som verkställas af stadens byggnadskontor samt för expeditioner som i anledning af dylika förrättningar utfärdas;

att bemyndiga Drätselkammaren att omedelbart ej mindre antaga lämplig person till bestridande af geodetstjensten vid byggnadskontoret än anslå bokhållaretjensten vid vattenledningskontoret ledig till ansökning;

att bestämma geodetens och bokhållarens vid vattenledningskontoret aflöningar per år att utgå, för geodeten med 3,000 mark i arvode och 100 mark resemedel samt dessutom sportlar enligt taxa äfvensom för bokhållaren med 2,400 mark och förhöjning af 10 % efter 5 och lika mycket efter 10 års tjenstetid; äfvensom

att bevilja Stadsingeniören O. Ehrström ett personelt vederlag af 1,000 mark om året för honom frångående sportler.

På Drätselkammarens vägnar.

Mauritz Hallberg.

Edvard Loo.

Förslag till instruktion för Helsingfors stads Byggnadskontor.

§ 1.

Helsingfors stads Byggnadskontor åligger att under Drätselkammarens inseende förbereda och utföra stadens allmänna arbeten, förteckna tomterna inom stadsplanen, hafva vård om kommunens fasta egendom, förvalta det för allmänna arbeten nödiga material- och instrumentalförråd, verkställa de göromål som enligt gällande Byggnadsordning å Byggnadskontoret ankomma samt i öfrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter som af Drätselkammaren meddelas.

§ 2.

Byggnadskontoret förestås af Stadsingeniören och dess verksamhet handhafves af honom jemte tvenne ingenjörer, den ena hufvudsakligast för utförande af stadens allmänna arbeten, den andra för verkställande af dess geodetiska förrättningar, äfvensom af bokhållare, trädgårdsmästare, skogsvaktare och byggmästare.

§ 3.

Stadsingeniören tillsättes på sätt derom stadgas i reglementet för Drätselkammaren.

Honom är ej tillåtet innehafva annan befattning eller egna sin för stadens värf nödiga tid till andra uppdrag.

Särskildt åligger honom:

a) att i enlighet med fastställd utgiftsstat för stadens allmänna arbeten eller enligt Byggnadskontoret särskildt meddelade uppdrag antaga nödiga extra biträden, ritare och kvartersmän;

b) att hafva inseende öfver att de vid Byggnadskontoret anställda personer fullgöra sina skyldigheter;

c) att handhafva högsta ledningen af stadens allmänna arbeten, med undantag af sådana som för sitt stora omfång eller af annan orsak enligt Stadsfullmäktiges eller Drätselkammarens beslut skola under annans inseende utföras;

d) att tillse det förslag till förändringar och utvidgningar af gällande stadsplan, till indelning och disposition af arrendemarkar samt till öfriga allmänna arbeten i mån af behof uppgöras;

e) att tillse det ritningar och kartor till allmänna arbeten och regleringar m. m. förtecknas och vårdas samt att nödiga diarier och inventarielängder föras;

f) att ombesörja uppköp af nödiga redskap och arbetsmaterialier samt hos Drätselkammaren föreslå hvilka af dessa skola genom infordrande af leveransanbud anskaffas;

g) att granska och godkänna dagsverks- och betingslistor äfvensom inkommande räkningar;

h) att tillse det tillfälliga brister på stadens byggnader, gatuandelar, afloppskanaler, kajer, brunnar, vägar och chausséer m. m. blifva skyndsamt afhjelpa;

i) att på anmälan anvisa huru enskildes arbeten för gators förbättring och stenläggning eller afloppskanals förande under gata böra utföras;

k) att för hvarje månad till Drätselkammaren insända en till riktigheten be styrkt materialrapport;

l) att årligen inom September månads utgång till Drätselkammaren afgifva förslag till nödiga arbeten för följande år jemte kostnadsberäkningar och, ifall så befinnes nödigt, äfven ritningar;

m) att inom Februari månad hvarje år hafva kontorets böcker afslutade samt inom Juni månad till Drätselkammaren afgifva fullständig arbetsberättelse för det näst föregående året.

Stadsingeniören skall äfven utföra hvad gällande Byggnadsordning honom föreskrifver eller Magistraten honom lagligen ålägger äfvensom på Drätselkammarens uppdrag deltaga i värderings- och syneförrättningar, afge skriftliga utlåtanden och, på kallelse, vid Kammarens sammanträden meddela upplysningar i alla till Byggnads kontorets verksamhet och förvaltning hörande ärenden.

Honom tillkommer ock att hos Kammararen skriftligen eller muntligen göra framställningar och väcka förslag uti allt som till hans befattning hörer och till stadens fördel lända kan.

§ 4.

Ingeniören för öfvervakande af stadens allmänna arbeten, hvilken benämnes arbetschef, tillsättes af Stadsfullmäktige på Drätselkammarens förslag, efter stadsingeniörens hörande. Honom är icke tillåtet innehafva annan befattning.

Hans åligganden äro:

a) att handhafva närmaste ledningen af och tillsynen öfver stadens allmänna arbeten och dervid anställda kvartersmän och arbetare; samt

b) biträda vid å Byggnadskontoret förekommande arbeten och fullgöra hvad stadsingeniören honom skäligen förelägger.

§ 5.

Ingeniören för utförande af stadens geodetiska arbeten, hvilken benämnes geodet, tillsättes af Stadsfullmäktige på Drätselkammarens förslag, efter stadsingeniörens hörande. Honom är icke tillåtet innehafva annan befattning af den art att den blir hinderlig för hans verksamhet i stadens tjänst; dock är han berättigad att utföra mätningar,

afvägningar och andra till hans fack hörande arbeten inom staden eller å staden underlydande mark, som icke hänföra sig till hans tjensteutöfning men af enskilda önskas.

På Magistratens eller Drätselkammarens förordnande åligger det honom att utföra de uppdrag hvartill stadens Byggnadsordning, Drätselkamarreglementet och andra utfärdade föreskrifter gifva anledning, såsom:

- a)* att föra stadens tomtbok och utfärda bevis ur densamma;
- b)* att verkställa tomtmätningar och utfärda mätbref;
- c)* att på anmälan af tomtegare verkställa utstakning af rålinier och utpålning af byggnadsplatser å tomt som skall bebyggas samt att angifva trottoirhöjd för uppsättning af sockel och trappor äfvensom höjden af tillstötande allmän afloppskanal;
- d)* att deltaga i syneförrättningar som angå stadens jord och fastigheter, samt att föra protokoll vid dessa förrättningar;
- e)* att verkställa mätningar och uppgöra nödiga kartor för de i mom. *d)* nämnda syneförrättningar;
- f)* att komplettera, vårda och förteckna till de geodetiska arbetena hörande kartor och handlingar.

På uppdrag af stadsingeniören åligger det honom dessutom:

- g)* att utföra för Byggnadskontoret behöfliga geodetiska arbeten, såsom mätningar för reglering och utvidgning af stadsplanen, indelning af arrendemarkar, villor och bostadstomter m. m. som till hans fack kunna hänföras;
- h)* att inom mars månad hvarje år till stadsingeniören aflemna uppgift öfver sin verksamhet under det näst föregående året.

§ 6.

Bokhållaren tillsättes af Stadsfullmäktige på Drätselkammarens förslag och efter Stadsingeniörens hörande.

Hans åligganden äro:

- a)* att föra Byggnadskontorets böcker, diaries och förteckningar;
- b)* att göra sammandrag af dagsverkslistorna och verkställa andra till förvaltningen hörande uträkningar;
- c)* att utskrifva de bevis, instrument och utlåtanden som stadsingeniören utfärdar;
- d)* att förvalta och bokföra kontorets material- och instrumentalförråd, samt uppgöra den i § 3 mom. k. nämnda materialapport; äfvensom att i öfrigt fullgöra de uppdrag som stadsingeniören honom skäligen förelägger.

§ 7.

Trädgårdsmästaren, som tillsättes af Stadsfullmäktige på Drätselkammarens förslag och efter Stadsingeniörens hörande, är icke tillåtet innehafva annan befattning.

Honom åligger:

- a)* att i enlighet med fastställd utgiftsstat för stadens planteringar eller enligt honom särskildt meddelade uppdrag antaga nödiga förmän och arbetare;

b) att efter det budgeten blifvit faststald till Drätselkammaren inkomma med förslag till fördelning af anslaget för planteringars remont och underhåll;

c) att handhafva ledningen af de arbeten som falla inom hans fack samt skydda och vårda samtliga under stadens egen disposition stående planteringar, trädgårdsanläggningar jemte dertill hörande mobiler;

d) att till vård och förvaring å Byggnadskontoret inlemna ritningar, planer och kartor, uppgjorda öfver planteringar o. d. samt dem förteckna;

e) att uppgöra nödiga inventarieförteckningar;

f) att verkställa uppköp af sådana förnödenheter, som icke kunna från stadens förråd honom tillhandahållas eller genom Drätselkammaren på annat sätt anskaffas;

g) att sammanställa dagsverks- och betingelser, granska och godkänna inkommande räkningar samt dem i och för bokföring till Byggnadskontoret aflemna;

h) att tillse det arrendatorer af stadens jord och andra enskilda personer fullgöra dem åliggande förbindelser beträffande planteringar;

i) att årligen inom den 15 September till Drätselkammaren afgifva förslag till nödiga arbeten för följande år jemte kostnadsberäkningar och, ifall så befinnes nödigt, ritningar;

k) att inom Juni månad hvarje år till Drätselkammaren afgifva fullständig arbetsberättelse för det nästföregående året;

l) att vid arbeten der hans fackkunskap kan i anspråk tagas biträda Stadsingeniören samt i öfrigt fullgöra hvad honom i hans befattning af Drätselkammaren ålägges.

Honom tillkommer ock att hos Kammaren skriftligen eller muntligen göra framställningar och väcka förslag uti allt som till hans befattning hör.

§ 8.

Skogsvaktare anställas af Drätselkammaren efter Stadsingeniörens hörande. De skola under Byggnadskontorets uppsigt vaksamt tillse att stadens skogar blifva fredade samt att arrendatorer af staden underlydande egor icke öfverskrida sina rättigheter eller försumma sina skyldigheter beträffande skogsmark som blifvit till dem öfverlåten. Öfverträdelse deri anmälas å Byggnadskontoret, som öfverlemnar ärendet till Drätselkammaren i afseende å vidtagande af sådan åtgärd hvartill anledning kan förekomma. Afverkning, gallring och kultur i skogarne å stadens icke afhysta mark utföras genom skogsvaktares försorg enligt forsttjenstemans anvisning till sådant omfång under året som stadsingeniören på grund af faststald utgiftsstat bestämmer. Likaså skall fällande af träd på stadens mark, efter trädgårdsmästarens anvisning, af skogsvaktarene öfvervakas. Dem åligger ock att, enligt Stadsingeniörens anvisning, ombesörja underhållet af vägarna utom staden med undantag af chausséerna samt i öfrigt fullgöra de uppdrag, som kunna hänföras till deras verksamhet och dem af Drätselkammaren eller Stadsingeniören åläggas.

§ 9.

Byggmästaren antages af stadsingeniören och åligger det honom att enligt dennes order och under hans uppsigt öfvervaka remont af stadens byggnader, gatuandelar, kloaker, brunnar, kajer, vägar, chausséer, m. m. äfvensom att inköpa redskap och materialier, insamla och sammanställa kvartersmännens dagsverkslistor samt i öfrigt fullgöra de uppdrag som Stadsingeniören ålägger honom.

§ 10.

För vinnande af enhet uti sådana arbeten der utsträckning af vattenledningen förekommer samtidigt med af Byggnadskontoret utförda planeringar, afloppskanaler eller stensättning m. m. skall iakttagas:

a) att i den mån förslag till anläggning af ny stadsdel, gata eller plats, hvar-est vattenledning kan ifrågakomma, å Byggnadskontoret uppgöres, Vattenledningskontoret derom underrättas för upprättande af projekt till sagda ledningar.

b) att vid uppgörande af utgiftsstat för påföljande år Byggnadskontoret senast inom augusti månad meddelar Vattenledningskontoret hvar stensättningsarbeten, gatuplanering eller afloppskanal af Byggnadskontoret komma att föreslås, för den händelse att arbeten å vattenledningen samtidigt derstädes böra utföras;

c) att, om vattenledning skall anläggas å sträckor der Byggnadskontoret har att utföra planering eller anlägga afloppskanal, nödig graf äfven för vattenledningen upptages och igenfyller genom Byggnadskontorets försorg, men att, der vattenledning ensam eller i sammanhang med endast stensättning anlägges, densamma utföres af Vattenledningskontoret. Skulle särskilda omständigheter föranleda annat arbetssätt, meddelar Drätselkammaren, efter stadsingeniörens och vattenledningsingeniörens hörande, närmare föreskrifter.

d) att, vid behof, Byggnads- och Vattenledningskontoren skola ställa de material, redskap och instrumenter, som af desamma innehafvas, till det andra kontorets disposition.

§ 11.

Tjenstledighet kan af Drätselkammaren beviljas Byggnadskontorets tjänstemän för en tid af högst 14 dagar; ansökan om längre tids ledighet inlemnas genom Drätselkammaren till Stadsfullmäktige.

Vid förfall för stadsingeniören liksom ock för vattenledningsingeniören träder den ene af dessa ingenjörer i den andras ställe, derest Drätselkammaren ej annorlunda förordnar. Öfriga befattningar förestås af dem Drätselkammaren dertill, för hvarje gång, förordnar.

§ 12.

Förutom löneförmåner som för byggnadskontorets tjänstemän blifvit bestämda ega de uppbära expeditiönslösen och arvode för vissa förrättningar enligt särskild taxa.

§ 13.

Byggnadskontoret hålles öppet för allmänheten hvarje söckendag på tid som af Drätselkammaren bestämmes.

Förslag till Instruktion för Helsingfors stads Vattenledningskontor.

§ 1.

Helsingfors stads Vattenledningskontor åligger att under Drätselkammarens inseende handhafva skötseln och underhållet af stadens vattenledning, verkställa nödiga utvidgningar deraf, förvalta det för dessa ändamål nödiga material- och instrumentalförråd samt verkställa debiteringen för utdeladt vatten i enlighet med gällande reglemente och taxa samt lemnade föreskrifter.

§ 2.

Vattenledningskontoret förestås af vattenledningsingeniören och dess verksamhet handhafves af honom med biträde af en bokhållare, rörmästare och maskinister.

§ 3.

Vattenledningsingeniören tillsättes af Stadsfullmäktige på Drätselkammarens förslag. Honom är icke tillåtet innehafva annan befattning.

Särskildt åligger honom:

a) att i enlighet med fastställd utgiftsstat eller enligt vattenledningskontoret särskildt meddelade uppdrag antaga nödiga förmän och arbetare;

b) att hafva inseende öfver att de vid Vattenledningskontoret anställda personer fullgöra sina skyldigheter;

c) att uppgöra ritningar och förslag till vattenledningens utvidgande samt anordna och öfvervaka utförandet af alla dertill hörande arbeten, hvilka icke ankomma å Byggnadskontoret;

d) att öfvervaka det de för vattenledningen utfärdade reglemente och taxa behörigen efterleivas;

e) att tillse det ritningar och kartor berörande vattenledningen förtecknas och vårdas samt att nödiga diarier och inventarielängder föras;

f) att ombesörja uppköp af nödiga redskap och arbetsmaterialier samt hos Drätselkammaren föreslå hvilka af dessa skola genom infordrande af leveransanbud anskaffas;

g) att granska och godkänna dagsverks- och betingslistor äfvensom inkomna räkningar;

h) att tillse det tillfälliga brister å stadens vattenledning blifva skyndsamt afhjelpa;

i) att för hvarje månad till Drätselkammaren insända en till riktigheten bestyrkt materialrapport;

k) att årligen inom den 15 September till Drätselkammaren afgifva förslag till nödiga arbeten för följande år jemte kostnadsberäkningar och, ifall så finnes nödigt, ritningar;

1) att inom Februari månad hvarje år hafva kontorets böcker afslutade samt inom juni månad till Drätselkammaren afgifva skriftlig berättelse öfver vattenledningens förvaltning, drift och underhåll under nästföregående år.

Vattenledningsingeniören skall äfven på Drätselkammarens uppdrag deltaga i värderings- och syneförrättningar, afge skriftliga utlåtanden och på kallelse vid Kammarrens sammanträden meddela upplysningar i alla till Vattenledningskontorets verksamhet och förvaltning hörande ärenden.

Honom tillkommer ock att hos Kammarren skriftligen eller muntligen göra franställningar och väcka förslag uti allt som till hans befattning hörer och till stadens fördel lända kan.

§ 4.

Bokhållaren tillsättes af Stadsfullmäktige på Drätselkammarens förslag och efter vattenledningsingeniörens hörande.

Hans åligganden äro:

a) att föra Vattenledningskontorets böcker, diariet och förteckningar;

b) att sammanställa dagsverkslistorna och verkställa andra till förvaltningen hörande uträkningar;

c) att verkställa uppdebiteringen af utdeladt vatten;

d) att förvalta och bokföra kontorets material- och instrumentalförråd samt uppgöra den i § 3 mom. i nämnda materialrapport; äfvensom att i öfrigt fullgöra de uppdrag som vattenledningsingeniören honom skäligen förelägger.

§ 5.

De vid vattenledningen anstälde rörmästare och maskinister antagas af Drätselkammaren på vattenledningsingeniörens förslag, stå under dennes omedelbara befäl och emottaga blott af eller genom honom föreskrifter och befallningar i tjensten.

§ 6.

För vinnande af enhet uti sådana arbeten der utsträckning af vattenledningen förekommer samtidigt med af Byggnadskontoret utförda planeringar, afloppskanaler eller stensättning m. m. skall iakttagas;

a) att i mån förslag till anläggning af ny stadsdel, gata eller plats, hvarest vattenledning kan ifrågakomma, å Byggnadskontoret uppgöres, Vattenledningskontoret derom underrättas för upprättande af projekt till sagda ledningar;

b) att, vid uppgörande af utgiftsstat för påföljande år, Byggnadskontoret senast inom Augusti månad meddelar Vattenledningskontoret hvar stensättningsarbeten, gatu-planering eller afloppskanal af Byggnadskontoret komma att föreslås, för den händelse att arbeten å vattenledningen samtidigt böra derstädes utföras;

c) att om vattenledning skall anläggas å sträckor der Byggnadskontoret har att utföra planering eller anlägga afloppskanal, nödig graf äfven för vattenledningen upptages och igenfylls genom Byggnadskontorets försorg, men att, der vattenledning ensam eller i sammanhang med endast stensättning anlägges, densamma utföres af Vattenledningskontoret. Skulle särskilda omständigheter föranleda annat arbetssätt, meddelar Drätselkammaren, efter stadsingenjörens och vattenledningsingenjörens hörande, närmare föreskrifter;

d) att, vid behof, Byggnads- och Vattenledningskontoren skola ställa de material, redskap och instrumenter, som af desamma innehafvas, till det andra kontorets disposition.

§ 7.

Spräng- och jordsten m. m. som kvarblifver vid sådana arbeten som utföras under Vattenledningskontorets uppsigt och icke omedelbart kan användas vid andra samtidigt pågående vattenledningsarbeten får utsläpas endast till någon af de platser som Byggnadskontoret i detta afseende anvisar.

I och för reparation af nedlagda vattenledningsrör och tillbehör erforderlig gräfning utföres städse af Vattenledningskontoret. Inträffar härvid eller vid öfriga af Vattenledningskontoret utförda arbeten skada å eller erfordras förändring af närbelägna staden tillhöriga kanälrör, byggnader m. m. bör härom anmälan ofördröjligen göras hos Byggnadskontoret, hvilket, om det så nödigt finner, eger utföra eller öfvervaka skadans botande eller förändringens verkställande.

§ 8.

Tjenstledighet kan af Drätselkammaren beviljas Vattenledningskontorets tjemän för en tid af högst 14 dagar; ansökan om längre tids ledighet inlemnas genom Drätselkammaren till Stadsfullmäktige.

Vid förfall för vattenledningsingenjören likasom ock för stadsingenjören träder den ene af desse ingenjörer i den andres ställe, derest Drätselkammaren ej anorlunda förordnar. Öfriga befattningar förestås af dem Drätselkammaren dertill, för hvarje gång, förordnar.

§ 9.

Vattenledningskontoret hålles öppet för allmänheten hvarje söckendag på tid som af Drätselkammaren bestämmes.

Taxa

för förrättningar som verkställas af Helsingfors stads Byggnadskontor samt för expeditioner som i anledning af dylika förrättningar utfärdas.

För mätning jemte mätebref och tomtkarta (i skala $\frac{1}{1000}$) för såväl tomter inom staden som bostadstomter utom staden:

1:sta klass: då arealen icke öfverstiger 1000 qv. meter	<i>Sm.</i> 20:—
2:dra klass: då arealen icke öfverstiger 1500 qv. meter, för hvarje fullt tiotal af de första 1000 qv. meter	” 0: 20
för hvarje följande fulla tiotal	” 0: 10
3:dje klass: då arealen icke öfverstiger 4000 qv. meter, för hvarje fullt tiotal af de första 1000 qv. meter	” 0: 20
för hvarje derpåföljande fullt tiotal ända till 1500 qv. meter	” 0: 10
för hvarje fullt tiotal derutöfver	” 0: 05
4:de klass: då arealen öfverstiger 4000 qv. meter, för hvarje fullt tiotal af de första 1000 qv. meter	” 0: 20
för hvarje derpåföljande fullt tiotal ända till 1500 qv. meter	” 0: 10
för hvarje derpåföljande fullt tiotal ända till 4000 qv. meter	” 0: 05
för hvarje fullt tiotal qv. meter derutöfver	” 0: 02
Ersättning för handtlangning och material ingår häri och inlevererar förrättningsmannen för hvarje mätning till stadskassan <i>Sm.</i> 3.	
För kopia af tomtkarta	” 6:—
För kopia af mätebref	” 2:—
För affattning af villalotter och andra lägenheter jemte karta (i skala $\frac{1}{2000}$).	
1:sta klass: då arealen icke öfverstiger 0.5 ha (hektar)	<i>Sm.</i> 18:—
2:dra klass: då arealen icke öfverstiger 3 ha, för första halfva ha	” 18:—
för areal derutöfver per ha	” 12:—
3:dje klass: då arealen öfverstiger 3 ha, för första halfva ha	” 18:—
för areal derutöfver ända till 3 ha, per ha	” 12:—
för areal derutöfver per ha	” 6:—
Ersättning för handtlangning och material ingår häri och inleveras af förrättningsman till stadskassan, då arvodet beräknas enligt 1:sta klass <i>Sm.</i> 4 samt då arvodet beräknas enligt öfriga klasser <i>Sm.</i> 2 per ha.	
För bevis öfver affattning	” 2:—
För kopia af karta	På papper. På kalkerduk.
1:sta klass: då arealen icke öfverstiger 0.5 ha	<i>Sm.</i> 8 <i>Sm.</i> 6
2:dra klass: då arealen icke öfverstiger 3 ha, för första halfva ha	8 6
för areal derutöfver per ha	2 1
3:dje klass: då arealen öfverstiger 3 ha, för första halfva ha	8 6

för areal derutöfver ända till 3 ha per ha . . .	<i>Fmk</i> : 2	<i>Fmk</i> : 1
för areal derutöfver per ha	0: 60	0: 30
<i>För förrättningar som verkställas på grund af Magistratens förordnande:</i>		
<i>Vi nybyggnadsföretag och förändring af äldre byggnad.</i>		
för första syn äfvensom för förändring af äldre byggnad . . .	<i>Fmk</i> :	4: —
för andra syn	”	8: —
för öfriga syneförrättningar	”	4: —
<i>För förrättningar som verkställas på grund af Drätselkammarens förordnande, såsom till och afträdessyner, kontrollsyner samt förändringsförrättningar å villalotter och andra lägenheter, värdering vid försäljning eller utarrendering af tomt, villalägenhet eller annan plats</i>		
För bevis dervid	”	4: —
För utstakning af tomträ, lägenhetsrå såvida detta kan ske utan föregående affattning) byggnads-, upplags- eller annan plats . . .	”	2: —
Handtlangning härvid (inlevereras af förrättningsman till stadskassan)	”	6: —
Bevis öfver utstakning	”	3: —
För afvägning för bestämmande af höjd vid grundning eller anläggning af afloppskanal	”	2: —
Handtlangning härvid, såvida afvägning icke sker i sammanhang med utstakning (inlevereras af förrättningsman till stadskassan) . .	”	5: —
Bevis öfver afvägning	”	3: —
Lösen för utdrag ur tomtbok och handlingar	”	2: —
För förrättningsmans inställelse erlägges i händelse förrättning genom sökandens förvällande ej kan försiggå	”	4: —
För handtlangning härvid ifall sådan tagits i anspråk	”	1: —
Då förrättning sker utom staden, uppbär förrättningsman resemedel enligt hyrkusktaxa.		

Exempel på afgifter för tomtmätning.

Areal	1,000	qv. meter (	11,344	qv. fot)	Fmk	20: —
”	1,200	”	(	13,613	”	) ” 22: —
”	1,500	”	(	17,016	”	) ” 25: —
”	1,800	”	(	20,419	”	) ” 26: 50.
”	2,000	”	(	22,688	”	) ” 27: 50.
”	2,200	”	(	24,957	”	) ” 28: 50.
”	2,500	”	(	28,360	”	) ” 30: —
”	3,000	”	(	34,032	”	) ” 32: 50.
”	4,000	”	(	45,376	”	) ” 37: 50.
”	7,500	”	(	85,080	”	) ” 44: 50.
”	10,000	”	(	113,440	”	) ” 49: 50,
”	15,000	”	(	170,160	”	) ” 59: 50.
”	20,000	”	(	226,880	”	) ” 69: 50.